A/3 70

ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΑΕΣΧΗ ΠΛΟΜΑΡΙΟΥ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ,

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Β', ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ,

Αριθ. 9

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ,

ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΩΝ ΑΡΜΑΤΩΛΩΝ,

ΤΥΧΟΥΣΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΠΑΙΝΟΥ

Εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ φιλογενοῦς Κ. ΒΟΥΤΣΙΝΑ,

Τῇ 21 Μαΐου 1871.

«Ἀκριβὴς ἀπεικόνισις τοῦ βίου
τῶν ἁρματωλῶν.»
(Οἱ Ἑλλανοδίκαι.)

ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ 15

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

(Ὁδὸς Περικλέους, ἀριθ. 23.)

1873.

13

ΤΟΙΣ ΜΗΠΩ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ

ΕΠ' ΑΓΑΘΑΙΣ ΕΛΠΙΣΙΝ

Η ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΩΝ ΑΡΜΑΤΩΛΩΝ

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Τῇ λέσχῃ Πλωμαρίου

Jean D. Voulalas.

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ.
ΒΟΥΛΑΛΑΣ

Πρὸς τὸν ἀναγινώσκοντα.

ΤΗΝ ἐποποιίαν τῶν ἀρματωλῶν συντάττων σκοπὸν προεθέμην νἀπεικονίσω ὅσον οἷόν τε ἀκριβῶς ἐκείνην τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὴν ἐποχὴν, ἥτις προπαρεσκεύασε καὶ προήσκησε τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοὺς ἀθλητάς. Κλέφται ἦσαν ὁ Κολοκοτρώνης καὶ Νικήτας, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Πελοπόννησος χρεωστεῖ ὁλόκληρον σχεδὸν αὐτῆς τὴν πολεμικὴν δόξαν, κλέφτης καὶ ψυχογυιὸς τοῦ Κατσαντώνη ὁ Καραϊσκάκης, ὁ διάσημος τῆς Ῥούμελης στρατάρχης, καὶ κλέφτης ὁ μεγαλεπήβολος τῆς Γραβιᾶς ἥρως Ὀδυσσεύς· κλέφται δὲ πάντες οἱ ἐξησκημένοι ὁπλοφόροι, οἱ κατὰ γῆν τοσούτους τῶν Τούρκων ἐξολοθρεύσαντες στρατούς.

Τοιούτων ἀνδρῶν, ἱστορικῶν τῶν πλείστων, τὸν βίον καὶ τὰ αἰσθήματα περιγράφων, ἱστορικὴν ὤφειλον νὰ λάβω καὶ τὴν ὑπόθεσιν. Ἐντεῦθεν δ' ἴσως τὸ ποίημα δὲν ἐποιήθη κατὰ πάντα συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαϊζούσης ποιητικῆς τέχνης. Ἀλλ' ἂν ἀληθῶς, κατὰ τοὺς Ἑλλανοδίκας, ἡ ἀνὰ χεῖρας ἐποποιία εἶναι ἔργον «μεγαλεπήβολον, ἐξεικονίζον ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρματωλῶν, ἐπισπῶν ἁπανταχοῦ ζωηρῶς τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, ἀναμιμνῆσκον τὸν μέγαν τῆς ἀρχαιότητος

ἐποποιὸν ὡς Ἰλιὰς ἅμα καὶ Ὀδύσσεια, ἐπιτυχὲς δὲ περὶ τὴν ἠθοποιΐαν καὶ νευρώδεις ἔχον τοὺς ἥρωας αὐτοῦ,» ἐλπίζω ὅτι δὲν ἐμόχθησα ἐπὶ ματαίῳ· εὐτυχὴς δὲ θέλω λογισθῇ ἂν τῆς πατρίδος ἡ νεολαία εὕρῃ τὸ μέγα τῶν πατέρων φρόνημα εἰς τὰ ἔπη μου ταῦτα.

Ἄλλως δὲ καὶ ἐκ τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος νικητὴς καὶ πολύαθλος ὁ Κατσαντώνης ἐξῆλθεν, ἀφοῦ κατὰ τὴν ἐπιτροπήν· «πολλάκις ὅλαι ραψῳδίαι ἢ ἐπεισόδια εἶναι οὕτω καλῶς κατεσκευασμένα, ὥστε ἂν μόνα ταῦτα ἐστέλλοντο εἰς τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα, ἠδύναντο ἴσως νὰ διαμφισβητήσωσι τὸ ἆθλον.»

Ὁ ποιήσας.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ.	33	ἀντὶ	ὀβολοὺς	γρ.	ὀβελοὺς ‖
»	268	»	ψήσῃ	»	ἑψήσῃ.

Καὶ εἴ τι παρόμοιον καταλείπεται εἰς τὴν ἐπιεικῆ τοῦ ἀναγινώσκοντος κρίσιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

Διὰ τὰ ἐν Σελ. 215 καὶ ἑξῆς παράβαλε τοῦ Σάθα τὴν Τουρκοκρατουμένην Ἑλλάδα Σελ. 605 καὶ τοῦ Φιλήμονος τὴν Ἱστορίαν, τόμον Α΄. Σελ. 112.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΥΡΟΥ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Α'.

ΤΟΝ Κατσαντώνην τῶν κλεφτῶν τὸν ἀρχηγὸν θὰ ψάλω,
Ὅστις τοῦ ἔθνους ὕψωσε σημαίαν εἰς τὸν Πίνδον,
Πρὸς τῆς Ἠπείρου πολεμῶν τὸν τύραννον ἀπαύστως·
Πολλοὺς δ' ἐχθροὺς ἐθέρισε μὲ τὴν κυρτὴν ρομφαίαν,
Τοὺς Ἕλληνας εἰς ἀτυχῆ προτρέψας ἀνταρσίαν.
Πλὴν τέλος ἔφαγε κι' αὐτὸν ἡ μαύρη προδοσία,
Κ' ἐπ' ἄκμονος συνέτριψαν τᾶ ἰσχυρὰ ὀστᾶ του
Ζητοῦντες νὰ ἐνσπείρωσιν εἰς τ' Ἄγραφα τὸν τρόμον·
Πλὴν μάτην τὸ ἐζήτησαν· ἐγέννησαν καὶ πάλιν
Τὰ ὄρη λεόντας μὲ πῦρ βιβρώσκοντας τοὺς Τούρκους,
Καὶ δόξαν εἰς τὴν ἀτυχῆ προσθέτοντας πατρίδα.

Ἀφοῦ ροφῶν ὡς ὕαινα τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων
Τοὺς ἄρχοντας ἐδάμασε τῆς Ἀλβανίας ὅλης,
Ὁ ἄγριος Ἀλῆπασσας δεινῶς ἀλαζονεύθη·
Καὶ τύραννος νὰ καταστῇ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος,
Ἁπάσης τῆς Ἀνατολῆς σουλτάνος ἐμελέτα·
Τὸν κόσμον ὅλον ὕστερον μ' ἁλύσεις νὰ δεσμεύσῃ,
Κι' Ἀλέξανδρος νὰ φημισθῇ ᾽ς τὴν οἰκουμένην νέος·
Καί ποτ' ἐν ᾧ ἐκάθητο πλησίον παραθύρου,
Ὁπόθεν ἦσαν ὁραταὶ ἀκρώρειαι τοῦ Πίνδου,

Καὶ τρέμει σύμπας ὁ λαὸς ἀκούων τῶνομά μου.
Ἂς μὲ μισοῦν· ἀρκεῖ 'ς ἐμὲ νὰ μὲ φοβοῦνται μόνον·
Μ' ἀποκαλοῦσι λέοντα, ἀσλάνι τῆς Ἠπείρου,
Καὶ ὁ βρυχηθμός μου δύναται τὸν κόσμον νὰ σαλεύσῃ.»
Τοιαῦτα εἶπε, κι' ἄστραψαν οἱ δύω ὀφθαλμοί του,
Ὡς τῶν θηρίων, λάφυρον ὅταν ἐκ τύχης εὕρουν,
Κ' ἐμπήξουν τοὺς ὀδόντας των σπαράσσοντες τὰς σάρκας.

Νῦν δ' ὁ θυμὸς τοῦ Ἀλβανοῦ πλειότερον ηὐξήθη,
Καὶ νὰ κεντήσῃ τὴν ψυχὴν τὴν ἀλαζόνα θέλει·
Τοιαῦτα δ' εἶπε λησμονῶν ὁπόσον κινδυνεύει
Πρὸς τύραννον θρασύτατον λαλῶν μὲ παρρησίαν·
«Πλὴν ἤκουσες, βεζίρη μου, οἱ Ἕλληνες τί λέγουν;»
«Τί λέγουν;» ἔκοψεν εὐθὺς τὸν λόγον ὁ Σατράπης·
«Τώρα εὐθὺς τελείωσε τὸν λόγον σου ἢ ἄλλως» . . .
Εἶπε, καὶ τρέμων ὑπ' ὀργῆς εἰς τὴν πιστόλαν θέτει
Τὴν χεῖρά του· πλὴν παντελῶς ὁ γέρων δὲν ἐσείσθη·
Καίτοι δ' εἰξεύρων κάλλιστα ποῖον θάνοιζῃ τραῦμα
Εἰς τοῦ τυράννου τὴν ψυχὴν ὁ ἀληθής του λόγος,
Εἶπε ποθῶν τὸ αἴσθημα αὐτοῦ νὰ ἐκδηλώσῃ,
Κι' ἂς ἀποθάνῃ πάραυτα ἐκ πυροβόλου σφαίρας·
«Τὸν λέοντα περιγελᾷ ὁ ἀετός, θρυλλοῦσιν,
Ὅστις κρατεῖ τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.
Ὡς ἔγχελυς τοὺς ὄνυχας ἐκφεύγει τοῦ θηρίου,
Κι' ἀγέρωχος τὴν πτῆσίν του πρὸς τοὺς αἰθέρας φέρει·
Μὲ τὸ γενναῖον ῥάμφος του ἐσπάραξε τοσάκις
Τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ λέοντος, καὶ μὲ τὸ αἷμα βάφει
Τοὺς λίθους, ἔνθα ἵσταται τὰς πτέρυγας ὑψόνων·
Ὁ κόσμος ὅλος ἔκθαμβος τὸν βλέπει, καὶ λατρείαν
Θεοῦ προσφέρουν εἰς αὐτὸν τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων·
Ἐν ᾧ τὸν τρέμουσι δειλοὶ οἱ λάτρεις τοῦ Μωάμεθ.— »
«Καὶ ποῖος εἶν' ὁ ἀετὸς ὁ τόσον φημισμένος; »
Ὑπέλαβεν ὁ τύραννος ἐν τάχει καὶ μὲ βίαν,
Ὢν ἀσυνείθιστος τὸ πρὶν νὰ δέχετ' ἀντιρρήσεις.

«Ὁ Κατσαντώνης, » ζωηρῶς ἀπήντησεν ὁ γέρων.
«Ὁ Κατσαντώνης ! δαίμονες ἐγέρθητε τοῦ Ἅδου !»
Ἐφώναξ' ὁ Ἀλῆπασσας· κ' ὑψώσας τὴν πιστόλαν
Ὡς ἐμμανὴς πυροβολεῖ τὸν Ἀλβανὸν σκοπεύων·
Κ' ἐξάπαντος αὐτὸν νεκρὸν θὰ ἤπλονεν, ἀνίσως
Ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ τρέμουσα δὲν ἔκλινε τὸ ὅπλον.

Τὸν κρότον τοῦτον ἤκουσε πλησίον διατρίβων
Ὁ Μάνθος, Ἕλλην τὸν πασσᾶν ὑπηρετῶν πρὸ χρόνων,
Οὐχὶ διότι κράσπεδα ν' ἀσπάζετ' ἐπεθύμει·
Ἀλλὰ ζητῶν τὰς προσταγὰς νὰ στρέφῃ τοῦ τυράννου
Πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Γραικῶν, τὸ ἔθνος νὰ κουφίζῃ,
Ἐθώπευε τὸν τύραννον, ὡς ἔμφρων ἱππηλάτης
Τὸν ἵππον τὸν ἀτίθασσον μὲ σύνεσιν εὐθύνει,
Ἕως τὸ ζῶον ἥσυχον εἰς τὴν ὁδὸν βαδίσῃ.
Ἦλθε δ' εὐθὺς περίεργος νὰ μάθῃ τί συμβαίνει·
Καὶ τρέμων μήπως Ἕλληνος ἐτρύπησε καρδίαν,
Εἶδε τὸν γέροντα χαμαὶ κατάκοιτον ἐκ φόβου,
Μὲ δυσκολίαν πνέοντα καὶ κάτωχρον ὡς κίτρον·
Ἐννόησε δὲ πάραυτα τοῦ Ἀλβανοῦ τὸ πάθος,
Ἤδη πολλάκις εἰς σκηνὰς παρασταθεὶς ὁμοίας·
Κ' ἐπόνεσ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τὸν ἀτυχῆ πρεσβύτην·
Εἰς ἔνθουν ἦλθεν ἔκστασιν χριστιανοῦ γνησίου·
Ἐγύμνωσε τὸ στῆθός του, καὶ λέγει τῷ Σατράπῃ
Ζητῶν μὲ κίνδυνον ζωῆς νὰ σώσῃ τὸν πλησίον·
« Βεζίρη μου, τὸ στῆθός μου προκρίνω νὰ τρυπήσῃς,
Πρὶν εἰς τὸν γέροντα τὸ πῦρ θανατηφόρον ῥίψῃς·
Τί σ' ἔπταισε ; πιστότατος τῶν θεραπόντων εἶναι,
Τριάκοντα ἐνιαυτοὺς ὑπηρετῶν ἐνταῦθα·
Ἂν δ' ἄφρων ἦναι, σύγγνωθι· οἱ ἄνθρωποι 'ς τὸ γῆρας
Παλίμπαιδες ἐνίοτε καθίστανται, καὶ ῥίπτουν
Ἀσύνετα τοὺς λόγους των· ὅμως ἡμεῖς δὲν πρέπει
Ὁμοίως νὰ πεισμόνωμεν εἰς τοὺς μωρούς των λόγους. »
Ἔρριψε τώρα κατὰ γῆς τὸ ὅπλον ὁ Σατράπης,

Ὑπὸ τοιαύτης ἐκπλαγεὶς ψυχῆς εὐγενεστάτης,
Ἀποτολμώσης πρόβλημα τὸ στέρνον της νὰ βάλῃ,
Ἵνα λυτρώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἄδικα παθόντος,
Καὶ ταῦτα Ἕλλην Ἀλβανὸν, ἀλλόθρησκον καὶ ξένον.
Τὸν γέροντα συγχώρησε· πλὴν ἡ ψυχή του πάσχει,
Ἐφ' ὅσον συλλογίζεται ὅτι δὲν ἦτο ψεῦμα
Ὁ λόγος, ὃν ὁ Ἀλβανὸς ἀρτίως εἶχεν εἴπει·
Καὶ τρόπους βάλλει κακὰ νοῦν μυρίους ἵνα φέρῃ
Τοῦ Πίνδου τὸν ἀγέρωχον ὁπλίτην δεδεμένον,
Ἐπάνω τοῦ τραχήλου του τὸν πόδα του νὰ θέσῃ.

Ὑπῆρχε δ' Ἀλβανὸς ἀνὴρ εὐκίνητος τὸ σῶμα·
Εἶχε τὰ μέλη ἄσαρκα, μελαγχροινὴν τὴν ὄψιν,
Βλέμμ' ἄγριον καὶ τὴν ψυχὴν πανοῦργον ὑπεμφαῖνον,
Καὶ πόδας ὅπως τῶν κυνῶν κατίσχνους πλὴν μυώδεις.
Αἱ φλέβες του ἐφαίνοντο κ' οἱ τένοντες· κ' ἡ κόμη
Κατέβαινεν ἡ μελανὴ τραχεῖα ὡς τῶν ἵππων.
Τρεῖς δ' ὥρας μόλις ἔκλειε τὸν ὀφθαλμὸν τὴν νύκτα,
Κ' ἓν εἶχε μόνον ἔργον του, συχνὰ νὰ ἐξετάζῃ
Οἱ κλέφται κι' οἱ ἁρματωλοὶ τὰ βήματα ποῦ στρέφουν.
Τοῦτον λοιπὸν ἐκάλεσεν ὁ τύραννος, καὶ εἶπε
Καλῶν αὐτὸν ὀνομαστὶ, καὶ πλήττων μὲ τὴν χεῖρα
Τοὺς ὤμους του, εἰς ἔνδειξιν εὐνοίας καὶ ἀγάπης·
«Ἀχμέτη, πόσον ἔξυπνον τὸ πνεῦμά σου ὑπάρχει
Ἤδη γινώσκω πρὸ πολλοῦ· σ' ἐθαύμασα δ' ὁπόταν
Τὸν Νάκον εἰς τὰς χεῖράς μου παρέδωκας σὺ μόνος.
Χιλίους μοῦ κατέφαγεν ἐκεῖνος στρατιώτας,
Καὶ πάντες ἔφευγον αὐτὸν οἱ Ἀλβανοὶ, προφάσεις
Μυρίας ἐφευρίσκοντες νὰ μὴ τὸν πολεμήσουν.
Πλὴν τέλος σὺ τὸν ἔφερες αἰχμάλωτον ἐνταῦθα·
Ἐγὼ δ' εὐθὺς ἐπρόσταξα νὰ τὸν ἐκδάρουν ζῶντα.
Καὶ τώρα πάλιν πρόσεξε νὰ ἐργασθῇς μὲ ζῆλον·
Καθότι δὲν ἀνέχομαι οἱ Ἕλληνες νὰ λέγουν
Ὅτι μ' ἐμπαίζει τῶν βουνῶν ὁ κλέφτης Κατσαντώνης.

Προσπάθησον ὡς τάχιστα νὰ τὸν συλλάβῃς ζῶντα·
Κ' ἰδοὺ σοῦ λέγω πῶς αὐτὸν θὰ δυνηθῇς νάρπάσῃς·
Τὸ ῥαμαζάνι ἔχομεν· οἱ δ' Ἕλληνες ὁμοίως
Τελοῦσι τὴν Ἀπόκρεων, καὶ πάντες εὐθυμοῦσιν
Ἀφθόνως κρέας τρώγοντες καὶ πίνοντες ἀφθόνως·
Ἐπίσης δὲ νὰ εὐθυμοῦν κ' οἱ κλέφται συνειθίζουν
Εἰς κώμας καταβαίνοντες τὰς νύκτας· ὅθεν ἄλλο
Δὲν ἔχεις ἢ τὰ ἴχνη του νἀκολουθήσῃς, ὅπου
Χωρία χριστιανικὰ τὸν κρύπτουν ἐν τῷ σκότει.
Κ' ἂν μάθῃς ποῦ τὰ βήματα ὁ Κατσαντώνης φέρει,
Εὐκόλως καὶ τὴν κόμην του νἀνακαλύψῃς μέλλεις.
Τότε δὲ ζώννεις μὲ πολλοὺς ἀνδρείους τὸ χωρίον·
Ἂν δ' οἱ Γραικοὶ δὲν θέλωσιν αὐτὸν νὰ παραδώσουν,
Ἢ τρόπον εὕρουν τεχνικὸν τὰ ἴχνη του νὰ κρύψουν,
Τὸν ἱερέα παρευθὺς καὶ δύω προεστῶτας
Νὰ δέσῃς, κ' ἔμπροσθεν ἐμοῦ ταχέως τὰ τοὺς φέρῃς·
Ἵνα βασάνων φόβητρα τοὺς κάμουν νὰ δηλώσουν
Ποῦ διατρίβει τῶν λῃστῶν ὁ πρῶτος Κατσαντώνης.
Πορεύου· θέλεις ἀμοιβὴν πλουσίαν ἀπολαύσει,
Ἂν εἰς κλωβίον σιδηροῦν τὸν ἀετὸν κομίσῃς·
Πιστεύω δ' ἀπεθαύμασας πολλάκις μέχρι τοῦδε
Τὴν ἵππον, ἣν μ' ἐχάρισεν ὁ ἄρχων τῆς Λαρίσσης,
Ἔχουσαν φάλαρα χρυσᾶ, καὶ βάδισμα τοιοῦτον,
Ὥστ' ἐπ' αὐτῆς καθήμενος, ἐν ᾧ τὸ ζῶον τρέχει,
Ποτὸν νὰ πίῃ δύναται ἡσύχως ὁ ἱππεύων·
Τὴν ἵππον ταύτην κτῆμά σου θὰ ἔχῃς, καὶ τὸν φθόνον
Τῶν νέων πάντων βέβαια θὰ διεγείρῃς, ὅταν
Αἱ νέαι σὲ παρατηροῦν κρυφὰ ἐκ τῶν θυρίδων
Ἱππεύοντα 'ς τῆς πόλεως τὰς ἀγυιὰς μὲ χάριν.
Ἀχ! ἂς τὸν ἴδω δέσμιον, καὶ μόνος μου τὴν σφύραν
Θὰ λάβω τὸν ποδῶν αὐτοῦ τὰ κόκκαλα νὰ θραύσω,
Ἄτινα σήμερον μακρὰν εἰς τὰ βουνὰ τὸν φέρουν.
Τὴν φήμην του δὲν δύναμαι νὰ ὑπομείνω πλέον. »
Τοιαῦτα εἶπε, κι' ὁ Ἀχμὲτ τὴν δεξιάν του χεῖρα

Προσήγγισ' εἰς τὴν κεφαλὴν εὐθὺς μὲ σέβας μέγα·
Καὶ λέξιν μίαν πρόφερεν ἁπλῆν ἀποδεικνύων
Ταχέως ὅτι ἔμελλε τὸ πρόσταγμα νὰ πράξῃ,
Ὅπερ ὁ κύριος αὐτοῦ διέταξ' ἐπιμόνως.
Ἔπειτα δὲ ὡς ἀστραπὴ ταχὺς ἐξηφανίσθη,
Ἀπανταχοῦ διερευνῶν, ἰχνιλατῶν ὡς κύων,
Ἵνα τὸν πρῶτον τῶν κλεφτῶν ἀνακαλύψῃ, κι' οὕτω
Τὸ δῶρον λάβῃ, καὶ τιμὴν μεγάλην ἀποκτήσῃ.

Εἶχε δ' ἐν τούτοις ἅπαντα ἀκροασθῆ ὁ Μάνθος,
Πλησίον εἰς δωμάτιον αὐτόθι διατρίβων.
Καθότι τόσον τὰ πιστὰ κανεὶς δὲν εἶχεν ἄλλος,
Τὰ γράμματα τ' Ἀλῆπασσα ἀναγινώσκων πάντα,
Καὶ θέτων τὴν σφραγῖδά του τὴν μυστικὴν πολλάκις.
Οὕτως ἐτύφλον' ὁ Θεὸς τοὺς Μουσουλμάνους τότε,
Κ' ἐνίοτε εἰς Χριστιανοὺς ἐνεπιστεύοντ' ὅσα
Σπανίως εἰς Ὀθωμανοὺς ἀφόβως θὰ παρεῖχον.
Ἐντὸς τοῦ στήθους δ' ἡ ψυχὴ τοῦ Ἕλληνος ἐσείσθη,
Κ' ἐσκέφθη πόσον ἤθελε τὸ ἔθνος ἀπολέσει,
Ἂν ἔλλειπεν ὁ ἀκουστὸς ὁπλίτης ἐκ τοῦ Πίνδου
Ὁ μὲ τὴν φήμην του πολλοὺς ἁρματωλοὺς συνάγων,
Ἀσπίδας τοῦ Ἑλληνικοῦ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.
Γνωρίζων δ' ἀκριβέστατα ποῦ ἔμελλε νὰ ἦναι
Ὁ Κατσαντώνης (ἐπειδὴ τῷ ἔγραφε τὰ πάντα
Γινώσκων τὴν Ἑλληνικὴν καρδίαν του ὁ ἥρως),
Θεράποντα πιστότατον ταχέως προσκαλέσας,
Τῷ εἶπε λόγους σκυθρωπὸν ποιήσαντας ἐκεῖνον·
«Λαβὼν εὐθὺς τὸ γράμμ' αὐτὸ, πορεύθητι μὲ βῆμα
Ἐλάφου, κι' ὅταν τὸ βουνὸν ἀφήσας τοῦ Τομάρου,
Εἰς τὸ χωρίον καταβῇς τῆς θελκτικῆς Κατούνας,
Τὸν ἱερέα κάλεσον, τὸ γράμμα νὰ τῷ δώσῃς
Ἡσύχως· ταραχὴν πολλὴν ὁ τρόπος σου μὴ φέρῃ.»
Τοιαῦτ' ἀκούσας παρευθὺς ἐνόησ' ὁ θεράπων,
Πρὸ χρόνων ἤδη ἐπασκῶν τοῦ πεζοδρόμου ἔργον,

Ὅτι τὸν πρῶτον τῶν κλεφτῶν ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ.

Τὸ πέδιλον αὐτοῦ λοιπὸν ξηλώνει, τὸ δὲ γράμμα
Βάλλει ἐντὸς, κ' ἔπειτ' ὡς πρὶν τὸ ῥάπτει μὲ σουβλίον,
Φοβούμενος μὴ καθ' ὁδὸν τὸν ἴδουν στρατιῶται,
Τὸν ἐξετάσουν δ' ὕποπτοι ποῦ τρέχει καὶ τί φέρει·
Ἢ καὶ μὴ χάσῃ τὴν γραφήν· καθότι ἐπ' ὀρέων
Ἔμελλε δρόμον μακρυνὸν νὰ διατρέξῃ μόνος.

Κ' ἤδη ὡς αἴξ εἰς τοὺς κρημνοὺς τοὺς πόδας ἐπαλλάσσει
Πονῶν τὸν ἥρων καὶ ποθῶν νὰ φθάσῃ νὰ τὸν σώσῃ,
Καθὼς πατὴρ βαρύμοιρος ἀκούσας ὅτι κεῖται
Νοσοῦν τὸ τέκνον, κ' ἔτι ζῶν νὰ τὸ προφθάσῃ τρέχων.
Εἰς ἀποκρήμνους κορυφὰς χόρτων γυμνὰς ὑψοῦται,
Ἔνθα κατάψυχρος βορρᾶς συρίττει ἀεννάως,
Καὶ χύνεται μακρὰν πυκνὸς ὡς νέφος ὑποκρύπτων
Τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον ὑπὸ μελάγχρουν κῦμα.
Δι' ἀτραπῶν κατέρχεται ὁ πεζοδρόμος πάλιν
Εἰς φάραγγας, ἔνθα σιγὴ βαθεῖα βασιλεύει,
Καθότι ἐμποδίζουσι τὸν ἄνεμον τὰ ὄρη·
Κι' ἀκούει κρήνην ῥέουσαν ἡσύχως ἐπὶ χλόης,
Ἢ τῶν προβάτων ἀραιὸν ἐκ τῶν κωδώνων ἦχον·
Αὖθις δ' εἰς ἄγρια βουνὰ τὸ βῆμα διευθύνει,
Ἔνθα τὰς κορυφὰς αἱ ὄρυς εὐμήκεις ἀνατείνουν,
Κ' ἐλάται πρὸς τὸν ἄνεμον μὲ γογγυσμοὺς παλαίουν·
Ἀκούει λύκους τοὺς ὀξεῖς συγκρούοντας ὀδόντας,
Ἵνα τοὺς ἄρνας εὔκολα βορὰν αὐτῶν ποιήσουν·
Ἀκούει κάπρους φέροντας τοὺς χαυλιόδοντάς των
Πρὸς στέλεχος καὶ τρίβοντας τωστοῦν αὐτῶν μὲ βίαν.
Πλὴν ταῦτα δὲν ταράττουσι τὸν πεζοδρόμον· τρέχει·
Καὶ μόνον ὅταν τῆς γαστρὸς ἡ πεῖνα τὸν βιάσῃ,
Ἀνοίγει τὸ δισάκκιον τῶν ὥρων, καὶ καθίζει
Πλησίον διαυγοῦς πηγῆς ῥεούσης ὑπ' ἐλάτην,
Καὶ λείους κόχλακας μικροὺς μετ' ἦχου κυλιούσης.
Κρέας δ' ὀπτὸν καὶ κρίθινον ἄρτον ξηρὸν ἐξάγει,

Στηρίζει τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν δροσίζει μ' ὕδωρ·
Κι' ἔπειτ' ἀφίνει χαλαρὰ τὰ μέλη του πρὸς ὕπνον,
Οἷον κοιμᾶται ὁ λαγὼς, ὁπόταν τὸν θηρεύουν·
Μόλις δὲ κλείει τῶμμά του, καὶ πάλιν εἰς τοὺς πόδας
Ἐγείρετ' ἐλαφρότερος τῆς κόρης, ἥτις τρέχει
Τὸν ἐραστὴν ὑπὸ κρυφὴν νὰ ἐνταμώσῃ στέγην.
Εἰς τοὺς χειμάρρους τὴν βοὴν ἀκούει τῶν ὑδάτων,
Ἄτινα πίπτουν ἐκ κρημνῶν καθὼς βροχὴ ραγδαία,
Ἢ μὲ σιγὴν εἰσρέουσιν εἰς καταβόθρας μαύρας.
Φεύγει δὲ τούτους πλάγια τὸ βῆμά του προσάγων
Εἰς ἀτραπούς, πρὸς πρόποδας ὀρέων στενωτάτας·
Κι' ὁπόταν διὰ ποταμῶν ἡσύχων θὰ διέλθῃ,
Τοὺς πόρους τούτων ἐρευνᾷ, κ' εἰς λίθους ἐπιθέτει
Τοὺς πόδας, μήπως ὑγρανθῇ ὁ χάρτης τοῦ πεδίλου,
Σβεσθῶσι δὲ τὰ γράμματα, κι' ἀπολεσθῇ ἐκεῖνος,
Δι' ὃν μὲ τόσην ἔτρεχε σπουδὴν καὶ μόχθον μέγαν.
Τῶν φίλων τοὺς χαιρετισμοὺς σχεδὸν δὲν ἀποδίδει·
Κ' ἐνόμιζες ὅτι βωβὸς εἰς τὴν ὁδὸν βαδίζει
Ὃ γλῶσσαν ἄλλως εὔτροχον εὐκόλως ἀκονίζων.

Κι' ἤδη σχεδὸν ἐφαίνετο τὸ ῥεῦμα τ' Ἀχελώου
Θολὸν, καθότι συνεχεῖς βροχαὶ τὸ εἶχον θρέψει·
Περιχαρὴς δ' ἐπρόβαινε 'ς τῶν πόθων του τὸ τέρμα,
Ὁπότε τὸν ἐφθόνησεν ἡ μοῖρα, καὶ μακρόθεν
Τὸν εἶδεν Ἀλβανὸς σκοπὸς ἀφ' ὕψους περιβλέπων.
Τὸ εἶπε δ' εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ σώματος, κ' ἐκεῖνος
Εἰς τὸν σταθμὸν διέταξεν εὐθὺς νὰ τὸν ἀγάγουν,
Ἵν' ἐρευνήσουν μὴ τυχὸν ἐγκρύπτῃ δόλιόν τι.
Τῷ ὄντι δ' ἐκ τοῦ ἤθους του ὑπώπτευσαν τοιαῦτα·
Καθότι δὲν ἐπέδειξε ταχέως παρρησίαν,
Ἀλλ' ὡς νὰ ἦτον ἔνοχος ἐδίσταζε νὰ εἴπῃ
Τίς πρόθεσις τὸ βῆμά του πρὸς τὰ ἐκεῖ ὡδήγει.
«Ἐννόησα,» ὑπέλαβεν ἐν τούτοις ὁ σταθμάρχης·
«Βεβαίως κἄτι κρύπτεται μυστήριον, καὶ πρέπει

Αὐτὸ νἀνακαλύψωμεν· τὸν φάλαγγα ταχέως
Κομίσατε, καὶ δέσατε τοὺς πόδας του αὐτόσε
Γυμνούς, καὶ κλάδους ἔπειτα ἐλαίας καὶ κρανείας
Ἔχοντας ῥόζους παμπληθεῖς ἀπὸ τῶν πέριξ φέρτε.»
Τοιαῦτα εἶπ' ὁ Ἀλβανὸς, καὶ τέσσαρες ἐν τάχει
Τὸν ἥρπασαν μὲ δύναμιν τὰ πέδιλα σκοποῦντες
Νὰ λύσουν, κ' εἰς τὸν φάλαγγα τοὺς πόδας του νὰ βάλουν.

Ἦτο δ' ὁ φάλαγξ ὄργανον τοιοῦτον· δύο ξύλα
Ὡς βάκτρα εἶχον ἕκαστον ὀπὴν ἐπὶ τῶν ἄκρων,
Κι' αὐτοῦ σχοινία δυνατὰ ὑπῆρχον περασμένα·
Τὰς κάτω κνήμας δ' ἔθετον ἐπὶ τὸ ἕν, καὶ τἄλλο
Προσεῖλκον ξύλον σύροντες μὲ βίαν τὰ σχοινία·
Εἰς τρόπον ὥστ' ἐσφίγγοντο εὐθὺς τὰ κάτω σκέλη,
Κι' οἱ πόδες ἔξω ἔμενον γυμνοὶ πρὸς τιμωρίαν.

Ἤμελλε ταῦτα τὸ λοιπὸν κι' ὁ πεζοδρόμος τώρα
Νὰ πάθῃ, κι' ἀπὸ τῶν ποδῶν τὸ αἷμα νὰ πηδήσῃ,
Καθὼς πηδᾷ ἐκ τῆς φλεβὸς, ἣν ὁ κουρεὺς ἀνοίγει.
Πλὴν αἴφνης ὡς ν' ἀνένηψεν ἀπὸ μακροῦ ληθάργου,
Ἀφοῦ ἡ πρώτη ἔκπληξις παρῆλθε τῆς ψυχῆς του,
Ἐφώναξε· « γινώσκετε τίς εἶμαι ; πῶς βιαίως
Τοῦ Μάνθου τὸν θεράποντα εἰς τὴν ὁδὸν κρατεῖτε ;
Τοῦ Μάνθου, ὅστις τὸν Ἀλῆν αὐθέντην ὀνομάζει.»
«Τί λέγεις ; » τότ' ἀνέκραξεν ἐντόνως ὁ σταθμάρχης·
«Μὰ τὸν Μωάμεθ τὸ λοιπὸν, ἀφοῦ τοῦ Μάνθου εἶσαι
Θεράπων σὺ, κἀνὲν κακὸν νὰ πάθῃς δὲν ἁρμόζει·
Ἀφήσατέ τον παρευθὺς· ἐλεύθερος ἂς φύγῃ.»
Αὖθις δ' ἐπρόσθεσεν ἰδὼν εἰς ἔκπληξιν τοὺς φίλους·
«Ὁπόσον μ' εἶναι προσφιλὴς ὁ Μάνθος ἀγνοεῖτε·
Κι' ἀκούσατε τὸ αἴτιον τῆς τόσης μου ἀγάπης·
Μ' ἀπέστειλ' ὁ Ἀλῆπασσας προπέρυσι νὰ λάβω
Αἰχμάλωτον ἁρματωλὸν, ὅστις πολλάκις εἶχε
Νικήσει τοὺς σατραπικοὺς στρατοὺς, καὶ χύσει αἷμα

Πολὺ τῶν Μωαμεθανῶν μαχόμενος ὡς λέων.
Καὶ πρῶτον μὲν ἐδίστασα νὰ πολεμήσω τοῦτον·
Πλὴν ἔπειτα κατέλιπον τὴν λεοντῆν, κ' ἐνδύθην
Τὸ δέρμα τῆς ἀλώπεκος· ἀνύποπτος δ' ἐκεῖνος
Συνέντευξιν μ' ἐπρότεινε νὰ λάβωμεν εἰς κῆπον.
Ὑπὸ σκιὰν δ' ἐκάθητο πλατάνου, καὶ τὰ ὅπλα
Οἱ σύντροφοί του ὡς κι' αὐτὸς ἐπὶ τῶν δένδρων εἶχον,
Ὅτε μὲ βῆμα ζωηρὸν τρισχίλιοι περίπου
Ἡμεῖς ἐπέσαμεν βροχὴν σκορπίζοντες βολίων.
Ἐκεῖνοι δ' ἦσαν εἴκοσι· πλὴν ὡς φρικτὰ θηρία
Ἁρπάζουσι διὰ μιᾶς τὰ ξίφη των, κι' ὁρμῶσι
Ζητοῦντες νὰ μᾶς φάγωσιν· διέφυγον δ' ὡς δέκα·
Οἱ ἄλλοι ἐφονεύθησαν, καὶ ὁ Σκυλομήτσος μόνον
(Τοιοῦτον εἶχεν ὄνομα ὁ κλέφτης τῆς Ἠπείρου)
Τραυματισθεὶς ἀπέμεινεν αἰχμάλωτος, κι' ἀπήχθη
Εἰς τὰς εἱρκτὰς νὰ σήπεται τῆς αἱματώδους λίμνης,
Τῆς κυλιούσης κόκκαλα ἀνθρώπων πνιγομένων.
Ἐνταῦθα δεσμοφύλακα διωρισμένον μ' εἶχον·
Ὅτ' αἴφνης ὅτι ἔλειπεν ἠκούσαμεν ὁ κλέφτης.
Ὡς ἵππος δὲ θηλυμανὴς τὸ σίδηρον ῥηγνύει,
Ὅπερ αὐτὸν παρενοχλεῖ ἐν μέσῳ τῶν ὀδόντων,
Ὁ Σκυλομῆτσος ἔφαγε κατὰ μικρὸν ὁμοίως
Τὰς σιδηρᾶς τῆς φυλακῆς κιγκλίδας, καὶ πηδήσας
Εἰς ἐλαφρὸν μονόξυλον ἐπάτησε τὸν πόδα,
Καὶ μὲ τὰς κώπας ἔφυγεν εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος.
Ἦτο δὲ τότε φρούραρχος τῆς πόλεως Κονίαρος
Μισῶν ἡμᾶς τοὺς Ἀλβανοὺς, ὡς πάντες πράττουν ὅσοι
Ἐκ τῆς Ἀσίας ἔλκουσι τὸ γένος καὶ τοὺς τρόπους.
Οὗτος παρέστησεν ἐμὲ εἰς τὸν Ἀλῆν ὡς μόνον
Παραίτιον τῆς εὐχεροῦς φυγῆς τοῦ Σκυλομήτσου.
Δεινὴ δ' ὀργὴ κατέλαβε τὸν εὔφλεκτον Σατράπην,
Καὶ προσταγὴν ἐξέδιδε 'ς τὴν λίμνην νὰ μὲ πνίξουν,
Ὁπότε τὸν ἐπραΰνεν ὁ Μάνθος ἀποδείξας,
Ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰφήσω 'γὼ τὸν κλέφτην,

Ὅστις τοσοῦτον ἄλλοτε ῥιψοκινδύνως τρέχων
Εἰς τὰ βουνὰ κατώρθωσα νὰ τὸν συλλάβω ζῶντα.
Ἔκτοτ' ὁσάκις τὤνομα μοὶ λέγουσι τοῦ Μάνθου,
Εὐθὺς τὸ θέλημ' ἐκτελῶ τοῦ Ἕλληνος προθύμως.
Ἄλλως δὲ φίλοι βέβαιοι νὰ ἦσθε πῶς οἱ κλέφται
Ἐκ τῶν βουνῶν ἂν ἔλειπον μ' ἀνδρείαν φημισμένην,
Ἦν νὰ δαμάσουν δὲν τολμοῦν οἱ μαλθακοὶ Κονιάροι,
Χρείαν ἡμῶν τῶν Ἀλβανῶν οἱ Τοῦρκοι δὲν θὰ εἶχον,
Καὶ μισθοφόρους παντελῶς δὲν ἤθελον μᾶς κάμνει».

Ἔλεγεν οὕτω συνετὸς τῆς Ἀλβανίας γόνος
Θαυμάζων τὴν ἡρωϊκὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων,
Ὡς στρατιώτης ἀληθὴς, κι' εὐγνώμων πρὸς ἐκεῖνον,
Ὅστις τοῦ εἶχε τὴν ζωὴν μεγαλοφρόνως σώσει.
Ἐν τούτοις δὲ περιχαρὴς ὁ πεζοδρόμος τρέχει
Τοὺς κλάδους διερχόμενος τοῦ Μακρυνόρους, ὅπου
Πτερὰ, νομίζεις, ἔκαμε, καὶ μέλλει νὰ πετάξῃ,
Καθὼς πτηνὸν διαφυγὸν τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων.
Μακρόθεν βλέπει τὰς θολὰς τῆς Ἀμβρακίας λίμνης,
Ὅπου κοφίνους ὑψηλοὺς οἱ ἁλιεῖς σωρεύουν,
Ἵν' οἱ ἐγχέλεις εἰς αὐτοὺς ἐν ὥρᾳ τρικυμίας
Προσφεύγωσιν· εὐκόλως δὲ τοὺς συλλαμβάνουν οὕτω.
Δρυῶν πλησίον θηρευταὶ πυκνὰ φοροῦσιν ὅπλα,
Πρὸς κάπρους προτιθέμενοι νὰ ῥίψουν τὰς βολάς των,
Πέριξ δὲ βλέποντες παντοῦ, ἡ λεία μὴ τοὺς φύγῃ.
Κι' ἰδοὺ προβαίνει τἄγριον θηρίον κι' ἀκοντίζουν
Τὸ πῦρ· κι' ὁπόσοι μὲν αὐτῶν ἐπέτυχον, ἡσύχως
Τὸ ὅπλον πάλιν θέτουσι πλησίον τοῦ στελέχους·
Ὁπόσοι δὲ τὰς σφαίρας των δὲν ἔρριψαν εὐστόχως,
Ἄνω τῶν κλάδων τῶν δρυῶν πηδῶσι μετὰ τάχους,
Ἔνθα τὸ ζῶον νάναβῇ δὲν ἔχει εὐκαμψίαν.
Προσέχουν δ' ἄλλοι 'ς τὴν φορὰν τοῦ πνέοντος ἀνέμου,
Μήπως τἀνθρώπου ἡ ὀσμὴ τοὺς θῆρας φυγαδεύσῃ·
Καρποὺς δὲ θέτουν τῆς δρυὸς πλησίον εἰς τὰ δένδρα·

Μὲ χῶμα τοὺς σκεπάζουσιν εἰς λάκκους κι' ἀναβαίνουν
Ἐπὶ τοὺς κλάδους ἔπειτα· πυροβολοῦν δ' ἐκεῖθεν,
Ὁπόταν ἀνασκάπτωσιν οἱ κάπροι μὲ τὸ ρύγχος
Τοὺς λάκκους, ἵνα φάγωσι τὰς ἔνδοθι βαλάνους.

Τοιαῦτα μηχανεύονται θηρεύοντες τὸν χοῖρον
Τὸν ἄγριον μὲ κίνδυνον· διότι θεωροῦσι
Τὸ κρέας του γλυκύτατον καὶ τρυφερὸν ἐπίσης·
Κατάλληλον δὲ μάλιστα νὰ προκαλῇ τὸν οἶνον,
Ὁπόταν ἅπλετος χιὼν σκεπάζῃ τὰς οἰκίας
Ὡς ἄργυρος ἀπ' οὐρανοῦ χυθεὶς ἐπὶ τὰς στέγας.
Τότε δ' ἀνάπτουσι τὸ πῦρ, κι' ἁλατιστὰς μερίδας
Τοῦ κάπρου φέρουν κι' ἔγχελυν ὀπτὸν, καὶ διηγοῦνται
Οἱ Ἀκαρνᾶνες ἡμερῶν ἀρχαίων ἱστορίας.

Πλὴν μόλις ἔχει νῦν καιρὸν ὁ πεζοδρόμος ταῦτα
Νὰ βλέπῃ τὰ περίεργα· πολὺ δὲ μᾶλλον τρέχει
Ποθῶν νὰ φθάσῃ τάχιστα τὴν θελκτικὴν Κατούναν,
Ἣν κρύπτουν ἑκατέρωθεν ὡς τοῖχος ὄρη δύω,
Ἐκ τοῦ Θυάμου τοῦ ψυχροῦ ἁπλούμενα ὡς κλάδοι,
Καὶ πᾶσαν διασχίζοντα τὴν γῆν τοῦ Ξερομέρου,
Ἀρχαίαν ἕδραν τῶν κλερτῶν, τῶν ἱπποτῶν τοῦ γένους.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β'.

ΕΙΝΑΙ καιρὸς, καθ' ὃν τὴν γῆν ἡ χλόη περιβάλλει,
Κ' εἰς τὰς πλατείας εὔθυμοι χορεύουσιν οἱ νέοι·
Φαιδροὶ δὲ τὴν Ἀπόκρεων συνεορτάζουν πάντες,
Πλὴν ὅσων θῶας κηνυγοῦν καὶ λύκους εἰς τὰ ὄρη,
Ἵνα τὰ δέρματα πωλοῦν τῶν ζώων εἰς ἐμπόρους·
Ὁ ἔρως χύνει τὴν χαρὰν, καὶ τῆς ἀμυγδαλέας
Οἱ κλάδοι περιστέφονται μὲ ἄνθη μυροβόλα.
Τῆς χελιδόνος δ' ἡ φωνὴ ἀκούεται καὶ πάλιν
Μετὰ χαρᾶς τὴν φωλεὰν τὴν πρώτην χαιρετώσης·
Καὶ τρέχουσι κοράσια νὰ πλέξωσι στεφάνους
Ἐκ χόρτων, καὶ τὰς χεῖράς των στολίσουν μὲ ταινίας,
Τὴν ὄρνιν τὴν ἀγγέλλουσαν τὸ ἔαρ νὰ δεχθῶσι,
Καὶ παίζοντα τὸ ᾄσμά των νὰ ψάλωσι τἀθῶον·
«Πρόβαλ', ὡραία χελιδών· ἐτάκησαν οἱ πάγοι·
Τὴν φωλεάν σου μὲ πηλὸν ὑπὸ τὰς στέγας κτίσε,
Καὶ τὴν ᾠδήν σου ἄρχισε νὰ ψάλῃς τὴν γλυκεῖαν,
Προσφέρουσα 'ς τὰ τέκνα σου τροφὴν καὶ πόσιν· ἴδε!
Ἐπὶ τῶν βράχων πῶς πηδᾷ ἡ αἴξ, κ' εἰς τὰ πεδία
Τὰ χλοοφόρα παίζουσι ταῦρια, τῶν μητέρων
Ζητοῦντα νὰ θηλάσωσιν εἰς τοὺς μαστοὺς τὸ γάλα!
Τοὺς μυκηθμοὺς του ὁ βορρᾶς ὁ παγωμένος παύει,
Κι' ὁ Φεβρουάριος βροχὴν ἠπίαν καταπέμπει,
Ὅπως ἐκτείνωσι μακρὰν αἱ ἄμπελοι τοὺς κλάδους,

Κ' οἱ στάχεις κατανεύσωσι τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν,
Τὴν ἀποθήκην τοῦ πτωχοῦ πληροῦντες μ' ἀφθονίαν.»

Τοιαῦτα ψάλλουν πανταχοῦ 'ς τὰς κώμας τῶν Ἑλλήνωνν,
Κ' εὐθύμως τὴν Ἀπόκρεων διάγουσιν οἱ πάντες
Ὑπὸ τὸ φῶς ὀρχούμενοι τοῦ Φοίβου τὴν ἡμέραν,
Ἥτις γελᾷ 'ς τοῦ οὐρανοῦ τὸν κυανόχρουν θόλον.
Πλὴν παντελῶς δὲν γίνονται εἰς τὴν Κατούναν ταῦται·
Ἐδῶ ἡ Παππαλιάκενα, γυνὴ τοῦ ἱερέως,
Ἀπὸ πρωΐας συγκαλεῖ τοὺς χωρικοὺς καὶ λέγει·
Μὲ σέβας δ' ἀκροάζονται τοὺς λόγους της ἐκεῖνοι·
« Ἀκούσατε μὲ προσοχὴν, ἀγρόται τῆς Κατούνας,
Καὶ βάλετ' εἰς τὸν νοῦν καλῶς πᾶν ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω.
Ἀείποτε μ' ἐδείξατε μέχρι τοῦ νῦν ἀγάπην,
Κ' εὐγνώμων βλέπω τὰς λοιπὰς γυναῖκας τοῦ χωρίου
Τὴν λάγηνόν μου νὰ πληρῶ ἡ πρώτη νὰ μ' ἀφίνουν,
Ὁπόταν συναγώμεθα εἰς τὴν πηγὴν τοῦ τόπου,
Κ' ἑκάστη τὴν σειρὰν αὐτῆς προσμένη νὰ γεμίσῃ.
Ὁμοίαν δ' ἀποδείξατε καὶ τώρα τὴν φιλίαν,
Ὁπότε χρέος ἱερὸν σκοπεύω νὰ πληρώσω.
Τίς ἀγνοεῖ τὸν ἥρωα, τὸν μέγαν Κατσαντώνην,
Προστάτην τῶν χριστιανῶν κατὰ τῶν ἀλλοφύλων;
Πλὴν ὑπὲρ πάντας εἰς αὐτὸν οἱ δύω χρεωστοῦμεν
Γονεῖς τῆς Ῥήνης τὴν ζωὴν, τῆς ἀκριβῆς μας κόρης.
Βεβαίως σεῖς γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν ταύτην,
Πολλοὶ καλλίτερον ἐμοῦ· πλὴν πάλιν θὰ τὴν εἴπω,
Ἵνα καθῆκον ἐκπληρῶ ψυχῆς εὐγνωμονούσης·
Καί τις ὑμῶν νεώτερος αὐτὴν ἀκούσας ἔχῃ
Νὰ διηγῆται λευκανθεὶς περίεργα συμβάντα.
Γινώσκετε τὴν καλλονὴν τῆς Ῥήνης καὶ τὴν χάριν,
Ὅθεν αὐτὴν ἐκάλεσαν χρυσῆν Παππαδοπούλαν.
Ἐχόρευεν αὐτὴ ποτὲ μετ' ἄλλων νεανίδων
Εἰς ἱερὰν πανήγυριν· νὰ διαβῇ δ' ἐκεῖθεν
Συνέβη τότε βάρβαρος Σατράπης, κι' ὡς τὴν εἶδεν,

Ἐν τάχει τὴν καρδίαν του ἐφλόγισεν ὁ πόθος.
Εἰς γάμον δ' ἔστειλεν εὐθὺς τὴν νέαν νὰ ζητήσῃ.
«Τί λέγεις, Ῥήνη;» οἱ γονεῖς τὴν κόρην ἐρωτῶμεν.
«Τί λέγω;» κάλλιον τὴν γῆν τὸ αἷμά μου νὰ βάψῃ,
Ἢ Τοῦρκον σύζυγον ποτὲ ἡ Ῥήνη σας νὰ λάβῃ.»
Εἶπε, κ' ἠρνήθημεν λοιπὸν νὰ δώσωμεν τὴν κόρην.
Πλὴν ὄφεις ἔτρωγον ἐμοῦ τὰ σπλάγχνα, κ' ἐφοβούμην
Μήπως ὀργὴ τ' Ὀθωμανοῦ κατάσχῃ τὴν καρδίαν,
Καὶ φέρῃ βίαν τρομερὰν πρὸς τὸν πτωχόν μας οἶκον.
Ὅθεν τὰ πάντα μύνησα εὐθὺς τῷ Κατσαντώνῃ,
Ἐκπέμψασα τὸ τάχιστον τῶν τέκνων πρὸς τὰ ὄρη·
Ἐκεῖνος δὲ μ' ἀπήντησεν ἡσύχως νὰ κοιμῶμαι,
Καὶ τὰ στενὰ φυλάττουσιν ἀπανταχοῦ οἱ κλέφται,
Ὁπόθεν ἔμελλ' ἔπειτα νὰ στρέψῃ ὁ Σατράπης.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἀληθῶς τῶν λόγων ἀνεμνήσθην·
Φεῦ, τί φρικώδης ἦτο νύξ! ὁπόταν ἐκ τοῦ ὕπνου
Ἐξαίφνης ὅπλων τουρκικῶν κλαγγὴ μᾶς ἐξυπνίζῃ,
Καὶ δύω χεῖρες ἔχουσαι τοῦ Χάρωνος τὴν ὄψιν
Τῆς Ῥήνης συνεπίεσαν τὰς χεῖρας καὶ τὸ στόμα.
Δὲν τὴν ἀφῆκα τότ' ἐγὼ, ἀλλ' ὡς κισσὸς ἐπλέχθην
Περὶ τὸ σῶμά της εὐθὺς, καὶ τὴν ἐναγκαλίσθην.
Κι' ὅμως οὐδὲν κατώρθωσα· μ' ἀπέσπασε μακράν της,
Καὶ μ' ἔρριψε χαμαὶ ψυχρὰν καὶ λειποθυμημένην
Τῶν Τούρκων ἡ ὁρδή· κι' ἀργὰ, ὁπότε τοῦ ἡλίου
Ἀκτῖνες ἀδαμάντινοι πρὸς τὰ παράθυρά μας
Ἐπέχυσαν τὸ φῶς αὐτῶν, ἠγέρθην καὶ δακρύων
Κατήγαγον ποτάμια οἱ δύο ὀφθαλμοί μου·
Τὴν κόμην δ' ἔχυσα λυτὴν, κι' ἀπαύστως τὴν ἐμάδων
Τὸ πλάνον βῆμα στρέψασα πρὸς τῶν βουνῶν τὰς ῥίζας·
Ὁπότε βόλια κωφὰ μοῦ φαίνεται νὰκούω·
Οἱ κλέφται μάχην δυνατὴν συνῆπτον πρὸς τοὺς Τούρκους,
Κι' ὁ Κατσαντώνης ἔμπροσθεν αὐτῶν τὸ ξίφος εἶχε
Γυμνὸν κι' ἀχνίζον ὡς βαφὲν ὑφ' αἵματος προσφάτου.
Φωνὴ δὲ τότ' ἠχονικὴ ς' τὴν ἀκοήν μου φθάνει·

«« Μὴ κλαίῃς, Παππαλιάκενα· παράλαβε τὴν Ῥήνην,
Καὶ πήγαινε διὰ παντὸς τὸν Πλάστην νὰ δοξάζῃς. »»
Εἶπεν ὁ πρῶτος τῶν κλεφτῶν καὶ φεύγει, ὡς οἱ κάπροι
Τὸ βῆμά των ταχύνουσιν ἀφοῦ βαλάνους φάγουν,
Μὴ ἔξαφνα περιπλεχθοῦν εἰς κυνηγῶν ἐνέδρας.
Τοσοῦτον μ' εὐηργέτησεν ὁ μέγας Κατσαντώνης.
Κι' ὅμως ὁ τάλας εἰς βουνὰ πλανᾶται ὡς κακοῦργος,
Καὶ βρέχουσι τὰ νῶτά του οἱ ὄμβροι τοῦ αἰθέρος·
Ἔχει τοὺς βράχους στρῶμά του, καὶ σκέπασμα χιόνα,
Καὶ τὴν αὐγὴν σκληρύνουσι τὰ μέλη του αἱ πάχναι.
Τὸ πάντων δὲ πικρότατον, ὁπόταν ἔλθ' ἡμέρα
Μεγάλης ἑορτῆς, ἡμεῖς τρυφῶμεν ἐν ἀνέσει,
Τῶν δώρων ἀπολαύοντες τῆς φύσεως ἀφθόνως·
Ἐκεῖνος δὲ παντέρημος βαρυθυμεῖ 'ς τὰ ὄρη.
Ὅθεν καθῆκον ἔκρινα ἐμὸν νὰ τὸν καλέσω,
Ἐνταῦθα τὴν Ἀπόκρεων αὐτὴν νὰ εὐθυμήσῃ.
Πλὴν τοῦτο βέβαια ποτὲ ἡμέραν δὲν θὰ γείνῃ,
Μήπως οἱ πέριξ ἴδωσιν Ὀθωμανοὶ τοὺς κλέφτας,
Κ' εἰς τὸν Ἀλῆπασσαν εὐθὺς προφθάσουν νὰ τὸ εἴπουν,
Ὅστις ἐκ πάντων μάλιστα μισεῖ τὸν Κατσαντώνην,
Κι' ὡς ὕαινα τὸ αἷμά του ἐπιθυμεῖ νὰ πίῃ.
Διὸ τὴν νύκτα μέλλομεν αὐτὴν νὰ τὸν δεχθῶμεν,
Περάσαντες εἰς ὀβελοὺς παχεῖς κριοὺς καὶ μόσχους.
Ἀλλ' ὅπως μὴ τὴν πρόθεσιν ἡμῶν ὑποπτευθῶσιν,
Ὀλίγοι ἂς χορεύωσιν ἐνταῦθα 'ς τὴν πλατείαν·
Οἱ δὲ λοιποὶ τὸ βῆμά των ἂς στρέψουν πρὸς τὸ δάσος,
Ἵνα μὲ πέλεκυν ὀξὺν ταμόντες δένδρα ἔχουν
Μὲ τί νὰ ἀνάψωσι τὸ πῦρ εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος·
Ἐλάφους δὲ θηρεύσαντες οἱ κυνηγοὶ καὶ κάπρους,
Δορκάδας κι' ὅ,τι ἕτερον, ἐνταῦθ' ἂς τὸ κομίσουν·
Κι' ἐν γένει πᾶν ἂς πράξωμεν, ὃ μέλλει νὰ ποδείξῃ
Ὅτι μονάρχης ἀληθὴς ἂν ἦτο, πάλιν τόσην
Τιμὴν δὲν θὰ πελάμβανε παρ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων. »
Τοιαῦτα εἶπεν ἡ γυνὴ, καὶ γέρων πολιόθριξ

Λαβὼν τὸν λόγον, ὡς ἐξῆς ἀπήντησε, καὶ πάντες
Ἐπιβοῶντες τάληθὲς ἐπικυροῦν τοῦ λόγου·
« Ἂν ἄλλον κλέφτην πρότεινες νὰ προσκαλέσῃς, τόσον
Προθύμους, Παππαλιάκενα, δὲν ἤθελες μᾶς εὕρει·
Καθότι καί τινες αὐτῶν δὲν φέρονται κοσμίως·
Μ' ἀγερωχίαν δὲ πολλὴν περιφρονοῦσι πάντας,
Ὁπόσοι τὸ χαράτσιον πληρώνουν ἀκουσίως,
Οὐδ' ὅπλα φέρουν ἀργυρᾶ, πιστόλας χρυσωμένας.
Ἀλλ' ὅμως ἄλλως σκέπτεται ὁ ἥρως Κατσαντώνης·
Καί ποτ' ἐκ τῶν συντρόφων του ἰδών τινα πατοῦντα
Ἀσκόπως ἐπὶ κτήματος Χριστιανοῦ, καὶ πλῆθος
Καρπῶν ἀώρων τέμνοντα πρὸς παιδιὰν μὲ ξίφος,
« « Τί κλέφτης, εἶσαι, σύντροφε; » » ἀνέκραξε μὲ τόνον·
« « Δὲν ἐννοεῖς ὅτι ἁπλῶς τῶν ἐθνικῶν δικαίων
Ὑπάρχεις πρόμαχος, καὶ σὺ παράδειγμα νὰ δίδῃς
Ἁρμόζει μᾶλλον τοῖς λοιποῖς; ἐγὼ δὲν θέλω κλέφτας
Ζητοῦντας ξένα κτήματα μὲ σίδηρον νὰ φθείρουν·
Ζῶσαν διαμαρτύρησιν εἰς τὰ βουνὰ τοὺς θέλω
Τῆς ἀπ' αἰώνων ἐθνικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας·
Ὁ κλέφτης κι' ὁ ἁρματωλὸς ὀφείλει νἀνυψώσῃ
Ὁ πρῶτος εἰς τὸν Ὄλυμπον καὶ Πίνδον τὴν σημαίαν,
Ὅτις τοὺς Ἕλληνας παντοῦ 'ς τὰ ὅπλα θὰ καλέσῃ,
Ἵνα τὸ γένος τὸ νεκρὸν ἐγείρουν ἐκ τοῦ τάφου.
Εἰς τὸ ἑξῆς μὴ ἄλλοτε χριστιανὸν πειράξῃς
Μ' ἔργον ἢ λόγον ἀπρεπῆ, καθότι μὲ τὸ ξίφος
Αὐτὸ τὴν κόμην σου εὐθὺς θὰ κόψω τὴν δασεῖαν,
Κι' ἀπὸ τῆς ἑταιρίας μου μακρὰν θὰ σ' ἀποπέμψω,
Μηνύων ἅμα τοῖς λοιποῖς ὁπλαρχηγοῖς διόλου
Νὰ μὴ δεχθῶσιν ἄτιμον ἁρματωλὸν ἑταῖρον. » »
Τοιαῦτα εἶπε τὸν θρασὺν περιορίζων νέον,
Καὶ τὴν μεγάλην ἐνταυτῷ καρδίαν φανερόνων,
Ὅτις τοῦ ἔθνους πάντοτε τοὺς πόνους ἐνθυμεῖται.
Λοιπόν, ὦ Παππαλιάκενα, διόλου μὴ διστάζῃς,
Οἱ πάντες ὡς πατέρα μας κοινὸν τὸν θεωροῦμεν,

Κι' ὡς βασιλέα θέλομεν ἀπόψε τὸν τιμήσει.
Ἄγετε, νέοι! λάβετε ταχέως τοὺς πελέκεις,
Τοὺς ἡμιόνους, τοὺς βαρὺ σηκόνοντας φορτίον·
Κ' οἱ θηρευταὶ τὰ ὅπλα σας καὶ ῥόπαλα βαρέα,
Ἵνα 'ς τὸ δάσος κόψωμεν δρυῶν μεγάλους κλάδους,
Κι' ἀνάψωμεν πυρὰ πολλὰ τὸ βράδυ 'ς τὰς πλατείας.
Ἅμα δὲ πρέπει καὶ σκοποὶ ὀξυδερκεῖς εἰς μέρη
Νὰ ἀναβῶσιν ὑψηλά, ἐκεῖθεν θεωροῦντες
Μήπως τυχὸν ἐπίβουλοι ἐχθροὶ μᾶς ἐννοήσουν,
Καὶ τρέξουν ὡς εἰς φωλεὰς τῶν ἀετῶν οἱ ὄφεις.
Ἄγετε! λύσατ' ἐν μιᾷ στιγμῇ τοὺς ἡμιόνους
Καὶ ἵππους, καὶ τὸν πέλεκυν προθύμως ἀνὰ χεῖρας
Ἂς ἔχῃ τρέχων ἕκαστος πρὸς τὸ σκιῶδες δάσος.»
Εἶπε, καὶ πάντες μὲ χαρὰν τοὺς ἡμιόνους κ' ἵππους
Παρασκευάζουν· εὔζωνοι δ' ἐμβαίνουν εἰς τὸν δρόμον
Τὴν φουστανέλλαν σφίγγοντες μὲ τὴν λεπτὴν των ζώνην,
Ὅπως μὴ φέρουν αἱ πτυχαὶ δυσχέρειαν εὐκόλως
Εἰς βάτους ἐμπλεκόμεναι κι' ἀκάνθας νυξημένας.

Καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουες ἦχον δεινὸν, κτυπούντων
Τῶν κοπτερῶν πελέκεων τὰς δρῦς καὶ τὰς ἐλάτας·
Καὶ δένδρα πίπτουσι τὸ πρὶν ὑψούμενα ὡς πύργοι,
Ἀφοῦ τὸ στέλεχος αὐτῶν ἐλέπτυν' ὁ ἀγρότης.
Ὁ τοῦ ἀνέμου συριγμὸς ἐκόμιζ' ἀλλαχόθεν
Ἀντήχησιν τῶν συνεχῶν φωνῶν τῶν θηρευόντων,
Καὶ παραινούντων προσοχὴν πολλὴν εἰς τοὺς ἀπείρους,
Ὅπως ἐκφύγουν τὴν ὁρμὴν ἐπερχομένου κάπρου,
Ἢ ῥίψουν ὅσον τάχιστα τὸ πῦρ τῶν τουφεκίων
Καὶ τὸ θηρίον, πρὶν αὐτοὺς προσβάλῃ, θανατώσουν.
Κατασκοπεύουν ἕτεροι μὲ τέχνην τὴν δορκάδα,
Ἥτις τὸ βῆμ' ἀτάραχον πηγῆς πλησίον φέρει·
Κενόνουν τῶπλον καὶ νεκρὸν τὸ ζῶον ἐξαπλοῦται·
Καὶ τότε πλησιάζουσι τὸ δέρμα νὰ θαυμάσουν,
Ἐξ οὗ κιβώτια λεπτὰ ποιοῦσιν οἱ τεχνῖται.

Ἄλλοθι πάλιν τῶν κυνῶν οἱ ὑλαγμοὶ μηνύουν
Ὅτι πλησίον κέρατα ἐφάνησαν ἐλάφου·
Ταχέως δὲ συγκρύπτουσι πᾶν ὅ τι θὰ προδώσῃ
Ἀνθρώπων ἴχνη, κι' ἀνυψοῦν τὸν πετεινὸν τοῦ ὅπλου.

Τοιαῦτα πράττουν ἐρασταὶ τῆς θήρας, ἐν ᾧ ἄλλοι,
Ἀφοῦ τὰ ξύλα ἔκοψαν, ἁπλοῦσιν ἐπὶ χλόης
Τὰ μέλη, καὶ τὰ ὄμματα εὐθύνουν πρὸς τὸν πάντον,
Τὸν θραύοντα πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ σκοτεινόχρουν κῦμα·
Τὸν ἄνεμον ἀκούουσιν, ὅστις τὰς δρῦς δὲν σείει,
Πλὴν θόρυβον ἡδονικὸν εἰς τὰς ἐλάτας κάμνει,
Ἀδιακόπως τῶν πυκνῶν σαλευομένων κλάδων.

Ἐν τούτοις δὲ κ' ἡ Λιάκαινα τὸν οἶκον ἑτοιμάζει,
Ἵνα δεχθῇ τὸν ἥρωα, τῆς κόρης τὸν σωτῆρα,
Καὶ μὲ χαρὰν πολλὴν μοχθεῖ κ' ἐργάζεται ἡ Ῥήνη.
Πάντων δὲ πρῶτον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξαποστέλλει,
Τὸν Νῖκον τὸν νεώτατον καὶ τάχιστον τοὺς πόδας,
Ἵνα τὴν πρόσκλησιν εὐθὺς τῷ Κατσαντώνῃ φέρῃ·
Οὗτος δὲ σφίγγει πρόθυμος τοὺς λώρους τῶν πεδίλων,
Ἀνέλκων τούτους δεξιῶς κ' εἰς τὰ σφυρὰ προσδένων,
Κι' ὡς μόνον ὅπλον ῥόπαλον ἀπὸ δρυὸς λαμβάνει,
Ὅπως μὴ βάρος περιττὸν ὁ σίδηρος παρέχῃ·
Κ' ἔπειτ' ἀρχίζει τὴν ὁδὸν, ἀφίνων τῶν ὀρέων
Τοὺς πρόποδας μὲ τῶν κυνῶν τὸ τάχος, ὅταν ἴδουν
Πλησίον λαγωὸν δειλὸν κι' ὁ κυνηγὸς τοὺς νεύσῃ.
Προβαίνων δὲ κατέρχεται εἰς ὁμαλὸν πεδίον,
Σπαρμένον λῖνον, καὶ τερπνὴν παρέχον τότε θέαν,
Κλεισμένον δ' ἑκατέρωθεν ὑπὸ κλιτύων ὄρους,
Ἔνθα σκιὰν παρέχουσιν ἰτέαι, δρῦς κ' ἐλάται.
Τὸν Ἀχελῶον ὕστερον θρεμμένον ἐκ χειμάρρων
Θεᾶται, καὶ κατάγοντα κορμοὺς ἀγρίων δένδρων,
Ἅτινα πίπτουν, ἡ βροχὴ ῥαγδαία ὅταν ἔλθῃ·
Τοὺς ὀφθαλμούς του τέρπουσι τὰ ῥόδα τῶν δαφνώνων,

Τῆς λύγου τάνθη, καὶ ποθεῖ τὸ ὅπλον του νὰ εἶχε,
Ἵνα τὰ κρώζοντα πτηνὰ τῆς ὄχθης σημαδεύσῃ.
Ζηλοτυπεῖ τοὺς κυνηγοὺς, καὶ μόλις τὴν καρδίαν
Κατέχει ῥίψας λαγωὸν νεκρὸν μὲ τὴν κορύνην
Τυχαίως διαβαίνοντα πλησίον τῶν ποδῶν του.

Κ' ἤδη πορθμεῖον ἐλαφρὸν ζητεῖ νὰ διασχίσῃ
Τὸ ῥεῖθρον τὸ ποτάμιον· κι' ὅτε τὸ χῶμα πάλιν
Ἐπάτησε, τὰ βήματα πρὸς μύλον διευθύνει,
Οὗτινος στρέφει τοὺς τροχοὺς τὸ ὕδωρ τ' Ἀχελῴου,
Ἐκεῖσ' ὀχετευόμενον διὰ στενῶν αὐλάκων,
Καὶ μ' ἦχον δυνατὸν δηλοῦν τὴν φοβερὰν ὀργήν του,
Διότι τὸ ἐνέκλεισαν εἰς τοίχους λιθοκτίστους
Τὸ πρῴην κυλιόμενον εἰς κοίτην εὐρυτάτην.

Ἐκεῖθεν δὲ τῆς θέσεως αὐτῆς τοῦ Νερομύλου
Τὰ ὕδατα χυνόμενα κατὰ μικρὸν ποιοῦσι
Τενάγη διατρέφοντα δασώδη καλαμῶνα,
Ὃν αὔρα σείει πάντοτε καὶ παίζει πρὸς τὰ φύλλα
Συρίττουσα, ὡς ἂν αὐλοὶ μυρίοι ἐμφυσῶντο.
Καλύπτουν δὲ τὴν γῆν παντοῦ τὰ βρύα· πλὴν τὰ δένδρα
Σπανίως πέριξ φαίνονται μονήρη, καὶ τρομάζει
Τὴν ποίμνην ὁ βοσκὸς ἐκεῖ νὰ ὁδηγῇ πλησίον,
Καὶ παίζῃ τὸν πλαγίαυλον· μὴ τύχῃ καὶ προβάλῃ
Ἡ τῆς θαλάσσης Λάμια, ποθοῦσα νὰ χορεύσῃ
Πρὸς τὸν ῥυθμὸν τῆς μουσικῆς τῶν ἀφελῶν ποιμένων·
Καταβροχθίσῃ δ' ἔπειτα τὰ πρόβατα κι' ἀφήσῃ
Ἀκτήμονα τὸν ἀτυχῆ βοσκὸν, κ' ἠναγκασμένον
Εἰς τὸ ἑξῆς τὰ ποίμνια τῶν ἄλλων νὰ ποιμαίνῃ.

Ἐνταῦθα νὰ σταθμεύωσι συνείθιζον οἱ κλέφται,
Ὁσάκις ἤθελον σκληροὺς διώκτας νὰ λανθάνουν
Πατοῦντες τ' Ἀνατολικοῦ τὴν χώραν τὴν ἑλώδη.
Σκοπὸν δ' εἰς δένδρον ἔθετον, παρατηροῦντα μήπως

Ἀπεσταλμένος τῶν ἐχθρῶν τὰ ἴχνη των νοήσῃ.
Καὶ τότε τὸ λοιπὸν ἐδῶ ὁ ἥρως Κατσαντώνης
Διέτριβε, τὰ στήθη του 'ς τὴν αὔραν ἀναψύχων,
Ἣν ἔχυνον διηνεκῶς τὰ φύλλα τῶν καλάμων.
Πλησίον του δ' ἡ σύζυγος αὐτοῦ τὸ πῦρ ἀνῆπτε,
Δι' οὗ τὸ κρέας ἔμελλον νὰ ψήσουν τῆς ἐλάφου,
Ἣν εἰς δρυμῶνα τὴν αὐγὴν ἐφόνευσαν οἱ κλέφται.
Εἶχε δὲ λάκκον πρότερον ὀρύξει, καὶ πλαγίως
Αὐτοῦ πολλὰς ὀπὰς μικρὰς ἀνοίξει, οὕτως ὥστε
Νὰ μὴν ἐξέρχετ' ὁ καπνὸς ἐπάνω καὶ προδιδῇ
Ἀνθρώπους ξύλα καίοντας ἐντὸς τοῦ καλαμῶνος,
Ἀλλὰ νὰ παύῃ τὸν θυμὸν εἰς τὰς ὀπὰς εἰσδύων.
Ἀ γ γ ε λ ι κ ὴ δ' ἐλέγετο, καὶ πέπλον γυναικεῖον
Δὲν ἔφερεν, ἀλλὰ στολὴν ἁρματωλοῦ ὀρείτου·
Κι' ὡς νεανίσκος τρυφερὸς ἐφαίνετο, τὸν οἶκον
Τῶν προσφιλῶν γονέων του καταλιπὼν ἀρτίως.
Εἰργάζετο, κ' ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπόν της ῥόδα
Ὑγείαν ἐξαγγέλλοντα κι' ἀμέριμνον καρδίαν,
Ἣν τοῦ συζύγου ἡ πιστὴ ἐφαίδρυνεν ἀγάπη
Μὲ λόγους πάντοτε γλυκεῖς σαφῶς ἐκδηλουμένη.
Ἁπλήστως δὲ τὴν ἔβλεπε τοῦ Κατσαντώνη τῶμμα,
Κ' ἐντὸς παλμοὺς ἠσθάνετο ἀῤῥήτου θυμηδίας
Τοιοῦτον ἔχων ἄγγελον παρήγορον ὁ ἥρως,
Ὁπότε συμφορὰ δεινὴ τοῦ ἔθνους νὰ διάγῃ
Εἰς ὄρη τὸν ἠνάγκαζεν, ὡς ἄγριον θηρίον.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν ἔλαφον ἐξέδαρον οἱ κλέφται
Ἐπιδεξίως, κι' ὀβελὸν ποιήσαντες ἐκ κλάδου
Πλησίον τῆς ἀνθρακιᾶς τὴν ἔστρεφον ἠρέμα·
Εἰς ἄλλον δ' ὀβελὸν μικρὸν ἐπέρασαν τὰ σπλάγχνα,
Ὅπως ψηθοῦν ταχύτερον καὶ περιέλθ' ἡ πλόσκα.
Κ' ἤδη τῆς κνίσσης ἡ ὀσμὴ τοὺς τέρπει, καὶ μυρσίνας
Στρώννουν χαμαὶ νὰ λάβωσι τὸ γεῦμά των, ὁπότε
Δεινὸν ἐβόησ' ὁ σκοπός. Τὰ ὅπλα παραχρῆμα

Ἁρπάζουν οἱ ἁρματωλοί, κι' ὡς ἀετοὶ τὸ βλέμμα
Ἁπανταχόσε στρέφουσι, μήπως ἐχθροὶ προβῶσιν,
Καὶ λάφυρον εὐάλωτον τοὺς ὄνυχάς των φύγῃ.
Κι' αὐτὸς δὲ ὁ ἑπταετὴς υἱὸς τοῦ Κατσαντώνη,
Ἀλέξανδρος ὀνόματι, πιστόλιον ὑψόνει,
Ὅπερ ἐκ τύχης ὁ πατὴρ εἶχεν ἀφήσει κάτω,
Καὶ πλήρης τόλμης τοὺς ἐχθροὺς προσμένει νὰ προβάλουν·
Δεινὸν δὲ πῦρ ἐξέπεμψε τὸ ὅμμα του, ὡς ὅταν
Κτυπῶσιν ἵππων πέταλα μὲ βίαν ἐπὶ λίθων,
Κ' ἐκβάλλουσιν ἠλεκτρικοῦ πυρὸς λαμπροὺς σπινθῆρας.

Ἀλλ' ὅμως καθησύχασεν εὐθὺς ὁ Κατσαντώνης
Εὐκόλως ἐκ τοῦ βήματος τὸν Νῖκον ἐννοήσας,
Ὅστις τοὺς κλέφτας ἤρχετο πρὸς δεῖπνον νὰ καλέσῃ.
Καὶ τότε πάντες τὸν μικρὸν Ἀλέξανδρον θωπεύουν,
Ὅστις τοσοῦτον ὅμοιος πρὸς τὸν πατέρα ἦτο.
Πρὸ πάντων δ' ἡ Ἀγγελικὴ ἐκ τῆς χαρᾶς δακρύει,
Εἰς δὲ τὸν σύζυγον αὐτῆς τοιαῦτα διηγεῖται·
«Τοιοῦτον, Κατσαντώνη μου, τὸ τέκνον πάντοτ' εἶναι·
Ὅταν δὲ λείπῃς κι' ἐξυπνᾷ τὴν νύκτα εἰς τὴν κλίνην,
Δειναὶ δ' ἀκούωνται βρονταὶ κι' ἀστράπτῃ, δὲν τρομάζει,
Καθὼς ἐγὼ, ἀλλὰ συχνὰς μοῦ κάμνει ἐρωτήσεις·
«Ποῦ εἶναι, μῆτερ, ὁ πατήρ; πλησίον μας δὲν εἶναι·
Ποῦ τρέχει, ὅταν ὁ Θεὸς ὀργίζεται τοσοῦτον;»
Ὁπόταν δ' ἀποκρίνωμαι, ὅτι πολέμους κάμνεις
Τὴν τύχην τῶν Χριστιανῶν ζητῶν νὰ νακουφίσῃς·
«Ἄχ! πότε, μῆτερ,» ἐρωτᾷ καὶ πάλιν, «θέλεις ζώσει
Κ' ἐμὲ ῥομφαίαν, τοῦ πατρὸς ἀκόλουθος νὰ γείνω,
Καὶ τῆς πατρίδος τοὺς ἐχθροὺς νεκροὺς νὰ καταρρίψω;
Φεῦ! πῶς θυμόνω θεωρῶν αὐτοὺς ὑπερηφάνους
Καὶ μὲ χρυσᾶ φορέματα· τοὺς δὲ Γραικοὺς τοσοῦτον
Ταπεινωμένους ἔμπροσθεν αὐτῶν· ἀνίσως μ' εἶχες
Δομένον ἐν τουφέκιον, δὲν θἄφινον νὰ ζήσῃ
Ἐχθὲς ἕνα δερβίσῃ των, ὑβρίζοντα τὴν πίστιν

Ἡμῶν καὶ τοὺς ἁγίους μας.» » Τοιαῦτα καθ' ἑκάστην
Μοῦ λέγει, καὶ τὰ ὅπλα σου ζητεῖ νὰ ξεκρεμάσῃ,
Καὶ μετὰ σοῦ πρὸς πόλεμον ἁρματωλὸς νὰ τρέξῃ.»
Οὕτως ἡ μήτηρ τοῦ υἱοῦ ἐξήγησε τὸ ἦθος·
Ὁ δὲ πατὴρ ὑπὸ χαρᾶς ἀμέτρου κατελήφθη,
Εἰς τὰς ἀγκάλας ἥρπασε τὸ προσφιλές του τέκνον,
Ἐνθουσιῶν δ' ἐφώνησε τοιαῦτα, καὶ τὸ ὄμμα
Διέλαμψεν ὡς ἀστραπὴ ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας·
«Ὦ! εἴθε, εἴθ', Ἀλέξανδρε, παρόμοιος νὰ γείνῃς,
Ὁμοίως εὔτονος τοὺς μῦς καὶ τὴν ψυχὴν ἀνδρεῖος,
Καὶ τέρψιν ἔχων τῶν σφαιρῶν τοὺς συριγμοὺς εἰς μάχας·
Καί τις νὰ εἴπῃ βλέπων σε τὸ στήριγμα τοῦ γένους·
«Τοῦ Κατσαντώνη ὁ υἱὸς τὴν σήμερον ὑπάρχει
Διάδοχος ἀντάξιος τῆς δόξης τοῦ πατρός του.» »
Σοῦ εὔχομ' εὐτυχέστερος ἐμοῦ νὰ ἦσαι μόνον,
Καὶ χαιρετίσης μὲ χαρὰν τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας,
Ἥτις τὸ ἔθνος τοῦ ζυγοῦ θὰ ἴδῃ λυτρωμένον.
Φεῦ! πῶς τὸ ἄσπλαγχνον ἡμᾶς ἐμπαίζει πεπρωμένον!
Ὅπως δ' ὁ μέγας Μωϋσῆς τὴν γῆν τῆς Ἰουδαίας
Ἀπ' ὄρους εἶδε, πλὴν ἐκεῖ δὲν ἔθηκε τὸν πόδα,
Ὁμοίως βλέπομεν κ' ἡμεῖς μακρόθεν τὸ λυκόφως,
Ὅπερ τὸ σκότος τῆς φρικτῆς δουλείας θὰ σκορπίσῃ·
Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν ἐπίσης
Τὸν ἥλιον τὸν μετ' αὐτὸ φωτίσοντα τὸ γένος.
Τὸ νῆμα μέλλει τἀτυχοῦς ἡμῶν νὰ κόψῃ βίου
Δόλος ἐχθρῶν ἢ θάνατος κακουχιῶν καὶ μόχθων,
Πρὶν ἐλευθέραν ἴδωσιν οἱ Ἕλληνες πατρίδα.
Ὦ! εἴθε κἂν τὰ τέκνα μας νὰ ἀπολαύσουν τοῦτο,
Κ' ἡμεῖς ἐντὸς τοῦ μνήματος νὰ μάθωμεν σκιρτῶντες
Ὅτι μακρὰν Ἑλληνικῶν ἀπεδιώχθη τόπων
Ὁ βάρβαρος· κ' εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ Βυζαντίου πάλιν
Ἐσίγησεν ἡ δύσηχος ᾠδὴ τῶν μιναρέδων,
Καὶ προσκαλοῦν οἱ κώδωνες τοῦ Ἰησοῦ τοὺς λάτρεις . . . »
Εἶπεν ὁ ἥρως, καὶ κρουναὶ τὸν ἔπνιξαν δακρύων.

Ὁμοίως δὲ κ' οἱ ὀφθαλμοὶ θολοῦνται τῶν συντρόφων,
Καὶ κατηφεῖς βυθίζονται εἰς σιωπὴν οἱ πάντες
Κρατοῦντες μὲ τὴν δεξιὰν τὸ Τουρκοφάγον ὅπλον
Καὶ θεωροῦντες ἀτενῶς τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν ὄψιν,
Ἥτις εἰς νέφη λογισμῶν ἐκρύφθη βαρυθύμων.

Μόλις δ' ἀργὰ τὴν σιωπὴν διέλυσεν ὁ Νῖκος
Ἐλθὼν πλησίον μ' ἔκπληξιν, τοιαῦτα δὲ φωνήσας·
«Πῶς θλῖψις κατεβάρυνε τὸ πρόσωπόν σας, κλέφται;
Δὲν εἶσθε σεῖς οἱ τρέχοντες εἰς βράχους ὡς δορκάδες
Καὶ τρόμον μὲ τὸ βλέμμα σας καὶ μόνον ἐμποιοῦντες;
Πῶς λήθαργος κατέλαβε τὰ εὔκαμπτά σας μέλη;
Ἀλλ' ἄδικον δὲν ἔχετε· οἱ πάντες εὐθυμοῦμεν,
Καὶ σεῖς ὡς οἱ κατάδικοι ἀνέστιοι πλανᾶσθε.
Ὦ Κατσαντώνη, καύχημα κ' ἐλπὶς τοῦ ἔθνους ὅλου,
Μὲ στέλλ' ἡ Παππαλιάκενα ἐκ τῆς ψυχρᾶς Κατούνας,
Καὶ λόγους μοὶ παρήγγειλε τοιούτους νὰ σὲ εἴπω·
«Ἐν ὅσῳ ζῇ θεράπαινα καὶ δούλη σου θὰ ἦναι,
Μὴ λησμονοῦσα τί πρὸς σὲ ὡς μήτηρ χρέος ἔχει·
Καὶ τώρα ἐκ χριστιανοῦ πιστοῦ πρὸς σὲ μαθοῦσα,
Ὅτι ἐνταῦθα τῶν κλεφτῶν λημέριον θὰ στήσῃς,
Σὲ προσκαλεῖ τὴν τράπεζαν τῆς κώμης νὰ κοσμήσῃς·
Οἱ τοῦ χωρίου κάτοικοι τὴν νύκτα σὲ προσμένουν,
Νὰ σὲ δεχθοῦν ὡς δέχονται τὰ τέκνα τὸν πατέρα.»»
Ἐλθέ· πολὺ σ' ἐμάραναν οἱ κάματοι κ' οἱ λίθοι,
Ἐφ' ὧν τὴν νύκτα εὐτελῶς τὸ σῶμα κατακλίνεις.
Ἐλθέ· μονάρχην ἀληθῆ τοῦ γένους σὲ καλοῦσιν
Οἱ Ἕλληνες, οὓς ἀπηνὴς ζυγὸς καταπιέζει.
Ἴσως ἐκεῖ τὸ ἦθός σου φαιδρύνῃς κάπως βλέπων,
Ὁπόσον τὴν μεγάλην σου ψυχὴν τιμῶμεν πάντες.»
Εἶπεν ὁ νέος βάλσαμον παρηγορίας χύνων
Εἰς τοὺς ἀλγοῦντας τὴν ψυχὴν ὁπλίτας τῶν ὀρέων·
Πρὸ πάντων δ' ἐσυγκίνησε τὸν ἀρχηγόν, κι' ὁ ἥρως
Δακρύων εἰς τὸν τράχηλον ἐξέτεινε τοῦ Νίκου

Τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα κι' ἀναστενάξας εἶπε·
«Τῷ ὄντι, τέκνον, ἀπηνὴς ζυγὸς μᾶς καταθλίβει·
Τἄνθη τῆς γῆς ὡς πρὸς ἡμᾶς φαιδρὰν δὲν ἔχουν ὄψιν,
Κ' εἶναι τῶν δένδρων οἱ καρποὶ πικροὶ ὡς ἡ ἀλόη,
Ἐν ὅσῳ τὴν πατρίδα μας οἱ βάρβαροι μολύνουν.
Φεῦ! τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐχάθη,
Ῥ α γ ι ά δ ε ς δὲ τῆς πόλεως τοὺς ἄνδρας ὀνομάζουν·
Κι' ἄν τις νὰ ζῇ ἐλεύθερος ποθῶν εἰς ὄρη τρέχῃ,
Ὁ κόσμος τὸν ἀποκαλεῖ μ' ἐπίκλησιν κακούργων,
Καὶ κλέφτας λέγουν τοὺς ζυγὸν μὴ φέροντας δουλείας.
Τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων μας εἰς λύκεια σπουδάζουν
Οἱ Εὐρωπαῖοι, κι' ἐξ αὐτῆς ἀντλοῦσι τὴν σοφίαν·
Τί λέγω; Γάλλος τις προχθὲς τὸν Ὄλυμπον ἀνέβη,
Εἰς κλίνην ἥπλωσε σκληρὰν ὁ μαλθακὸς τὰ μέλη,
Κ' ἔφαγεν ἄρτον ἡμερῶν πολλῶν, ποθῶν νὰ κούσῃ
Τὴν μουσικὴν τῶν ὀρεινῶν καὶ γράψῃ τἄσματά μας.
Καὶ ὅμως τῶν πατέρων μας οἱ μαθηταὶ τὸ κράτος
Στηρίζουν τοῦ δυνάστου μας, καὶ τῷ παρέχουν ὅπλα
Νὰ σφάζῃ τὰς γυναῖκάς μας καὶ νὰ μολύνῃ τέκνα
Χριστιανῶν μὲ μόλυσμα κτηνώδους ἀσελγείας·
Καυχώμενοι πῶς τὸν Χριστὸν εἰλικρινῶς λατρεύουν!
Ἔμελλε κι' ἄλλα πάμπολλα ὁ ἥρως νὰ προσθέσῃ,
Τὸ βάρος τῆς καρδίας του νὰναπουφίσῃ θέλων,
Ὅτε τὸν λόγον ἔκοψεν ὁ γίγας Λεπενιώτης,
Τοῦ Κατσαντώνη ἀδελφὸς, κ' ἐλάλησε τοιαῦτα·
«Τί τόσον θλίβεις, ἀδελφὲ, ἀκαίρως τὴν ψυχήν σου;
Ἔχομεν ἄλλοτε καιρὸν τοιαῦτα νὰ σκεφθῶμεν,
Ὁπόταν ἴσως καί τινα καρπὸν θὰ φέρ' ἡ σκέψις.
Ὀλίγον κἂν καὶ τῆς ζωῆς τὴν ἡδονὴν γευθῶμεν,
Ἀφοῦ τὴν ἀναλίσκομεν διηνεκῶς εἰς πόνους.
Κομίσατε τὴν ἔλαφον, ἑταῖροι, καὶ τὴν πλόσκαν
Ὀλίγον πέριξ ἄγετε ἀλλάσσοντες τὰς χεῖρας.»
Εἶπεν ὁ ἥρως, κ' ἔφερε τὸν ὀβελὸν τῶν σπλάγχνων
Εἷς κλέφτης· τὰ δ' ἐντόσθια εἰς τὰς μυρσίνας θέτουν·

Κ' ἐσθίοντες κατὰ μικρὸν ἀρχίζουν νὰ φαιδρύνουν
Τὴν ὄψιν, καὶ πρὸς ἄσματα νὰ τρέπωνται ἡρώων.
Κι' ὁ νέος δὲ Ἀλέξανδρος νὰ μιμηθῇ τοὺς ἄνδρας
Ἐπιθυμεῖ τὴν ἀφελῆ καρδίαν ἐκδηλόνων,
Ἣν μέριμναι παντάπασι τοῦ κόσμου δὲν ταράσσουν·
Σκιρτῶν δ' ὁ παῖς ὑπὸ χαρᾶς τὸ ᾆσμά του τονίζει·

«Εἰς κῆπον, ἔνθα ποταμὸς ἀδάμαντας κατάγει,
Καὶ Νηρηίδες παίζουσιν εἰς τὸ γλαυκόν του ὕδωρ,
Ἐφύη δένδρον ἀργυροῦς τοὺς κλάδους ἐπεκτεῖνον,
Ἔχον τὰ φύλλα του χρυσᾶ κι' ὡς ἄνθη μαργαρίτας·
Πτηνὸν δ' ὡραῖον μὲ πτερὰ χρωματισμῶν ποικίλων
Ἀνθρώπων ἔβαλλε φωνὴν, σημαίνουσαν τοιαῦτα·
«Χαρῆτε, νέαι, τὸν καιρὸν τῆς ἥβης, καὶ σεῖς, νέοι,
Τἄνθη τοῦ ἔαρος ἡμῶν νὰ δρέψετε προτρέπω·
Καθότι πίπτουν τάχιστα, κ' ἐπέρχεται τὸ γῆρας
Ἐπὶ τῆς γῆς τοὺς ἀσθενεῖς ὀδόντας διασπεῖρον,
Καὶ καθιστῶν τὰ μέλη μας ὡς μῆλον μαραμμένον.»»

Εἰς τᾶσμα τοῦτο τοῦ παιδὸς ἐγέλασαν οἱ κλέφται,
Κ' εἰς τοῦ πτηνοῦ τὴν συμβουλὴν ποθοῦσι νὰ πεισθῶσιν.
Ἐπίσης δὲ καὶ τἀρχηγοῦ ἡ ὄψις ἐφαιδρύνθη,
Καὶ μὲ γλυκὺ μειδίαμα ἐθώπευσε τὸν παῖδα,
Τὴν πατρικὴν καρδίαν του ἀσμένως ἐξαγγέλλων.
Ἐν τούτοις δὲ κ' ἡ ἔλαφος ὁλοτελῶς ἐψήθη,
Καθὼς τὸ χρῶμα κ' ἡ ὀσμὴ τοῦ κρέατος ἐδήλου.
Ἀφοῦ λοιπὸν τὴν ἔταμον ἐπιδεξίως, πέριξ
Καθίζουσιν, ἐπὶ τῆς γῆς σταυρώσαντες τοὺς πόδας·
Κι' ὁπότ' ἀρκούντως τῆς τροφῆς ὁ πόθος ἐπληρώθη,
Ὁ Νῖκος ἤδη θεωρῶν σχεδὸν λησμονημένην
Τὴν πρόσκλησίν του, ἔλαβε τὸν λόγον κι' εἶπεν οὕτω·
«Ὦ κλέφται, τῶν Χριστιανῶν οἱ προσφιλεῖς ὁπλῖται,
Κ' ἵππους προσέτι ἔμελλεν ἡ μήτηρ μου νὰ πέμψῃ,
Ὅπως ἀνέτως ἔλθετε πρὸς τὴν μικράν μας κώμην·

Ἀλλ' ὅμως εἰς τοὺς πόδας σας περισσοτέραν ὅτι
Πεποίθησιν θὰ ἔχετε ἐκ πείρας τὸ γινώσκει,
Καὶ φόβον εἶχε μὴ τυχὸν σᾶς δυσκολεύσῃ μᾶλλον.
Ὅθεν ἀφῆτε πρὸς καιρὸν τοὺς τόπους τοὺς ἐρήμους,
Ἔνθα συντρόφους ἔχετε τανήμερα θηρία,
Κ' ἐλᾶτε· φίλοι σᾶς καλοῦν εὐγνώμονες· ὀλίγας
Θέλουσι νύκτας μετ' αὐτῶν εὐθύμους νὰ σᾶς ἴδουν,
Κ' ἐμπράκτως τὴν ἀγάπην των οἱ πάντες νὰποδείξουν.»
Ἔλεγ' ὁ Νῖκος, κ' εἰς βαθεῖς ὁ Κατσαντώνης ἦτο
Συλλογισμούς, ἀπάντησιν δ' ἐβράδυνε νὰ δώσῃ·
Πλὴν ἐπὶ τέλους ἤνοιξε τὰ χείλη νὰ λαλήσῃ,
Βαρὺς δ' ἐξῆλθε στεναγμὸς ἐκ τοῦ δασέος στήθους·
«Τῷ ὄντι κάπως ἤθελον κ' ἐγὼ νὰ εὐθυμήσουν
Οἱ σύντροφοι, καὶ τὸν πικρὸν νὰ λησμονήσουν βίον,
Ὅστις ἀπαύστως πρὸς δεινὰς τοὺς ὁδηγεῖ στερήσεις.
Ποθεῖ δ' ὁ νέος πάντοτε πρὸς ὄρχησιν νὰ φέρῃ
Τοὺς πόδας, καὶ νεάνιδος φωνὴ νὰ τὸν ἡδύνῃ,
Ὁπόταν μὲ ῥυθμὸν γλυκὺν ἐντείνῃ τἄσματά της.
Πλὴν σᾶς λυποῦμαι, δυστυχεῖς· καθότι δὲν ὑπάρχει
Κάνεὶς τὸν φθόνον τοῦ φρικτοῦ Ἀλῆπασσα ἐγείρων
Ὅσον ἐγώ· κι' ἂν πονηροὶ τῆς τυραννίας δοῦλοι
Νοήσουν ὅτι μ' ἔχετε φιλοξενήσει, λίθον
Εἰς λίθον εἶναι ἱκανὸς νὰ μὴν ἀφήσῃ, ξίφη
Νὰ πέμψῃ, νέους, γέροντας καὶ νήπια νὰ σφάξουν,
Ἵνα κορέσῃ τῆς ψυχῆς τὴν αἱμοβόρον λύσσαν.
Ἄφετ' ἡμᾶς· τοῦ ἔθνους μας τὸ πεπρωμένον εἶναι
Τοιοῦτον· μοῖρα δ' ἄσπλαγχνος καταδιώκει πάντας,
Καὶ πρέπει κἂν ἡμεῖς φρουροὶ νὰ ἤμεθα τοῦ γένους.»
Εἶπεν ὁ ἥρως, καὶ σιγὴ κατέθλιψε τοὺς πάντας.
Αὖθις δ' ὁ Νῖκος προσπαθεῖ τὸν ἀρχηγὸν νὰ πείσῃ
Τοιούτους λόγους ἐκ ψυχῆς εἰλικρινοῦς ἐκφράσας·
«Ὦ Κατσαντώνη, πῶς πικροὺς τοσοῦτον εἶπες λόγους;
Αἱ λέξεις σου πικρότεραι 'ς τὰ ὦτά μου ὑπῆρξαν,
Ἢ ὅσον εἶναι ὁ χυμὸς τῆς χλοερᾶς ἀψίνθου,

Ὁπόταν εἰς πυρέσσοντος προσφέρεται τὸ στόμα.
Εἰς τὸ χωρίον μας κἀνεὶς Ὀθωμανὸς δὲν εἶναι·
Καὶ τίς λοιπὸν χριστιανὸς τὸ πρᾶγμα θὰ μηνύσῃ
Ὡς ὁ Ἰούδας ἀργυρᾶ νομίσματα λαμβάνων;
Ὦ! πίστευσε τὸ εἴδωλον ὑπάρχεις τῆς λατρείας
Ἁπάντων τῶν συντοπιτῶν ἐμοῦ, τοῦ γένους ὅλου.
Τὴν νύκτα πάντες θέλομεν ὁμοῦ τὸ δεῖπνον λάβει,
Κ' ἐπὶ τὰ ὄρη θἀναβοῦν ὀξυδερκεῖς ὀρεῖται,
Θεώμενοι μήπως τυχὸν προβάλουν ἐναντίοι.
Ἐλᾶτ'· ὡς ὕβριν θέλουσι τὴν ἄρνησιν νομίσει,
Καὶ θέλουν μ' εἴπει· «« πῶς λοιπόν; οἱ κλέφται θεωροῦσι
Προδότας τοὺς εἰς τὴν ψυχρὰν Κατούναν κατοικοῦντας;
Τοσάκις δὲν παρέσχομεν ἄσυλον ἄχρι τοῦδε
Εἰς κλέφτας; τίνα δύνανται νὰ εἴπουν καταδότην; »»
Ἐλᾶτε· τὸν μικρὸν ἐγὼ Ἀλέξανδρον ἐπαίρω
Εἰς τὰς ἀγκάλας, μὴ τυχὸν ὁ δρόμος τὸν βαρύνῃ.»
Εἶπε, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ σφικτὰ τὴν φουστανέλλαν
Ὁ παῖς ἐκράτει, παντελῶς μὴ θέλων χεῖρες ξέναι
Νὰ τὸν βαστάσουν. Σύμπαντες δ' ἐν τούτοις συμφωνοῦσιν
Οἱ κλέφται δικαιόνοντες τὸν Νῖκον, κ' ἐπαινοῦντες
Τὸ φρόνημα τῶν ὁπλιτῶν τῆς ὀρεινῆς Κατούνας.
«Ἔστω λοιπὸν,» ἐπιφωνεῖ ὁ Κατσαντώνης ἤδη,
Θέλησιν βλέπων γενικὴν ἁπάντων τῶν συντρόφων,
Καὶ πρόθυμος φαινόμενος νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ·
Καθόσον ἦσαν ὅμοιοι κ' ἐκεῖνοι 'ς τοὺς κινδύνους,
Ἀσμένως ὑπακούοντες εἰς τἀρχηγοῦ τὸ νεῦμα.

Κι' ἤδη ὁ Φοῖβος τὴν ψυχρὰν ἐζωογόνει φύσιν,
Μὲ δύναμιν δ' ἀνέλυε τοὺς πάγους εἰς τὰ ὄρη,
Ὅτ' ἐκ τῶν δένδρων οἱ φαιδροὶ λαμβάνουσιν ὀρεῖται
Τοὺς σάκκους, ἔνθα θέτουσι πᾶν ὅτι χρησιμεύῃ
Εἰς τοὺς βαδίζοντας ὁδοὺς σπανίως πατουμένας·
Κρίθινον ἄρτον κι' ἅλατος ποσὸν ὀλίγον, κρέας
Ὀπτὸν, κι' ὁπόσοι κάπνιζον καπνὸν καὶ μίαν πίπαν·

Τὴν χλαῖναν ῥίπτουν ἀφελῶς ἐπὶ τὸν ἕνα ὦμον,
Κ' ἐπὶ τοῦ ἄλλου κλίνουσι τὸ γεμισμένον ὅπλον·
Ἐπὶ τοῦ στήθους δ' ἥστραπτον τὰ ἀργυρᾶ κομβία
Τὰς τοῦ ἡλίου ζωηρὰς ἀκτῖνας ἀνακλῶντα·
Αἱ δὲ κατάχρυσαι λαβαὶ τῶν πιστολίων ἔτι
Λαμπρότερον δεικνύουσι τὸν ἄργυρον, ὡς ὅταν
Πλησίον κρίνων θέτωσι τοῦ ἔαρος τὰ ῥόδα.
Τῆς φουστανέλλας δ' αἱ πτυχαὶ μαυρίζουν, κι' ὡς θαλάσσης
Γαληνιώσης κύματα προβαίνουσιν, ἢ πάλιν
Ὀπίσω ἀποσύρονται, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ὤμου
Ὁ τοῦ φεσίου θύσανος πλαγίως καταπίπτει.
Σείετ' ἡ γῆ τὴν τοῦ ποδὸς ἰσχὺν αἰσθανομένη,
Καὶ φόβον ἔχει γίγαντες μὴ νέοι θέλουν αὖθις
Ἐκ τῶν εὐρέων στέρνων της τὰ ὄρη ἀποσπάσει,
Ἵνα ποιήσουν κλίμακα μὲ ταῦτα, κι' ἀναβῶσι
Τὸν θόλον τὸν οὐράνιον, τὸν Δία νὰ κρημνίσουν.
Αἱ δρῦς τὰς κορυφὰς αὐτῶν μὲ σέβας ἐπικλίνουν
Νὰ χαιρετίσουν τοὺς θρασεῖς ὁπλίτας τῶν ὀρέων,
Οἵτινες μόνοι τῶν θνητῶν βιοῦσι μετ' ἐκείνων,
Καὶ μόνοι καταδέχονται νὰ τρώγουν τοὺς καρπούς των,
Ἢ νὰ ζητοῦν τὴν σκέπην των ἐν ὥρᾳ τρικυμίας
Καὶ τὴν σκιὰν τῶν φύλλων των τὸ φλογισμένον θέρος.

Οὕτω λοιπὸν εἰς τῶν δασῶν βαδίζουσι τὰ σκότη
Οἱ κλέφται φεύγοντες ὁδοὺς πολὺ συχναζομένας,
Κ' εἰς τὴν Κατούναν σπεύδουσι νὰ φθάσουν τὸ ἑσπέρας,
Ὁπόταν ὕπνος τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους κυριεύῃ,
Κι' ὁ γεωργὸς τὸ ἄροτρον ἀργὸν ἐγκαταλείπῃ
Τοὺς βόας λύων, ἥσυχα τὸ χόρτον των νὰ φάγουν,
Καὶ μηρυκάζουν ἔπειτα χορτάσαντες τὸν ὕπνον.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ'.

Ο δίσκος μεγαλοπρεπὴς ὑψοῦται τῆς Σελήνης
Τὴν κορυφὴν ὑπερπηδῶν τοῦ σκιεροῦ Θυάμου.
Τῶν κυνηγῶν δ' ἐσίγησαν αἱ σφαῖραι, κι' ἀταράχως
Ὑπὸ τὸ φῶς τὸ ἀργυροῦν οἱ λαγωοὶ σκιρτῶσι
Πηδῶντες εἰς τὰς ὑψηλὰς καθὼς οἱ στάχεις πτέρας.
Βράχων σκιαὶ ἀποτελοῦν μορφὰς γιγαντιαίας
Τρομάζουσαι τὴν ἀφελῆ ψυχὴν τῶν ὁδοιπόρων,
Οἵτινες μύθους ἔχουσιν ἀκούσει τεραστίους·
Δεινὴ δὲ πέριξ ἀντηχεῖ μεγάλη συναυλία
Φωνῶν βατράχων καὶ θωῶν καὶ ὀρυγμῶν τῶν λύκων,
Οὓς συνοδεύουν τῶν γλαυκῶν κρωγμοὶ τῶν νυκτοβίων,
Καὶ τῶν σκοπῶν ἐνίοτε φωναὶ τῶν κεκμηκότων,
Ἀσμένως τὸν τῆς ἀλλαγῆς καιρὸν ἀναγγελλόντων.
Ὑπνώττουσι δ' οἱ ἄνεμοι ζητοῦντες νἀναλάβουν
Δυνάμεις, ὅπως αὔριον κλονίζωσι τὰ δένδρα
Κι' αὐξάνουν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν ὄγκον τῶν κυμάτων·
Κ' ἡ γῆ δὲν βάλλει στεναγμοὺς ῥηγνύουσα τὰ στέρνα,
Ὑπὸ τὸν μαῦρον σίδηρον, ὃ σύρουσιν οἱ ταῦροι.

Πλὴν τῆς Κατούνας παντελῶς οἱ χωρικοὶ δὲν κλίνουν
Τὸ σῶμα νἀπολαύσωσιν ἀνάπαυλαν τῶν μόχθων·
Ἀνάπτουν δᾷδας, τὰς ὁδοὺς φωτίζοντες τῆς κώμης,

Καὶ ξύλα καίουν, ἐξ αὐτῶν ἀνθρακιὰς ποιοῦντες
Καὶ στρέφοντες δι' ὀβολῶν τοὺς κάπρους καὶ τοὺς ἄρνας.
Ὅ,τι δὲ πᾶς τις ἐκλεκτὸν κατ' οἶκον ἔχῃ φέρει·
Μόσχους καὶ χοίρους, θρέμματα πολλῆς ἐπιμελείας
Καὶ πάχος ἔχοντα πολλῶν δακτύλων κατὰ βάθος·
Οἶνον γλυκὺν τοῦ Ἀετοῦ, τῆς Σιατίστης κ' ἔτι
Τῆς Νιάουστας, ἡδύτερον τὴν γεῦσιν, καθὼς λέγουν,
Κι' αὐτοῦ τοῦ φήμην ἔχοντος ἁπανταχοῦ Κυπρίου.
Γυναῖκες φέρουν δίπυρα καὶ ἄρτους πρὸ ὀλίγου
Πυρώσασαι μὲ φρύγανα κατ' οἶκον τοὺς κλιβάνους.
Πτηνὰ τῆς θήρας ἀλλαχοῦ μὲ τέχνην μαγειρεύουν,
Κι' ἄλλα πτηνὰ οἰκόβια εἰς λέβητας μαδῶσιν.
Ἐντεῦθεν δὲ βοὴ πολλὴ κατέχει τὸ χωρίον,
Τῶν μὲν πατούντων μὲ βαρὺν ἐπὶ τῆς γῆς τὸν πόδα,
Τῶν δὲ τοὺς ἄλλους ζωηρὰ νὰ πράττουν προτρεπόντων,
Καὶ τὰς μυώδεις χεῖράς των μὲ τάχος νὰ κινῶσι.

Ἀφοῦ δὲ πάντα 'πέραναν τοῦ δείπνου τὰ χρειώδη,
Γλυκεῖα δ' ἐγαργάλιζε τῆς κνίσσης εὐωδία,
Τραπέζας στρώννουν, καὶ πολὺς τοὺς φαίνεται ὁ χρόνος,
Καθ' ὃν δὲν βλέπουν τῶν κλεφτῶν ὁ ὅμιλος νὰ φθάσῃ.
Πολλάκις δ' ἔψευσεν αὐτοὺς ἡ κίνησις τοῦ δάσους,
Ἡ τοῦ χωρίου ἄνθρωποι ἐρχόμενοι μακρόθεν.
Πλὴν ἐπὶ τέλους ἔπαυσαν τὰ ψεύδη, καὶ προβαίνουν
Οἱ κλέφται φέροντες χαρὰν πολλὴν εἰς τοὺς ἀγρότας.
Πρῶτος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς ὡς ἀετὸς ἐπάτει,
Κ' εἰς ταὐχμηρόν του πρόσωπον οἱ δύο ὀφθαλμοί του
Διέλαμπον, ὡς λάμπουσι τὰ ἄστρα εἰς τὸ σκότος·
Τὰ δ' ὅπλα του τὰ ἀργυρᾶ τὴν φουστανέλλαν μᾶλλον
Λερὴν καὶ μαύρου χρώματος ἐδείκνυον. Κατόπιν
Ἡ σύζυγός του ἤρχετο ἡδέως μειδιῶσα,
Καὶ μὲ χαρὰν ἀμέτρητον παρατηροῦσα πόσον
Ὑπῆρχεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πολύτιμος εἰς πάντας.
Μετέπειτ' ὁ αὐτάδελφος τοῦ ἥρωος προβαίνει

Ἐπαίρων τὸν ἀνεψιὸν εἰς τοὺς βραχίονάς του,
Ὃν εἶχεν ἡ μακρὰ ὁδὸς ἐξασθενίσει κἄπως.
Γιγάντειον δ' ἀνάστημα ὁ Λεπενιώτης εἶχε,
Κι' ὡς κάμηλος διήνοιγε μακρὰ τὰ βήματά του·
Ἡ δὲ τραχεῖά κόμη του σχεδὸν μέχρι γονάτων
Κατέπιπτε καλύπτουσα τὰ νῶτα τὰ εὐρέα.
Θαυμάζοντες δ' οἱ χωρικοὶ τὴν τερατώδη ῥώμην
Ἐθρύλλουν ὅτι τέσσαρας μαστοὺς τὸ στῆθος εἶχε,
Κ' ἔφερε κέρκον ὄπισθεν ὡς ἄγριον θηρίον.
Ὁ Δίπλας ἤρχετ' ὕστερον, ὁ σεβαστὸς πρεσβύτης,
Ἔχων λευκὸν τὸν πώγωνα, τὴν κόμην ἀργυρόχρουν.
Παπποῦν δὲ προσηγόρευον αὐτὸν οἱ σύντροφοί του,
Κ' ὑπῆρχε πρότερον αὐτὸς τοῦ σώματος ὁ πρῶτος,
Μὲ τὴν ἀνδρείαν σύνεσιν κ' εὐμένειαν ἑνόνων.
Πλὴν ὅτε κατενόησεν ὁπόσον εἰς τὰς μάχας
Ὁ Κατσαντώνης τολμηρὸς κι' ὀξὺς τὸ πνεῦμα ἦτο,
Τὸ ξίφος του τὸν ἔζωσε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Μέχρι τοῦ νῦν ἀνώτερος ὑπῆρχον, Κατσαντώνη,
Ἁπάντων τῶν πολεμιστῶν εἰς τῶπλον καὶ τὸ ξίφος·
Καὶ μία πλῆξις ἤρκεσε τῆς σπάθης μου πολλάκις
Νὰ κόψῃ τράχηλον σκληρὸν βαρβάρου πολεμίου.
Πλὴν ἤδη καθυπέρτερον ἐμοῦ σ' ἀναγνωρίζω.
Σὺ τὰς βολὰς οὐδέποτε ἀστόχως ἀκοντίζεις,
Κ' ὡς θεριστὴς τὰς κεφαλὰς τῶν ἐναντίων ῥίπτεις·
Κ' ἴσως ὁ Πλάστης σ' ἔστειλε νέναδειχθῆς Μεσσίας
Τοῦ γένους τοῦ στενάζοντος ὑπὸ σκληρὰν δουλείαν.
Τὴν σπάθην ζώσθητι λοιπὸν τοῦ ἀρχηγοῦ σὺ τώρα.»
Τοιαῦτα εἶπ' ὁ συνετὸς καὶ μετριόφρων γέρων,
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν ἀσμένως θυσιάζων
Φιλοτιμίαν ἄκαιρον, ὡς νέος Ἀριστείδης.
Παρηκολούθει δ' ἔκτοτε παντοῦ τὸν Κατσαντώνην,
Τῶν νέων τὸ παράτολμον ἐμφρόνως χαλινόνων,
Κι' ἀσμένως διηγούμενος ἀρχαίας ἱστορίας.

Κατόπιν τούτων ἤρχοντο οἱ δύο Ἀκαρνᾶνες,
Ὁ Τσόγκας ἔχων ὑψηλὸν καὶ εὔσαρκον τὸ σῶμα,
Καὶ ὁ Χωσσάδας ὁ λιγνὸς, πλὴν ὡς γαλῆ ὠκύπους.
Θώρακα δ' ἔφερ' ἀργυροῦν ὁ Τσόγκας εἰς τὸ στῆθος,
Ὡς οἱ ἀρχαῖοι, κι' ἀργυρᾶς κνημῖδας εἰς τοὺς πόδας,
Αἵτινες εἶχον τὴν ἰσχὺν, ὡς ἔλεγον, τὰς σφαίρας
Νἀπομακρύνουν, κι' ἄρρηκτον ὡς πύργον τὸν καθίστων.
Δῶρον δ' ὑπῆρχον χημικοῦ, θαυμάζοντος τὸν κλέφτην,
Ὅστις πρὸ χρόνων κατοικῶν τὴν γῆν τῆς Ἰταλίας,
Μέ τινα λίθον μυστικὸν τὰς εἶχεν ἐπιτρίψει.
Ἐπίσης δ' ὅπλον ἔφερε μεγάλης διαμέτρου,
Ὅπερ οὐδεὶς, ἐκτὸς αὐτοῦ, ἠδύνατο νὰ φέρῃ,
Κ' ἦτο παντοῦ περίφημον, καθὼς τοῦ Ἀχιλλέως
Τὸ δόρυ τὸ ἐκδικηθὲν τὸν φόνον τοῦ Πατρόκλου.
Ὁ δὲ Χωσσάδας ἑκατὸν ἐνέδρας ἕως τότε
Εἶχε ποιήσει, κ' ἔφαγε τριακοσίους Τούρκους
Κινῶν μὲ χεῖρα δεξιὰν τὸν μέγαν ἀκινάκην,
Οὗτινος εἶχε τὴν λαβὴν μ' ἀδάμαντας κοσμήσει,
Λατρείαν εἰς τὴν μάχαιραν προσφέρων τὴν τιμῶσαν
Αὐτὸν κι' ἀναδεικνύουσαν περίφημον εἰς πάντας.

Ἕκτος δ' ἐπρόβαινε πατῶν τὴν γῆν ὡς μέγας λέων
Ὁ Γιώτης, τέκνον τῶν ψυχρῶν φαράγγων τοῦ Ὀλύμπου,
Ὅστις ὑψοῦται ὡς γυνὴ ἀγέρωχος, τὰ νέφη
Καὶ τὴν χιόνα ἔχουσα περίδεμα τῆς κόμης·
Τοσοῦτον δ' εἶναι ὑψηλὸς, ὥστε νομίζεις ὅτι
Ἐκ τοῦ αἰθέρος παντελῶς δὲν εἶναι χωρισμένος.
Τὸν κλέφτην τοῦτον ὄπισθεν παρηκολούθει ἄρκτος,
Καὶ τὴν οὐρὰν μεθ' ἡδονῆς ἐκίνει τὴν δασεῖαν,
Ὡς κύνες πράττουσι πιστοὶ πρὸς εὐμενεῖς δεσπότας.
Τοιαῦτα δ' ἡ πολύστομος ἐδιηγεῖτο φήμη·
Συνῆπτον μάχην δυνατὴν πρὸς Ἀλβανοὺς οἱ κλέφται,
Ἐν οἷς ὁ Γιώτης ὡς ἁπλοῦς ὁπλίτης ἐπολέμει·
Ὁλόκληρον δ' ἐμάχοντο ἡμέραν μὲ τὰς σφαίρας·

Πλὴν τέλος τοὺς παρέσυρε τῆς μάχης ἡ μανία,
Κι' ἀπὸ τῆς κόμης δράττουσιν ἀλλήλους, ὡς γυναῖκες,
Ἂς ἡ ζηλεία πρὸς δεινὴν λογομαχίαν ἄγει.
Τότε κι' ὁ Γιώτης τὸν λαιμὸν ἐτρύπα πολεμίου,
Ὅταν εἷς ἄλλος Ἀλβανὸς εἰς τὸν μηρὸν τὸν πλήττῃ,
Καὶ πίπτει κάτωχρος χαμαὶ παθὼν λειποθυμίαν.
Ἡ νὺξ δ' ἐπῆλθε μελανὴ, κ' ἐζήτησαν εἰς μάτην
Τὸν Γιώτην ὥραν ἱκανὴν οἱ σύντροφοι· διόλου
Ἐκεῖνος δὲν τοὺς ἤκουε μὴ ἔχων τὰς αἰσθήσεις.
Ἀλλ' ὅταν ἦλθεν ἡ αὐγὴ, ἐξύπνησε κ' οἱ πόνοι
Τὸν ἔκαμνον μὲ δύναμιν μεγάλην νὰ κραυγάζῃ.
Τότε λοιπὸν τὸν ἤκουσεν ἡ ἄρκτος, καὶ προσῆλθε·
Φιλανθρωπίαν δ' ἔδειξε πολλὴν, καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν
Ἠπίως λείχουσ' ἐντελῶς ἐπούλωσε τὸ τραῦμα·
Τοὺς δὲ μαστοὺς παρέχουσα τὸν ἔτρεφε μὲ γάλα,
Ἕως τὴν ῥώμην ἐντελῶς ἀνέλαβεν ὁ ἥρως.
Ἔκτοτε σύντροφος αὐτοῦ κατέστη, καὶ τὸν ἄρτον
Ἐκ τῶν χειρῶν ἐλάμβανε τοῦ κλέφτου τὸ θηρίον.
Τὸ δὲ πυκνόμαλλον αὐτοῦ καθίστα σῶμα κλίνην,
Ἐφ' ἧς τὰ νῶτα ὁ τραχὺς ἀνέπαυεν ὁπλίτης,
Ὁπότε κάματος δεινὸς τοῦ ἔβάρυνε τὰ μέλη.

Κατόπιν τούτων λάσιον προέφαινε τὸ στῆθος
Ὁ Ζαχαράκης, μ' ἄγριον τὸ ἦθος βηματίζων.
Συνήθως δὲ διέτριβε περὶ τὸ ὄρος Οἴτην,
Ἔχων λαμπρὸν παλάτιον εὐρύχωρόν τι ἄντρον,
Καὶ τὴν ἠχὼ τῶν κεραυνῶν, καταθραυόντων βράχους,
Ὡρσίαν μουσικὴν αὐτοῦ καὶ σύντροφον τοῦ βίου.
Ἦτο βραχὺς τἀνάστημα, πλὴν μέγας τὴν καρδίαν,
Κ' εἶχε τὸ σῶμα τριχωτὸν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου,
Μέλη δὲ πλήρη ζωηρᾶς γοργότητος καὶ τάχους.
Ὁ μύσταξ δ' ὁ μελαγχροινὸς τοσοῦτον εἶχε μῆκος,
Ὥστε τετράκις ἔστρεφεν αὐτὸν περὶ τὰ ὦτα,
Καὶ μᾶλλον οὕτω βλοσυρὸν καθίστατο τὸ βλέμμα.

Μάλιστα δ' ἦτον ἰσχυρὸς εἰς τὴν πυγμήν, καὶ ταῦρον
Ἐφόνευε τὸ μέτωπον μὲ ταύτην καταθραύων.
Ὁ στόμαχος δ' αὐτοῦ κριὸν ὁλόκληρον ἐχώρει,
Ὃν ἔκδαιρον οἱ σύντροφοι μὲ μάχαιραν ἀγκύλην,
Ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκ τοῦ μικροῦ δακτύλου τὸν ἐκρέμα,
Ὡς ἀνδριὰς τοὺς πόδας του στηρίζων τοὺς μυώδεις.

Ὁ Λεωνίδας ὕστερον, χαρίεις νεανίας,
Προσήρχετο μὲ χαρωπὸν καὶ ζωηρὸν τὸ βλέμμα.
Ὀπίσω δ' εἶχε τὴν ξανθὴν, ὡραίαν κόμην χύσει,
Κ' ἐμπρὸς ἐφαίνετο χρυσοῦς ὁ πώγων καὶ ὁ μύσταξ
Πρὸς τἄκρα λήγων εἰς ὀξὺ, μὲ τέχνην ἐστριμμένος.
Εἶχε τὸ σῶμα εὔγραμμον, κανονικὸν καὶ τόσον
Λεπτοφυὲς, ὥστ' ἔλεγες ὅτι δεν ἦτο νέος,
Ἀλλὰ παρθένος εἰς σκιὰν οἰκίας τεθραμμένη·
Ὡς μῆλον δ' ἦσαν ἐρυθρὸν αἱ δύω παρειαί του,
Κ' εἶχε τοῦ κρίνου τὴν χροιὰν τὸ τρυφερόν του δέρμα,
Ὅπερ ὁ ἥλιος ἰσχὺν δὲν εἶχε νὰ μαυρίσῃ.
Ἦτο δ' αὐτὸς ὁ ψυχαγωγὸς τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ τῶπλον
Λίαν βαρὺ δὲν ἔφερε, καθότι τὸ τοιοῦτον
Οἱ μῦς αὐτοῦ οἱ ἄτονοι δὲν εἶχον ἐπιτρέψει·
Οὐδ' ἤθελον οἱ σύντροφοι νὰ πρέχῃ πρὸς τὰς μάχας,
Καὶ τὴν πολύτιμον ζωὴν εἰς κίνδυνον νὰ βάλλῃ·
Ἀλλ' ἀετοὺς τῷ ἔφερον πολλάκις, κι' ἀπὸ τούτων
Πτερὰ λαμβάνων ἔξεε γραφίδας ἵνα γράφῃ,
Ὅσας αὐτοὶ ἐπιστολὰς νὰ πέμπουν χρείαν εἶχον·
Μακρὸν δὲ καλαμάριον εἰς τὴν ὀσφὺν ἐφόρει,
Ἔνθα μελάνην τεχνητὴν δὲν εἶχε νὰ ἐγχύσῃ·
Ἀλλὰ συνθλίβων μύκωνας εἴτε καὶ φύλλα σχοίνων,
Οὕτω χυμὸν κατάλληλον ἐλάμβανε νὰ γράφῃ.

Ὑπῆρξε δ' οὗτος μαθητὴς τοῦ εὐκλεοῦς Ψαλλίδα,
Ὅστις θωπεύων τὸν ὠμὸν δυνάστην τῆς Ἠπείρου
Εἶχ' εἰς τὰ Γιάννινα σχολὴν Ἑλληνικὴν ἱδρύσει,

Ἔνθα τῶν νέων τὰς ψυχὰς ἐμόρφονε διδάσκων
Μὲ μέγαν ἐνθουσιασμὸν τὰς βίβλους τῶν ἀρχαίων·
Κ' ἐξύψονε τὸ φρόνημα πολλάκις ἀναφέρων
Τὴν δόξαν τῶν Θερμοπυλῶν, τὰς νίκας τ' Ἀλεξάνδρου.
Ἐφοίτα δ' εἰς τὸ λύκειον αὐτὸ κι' ὁ Λεωνίδας·
Κ' εἶχε πολλάκις βραβευθῆ τοῦ Δημοσθένους λόγους
Ἀποστηθίζων, καὶ μετρῶν τοὺς στίχους τοῦ Ὁμήρου.
Πλὴν τέλος πόσον δυστυχὴς ὁ ἄπατρις ὑπάρχει
Ἐννόησε γευθεὶς πικρὸν ποτήριον τῶν Τούρκων.
Κτηνώδης τις Ὀθωμανὸς τὸν εἶδε κατὰ τύχην,
Κ' εὐθὺς ἀνήφθη μυσαρὸς εἰς τὴν ψυχήν του πόθος·
Χρυσὸν δ' ἐξώδευσε πολὺν, καὶ χρῆσιν βίας εἶπεν
Ὅτι θὰ κάμῃ, στερεῶς ὁ νέος ἂν ἀρνῆται.
Τότε λοιπὸν τὸν κάλαμον ἀφῆκε ὁ Λεωνίδας,
Καὶ τὤπλον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ λαβὼν ἀπὸ τοῦ τοίχου,
Πρὸς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν μητέρα ταῦτα εἶπε·
«Βαρβάρων δοῦλος εὐτελὴς νὰ ἦμαι πλέον, μῆτερ,
Δὲν δύναμαι· νὰ μὲ καλοῦν φαῦλον ῥαγιὰν οἱ ξένοι·
Θέλω τὸν βίον τἀετοῦ ἐλεύθερος νὰ ζήσω·
Νὰ ἔχω κλίνην τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς, καὶ σκέπην
Τὸν θόλον τὸν οὐράνιον καὶ τὴν λευκὴν χιόνα.
Ἁρματωλὸν νὰ μ' εἴπωσιν, ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους,
Κ' ὕδωρ νὰ πίνω διαυγὲς ὑφ' ὑψηλὰς ἐλάτας,
Ἑρπόμενος εἰς ὀρυγμοὺς τῶν ἄρκτων καὶ τῶν λύκων.
Ὑγίαινε· μὴ δάκρυε, πλὴν δός μου τὴν εὐχήν σου·
Σὺ μόνη δὲν μ' ἐνέπνευσας φρονήματα τοιαῦτα ; »
Εἶπε, καὶ νέφη μελανὰ ἐκάλυψαν τὴν γραῖαν,
Κ' ἐνόμισε πῶς ἔπεσεν ἐπάνω της ἡ στέγη.
Ἀργὰ δ' εἰς βρύσιν καυστικῶν δακρύων ἀνελύθη,
Καὶ μὲ λυγμοὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡμίλησε τοιαῦτα· »
«Ποῦ φεύγεις θανατόνων με μὲ τὰς σκληράς σου λέξεις ;
Ἐκ τούτων τῶν γονάτων μου ἀπέσπασαν οἱ Τοῦρκοι
Τὸν ἄμοιρον πατέρα σου· κι' ὁ δήμιος ἐμπρός μου
Τὴν κεφαλήν του ἔκοψε καὶ μ' ἔρρανε μὲ αἷμα·

Τὸν θεῖόν σου ὁ τύραννος ἀπέπνιξ' εἰς τὴν λίμνην,
Ἰδὼν μὲ βλέμμα φθονερὸν τὸν ἄμετρόν του πλοῦτον.
Σὺ μόνος μοὶ ἀπέμενες, καὶ σ' ἔτρεφον ὡς τρέφει
Ἡ χελιδὼν τοὺς νεοσσοὺς κομίζουσα 'ς τὸ στόμα
Ἐκ τῶν ἀγρῶν τὰ σπέρματα· κι' ὡς κόρη φιλοκάλως
Καλλιεργεῖ βασιλικὸν, κλαδεύει καὶ ποτίζει,
Ὁμοίως σ' εἶχον μέλημα διηνεκὲς τοῦ βίου,
Κ' εἰς πᾶσαν χρείαν ἔσπευδον ταχὺς ἐπίκουρός σου.
Δὲν ἤμην φεῦ! ἡ τάλαινα τοπρὶν συνειθισμένη,
Θεραπαινίδας ἔχουσα, τὰς χεῖράς μου νὰ βρέχω·
Κι' ὅμως εἰργάσθην χάριν σου καὶ ξένας ἐργασίας,
Κ' αἱμάτονα τοὺς τρυφεροὺς δακτύλους τῶν χειρῶν μου,
Πορίζομένη χρήματα, δι' ὧν νὰ σ' ἀγοράζω
Σεμνοπρεπῆ φορέματα, βιβλία καὶ χαρτία.
Κι' ὅμως τοὺς μόχθους ἡδονὴν γλυκεῖαν ἐθεώρουν·
Ἐσκίρτων δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ὁπόταν αἱ μητέρες
Αἱ ἄλλαι μ' ἐμακάριζον, κ' ἐπῄνουν εἰς τὴν πόλιν
Τὸν ζῆλόν σου, τὴν προκοπὴν εἰς ὅλας τὰς μαθήσεις.
Κ' ἐλπίδας εἶχον ἡ πτωχὴ νὰ μὲ γηροκομήσῃς,
Τὰς τελευταίας μου στιγμὰς παρήγορος νὰ ἦσαι,
Καὶ νὰ μὲ κρύψουν εἰς τὴν γῆν αἱ προσφιλεῖς σου χεῖρες·
Μνημόσυνα καὶ κόλυβα νὰ παραγγείλῃς, κι' οὕτω
Τῶν ἱερέων αἱ εὐχαὶ μικρὸν νὰνακουφίσουν
Τὴν κάποτε γογγύζουσαν ἁμαρτωλὴν ψυχήν μου,
Ὁπόταν αἱ βιωτικαὶ μ' ἐπίεζον ὀδύναι.
Πλὴν οἴμοι! τώρα σ' ἀπειλοῦν σκληρότερον ἀκόμη,
Ἢ ἂν αὐτὸν τὸν θάνατον ἐσκόπουν νὰ σὲ δώσουν,
Καὶ θέλουν στίγμα διαρκοῦς νὰ λάβῃς ἀτιμίας.
Πῶς θέλω δυνηθῇ λοιπὸν νὰ σὲ κρατήσω πλέον;
Εἰς τὴν εὐχήν μου πήγαινε· ὁ Κύριος νὰ πέμψῃ
Ἀγγέλους νὰ φυλάττωσι τὸ προσφιλές μου τέκνον·
Τὸν Κατσαντώνην ζήτησον· ἐκεῖνος, ὡς ἀκούω,
Γενναῖος τῶν χριστιανῶν ὑπέρμαχος ὑπάρχει·
Ὕγίαινε· μὴ λησμονῇς ἐπιστολὰς νὰ στέλλῃς·

Ἂν ὑγιαίνῃς, μετὰ σοῦ κ' ἐγὼ θὰ ὑγιαίνω.»
Εἶπεν ἡ γραῦς, καὶ χείμαρρος τὴν ἔπνιξε δακρύων,
Κι' ὡς ἄνθος πίπτει μαρανθὲν ὑπὸ ψυχρῶν ἀνέμων.
Ἀλλ' ὅμως τὴν καρδίαν του ἐκράτησεν ὁ νέος·
Μετέβαλε φορέματα, κι' ὡς γέρων Ἰουδαῖος
Μὲ πώγωνα λευκῶν τριχῶν τὴν ὄψιν ἀσχημίζει,
Καὶ τῶπλον ὑπὸ τὸν εὐρὺν μανδύαν ὑποκρύπτει.
Ἐχώρει δ' οὕτω σκυθρωπὸς εἰς τὰς ὁδοὺς, ὁπότε
Τὸ στῆθος τὸ φιλότιμον παλμὸς δεινὸς κλονίζει.
Προέβαινεν ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος Μουσουλμάνος,
Ὅστις κτηνώδεις ἡδονὰς τοῦ βίου τέρψιν εἶχε·
Τὸ αἷμα βράζει· δὲν κρατεῖ ὁ νέος τὸν θυμόν του·
Τῶπλον κροτεῖ, καὶ ῥήγνυται τοῦ Τούρκου τὸ κρανίον,
Τὼλισθηρὸν λιθόστρωτον ῥαντίσαν μὲ τὸ αἷμα.
Τότε δ' εὐθὺς συνάγονται ὁπλῖται Μουσουλμάνοι,
Καὶ γέροντα νομίζοντες τὸν νέον ἐρωτῶσι·
«Τίς, Ἰουδαῖε, τόλμημα ἐτόλμησε τοιοῦτον,
Ὥστε μὲ πῦρ Ὀθωμανὸν πιστὸν νὰ καταφάγῃ;
Κι' ὄχι μακρὰν τῆς πόλεως, ἀλλ' εἰς ὁδὸν μεγάλην!»
Μὲ πανουργίαν δὲ πολλὴν ἀπήντησεν ὁ Ἕλλην·
«Γκιαούρης τὸν ἐφόνευσε, καὶ τώρα μετὰ τάχους
Ὡς λαγωὸς δειλότατος πρὸς τὰ ἐκεῖσε τρέχει.»
Εἶπε, καὶ τὸν ἐπίστευσαν εὐκόλως οἱ εὐήθεις·
Καθότι σπανιώτατα τολμῶσιν οἱ Ἑβραῖοι
Εἰς ὅπλον χεῖρα φονικὴν νὰ θέσωσι μὲ θάρρος.
Λοιπὸν κατέλιπον εὐθὺς τὸν Λεωνίδαν κι' ὅπου
Τοῖς ἔδειξε, τὰ βήματα διεύθυναν ταχέως.
Ἀτάραχος δὲ νῦν ζητεῖ ὁ μαθητὴς τὰ ὄρη,
Καὶ μὲ χαρὰν εἰς τῶν κλεφτῶν τὴν ἑταιρίαν λέγει
Τὸ πάθος του, καὶ τὸ συμβὰν τῆς ἐκδικήσεώς του.
Ἐκεῖνοι δὲ θαυμάσαντες τὸ μέγα φρόνημά του,
Εὐκόλως ἀπεδέχθησαν αὐτὸν ὡς σύντροφόν των·
Κι' ὁπόταν ὑπὸ τὰς σκιὰς ἐκάθηντο τῶν δένδρων,

Τὸν προσεκάλουν τὰς λαμπρὰς νὰ διηγῆται πράξεις,
Ἃς εἶχε μάθει μελετῶν τὰ ἔργα τῶν προγόνων·

Τοιούτους ἄνδρας μέλλουσιν οἱ Κατουναῖοι τώρα
Μὲ πόθον μέγαν νὰ δεχθοῦν, συνδείπνους νὰ καλέσουν·
Τρέχουν δὲ νέοι, γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδία,
Καὶ δᾷδας εἰς τὰς χεῖράς των κρατοῦσιν ἀναμμένας,
Ἐξ ὧν ἡμέρα γίνεται σχεδὸν ἡ νὺξ ἡ μαύρη,
Τὴν δ' ὄψιν σύννεφα καπνοῦ πυκνοῦ παρενοχλοῦσι.
Τὸν ὁπλισμὸν θαυμάζουσι, τὸν ἄργυρον τοῦ στήθους,
Τοὺς πελωρίους μύστακας, τοὺς γιγαντώδεις πόδας,
Καὶ λόγον οὕτω χωρικὸς πρὸς ἄλλον ἀποτείνει·
«Τὸ ἤκουον καὶ πρότερον ὅτι μεγάλην ἔχουν
Οἱ κλέφται ῥώμην, ὅμοιοι πρὸς τοὺς μυθώδεις δράκους,
Οἵτινες ἄρκτων τρώγουσιν ἐντόσθια καὶ λύκων.
Πλὴν ἤδη μᾶλλον ἔκπληξις δεινὴ μὲ κυριεύει.
Ἰδέ τους πῶς βαδίζουσιν! ὡς λέοντες εἰς δάσος,
Εἰς τὰς ἀγρίας των ὀρρῦς προσείοντες τὸν τρόμον!»

Πρώτη δ' ἐκ πάντων ἔσπευσεν ἡ Λιάκαινα τὴν χεῖρα
Τοῦ Κατσαντώνη νὰσπασθῇ· κι' ὑπὸ χαρᾶς σκιρτῶσα,
Τὸν εὐεργέτην μὲ πολλὴν ἀγάπην θεωροῦσα,
Εἶπε δηλοῦσα αἴσθημα ψυχῆς εὐγνωμονούσης·
«Καλῶς μᾶς ἦλθες, ἀρχηγέ, ὑπέρμαχε τοῦ ἔθνους!
Καλῶς μᾶς ἦλθες, ὁ σωτὴρ τῆς ἀκριβῆς μου κόρης!
Ὤ! ἔλα εἰς τὸν οἰκόν μου νἀναπαυθῇς ὀλίγον,
Μ' ὕδωρ ψυχρὸν τὸ πρόσωπον νὰ νίψῃς καὶ νἀλλάξῃς
Φορέματα· πῶς φαίνεσαι καθὼς ἡ πίσσα μαῦρος!
Κι' ἡ φουστανέλλα σου σχεδὸν κατήντησεν ὡς ῥάκος.
Ἄχ! διατί δὲν ἔρχεσαι πολλάκις νὰ σοῦ δίδω
Χιτῶνας, οὓς ἡ Ῥήνη μου εἰς τὸν ἱστὸν ὑφαίνει,
Καὶ λάμπουν εἰς τὸν ποταμὸν πλυμένοι τὴν πρωΐαν;
Ἐλθέ· κατόπιν θέλομεν ὑπάγει πρὸς τὸ δεῖπνον.»
Εἶπε τοιαῦτα θέλουσα νὰ καταστήσῃ δῆλον

Ὁπόσον ἔτι ζωηρὰ τὴν χάριν ἐνθυμεῖτο·
Στενάζων δ' ὁ ἀρματωλὸς ἀπήντησε πρὸς ταῦτα.
«Οἱ κλέφται τὰ φορέματα, καὶ μόνη τὸ γνωρίζεις,
Δὲν ἔχουν τὴν συνήθειαν πολὺ νὰ μεταλλάσσουν.
Τὰ θέλουν μαῦρα, ὡς ἡ νύξ, καθ' ἣν ὁδοιποροῦσιν,
Καὶ σκοτεινὰ ὡς τὤνομα τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος.
Καρδία μαύρη δὲν ποθεῖ χιτῶνας νεοπλύτους·
Ζόφον ποθεῖ νυκτερινὸν, πυρόκονιν καὶ σφαίρας,
Δι' ὧν τοῦ Ἅδου τὰς βολὰς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς νὰ πέμπῃ,
Κι' ὡς φάντασμ' ἀποτρόπαιον νὰ ἐμποιῇ τὸν τρόμον.
Εἴθ' εἰς ἡμέρας ἄλλοτε αἰσιωτέρας τούτων
Φορέματ' οἱ ἀρματωλοὶ λευκὰ νὰ ἐνδυθῶσιν».
Εἶπε κ' εὐκάμπτως ἔστρεψε τὸν ῥωμαλέον πόδα,
Ἐπιθυμῶν τὸν εὔθυμον λαὸν νὰ χαιρετίσῃ,
Ὅστις δὲν εἶχ' ὑπομονὴν προσμένων νὰ τὸν ἴδῃ.
Μὲ τοὺς συντρόφους δ' ἔφθασε ταχέως εἰς πλατεῖαν,
Ἔνθα γυναῖκες εὔρωστοι μυρσίνας διευθέτουν,
Κι' ὁ Παππαλιάκος μετ' αὐτῶν εἰς πάντα ἐπεστάτει.
Ὡς δ' εἶδε τὸν ἀρματωλὸν, τὴν δεξιάν του δράττει,
Κ' εὐγνωμοσύνης δάκρυα τὰς παρειάς του βρέχουν·
Κι' ὁ ἥρως δὲ τὴν δεξιὰν φιλεῖ τοῦ ἱερέως,
Κ' ἐντὸς τοῦ στήθους ἔμεινε πνιγμένη ἡ φωνή του.
Τοσοῦτον ἡ συγκίνησις τὸν εἶχε κυριεύσει!
Μόλις δ' ἀργὰ τὸ ζωηρὸν ἀναλαμβάνων ἦθος
Τοὺς προεστῶτας ἔσπευσε νὰ χαιρετίσῃ, κι' οὗτοι
Τὴν πρώτην θέσιν εἰς αὐτὸν μὲ σεβασμὸν προσφέρουν.

Ἤδη λοιπὸν σταυρώσαντες τοὺς πόδας των οἱ κλέφται
Καθίζουσι, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ πρῶτοι τῆς Κατούνας.
Κομίζουσι δ' οἱ μάγειροι τοὺς ὀβελοὺς κ' ἐκβάλλουν
Ἐκεῖθεν ἐπιδέξια τοὺς ἄρνας καὶ τοὺς μόσχους·
Εὑρίσκουν δ' οἱ ἀρματωλοὶ ταχέως τοὺς ἁρμούς των,
Καὶ τεχνικὰ τὰς σάρκας των διὰ μαχαίρας κόπτουν.
Προσάγουν δὲ χαρίεντες κατόπιν νεανίαι

Τὰς πλόσκας, καὶ φαιδρύνεται τῶν συμποτῶν ἡ ὄψις.
Ταχέως δὲ τὰς στρέφουσιν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα,
Καὶ πίνουσι τερπόμενοι ᾽ς τὸν ἦχον, ὃν ὁ οἶνος
᾽Αποτελεῖ χυνόμενος ἀπὸ στενοῦ σωλῆνος.
Καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἄρχονται νὰ πίνουν εἰς ὑγείαν
Τοῦ Κατσαντώνη, κ᾽ εὔχονται νὰ κάμῃ ἐκστρατείαν
Μὲ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ καὶ φθάσῃ νικηφόρος
Εἰς τοῦ Βοσπόρου τὰς ἀκτὰς, τὴν γῆν τοῦ ᾽Ελλησπόντου.
Πρὸ πάντων δ᾽ ἔνθους γίνεται ὁ νέος Λεωνίδας,
Καὶ μὲ τὴν πλόσκαν ὑψηλὰ τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ Κατσαντώνη, καύχημα τῶν τέκνων τῆς ᾽Ηπείρου,
Σὲ βλέπω, καθὼς ἔβλεπον οἱ πάλαι ᾽Ηπειρῶται
Τὸν Πύρρον, ὅταν ἀετοῦ ἐπωνυμίαν φέρων
Τοὺς πρώτους τῶν στρατιωτῶν τοῦ κόσμου κατενίκα.
Εἴθ᾽ εὐτυχέστερος αὐτοῦ νὰ γείνῃς, καὶ ταχέως
Τοῦ ἔθνους τοῦ ᾽Ελληνικοῦ νὰ σ᾽ ἴδω βασιλέα!»

Οὕτως ὁ μέγας τὴν ψυχὴν ἐνεθουσία νέος.
᾽Εν τούτοις δὲ πλαγίαυλος ἀντήχησε ποιμένος
᾽Ελθόντος χάριν τάρχηγοῦ τῶν ὁπλιτῶν τοῦ γένους·
Καὶ τύμπανον βαρύηχον κρεμάσας ἐκ τῶν ὤμων
Εἷς ἄλλος τὸν συνώδευε, μὲ πλῆκτρον ἐπικρούων·
Μετὰ φωνῆς δ᾽ ἀπ᾽ ἰσχυρῶν πνευμόνων ἐκβαινούσης
Τοὺς δαιτυμόνας νὰ χαροῦν προτρέπει κ᾽ εὐθυμήσουν·
Τοιαῦτα δ᾽ ἡ τοῦ χωρικοῦ παρακελεύει γλῶσσα·
«Τὰς ὁμιλίας ἄφετε, τοὺς λόγους τοὺς ἀκαίρους·
Κ᾽ ἐλᾶτ᾽, ἀφοῦ μᾶς ἤνωσεν ἡ τύχη, νὰ τραπῶμεν
Πρὸς πότον, καὶ νὰ φάγωμεν ὡς εὔθυμοι συμπόται·
Πρὶν ἔλθ᾽ ὁ Χάρων δρέπανον κρατῶν ἀνελεῆμον·
Καὶ κόψῃ νέας τρυφερὰς, ὡς εὐθαλεῖς μηλέας,
Καὶ νέους πρὸς κυπάρισσον ὁμοίους εἰς τὸ σῶμα·
Θερίσῃ καὶ τοὺς γέροντας, τοὺς φράκτας τῶν ἀμπέλων.»
Ἔψαλε, κι᾽ αὖθις ζωηροὶ τοῦ πλαγιαύλου τόνοι,
Καὶ δοῦποι μᾶλλον ἀκουστοὶ τοῦ βροντεροῦ τυμπάνου,

Πρὸς ὄρχησιν τῶν συμποτῶν τοὺς πόδας διεγείρουν.
Καὶ ἰδοὺ τὰς χλαίνας οἱ τραχεῖς ὀρεῖται καταθέτουν,
Καὶ δέσαντες τὰς χεῖράς των εἰς ἄλυσιν ἐν κύκλῳ,
Πρὸς τὸν ῥυθμὸν χορεύουσιν ἐπ' ἄκρων τῶν ὀνύχων.
Ἔμπρὸς δὲ πάντων τὸν χορὸν ὁ Λαπενιώτης σύρει,
Κι' ὁ Κατσαντώνης δεύτερος τὴν δεξιὰν προσφέρει,
Τὸν Λεπενιώτην στερεὰ κρατῶν ἐκ τῆς παλάμης·
Ἐκεῖνος δὲ κρατούμενος σφικτὰ ποικίλας κάμνει
Κινήσεις, στρέφων εὔκαμπτα τὸ γιγαντῶδες σῶμα·
Κλίνει δ' ἔμπρὸς, τὴν γῆν κτυπῶν μὲ τὴν ἀδρὰν παλάμην,
Καὶ νέαν οὕτω δύναμιν λαμβάνων ἀνυφοῦται·
Ἀγρίως δ' εἰς τοὺς ὤμους του ἡ κόμη κυματίζει·
Αὖθις δ' ὀπίσω κάμπτεται τοσοῦτον, ὥστ' ἐγγίζει
Τὸ χῶμα μὲ τὴν κεφαλὴν τὴν κόμην ἀσχημίζων.
Ἄλλοτε πάλιν ὄρθιον τὸ πέλμα τῶν ποδῶν του
Ὑψόνει, ἢ 'ς τοὺς ὄνυχας τὸ σῶμά του στηρίζει,
Συρίττων ἅμα δυνατὰ ὡς δράκων τῶν ὀρέων.
Ἐπιβοῶσι δ' ἅπαντες τὸν γίγαντ' ἐπαινοῦντες,
Κ' ἐκεῖνος μᾶλλον γίνεται φιλότιμος ἐκ τούτου·
Ἱδρὼς δὲ στάζει ἄφθονος ἐξ ὅλου τοῦ προσώπου·
Καί τις ἀγρότης, ποιητὴς αὐτορυὴς, τονίζει
Τὸ ᾆσμά του, τὸν ἥρωα σκοπεύων νὰ ὑμνήσῃ·
« Ἦχος φρικτὸς ἀκούεται 'ς τὰς φάραγγας τοῦ Πίνδου·
Βουβάλους μήπως σφάζουσι, θηρία μὴ μαλλόνουν ;
Βουβάλους δὲν φονεύουσι, θηρία δὲν μαλλόνουν·
Ὁ Λεπενιώτης πόλεμον ἀρχίζει πρὸς τοὺς Τούρκους·
Πίπτουν τὰ βόλια βροχὴ, ὡς χάλαζα αἱ βόμβαι,
Καὶ κρύπτουν σύννεφα καπνοῦ τὰ δένδρα καὶ τοὺς βράχους.
Κόρη δ' ἐφώναξε ξανθὴ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄνδρας·
« « Τὴν μάχην καταπαύσατε, τὸν φόνον τοῦ πολέμου,
Νὰ πέσῃ ὁ κονιορτὸς, νὰ μετρηθοῦν τὰ πλήθη. » »
Μετροῦντ' οἱ Τοῦρκοι, χίλιοι τοὺς λείπουν ὁπλοφόροι·
Μετροῦνται κ' οἱ ἁρματωλοὶ, τρεῖς ἥρωες τοὺς λείπουν.

Ἄρτον οἱ δύω μέλλουσι καὶ ὕδωρ νὰ κομίσουν·
Ὁ τρίτος κόρην ἀγαπᾷ, κ' ἔπῆγε νὰ τὴν ἴδῃ.»

Τοὺς κλέφτας οὕτως ἀοιδὸς αὐτοφυὴς ἐξύμνει.
Ἐκ πάντων δὲ τὴν προσοχὴν ἐφείλκυεν ὁ Γιώτης,
Ὃν παντελῶς δὲν ἄφησεν ἡ ἄρκτος τοῦ Ὀλύμπου.
Πλησίον του δ' ἐκάθητο, ὁπότ' ἐπὶ τῶν μύρτων
Ἐλάμβανε τὸ γεῦμά του· καὶ θέτουσα τὸν πόδα
Τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ μηροῦ τοῦ κλέφτου, παρ' ἐκείνου,
Τοῦ προσφιλοῦς κυρίου της, ἐδέχετο τὸ κρέας.
Σχεδὸν δ' ὑπὸ τὸ στῆθός του τὴν κεφαλήν της εἶχε,
Τὴν θηριώδη της μορφὴν δεικνύουσα πρὸς πάντας.
Ὁπότε δὲ πρὸς ὄρχησιν ὁ Γιώτης ἐπηγέρθη,
Καὶ μὲ κινήσεις ζωηρὰς συνέκαμπτε τὸ σῶμα,
Λαμβάνων ἦθος εὔθυμον, κ' ἐκείνη παρομοίως
Ἐσκίρτα, τὴν χαρὰν αὐτῆς ζητοῦσα νὰ δηλώσῃ,
Κ' ἐπιτυχῶς τὴν ὄρχησιν ἀπεμιμεῖτο πᾶσαν,
Τοὺς πόδας περικάμπτουσα ἐπ' ἄκρων τῶν ὀνύχων.
Καί τις ἀγρότης ἔβαλεν εἰς νοῦν νὰ δοκιμάσῃ
Εἰς ποῖον ἔφθανε βαθμὸν τοῦ κτήνους ἡ ἀγάπη.
Ὀργὴν λοιπὸν ὑποκριθεὶς τὸ ξίφος του γυμνόνει,
Ὡς θέλων τάχα δι' αὐτοῦ τὸν Γιώτην νὰ τρυπήσῃ.
Τότε πλὴν ἤνοιξε δεινὸν τὸ στόμα τὸ θηρίον,
Κ' ἐφάνησαν ἐντὸς αὐτοῦ οἱ φοβεροὶ ὀδόντες,
Φρικτὸν δὲ πῦρ ἀπήστραψεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του·
Κ' ἐκόπησαν τὰ ἥπατα τοῦ δυστυχοῦς ἀγρότου,
Ὠχρὸν δ' ὡς φύλλον ξηρανθὲν τὸ πρόσωπόν του ἦτο.
Κι' ὁ Γιώτης ἂν δὲν πρόφθανεν εὐθὺς νὰ τὸν λυτρώσῃ,
Τὴν ἄρκτον μὲ τὴν χεῖρά του θωπεύων, καὶ δεικνύων
Ὅτι κἀνὲν δὲν ἔπαθε κακὸν ὑπὸ τοῦ ξένου,
Αἱ σάρκες του δὲν θἄμενον εἰς τὰ ὀστᾶ του σῶαι.

Συγχρόνως δὲ κι' ἡ Διάκαινα προτρέπει τὰς παρθένους
Κι' ἄλλον νὰ στήσωσι χορόν· ἐκεῖναι δὲ τὸ πρῶτον

Αἰδούμεναι δὲν φαίνονται διόλου νὰ τὸ θέλουν,
Ἂν κι' ἐνδομύχως ἔφεσιν ᾐσθάνοντο μεγάλην,
Κι' οἱ πόδες των ἐνίοτε αὐτόματοι ἐκινοῦντο.
Διὸ καὶ θάρρος εἰς αὐτὰς ἡ Λιάκαινα παρέχει,
Τὰς χεῖράς των εἰς ἄλυσιν συνδέει, καὶ πρὸς ᾆσμα
Ἐντείνει τὴν φωνὴν αὐτῆς τὴν ζωηρὰν εἰσέτι,
Σύρουσα πρώτη τὸν χορὸν, μανδήλιον κρατοῦσα.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουες φωνὰς καλλικελάδους
Καθηδυνούσας τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀκοὴν, ὡς θέλγει
Τὴν ἄνοιξιν ἡ ἀηδὼν εἰς δάσος κελαδοῦσα.
Ἡ ὄψις δ' ἐρυθραίνεται, κι' ἡ χάρις ἐπαυξάνει,
Καθόσον εὐτολμότερον χορεύουσιν αἱ νέαι·
Κ' ἰδοὺ τὴν ὅλην της ζωὴν ἡ ὄρχησις λαμβάνει,
Ὡς σῶμα δ' ἓν ὁλόκληρος ὁ ὅμιλος κινεῖται,
Καὶ μᾶλλον ἤδη γίνεται γοργότερος ὁ χρόνος·
Χρυσαῖ δ' ἐπὶ τοῦ στήθους των ἁλύσεις νομισμάτων
Ἀστράπτουν, καὶ τὸν τράχηλον τὸν χιονώδη στέφουν·
Μέχρι πτερνῶν δ' αἱ κόμαι των ἁπλόνονται, κι' ὡς στέμμα
Τὸ μέτωπον αὐτῶν χρυσοῦς περιελίσσει κύκλος,
Ἐν ᾧ τὸ βλέμμα ἔρωτα σκορπίζει, καὶ συγκρύπτουν
Ὑπ' ἐρυθρὰς γραμμὰς γλυκὺ μειδίαμα τὰ χείλη.
Ἐξ ὅλων δ' εἰς τὴν καλλονὴν διέπρεπεν ἡ Ῥήνη,
Καὶ ταύτην αἱ νεάνιδες ἐθαύμαζον αἱ ἄλλαι·
Οὐδ' ἔτρωγε τὰ σπλάγχνα των ὁ φθόνος, ὡς συμβαίνει
Συνήθως ὅταν κόρη τις τὸ κάλλος ὑπερέχῃ·
Καθόσον εἶχε τὴν ψυχὴν ἀγγελικὴν ἡ Ῥήνη,
Κ' ἐπροθυμεῖτο χρήσιμος νὰ φαίνεται πρὸς πάσας,
Ὁσάκις ἔργα γυναικῶν νὰ διδαχθοῦν ἐπόθουν,
Καθ' ἃ δὲν εἶχ' ἐφάμιλλον ἡ Ῥήνη 'ς τὴν Κατούναν.
Διὸ φιλοτιμοῦνται νῦν τίς πρώτη δι' ᾀσμάτων
Τὴν χάριν καὶ τὰ θέλγητρα τῆς νέας νὰ ὑμνήσῃ·
Κἰ' οὕτω νεᾶνις ἔψαλε, τὴν φίλην δ' ὑπαινίχθη·

«Εἷς τινα πόλιν ἔκτιζον ὡραίαν ἐκκλησίαν,
Ἀπ' ὄρους ὕδωρ φέροντες καὶ μάρμαρον ἐκ νήσου·
Στεγάζουσι δὲ μ' ἄργυρον τοὺς θόλους, καὶ ποικίλλουν
Τὸ βῆμα τὸ τρισάγιον μὲ λίθους πολυτίμους.
Κατόπιν στήνουσι χοροὺς, κι' ἀρχίζουν νὰ χορεύουν
Οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς εἰς κύκλους διαφόρους.
Ἐν μέσῳ δ' ὅλων τῶν χορῶν ὡς Νηρηὶς ὡραία
Τὸ βῆμα περιέστρεφε χρυσῆ παππαδοπούλα.
Ἐκ θήρας δ' ἤρχετο λαγῶν ὁ βασιλεὺς τοῦ τύπου,
Κ' ἐθαύμασε τὴν καλλονὴν τῆς κόρης θεωρήσας·
Οὕτω δὲ λόγον ἐκ ψυχῆς συγκινημένης εἶπε·
««Χριστέ! μὴν ἤμην βασιλεὺς, τὸ στέμμα νὰ μὴν εἶχον,
Νὰπέζευα, νὰχόρευα μὲ τὴν παππαδοπούλαν·
Τὰ δάκτυλά μου νἄγγιζαν τὰ δάκτυλα τῆς νέας,
Καὶ νἄψαυεν ἡ σπάθη μου τοῦ πέπλου της τὸν κύκλον.»»
Εἷς δ' ἄρχων ἀποκρίνεται μὲ σέβας πλησιάσας·
««Πέζευσ' ὀλίγον, βασιλεῦ· κατάβηθι τοῦ ἵππου,
Καὶ χόρευσε μὲ τὴν χρυσῆν τοῦ ἱερέως κόρην·
Τὴν χεῖρά σου τὰ δάκτυλα τῆς νέας νὰ ἐγγίσουν,
Κ' ἡ σπάθη σου τοῦ πέπλου της τὰ κράσπεδα νὰ ψαύσῃ.»»

Οὕτως ἐφ' ὥραν ἱκανὴν ὠρχήθησαν, καὶ πάλιν
Ἀφοῦ τὰ μέλη κάματος ἐβάρυνε, καθίζουν
Πλησίον εἰς τὴν τράπεζαν· αὐτόθι δὲ τὸν Δίπλαν
Εὗρῆκαν εἰς συλλογισμοὺς μεγάλους βυθισμένον,
Κρατοῦντα δ' εἰς τὰς χεῖράς του προβάτου ὠμοπλάτην,
Κ' ἐπάνω ταύτης ἔχοντα τὸ ὄμμα καρφωμένον.
Οὕτω δὲ τότ' ὁ ἀρχηγὸς πρὸς τὸν πρεσβύτην εἶπε·
«Πῶς, γέρον, τόσον ἔγεινες βαρύθυμος; τί τρέχει;
Μήπως σοῦ θλίβει τὴν ψυχὴν, εἰς τὰς ὀρχήσεις ὅτι
Ὡς πρότερον δὲν δύνασαι νὰ λάβῃς πλέον μέρος;
Πλὴν τέρπου κἂν θεώμενος· θεώρει μας δ' ὡς τέκνα,
Ὧν ἡ χαρὰ καὶ τοῦ πατρὸς φαιδρύνει τὴν καρδίαν.
Δὲν βλέπεις πῶς αἱ γενεαὶ παρέρχονται καὶ σβύννουν

Ὡς κύματ' ἀλλεπάλληλα πρὸς τὴν ἀκτὴν χωροῦντα·
Τὸ δ' ἄνθος ἀφανίζεται καὶ χάνετ' ἡ νεότης,
Κι' ὀλίγων μόνον μέτωπα λευκαὶ κοσμοῦσι τρίχες.
Εἴθε κι' ἡμεῖς νὰ φθάσωμεν τὰ ἔτη σου, κι' ὁ κόσμος
Νὰ λέγῃ τὸν μακρὸν ἡμῶν καλοτυχίζων βίον·
«Θαυμάσατε τὸν γέροντα· εἰς μάχας παρευρέθη
Χιλίας, καὶ τὸ σῶμά του ἐσκλήρυναν οἱ μόχθοι·
Κι' ὅμως εἰσέτι ζωηρὰ τὸ ὅπλον του γεμίζει,
Καὶ χαίρει κλέφτην τῶν βουνῶν αὐτὸν νὰποκαλῶσι.»
Εἶπε, κι' ὁ γέρων πρὸς αὐτὸν ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Δὲν εἶναι, τέκνον, παντελῶς τὸ γῆρας ἡ αἰτία,
Ἥτις μοῦ θλίβει τὴν ψυχὴν· καθότι τὰς δυνάμεις
Αἰσθάνομ' ἔτι ζωηρὰς, κ' εἰσέτι μ' εὐστοχίαν
Τὸ ὅπλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως εὐθύνω.
Οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουσι σχεδὸν καθὼς καὶ πρῶτον,
Κ' ἡ ἀκοὴ παντάπασιν εἰσέτι δὲν ἠμβλύνθη.
Πλὴν ἄλλο τὴν καρδίαν μου ὡς σκώληξ κατατρώγει·
Τῆς ὠμοπλάτης παντελῶς δὲν εἶναι τὰ σημεῖα
Εὐνοϊκὰ, κι' ὡς φαίνεται, ἀπροσδοκήτως θέλουν
Ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι μεθ' ὅπλων μᾶς κυκλώσει.»
Εἶπεν ὁ γέρων· αὖθις δὲ τὰ ὄμματα καρφόνει
Εἰς τὸ ὀστοῦν, τὰ μελανὰ διερευνῶν σημεῖα,
Ὅτ' εἰς τὸ μέσον πρόβαλεν ὁ νέος Λεωνίδας
Τὸ νέφος τῆς προλήψεως ζητῶν νὰ διαλύσῃ.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ λόγιος ὁπλίτης τῆς πατρίδος·
«Ὦ γέρον Δίπλα, σέβομαι τὰς πολιάς σου τρίχας·
Πολλάκις δ' ἔλαβ' ἀφορμὴν τὴν μνήμην νὰ θαυμάσω,
Μεθ' ἧς τοὺς ἄθλους τῶν προτοῦ ἁρματωλῶν ἐκθέτεις.
Πλὴν τώρα σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ βαρυγνωμήσῃς,
Ἂν μέλλω νέος σεβαστὸν πρεσβύτην νὰ ἐλέγξω.
Προλήψεις ταῦτα τῶν πολλῶν ὑπάρχουν καὶ τῶν χρόνων,
Καθ' οὓς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ φῶς δὲν εἶχεν ἔτι
Φωτίσει τοὺς λατρεύοντας τὰ εἴδωλα προγόνους.
Ἀλλ' ἤδη τὸν ἐν πνεύματι Σωτῆρα προσκυνοῦμεν,

Καὶ σύνθημα τὸ ἔθνος μας ἓν μόνον πρέπει νἄχῃ,
Φρουρὸν νὰ ζῇ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, ἥτις,
Ὡς ἅπαντες ἐλπίζομεν, θἀναστηθῇ καὶ πάλιν.
Οὕτως ἡμᾶς τοὺς μαθητὰς κατέπειθε διδάσκων
Τοῦ γένους ὁ διδάσκαλος, ὁ σεβαστὸς Ψαλλίδας. »
Εἶπεν ὁ νέος, πρὸς αὐτὸν δ' ὁ γέρων ἀπεκρίθη·
« Ναὶ, τέκνον, ἔχεις δίκαιον νὰ παραινῇς τοιαῦτα·
Καθότι νέος καὶ ἐγὼ δὲν ἤθελον διόλου
Τὰ φάσματα καὶ τῶν πολλῶν τοὺς λόγους νὰ πιστεύσω·
Πλὴν δὶς ὀλίγον ἔλλειψε νὰ ζωγρηθῶμεν πάντες
Εἰς ὠμοπλάτης μελανὰ σημεῖα μὴ πεισθέντες·
Τὸ τρίτον δ' ἐπλανήθημεν κ' εὑρέθημεν ἐξαίφνης
Τὴν νύκτα εἰς τῆς Λεπενοῦς τὸ ξακουσμένον δάσος.
Ἐκεῖ δὲ τρόμος μέγιστος κατέσχε τὴν ψυχήν μας·
Καθότι κατεκλίνθημεν ἀνάπαυσιν ζητοῦντες
Ἐπὶ τῶν χόρτων τῶν ξηρῶν· πλὴν μόλις κουρασμένοι
Ἐκλείσαμεν τὰ βλέφαρα, κ' εὐθὺς μᾶς ἐξυπνίζει
Βοὴ πολλὴ καὶ μουσικῶν ὀργάνων συναυλία.
Ἱστάμεθα λοιπὸν ὀρθοὶ, κ' εἰς πρόποδας λοφίσκου
Γραῖαν θεώμεθ' ἄτονον· εἰς τὰς ἀγκάλας δ' εἶχε
Δεσμίδα ῥάβδων ἀργυρῶν, καὶ μὲ φωνὴν βραγχώδη,
Τὸν οἶκτον διεγείρουσαν, ἐφώναζε τοιαῦτα·
« « Ὦ τέκνα, τὴν ταλαίπωρον δὲν βοηθεῖτε γραῖαν!
Αἰώνων μ' ἔχουν τραύματα σκληρὰ καταπονήσει,
Καὶ πέδαι δένουν σιδηραῖ τὰς σκελετώδεις χεῖρας·
Οὐδ' ἔχω δύναμιν πολλὴν τοὺς πόδας νὰ κινήσω,
Καὶ φέρω τὸ φορτίον μου ἐπάνω πρὸς τὸν λόφον.
Ἄλλοτ' ἐκεῖθεν ἐφώτιζον αἱ ῥάβδοι μου τὸν κόσμον,
Πλὴν ἤδη μένουν ταπειναὶ καὶ κρύπτονται ἐς τὸ σκότος·
Ὦ τέκνα, τέκνα δυστυχῆ, τὴν γραῖαν βοηθεῖτε!
Καιρὸς θὰ ἔλθῃ ἔνδοξος νὰ γείνω πάλιν νέα. » »
Εἶπε, καὶ τὰς ὀλίγας της δυνάμεις ἐπιτείνει
Βραδέως πρὸς τὴν κορυφὴν κυλίουσα τοῦ ὄρους
Τὰς ῥάβδους της τὰς ἀργυρᾶς· πλὴν ὅτε κουρασθεῖσα,

Ἀφῆκε τὸ φορτίον της ὀλίγον νἀναπνεύσῃ,
Αὖθις χαμαὶ 'ς τοὺς πρόποδας κατέπεσον αἱ ῥάβδοι·
Πάλιν δ' ἐφώνησεν ὡς πρὶν, κ' ἐκύλισε πρὸς τἄνω
Τὴν δέσμην της· πλὴν ἔπεσε καὶ πάλιν πρὸς τὰ κάτω.
Ὅτε δὲ τρίτον ἔβαλε φωνὴν βραγχνὴν ἡ γραῖα,
Ἦχος δεινὸς διέσεισε τὴν γῆν, καὶ τοὺς πλατάνους
Ἀπὸ τῆς ῥίζης ἄνεμος ἐσάλευσε μὲ βίαν·
Καὶ γράμματα 'ς τὰ φύλλα των ἐφάνησαν γραμμένα
Μὲ πῦρ, ἐξ ὧν ὁλόκληρον τὸ δάσος ἐφωτίσθη.
Εὐθὺς δὲ σάλπιγγες πολλαὶ 'ς τὴν φάραγγ' ἀντηχοῦσι,
Καὶ παραχρῆμα φάσματα ἐξέρχονται μυρία,
Ποικίλας ἔχοντα μορφὰς καὶ μ' ὁπλισμὸν φρικώδη.
Ὡς γίγαντες μονόφθαλμοι ἐφάνησαν τὰ πρῶτα,
Ἀνθ' ὅπλων ἔχοντ' ἄροτρα καὶ θεριστῶν δρεπάνας·
Ὡς ὄνοι δὲ τὰ ὄπισθεν, τὰ δ' ἔμπροσθεν γυναῖκες
Ἐφάνησαν τὰ δεύτερα, βαρέως ὡπλισμένα
Μὲ βομβοβόλους μηχανὰς καὶ πελωρίους σπάθας.
Ἐφ' ὥραν δ' ἐπολέμησαν πολλὴν· πλὴν ἐπὶ τέλους
Ἐνίκησαν οἱ γίγαντες, καὶ χείμαρρος αἱμάτων
Τὴν φάραγγα 'πλημμύρησε· μετὰ τὴν μάχην δ' ἔτι
Αἱ τῶν πτωμάτων κεφαλαὶ συνέκρουον ἀλλήλας,
Κι' ἀντίκρυζον οἱ ὀφθαλμοὶ ἀγρίως ἀνοιγμένοι.
Κατόπιν δ' ἐκ τοῦ ῥεύματος ἀνῆλθε τοῦ χειμάρρου
Νεᾶνις γέμουσα πληγῶν εἰς τἀσθενές της σῶμα·
Ὀλίγας δ' εἶχεν ἀργυρᾶς εἰς τὴν ἀγκάλην ῥάβδους,
Καὶ μετ' αὐτῶν καθίσασα 'ς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους,
Μὲ τόνον ἤρχισε γλυκὺν νὰ τραγῳδῇ τοιαῦτα·
«Ἡ γραῖα εἶμαι ἡ πρωτοῦ ποτὲ μὴ δυνηθεῖσα
Τὰς ῥάβδους μου τὰς ἀργυρᾶς εἰς τῶρος νὰ κομίσω.
Πλὴν ἤδη μ' ἐβαπτίσατε, ὦ τέκνα μου, 'ς τὸ αἷμα,
Καὶ νέαν μ' ἀνεδείξατε τὴν πρὶν γεγηρακυῖαν·
Ἀλλ' ἔτι πέδαι μ' ἐνοχλοῦν, καὶ νόσος μὲ μαραίνει·
Τὰ ὅπλα μὴν ἀφίνετε, ἐν ὅσῳ δὲν στολίζει
Τὴν κόμην μου τὸ παλαιὸν τοῦ Κωνσταντίνου στέμμα.»

Εἶπε, κ' εἷς σύντροφος πολὺ περίεργος κατέστη
Πλησίον τῆς νεάνιδος νὰ ἔλθῃ κ' ἐρωτήσῃ
Αὐτὴν, ὡς ἂν ἀληθινὴ γυνὴ τοῦ κόσμου ἦτο.
Ματαίως τὸν προέτρεπον ἐγὼ νὰ ἡσυχάσῃ,
Μήπως τὸ φάσμα τῆς νυκτὸς τῷ προξενήσῃ βλάβην·
Ἰσχὺν δὲν εἶχε τῆς ψυχῆς τὸν πόθον νὰ κρατήσῃ·
Πλησίον ἦλθε τὸ λοιπὸν τῆς νέας, κ' εἶπεν οὕτω·
««Καὶ πότε, κόρη τάλαινα, τὸ στέμμα θὰ φορέσῃς;»»
Πλὴν μόλις ταύτας πρόφερε τὰς λέξεις, κι' ἀπωλέσθη
Ἂν φάντασμα, καθὼς καπνὸς σκορπίζεται καμίνου,
Ὁπόταν ἄνεμος σφοδρὸς τὰ νέφη διαλύῃ·
Καὶ μόνον εἰς τὴν φάραγγα ὁ συριγμὸς ἀντήχει
Τἀνέμου, ὅστις ἔσειε τοὺς κλάδους τῶν πλατάνων.
Κ' ἤδη τὸν σύντροφον ἡμεῖς πολλάκις ἐρωτῶμεν
Πῶς εἶδε τὴν νεάνιδα ἐλθὼν ἐκ τοῦ πλησίον·
Πλὴν οὗτος δὲν ἠδύνατο τὰ χείλη νὰ κινήσῃ·
Ὠργίσθη δέ τις τὴν σιγὴν προσποιητὴν νομίζων
Πρὸς χλεύην καὶ περίγελων, ὁπότ' ἐγὼ τὸ πρᾶγμα
Ἐξήγησα παρόμοια καὶ πρὶν ἀκούσας, κ' εἶπον·
««Βεβαίως τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἡ Νηρηὶς ἐπῆρε,
Κι' ὁ τάλας ἔμεινε βωβός· ἁγιασμοὺς ταχέως
Ἂς σπεύσωμεν νὰ κάμωμεν, καὶ λειτουργοὶ Κυρίου
Ἂς ἀναγνώσουν εἰς αὐτὸν ἐξορκισμοὺς δαιμόνων.
Εἰς μοναστήριον λοιπὸν ἐπήγαμεν, κι' αὐτόθι
Τὴν κεφαλήν του μ' ἄμφιον καλύπτοντες, σταυροῦντες
Τῷ ἀνεγίνωσκον εὐχὰς πεντάκις τῆς ἡμέρας.
Οὕτω δὲ μόλις ἔλαβεν ὀπίσω τὴν φωνήν του,
Ἡμέρας τεσσαράκοντα ἐκεῖσε διατρίψας,
Κ' ἐπέστρεψε τὸ στόμα του εἰς τὴν προτέραν θέσιν,
Καθότι κἄπως καὶ αὐτὸ ἐκτοπισμένον ἦτο.
Τοιαῦτα, φίλοι, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς μου εἶδον,
Καὶ νὰ πεισθῶ δὲν δύναμαι εἰς φιλοσόφων λόγους.»»

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ'.

Οὕτως ὁ Δίπλας, ἀφελῶς πιστεύων, ἀφηγήθη
Ἐλέγχων τοὺς μὴ δίδοντας εἰς τὰ τοιαῦτα πίστιν·
Καὶ πάντας κατεβύθισεν εἰς λογισμοὺς τοὺς πέριξ.
Κι' αὐτὸς δ' ὁ νέος μαθητὴς εἰς σύννοιαν μεγάλην
Παρέμεινε, καθ' ἑαυτὸν ἀναζητῶν τί τάχα
Τοιαῦται τῶν ἁρματωλῶν σημαίνουν ὀπτασίαι.
Ἐν τούτοις δὲ πλησίον του ἐκάθισεν ἀγρότης
Ἐκ τῆς Κατούνας, κι' οὕτω πως μὲ συστολὴν τῷ εἶπε·
«Νέε, πρὸς σὲ θάξηγηθῶ· καθότι τι πρὸς τοὺς ἄλλους
Δὲν ἔχω τόλμην, κ' ἡ αἰδὼς τὴν γλῶσσαν μου δεσμεύει.
Μὲ θαυμασμὸν ἀκούομεν πολλάκις ποίους ἄθλους
Ἀσκοῦν οἱ κλέφται δύναμιν γιγάντων κεκτημένοι·
Κ' ἐκ τοῦ πλησίον θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὴν ῥώμην.
Ὅθεν, ἂν ἦναι δυνατὸν νὰθλήσωσιν ὀλίγον,
Τὴν κώμην θέλουν ἅπασαν πολὺ εὐχαριστήσει».
Μὲ προθυμίαν δὲ πολλὴν ὁ Λεωνίδας τότε
Πρὸς τὸν πρεσβύτην οὕτω πως ἀπέτεινε τὸν λόγον·
«Γέρον, παπποῦ τῶν ὀρεινῶν τοῦ Πίνδου ὁπλοφόρων,
Ἀρκούντως δὲν μᾶς ἔτερψεν ὁ ὅρχησις κι' ὁ πότος;
Πολλάκις ἤδη σ' ἤκουσα νὰ παραγγέλλῃς ὅτι
Οἱ κλέφται πρέπει πάντοτε τὴν ῥώμην των νὰ σώζουν,
Καὶ ζάλην εἰς τὴν κεφαλὴν ἐξ οἴνου νὰ μὴν ἔχουν·
Ποθοῦσι δὲ κ' οἱ χωρικοὶ τοὺς ἄθλους νὰ θαυμάσουν,

Οὓς ἐξασκοῦν οἱ ἀθληταὶ τοῦ γένους εἰς τὰ ὄρη.»
Εἶπε κι' ὁ Δίπλας ἔστρεψε τὸν λόγον πρὸς τοὺς νέους
Τοὺς Κατουναίους, καὶ σκιρτῶν ὑπὸ χαρᾶς τοὺς εἶπε·
«Ὦ εὖγε! τέκνα· μὲ χαρὰν μεγάλην ἀκροῶμαι,
Ὅτι ποθεῖτε τῶν κλεφτῶν νὰ ἴδητε τοὺς ἄθλους·
Καθότι τοῦτο προφανὴς ἀπόδειξις ὑπάρχει
Ὅτι καὶ ζῆλος πρὸς αὐτοὺς κατέχει τὴν ψυχήν σας·
Καί τις ὑμῶν παντάπασι παράδοξον δὲν εἶναι
Τοῦ κλέφτου τὼπλον τὸ βαρὺ ἐπ' ὤμων νὰ κομίσῃ.
Καθόσον ὅμοια κ' ἐγὼ υἱὸς δὲν ἦμην κλέφτου,
Ἀλλὰ ποιμὴν ῥάβδον μακρὰν κ' ἐπ' ὤμων πήραν ἔχων
Καὶ σύντροφον ἀχώριστον τὸν κύνα τοῦ ποιμνίου·
Συνέβη δὲ πανήγυρις εἰς ὀρεινὸν χωρίον
Νὰ γείνῃ, καὶ νὰ προσκληθῇ ὁ Κώστας Μπουκουβάλας,
Ὅστις ὑπῆρχε φόβητρον τῶν Μουσουλμάνων τότε.
Οἱ πάντες δ' ἐπορεύθημεν νὰ ἴδωμεν τοὺς κλέφτας.
Κι' ἦσαν τῷ ὄντι θαυμαστοὶ οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι,
Προβαίνοντες ὡς λέοντες, ὁλόχρυσα ἐνδυμένοι.
Τὴν λειτουργίαν δ' ἤκουσαν μ' εὐλάβειαν μεγάλην,
Ἀφήσαντες τὰ ὅπλα των ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας,
Κ' εἰς τράπεζαν ἐκάθισαν κατόπιν νὰ γευθῶσιν,
Ἣν προὔχων τοῖς προσέφερεν ἐκείνου τοῦ χωρίου.
Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως εὔφρανεν ἡ τράπεζα τοὺς πάντας,
Εἷς νέος οὕτως ἔψαλε τοὺς κλέφτας ἐξυπνήσας·
«Τίς εἶν' ἐνταῦθα βασιλεύς; βεζύρης ποῖος εἶναι;
Ὁ Κώστας εἶναι βασιλεύς, ὁ Κώστας Μπουκουβάλας,
Κ' ἔχει βεζύρην ἀκουστὸν τὸν ἀδελφόν του Γιάννην·
Κρατοῦν τὰ μέρη τὰ στενὰ μὲ τοὺς λεροὺς συντρόφους,
Καὶ τῶν ἀγάδων τοὺς υἱοὺς λαμβάνουν αἰχμαλώτους·
Κ' ἔρχετ' ἡ μήτηρ ἔπειτα τὸ τέκνον νὰ ζητήσῃ·
«Φλωρία λάβετε πολλὰ καὶ φέρτε τὸν υἱόν μου.»»
Ἔψαλ' ὁ νέος· ἤνοιξε δ' εὐθὺς ὁ Μπουκουβάλας
Βαλάντιον παχύτατον, κ' εἰς ἕκαστον φλωρίον
Ἐχάρισε τὰ πρόσωπα φαιδρύνων τῶν ποιμένων.

Ἔλαβον δ' ὅμοια κ' ἐγὼ φλωρία κι' οὕτως εἶπον·
«Δὲν θέλω πλέον τοὺς μαστοὺς νὰ μέλγω τῶν προβάτων,
Καὶ νὰ πηγνύω τὸν τυρὸν εἰς λέβητας μεγάλους·
Νὰ πόζουν δὲ τὰ χνῶτά μου τοῦ ὄξους τῶν γαλάτων,
Κ' εἰς τὸ βαλάντιον ποτὲ χρυσίον νὰ μὴ βλέπω·
Νὰ τρέμῃ δ' ἡ καρδία μου μὴ λύκοι μοῦ σπαράξουν
Τὰ πρόβατα, κι' Ὀθωμανὸς σκληρότερος τῶν λύκων
Τὸν ἄρνα τὸν παχύτατον μὲ βίαν μ' ἁφαρπάσῃ,
Προσθέτων εἰς τὴν ἁρπαγὴν περίγελων καὶ ὕβρεις.
Ἁρματωλὸς θέλω κ' ἐγὼ νὰ γείνω, νὰ φορέσω
Ὁλόχρυσα φορέματα, κ' οἱ Τοῦρκοι νὰ μὲ τρέμουν,
Ὁπόσοι νῦν ὑβρίζοντες ραγιᾶν μ' ἀποκαλοῦσιν.
Οὕτως ἐσκέφθην· ὅτε δὲ τὰ πρόβατα κουρεύουν,
Καὶ κάμνουσι συμπόσιον πλουτοῦντες οἱ ποιμένες,
Ἐπώλησα τὸ ποίμνιον, τὰ σκεύη καὶ τὸν κύνα,
Καὶ πανοπλίαν ἀντ' αὐτῶν ἠγόρασα πλουσίαν,
Κ' ἠνώθην μὲ τὸν ὅμιλον τοῦ Κώστα Μπουκουβάλα.
Ἴσως δ' ἀκούσατε καὶ σεῖς τὸ ὄνομα τοῦ Δίπλα,
Καὶ πῶς ἀγάδες ἔφαγε πολλοὺς ἐξακουσμένους.
Οὕτως ἐλπίζω, τέκνα μου, καὶ σεῖς ἰδόντες τώρα
Τὸν πλοῦτον τῶν ἁρματωλῶν καὶ τὴν μεγάλην ῥώμην,
Ἀγάπην θἀποκτήσετε πρὸς τὸν κλεφτῶν τὸν βίον,
Ὅστις καὶ μόνος σήμερον εἰς τοὺς Γραικοὺς ἁρμόζει.
Ἂς κάμωμεν λοιπὸν ἀρχὴν νἀθλήσωμεν ὀλίγον·
Ταύρους κομίσατε διττοὺς τὴν γῆν ἀροτριῶντας,
Καὶ θαῦμα μέλλει τὸν λαὸν εἰς ἔκπληξιν νὰ φέρῃ.»
Εἶπε καὶ σπεύδουν πρόθυμοι, κομίζοντες σχοινία,
Τρεῖς νέοι ἀπὸ τῶν ἀγρῶν νὰ φέρωσι τὰ κτήνη.
Δεινὸν δὲ βάλλουν μυκηθμὸν ἐξυπνισθέντες αἴφνης
Οἱ βόες, καὶ μακρὰν ἠχὼ ἀκούετ' ἐκ τῶν ἄντρων.
Εἰς τὴν πλατεῖαν δ' ἵστανται δεμένοι, καὶ τὸ βλέμμα
Στρέφουν δειλὸν ὡς ἔχοντες ἰδέαν τί θὰ πάθουν.
Αὖθις δ' ὁ γέρων, ὁ παπποῦς τῶν ὁπλοφόρων, εἶπε·
«Τίς ἐξ ὑμῶν θὰ δυνηθῇ μὲ μίαν πλῆξιν σπάθης

Νὰ ποχωρίσῃ τοῦ ἑνὸς τὴν κεφαλὴν ἐντέχνως;
Εἶπε, καὶ πάντες μένουσιν οἱ χωρικοὶ σιγῶντες,
Τοῦ πράγματος τὸ τολμηρὸν σφοδρῶς καταπλαγέντες·
Ἀργὰ δὲ νέος ζωηρὸς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Ἡμεῖς ποικίλας κάμνομεν ἀσκήσεις μὲ τὸ ξίφος·
Διὰ μιᾶς χωρίζομεν ἓν πρόβατον εἰς δύω·
Πλαγίως κόπτομεν δορὰς αἰγῶν μὲ μίαν πλῆξιν·
Κλάδους τῶν δένδρων, σίδηρον καὶ πέτρας, ἐὰν θέλῃς,
Τῆς σπάθης μας ἡ κοπτερὰ λαβὴ θὰ διατάμῃ·
Καὶ τὴν μετέωρον κλωστὴν χωρίζομεν ἀκόμη·
Πλὴν ταύρου κεφαλὴν σκληρὰν οὐδεὶς νὰ ποχωρίσῃ
Θὰ δυνηθῇ· γιγάντειον ἰσχὺν νὰ ἔχῃ πρέπει».
Εἶπεν ὁ νέος, κ' ἔκαμε 'ς τὸν Κατσαντώνην νεῦμα
Ὁ Δίπλας, μὲ τὴν σπάθην του νὰ ἔλθ' ἐκεῖ πλησίον·
Κ' εὐθὺς μ' ἓν μόνον πήδημα προσήγγισεν ὁ ἥρως·
Ἑδραῖος δ' ἔστη, κ' ἤνοιξε τὰς ῥωμαλέας κνήμας,
Τὸν πόδα τὸν εὐώνυμον πλειότερον βαρύνων.
Τὴν χεῖρα θέτει ἔπειτα εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης,
Ἐκ τῶν εὐρέων ὤμων του καμπύλης κρεμαμένης.
Στρέφει δὲ νῦν τὸ σῶμά του ὡς γυναικῶν ἀνέμην,
Τὴν πτέρναν τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς ποιήσας κέντρον·
Κι' ὅτ' ἐπεραίνετο σχεδὸν ὁ κύκλος, διαλάμπει
Ὡς ἀστραπὴ 'ς τὸν οὐρανὸν τὸ γυμνωμένον ξίφος·
Εὐθὺς δὲ διατέμνεται ὁ τράχηλος τοῦ κτήνους·
Σπαράσσει δ' ὁ κορμὸς δεινῶς, κι' ὡς βρύσις θολωμένη
Τὸ αἷμα τῶν ἀρτηριῶν τὴν πέριξ γῆν μολύνει·
Ἐν' ᾧ μακρὰν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κεφαλῆς ἀγρίως
Ἐστηλώθησαν, κ' ἐνόμιζες ὅτι νεκρὸν δὲν ἦτο,
Ἀλλ' ἔμπλεων ὀργῆς, ζητοῦν νὰ ἴδῃ τὸν σφαγέα,
Ἵνα συντρίμματα μικρὰ ποιήσῃ τὰ ὀστᾶ του.

Συγχρόνως δὲν ἀπέμεινεν ἀργὸς ὁ Ζαχαράκης,
Ἀλλὰ τὸν ἄλλον μελετᾷ νὰ θανατώσῃ βόα.
Πλὴν οὗτος ξίφους κοπτεροῦ πόσως δὲν ἔχει χρείαν·

Τὸν γρόνθον σφίγγει, τοὺς ἀδροὺς δακτύλους συμπιέζων,
Καὶ θραύει τὸ σκληρὸν ὀστοῦν τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου,
Κατάρας τὸν μυώδη του βραχίονα ὡς σφῦραν,
Ὅπου τὰ δύω κέρατα κενὸν ἀφίνουν τόπον.
Εὐθὺς δὲ πίπτει κατὰ γῆς τὸ κτῆνος ἀποπνέον·
Ἀσπαίρει, καὶ τινάσσονται οἱ πόδες του μὲ βίαν,
Λίθους σκορπίζοντες μικροὺς πρὸς τὸν λαὸν τὸν πέριξ.
Ἐκ νέου δὲ τὸν ἥρπασεν ὁ Ζαχαράκης τώρα·
Μὲ τὰς παλάμας δ' ἔλαβε τὰ δύω κέρατά του,
Τὸν ὕψωσε μετέωρον ὡς λίθον δισκοβόλος,
Κ' εἶπ' εἰς τοὺς πέριξ μ' ἔκστασιν τὸ πρᾶγμα θεωροῦντας·
«Τίς ἐξ ὑμῶν ἐπιθυμεῖ τὸ ζῶον νὰ ἐκδάρῃ
Μὲ μάχαιραν; θὰ ἵσταμαι ἐφ' ὅσον χρόνον θέλῃ,
Κρατῶν ἀπὸ τὰ κέρατα μετέωρον τὸν ταῦρον.»
Εἶπε, πλὴν δὲν ἠθέλησε κανεὶς νὰ πράξῃ τοῦτο·
Ἀρκούντως δ' ἐννοήσαντες ὁποίαν ῥώμην εἶχε,
Παρήτησαν ὡς ἄσκοπον νὰ τὸν κουράζουν μάτην.

Κ' ἤδη ὁ Γιώτης μελετᾷ νὰ κάμῃ νέον ἆθλον,
Ὑπὸ τοῦ Διπλα προσκληθεὶς, τοῦ σεβαστοῦ πρεσβύτου,
Ὅτε συχνὸς ἀκούεται ψιθυρισμὸς, ὡς ὅταν
Μετὰ γαλήνην σείωνται τὰ φύλλα τῶν δενδρώνων,
Κι' αὔρα ψυχρὰ τὸ κάτοπτρον τοῦ πόντου ῥυτιδόνῃ,
Τὴν θύελλαν ἀγγέλλουσα τὴν μέλλουσαν νὰ ἔλθῃ.
Ὁ πεζοδρόμος ἔφθασεν, ὃν εἶχεν ἀποστείλει
Ὁ Μάνθος μετ' ἐπιστολῆς, κρυφὰ μηνύων ὅτι
Τὸν Κατσαντώνην κίνδυνος θὰ καταλάβῃ μέγας,
Εἰς ἀνοικτὸν ἂν εὑρεθῇ χωρίον αἰφνιδίως,
Καὶ δὲν προθάσῃ ὀρεινὸν ὀχύρωμα νὰ λάβῃ.
Κι' ὁ ἱερεὺς ὁ πάντοτε μεθ' ἁρμονίας ζήσας
Εἰς τὴν οἰκίαν του, σφοδρὰν φιλονεικίαν εἶχεν
Ἀρχίσει πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὴν ἐρασμίαν.
Καθόσον αὕτη παντελῶς δὲν ἤθελε ταχέως
Νὰ εἴπουν εἰς τὸν ἥρωα τὸ μήνυμα τὸ κρύον.

«Νὰ εὐθυμήσῃ ἄφες τον ἀμέριμνος ὀλίγον,»
Ἐφώνει πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς τὸν φοβισμένον·
«Κατόπιν δὲ τὸ μήνυμα μὲ τρόπον ἀναγγέλλεις.
Ὁ δυστυχής! τύσον καιρὸν εἰς ὄρη διῃτᾶτο,
Καὶ πρέπει πάλιν τάχιστα ἐκεῖσε νὰ προσφύγῃ!»
Ἡ τάλαινα! δὲν εἶξευρε τῆς τυραννίας ὅτι
Ὑπάρχουν αἱ ἐνέργειαι ταχύταται καὶ πρέπει
Ταχύτερον νὰ σπεύδωσι τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων,
Ἐὰν ἐκ τῶν παγίδων της νὰ διαφύγουν θέλουν.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν σύζυγον ἀπώθησε μὲ βίαν
Ὁ Παππαλιάκος, ὁ τοπρὶν γλυκὺς ὡς τὰ παιδία,
Καὶ στὰς ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ὁ τὸν Κατσαντώνην οὕτως
Ὡμίλησε μετὰ φωνῆς πολὺ συγκινημένης·
«Ὦ Κατσαντώνη, ἄγγελον τοῦ Πλάστου σὲ νομίζω·
Εἶσ' ὁ σωτὴρ τοῦ τέκνου μου, ἐλπὶς τοῦ γένους ὅλου·
Κ' εἴθε νὰ ἦτο δυνατὸν εἰς τὴν Κατούναν ἔτη
Πολλὰ νὰ μείνῃς, τοὺς καρποὺς νὰ δρέψῃς τῆς ἀγάπης,
Ἣν κινδυνεύων τὴν ζωὴν εἰς πάντας ἔχεις σπείρει.
Πλὴν ἄλλα φεῦ! τὸ δυστυχὲς κελεύει πεπρωμένον.
Ἐκ τῆς Ἠπείρου φίλος σου πιστὸς μοὶ πέμπει γράμμα,
(Τὸ ὄνομά του μυστικὸν παρακαλῶ νὰ μένῃ)
Καὶ παραγγέλλει τάχιστα εἰς ὄρη νὰ προσφύγῃς,
Καὶ παντελῶς εἰς ἀνοικτὸν χωρίον νὰ μὴ μένῃς·
Ἰδοὺ τὸ γράμμα· ψυχογυιὲ, ἰδέ το, Λεωνίδα.»
Εἶπε, πλησίον δ' ἔφθασεν εὐθὺς ὁ Λεωνίδας
Κομίζων εἰς τὴν δεξιὰν δαδίον ἀναμμένον,
Κι' ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν εἰς τῶν κλεφτῶν τὸν πρῶτον,
Κρυφίως τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γράφοντος δηλώσας.
Βαθέως δ' ἀναστέναξεν ὁ Κατσαντώνης τότε,
Καὶ μετ' ὀδύνης τῆς ψυχῆς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ φίλοι, τόσον δυστυχὲς ὑπάρχει ἄλλο γένος,
Καθὼς τὸ γένος τῶν Γραικῶν; Ὀφείλομεν νὰ ζῶμεν
Εἰς τὰ βουνὰ καὶ σπήλαια ὡς ἄγρια θηρία,

Μὴ ἔχοντες παρήγορον κἀνένα εἰς τὰς νόσους,
Οὔτ' ἱερέα τῆς ψυχῆς στηρίζοντα τὴν πίστιν.
Κι' ἂν δέ τις φίλος πρὸς ἡμᾶς εἰλικρινὴς ὑπάρχῃ,
Κ' εὐεργεσίαν παλαιὰν ἐνθυμηθεὶς καλέσῃ
Τοὺς κλέφτας νὰπολαύσωσι τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου,
Εἰς γεῦμα δὲν προφθάνουσιν ἀκόμη νὰ καθίσουν,
Καὶ πάραυτα τοὺς χωρικοὺς μηνύματα φοβίζουν·
Καὶ πρέπει πάλιν εἰς βουνὰ νὰ φύγωσι ταχέως,
Ἢ ἄλλως δὲν θὰ μείνωσιν οἱ ἀδελφοί των σῶοι.
Τοιαύτην μοῖραν ἔχομεν οἱ Ἕλληνες οἱ δοῦλοι!
Τὰ ὅπλα, σύντροφοι, λοιπὸν καὶ πάλιν ἐνδυθῆτε,
Καὶ λάβετε τὰ σκεύη σας τὰ πρόχειρα, πρὶν ἔτι
Φανῇ τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, νὰ φύγωμεν ἐντεῦθεν.»
Εἶπεν ὁ ἥρως κ' ἔχυσε πικρῶν δακρύων βρύσιν·
Κι' ὁ γίγας οὗτος τῶν μαχῶν, ὁ τῶν βαρβάρων τρόμος,
Ἐφάνη κόρης τρυφερᾶς καρδίαν ὑποκρύπτων.
Διήγειρε δὲ τοῦ λαοῦ τὸν οἶκτον, καί τις νέος
Ἐξ ἀπειρίας ἄκαιρον θρασύτητα δεικνύων,
Τὸν ἱερέα μὲ τραχεῖς ἐξουθενίζει λόγους·
«Σὺ, Παππαλιάκε, τἄκαμες αὐτά· τίς ἦτο χρεία
Νὰ σπεύσῃς τόσον τὴν ψυχρὰν νὰ εἴπῃς ἀγγελίαν;
Πλὴν ἐμωράνθης, φαίνεται, συνομιλῶν ἀπαύστως
Μὲ γραίας, ἵνα παρ' αὐτῶν τὰς προσφορὰς λαμβάνῃς·
Μάθε δ', ἂν θέλῃς, παρ' ἐμοῦ ὅτι παρῆλθον πλέον
Οἱ χρόνοι, ὅτε τοὺς ἐχθροὺς ἐνίκων δι' εἰκόνων·
Τώρα τὸ ξίφος ἕκαστος ἐλπίδα μόνην ἔχει,
Δι' ἧς πιστεύει τοὺς δειλοὺς νὰ φυγαδεύσῃ Τούρκους·
Οὐδέποτε δὲ θἀνεχθοῦν οἱ νέοι τῆς Κατούνας
Νὰ μάθωσιν οἱ Ἕλληνες τὸν Κατσαντώνην ὅτι
Ἐντεῦθεν ἐδιώξαμεν, ὡς τὸν μοιχὸν διώκει
Ἡ μοιχαλὶς, ὁ σύζυγος ἐὰν τὴν θύραν κρούσῃ.
Μὴ φύγῃς, πρῶτε τῶν κλεφτῶν, νὰ εὐθυμήσῃς μεῖνε·
Ὑπάρχουν δ' ὅπλα ἱκανὰ τοὺς Τούρκους νὰ διώξουν,
Καὶ στήθη πρόθυμα πολὺ τὴν σφαῖραν νὰ δεχθῶσι,

Ἥτις τὸ σὸν θὰ ἤθελε νὰ διελάσῃ στῆθος.»
Εἶπε, κι' ἀπήντησεν εὐθὺς μ' ὀργὴν ὁ Κατσαντώνης·
«Δὲν ἔχεις πεῖραν ἀρκετὴν, ὦ νέε μου, τοῦ κόσμου·
Κ' ἔπρεπε μαλλον χαλινὸν νὰ βάλῃς εἰς τὴν γλῶσσαν,
Ἢ νὰ καυχᾶσαι πῶς ἐμὲ θὰ δυνηθῇς νὰ σώσῃς.
Τὸν Παππαλιάκον, φαίνεται, διόλου δὲν γνωρίζεις·
Ὅμως ἐγὼ τὴν τόλμην του καὶ τὴν ψυχὴν εἰξεύρω,
Τὴν θέλουσαν μὲ πράγματα τοὺς φίλους νὰ ταμείβῃ,
Ὡς ἔδειξ' ὀφθαλμοφανῶς εἰς συμφορὰν μεγάλην.
Χειμὼν ἐπῆλθεν ἄλλοτε βαρύτατος, κ' εἰς ἄντρον
Τοῦ Πίνδου μᾶς ἀπέκλεισε μετὰ τροφῆς ὀλίγης.
Τοῦτο δὲ, φαίνετ', οἱ ἐχθροὶ ἐννόησαν, καὶ πέριξ
Φρουρὰς ἐπέστησαν πολλὰς εἰς θέσεις διαφόρους.
Κ' ἤδη σχεδὸν ἐσώναντο τοῦ βίου τὰ χρειώδη,
Κ' ἴσως αὐτὸ θαπέθνησκε τὸ προσφιλές μου τέκνον,
Κ' ἡ μόνη τὴν ἐμὴν ζωὴν γλυκεῖαν καθιστῶσα,
Ἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ δὲν ἤρχετο ὁ Λιάκος,
Τὸ ῥάσον ῥίψας καὶ στολὴν φορέσας ὁδοιπόρου.
Ὡς κύων δὲ παντοῦ ζητῶν τὰ ἴχνη μου προέβη
Κομίζων εἰς τοὺς ὤμους του φορτίον ὅλον ἄρτων
Κ' οἰνόπνευμα τὰ μέλη μας ζωογονῆσαν πάλιν.
Κατόπιν δὲ τὸν εἴχομεν μακρὰν ἡμῶν προπέμψει,
Μ' εὐγνωμοσύνης δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς βρεγμένοι,
Ὁπότε τρεῖς ἠκούσαμεν βολὰς ὑπὸ τὸ ὄρος,
Καὶ τρόμος μᾶς κατέλαβε μὴ φόνευσαν τὸν Λιάκον.
Ἀλλ' ὁ Θεὸς τὸν ἔσωσε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.
Καὶ νῦν δὲ γενναιότερος ἢ σὺ πολὺ θὰ ἦτον,
Ἂν πεῖρα χρόνων ἱκανῶν δὲν εἶχε τὸν διδάξει
Ὁποίαν οἱ Ἀγαρηνοὶ ὠμότητα δεικνύουν,
Καὶ πόσον πλῆθος καθ' ἡμῶν νὰ διαθέσουν ἔχουν.
Ὅθεν, ὦ νέε, τὴν ὁρμὴν τῆς ἀναιδείας κράτει·
Τοῦ Παππαλιάκου πήγαινε τὴν χεῖρα νὰ φιλήσῃς·
Καρδίαν ἔχει ἀγαθὴν καὶ συγχωρεῖ τοὺς πταίστας.
Ἂν δὲ νομίζῃς σεαυτὸν ἀνδρεῖον, ἀκολούθει

Νὰ τρώγῃς χόρτα μεθ' ἡμῶν καὶ νὰ πατῇς χιόνα,
Τοῦ κλέφτου φέρων τὸ βαρὺ τουφέκιον ἐπ' ὤμων.»
Εἶπεν ὁ ἥρως, κι' ὁ λαὸς εὐφήμησεν ὁ πέριξ
Τὸν Παππαλιάκον ζωηρῶς συνεπαινῶν, καὶ σέβας
Δεικνύων πρὸς τοὺς ἀληθεῖς τοῦ Κατσαντώνη λόγους,
Ὅστις δικαίως τὸν καλὸν ἠγάπα ἱερέα.
Κι' ὁ νέος δ' ὁ θρασὺς εὐθὺς τὸ σφάλμα του νοήσας,
Τὸν Λιάκον ἐπλησίασε πολὺ ταπεινωμένος·
Τὴν κόμην δ' ἀπεκάλυψε, τὴν χεῖρά του ἠσπάσθη,
Κ' εἶπεν ὁ τέως ἀλαζὼν μὲ χεῖρας σταυρωμένας·
«Συγγνώμην, πάτερ, ἔπταισα· τῶν ὕβρεων τὸ βέρος
Αὐτὸ τὸ ταπεινωτικὸν ἂς ἐλαφρώσῃ σχῆμα·
Συγχώρησον, καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς πταίστας ἐσυγχώρει.»
Νῦν δ' ὕγραναν τὰ δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Λιάκου,
Κι' ὡμίλησε συγκινηθεὶς ὁ ἱερεὺς τοιαῦτα·
«Ὦ τέκνον μου, σὲ συγχωρῶ· καθότι σὺ δὲν πταίεις,
Ἀλλὰ τοῦ ἔθνους τῶν Γραικῶν αἱ συμφοραὶ τοιαύτας
Λογομαχίας προξενοῦν κι' ἀκάρπους ἀντεγκλήσεις.
Οἱ πάντες δ' ὑπομένοντες τὰ πάνδεινα, ζητοῦντες
Ματαίως τρόπον τὴν σκληρὰν νὰ φύγωμεν δουλείαν,
Ἀλλήλους αἰτιώμεθα καὶ βλάπτομεν πολλάκις,
Ἐν ᾧ εἷς μόνος αἴτιος τῆς δυχρονίας εἶναι,
Ἡ τίγρις ἡ τρομάζουσα τὸν ὕπνον μας τὴν νύκτα.
Καὶ τώρα, τέκνα προσφιλῆ, μὴ σχίζετε μὲ λόγους
Σκληροὺς αὐτὴν τὴν ἀτυχῆ καρδίαν τοῦ πατρός σας·
Καθότι ἄλλοτε κ' ἐγὼ ἐζώσθην τὴν ῥομφαίαν,
Καὶ μὲ τὸ πῦρ τοῦ ὅπλου μου ἐνέκρωσα τρεῖς Τούρκους.
Τρεῖς χρόνους δ' ὁ ἐπίσκοπος δὲν μ' εἶχεν ἐπιτρέψει
Νὰ λειτουργήσω, τἄχραντα μυστήρια νὰ ψαύσω.
Ὅμως τὴν σήμερον ὁ νοῦς ὡρίμασε, καὶ βλέπει
Ὅτι δὲν πρέπει παντελῶς νὰ παίζωμεν ἀσκόπως,
Ἀλλὰ μὲ φρόνησιν πολλὴν νὰ πράττωμεν τὰ πάντα·
Διότ' οἱ Τοῦρκοι δύνανται νὰ ἔλθουν μετ' ὀλίγον,
Τὰς τέσσαρας τῶν οἰκιῶν νὰ σκάψωσι γωνίας,

Καὶ νὰ κρημνίσουν ἔπειτα διὰ μιᾶς τοὺς τοίχους
Σχοινία πάριξ δένοντες καὶ σύροντες μὲ βίαν·
Μαστοὺς νὰ θέσουν γυναικῶν εἰς χεῖλη κιβωτίου,
Καὶ νὰ πιέσουν ἔπειτα τὸ σκέπασμα μὲ βάρη·
Εἰς πυραμίδας κεφαλὰς ἀνδρῶν νὰ συσσωρεύσουν,
Τοὺς παῖδας νὰ μολύνωσιν ἢ νὰ πωλήσουν δούλους,
Κ' εἰς σκοτεινὰ χαρέμια νὰ κλείσωσι τὰς νέας.
Μὴ ἐρεθίζετε λοιπὸν ἀσκόπως τὰς ὑαίνας,
Καὶ μᾶλλον ὑποκρίθητε ὑπακοὴν καὶ πίστιν,
Τὰ μέρη τὰ ἀδύνατα φυλάττοντες ἐμφρόνως,
Ἕως παρέλθουν τῆς ὀργῆς τοῦ θείου τὰ σημεῖα.
Ὅστις δ' ὑμῶν αἰσθάνεται τὰς κνήμας ἰσχυούσας,
Κι' ἀδυνατεῖ διαγωγὴν μετρίαν νὰ δεικνύῃ,
Ἂς ἀνυψώσῃ 'ς τὰ βουνὰ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν,
Κ' ἐλεύθερα τὴν γλῶσσάν του ἂς ἀκονίζῃ τότε.
Ὦ Κατσαντώνη, τὴν ἐμὴν δὲν ἀγνοεῖς καρδίαν·
Θὰ προτιμήσω χάριν σου ὡς μάρτυς νὰ ἀποθάνω,
Ἢ νὰ προδώσω τὸν κλεινὸν ὑπέρμαχον τοῦ γένους.
Πλὴν ἤδη τὸ καθῆκόν μου προστάττει νὰ λυτρώσω
Ἐκ τῶν βασάνων τοῦ ἐχθροῦ τἀθῷον ποίμνιόν μου.
Ὑγίαινε· τῶν οὐρανῶν οἱ ἄγγελοι θὰ ἔλθουν,
Τὸν μέγαν τῶν χριστιανῶν σωτῆρα νὰ φυλάξουν.»
Εἶπε, καὶ νεῦμα ἔκαμεν εὐθὺς ὁ Κατσαντώνης
Οἱ κλέφται νὰναλάβωσι τὰς χλαίνας καὶ τὰς πήρας·
Καὶ ὁ νέος δ' ὁ τοπρὶν θρασὺς τὸ ὅπλον του λαμβάνει
Θέλων κι' αὐτὸς ἁρματωλὸς εἰς τὰ βουνὰ νὰ γείνῃ·
Καὶ μετ' ὀλίγον ἅμιλλα ἐγείρεται μεγάλη·
Πολλοὶ δὲ νέοι θέλουσιν αὐτοὺς νὰκολουθήσουν,
Ὅτε φρονίμως τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ὁ Δίπλας κόπτει
Δεικνύων τρόπον εὐμενῆ, καὶ παραινῶν τοιαῦτα·
«Μὴ τόσον, τέκνα, σπεύδετε, ὡς ἄπειροι ναυβάται,
Οἵτινες τρέχουν πρόωρα νὰ ἐπιβοῦν εἰς πλοῖον
Ὄντες περίεργοι πολὺ νὰ ἴδουν τόπους ξένους·
Πλὴν μόλις μαῦρα σύννεφα τὸν οὐρανὸν σκεπάσουν,

Καὶ θρῆνον βάλλουσι πολὺν ὡς αἱ δειλαὶ γυναῖκες.
Ἀνάγκη, τέκνα, πρότερον πολὺ νὰ γυμνασθῆτε
Εὐστόχως νὰ σκοπεύετε κι' ἀντέχετ' εἰς τοὺς κόπους·
Διότι μόσχους σιτευτοὺς δὲν τρέφουσιν οἱ κλέφται,
Οὐδὲ στρωμνὰς εἰς τὰ βουνὰ μητέρες ἑτοιμάζουν·
Ἀλλὰ πολλάκις μένουσιν ἡμέρας ὁλοκλήρους
Πεινῶντες, καὶ τὰ χείλη των τὸ ὕδωρ δὲν δροσίζει.
Αὐλοὺς ἐκεῖ δὲν ἔχομεν καὶ νέας ὀρχουμένας,
Ἀλλὰ τῶν λύκων ὀρυγμοὶ τὴν νύκτα μᾶς τρομάζουν.
Κ' ἔπειτα μήπως ἅπαντες τὰ ὅπλα θὰ κρατῶμεν;
Τὴν γῆν καλλιεργήσατε, πληθύνατε τὰς ποίμνας,
Κ' εἰς ἀσωτείας περιττὰς μὴ κάμνετε δαπάνας·
Ὅταν δ' ἡ σάλπιγξ τοῦ Θεοῦ τὴν ὥραν ἀναγγείλῃ,
Καθ' ἣν τὸ γένος τὸν ζυγὸν τ' Ἀγαρηνοῦ θὰ σείσῃ,
Θὰ δύνασθε μὲ χρήματα νὰ στείλετ' εἰς τὰς νήσους
Τὰ μέρη τὰ ἀδύνατα, γυναῖκας καὶ παιδία.
Εἷς μόνος πρέπει σήμερον ἡμᾶς νὰκολουθήσῃ·
Ὁ νέος ὅστις μὲ πολλὴν αὐθάδειαν ὡμίλει.
Τὸ θράσος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀποδεικνύει τόλμην,
Ἥτις ἁρμόζει νὰσκηθῇ πρὸς ἔργ' ἀνδρῶν γενναίων·
Κι' οὐχὶ μὲ λόγον ἄκαιρον πικρὰ νὰ ὀνειδίζῃ
Ποιμένα φρονιμώτατα φυλάττοντα τὴν ποίμνην.
Ἀλλ' ἂς ὑπάγωμεν εὐθύς, ὦ τέκνα, πρὶν μᾶς φθάσῃ
Ὁ ἥλιος ὁ εὔκολα τοὺς κλέφτας ἐξαγγέλλων.»
Εἶπε καὶ ἄκων ἔσπευσε πλησίον του νὰ ἔλθῃ
Ὁ νέος ὁ παράτολμος· κ' ἡ συνοδία τώρα
Τὰς ῥωμαλέας κνήμας της κινεῖ νὰ καταφύγῃ
Πρὸς τὰ βουνά, ἐλεύθερον ἀέρα νὰναπνεύσῃ,
Καὶ τὰς ἀτίμους τῶν ἐχθρῶν ἐνέδρας νὰ ἐμπαίξῃ.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε'.

Ἐν τούτοις δὲ τὸ κέλευσμα τ' Ἀλῆπασσα ταχέως
Εἰς πρᾶξιν ἐπεχείρησε νὰ βάλῃ ὁ Ἀχμέτης,
Τὴν ἵππον προθυμούμενος βραβεῖον νὰ κερδήσῃ.
Γινώσκων δ' ὅτι εὔκολα δὲν θέλει κατορθώσει
Αἰχμάλωτον τὸν ἀετὸν τοῦ Πίνδου νὰ δεσμεύσῃ,
Σπουδαίαν δύναμιν ἀνδρῶν σκοπεύει νὰ συλλέξῃ.
Πρὸς τὴν ἀρχαίαν τὸ λοιπὸν ὑπῆγε Θεσπρωτίαν,
Ἣν μ' ὕδωρ βρέχει μελανὸν ὁ ποταμὸς Ἀχέρων.
Ἐνταῦθα δὲ τὴν σήμερον οἱ Τσάμηδες οἰκοῦσι,
Φυλὴ τὸν πόλεμον χαρὰν μεγάλην θεωροῦσα.
Τούτων δὲ νῦν τοὺς ἀρχηγοὺς καλέσας ὁ Ἀχμέτης,
Μὲ τρόπον λίαν πειστικὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ Τσάμηδες, ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου φημισμένοι
Διὰ τὸν μέγαν ζῆλόν σας πρὸς τοῦ Ἀλλὰχ τὴν πίστιν
Καὶ τοῦ Μωάμεθ τὸν κλεινὸν διάδοχον Σουλτάνον!
Ἦλθε καιρὸς τὴν φήμην σας ναὐξήσετε μεγάλως,
Καὶ νὰ σωρεύσετε χρυσὸν εἰς τὸ βαλάντιόν σας·
Ἐσθῆτας δὲ φορέσετε κατόπιν λαμπροτάτας,
Κ' εἰς τοὺς χοροὺς δεικνύετε χρυσᾶς τὰς ὁπλοθήκας.
Τὸ καύχημα τῶν Ἀλβανῶν, ὁ ἔνδοξος βεζύρης
Ἀλῆπασσας, ἐπιθυμεῖ νὰ μὴν ὑπάρχῃ πλέον
Εἰς τὴν ζωὴν ὁ κάτοικος τοῦ Πίνδου Κατσαντώνης.
Τὸ ὄνομα τὸ ἀκουστὸν τοῦ κλέφτου δὲν ἀφίνει

Παντάπασι τὰ βλέφαρα νὰ κλείῃ ὁ σατράπης,
Ὁπόταν ὕπνος τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους κυριεύῃ.
Καλῶς δὲ σεῖς γνωρίζετε ὁπόσον ἀνταμείβει
Γενναίως τοὺς πιστῶς αὐτὸν ὑπηρετοῦντας κι' ὅτι
Πολλὰ θὰ εὕρουν λάφυρα οἱ Ἀλβανοὶ πρὸς κλέφτας,
Οἵτινες ἔχουν ἀργυρᾶ τὰ ὅπλα, πολεμοῦντες.
Ὅθεν λαβόντες ἅπαντες τὰ εὔστοχά σας ὅπλα,
Ἀκολουθεῖτε πρόθυμοι νὰ σύρωμεν δεμένον
Τὸν κλέφτην τὸν σκιάζοντα τ' Ἀλῆπασσα τὴν δόξαν».
Εἶπε, καὶ πάντες ἔμειναν ὡς λίθοι σιωπῶντες·
Ἀργὰ δὲ μόλις νέος τις ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Ἀχμέτη, τοῦ βεζύρη μας ὁ δεξιὸς βραχίων,
Τὸ λέγω πάντοτε κ' ἐγώ, ὅτι δὲν πρέπει τόσον
Νἀφίνωμεν ναὺξάνωνται οἱ κλέφται εἰς τὰ ὄρη·
Καθότι διεγείρουσι καὶ τοὺς λοιποὺς ραγιάδες·
Καὶ φῆμαι διαδίδονται, ὅτι σκοπεύουν πάντες
Τὰ ὅπλα νἀναλάβωσιν καὶ ῥίψωσι τὸν θρόνον
Τοῦ Πασιδάχ, ὑψόνοντες σημαίαν ἀνταρσίας.
Καὶ πρότερον μὲν ἤθελον νὰ πολεμῶσι πάντες·
Πλὴν ἤδη τρόμον ἐμποιεῖ πολὺν ὁ Κατσατώνης·
Καὶ λόγους διασπείροντες τινὲς μυθώδεις κάμνουν
Ἀπρόθυμοι ς τὸν πόλεμον οἱ Ἀλβανοὶ νὰ τρέχουν.
Ἐμπρὸς ἐκείνου, λέγεται, ξίφος γυμνὸν προβάλλει
Εἷς ἄγγελος, κι' ἀποτυφλοῖ τὴν ὄψιν τῶν ἐχθρῶν του·
Ὁ ἀδελφός του ἀποσπᾷ ἐκ τῶν ὀρέων βράχους,
Οὓς μόλις δέκα δύνανται ἀνδρεῖοι νὰ βαστάσουν,
Καὶ ῥίπτει τούτους μεθ' ὁρμῆς πολλοὺς καταπλακόνων.
Τοιαῦτα διασπείρουσιν ἀτόλμους καθιστῶντες
Τοὺς πρότερον τὸν εὐτελῆ Γραικὸν περιφρονοῦντας.
Ἀλλ' ὅμως, φίλοι, πρὸς αὐτοὺς ὡς πότε τοὺς ραγιάδες
Τὴν πίστιν θὰ φυλάττωμεν εἰς τῶν μαχῶν τοὺς φόνους;
Ἢ δὲν κατενοήσατε εἰσέτι ποία λύσσα
Ἐντὸς τοῦ μαύρου στήθους των κλεισμένη συγκρατεῖται;
Κι' ὡς λέβης βράζει μετ' ὀργῆς σκοπεύων νἀναρρίψῃ

Τὸ σκέπασμα, ὅταν τὸ πῦρ ἀτμὸν πυκνὸν γεννήσῃ.
Τί; τάχα δὲν ἠκούσατε πολλάκις ὅτι μέλλουν
Βοήθειαν νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ Ῥούσσου, κι' οὕτω
Πάντας ἡμᾶς περάσωσιν ἐν στόματι μαχαίρας;
Ἢ μὴ προσμένετε φειδὼ 'ς τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ δείξουν;
Ὑπάρχει, φίλοι, ἄσπονδον κ' αἰώνιον τὸ μῖσος
Τἀποχωρίζον τὰς φυλὰς ἡμῶν καὶ τὰς θρησκείας·
Ἂν δ' ἀνταρσίαν κάμωσιν οἱ Ἕλληνες κ' ἡ τύχη
Τὴν νίκην στρέψῃ πρὸς αὐτοὺς, καὶ κράτος σχηματίσουν,
Ὡς κτήνη θέλουσιν ἡμᾶς κακοποιεῖ καὶ σφάζει.
Διὸ μὲ πάντ' ὀφείλομεν νὰ τοὺς κτυπῶμεν τρόπον,
Μὲ βίαν ἢ μ' ὑπόκρισιν, μὲ δόλον ἢ μὲ τῶπλον.
Λοιπὸν προτείνω παρευθὺς νὰ τρέξωμεν δολίως
Τοὺς κλέφτας νὰ προσβάλωμεν· εὐήθεις εἶναι ὅσοι
Τὴν σήμερον τῶν παλαιῶν φυλάττουσι τὴν πίστιν».
Εἶπε, καὶ γέρων Ἀλβανὸς τὴν ὄψιν σκυθρωπάζει,
Τὸ βλέμμα στρέφει πρὸς τὴν γῆν, καὶ μὲ τὴν ῥάβδον γράφει
Σημεῖα, τὸν θυμὸν αὐτοῦ ζητῶν νὰ συγκρατήσῃ.
Πλὴν τέλος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐλευθέραν
Μὲ λόγους τὴν πικρὰν χολὴν εἰς τὰ ἐκτὸς νὰ χύσῃ.
Οὕτω λοιπὸν ὡμίλησεν ὁ ἔμπειρος πρεσβύτης·
Φεῦ! πῶς δὲν ἦσαν ἄστοχοι οἱ πρότεροί μου λόγοι,
Ὅτ' ἐφοβούμην τὰς κακὰς τῆς νεολαίας τάσεις,
Μὴ αὗται καταστρέψωσι τὴν Ἀλβανίαν ὅλην.
Τὴν πίστιν παραινεῖς λοιπὸν νἀφήσωμεν τὴν πρώτην,
Κι' ὁ δόλος ὅπλον ἄτιμον νὰ γείνῃ τῶν πολέμων;
Καί τις νὰ εἴπ'· «οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ἔχουν καθὼς πρῶτα
Γενναῖον φρόνημα, ποσῶς τὴν πίστιν δὲν τηροῦσι.»»
Βεβαίως ἄν τις τῶν ἐμῶν συνομηλίκων ταύτας
Τὰς λέξεις πρό τινων ἐτῶν ἐτόλμα νὰ ἐκφράσῃ,
Πάντες θὰ τοῦ ἐπτύομεν τὸ πρόσωπον οἱ ἄλλοι.
Πλὴν ἄλλως τώρα σκέπτεσθε ἡ ἄψυχος νεότης·
Τὸν ὀφθαλμὸν δ' ἐσκότισε δειλία τῆς καρδίας,
Καὶ παντελῶς δὲν βλέπετε τίς εἶναι ὁ τῷ ὄντι

Ἑλκύων πρὸς τὸν ὄλεθρον τὴν Ἀλβανίαν πᾶσαν.
Δὲν ἔκλεισ' ὁ Ἀλῆπασσας τοὺς Γαρδικιώτας ὅλους
Εἰς μάνδραν, καὶ τοὺς ἔσφαξεν ὡς οἱ σφαγεῖς τοὺς τράγους;
Δεινὴ δ' ἠχὼ τῶν γοερῶν κραυγῶν τῶν σφαζομένων
Τὴν μιαρὰν ἀνήγγειλεν ἐκδίκησιν τῆς Χάμκως,
Ἥτις μ' ἀνθρώπων αἵματα ποτίζει τὸν υἱόν της.
Τὴν δ' ἄλλην του διαταγὴν τίς θέλει λησμονήσει;
Εἶχ' ἡ πανώλης ἐντελῶς σχεδὸν ἐξερημώσει
Χωρίον χριστιανικὸν, ὥστ' εἰς τοὺς οἴκους γλαῦκες
Ἐθρήνουν, ὅτε τῆς νυκτὸς ἐπήρχετο τὸ σκότος·
Ὁ φύσει δὲ φιλάργυρος σατράπης ὑποπτεύων
Ὅτι χρυσὸν θὰ ἔκρυπτον αἱ τῶν θανόντων κλίναι,
Προσέταξεν ἡμᾶς ἐκεῖ νὰ πορευθῶμεν πάντες,
Τὰ στρώματα νὰ ἀνοίξωμεν τῶν μολυσμένων οἴκων.
Βεβαίως δ' ἤθελεν εὐθὺς ἡ νόσος μᾶς θερίσει,
Ἂν κώμη χριστιανικὴ δὲν εἶχε βοηθήσει,
Μεθ' ἧς ξενίαν εἴχομεν οἱ Τσάμηδες ἀρχαίαν·
Ὁπλίτας δὲ μᾶς ἔστειλαν οἱ ξένοι μας ἀνδρείους,
Καὶ δι' αὐτῶν ἐλάβομεν τὸ θάρρος νὰ ἀρνηθῶμεν
Τὴν προσταγὴν, καὶ μάλιστα μὲ τόνον ἀπειλοῦντες.
Οὐδ' ἀπετόλμησ' ὁ σκληρὸς δυνάστης νὰ ποστείλῃ
Στρατὸν, τὸ θάρρος τοῦ λαοῦ μ' αὐτὸν νὰ καταβάλῃ.
Καὶ τάχα τί τὸν ἔπταισεν ὁ Κατσαντώννης τώρα;
Δὲν ἦτον ἥσυχος ποιμὴν μὴ ἐνοχλῶν κἀνένα;
Ἀλλὰ Κονιάρος ἄτιμος τὴν ἀδελφήν του εἶχε
Μιάνει, κι' ὅτ' ἐζήτησεν ἐκδίκησιν νὰ λάβῃ
Τῆς νέας ὁ πατὴρ, εὐθὺς εἰς τὴν εἱρκτὴν τὸν ῥίπτουν,
Καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἐδήμευσ' ὁ σατράπης,
Συνισταμένην ἐκ πολλῶν προβάτων χιλιάδων.
Κ' ἐν τούτοις τὸν υἱὸν αὐτῆς δὲν ἄφινεν ἀκόμη
Ἡ μήτηρ κλέφτης ἄγριος εἰς τὰ βουνὰ νὰ γείνῃ·
Ἀλλὰ τῷ ἔλεγε συχνά· «κάθισε, κάτσ' Ἀντώνη.»
(Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τῶνομα τοῦ Κατσαντώνη ἔχει).
Τοιοῦτος εἶν' ὁ μιαρὸς υἱὸς τῆς πόρνης Χάμκως·

Λάγνος, ὦμός, πᾶν δίκαιον καὶ νόμιμον ἐμπαίζων·
Οἱ δ' ὁμοιάζοντες αὐτὸν, ἂν θέλουν, ἂς στρατεύσουν,
Τὸν γενναιόφρον' ἀρχηγὸν τοῦ Πίνδου νὰ συλλάβουν.
Ἡμεῖς ἐντεῦθεν παντελῶς δὲν θέλομεν σαλεύσει.»
Εἶπεν ὁ γέρων ἄσπονδον διαδηλῶν τὸ μῖσος,
Καθότι κ' ἔχθρας ἀφορμὴν ἰδιαιτέραν εἶχε.
Τὸ πέμπτον εἶχεν ἄλλοτε κρατήσει τῶν μισθῶν του
Ὁ τύραννος, προφασισθεὶς μηδαμινὰς προφάσεις·
Ὡς Ἀλβανὸς δὲ πώποτε δὲν εἶχε λησμονήσει
Τὸ ἄδικον καὶ ταπεινὸν τῶν τρόπων τοῦ δυνάστου.
Ἐννόησε δὲ τοῦτ' εὐθὺς ὁ πονηρὸς Ἀχμέτης,
Ὅτι θὰ ἦτον ὁ χρυσὸς τοῦ μίσους ἡ αἰτία.
Ὅθεν προστάττει τράπεζαν ἐκεῖσε νὰ τῷ φέρουν,
Κ' εἰς ταύτην ἔχυσε χρυσὸν, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν·
Ἀλλὰ μετ' ἦχου συνεχῶς τὸ νόμισμα ἠρίθμει.
Πέριξ δὲ τότ' ἠθροίσθησαν ταχέως πλῆθος μέγα,
Ὡς ὅτε τὸ φθινόπωρον ἐντὸς τῶν μαγειρείων
Αἱ μυῖαι συσσωρεύονται, ὁπόταν ἔξω βρέχῃ.
Ὑπεμειδίασαν δὲ νῦν τὰ χείλη τοῦ Ἀχμέτη,
Κι' ὡς οἱ ἀρχαῖοι Λάκωνες ὀλίγας εἶπε λέξεις·
«Πουγγίον ἓν εἰς μετρητὰ θὰ λάβῃ παραχρῆμα,
Ὅστις τ' Ἀλῆπασσα πιστὸς θὰ γείνῃ μισθοφόρος.»
Εἶπε, κι' οὐδεὶς ἐν ἑαυτῷ τὴν δύναμιν ἠσθάνθη
Νὰ πολεμήσῃ τὴν πειθὼ τοῦ λάμποντος χρυσίου·
Καθότι δὲν ἰσχύει τι τοσοῦτον νὰ κλονήσῃ
Τῶν Ἀλβανῶν τὰ πνεύματα, ὡς τοῦ χρυσοῦ ὁ ἦχος·
Περιφρονοῦν τὸν θάνατον, παραμελοῦν τὰ τέκνα·
Πλὴν δέχονται νὰ ῥίψωσι τὸ σῶμά των εἰς φλόγας,
Ἀρκεῖ νὰ μειδιᾷ ἐλπὶς ἀργύρου καὶ λαφύρων.

Οὕτω λοιπὸν συνήχθησαν ὡς χίλιοι ὁπλῖται
Μὲ προθυμίαν θέλοντες νὰ γείνουν μισθοφόροι.
Κι' αὐτὸς δ' ὁ γέρων, ὁ τοπρὶν ὡς χείμαρρος ὀργίλος,
Κατέσβεσέ πως τῆς ὀργῆς τὸ πῦρ ὑποδηλόνων

Ὅτι κι' αὐτὸς θἀδέχετο, ἀνίσως ὁ Ἀχμέτης
Ἐπλήρονε τὸ ἔλλειμμα τῶν πρὸ καιροῦ μισθῶν του·
Οὐδόλως δ' ἠργοπόρησεν ὑπόσχεσιν νὰ δώσῃ
Τὸ ὄργανον τῶν βδελυρῶν σκοπῶν τῆς τυραννίας·
Κι' ἰδοὺ σαλεύει τὴν οὐρὰν ὡς κύων χειροήθης
Ὁ πρὶν προβάλλων τίγριδος ὀδόντας μαινομένης.

Νῦν δὲ προετοιμάζουσι τὰ πρόχειρά των σκεύη,
Δι' ὧν ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀρύονται τὸ ὕδωρ,
Ἢ ἔνθα κρέας θέτουσιν κι' ἄρτον ξηρὸν ὀλίγον,
Ἐγκράτειαν ἀείποτε ἀσκοῦντες· κ' εἰς τοὺς ὤμους
Τὴν χλαῖναν ἐπιρρίπτουσι τὴν χρήσιμον κι' ὡς κλίνην·
Κι' ὅσοι μὲν τούτων βλάμηδες ἔχουσιν ἤδη γείνει,
(Καθὼς τοὺς ἀδελφοποιτοὺς ἐκεῖ ἀποκαλοῦσιν)
Ὁμοῦ πορεύονται· ὅσοι δὲ δὲν ἔχουσι τοιούτους,
Τὰς χεῖρας σφίγγουν καὶ πιστὴν ὑπόσχονται φιλίαν,
Μέχρι τοῦ τάφου πρόθυμοι νὰ βοηθοῦν ἀλλήλους.

Ἄγων δ' αὐτοὺς ἀπέρχεται κατόπιν ὁ Ἀχμέτης
Πρὸς τὰ Ἀκροκεραύνια, τὸν τόπον τῶν Χαόνων.
Ἐνταῦθα δὲ τὴν σήμερον οἱ Λιάπηδες οἰκοῦσιν,
Μικρόσωμοι καὶ ῥυπαροί, κ' εἰς τὴν νυκτὸς τὰ σκότη
Ἀσκοῦντες δεξιότητα πολλὴν περὶ τὸ κλέπτειν·
Τοσοῦτον δὲ τὸν θάνατον περιφρονοῦσιν, ὥστε
Ἴσην ἀξίαν δίδουσιν εἰς κεφαλὴν αἰγείαν
Κ' εἰς ἀνθρωπίνην· κι' ἂν τυχὸν εἷς τούτων αἶγα κλέψῃ
Καὶ χάσῃ φίλον, θεωρεῖ κατόρθωμα τὸ πρᾶγμα.
Ἦτο δ' ἡμέρ' ἀνέφελος, κ' ἐπὶ τῆς χλόης εἶχον
Οἱ Λιάπηδες τὰ μέλη των τανύσει, νὰ θερμάνουν.
Τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἥπιον θερμότητα τοῦ Φοίβου.
Διέφεγγον δὲ κεφαλαὶ ἐμπρὸς ἐξυρισμέναι,
Ἀνανακλῶσαι τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου·
Καί τινες τούτων δεξιῶς προσάγοντες τὰς χεῖρας,
Ἐλάμβανον ζωύφια, τὸ δέρμα ἐνοχλοῦντα·

Κ' αἱμάτονον τοὺς ὄνυχας, τερπόμενοι 'ς τὸν κρότον,
Ὃν ἤκουον ῥηγνύοντες τὸ εὐτραφές των σῶμα.
Ἄλλοι μικρὰ τσιμπούκια κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας,
Ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος αὐτῶν ἐστήριζον τὸ σῶμα,
Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πλησίον τῆς τραπέζης·
Καπνὸν δ' ἐρρόφων μ' ἡδονὴν πολλὴν, καὶ πάλιν τοῦτον
Ἀπέδιδον οἰδαίνοντες τῶν παρειῶν τὰς σάρκας.
Οὐδὲ παρέσχον παντελῶς κἀμμίαν δυσκολίαν,
Ἢ πρόφασιν, τὸν δραστικὸν Ἀχμὲτ νἀκολουθήσουν·
Ἀλλ' ἅμα τοῖς ἀνήγγειλεν, ὅτι θὰ λάβουν μέγαν
Μισθὸν, εὐθὺς ἐπήδησαν ὡς θηρευτῆρες κύνες,
Οὓς κοιμωμένους ἡ ὀσμὴ τῶν λαγωῶν ἐγείρει.
Τὴν δὲ προτοῦ νωχέλειαν ταχέως διεδέχθη
Δραστηριότης, κι' ἅπαντες τὰ ὅπλα ἑτοιμάζουν
Τὴν προσταγὴν τ' Ἀλῆπασσα νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν,
Ἐλπίζοντες καὶ λάφυρα πολλὰ νὰ συναθροίσουν·
Διςχίλιοι τὸν ἀριθμὸν, ἰσχνοὶ καὶ ῥύπου πλήρεις.

Οἱ πάντες ἔγειναν λοιπὸν τρισχίλιοι, καὶ τούτους
Εἰς μέρη δέκα διαιρεῖ ὁ ἔμπειρος Ἀχμέτης.
Κρατήσας δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ δύω μέρη, τἄλλα
Ἐξέπεμψε νὰ λάβωσι τὰς ἁρμοδίας θέσεις,
Ὁπόθεν ἔμελλεν αὐτοὺς ἐγκαίρως νὰ καλέσῃ,
Μὲ πεζοδρόμους τάχιστα τὰς προσταγὰς μηνύων,
Ἢ ἅπτων ἐν καιρῷ νυκτὸς πυρσοὺς εἰς ἀκρωρείας.
Κ' ἤδη παντοῦ διερευνᾷ μὲ τοὺς ἑξακοσίους
(Τοσούτους εἶχον Ἀλβανοὺς τὰ δύω σώματά του),
Ποῦ ἄφησαν τὰ ἴχνη των οἱ κλέφται, ποῦ τὸ ὕδωρ
Λαμβάνουσι, ποῦ βαίνουσιν ἐπὶ λευκῆς χιόνος,
Κι' ἀφίνουσιν οἱ πόδες των τοὺς τύπους ἐπὶ ταύτης·
Ποῦ ἄντρον κεῖται, ἥσυχον τὸν ὕπνον των παρέχον,
Καὶ πόθεν κλάδους ἔκοψαν νὰ ψήσωσιν ἀρνία.
Πλὴν πάντα ταῦτ' ἀδύνατον ὑπῆρξε νἀνιχνεύσῃ·
Καθόσον συνειθίζουσιν οἱ κλέφται νἀφανίζουν

Πᾶν ἴχνος, ὅθεν διαβοῦν· ἀνάπτουν δὲ συνήθως
Τὸ πῦρ, ὁπότ' ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ, καὶ τότε
Εἶναι ἀόρατος ἡ φλόξ· ὁ δὲ καπνὸς διόλου
Πρὸς τἄνω δὲν ὑψόνεται· καθότι συσσωρεύουν
Πυρὰς μικρὰς ἀπὸ ξηρῶν κλαδίων, κ' ἐπὶ τούτων
Ἀνάπτουν ἄνωθεν τὸ πῦρ· ὥστ' εἰς τὰ κάτω μόνον
Λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν ἡ τοῦ καπνοῦ νεφέλη.
Τῶν ἄντρων δὲ τὴν εἴσοδον εἰς δένδρα κρυπτομένην,
Ἢ βράχους, μόν' οἱ σύντροφοι γνωρίζουσι συνήθως.

Οὕτω λοιπὸν ἀπανταχοῦ ζητοῦν, πλὴν δὲν ἰσχύουν
Νἀνεύρουν ποῦ τὸ βῆμά των οἱ κλέφται διευθύνουν.
Διὸ τῶν χριστιανικῶν χωρίων τοὺς κατοίκους
Νὰ ἐρωτοῦν ἀρχίζουσι· καὶ πρῶτον κολακεύουν
Χρυσίον ὑποσχόμενοι, βαθμοὺς τῆς ἐξουσίας
Κι' ἀτέλειαν ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτούς· πλὴν μάτην·
Τῶν Τούρκων τὰ δολώματα τὴν δύναμιν δὲν ἔχουν
Νὰ κάμψουν τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν τῶν κατοικούντων
Τὴν Ἤπειρον, ὥστε μωρὰν νὰ πράξουν προδοσίαν.
Ὅθεν ἀλλάσσουν πάραυτα οἱ Ἀλβανοὶ τὸν τρόπον,
Κ' αἱ τέως κολακεύουσαι ἀλώπεκες ἐξαίφνης
Ὑαίνης περιβάλλονται δορὰν κι' ὠμὴν καρδίαν.
Λίθους μεγάλους, ἑκατὸν ζυγίζοντας ὀκάδας,
Ἐπὶ τοῦ στήθους θέτουσι τῶν χωρικῶν Ἑλλήνων·
Ἔλαιον ζέον χύνουσι, καὶ καίουσι τὸ δέρμα·
Μέρη σαρκῶν μὲ μάχαιραν κατὰ μικρὸν ἐκκόπτουν,
Καὶ λώρους ἐκ τῆς ῥάχεως αὐτῶν ἐκσποῦν μὲ βίαν,
Ἢ τοὺς ἐκδαίρουν ζωντανοὺς ὡς πρόβατα σφαγμένα.
Ταῦτα δὲν εἶναι ἀρκετά· βιάζουν τὰς παρθένους,
Ἢ σφάζουν τῶν χριστιανῶν τὰ τέκνα καὶ τὰ ψήνουν,
Τοὺς δὲ γονεῖς των φέρουσι μὲ φρίκην νὰ τὰ βλέπουν.
Κραυγαὶ δ' ἠχοῦσι γοεραὶ τῶν γυναικῶν καὶ θρῆνοι,
Ὡς ὅτε δεκατέσσαρας νηπίων χιλιάδας
Διέταξε νὰ σφάξωσιν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης·

Δεινὸς δὲ τρόμος ἔλαβε τὰς δυστυχεῖς μητέρας·
Κ' εἰς τὰς ὁδοὺς ἐχύθησαν λυσίκομοι, ζητοῦσαι
Νὰ σώσωσι τὰ βρέφη των μὲ τὴν φυγήν· πλὴν μάτην·
Οἱ δήμιοι τὰς ἥρπαζον ἐκ τῆς λυμένης κόμης,
Κ' εἰς τὰς ἀγκάλας των αὐτὰς ἀπέσφαττον τὰ τέκνα,
Πᾶν ἴχνος ἀπολέσαντες καρδίας ἀνθρωπίνης.

Καὶ ὅμως ὅ,τι παντελῶς δὲν εἶχον διαπράξει
Οἱ δόλοι κ' αἱ ὠμότητες, κατώρθωσεν ὁ ζῆλος
Ὁ ἄκαιρος κ' ὑπέρμετρος χριστιανῶν γερόντων.
Κ' ἰδοὺ πῶς ἀνεκάλυψαν τὸ δεῖπνον τῆς Κατούνας·
Ὁπόταν καταλείπων τις τὴν Βόνιτσαν ὁδεύῃ
Πρὸς τὴν Κατούναν, κατ' ἀρχὰς πεδίον θαπαντήσῃ
Ὡς ὥρας δύο· εἶτα δὲ πρὸς ὄρος θέλει φθάσει
Καὶ καταφύτους φάραγγας· τὰ δένδρα δὲ πυκνοῦνται
Τόσον πολύ, ἐνιαχοῦ, ὥστε σχεδὸν δὲν βλέπεις
Τὸν οὐρανόν· διατριβαὶ δ' ὑπῆρχον εἰς τοὺς κλέφτας
Ἐνταῦθα σπήλαια πολλὰ καὶ βράχοι καὶ δενδρῶνες,
Ἐν οἷς διῆγον τρώγοντες καὶ πίνοντες πολλάκις,
Χωρὶς οἱ διαβαίνοντες πλησίον νὰ τοὺς βλέπουν.
Κεῖται δ' αὐτοῦ χωρίον τι ἀπὸ μονῆς ἀρχαίας
Μοναστηράκι σήμερον καλούμενον· κ' ἐνταῦθα
Συνήθως παραμένουσι μικρὸν οἱ ὁδοιπόροι,
Ὅπως τοὺς ἵππους ἐκ πηγῆς ποτίσουν, καὶ κατόπιν
Ἱππεύσουν πάλιν ἄγοντες τὰ κτήνη παρὰ λίθον.

Ἐνταῦθα τότε κι' ὁ σκληρὸς κατέλυσεν Ἀχμέτης.
Μὲ βίαν δ' εἰς τῶν χωρικῶν εἰσῆλθον τὰς οἰκίας
Οἱ ὀπαδοί του, καὶ πολλὴν τὴν φρίκην ἐπροξένουν
Ἔχοντες χεῖρας ἐρυθρὰς ὑφ' αἵματος, ὡς λύκοι
Εἰς ποίμνιον ἀφύλακτον σπαράξαντες ἀπλήστως.
Ἦτο δ' ἑσπέρα, κ' ἔμελλεν ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ·
Νὰ φάγουν δ' εἶχον ἄδειαν οἱ Ἀλβανοί, ἐξ ὅτου
Τὸ ἅσμα τὸ ἑσπερινὸν ὁ μουεζίνης ψάλλῃ

Ὁ ᾄδων εἰς τὸν μιναρὲν τὴν πίστιν τοῦ Μωάμεθ·
Διότι ῥαμαζάνιον ἐώρταζον, ὁπότε
Οὐδὲ καπνὸν δὲν δύνανται νὰ πίουν τὴν ἡμέραν.

Ὡς τίγρεις δ' ἀπομείνασαι ἡμέραν ὅλην νήστεις,
Ἁπλήστως τρώγουν πρόβατα εὑροῦσαι τὴν ἑσπέραν,
Ὁμοίως καὶ οἱ μισθωτοὶ σφαγεῖς μεγάλην θραῦσιν
Ἐποίησαν, τῶν ἀγροτῶν τοὺς οἴκους ἐρημοῦντες.
Ὠὸν δὲν ἄφησαν κἀνέν, τράγον, κριὸν ἢ ὄρνιν,
Ἀρνίον ἢ ἐρίφιον καὶ βούτυρον ἢ μέλι.
(Οἶνον οὐδόλως ἔπινον οἱ Μουσουλμάνοι τότε·
Νῦν ὅμως τρώγουν κἄποτε καὶ χοῖρον δημοσίᾳ.)
Ἀλλ' ἅπαντα κατέφαγον ἀκόρεστοι ὡς κήτη
Πελώρια, σαρόνοντα τὰ σμήνη τῶν ἰχθύων·
Τὰς δὲ παρθένους ἔβαλλον νὰ τοὺς ὑπηρετῶσι
Καὶ τοὺς ἐφήβους, μάλιστα τοὺς ἀνθηροὺς τὴν ὄψιν·
Συνήνουν δ' ὕβρεις κι' ἀσελγῶν στρατιωτῶν ἐκφράσεις,
Ἢ σκώμματα καὶ ἀπειλὰς, δεικνύοντες τὰ ξίφη,
Ἅτινα ἔθετον γυμνὰ ἐπάνω τῆς τραπέζης.

Ἀφοῦ δὲ τὴν ἀχόρταγον ἐνέπλησαν κοιλίαν,
Εἰς κλίνας ἐκτανύουσι τὰ μέλη τὰ βαρέα,
Κι' ὁ πανδαμάτωρ παρευθὺς τοὺς ἐκυρίευσ' ὕπνος,
Ὃν εἶχον κάμει ποθητὸν οἱ μόχθοι τῆς ἡμέρας.
Βαρέως δ' ἔρρεγχον· κι' αὐτοὶ δ' οἱ νέοι τοῦ χωρίου,
Ὡς εἰς καιρὸν Ἀπόκρεω πλειότερον πιόντες,
Καθύπνωσσον ὡς κι' ἄλλοτε τὰς νύκτας ἐκοιμῶντο.
Πλὴν δύο γέροντας Γραικοὺς ὀλίγος μόνον ὕπνος
Κατέλαβε, κ' ἐξύπνησαν κατόπιν νὰ σκεφθῶσι
Πῶς θέλουν αὔριον φερθῆ· ἀλλ' ὅμως κατὰ πρῶτον,
Φοβούμενοι μήπως τυχὸν ἀκούουν οἱ ἐχθροί των,
Διάφορ' αἰνιγματωδῶς περὶ τῶν νῦν πραγμάτων
Ἀρχίζουν νἀναφέρωσι· κι' ἂν ὅλως δὲν ἐννόουν
Αὐτοὺς λαλοῦντας, ἔπειτα νὰ βουλευθοῦν ἐσκόπουν

Πῶς θέλουν πέμψει μήνυμα εὐθὺς πρὸς τὴν Κατούναν,
Μαθόντες ἤδη πρότερον τῆς Λιάκαινας τὸ δεῖπνον·
(Καθότι 'ς τοὺς χριστιανοὺς δὲν τῶκρυπτεν ἐκείνη,
Τὸν χαρακτῆρα των καλῶς γινώσκουσα πρὸ χρόνων.)
Οὕτω δ' ὁ γέρων ἤρχισεν ὁ εἷς νὰ ἀποτείνῃ
Τὸν λόγον πρὸς τὸν ἕτερον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου
Διέτριβεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὅπλων τοῦ σατράπου·
«Κοιμᾶσαι, γέρον; ἄκουσε τί θέλω σ' ἀναφέρει,
Καὶ σκέφθητι πῶς δύνασαι αὐτὸ νὰ ἐξηγήσῃς·
Ὡς ἔχουσι συνήθειαν, ἰδόντες οἱ ποιμένες
Ὁποῖον ἔκαμε καιρὸν τὰς πρώτας τοῦ Αὐγούστου,
Μαντεύουν ὅτι θέλομεν ἐφέτος ἔχει χλόην,
Ἥτις πλουσίους τοὺς πτωχοὺς ποιμένας μας θὰ κάμῃ·
Ἀλλὰ καὶ λύκος ὕστερον ἀπ' ἄρκτου θὰ κατέλθῃ,
Νὰ φάγῃ τὸν καλὸν βοσκὸν καὶ τὰς παχείας ποίμνας.
Ὅθεν ἀνάγκη πρόνοιαν νὰ λάβωμεν μεγάλην . . . »
Ἔλεγ' ὁ γέρων, κ' ἔβλεπον μὲ προσοχὴν κ' οἱ δύο,
Ἐὰν τῷ ὄντι ῥέγχωσιν οἱ μισθωμένοι λύκοι·
Καὶ μάλιστ' ἀπετόλμησαν νὰ λάβωσι κηρία,
Δι' ὧν ἀνῆπτον τοῦ ναοῦ τὰς ἀργυρᾶς λυχνίας,
Καὶ μετ' αὐτῶν νὰ ἴδωσι τὰ πρόσωπα τῶν ξένων.
Καὶ ὅμως ἠπατήθησαν οἱ τάλανες πρεσβῦται·
Καθότι τοὺς σκοποὺς αὐτῶν ὁ πονηρὸς Ἀχμέτης
Εἶχεν εὐθὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς καλῶς κατανοήσει,
Ὢν ἠσκημένος τῶν Γραικῶν τοὺς τρόπους νὰ νιχνεύῃ.
Προσεποιεῖτο δ' ἁπλωθεὶς ὅτι βαρέως ῥέγχει·
Ἀλλ' εἶχε τὰ ὠτία του τανύσει καθὼς ἵππος
Πολεμικὸς, τὴν σάλπιγγα νὰκούσῃ περιμένων.

Νῦν δὲ κατέλιπ' ἐντελῶς τοὺς γέροντας ὁ φόβος,
Ὁ κἄποτε σωτήριος εἰς ὥρας κινδυνώδεις,
Κ' οὕτως ὁ εἷς ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν ἄλλον·
«Βαθέως ῥέγχουν οἱ ἐχθροὶ, ὡς βλέπομεν, καὶ πρέπει
Νὰ πέμψωμεν εὐθὺς πεζὸν ταχὺν πρὸς τὴν Κατούναν,

Τὰ πάντα εἰς τοὺς προΰχοντας τῆς κώμης νἀναγγείλῃ,
Μήπως αἱ τίγρεις φάγωσι τοῦ ἔθνους τὸν προστάτην,
Καὶ χάσωμεν τὸ στήριγμα τοῦ γένους ὁλοκλήρου . . .»
Τὸν λόγον δὲν ἐπρόφθασεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ
Ὁ γέρων, ὅτ' ὡς θύελλα ἠγέρθη ὁ Ἀχμέτης·
Δεινὸς δὲ τρόμος ἔλαβε τοὺς δυστυχεῖς πρεσβύτας,
Καθὼς γυναῖκας ἔξαφνα γυμνὸν ἰδούσας ξίφος·
«Κακοῦργοι,» δ' ἀνεβόησεν ὁ τρομερὸς Ἀχμέτης,
«Σᾶς ἔπιασα· ἂν καὶ πολὺ ἐμόχθησα πρὸς τοῦτο·
Ἐγέρθητε, τ' Ἀλῆπασσα οἱ μισθωτοὶ ὁπλῖται!»
Κ' εὐθὺς τὰς κνήμας τῶν ὠμῶν ἑταίρων του λακτίζων
Ἤγειρ' αὐτοὺς νυστάζοντας ἐκ τοῦ βαθέος ὕπνου.
Οὗτοι δὲ πρῶτον ἔτριβον τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ πρᾶγμα
Σχεδὸν μὴ ἐννοήσαντες· ἀλλ' ὅταν ὁ Ἀχμέτης
Τὴν ἀνακάλυψιν αὐτοῦ ἐξέθηκεν ἐκ νέου,
Ἐσκίρτησαν ὡς αἴλουροι, κι' ὡς παῖδες ὅταν δῶρα
Τὴν πρώτην τοῦ ἐνιαυτοῦ τοὺς δώσουν οἱ γονεῖς των.
Ταχέως σπεύδουσι λοιπὸν τὰ δέοντα νὰ πράξουν.
Καὶ πρῶτον δένουν ὄπισθεν τὰς χεῖρας τῶν γερόντων,
Κι' ἀφίνουν τούτους εἰς ψυχῆς κατάστασιν τοιαύτην,
Ὁποίαν πάσχει δύσμοιρος κατάδικος, ὁπόταν
Τὴν κεφαλήν του μέλλωσιν οἱ δήμιοι νὰ κόψουν.
Τοὺς νέους στέλλουν ἔπειτα τοὺς Ἕλληνας τὰς θύρας
Νὰ κρούσωσι μὲ δύναμιν εἰς ὅλας τὰς οἰκίας,
Ὅπως ταχέως ἐγερθοῦν οἱ πάντες εἰς τὴν κώμην·
Καὶ τρέχουσιν οἱ δυστυχεῖς μὲ δάκρυα νὰ πράξουν
Τὸ μέλλον τοὺς χριστιανοὺς πρὸς τὴν σφαγὴν νὰ σύρῃ.
Τοσοῦτον ἦτο δύστηνον τὸ ἔθνος ἡμῶν τότε!
Κ' οἱ Ἀλβανοὶ δὲ σπεύδουσι πρὸς τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας
Πυρὰς νανάψωσι πολλὰς, συνθήματα πρὸς ἄλλους,
Οἵτινες ὅμοια κι' αὐτοὶ πυρσοὺς πολλοὺς ἀνάπτουν
Ἀγγέλλοντες τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν εἰς σταθμοὺς σωμάτων
Νὰ πορευθῶσιν ἅπαντες πρὸς τὸ Μοναστηράκι,
Ταχύνοντες τὸ βῆμά των ὡς ἐν στιγμῇ κινδύνου.

Δεινὸν δ' ἐβόων οἱ σκοποὶ «'ς τὰ ὅπλ'» ἀδιακόπως,
Κ' εἰς τὰς χαράδρας τῶν βουνῶν ἀντήχουν αἱ φωναί των,
Ὡς ὅταν πίπτουν κεραυνοὶ τὰ δένδρα πυρπολοῦντες,
Καὶ φλόγες φαίνωνται πολλαὶ 'ς τὰς ἄκρας τῶν ὀρέων,
Φρικτὸς δὲ πάταγος παντοῦ τὸ ἔδαφος κλονίζῃ.

Καθὼς δ' οἱ μαῦροι κόρακες συνάγονται ταχέως,
Καὶ κρώζουσι μετὰ χαρᾶς ἰδόντες θνησιμαῖον,
Ὁμοίως δὲν ἐβράδυναν κ' οἱ Ἀλβανοὶ νὰ ἔλθουν,
Ἐλπίζοντες μὲ λάφυρα νὰ τέρψουν τὴν ψυχήν των.
Βαρέως δ' ἔστενεν ἡ γῆ ὑπὸ τοὺς τόσους πόδας,
Ἀγανακτοῦσα καὶ αὐτὴ, κ' ἐγείρουσα νεφέλας
Κονιορτοῦ, τοὺς μοχθηροὺς τυράννους της νὰ πνίξῃ·
Παρακελεύσεις δ' ἤκουες, χαρὰν ἀνδρῶν ἀγρίων·
Πλὴν ἅμα καί τινα παλμὸν δειλίας θὰ ἐννόεις,
Ὁπόταν ἐψιθύριζον τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους·
«Μὴ τρέχετ' ἀπροφύλακτοι, καθότι μέχρι τοῦδε
Δὲν ἔχει κλέφτης γεννηθῇ, καθὼς ὁ Κατσαντώνης.
Χιλίους δύνατ' ἐν μιᾷ στιγμῇ νὰ θανατώσῃ.»
Σιγὴ δὲ διεδέχετο βαθεῖ αὐτὰς τὰς λέξεις,
Σκέψεις προδίδουσα ψυχῆς τὸ θάρρος στερηθείσης,
Ἕως θρασὺς ὁπλαρχηγὸς τοῖς ὑποδείξῃ πάλιν
Τίνα σκοπὸν τοῦ Ἀλβανοῦ προτίθεται ὁ βίος·
Κι' οὕτω τὸν λόγον τις αὐτῶν ἀπέτεινε εἰς τοὺς ἄλλους·
«Μὲ προθυμίαν ἄγωμεν πρὸς τὴν Κατούναν, φίλοι,
Ἔνθα λαφύρων καὶ μισθῶν ἐλκύει προσδοκία.
Ἐγὼ τοὐλάχιστον Θεὸν τὸν ἄργυρον λατρεύω,
Καθότι μέλλω δι' αὐτοῦ τὰ πάντα νὰ πολαύσω,
Ὅσα κι' ἂν ἔχω ἄλλοτε εἰς τὴν ζωὴν ποθήσει,
Γυναῖκας, πότους, παίγνια, τιμὰς, διασκεδάσεις.
Τὸν θάνατον περιφρονῶ, διότι μετ' ἐκεῖνον
Ἀναίσθητα τὰ μέλη μου ὑπὸ τὴν γῆν θὰ κεῖνται.
Καὶ τοὺς συντρόφους παντελῶς θανόντας δὲν λυποῦμαι·
Ἀλλὰ θὰ λάβω μὲ ψυχρὸν τὸ αἷμα τὴν στολήν των

Καὶ τὸ βαλάντιον, νεκροὶ ἂν πέσουν εἰς τὴν μάχην.»
Λέγει, καὶ πάντες σπεύδοντες ἐπικυροῦν τὸν λόγον,
Καὶ μετ' ἀλαλαγμῶν πολλῶν ταχύνουσι τὸ βῆμα·
Συνάμα δὲ πυροβολοῦν ἢ τὸν ἀέρα πλήττουν
Γυμνόνοντες τὰ ξίφη των, ὧν αἱ κοπίδες λάμπουν
Ἑλκύουσαι τὰς ἀργυρᾶς ἀκτῖνας τῆς Σελήνης.
Πλὴν καί τινας τὸ ὄνομα τοῦ Κατσαντώνη κάμνει
Νὰ τρέμωσιν ἐνίοτε· καὶ μένουσιν ὀπίσω
Προφάσεις ἐφευρίσκοντες, κοιλίας ἐνοχλήσεις
Καὶ τῶν ποδῶν ῥευματισμοὺς ἢ βάρος τοῦ στομάχου·
Οὐδ' ἔχουν δύναμιν πολλὴν τὰ σκώμματα τῶν ἄλλων
Νὰ καταστήσουν τολμηροὺς τοὺς φύσει δειλιῶντας·
Καὶ κἄποτε φαντάσματα ὑπὸ τοὺς βράχους βλέπουν,
Ἢ συριγμοὺς ἀκούουσι κλεφτῶν νυκτιπορούντων·
Κ' ἐνέδρας δῆθεν μέλλουσι βραδύνοντες νὰ κάμουν.

Καὶ ἤδη σχεδὸν ἐσβύννετο ἡ λάμψις τῆς Σελήνης
Ἡ τέως ῥύακ' ἀργυροῦν δεικνύουσα τὸν πόντον,
Καὶ μόνον κἄπου τῶν βουνῶν ἐφώτιζε τὰς ἄκρας·
Παντάπασι δ' ἐσίγησαν αἱ γλαῦκες καὶ οἱ θῶες,
Καὶ μόνον οἱ ἀλέκτορες δὲν ἔπαυον φωνοῦντες
Κ' οἱ κόκκυγες οἱ τὴν αὐγὴν ἀγγέλλοντες πλησίον.
Βαρύθυμος δ' ἐνίοτε κι' ὁ βύας ἐθρηνῴδει,
Ἀπαίσιον τρόπον τινὰ τὸν ἥλιον μηνύων,
Ὅτ' ἔζωσαν οἱ Ἀλβανοὶ τὴν κώμην τῆς Κατούνας,
Ὑπὸ σφοδρὸν ἀλαλαγμὸν καλύπτοντες δειλίαν,
Ἣν εἶχ' ἡ φήμη τῶν κλεφτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἐμβάλει·
Οὐδ' εἶχον ἔτι δυνηθῇ οἱ ἀτυχεῖς ἀγρόται
Τὰ ἴχνη νὰ φανίσωσι τοῦ πρώην συμποσίου,
Καί τοι πρὸς τοῦτο σπεύσαντες μεθ' ὅλης τῆς ἰσχύος.
Ὅθεν εὐθὺς ἐννόησεν ὁ πονηρὸς Ἀχμέτης,
Ὅτι διέτριψεν ἐκεῖ ὁ ἀρχηγὸς τὴν νύκτα·
Κ' εἰς κολακείας τῆς ψυχῆς τὸ μιαρὸν ἐγκρύπτων
Ὡς ἐφεξῆς ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν Λιάκον·

«Μωρὲ παππᾶ, τί ἔκαμες τὸν κλέφτην Κατσαντώνην;
Βεβαίως θὰ διήγαγεν ἐδῶ τὸν νύκτα ταύτην.
Πῶς ἄλλως μένετ' ἄγρυπνοι μέχρι τῆς ὥρας ταύτης,
Ἐν ᾧ τοὺς ἄλλους χωρικοὺς ὕπνος γλυκὺς κατέχει;
Μαρτύρησον ὡς ἱερεὺς πιστὸς εἰς τὸ Δοβλέτι,
Καὶ θέλει ὁ βεζύρης μας ἐπίσκοπον σὲ κάμει,
Εἰς τὴν ὀσφύν σου νὰ ζωσθῇς ζώνην χρυσῆν, καὶ μίτραν
Νὰ βάλῃς εἰς τὴν κεφαλὴν μ' ἀδαμαντίνους ἥλους.
Τὴν χεῖρά σου θὰ σπάζωνται οἱ προΰχοντες καὶ πρῶτοι,
Καὶ θἄχῃς θεραπαίνας σου ἁπάσας τὰς γυναῖκας.
Πᾶν ἔδεσμα δυσεύρευτον θὰ γεύεσαι σὺ πρῶτος·
Κι' ὁπόταν εἰς πανήγυριν θελήσῃς νὰ ὑπάγῃς,
Θὰ στέλλῃ ὁ Ἀλῆπασσας ἵππον λαμπρὸν κι' ἀνθρώπους
Νὰ σὲ ὑπηρετήσωσι, πλουσίως στολισμένους·
Κι' ὡς ἄρχων μεγαλοπρεπὴς ἐφ' ἵππου θὰ προβαίνῃς.»
Ἔφριξ' ὁ Λιάκος τοῦ Θεοῦ τὴν δωρεὰν ἀκούσας
Ὅτι νὰ λάβῃ ἔμελλεν ἐκ μιαροῦ βαρβάρου,
Καὶ νὰ φιλήσῃ κράσπεδον ἀδελφοκτόνου Κάϊν,
Ὅπως εἰς θρόνον ἅγιον ἀνυψωθῇ προδότης,
Καὶ μάλιστα ὢν ἔγγαμος, καὶ πρεσβυτέραν ἔχων.
Δεινὴ δ' ὀργὴ κατέλαβε τὴν εὐσεβῆ ψυχήν του,
Κ' εἰς ὕβρεις πρὸς τὸν τύραννον ἐπόθει νὰ ἐκσπάσῃ
Πᾶσαν τιμὴν ἀρνούμενος ἀπὸ χειρῶν τοιούτων·
Πλὴν καὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐπόνει, καὶ μὲ λόγους
Τοιούτους, τὸν θυμὸν αὐτοῦ κρατήσας, ἀπεκρίθη·
«Ὁπλαρχηγὲ τῶν Ἀλβανῶν, στρατάρχα τοῦ Βεζύρη,
Οὗτινος τὄνομα παντοῦ πληροῖ τὴν οἰκουμένην,
Μ' ἐπώνυμον δὲ λέοντος δικαίως τὸν καλοῦσι,
Εἴμεθ' ἡμεῖς ἀείποτε πιστοὶ πρὸς τὸ Δοβλέτι,
Εἰς τὸν ζαμπίτην παρευθὺς πληρόνοντες τοὺς φόρους,
Κ' εἰς ἀγγαρείας πρόθυμοι προσάγοντες τὰς χεῖρας.
Ἐγὼ δ' αὐτὸς εἰς τὸν ναὸν δὲν ἔκαυσα σπανίως
Κηρίον καὶ λιβάνιον, ὅτ' ὁ πασσᾶς μας ἦτο
Κλινήρης, καὶ διέταξεν εἰς τὸν Χριστὸν οἱ πάντες

Συντόνως νὰ δεώμεθα, ἡ νόσος του νὰ παύσῃ.
Δὲν ἔταξα δὲ τότ' ἐγὼ καὶ τρεῖς ἀσκοὺς ἐλαίου
Σ τὸν ἅγιον Γεώργιον, ὃν καὶ ὑμεῖς τιμᾶτε
Οἱ Μουσουλμάνοι, ἐπειδὴ θαυματουργεῖ πολλάκις;
Κ' ἔπειτα πόσα ὁ πτωχὸς ὑπέφερα μὴ ἔχων
Τὰ χρήματα 'ς τοὺς πωλητὰς ἐγκαίρως νὰ πληρώσω!
Πλὴν σήμερον τί θέλετε νὰ μαρτυρήσω; 'ξεύρω;
Μήπως κ' ἡμᾶς ἐνίοτε δὲν ἐνοχλοῦν οἱ κλέφται,
Ἁρπάζοντες τὰς αἶγάς μας καὶ τοὺς παχεῖς κριούς μας;
Ἂν εἶξευρα, θὰ ἔσπευδα εὐθὺς νὰ σᾶς τὸ εἴπω·
Καθότι κ' ἡ θρησκεία μας αὐτοὺς καταδικάζει,
Κ' εἰς κλέφτας δὲν παρέχομεν οἱ ἱερεῖς διόλου
Τὴν ἄδειαν τοῦ μυστικοῦ νὰ κοινωνῶσι δεῖπνου,
Ἂν πρότερον δὲν παύσωσι τὸ ἄτιμον των ἔργον.
Ἂν δ' ἴχνη βλέπετε πολλῆς ἐνταῦθα εὐωχίας,
Γινώσκετ' ἡ ἀπόκρεως πῶς ἔχει τὰ τοιαῦτα·
Καὶ συνειθίζουν οἱ πολλοὶ μέχρι νυκτὸς βαθείας
Νὰ τρώγουν κρέας ἄφθονον καὶ νὰ ῥοφῶσιν οἶνον·
Διότι μέλλουν ἔπειτα πεντήκοντα ἡμέρας
Διόλου πρὸς τὰ χείλη των τὸ κρέας νὰ μὴ φέρουν.»
Τοιαῦτα εἶπ' ὁ ἱερεύς, μηδόλως ἀμφιβάλλων
Ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τὸν ἐννοήσῃ
Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀλβανῶν· ἀλλ' ὅμως τί νὰ κάμῃ;
Πῶς ἄλλως ἤθελ' ἔντιμον ἀπάντησιν τῷ δώσει;
Νῦν δ' ἄγριος κατέλαβε θυμὸς τὸν Μουσουλμάνον,
Πρὸς πῦρ δὲ λάμπον ὅμοια τὰ ὄμματά του ἦσαν,
Κ' εἰς λάβαν λέξεων πολλῶν ἐκχύνει τὴν ὀργήν του·
«Κιαφφίρη! τὸ ἐγνώριζα· τοιοῦτοι πάντοτ' εἶσθε
Ὁπόσοι ῥάσον φέρετε, ὑποκριταί, πανοῦργοι·
Κι' ὡς τώρα δὲν ἀπήντησα κἀνένα ῥασοφόρον
Εἰς τὸ Δοβλέτι μας πιστὸν εἰλικρινῶς· ἀλλ' ὅλοι
Ἐργάται καταχθόνιοι τῆς μοχθηρίας εἶσθε,
Καὶ προσποιεῖσθε ἄγνοιαν οἱ καὶ τῆς ἄμμου ἔτι
Δυνάμενοι τὸν ἀριθμὸν νὰ εἴπητ' ἀλανθάστως.

Κι' οἱ προῦχοντες ποῦ εἶσθ' ἐδῶ, εἰς τοῦτο τὸ χωρίον; »
Εἶπεν ὡς δαίμων πρὸ μικροῦ τὴν κόλασιν ἀφήσας,
Κ' εὐθὺς ἀπήντησαν αὐτῷ ἐκ τοῦ χωρίου δύο·
« Εἴμεθ' ἡμεῖς οἱ προῦχοντες εἰς τὸ χωρίον τοῦτο.
Οὗτος ὁ Ζώσιμος κ' ἐγώ, καλούμενος Σωτήρης.— »
« Λοιπὸν ἀκοῦστε, προῦχοντες καὶ σὺ παππᾶ μουρντάτη, »
Αὖθις τὸν λόγον ἔλαβεν ὀργίλος ὁ Ἀχμέτης·
« Ἂν παρευθὺς δὲν μ' εἴπητε ποῦ εἶν' ὁ Κατσαντώνης,
Ὁ τόπος οὗτος τῶν γλαυκῶν θὰ γείνῃ κατοικία·
Τοὺς οἴκους θὰ κρημνίσωμεν, θὰ σφάξωμεν τοὺς ἄνδρας
Καὶ τὰς γυναῖκας θέλομεν πωλήσει καθὼς κτήνη,
Ἀφοῦ κορέσουν πρότερον τῶν ὁπλιτῶν τὰ πάθη.
Τί λέγετε; τί στέκεσθε σιγῶντες ὡς ἰχθύες; — »
« Τί ξεύρομεν, » ἀπήντησε μὲ τόλμην ὁ Σωτήρης·
« Σεῖς τὸ καθῆκον ἔχετε νὰ τρέχετε 'ς τὰ ὄρη,
Ὅπως τοὺς κλέφτας πανταχοῦ διώκετε· κ' ἐν τούτοις
Διόλου δὲν εἰξεύρετε αὐτοὶ ποῦ διατρίβουν.
Καὶ πῶς λοιπὸν θὰ ξεύρωμεν ἡμεῖς οἱ γεωπόνοι,
Οἱ κύπτοντες μετὰ πολλοῦ καμάτου τὴν ἡμέραν,
Βαρέως δὲ κοιμώμενοι τὴν νύκτα εἰς τοὺς οἴκους; — »
« Κακοῦργοι! » τότ' ἀκράτητος ἐφώναξ' ὁ Ἀχμέτης·
« Δὲν ἔχω τὴν ὑπομονὴν νἀκούω πλέον λέξεις
Τὴν φανεράν σας ἐνοχὴν ματαίως καλυπτούσας·
Τοὺς τρεῖς αὐτοὺς νὰ δέσετε ταχέως, στρατιῶται,
Κ' ἐλᾶτε δέκα μετ' ἐμοῦ· ὑπάγωμεν ταχέως
Τὰ πάντα νἀναγγείλωμεν τῷ κραταιῷ βεζύρῃ.
Σεῖς δέ, λοιποί, χορτάσατε μὲ λάφυρα κι' ἀφῆτε
Εἰς τὸ φιλέκδικον ὑμῶν ἐλεύθερον τὸν δρόμον. »
Εἶπε καὶ δένουν οἱ φρικτοὶ τῆς τυραννίας δοῦλοι
Τοὺς προῦχοντας καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸν λειτουργόν, τοὺς πτύουν,
Τοὺς κολαφίζουν, κ' ἔπειτα τοὺς σύρουσι μὲ βίαν·
Ὡς βόας ἕλκουν οἱ σφαγεῖς μὲ δύναμιν μεγάλην
Ἐκ τῶν κεράτων ἰσχυρὰ προσδένοντες σχοινία.

Οὕτω δ' ἀπάγουσιν αὐτοὺς, ἐκεῖνος νὰ τοὺς ἰδῇ,
Ὃν δὲν ἐγέννησε γυνὴ, ἀλλ' ἤμεσεν ὁ Ἅδης.

Ὡς δ' ὅταν εἰς ἀφύλακτον αὐλὴν ἐπέλθουν λύκοι,
Τρόμος δεινὸς τὰ πρόβατα κατέχει, καὶ τὴν θύραν
Ὁρμοῦν νὰ ἐκβιάσωσιν, ἢ προσπαθοῦν ματαίως
Τοὺς λιθοκτίστους τῆς αὐλῆς νὰ ὑπερβῶσι τοίχους·
Μόνος δ' ὁ κύων εὔτολμος ἀνθίσταται τὸ πρῶτον,
Ὕστερον ὅμως παντελῶς μὴ βλέπων τὸν ποιμένα,
Ὑποχωρεῖ, καὶ τὴν οὐρὰν ὑπὸ τὰ σκέλη θέτων
Ζητεῖ γωνίαν νὰ κρυβῇ, νὰ φύγῃ τὰ θηρία·
Ὁμοίως τότε κ' αἱ δειλαὶ γυναῖκες τῆς Κατούνας
Κραυγὰς μεγάλας βάλλουσι, καὶ φεύγουν πρὸς τὰ ὄρη
Κρατοῦσαι 'ς τὰς ἀγκάλας των τὰ νήπιά των βρέφη.
Μόνοι δ' οἱ ἄνδρες μένουσι καὶ πολεμοῦν εὐτόλμως.
Πλὴν τί θὰ κάμουν οἱ πτωχοὶ μαχόμενοι πρὸς τόσους;
(Δὲν ὑπερέβαινον αὐτοὶ τοὺς ἑκατὸν ὁπλίτας.)
Ἡ δ' ἀπληστία τοῦ χρυσοῦ καὶ ἡ θρησκομανία
Τοὺς Ἀλβανοὺς κατέστησεν αὐτόχρημα θηρία.
Μέχρι λαβῆς τὰ ξίφη των ἐμβάπτουν εἰς τὸ αἷμα,
Γερόντων μὴ φειδόμενοι καὶ παίδων ἀνισχύρων·
Διώκουσιν εἰς τὰς ὁδοὺς, ὀλισθαινούσας ἤδη
Ὑπὸ τοῦ μαύρου αἵματος, τὰς τρυφερὰς παρθένους·
Ματαίως δ' αὗται βάλλουσαι φωνὰς ὀξείας φεύγουν,
Τὴν σπάθην ὄπισθεν γυμνὴν νοοῦσαι μετὰ φρίκης.
Ἀπὸ τῆς κόμης τῆς μακρᾶς τὰς δράττουν οἱ ἐχθροί των,
Ἐμπήγουν εἰς τὰ στήθη των τὴν σπάθην, καὶ μολύνουν
Μὲ κόνιν κ' αἷμα τὸ λευκὸν καθὼς τὸ κρίνον δέρμα.
Ἄλλοι τὰ πτώματα αὐτῶν γυμνόνουσι, καὶ λάμπει
Χαρὰ 'ς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἀγρία, ὡς εὑρόντων
Χρυσὸν πολὺν κ' ἐνδύματα μὲ τέχνην ποικιλμένα.
Ἄλλοι δ' ἀλλοῦ περίλυποι διατρυποῦν μὲ πεῖσμα
Τὸν Ἕλληνα τὸν κατὰ γῆς νεκρὸν ἐξαπλωμένον,
Διότι δὲν ἐπήρκεσεν ἡ εὐτελὴς στολή του

Τὴν ἀπληστίαν τ' Ἀλβανοῦ ἀφθόνως νὰ κορέσῃ,
Καὶ θέλουν κἂν τὸ αἷμά του ὁλόκληρον νὰ χύσουν,
Ἵνα ποτίσουν δι' αὐτοῦ τὸ ἄσπονδόν των μῖσος.

Τοιαύτας ἀφοῦ ἔπραξαν δαιμόνων μαύρων πράξεις
Οἱ Ἀλβανοὶ, τὸ βῆμά των μακρὰν τῆς κώμης φέρουν,
Φοβούμενοι μήπως τυχὸν οἱ κλέφται τοὺς νοήσουν,
Καὶ καταβῶσιν ἔξαφνα ἐκ τῶν ἐγγὺς ὀρέων,
Τὸ ἅγιον ποτήριον τοὐλάχιστον νὰ λάβουν,
Ὅπερ μὲ πᾶσαν μὴ ῥητὴν ἀκαρθαρσίαν εἶχον
Μολύνει οἱ ἀντίχριστοι, ἐκ τοῦ ναοῦ λαβόντες.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΣΓ'.

Ἐν τούτοις δ' ἀπεκώλυον τὸν ὕπνον τοῦ τυράννου
Σκιαὶ νεκρῶν ὡς φάσματα ἐρχόμεναι τὴν νύκτα.
Ὁ ἀδελφός του ἤρχετο, ὃν εἶχε θανατώσει·
Ἐκράτει δ' εἰς τὰς χεῖράς του ποτήριον μὲ αἷμα,
Καὶ «πίε, νά!» τῷ ἔλεγε, «τὸ αἷμα τἀδελφοῦ σου.»
Ἡ σύζυγός του Ἐμινὲ μὲ φόρεμα σχισμένον
Τὴν ἔγκυον γαστέρα της ἐδείκνυε κ' ἐφώνει·
«Αἴ! παῦσε πλέον τὸν θυμόν· μὴ μὲ λακτίζῃς πλέον·
Λυπήθητι τὸ βρέφος σου· πατρὸς δὲν ἔχεις σπλάγχνον;»
Τὰ νήπια τριγύρω του τὰ θηλυκὰ ἐπέτων,
Ὡς ζωγραφίζουν ἔρωτας μικροὺς εἰς τὰς εἰκόνας·
Καθότι ταῦτα παρευθὺς διέταττε νὰ πνίγουν,
Ἅμα τὰ εἶχον ἄμοιροι γεννήσει πολλακίδες,
Μήπως κατόπιν λάβωσι συζύγους κατωτέρους,
Καὶ προσβληθῇ τἀγέρωχον ἀξίωμα τῆς Χάμκως.

Εἰς μάτην στρέφει τὸ πλευρὸν, εἰς μάτην καταλείπει
Τὴν κλίνην, καὶ καπνὸν πυκνὸν ἐκ σύριγγος ἐκπέμπει.
Ὁ ὕπνος εἰς τῶν χωρικῶν συχνάζει τὰς καλύβας,
Πλὴν φεύγει τοὺς αἱμοβαφεῖς τῶν δεσποζόντων οἴκους.
Κραυγὰς νομίζει γοερὰς ὅτι ἀκούει τώρα·
Κρουνοὺς αἱμάτων θεωρεῖ, καὶ ποταμοὺς δακρύων
Σωροὺς πτωμάτων σύροντας καὶ μέλη κεκομμένα.

Ἐν μέσῳ τέφρας καὶ φλογῶν τὸν δήμιον θεᾶται,
Μεθ' οὗ μιᾶς ἐθήλασεν ὠμῆς τροφοῦ τὸ γάλα,
Τὸν Βάγιαν, σύνθημα σφαγῆς νὰ δίδῃ ἀνθρωπίνης
Πρὸς Γαρδικιώτην ἄοπλον κενόνων τὴν πιστόλαν·
Τὴν Χαϊνίτσαν ἤκουε τὴν ἀδελφὴν νὰ λέγῃ·
«Ἐκ τῶν κομῶν τῶν γυναικῶν ποιήσατε σχοινία·
Μ' αὐτὰ δὲ πάσας δέσατε γυμνὰς μέχρι γονάτων,
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθὸν ταχέως πνίξατέ τας.
Ὁ παντελής των ὄλεθρος καὶ μόνος θὰ πληρώσῃ
Τὰς ὕβρεις, ὅσας καθ' ἡμῶν ἐτόξευσαν, ὁπότε
Διήγομεν αἰχμάλωτοι ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα.»

Τοιαῦτα τὸν ταράττουσι φαντάσματα τὴν νύκτα,
Κι' ὁλοτελῶς δὲν δύναται τὸν ὀφθαλμὸν νὰ κλείσῃ.
Ἀδημονεῖ· ἀγωνιᾷ· φθονεῖ τὸν ἀχθοφόρον,
Ὅστις ἡδέως ὕπνωττε μὴ πάσχων ὡς ἐκεῖνος.
Ὑβρίζει τὸν Δημιουργόν, ὅστις τὸ φῶς δὲν πέμπει,
Ἀλλὰ μὲ μαύρας πτέρυγας τὸ πρόσωπόν του πλήττει.
Δυσκόλως πνέει, καὶ βουνὸν νομίζει ὅτι ἔχει
Ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν πνοὴν αὐτοῦ διακωλύον·
Πεισμόνει, χύνει δάκρυα καὶ δάκνει τοὺς δακτύλους·
Δεινῶς δ' ὀργίζετ', ἐπειδὴ κανεὶς δὲν τὸν ἀκούει,
Οὐδὲ νοοῦσι παντελῶς τὸ πάθος τῆς ψυχῆς του·
Τὸν πόδα κρούει καὶ βοᾷ· «ἐγέρθητε! ποῦ εἶσθε;
Τί; θάνατος κατέλαβε τἀναίσθητά σας μέλη;
Ἢ τὸν ζητεῖτε τὰ ἐμὰ προστάγματ' ἀψηφοῦντες;
Ἀνάψατε μετὰ σπουδῆς ἁπάσας τὰς λυχνίας,
Κι' ὅσας λαμπάδας ἔχομεν ἐντὸς τοῦ σεραγίου·
Οἱ στρατιῶται παρευθὺς ἂς τρέξουν νἀφυπνίσουν
Τὴν πόλιν ἅπασαν· παντοῦ νἀνάψωσι κηρία
Καὶ δᾷδας, εἰς τὰς ἀγυιάς, καθὼς κ' εἰς τὰς οἰκίας.
Τί τάχα; μόνος ὁ Θεὸς τὸν κόσμον θὰ φωτίζῃ;
Δὲν ἔχει κι' ὁ Ἀλῆπασσας τὴν δύναμιν ὁμοίαν;»

Εἶπε, κ' εὐθὺς ἠγέρθησαν οἱ δορυφόροι πάντες
Τὰς προσταγάς του πρόθυμοι νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν.
Ἀκούσαντες δ' ἐξύπνισαν τοὺς ὑπηρέτας, κι' οὗτοι
Μ' ὕδωρ ψυχρὸν δὲν θέλουσι τὸ πρόσωπον νὰ νίψουν,
Φοβούμενοι μήπως τυχὸν βραδύνουν, κ' ἐπισύρουν
Ὀργὴν δυνάστου πνίγοντος ὡς μυίας τοὺς ἀνθρώπους.
Ἀνῆψαν πάραυτα λοιπὸν λαμπάδας καὶ κηρία,
Κι' ἀνέλαμψε τὸ μέγαρον εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος
Ὡς μαγικὸν ἀνάκτορον, δαιμόνων κατοικία·
Ἐπὶ τῆς λίμνης δ' ἔπαιζε τὸ φῶς τῶν παραθύρων
Μορφόνον ἄστρα λάμποντα ὡς τἄστρα τοῦ αἰθέρος,
Κ' ὑπὸ τὸ μέγα κάτοπτρον τῆς λίμνης τὴν εἰκόνα
Τοῦ σεραγίου ἔβλεπες σαλευομένην, ὅτε
Διέσειεν ὁ ἄνεμος μὲ κύματα τὸ ὕδωρ·
Τῶν μονοξύλων ζωηρῶς ἠλαύνοντο αἱ κῶπαι
Μ' ἀφροὺς λευκαίνουσαι πολλοὺς τὸ κυανόχρουν κῦμα,
Καὶ Νιγριτῶν ἠκούοντο πατήματα φερόντων
Ἐπὶ τῶν νώτων μέγιστα φορτώματα κηρίων.
Βοὴ δ' ἠγείρετο πολλὴ πολλῶν ὁμοῦ φωνούντων·
Καί τις ἀγρότης πόρρωθεν θεώμενος τὰ φῶτα,
Τὸν ἦχον δ' ἀνακλώμενον ὑπὸ τῆς γῆς ἀκούων,
Πρὸς ἄλλον οὕτω χωρικὸν ἀπέτεινε τὸν λόγον·
«Ὁποῖον, φίλε, θέαμα τὰ ὄμματά μας βλέπουν!
Γἀνάκτορον τ' Ἀλῆπασσα ὡς εἰς καὶ μόνος λύχνος
Τὸ φῶς ἐκπέμπει πανταχοῦ εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
Ὡς ἂν ἑκατομμύρια νἀνάπτωνται κηρίων.
Μοῦ φαίνετ' ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτὸ τὸ νέον πρᾶγμα·
Μήπως ἡ Χάμκω ἡ νεκρὰ ἀνήγαγ' ἐκ τοῦ Ἅδου
Τοὺς δαίμονας, κομίζοντας λαμπάδας εἰς τὰς χεῖρας,
Ἵνα πρὸς νέας τὸν υἱὸν προτρέψῃ κακουργίας;
Τὴν εἶδον, λέγουσι, πολλοὶ προχθὲς εἰς τὸ Γαρδίκι
Μὲ κόμην ἐκ κονιορτοῦ τῶν δρόμων μολυσμένην
Τοὺς ὀφθαλμούς της τοὺς πυρροὺς φρικτὰ νὰ περιστρέφῃ,
Τὴν γῆν νὰ σκάπτῃ καὶ μ' ἰσχὺν ἀγρίαν νὰ κραυγάζῃ·

«Καὶ τῶν θανόντων τὰ ὀστᾶ ἐπιθυμῶ νὰ φάγω!
Ὦ Γαρδικιῶται, τρέμετε! κ' ὑπὸ τὸν τάφον ἔτι
Ἡ γῆ δὲν ἔχει δύναμιν ἐντὸς νὰ μὲ κρατήσῃ.
Αἰχμάλωτός σας ἔγεινα· πλὴν ἤδη θέλω φάγει
Μὲ τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας μου τοὺς φαύλους ὑβριστάς μου·
Ὁ ἀλαζὼν ἐκδίκησιν ζητεῖ κ' ὑπὸ τὸ χῶμα.»»

Οὕτως ἐξήγει τὴν μωρὰν μανίαν τοῦ σατράπου
Ἀγρότης ἔχων ἄγνοιαν τῆς ψυχικῆς του νόσου.
Ἐν τούτοις δὲ λακτίζουσι τῶν πολιτῶν τοὺς οἴκους
Οἱ στρατιῶται, καὶ πολλὴν ἐνοῦσι βαναυσίαν
Μεθ' ὕβρεων εἰς ἀγορὰς χυδαίας λεγομένων.
Μὲ φρίκην δ' ἐξυπνίζονται οἱ ἄνθρωποι τὴν νύκτα,
Καὶ τρέμουν μήπως ἔξαφνα τ' Ἀλῆπασσα κατέβῃ
Ἀπὸ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν νὰ στήσῃ πυραμίδα,
Ὁποίαν ἄλλοτ' ὕψωσεν ὁ Τουρκοχάνης, ὅτε
Τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἤπειρον εἰσήλασαν οἱ Τοῦρκοι·
Φοβοῦνται μήπως ἔξαλλος τὸν κυριεύσῃ πόθος
Νὰ θεωρήσῃ λάμπουσαν ὑπὸ πυρὸς τὴν πόλιν·
Τοξεύσῃ δ' ἡ ἀκρόπολις πεπυρωμένας σφαίρας,
Κ' αἱ στέγαι καταπέσωσι τῶν οἰκιῶν μὲ κρότον·
Ὡς ὅταν εἰς τοῦ βίου του τὰς τελευταίας ὥρας
Μὲ μόνην τὴν Βασιλικὴν ὡς ἄρρωστον θηρίον
Εἰς οἴκημα ὑπόγειον ἐκλείσθη νὰ ποθάνῃ·
Μέ τόλμην δ' ἐσυμβούλευσε πολλὴν ἡ ἐρωμένη·
«Εἰς τὰς ἐπάλξεις βάλε πῦρ, τὰ Γιάννινα νὰ καύσῃς·
Τοὺς θησαυρούς σου σκόρπισον, ὡς λέων νὰ ποθάνῃς.
Δὲν πρέπει ὁ Ἀλῆπασσας νὰ πέσῃ μικροψύχως.»

Ἀλλ' ὅμως νῦν ὁ κίνδυνος δὲν εἶναι τόσῳ μέγας,
Καὶ δύνανται τὰς κεφαλὰς νὰ φέρωσιν ἐπ' ὤμων,
Ἂν μόνον τὰς οἰκίας των καὶ τὰς ὁδοὺς φωτίσουν.
Περιχαρεῖς δ' ἀκούσαντες τὸ λίγον αἴτημά του,
Τὸν φόβον ἀποβάλλουσι, καὶ σπεύδουσι προθύμως

Νὰνάψουν εἰς τὰς ἀγυιὰς ῥητίνην, καὶ στολίσουν
Ἁπάσας τὰς θυρίδας των μὲ πλῆθος λυχναρίων.
Πρὸ πάντων δ' οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ σχήματα ποικίλλουν
Μὲ τὰ λυχνάρια πολλὰ· ὡς ἀνθοδέσμας, δένδρα
Καὶ λέοντας ἢ τίγριδας, τὰ σύμβολα τῶν Τούρκων.
Καί τις θηρεύων εὔνοιαν, ἐντέχνως κολακεύων,
Λεόντων ζεῦγος μὲ πυκνὰς ἐποίκιλε λυχνίας,
Καθὼς ποικίλλουν ἐκ μικρῶν χαλίκων ζωγραφίαν·
Τὰ πρόσωπά των δ' ἔστρεφον πρὸς ἄλληλα τὰ ζῶα,
Τὸν ἕνα πόδ' ἀπὸ τῆς γῆς ἐγείροντα πρὸς τἄνω·
Καὶ κάτωθεν ὑπογραφὴ ἐσήμαινε τοιαῦτα,
Ἑλληνιστὶ κι' Ἀραβιστὶ ἐπίτηδες γραμμένη,
Ὅπως εἰς πάντας εὔληπτος ἡ κολακεία ἦναι·
«Ὁ ««Λέων»» τῶν τῆς δύσεως ««Ναπῶν»» μὲ προθυμίαν
Τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ««Λέοντα»» ἐκτείνει τῆς Ἠπείρου·
Τὰς χεῖρας δ' ὅταν σφίξωσιν εἰλικρινῶς, τὸν κόσμον
Οἱ δύο θὰ μοιράσωσιν εἰς δύο ἴσα μέρη.»

Ἤδη δ' ἐξῆλθ' εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην κ' ἐθεᾶτο
Τερπόμενος τὰς ἀγυιὰς τὰς φωτισμένας τόσον,
Ὥστε βελόνην εὕρισκες ἐπὶ τῆς γῆς χαμένην.
Οἱ ὀφθαλμοί του δ' ἔπεσον ταχέως πρὸς τὸ μέρος,
Ἔνθα τοὺς δύω λέοντας ἐποίκιλεν ὁ κόλαξ.
Ἐσκίρτησε δ' ὑπὸ χαρᾶς ἡ ἀλαζὼν ψυχή του,
Νοήσασα τὴν σύγκρισιν πρὸς τὸν κλεινὸν Γαλάτην,
Ὅστις τοὺς θρόνους ἔρριπτε κ' ἀνήγειρεν ὡς πράττουν
Οἱ παῖδες οἴκους ῥίπτοντες κ' ἐγείροντες δι' ἄμμου.
Ἀμβλυωπῶν δ' εἰς τἄγκιστρον τῆς κολακείας χαίνει·
Κι' ὁ ἄλλοτε λεπτότατον τὸ νόημ' ἀναπτύσσων
Μωραίνετ' ὑπὸ τοῦ τυφλοῦ ἐγωϊσμοῦ τοσοῦτον,
Ὥστε ψευδῆ δὲν θεωρεῖ ἐκτίμησιν τὸ πρᾶγμα·
Βοᾷ δ' ὁ νάννος ἑαυτὸν πρὸς γίγαντα συγκρίνων·
«Καὶ μήπως ἐπολέμησα πολέμους μικροτέρους;
Δὲν καθυπέταξ' ἅπαντας τοὺς βεῖδες εὐκόλως;

Τοὺς Ἕλληνας ἁρματωλοὺς, τοὺς κλέφτας τῶν ὀρέων,
Δὲν ἔχω μὲ τῶν δόλων μου τὴν δύναμιν δαμάσει ;
Αἴ ! ἂν τοὺς στόλους καὶ στρατοὺς τοῦ Βοναπάρτου εἶχον,
Τὸν κόσμον ὅλον ἤθελον ταχέως κυριεύσει,
Τὸν Νέον καὶ τὸν Παλαιὸν, Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν.»

Εἶπε, κ' ὑπτίας ἔτεινε πρὸς τἄνω τὰς παλάμας,
Καὶ μὲ σημεῖον εἰδεχθὲς ἐξύβρισε τὸν Πλάστην,
Διότι δὲν τῷ ἔπεμπε στρατὸν πολὺν καὶ στόλον,
Νὰ σφάξῃ βρέφη ἄκακα, νεάνιδας ἀθῴας.
Δεινὸς δ' εὐθὺς ἐκλόνισε σεισμὸς τὰ ὄρη πάντα,
Καί τις θνητὸς ἀπέτεινε πρὸς ἄλλον λόγον οὕτω·
«Πῶς, οἴμοι ! τὰ θεμέλια σαλεύονται τοῦ κόσμου !
Βεβαίως λόγον βλάσφημον ὁ τύραννος θὰ εἶπε,
Καὶ βλέμματ' ἔρριψ' ὁ Θεὸς ὀργίλα πρὸς τὴν κτίσιν.»
Οὕτως ἐξήγει τὸν σεισμὸν χριστιανὸς τοῦ τόπου.
Τὴν ἀνοχὴν δ' ὁ τύραννος τοῦ θείου καταχρᾶται,
Καὶ χαλινὸν ἡ γλῶσσά του δὲν ἔχει, ἀλλὰ λέγει·
«Θεέ ! τί σείεις τὰ βουνά ; τί ἀπειλεῖς ματαίως ;
Ὀργὴν μηδόλως βλάπτουσαν δὲν ἔμαθα νὰ τρέμω·
Πρὸς ὄρχησιν ἂς τρέπωνται ὡς μέθυσα τὰ ὄρη·
Βαδίζει ὁ Ἀλῆπασσας πρὸς σχέδια μεγάλα.»
Εἶπε, κ' εἰς γέλωτ' ἄσβεστον ὡς μανικὸς ἐτράπη·
Τὸν πίλον δ' εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνύψωσε πλαγίως,
Καὶ μ' ἦθος ἀλαζονικὸν ἠγέρθη βηματίζων.
Ὡς ἐφεξῆς δ' ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τοὺς πέριξ·
«Ἄγε ! ταχέως τις ὑμῶν ἐκεῖνον ἂς καλέσῃ,
Ὅστις τοὺς δύω λέοντας πεποικιλμένους ἔχῃ.»

Τότε δ' εὐθὺς τὰ ὄργανα τῆς τυραννίας σπεύδουν
Τοῦ ἄρχοντος τὴν προσταγὴν νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν.
Ὁ δὲ πολίτης ἤκουσε περιχαρὴς τὸ πρῶτον,
Ὅτι πολλὴν ἐντύπωσιν προξένησ' ἡ εἰκών του,
Καὶ μὲ φαιδρὸν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν ὁδὸν ἐμβῆκεν·

Πλὴν ὅσον ἐπλησίαζε τὰς θύρας τἀνακτόρου,
Τοσούτῳ μᾶλλον ἔχανε τὴν πρώτην εὐθυμίαν,
Τὰ μέλη του δ' ἐπάγονεν ἐνδόμυχός τις φόβος,
Καὶ σκυθρωπὰς συνέστελλε τὰς μελανὰς ὀφρῦς του·
Ἡ φρίκη του δ' ἐπηύξησεν, ὁπότε πλησιάσας
Ἀνθρώπων εἶδε κεφαλὰς μεστὰς πυκνῶν ἀχύρων,
Ἂς εἶχ' εἰς τὸν Ἀλῆπασσαν δερβέναγάς τις πέμψει
Δῶρον φρικτὸν, πλὴν τὴν ψυχὴν εὐφρατῖνον τοῦ δυνάστου·
Χαλκοῖ δὲ κρίκ' εἰς κάμακας ξυλίνους ἡρμοσμένοι
Ἠπείλουν θάνατον ταχὺν εἰς πάντ' ἀδυνατοῦντα
Πειθήνιον κι' οὐτιδανὸν ἀνδράποδον νὰ γείνῃ·
Καὶ χειροπέδαι σιδηραῖ τῶν δεσμωτῶν κροτοῦσαι
Τῶν γογγυσμῶν τὴν δύσηχον ἐντείνουν συναυλίαν,
Καὶ τὸ δειλὸν προσέλκουσι τοῦ διαβάτου βλέμμα.
Εἰς σκέψεις δ' ὁ ταλαίπωρος βυθίζεται πολίτης,
Καί τοι ὡς κόλαξ εὐφυὴς ἐκεῖ προσεκαλεῖτο·
Διότι ποῖος δύναται ποτὲ πρὸς τοὺς τυράννους
Νἀρέσῃ τρόπος ; σιωπᾷς ; εἰς τὴν στιγμὴν θὰ εἴπουν·
«Βεβαίως κἄτι δόλιον ἡ σιωπή του κρύπτει,
Καὶ πρέπει μὲ τὸ αἷμά του τὸν δόλον νὰ πληρώσῃ.»
Ἂν σκυθρωπάζῃς· θέλουσιν εἰπεῖ· «τί δὰ σημαίνει
Ἡ σκυθρωπότης ; μὴ τυχὸν τὰ πάντα βλέπει μαῦρα ;
Ἂς εὐθυμήσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἅδου καταβαίνων.
Ἐκεῖ κοιμῶντ' αἱ μέριμναι καὶ παύουσιν οἱ πόνοι.»—
Ἐὰν γελᾷς, περίπαιγμα τὸν γέλων ὑποθέτουν,
Καὶ σπεύδουν εἰς τὰ χείλη σου νὰ θέσωσι σφραγίδα.
Τί λέγω ; καὶ τὸ βλέμμά σου αὐτὸ θὰ ὑποθέσουν
Ὅτι σημεῖον μυστικῆς συνωμοσίας εἶναι,
Καὶ πρᾶξις καταχθόνιος τὸ νεῦμά σου τἀθῷον.
Ἂν δὲ τυχὸν δειλότερος τῶν ἄλλων πάντων ἦσαι,
Καὶ θέλῃς τὴν ἀσφάλειαν νὰ εὕρῃς κολακεύων,
Θὰ εἴπωσι· «γνωρίζομεν τὸ ἔθος τῶν κολάκων·
Πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῶν ἀλείφουσι μὲ μέλι
Τὰ χείλη των, πλὴν ἔνδοθεν πανοῦργα μελετῶσι,

Ἂν δ' ἐξυβρίσῃς, τότε δὰ τὸ ἐννοεῖς καὶ μόνος
Ὅτι δὲν φεύγεις παντελῶς τὸ ξίφος τοῦ δημίου·
Οὕτως οἱ δοῦλοι πάσχουσι κ' εὐδαίμονα τὰ ἔθνη,
Ἐν οἷς ὁ νόμος κύριος ἁπάντων βασιλεύει·
Ὁ δὲ πολίτης ἔνοπλος τὸ σέβας ἐπιβάλλει
Εἰς τὸν ζητοῦντ' αὐθαίρετον ἀρχὴν νὰ καθιδρύσῃ.

Ἐν τούτοις δ' εἰς τὴν αἴθουσαν εἰσῆλθε τοῦ δυνάστου
Ὁ κόλαξ ἔχων κατὰ νοῦν μυρίας ὑποψίας.
Ἐδαφιαίως δ' ἔκλινε τὸ σῶμα προσκυνήσας,
Τὸν ἑστρωμένον τάπητα μὲ τοὺς δακτύλους ψαύσας,
Κ' ἐρίλησε τὰ κράσπεδα μὲ ταπεινόφρον ἦθος,
Προσέχων μήπως παραβῇ τοὺς τύπους τῶν ἐθίμων.
Κατόπιν δ' ἀπεσύρετο τὰς χεῖράς του σταυρώσας,
Ὁπότε τῷ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ σατράπης
Δεικνύων εὔνοιαν πολλὴν καὶ μειδιῶν μὲ χάριν.
«Ἐλθέ,» τῷ εἶπε, «κάθισε πλησίον μου. Ταχέως
Τσιμπούκιον μετὰ καφφὲ κομίσατ', ὑπηρέται.—
Νὰ σ' ἐρωτήσω ἤθελα τὸ πῶς διενοήθης
Πρὸς τὸν Γαλάτην ἄρχοντα παρόμοιον νὰ μ' εἴπῃς.
Μὴ δειλιᾷς· ἐξήγησε τοὺς σποχασμούς σου πάντας·
Κι' ἂν ἀληθῶς μ' εἰλικρινῆ τὸ ἔγραψες καρδίαν,
Μὰ τὸν Μωάμεθ ἀμοιβὴν μεγάλην θἀπολαύσῃς.»
Θάρρος δὲ τώρα ἔλαβεν ὁ πρὶν συνεσταλμένος,
Κ' ἐλπίζων ἤδη ἀμοιβὴν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Οὕτως ἡμέρας ὁ Ἀλλὰχ μακρὰς νὰ σοὶ προσθέσῃ,
Ὅπως ἐγὼ τὴν σήμερον ἀλήθειαν θὰ εἴπω·
Ἐγὼ, βεζύρη κραταιὲ, συνειθισμένος εἶμαι
Συχνὰ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ταξείδια νὰ κάμνω,
Ὅπως ἐκεῖθεν ἐκλεκτὰ κομίζω προϊόντα,
Κερδίζω δὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ κάτι μ' ἀπομένῃ.
Κ' εἰς τ' Ἀϊδίνιον ποτὲ ὑπῆγα νἀγοράσω
Ἐκεῖνα τὰ περίφημα ἐς τὴν οἰκουμένην σῦκα·
Κατέλυσα δ' εἰς χάνιον· κ' ἐσύχναζον αὐτόσε

Πολλοὶ δερβίσαι Ἄραβες, βαθεῖς τῶν θείων γνῶσται,
Πᾶσαν πρωΐαν τρώγοντες ποσὸν μικρὸν ἐπίου.
Μένουσι δ' οὗτοι ἄναυδοι, ἀφοῦ τὸ καταπίουν·
Καὶ βλέπουν, καθὼς λέγουσι, μεγάλας ὀπτασίας
Τρυφῶντες εἰς Παράδεισον, τῆς φαντασίας πλάσμα.
Ἀφοῦ δ' ἐφ' ὥραν ἱκανὴν ῥεμβάσωσιν ἡδέως,
Καὶ κάμῃ τὴν ἐνέργειαν τὸ φάρμακον ἐκεῖνο,
Εὐγλώττως ἄρχετ' ὁμιλῶν εἷς τούτων, καὶ προσέχουν
Οἱ ἄλλοι, μὴ τὸν λόγον του ἀκαίρως διακόψουν.
Ὁ πάντων δ' ἐμβριθέστερος φαινόμενος τοιαύτην
Ἀπέτεινέ ποτε πολὺ σπουδαίαν ὁμιλίαν·
«« Βεβαίως, φίλοι, μέγιστος κι' ὁ Βοναπάρτης εἶναι.
Εἰκοσιτρία στέμματα κρατῶν ὑποταχθέντων
Κοσμοῦν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, κ' εἰς τὴν Βιέννην ὅτε
Τὴν κόρην ἐνυμφεύετο τ' Αὐστριακοῦ μονάρχου
Τὸν πέπλον τῆς συζύγου του βασίλισσαι ἐκράτουν.
Ἀλλ' ὅμως ἂν χρυσὸν πολὺν καὶ στρατιὰς δὲν εἶχε,
Τοσαύτην λάμψιν ἤθελε τὸ ὄνομά του χύσει;
Ὑπάρχει Μωαμεθανὸς παρόμοιος μ' ἐκεῖνον,
Ἐὰν ἀνώτερον αὐτὸν δὲν πρέπῃ νὰ καλέσω.
Ἄνευ χρημάτων καὶ στρατῶν κατώρθωσεν εὐκόλως
Νὰ ὑποτάξῃ τάγρια τῆς Ἀλβανίας φῦλα,
Καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς θρασεῖς νὰ χαλινώσῃ κλέφτας,
Ὅπερ οὐδεὶς μέχρι τοῦ νῦν Σουλτάνος ἠδυνήθη.
Ἐμπρὸς δὲ τῆς ἁμάξης του βαδίζουν, καθὼς λέγουν,
Ἄνδρες ταχύτεροι κι' αὐτῶν τῶν ταχυτάτων ἵππων·
Καὶ μάντις τῷ προήγγειλε τὸν κόσμον ὅτι μέλλει
Νὰ κυριεύσῃ στράτευμα συνάγων Σκυπετάρων·
Ἀσλάνι δὲ ἀποκαλοῦν αὐτὸν, κι' ὁ Ναπολέων
Πολλάκις πέμπει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς ὡς φίλον.» »
Τοιαῦτα εἶπεν ὁ σοφὸς δερβίσης, κι' ἅμα πάντες
Τὰς κεφαλὰς ἐπέκλιναν τὸν λόγον βεβαιοῦντες·
Ἐγὼ δὲ τότ' ἐσκίρτησα ὑπὸ χαρᾶς ἀκούσας
Τὴν φήμην τοῦ αὐθέντου μου 'ς τὸ βάθος τῆς Ἀσίας.

Κ' ἐντεῦθεν παρορμώμενος μὲ τὰς λυχνίας ἔχω
Διαποικίλει τεχνικὰ τὸ ζεῦγος τῶν λεόντων.»
Εἶπε, κ' ἐπέλαμψε χαρὰ 'ς τ' Ἀλῆπασσα τὴν ὄψιν,
Κ' εἰς ἡδονὴν ἐντρύφησεν ἡ ἀλαζὼν ψυχή του·
Θωπεύσας δὲ τὸν κόλακα τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Τί θέλεις; λέγε, φίλε μου· ταχέως θέλω πράξει
Πᾶν ὅ,τι μέγα ζήτημα νὰ μὲ ζητήσῃς ἔχῃς.
Ἕως κι' αὐτὸ τὸ ἥμισυ τῶν θησαυρῶν μου δίδω,
Οἵτινες εἶναι μέγιστοι τῶν θησαυρῶν ἁπάντων,
Ἂν μέλλω τὴν καρδίαν σου τοσοῦτον νὰ φαιδρύνω,
Ὅσον οἱ λόγοι μ' εὔφραναν οἱ σήμερον ῥηθέντες.
Λέγε· μὴν ἔχῃς δισταγμούς· πρὸς φίλον ἀποτείνου.»
Ἔλαβε τόλμην τὸ λοιπὸν ὁ κόλαξ κ' εἶπεν οὕτω·
«Δὲν θαπετόλμων βέβαια ποτὲ νὰ σοὶ ἐκφράσω
Τὸν πόθον τῆς καρδίας μου, μεγάλε μου βεζύρη,
Ἐὰν ἡ ἀγαθότης σου, ἥτις τὸ ὕψος ἔχει
Τῶν οὐρανῶν, δὲν ἤθελε πρὸς τοῦτο μ' ἐνθαρρύνει.
Πλὴν μόνος θέλεις εὐμενῶς τὸν πόνον μου νἀκούσῃς.
Ὑπάρχει 'ς τ' Ἀργυρόκαστρον νεᾶνις τις ὡραία
Τοσοῦτον, ὥστε ἤθελε καὶ τοὺς ἀγγέλους θέλξει,
Ἂν ἤθελον ἐκ τοὐρανοῦ τὴν ἴδει μειδιῶσαν.
Ταύτην νὰ ἴδω ἔτυχεν ἐκεῖσε διαπρίβων
Ὡς ἔμπορος πρὸς ἀγορὰν καπνοῦ κι' ἀραβοσίτου,
Ὃν παραῤῥεῶν ποταμὸς εἰς μέγα πλῆθος τρέφει.
Συνέβη δὲ τὴν ὄψιν της καλύπτρα νὰ μὴ κρύπτῃ·
Κι' ὡς ἄστρα δύω φέγγοντα εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
Ἐπέσυραν τὸ βλέμμά μου τὰ δύω ὄμματά της.
Ἐστάθην, κι' ἀπεθαύμασα τῶν τρόπων της τὴν χάριν
Τὴν κρύπτουσαν τοῦ ἔρωτος τὸ δίκτυ μετὰ τέχνης·
Κ' εἰς τὸ γλυκὺ μειδίαμα τῶν δύω της χειλέων
Ἠσθάνθην τὴν καρδίαν μου βαθέως τετρωμένην,
Κ' ὑπὸ μαγείας μυστικῆς πληρούμενον τὸ στῆθος.
Τὴν ἠκολούθουν ἔκτοτε, ὁπότε τὴν ἑσπέραν
Μετ' ἄλλων συνεξήρχετο παρθένων ὁμηλίκων,

Δηλῶν τὸν πόνον τῆς ψυχῆς μὲ βλέμμα φλογισμένον.
Καί ποτ' εὑρέθημεν ὁμοῦ ὑπὸ σκιὰν δενδρῶνος·
Πλήρης δ' ὀργῆς ἐρωτικῆς τοιοῦτον μ' εἶπε λόγον·
«Ὦ νέε, τί μ' ἀκολουθεῖς ἀπανταχοῦ ὡς κύων;
Ἐὰν τῷ ὄντι μ' ἀγαπᾷς, ὡς θέλεις νὰ δηλώσῃς,
Πρὸς τοὺς γονεῖς μου πήγαινε· κ' ἐγὼ συγκατανεύω
Προθύμως, ἂν θελήσωσιν ἐκεῖνοι νὰ μὲ δώσουν.»»
Τότε δ' εὐθὺς ἐπέστρεψα ὀπίσω πρὸς τὴν πόλιν·
Πλὴν ἔλαβον ἀπάντησιν ὁ δύστηνος τοιαύτην·
«Δὲν δίδομεν τὴν κόρην μας εἰς ἄνδρα κατοικοῦντα
Τὸ ἄστυ τοῦ Ἀλῆπασσα, τοῦ τρομεροῦ θηρίου,
Ὅστις τοῦ τόπου τὸν πασσᾶν ἐφόνευσε πρὸ χρόνων
Ἐγείρας ἐναντίον του αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του·
Τὴν Χαϊνίτσαν δ' ἀμοιβὴν τοῦ φόνου ὑπεσχέθη,
Ἣν εἶχε σύζυγον τὸ πρὶν ὁ φονευθεὶς ἀτίμως.
Ἀρνήθητι, ἂν δύνασαι, ἐκεῖνον τὸν σατράπην,
Καὶ τότε θέλεις σύζυγον τὴν φίλην ἀποκτήσει.»»
Τοιαῦτα μ' εἶπον· ἀλλ' ἐγὼ προτίμησα νὰ πίω
Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου, ἢ ἄπιστος νὰ γείνω
Προδίδων τὸν αὐθέντην μου, τὸν ἔνδοξον βεζύρην.
Πλὴν φεῦ! ὁποίαν θλιβερὰν ἀκούω ἀγγελίαν!
Ὡς λέγουσι, τὴν σήμερον νυμφεύεται μετ' ἄλλου·
Κ' ἴσως ἐπὶ τοῦ τάφου μου θὰ ψάλῃ ὁ Ἱμάμης,
Ματαίως δὲ θὰ μ' ἐρωτᾷ νεκρὸς ἂν ἡσυχάζω,
Ὁπόταν ἄλλος εὐτυχὴς ἐκείνην θαπολαύῃ.»
Εἶπεν ὁ κόλαξ τεχνικὰ πολὺ διερεθίζων
Τ' Ἀλῆπασα τὰγέρωχον· οὐδ' εἶχεν ἀποτύχει.
Πάλιν δ' ἐπέκυπτε ζητῶν τὰ κράσπεδα νὰ ψαύσῃ,
Κ' εἰς ἀηδῆ φιλήματα τὰ χείλη νὰ κινήσῃ,
Ὁπότ' ἠγέρθη μεθ' ὁρμῆς μεγάλης ὁ σατράπης·
Δεινὴν δ' εἰκόνιζον ὀργὴν οἱ δύο ὀφθαλμοί του,
Κ' εἰς τὰς ὀφρῦς τὰς βλοσυρὰς ἐκάθητο νεφέλη,
Εἰς λόγων χάλαζαν πυκνὴν ἐκσπάσασαν κατόπιν·
«Πῶς; καὶ τολμῶσι τὸ λοιπὸν οἱ Ἀργυροκαστρῖται

Τοιαύτας λέξεις κατ' ἐμοῦ νὰ λέγωσιν ἀφρόνως;
Θέλω τοῖς δείξει σήμερον ὅτι καλῶς γνωρίζω
Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς νὰ πολεμῶ, τοὺς φίλους νὰ ταμείβω.
Τοῦ Γαρδικίου, φαίνεται, τὴν τύχην λησμονοῦσι!
Τὸν Ὀδυσσέα παρευθὺς καλέσατε νὰ ἔλθῃ·
Ἂς ἄγῃ δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν σύντροφόν του Γρίβαν.»
Εἶπε, καὶ σπεύδουσιν εὐθὺς τῶν θεραπόντων δύο
Νὰ φέρουν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸν λόγον τοῦ δεσπότου·
Καὶ μετ' ὀλίγον μὲ μακρὸν ἀνέβησαν τὸ βῆμα
Ὁ μεγαλόψυχος υἱὸς τοῦ εὐκλεοῦς Ἀνδρούτσου
Κι' ὁ γιγαντώδης Ἀκαρνάν, γενάρχης τῶν Γριβαίων.
Αὐτοὶ δὲν ἐπροσκύνησαν, ἀλλὰ μετ' ἤθους μόνον
Ἐστάθησαν ἀρρενωπεῖς, προσμένοντες νὰκούσουν
Τί μέλλουν στρατιωτικὸν νὰ ἐκτελέσουν ἔργον.
Οὕτω δ' ἀπέτειν' εἰς αὐτοὺς τὸν λόγον ὁ σατράπης·
«Ὦ Ὀδυσσεῦ, περίφημε εἰς τῶν ποδῶν τὸ τάχος
Τοσοῦτον, ὥστε δύνασαι κ' ἱππέα νὰ περάσῃς
Ἱππεύοντα εἰς τάχιστον ἐξ Ἀραβίας ἵππον.
Πολλάκις δὲ τὸ τάχος σου δεινῶς μὲ σκανδαλίζει,
Ὥστ' ἤθελον τὰς κνήμας σου τὰς ἰσχυρὰς νὰ θραύσω,
Νὰ ἴδω ἂν χαλύβδινα δὲν εἶναι τὰ ὀστᾶ σου.
Καὶ σὺ μὲ γίγαντος ἰσχὺν καὶ σῶμα προικισμένε,
Τῶν Ἀκαρνάνων καύχημα, ἐξακουστέ μου Γρίβα,
Ἀνάγκην τῆς ἀνδρείας σας καὶ τοῦ σπανίου τάχους
Μεγάλην ἔχω σήμερον· ἐκλέξατε ταχέως
Ὁπόσους θέλετ' Ἕλληνας ἢ Ἀλβανοὺς ὁπλίτας,
Κ' εὐθὺς πρὸς τ' Ἀργυρόκαστρον εὐθύνατε τὸ βῆμα,
Ἐνταῦθα νὰ μοῦ φέρετε ἐκείνην τὴν παρθένον,
Ἣν οὗτος θέλει πάραυτα σᾶς ὀνομάσει τώρα.»
Εἶπε καὶ νεῦμα ἔκαμε 'ς τὸν κόλακα νὰ ἔλθῃ
Πλησίον, κ' εἴπῃ τῶνομα τῆς νέας, τοῦ πατρός της.
Καὶ πάλιν ἔπειτ' ἔστρεψε 'ς τοὺς Ἕλληνας τὸν λόγον·
«Ἐλπίζω αὔριον πρωΐ ἐδῶ θὰ ἦσθε πάλιν.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ Γρίβα σπεύδει

Τριάκοντα εὐκνήμιδας ὁπλίτας νὰ ἐκλέξουν.
Κ' εἰς τὰς ὁδοὺς τὸ βῆμά των οἱ Ἕλληνες κατόπιν
Μακρὸν ἀνοίγουν, πανταχοῦ προσέλκοντες τὰ πλήθη.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν Ἕλλην τις τοὺς ἀρχηγοὺς θαυμάσας·
«Δὲν πρέπει σεῖς, ὦ Ὀδυσσεῦ καὶ Γρίβα, νὰ φιλῆτε
Τῶν σατραπῶν τὰ κράσπεδα· ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη μᾶλλον
Ἁρμόζει νἀναπνέετε ἐλεύθερον ἀέρα,
Καὶ τῆς σημαίας τοῦ σταυροῦ ὑπέρμαχοι νὰ ἦσθε.»
Τοιαῦτα ἐξεφράζετο ὁ μεγαλόφρων Ἕλλην·
Εἰς δὲ τοὺς Μωαμεθανοὺς δεινὸν ἐμβάλλει φόβον
Τὸ ἦθος τῶν ἁρματωλῶν, κ' εἷς νέος οὕτω λέγει·
«Τί τοὺς συνήθροισαν αὐτοὺς τοὺς κλέφτας ἐδωπέρα;
Νὰ περιφέρωντ' ἔνοπλοι κ' ἐπιδεικνύουν ὅπλα
Μ' ἀδάμαντας καὶ μὲ χρυσὸν πολὺν πεποικιλμένα!
Τί; δὲν ἀρκεῖται ὁ ραγιὰς ὅτι 'ς τοὺς ὤμους φέρει
Τὴν κεφαλὴν ἐλάχιστον ποσὸν χρημάτων δίδων,
Ἀλλὰ καὶ μ' ὅπλ' ἀγέρωχος εἰς τὸ ἑξῆς θὰ τρέχῃ;
Μὰ τὸν Μωάμεθ παντελῶς ἐγὼ δὲν στέργω ταῦτα,
Καὶ μᾶλλον σύνθημα σφαγῆς προτίθεμαι νὰ δώσω
Πάντα πιστὸν Ὀθωμανὸν καλέσας εἰς τὰ ὅπλα·
Ῥουθούνι χριστιανικὸ κανένα νὰ μὴ μείνῃ.»
Οὕτως ὁ νέος τὸν βρασμὸν ἐδήλου τῆς ψυχῆς του,
Ὡς πρότυπον θρησκομανοῦς, αἱμοχαροῦς βαρβάρου.
Εἷς γέρων δὲ φιλοσοφῶν καὶ γένειον ἐκτρέφων
Λευκὸν ὡς ὁ χιτὼν αὐτοῦ, τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Οἴμοι! πῶς δὲν μ' ἀρέσκουσιν οἱ ὁπλοφόροι οὗτοι·
Καὶ τρέμω μήπως ἔφθασε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου,
Ὅπερ τἀρχαῖα γράφουσι βιβλία τοῦ προφήτου,
Καθὼς ἐξήγησ' εἰς ἐμὲ πολυμαθὴς δερβίσης·
Οὕτω δ' ἐκεῖνος ἔλεγεν· ««ὁπόταν ἴδῃς κλέφτας,
Ῥαγιάδες μὲ τὸ φέσιον καὶ σπάθην κυρτωμένην,
Τότε παρῆλθον βέβαια οἱ τέσσαρες αἰῶνες,
Καθ' οὓς ἡμεῖς εἰς τὸ Σταμπούλ θὰ ἔχωμεν τὸν θρόνον.»»

Τοιαῦτα οἱ ἁρματωλοὶ αἰσθήματα παρῆγον
Εἰς τὰς ὁδοὺς προβαίνοντες μὲ βῆμα λεοντῶδες.

Ἐν τούτοις δὲ τὸ μέτωπον τὸ ἐρυθρὸν ὁ Φοῖβος
Ἐβύθιζεν εἰς τὸ γλαυκὸν τοῦ Ἰονίου κῦμα,
Καὶ μ' ἔκπληξιν οἱ κάτοικοι τ' Ἀργυροκάστρου εἶδον
Ἐρχόμενον τὸν ὅμιλον τῶν ὁπλιτῶν Ἑλλήνων.
Τρόμος δὲ πάραυτα δεινὸς τοὺς πάντας κυριεύει,
Γινώσκοντας τ' Ἀλῆπασσα ὅτ' ἦσαν μισθοφόροι.
Τῷ ὄντι δὲ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου νὰ τελέσῃ
Ἐπρόκειτο τοῦ κόλακος ἡ ἐρωμένη τότε·
Κ' ἡ γειτονεία σύμπασα ὁμοίως συνευθύμει
Δᾷδας ἀνάπτουσα πολλὰς κ' ἐντεῖνουσα ὀρχήσεις.
Μεταξωτὰ δ' ὑφάσματα εἰς τῆς μνηστῆς τὸν οἶκον
Ἐδήλουν τὰ χαρίσματα τῶν συγγενῶν καὶ φίλων.
Ἡ νύμφη δὲ τῆς πενθερᾶς φιλήσασα τὴν χεῖρα,
Τοὺς ὄνυχάς της ἔμελλε διὰ κινᾶ νὰ βάψῃ,
(Κόκκινον χρῶμα ὁ κινᾶς, καθὼς εἰξεύρετ', ἔχει)
Καὶ τῶν παρθένων ἤκουε μετὰ χαρᾶς τὸ ᾆσμα,
Αἵτινες ἦδον μὲ πολλὴν γλυκύτητα κι' ὠρχοῦντο,
Τὴν τύχην τῆς ὁμήλικος ἐπίζηλον δηλοῦσαι·
Κατόπιν δ' ἐπροτίθεντο μετ' ἐρυθρᾶς καλύπτρας
Τὴν νύμφην νὰ καλύψωσι, καὶ τὸν γαμβρὸν καλέσουν,
Ὅστις ἀφθόνως γεύεται γλυκύσματα καὶ πίνει
Σερμπέτιον ἐκ μέλιτος ἐντέχνως εἰργασμένον,
Ὅπου οἱ ἄνδρες χωριστὰ τὸν γάμον ἑορτάζουν.
Μὲ ξύλον δὲ κυρτούμενον ὡς ἀγροτῶν δρεπάνην
Τὸ ζεῦγος τὸ γαμήλιον Ἰμάμης θὰ συνδέσῃ,
Ἀφοῦ ὠθήσουν τὸν γαμβρὸν οἱ ἄνδρες εἰς τὴν θύραν
Τῶν γυναικῶν, τρὶς πλήξαντες αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων.

Οὕτως ἐτέλουν εὔθυμοι τὴν ἑορτὴν τοῦ γάμου,
Ὁπότ' ἐπάγωσ' ἅπαντας ἡ θέα τῶν Ἑλλήνων.
Εὐθὺς δ' αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς, ἤδη μαθὼν τὸν οἶκον

Τῶν πενθερῶν παρ' Ἕλληνος, αὐτόθι κατοικοῦντος,
Εἰσῆλθε μόνος εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τοῦ νυμφῶνος,
Κ' ἐκ τῆς χειρὸς ἀπήγαγε τὴν ζηλευμένην νύμφην.
Ἡ δ' ὄψις τῶν Ὀθωμανῶν ἁπάντων εἶχε γείνει
Ὡς τὸ πανίον, κ' ἔπτηξαν οἱ πάντες τρομαγμένοι·
Εἷς μόνος δ' ἀπετόλμησε νὰ ἐπιδείξῃ θάρρος,
Καὶ ῥίψας ἐπὶ τὴν ὀσφὺν τὴν γυμνασμένην χεῖρα,
Ἠπείλει τὸ πιστόλιον αὐτοῦ νὰ ἐκκενώσῃ,
Ὁπότε νεῦμα ἔκαμεν ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ Γρίβα·
Κι' οὗτος ταχὺς ὡς ἀστραπὴ τὴν χεῖρα μόλις θέτει
Εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, κ' ἐπὶ τῆς γῆς ὡς σφαῖρα
Ἡ κεφαλὴ κυλίεται τοῦ Τούρκου μολυνθεῖσα
Μὲ χῶμα· καὶ σκορπίζονται οἱ πάντες ὡς δορκάδες
Ὁπόταν λέων βρυχηθμὸν ἐκβάλῃ πεινασμένος.

Ἐν τούτοις δὲ τῶν Ἀλβανῶν ὁ ἄπληστος δυνάστης
Καλὴν εὑρῆκεν ἀφορμὴν ἀργύριον νὰ θροίσῃ,
Καὶ τὸν πτωχὸν ὑπήκοον ὡς πρόβατον ἐκδάρῃ.
Οὕτω λοιπὸν ἀπέτεινε ᾽ς τὸν κόλακα τὸν λόγον,
Ὅστις εὐήθης ἔχαινεν ὡς κύων νὰ φαρπάσῃ
Πᾶν κόκκαλον ῥιπτόμενον ἀπὸ χειρῶν ὑπούλων·
« Ὦ τέκνον μου, τὸν γάμον σου ποθῶ νὰ ἑορτάσω,
Ὡς ἂν ὁ ἴδιος ἐγὼ τυχὸν ἐνυμφευόμην.
Τοσοῦτον σὲ ἠγάπησα, εὐθὺς καθὼς σὲ εἶδον!
Ὅθεν οἱ κήρυκες παντοῦ προστάττω νὰναγγείλουν,
Ὅτι γαμήλιον τελῶ πανήγυριν μεγάλην·
Καὶ προσκαλοῦνται ἅπαντες, χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι,
Πρὸς εὐθυμίαν νὰ τραποῦν, τὰ ἔργα των νὰ φήσουν. »
Εἶπε, κ' εὐθὺς οἱ κήρυκες τὸν λόγον του σαλπίζουν·
Βοὴ δ' ἀκούεται πολλὴ καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν,
Ὡς ὅταν ἔλθῃ θύελλα, συρίττουν δὲ τὰ δάση.
Τὰ ἐργαστήρια λοιπὸν κατεσπευσμένως κλείουν,
Καὶ τὰ λαμπρὰ φορέματα τῶν ἑορτῶν φοροῦσιν.
Τοιαῦτα δ' ἀποτείνουσι κρυφίως πρὸς ἀλλήλους·

«Ὦ τάλανες, τί μέλλομεν νὰ πάθωμεν καὶ πάλιν!
Ἀλλοίμονον, ἂν τις ἡμῶν δὲν τῷ προσφέρῃ δῶρα!
Ἡ κεφαλὴ 'ς τοὺς ὤμους του δὲν ἵσταται βεβαία.»
Λέγουν, καὶ σπεύδουν ἕκαστος ταχέως νὰ προσφέρῃ
Πᾶν ὅ,τι ἔχῃ μάλιστα ἀρέσκον τῷ σατράπῃ..
Καθίζουσι δὲ τέσσαρες γραφεῖς ἐπὶ τῆς πύλης
Τοῦ σεραγίου, γράφοντες τὴν προσφορὰν ἑκάστου,
Καὶ μὲ πολλὴν λεπτόνοιαν τοὺς πάντας ἐρωτῶσι·
Πλαγίως δ' ὑπαινίττονται, καὶ λέγουν πρὸς τὸν ἕνα·
«Σεῖς ἔχετε, νομίζομεν, κατ' οἶκον ἀρχαιόθεν
Ἐνετικὰ νομίσματα· πολὺ καλὸν θὰ ἦτο
Ἐὰν ἐβλέπομεν κ' ἡμεῖς κἀνὲν ἐκ τῶν τοιούτων.»
Τότε δ' ὁ τάλας ἔσπευδε νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ οἴκου
Τῆς γυναικός του τὴν στολήν· κ' ἐκείνη δακρυσμένη
Τὴν ἔδιδε, τὴν κεφαλὴν νὰ σώσῃ τοῦ συζύγου.
Εἰς ἄλλον δ' αἰνιγματωδῶς προτείνουσι τοιαῦτα·
«Παραπολλὴν τὴν μέταξαν καλλιεργεῖτε· πρέπει
Καὶ βάμβακα νὰ σπείρετε εἰς τὸ χωράφιόν σας.»
Ἐκεῖνος δ' ἐννοεῖ καλῶς τί θέλουν νὰ δηλώσουν,
Καὶ τρέχει τὰ μεταξωτὰ τοῦ οἴκου του νὰ φέρῃ.
«Ἐφέτος θἄχωμεν καλὴν ἐλαίου ἐσοδίαν,»
Λέγουν εἰς ἄλλον· κ' ἔρχονται ἡμίονοι κατόπιν
Ἀσκοὺς κομίζοντες πολλοὺς βαρύνοντας τὰ κτήνη.
Ἐὰν δ' Ἑβραῖον ἴδωσι, τοιαῦτα ἐρωτῶσι·
«Πόσον ἐφέτος ἔφθασεν ὁ τόκος; θὰ δανείσουν
Βεβαίως εἰς τὸν ἄρχοντα ὀλίγας χιλιάδας
Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Μωϋσῆ· πολὺ τοῦ χρησιμεύουν.»
Τὸ δ' αἷμα τῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἐκγόνων εἰς τὰς φλέβας
Παγόνει, κ' ἔργον παρευθὺς τὴν προσταγὴν ποιοῦσι,
Δανείζοντες χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχωσιν ἐλπίδα,
Ὅτι θὰ λάβουν ἔπειτα τὰ χρήματα ὀπίσω.

Εἰς δὲ τὰς ἀγυιὰς παντοῦ τὰ κύμβαλ' ἀντηχοῦσι,
Κ' οἱ πάντες ὑποκρίνονται τὸ πρῶτον εὐθυμίαν·

Πλὴν ἔπειτ' ἀφθονώτερον ῥοφήσαντες τὸν οἶνον,
Τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς ὁλοτελῶς διώκουν,
Καὶ λησμονοῦν οἱ τάλανες τὸν πόνον τῆς δουλείας!
Φωναὶ δ' ἀκούονται πολλαὶ, κ' ἡ πόλις ὁμοιάζει
Περιχαρὲς στρατόπεδον στεμμένον μὲ τὴν νίκην.
Κατάγουσι δ' ἐκ τῶν ἀγρῶν οἱ εὔποροι ἀγρόται
Κριοὺς βαμμένους μ' ἐρυθρὸν εἰς τὸ μαλλίον χρῶμα,
Εἰς δὲ τὰ κέρατα χρυσᾶ κοσμήματα φοροῦντας.
Ἀμνάδας δ' ἦγον ἕτεροι ἐπίσης στολισμένας,
Δι' ὧν ἐσκόπουν τοὺς κριοὺς νὰ ἐρεθίζουν οὕτως,
Ὥστε δεινὰς ναρχίσωσι τὰ ζῶα διαμάχας.
Καὶ μετ' ὀλίγον εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ πλήθους
Δύο κριοὶ μαχόμενοι μὲ πεῖσμα πρὸς ἀλλήλους.
Μεγάλην δ' οὗτοι τὴν ὁρμὴν ἐλάμβανον μακρόθεν,
Καὶ κλίνοντες πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸν τράχηλον ὀλίγον,
Τὰς κεφαλάς των ἔπειτα ἐκτύπουν μετ' ἰσχύος,
Ὁποίαν μόνος ὁ ἀτμὸς κλεισμένος ἀναπτύσσει.
Ἔρρεε δ' αἷμα, τῶν ὀστῶν πολλάκις τοῦ κρανίου
Θραυσθέντων, καὶ εἰς τμήματα πιπτόντων τῶν κεράτων.
Καὶ ὅμως δὲν ἐσκόπευον οἱ μαχηταὶ διόλου
Νἀποσυρθοῦν, ἕως νεκρὸν τὸ ἓν τῶν δύω μείνῃ,
Ἂν οἱ ποιμένες τὴν ὀργὴν τῶν ζώων δὲν ἐκράτουν,
Ἀποχωρίζοντες μακρὰν τοὺς δύω ἀντιπάλους·
Ὡς πράττουν ἄνδρες φρόνιμοι πρὸς φίλους ὠργισμένους,
Κι' ἀδιαλείπτως θέλοντας ἀλλήλους νὰ προσβάλλουν.

Ἀπαύστως δ' ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κήρυκες σαλπίζουν,
Φαιδροὶ νὰ ἑορτάζωσι τὸν γάμον κ' εὐθυμῶσιν
Οἱ πάντες, οἶνον πίνοντες κ' ἐντεινόντες ὀρχήσεις.
Καθότι καὶ βαρύθυμος δὲν δύνασαι νὰ ἦσαι,
Ἂν οὕτως ὁ αὐθαίρετος δυνάστης σου προστάττῃ·
Ἂν δ' εὐθυμῇ, πρέπει καὶ σὺ νὰ εὐθυμῇς ἐπίσης,
Κι' ἂν πρὸ μικροῦ ἀπώλεσες τὸν φίλτατον υἱόν σου,
Ἢ θύελλα τὸ πλοῖόν σου συνέτριψ' εἰς ὑφάλους.

Ὑπάρχει δέ τις ῥυπαρὰ φυλή, καθὼς ὁ Κάϊν
Ἀείποτε 'ς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πεπλανημένη.
Οὐδέποτε τὸ πῦρ αὐτῆς ἐγκαταλείπει τέφραν,
Κ' οἴκων θεμέλια ποτὲ δὲν δύνανται νὰ ῥίψουν·
Ἀλλὰ σκηνὰς κομίζουσιν ἐπ' ὄνων κ' ἡμιόνων,
Μόλις ἐχόντων δύναμιν τὸ βῆμά των νὰ σύρουν,
Κ' ὑπ' ἀσιτίας πάντοτε τὰς κεφαλὰς κλινόντων.
Ὑπὸ τοῦ ψύχους τρέμουσι διηνεκῶς, κι' ἀνάπτουν
Πρὸς θέρμανσιν ἀνθρακιὰς ἀκόμη καὶ τὸ θέρος.
Πλησίον των δὲ κοίτονται μὲ μέλη χαυνωμένα
Πλῆθος κυνῶν, ὧν τὰ ὀστᾶ εὐκόλως ἀριθμοῦνται·
Μόλις δ' ἐπαίρουν κεφαλὴν, πλησίον ἐὰν ἔλθῃς,
Καὶ πάλιν ὑλακτήσαντες ὀλίγον καταπίπτουν.
Γυμνὰ δὲ σὲ κυκλόνουσι παιδία ἐπαιτοῦντα,
Ἔχοντα δέρματος χροιὰν πρὸς τὸν καπνὸν ὁμοίαν·
Καί τις γυνὴ μὲ πρόσωπον τὴν θλῖψιν εἰκονίζον
Σὲ πλησιάζει τὰς γραμμὰς νὰ ἴδῃ τῆς χειρός σου.
Θρησκείαν δὲν πιστεύουσι, καὶ γίνονται τὰ πάντα
Τοῖς πᾶσιν, ὅπως νόμισμα κερδαίνωσιν ὀλίγον.
Συνήθως δὲ δι' εὐτελοῦς σιδηρουργίας ζῶσι·
Πρόστυχα κόσκινα πωλοῦν ἢ ἀνταλλάσσουν κτήνη,
Καὶ φέρουν εἰς τὰς ἀγορὰς πυρεῖα καὶ πυράγρας.
Καὶ ὅμως πάντοτε πεινοῦν, διότι τοὺς πιέζει
Τοιαύτη, καθὼς λέγουσιν, ἐκ τοῦ Θεοῦ κατάρα·
Ὁπόταν ἀπεφάσισαν οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι
Εἰς τὸν σταυρὸν τὸν λυτρωτὴν τοῦ κόσμου νὰ καρφώσουν,
Παραγγελίαν ἔδωκαν εἰς τούτους νὰ ὀξύνουν
Τέσσαρας ἥλους, τὸν Χριστὸν μὲ τούτους νὰ τρυπήσουν.
Πλὴν οὗτοι πέντ' ἐποίησαν, τοιοῦτον δ' εἶπον λόγον·
«Διὰ τῶν δύο θέλετε καρφώσει τὰς παλάμας·
Οἱ ἄλλοι δύο τῶν ποδῶν τὸ πέλμ' ἂς αἱματώσουν·
Τὸν πέμπτον τὸν ὀξύτατον ἐμπήξατε 'ς τὸ στῆθος,
Ἵνα πονέσῃ τοῦ μωροῦ ἀγύρτου ἡ καρδία.»

Ταύτην ηὐνόει τὴν φυλὴν ἐξ ὅλων ὁ σατράπης,
Ὡς γινομένην ὄργανον τῶν βδελυρῶν σκοπῶν του.
Ἐκ τούτων τοὺς βασανιστὰς καὶ τοὺς δημίους εἶχε·
Καὶ τούτων τώρα προσκαλεῖ τὰς ἀναιδεῖς γυναῖκας,
Τοὺς πάντας νὰ ἐγείρωσι πρὸς ὄρχησιν καὶ πότον,
Κἀνένα μὴν ἀφίνουσαι κατ' οἶκον νἀπομένῃ.
Κ' ἰδοὺ βοστρύχους δυσειδεῖς ἁπλώσασαι 'ς τοὺς ὤμους,
Καὶ στρέφουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς κατὰ φρικώδη τρόπον,
Εἰς τὰς ὁδοὺς ὡς Ἅρπυιαι μετὰ μανίας τρέχουν,
Τοὺς πάντας ἀπὸ τῶν χειρῶν λαμβάνουσαι μὲ βίαν
Καὶ σύρουσαι, τοὺς πόδας των νὰ στρέψωσιν ἀρρύθμως.
Οὐδ' ἀπολείπουν ἥσυχον τὸν ἄτονον πρεσβύτην
Ἢ τὴν δυσκάμπτους ἔχουσαν τὰς κνήμας γηραλέαν,
Ἀλλ' ἅπαντες ὀφείλουσι πρὸς χάριν τοῦ σατράπου
Νὰ πίωσι καὶ πρὸς ῥυθμὸν τὰ βήματα νὰ στρέψουν.
Δακρύουσι δ' αἱ τάλαιναι πρεσβύτιδες τὸ πρῶτον,
Τὸ πρᾶγμα τοῦτο συμφορὰν νομίζουσαι μεγάλην,
Καὶ νὰ χορεύσουν ἁπρεπὲς εἰς γραίας θεωροῦσαι·
Πλὴν τὴν ἀνάγκην ὕστερον φιλοτιμίαν κάμνουν,
Καὶ σκώπτουν οὕτως ἑαυτὰς, ἐν ᾧ βιαίως ᾄδουν·
«Ὁ Χάρων διεκήρυξε νὰ νυμφευθοῦν αἱ γραῖαι·
Κι' ὅταν ἐκεῖναι τἄκουσαν, εἰς τὸ λουτρὸν πηγαίνουν·
Στολίζονται, κτενίζονται, φορῶν λευκὰς ταινίας,
Κι' ἀρχίζουσι περιχαρεῖς ὡς νύμφαι νὰ χορεύουν.
Ἡδέως δ' ἀνεκάγχασεν, ὅτε τὰς εἶδ' ὁ Χάρων,
Καὶ σκώπτων λόγον πρὸς αὐτὰς ἀπέτεινε τοιοῦτον·
«Παρθένοι λευκομέτωποι, προσῆλθεν ὁ νυμφίος·
Τὴν χεῖρά σας προτείνατε, μὲ χῶμα νὰ σᾶς ῥάνω,
Κι' ὁ λίβανος τἀρώματα τοῦ γάμου σας νὰ γείνουν.»»

Ἐν τούτοις δ' ἄπλονεν ἡ νὺξ τὰς μαύρας πτέρυγάς της,
Κ' ὕπνος γλυκὺς δὲν ἄφινον νὰ λάβῃ τοὺς κατοίκους,
Ἀλλ' ὄργια δινηεκῶς οἱ Τσίγγανοι ἐτέλουν·
Ὁπότε δ' ἦλθεν ἡ Αὐγὴ μὲ τὸν χρυσοῦν της θρόνον,

Καὶ φῶς γλυκὺ διέφωσκεν εἰς τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας,
Ἡ τῶν Ἑλλήνων ἔφθανεν ἀνδρεία συνοδία,
Ἐφ' ἵππου τὴν καλλίμορφον παρθένον ὁδηγοῦσα.
Συνήχθη δ' ἅπας ὁ λαὸς τὴν κόρην νὰ θαυμάσῃ,
Ἧς ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον διαφανὴς καλύπτρα,
Τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς λαμπρὸν ὑποδηλοῦσα,
Καί τοι πνιγμένον εἰς θολῶν δακρύων μαύρην βρύσιν·
Ἐνίοτε δ' ἐσφόγγιζε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψοῦσα
Τὴν χεῖρά της τὴν δεξιάν· καὶ τότ' ὡς ἐκ νεφέλης
Ὁ ἥλιος λαμπρότατος προβαίνει τὸν χειμῶνα,
Ὁμοίως διεφαίνοντο τὰ δύο ὄμματά της,
Κι' ὡς μῆλα δύο εὔχροα αἱ δύο παρειαί της,
Τὴν τοῦ προσώπου λευκανθῆ χροιὰν περικοσμοῦσαι.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν Ἕλλην τις τὴν κεφαλὴν κινήσας·
«Δὲν δύναμαι, μὰ τὸν Θεόν, ἐγὼ νὰ τὸ πιστεύσω,
Ὅτι τοσοῦτον θελκτικὴν θὰ καταλίπῃ ἄγραν
Ὁ λάγνος ἄρχων, πρὶν αὐτὸς τὰς χεῖράς του ἁπλώσῃ.
Φρονῶ, μὲ μόνην τὴν χαρὰν ὁ κόλαξ θαπομείνῃ·
Οὐδ' ἀσφαλὴς, μοῦ φαίνεται, ὁ τράχηλος ὑπάρχει
Ἐκείνων, ὅσοι τοῦ πασσᾶ ἀντερασταὶ καλοῦνται.»
Οὕτως ὑπέθετ' ἔμπειρος τῶν τρόπων τοῦ δυνάστου·
Οὐδ' ἠπατᾶτο παντελῶς· τὴν νέαν ὁ σατράπης
Διέταξε νὰ φέρωσιν ἐντὸς τοῦ σεραγίου·
Ἐκεῖ δὲ τὴν καλύπτραν της ὀλίγον ἀνυψώσας
Κ' ἰδὼν τὸ κάλλος, ἄφωνος ἐστάθη κατὰ πρῶτον·
Ὀλίγον δ' ἔπειτα σκεφθεὶς τοιοῦτον εἶπε λόγον,
Μὲ Χάρωνος μειδίαμα τὸν κόλακα προσβλέπων,
Καὶ μὲ τὰς δύω χεῖράς του τὴν δεξιάν του σφίγγων·
«Σὺ, φίλε μου, πρὸς τὸ παρὸν νάποσυρθῇς ὀλίγον·
Μετέπειτα δὲ θέλομεν ἐνταμωθῇ, καὶ τότε
Τὴν φίλην θέλεις βέβαια συμβίαν ἀποκτήσει.»
Εἶπε, καὶ νεῦμα ἔκαμεν εἰς ὑψηλὸν Νιγρίτην
Εἰς θάλαμον τὸν κόλακα πλησίον νἀπαγάγῃ.
Βαρύθυμος δ' ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος καὶ δακρύων,

Συχνὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω στρέφων,
Κατέλιπε τὴν αἴθουσαν· κι' ἀντὶ λαμπρῶν ἐλπίδων
Ἀνία τὴν καρδίαν του ἀνέκφραστος πιέζει,
Ἀπαίσιον προμήνυμα συνήθως ἐν τῷ βίῳ.
Τί δ' ὕστερον ἀπέγεινεν ὁ ἐραστὴς ἐκεῖνος,
Δὲν ἔμαθε κάνεὶς σαφῶς· πλὴν σκοτεινή τις φήμη
Διέδωκε πῶς ἔβαλον αὐτὸν εἰς ἕνα σάκκον
Τρεῖς Νίγρητες, κ' ἐκόμισαν τὴν νύκτα εἰς τὴν λίμνην·
Αὐτοῦ δὲ προσαρτήσαντες ἀπὸ σχοινίου λίθον,
Τὸν ἄφησαν εἰς τὸν βυθὸν νὰ καταβῇ ταχέως,
Κ' ἴχνος ὑπάρξεως οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς νάφήσῃ,
Προδίδον τὴν ἀγνώμονα ψυχὴν τοῦ δολοφόνου.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ'.

Νῦν δ' ἡ πολύστομος παντοῦ διασαλπίζει φήμη,
Ὅτι τὸν πρῶτον τῶν κλεφτῶν συνέλαβ' ὁ Ἀχμέτης,
Καὶ μετ' ὀλίγον ἔμελλε δεμένον νὰ τὸν φέρῃ.
Χαρὰ πολλὴ 'ς τὰ πρόσωπα τῶν Μουσουλμάνων λάμπει,
Κι' ἀγρίους ἀναπέμπουσιν ἀλαλαγμοὺς ἀπαύστως·
Πυροβολοῦν, κ' εἰς τὰς ὁδοὺς συνάγουσιν ὁμίλους,
Βουλευομένους μάχαιραν εἰς τοὺς Γραικοὺς νὰ βάλουν.
Τοιαῦτα δ' εἶπε νέος τις θρασύτερος τῶν ἄλλων·
«Ἄπιστος πλέον μὴ φανῇ ὑβρίζων τὸν προφήτην·
Εἶναι καιρὸς τὸ αἷμά των ὡς ποταμὸς νὰ ῥεύσῃ·
Ἐμπρός! εἰς τὰς οἰκίας των! νὰ σφάξωμεν τοὺς πάντας.»
Εἶπε καὶ τρέχει μανικὸς, καθὼς ὁ ἵππος ὅταν
Μυῖα τὸ θέρος κάθηται ὀπίσω τῶν μηρῶν του,
Ἂν μάτην μὲ τοὺς πόδας του λακτίζων ἐκδιώκει.
Ἀκολουθοῦσι δ' ὄπισθεν ὀλίγοι κατὰ πρῶτον,
Πλὴν ὅσῳ μᾶλλον τὰς ὁδοὺς διέρχεται κραυγάζων,
Τοσούτῳ μᾶλλον αὔξεται τὸ μανιῶδες πλῆθος.
Ταχέως δ' οἱ χριστιανοὶ καλῶς τοὺς οἴκους κλείουν,
Καὶ τὰς δειλὰς γυναῖκάς των παρηγοροῦν μὲ λόγους,
Φοβούμενοι μήπως αὐτὰς ὁ τρόμος θανατώσῃ.
Λακτίζουν δ' οἱ Ὀθωμανοὶ τὰς θύρας καὶ κεντοῦσι,
Ἑλκύοντες τὰ ξίφη των, τὰ ξύλα τῶν θυρίδων.
Ὁμοῦ δ' ὀξείας βάλλουσι φωνὰς οἱ Ἰουδαῖοι,

Καὶ χαίρουν ὅτι εὗρηκαν τοιαύτην εὐκαιρίαν
Ἐκδίκησιν νὰ λάβωσι, δι' ὅσας λοιδορίας
Οἱ παῖδες τῶν χριστιανῶν τοὺς ἔκαμνον, πολλάκις
Σταυροὺς λαθραίως θέτοντες εἰς τὰ κανίστριά των,
Ἐφ' ὧν ἐμπορευόμενοι σωρεύουσιν ὕέλους.

Ὑπῆρχε δέ τις εὐσεβὴς τοὺς τρόπους Μουσουλμάνος,
Οὐδέποτε παραμελῶν τὰς πέντε προσκυνήσεις,
Καὶ πρὸ αὐτῶν τὸ σῶμά του ἐπιμελῶς καθαίρων·
Εἰς τὸ τζαμίον τακτικῶς ἐροίτα καθ' ἑκάστην,
Καὶ εἶχε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπισκεφθῆ τὴν Μέκκαν.
Χατζῆν δὲ προσηγόρευον αὐτὸν οἱ γνώριμοί του·
Καὶ τότε μόνον μὲ πολλὴν ἐμβρίθειαν ἀπήντα,
Τὸ πρόσωπον δ' ἀπέστρεφεν, ἂν ἐχαιρέτων ἄλλος.
Οὗτος ὡραῖον Ἕλληνα εἰς τὴν οἰκίαν εἶχεν,
Ὅπως τῷ δίδῃ κάποτε ποτήριον ἐξ οἴνου,
Χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζωσιν οἱ ἄλλοι Μουσουλμάνοι.
Ὅτε δὲ νῦν θρασεῖς πολὺ τοὺς ὁμοθρήσκους εἶδε,
Ταχέως εὗρεν ἀφορμὴν νἀναφλεχθῇ ὁ ἔρως,
Ὅστις ἐλάνθανε τὸ πρὶν εἰς τὸ κτηνῶδες στῆθος·
Μὲ βίαν δ' ἀπετόλμησε τὰς χεῖρας νὰ ἐκτείνῃ.
Πλὴν τότε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ὁ Ἕλλην δὲν κατέχει·
Ἐκ τῆς ὀσφύος του δ' αὐτῆς τὸν ἀκινάκην δράξας,
Τὰ ἔντερά του κατὰ γῆς ἐκ τῆς κοιλίας χύνει.
Δεινὸς δὲ τρόμος τὰς ἐκεῖ γυναῖκας κυριεύει,
Κ' ἐκβάλλουν δυνατὰς κραυγὰς, τοὺς ὄχλους προσκαλοῦσαι
Νὰ ἴδουν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ θέαμα ἐκεῖνο.
Φεύγει δ' ὁ Ἕλλην· κι' ἀγνοῶν ποῦ μέλλει νὰ προσφύγῃ,
Τὸ βῆμα πρὸς τἀνάκτορον τ' Ἀλῆπασσα ταχύνει,
Καὶ κρύπτετ' εἰς δωμάτιον Ἑλλήνων μισθοφόρων·
Ὡς ἄνθρωπος πνιγόμενος τὴν κόμην του ἁρπάζει,
Πιστεύων ὅτι θὰ σωθῇ διὰ τοῦ τρόπου τούτου.
Εὐθὺς δὲ συναθροίζονται τἀγριωμένα πλήθη,
Ζητοῦντα τὴν παράδοσιν τοῦ ἀτυχοῦς φονέως.

Πλὴν δὲν παρέδωκεν αὐτὸν τὸ πρῶτον ὁ σατράπης·
Οὐχὶ διότι αἴσθημα δικαιοσύνης εἶχεν·
Ἀλλὰ τὰ πάντα οἴκοθεν ποθῶν νὰ διαπράττῃ,
Δὲν ἤθελε νὰ ἐκτελῇ τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων·
Καὶ νὰ λαμβάνῃ προσταγὰς δὲν ἦτον ἔθιμόν του.
Ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν δύναμιν δὲν εἶχε νὰ σκορπίσῃ
Τὸν ὄχλον, κι' ἀλλεπάλληλα συνήγοντο τὰ στίφη,
Ὡς θυελλώδη κύματα εἰς ἀνοικτὸν λιμένα.
Ἀγρίαν δ' ἤκουες βοὴν, ἀλαλαζόντων πάντων,
Ὡς νὰ ὠρύοντο πολλὰ θηρία πεινηλέα.
Ὅσῳ δὲ μᾶλλον τὰς κραυγὰς ἐντείνουσιν οἱ ὄχλοι,
Τοσοῦτον εἰς παραφορὰν ὁ τύραννος ἐμπίπτει.
Δαγκάνει τοὺς δακτύλους του, συχνὰ τοὺς πόδας κρούει,
Καὶ μὲ τὸν γρόνθον τράπεζαν πλησίον του συντρίβει,
Ἐν ᾧ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ αἱ κόραι μετὰ τάχους
Εἰς τοὺς δακρύοντας βολβοὺς ἀλλάσσουσι τὰς θέσεις.
Πλὴν πάντα ταῦτα μάταια· ἐννόησ' ἐπὶ τέλους,
Ὅτι ἀπέβη τύραννος θρασύτερος ὁ ὄχλος.
Οὕτω δ' ἐβόησε μ' ἰσχὺν θρησκομανὴς δερβίσης·
«Τί προστατεύει τὸν γιαοὺρ ὡς ὁ πατὴρ τὸ τέκνον;
Ἂν τοὺς ἀπίστους ἀγαπᾷ πλειότερον τῶν Τούρκων,
Ἂς μᾶς τὸ εἴπῃ φανερὰ, νὰ τὸ γνωρίζουν ὅλοι.
Πλὴν τότε βέβαια πασσᾶς δὲν εἶναι τοῦ Σουλτάνου,
Κἀνεὶς δὲ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ μὴν ἐκτελέσῃ.»
Εἶπε, καὶ πάντες μὲ διπλῆν ἐπιβοοῦν μανίαν.
Τὸν δὲ θρασύδειλον Ἀλῆν κατέλαβε δειλία,
Κ' εἰς τῆς αἰθούσης τοὺς μυχοὺς ταχέως ἀπεκρύβη,
Τῆς ἀλαζόνος του ψυχῆς τὸ τραῦμα νὰ σκεπάσῃ.

Νεῦμα δὲ νῦν ἐποίησε νὰφήσωσι τὸν ὄχλον
Νὰ κάμῃ 'ς τὸν ταλαίπωρον Γραικὸν πᾶν ὅ,τι θέλῃ.
Κ' ἰδοὺ προβαίνουν αἵματος φρικτὴν διψῶντες δίψαν
Οἱ βάρβαροι, καὶ παρευθὺς τρυποῦν μυρία ξίφη
Τὸν νέον, ὅστις γοερῶς βοᾷ ἐκ τῆς ὀδύνης,

Καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ψυχὴν βαθύτατα σπαράσσει.
Ἐμπήγουν δὲ τοὺς ὄνυχας αὐτῶν, καὶ ἀποσπῶσιν
Ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ τεμάχια κρεάτων·
Ἀπὸ τῆς κόμης δ' ἔπειτα τὸν σύρουσιν ὡς κύνα
Εἰς τὰς ὁδοὺς, σκορπίζοντες ἀπανταχοῦ τὴν φρίκην·
Τὸ ἔδαφος δ' ἐμόλυνε τὸ αἷμα, καὶ μακρόθεν
Εἰς τἀλαλάγματα αὐτῶν ἀντήχουν τὰ πεδία.
Οὐδ' ἤθελον τὴν λύσσαν των ταχέως καταπαύσει,
Εὑρίσκοντες χαρὰν πολλὴν εἰς τῶν Γραικῶν τὴν ὕβριν·
Ἀλλ' ἔβαλεν, ὡς ἔλεγον, τοῦ μάρτυρος ἡ ὄψις
Πῦρ λάμψαν ὡς μετέωρον εἰς θυελλώδη νύκτα·
Τρόμος δ' ἐντεῦθεν ἔλαβε τὸ δεισιδαῖμον πλῆθος·
Κ' εἷς ἱερεὺς ὀρθόδοξος ἐτόλμησε νὰ σπεύσῃ
Ἐκεῖσε, καὶ τὸ λείψανον τοῦ μάρτυρος νὰ θάψῃ.

Τοσαύτην βλέπων τὴν χαρὰν τῶν Τούρκων ὑποπτεύει
Κι' ὁ Μάνθος, ὅτι ἀληθῶς συνέλαβ' ὁ Ἀχμέτης
Τὸν Κατσαντώνην, κ' ἔμελλε δεμένον νὰ τὸν φέρῃ.
Ὅλην τὴν νύκτα τῶμμά του δὲν δύναται νὰ κλείσῃ,
Καθὼς πατὴρ φοβούμενος τὸ τέκνον του μὴ χάσῃ.
Πρὶν δ' ἔτι τῆς χρυσῆς αὐγῆς τὸ ἄστρον ἀνατείλῃ,
Ἠγέρθη, καὶ περίλυπος ἐκάθισ' εἰς τὴν κλίνην,
Τὴν δεξιάν του παρειὰν στηρίζων μὲ τὴν χεῖρα,
Συλλογισμοὺς δ' ἀνακυκλῶν μυρίους εἰς τὸν νοῦν του.
Πλὴν τέλος ἀπεφάσισε, καὶ γραῖαν ἐξυπνίζει,
Ἣν εἶχεν ἐκ πολλῶν ἐτῶν πιστὴν θεράπαιναν του.
Τοιαῦτα δ' εἶπε πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον ἀποτείνων·
«Ὦ θεία, σ' ἔχω πάντοτε γνωρίσει πιστοτάτην
Καὶ τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντολὰς μὲ φόβον ἐκτελοῦσαν·
Καὶ τώρα τοὺς χριστιανοὺς νὰ βοηθήσῃς σπεῦσον,
Τὸν Κατσαντώνην σώζουσα τὸν πρόμαχον τοῦ ἔθνους·
Διότι, καθὼς λέγουσι, τὸν φέρουσι δεμένον,
Καὶ μέλλουσιν οἱ δήμιοι τὸ αἷμά του νὰ χύσουν.
Εὐθὺς πρὸς τῆς Βασιλικῆς τὸ οἴκημα πορεύου·

Τὴν θύραν κροῦσον ἐλαφρῶς, κι' ὁπόταν ἐξυπνήσῃ,
Τοιοῦτον λόγον πρὸς αὐτὴν ἐκ μέρους μου νὰ εἴπῃς·
««Βασιλικὴ, γνωρίζομεν τὴν εὐγενῆ καρδίαν,
Ἥτις τοσάκις ἔσωσε πολλοὺς ἐκ τοῦ θανάτου,
Μόνη τὴν τέχνην ἔχουσα νὰ θέλγῃ τὸν σατράπην.
Καὶ τώρα τῶν θελγήτρων σου μεγάλην ἔχει χρείαν
Τὸ ἔθνος, τρέχον κίνδυνον τὸν ἀετὸν νὰ χάσῃ,
Ὅστις ὑψόνει 'ς τ' Ἀγραφα σημαίαν ἐλευθέραν.
Τῶν φίλτρων σου τὴν μαγικὴν ἑτοίμασον φαρέτραν,
Καὶ σπεῦσον, ὅπως δυνηθῇς, τὸν Κατσαντώνην σῶσε·
Ἂν κἂν προσπάθησε καιρὸν ὀλίγον νὰ κερδήσῃς,
Ἕως ἡμεῖς λυτρώσωμεν αὐτὸν ἐκ τῶν δημίων.»»
Εἶπε, κ' ἡ γραῖα παρευθὺς ἀπέρχεται σιγῶσα,
Ἄγει τὸ βῆμ' ἀτάραχον, ὡς ἡ γαλῆ πατοῦσα,
Καὶ κρούει τῆς Βασιλικῆς τὴν θύραν εἰς τὸ μέρος,
Ὁπόθεν ἔμελλεν αὐτὴν ὡς τάχιστα νἀκούσῃ.
Παλμὸς δὲ τὴν εὐαίσθητον κατέλαβε γυναῖκα,
Καὶ τῆς σινδόνης τὴν χροιὰν τὰ χείλη της λαμβάνουν·
Τὸ πρῶτον δ' ἔμεινε ἄναυδος ἐκ τοῦ μεγάλου τρόμου.
Μόλις δ' ἀργὰ κατώρθωσε τοιαῦτα νὰ φωνήσῃ·
«Τί θέλεις, γραῖα; διατί μ' ἐτρόμαξες τοσοῦτον;
Μὴ συμφορὰ κατέλαβε τὸν Μάνθον αἰφνιδία;
Εἰπὲ ταχέως, οἱ παλμοὶ νὰ παύσουν τῆς καρδίας.»
Εὐθὺς δ' ἡ γραῖα τρυφερὰ ὡς μήτηρ ἀπεκρίθη·
«Βασιλικὴ, κυρία μου, διόλου μὴ τρομάζῃς·
Δὲν ἔπαθ' ἀπροσδόκητον δυστύχημα ὁ Μάνθος,
Ἀλλὰ τὸ ἔθνος του πονῶν τοιαῦτα σοῦ μηνύει·
«« Τῶν φίλτρων σου τὴν μαγικὴν ἑτοίμασε φαρέτραν,
Καὶ σπεῦσον, ὅπως δυνηθῇς, τὸν Κατσαντώνην σῶσε·
Ἂν κἂν προσπάθησε καιρὸν ὀλίγον νὰ κερδήσῃς,
Ἕως ἐκεῖνος τεχνικὰ ἐντεῦθεν τὸν μακρύνῃ·
Διότι, καθὼς λέγουσι, τὸν φέρουσι δεμένον.»»
Εἶπεν ἡ γραῖα, κ' ἤκουσεν ἀπάντησιν τοιαύτην·
«Ἐκεῖνος τὴν καρδίαν μου ἐγνώρισε πολλάκις·

Πᾶν ὅ,τι μ' ἦναι δυνατὸν, μετὰ χαρᾶς θὰ πράξω,
Ὡς πάντες οἱ χριστιανοὶ, τὸν ἥρωα πονοῦσα.»
Εἶπεν ἡ ἔξοχος γυνὴ, κ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς κλίνης
Ἀνίσταται, μὲ προσοχὴν νὰ ἐνδυθῇ τὰ ὅπλα,
Δι' ὧν ἐκίνει τοῦ πασσᾶ τὴν ἰσχυρὰν καρδίαν.
Ποία δὲ μᾶλλον δυνατὴ ὑπάρχει πανοπλία
Ἐκείνης, ἣν ἐνδύεται μὲ τέχνην ἐρωμένη
Τὸν ἐραστὴν μὲ δύναμιν νὰ θέλξῃ προσπαθοῦσα;
Αὕτη τὰ φρούρια πορθεῖ, στρατοὺς ἐξολοθρεύει,
Καὶ στόλον παμπληθῶν νηῶν μακρὰν ἐξαποστέλλει·
Μαραίνει δὲ τὴν θάλλουσαν τοῦ νέου εὐρωστίαν.
Τί λέγω; τὸν φιλόσοφον καὶ μοναχὸν ἀκόμη
Ἐκ τοῦ μονήρους οἴκου του μακρύνει, κι' ἀναγκάζει
Τὰ ἔθιμα νὰ διδαχθῇ τῶν φιλαρέσκων νέων·
Κι' ὁ πρὶν συστέλλων τὰς ὀφρῦς καὶ σοβαρὸς βαδίζων
Μὲ χάριν αἴφνης ὁμιλεῖ καὶ μειδιῶν προβαίνει.

Τοιαύτην δ' ἡ Βασιλικὴ ἐνδύθη πανοπλίαν·
Ἐν πρώταις τὸν μεταξωτὸν ἐφόρεσε χιτῶνα,
Καλύπτοντα τὴν τρυφερὰν καθὼς τὸ ῥόδον σάρκα·
Κατόπιν δὲ λεπτοφυῆ περιεβλήθη πέπλον
Μέχρι σφυρῶν ἐκτείνοντα τὸν κεντημένον κύκλον,
Κ' ἔχοντα χρῶμα τοὐρανοῦ περὶ δυσμὰς ἡλίου.
Τοὺς δ' ἀστραγάλους τρυπηταὶ ἐκάλυπτον κνημῖδες,
Μόλις ὀλίγον κρύπτουσαι τὸ δέρμα τὸ κρινόχρουν·
Καὶ τἄκρα τῶν ποδῶν συρτὰ σανδάλια ἐφόρουν,
Μὲ χάριν εἰς τὸ βάδισμα πηδῶντα πρὸς τὸ πέλμα,
Κι' ἀστράπτοντα ὑπὸ χρυσῶν παντοίων ποικιλμάτων.
Περὶ τὰ νῶτα δ' ἔπειτα τὸ κοντογούνι βάλλει,
Ἀπὸ βελούδου κυανοῦ μὲ τέχνην εἰργασμένον,
Καὶ μὲ χρυσᾶ κεντήματα εἰς τἄκρα κοσμημένον·
Καὶ ζώνη σφίγγει τὴν ὀσφὺν μὲ χάριν οὐρανίαν.
Στιλπνοὶ δ' εἰς τὸν λαιμὸν αὐτῆς κυκλοῦνται μαργαρῖται,
Μικρὸν ἀφίνοντες σταυρὸν πρὸς τὸ ἄβρόν της στῆθος.

Εἰς τοὺς βοστρύχους δ' ἔπειτα τῆς κόμης περιθέτει
Τὸ φέσιον, κι' ὁ θύσσαννος χρυσοῦς τὸν ὦμον πλήττει.
Ἑστίαν δὲ τοῦ ἔρωτος, ἐλκύουσαν τὸ βλέμμα
Καὶ τὴν ψυχὴν τιτρώσκουσαν μὲ πυρωμένα βέλη,
Ἔχει ἐλιὰν στολίζουσαν τῶν παρειῶν τὰ ῥόδα.

Καὶ ὅμως τὴν ψυχὴν αὐτῆς δειλία κυριεύει,
Διότι μέγα ἔμελλε νὰ ἐξαιτήσῃ πρᾶγμα,
Προσβάλλον τοῦ Ἀλῆπασσα τὸ ὑψηλόφρον ἦθος.
Εἰς τὸ δωμάτιον δ' αὐτῆς ὑπῆρχ' εἰκὼν ἁγία,
Τὴν Μαριὰμ βαστάζουσαν τὸ τέκνον παριστῶσα,
Καὶ στρέφουσαν φιλόστοργον τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω.
Καθότι τὴν θρησκείαν της ἐτήρησεν ἐντέχνως,
Μὲ πανουργίαν τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν πασσᾶν εἰποῦσα·
«Ἂν τὴν θρησκείαν ἀρνηθῶ, θἀπαρνηθῶ ἐπίσης
Τὸν ἔνδοξόν μου ἐραστήν· εὐκόλως ἡ καρδία
Ἅπαξ προδοῦσα γίνεται ἁπανταχοῦ προδότις,
Κι' οὐδὲν ὡραῖον αἴσθημα εἰς τοὺς παλμοὺς ἐγκρύπτει.»
Οὕτω κατέπεισ' ἄλλοτε μὲ τρόπον τὸν σατράπην·
Νῦν δὲ τὸ βλέμμα ἔστρεψε πρὸς ταύτην τὴν εἰκόνα,
Κι' ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Μὴ μυσαχθῇς, Παρθένε μου, τὴν ἀτυχῆ γυναῖκα,
Ἥτις εἰς κλίνην Τουρκικὴν κοιμᾶται ἀκουσίως.
Ἡ τάλαινα! τ' Ἀλῆπασσα φοβοῦμαι τὴν μανίαν·
Μὴ τὸν πατέρα μου εὐθὺς προστάξῃ νὰ φονεύσουν,
Καὶ κάμῃ τὸ χωρίον μου σωρὸν τεφρῶν καὶ λίθων,
Ἂν ἀρνηθῶ τῆς κλίνης του τὸ κόσμημα νὰ γείνω.
Τί λέγω; τὴν ταλαίπωρον δὲν ἔπνιξ' Εὐφροσύνην,
Κ' ἐπείνασαν εἰς τὰς ὁδοὺς τὰ ὀρφανά της τέκνα;
Ὦ τῶν ἀγγέλων ἄνασσα, βοήθησε νὰ σώσω
Τὴν ἄγκυραν τοῦ ἔθνους μου, κι' ἂν ἐλευθέρα μείνω,
Σοῦ τάσσω πλέον εἰς ἀνδρὸς νὰ μὴ προσέλθω κλίνην,
Κ' ἐγκράτειαν καθ' ἅπαντα τὸν βίον μου νἀσκήσω.»
Εἶπε, καὶ νέαν δύναμιν εἰς τὴν ψυχὴν ἠσθάνθη,

Κ' ἐνόμισε πῶς ἡ εἰκὼν μ' εὐμένειαν τὴν εἶδε,
Κ' εὐλόγησε κινήσασα τὴν δεξιάν της χεῖρα.

Ἦτο δ' αὐγὴ, κι' ὁ τύραννος μὲ ὀφθαλμοὺς πρισμένους
Ἐξῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν νὰ πίῃ τὸν καφφέ του,
Καὶ τῆς νυκτὸς τὴν ἄθυμον διάθεσιν διώξῃ
Ῥοφῶν μὲ ναργιλὲν χρυσοῦν ὑγροῦ καπνοῦ νεφέλας·
Λευκαὶ δ' ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς φύλλα παραθύρων
Μικρὰς ἐχόντων χαραγὰς, τὴν λάμψιν κωλυόντων,
Ὥστε τὸ φῶς εὐάρεστον καὶ ἀμυδρὸν νὰ ἦναι·
Ἐγείρῃ δὲ τὰς εἰς κλωβοὺς κλεισμένας ἀηδόνας
Τὸν πόνον τῆς δουλείας των εἰς ᾄσματα νὰ χύνουν·
Καὶ γάστραι μ' ἄνθη εὔοσμα, κρεμάμεν' ἐκ τῆς στέγης,
Τὴν ἡδονὴν ἐπηύξανον τὴν τέρπουσαν τὰ ὦτα,
Κ' ἐπίγειον παράδεισον τὴν αἴθουσαν ἐποίουν.
Εἰς μαλακὸν δὲ καναπὲν ἐκάθητ' ὁ σατράπης,
Λεοπαρδάλεως δορὰν ὑπὸ τοὺς πόδας ἔχων,
Ἣν εἶχε πέμψει πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Λιβύης δῶρον
Εἷς βέης, τὴν ἀνδρείαν του ἀκούσας νὰ φημίζουν.

Εἰς λογισμοὺς δ' εὑρίσκετο παντοίους ὁ δυνάστης,
Ὁπόταν ἡ Βασιλικὴ ἐφάνη προχωροῦσα·
Κι' ὡμοίαζε τὸ βῆμά της τοῦ κέλητος τὸ βῆμα,
Ὃν τρέφει νέος εὔνοιαν νεάνιδος θηρεύων,
Συχνὰ δὲ μὲ τὴν χεῖρά του τὴν χαίτην του θωπεύει·
Ἢ πλοῖον πελαγοδρομοῦν, τῆς πρῴρας σειομένης,
Ὁπόταν τρέφῃ ἄνεμος τὸν ὄγκον τῶν κυμάτων.
Ἐσκίρτησε δ' ὑπὸ χαρᾶς ὁ Τοῦρκος ὡς τὴν εἶδε,
Καὶ τῆς ψυχῆς τὴν θύελλαν γαλήνη διεδέχθη,
Σκορπίσασα μειδίαμα εἰς τὴν ἀγρίαν ὄψιν.
Ταχέως δ' ἀνεπήδησε νὰ τὴν προϋπαντήσῃ·
Ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ἔλαβε, πλησίον της καθίζει,
Κ' ὑφ' ἡδονῆς ὑγραίνονται οἱ δύο ὀφθαλμοί του,
Ὡς ἂν εἰσέτι ἔφηβος τὴν ἡλικίαν ἦτο,

Καὶ πρῶτον ἀπεγεύετο τοῦ ἔρωτος τὸ πόμα·
Τοσοῦτον ἦτο τρυφερὸν καὶ ζωηρὸν τὸ βλέμμα!
Τοιαῦτα δ' εἶπε τῆς ψυχῆς τὸ αἴσθημα ἐκφράζων·
«Βασιλική μου, κάθισε· βασίλισσά μου εἶσαι,
Κι' ἀνύψωσες τὸν θρόνον σου εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν.
Μ' ἀποκαλοῦσιν ἄρχοντα τῆς Ἀλβανίας ὅλης,
Ἐπάρχω τῶν ἁρματωλῶν, κι' οἱ Ἕλληνες μὲ τρέμουν·
Πλὴν σὺ ἐπίσης μετ' ἐμοῦ δεσπόζεις ἀπολύτως,
Καὶ δύνασαι μ' ἓν νεῦμά σου τὸν θάνατον νὰ δώσῃς,
Ἢ νὰ χαρίσῃς τὴν ζωὴν καὶ σώσῃς καταδίκους.
Εἰς ἐκκλησίαν ἄλλοτε τῆς νήσου τοῦ Εὐρίπου
Εὗρῆκα μέγαν θησαυρὸν, καὶ τοῦτον ἐπαυξάνω
Πολλῶν δημεύων ἀνταρτῶν τοὺς εὐποροῦντας οἴκους·
Νὰ διαθέσῃς δύνασαι τὰ πάντα ὅπως θέλῃς.
Ἄχ! διατί τὴν γλῶσσάν σου καλῶς νὰ μὴ γνωρίζω,
Νὰ σ' εἴπω τί αἰσθάνομαι· πόσην χαρὰν μοῦ δίδεις,
Ἐλθοῦσα ταύτην τὴν στιγμὴν χωρὶς νὰ τὸ προσμένω.
Βεβαίως ἂν τὴν δύναμιν νὰ τὸ ἐκφράσω εἶχον,
Καλλίτερον αἱ λέξεις μου βιβλίον θὰ πετέλουν
Ἐκείνων, ὅσα ποιηταὶ συνέθηκαν μεγάλοι,
Οὓς ὁ φιλόσοφος συχνὰ Ψαλλίδας μ' ἀναφέρει
Τῶν καρδιῶν γινώσκοντας τὰ πάθη κατὰ βάθος.
Ἀγάπα με καὶ τρέφε με μὲ τὸ γλυκύ σου βλέμμα,
Νὰ βασιλεύσῃς δι' ἐμοῦ τῆς οἰκουμένης ὅλης.»
Ταῦτα εἰπὼν τὸν ὀφθαλμὸν ἐπάνω της καρφόνει,
Ὡς βλέπει μήτηρ χαίρουσα τὸ εὐτραφές της τέκνον
Εἰς τὰς ἀγκάλας της γλυκὰ κοιμώμενον τὸ θέρος.
Τοιαῦτα δ' ἡ Βασιλικὴ μὲ τέχνην ἀπεκρίθη·
«Τὸν ἔρωτα, βεζύρη μου, γνωρίζω τῆς ψυχῆς σου,
Καὶ πρὸς αὐτὸν διακαῆ ἀνταποδίδω πόθον.
Πρὸς χάριν σου κατέλιπον τὸν οἶκον τῶν γονέων,
Κ' ἐκλείσθην εἰς καφάσιον ἡ πρὶν συνειθισμένη
Εἰς ἀνοικτὸν δωμάτιον νὰ παίζω μὲ τὰς φίλας·
Πρὸς χάριν σου τὸν προσφιλῆ πατέρα ἐστερήθην·

Κ' ἐκεῖνος ὁ ταλαίπωρος τὸ τέκνον ἀπολέσας,
Τὴν μόνην εἰς τὸν βίον του παρήγορον ἐλπίδα,
Ἐντὸς τοῦ οἴκου ἤνοιξε τὸν σκοτεινόν του τάφον,
Σκοπεύων ζῶν νὰ σκεπασθῇ μὲ τῶν νεκρῶν τὸ χῶμα,
Κι' ἀνάπτων εἰς τὸ μνῆμά του τοῦ Ἅδου τὰς λαμπάδας.
Πλησίον σου Παράδεισος μοῦ φαίνεται ὁ κόσμος,
Μακράν σου σκότος ζοφερὸν τὴν ὕπαρξίν μου θλίβει·
Καὶ χάνω τὴν ὑπομονὴν τὰς ὥρας ἀριθμοῦσα
Καὶ προσδοκῶσα τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν θὰ σ' ἴδω πάλιν.
Μ' ἀποκαλοῦσιν ἅπαντες οἱ Ἕλληνες Κυρίαν,
Καὶ χαίρουν ὅτι δύνανται εἰς σὲ νὰ εὕρουν χάριν
Πρὸς Ἑλληνίδα δέσποιναν μὲ θάρρος ὁμιλοῦντες.»
Εἰποῦσα ταῦτα, τὸν λευκὸν βραχίονα ἐκτείνει,
Ὃν ὄφις ἔσφιγγε χρυσοῦς ὡς ψέλλιον ὡραῖον,
Κυρτόνων ἑκατέρωθεν τὴν λευκανθῆ της σάρκα,
Τὴν ἁπαλὴν ὡς βάμβακος τολύπην εἰργασμένην·
Τ' Ἀλῆπασσα δ' ἐθώπευσε τὸν ὦμον μειδιῶσα,
Κ' ἐδέσμευσε μὲ δύναμιν μαγείας τὴν ψυχήν του.
Ἐκεῖνος δ' ἔνθους γίνεται, κ' ὑπ' ἔρωτος μεθύων
Τὸν σάλον τῆς καρδίας του μὲ λέξεις φανερόνει·
«Τίς εἶναι κτήτωρ, ὡς ἐγὼ, τοιαύτης Νηρηΐδος;
Βασιλικὴ κυρία μου, ταχέως πρόσταξέ με
Πᾶν ὅ,τι θέλῃς· βέβαια εὐθὺς θὰ ἐπιτύχῃς,
Νὰ σὲ λατρεύσουν ὡς θεὰν οἱ Ἕλληνες κ' οἱ Τοῦρκοι.»
Τώρα λοιπὸν δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν ταύτην
Ἡ Ἑλληνὶς, ἀλλ' ἤρχισε τοιαῦτα νὰ τῷ λέγῃ·
«Τῷ ὄντι μέλλω ζήτημα μικρὸν νὰ σοῦ ζητήσω·
Ὑπάρχει τις κατάδικος, ὅστις, καθὼς φημίζουν,
Τὴν σήμερον τὸ ὕστατον ἀέρα θὰναπνεύσῃ.
Πλὴν ὁ κατάδικος αὐτὸς, καθὼς θἀκούσῃς τώρα,
Ὑπῆρξεν εὐεργέτης μου εἰς ἐποχὴν προτέραν·
Κ' ἰδοὺ πῶς μ' ἔσωσ' ἄλλοτε ἐκ προφανοῦς κινδύνου·
Ἐπικρατεῖ συνήθεια, τάγίου Γεωργίου
Ὁπόσον γάλ' ἀμέλγουσιν οἱ εὔποροι ποιμένες,

Τυρὸν νὰ τὸ πηγνύωσι καὶ τὸ κομίζουν δῶρον
Πρὸς τοὺς τελοῦντας τοῦ Θεοῦ τὴν ἱερὰν λατρείαν.
Τοιοῦτον δῶρον ὁ πατὴρ μ' ὡδήγει νὰ προσφέρω
Εἰς ἀσκητὴν, εἰς ὀρεινὸν χωρίον κατοικοῦντα,
Ὁπότε λύκος τρομερὸς εἰς τὴν ὁδὸν ἐφάνη·
Κ' ἡ σήμερον τὸν ἔνδοξον λατρεύουσα βεζύρην
Εἰς τοῦ θηρίου τοὺς ὀξεῖς θὰ ἔπιπτεν ὀδόντας,
Ἐὰν σταλεὶς ἐξ οὐρανοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος
Δὲν ἔθραυε τὴν κεφαλὴν τοῦ πεινασμένου λύκου,
Ὑψώσας ῥόπαλον βαρὺ μὲ τὰς εὐρώστους χεῖρας.» —
«Τίς εἶναι;» τότ' ὑπέλαβε μὲ τόνον ὁ σατράπης·
«Τίς εἶν' ὁ τῆς ἀγάπης μου τὸν βίον διασώσας;
Εἰπέ τον, καὶ σ' ὁρκίζομαι 's τοῦ ἔρωτος τὸν πόνον,
Θέλω τὸν σώσει παρευθὺς, κι' ἂν ἔσφαξεν ὡς τώρα
Χιλίους Τούρκους φανερὰ, ἢ μὲ κρυφίους τρόπους.» —
«Ὁ Κατσαντώνης,» μὲ χαρὰν ἀπήντησεν ἐκείνη.
«Ὁ Κατσαντώνης! δαίμονες ἐγέρθητε τοῦ Ἅδου,
Τὸν κόσμον μεταβάλετε εἰς σκοτεινὰς ἀβύσσους,»
Ἀνέκραξεν ὁ τύραννος, κ' ἠγέρθη ὡς παράφρων·
Ὁ πίλος του δ' ἐκ τῆς ὁρμῆς χαμαὶ κατεκυλίσθη,
Κ' ἡ κόμη του κατ' ἄγριον ἀνεσηκώθη τρόπον·
Πολλάκις δὲ διέδραμε τὸ μῆκος τῆς αἰθούσης
Τὸ βῆμα τὸ μανιακὸν μὲ δύναμιν ταχύνων·
Μόλις δ' ἀφοῦ ἡ θύελλα παρῆλθε τῆς ψυχῆς του,
Τὰς χεῖρας τῆς Βασιλικῆς συνήρπασε μὲ βίαν,
Κ' ἐν μέσῳ ἔρωτος κι' ὀργῆς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Βασιλική μου, πρὸς Θεοῦ, μὴ μ' ὁμιλῇς τοιαῦτα·
Μὴ θέλε τὸν πολέμιον νὰ σώσω τῆς ἀρχῆς μου,
Τὸν σείοντα τὸν θρόνον μου μὲ τῶν κλεφτῶν τὰ ὅπλα·
Χιλίους ἄλλους πρόσταξον εὐθὺς νὰ φήσω τώρα,
Νὰ σ' ἀποδείξω τὴν θερμὴν ἀγάπην τῆς ψυχῆς μου.» —
«Πλὴν ἂν τὸν εὐεργέτην μου σκοπεύσῃς νὰ φονεύσῃς,
Τότε κ' ἐμὲ θανάτωσον· δὲν θέλω τὴν ζωήν μου,
Ἂν τόσην χάριν παρὰ σοῦ δὲν δύναμαι νὰ λάβω.

Ἄχ ! σῶσέ τον· ναὶ, σῶσέ τον, ἢ κἂν τὸν θάνατόν τόν
Μὴ διατάξῃς σήμερον εὐθὺς νὰ ἐκτελέσουν,
Εἰς τοῦ πιστοῦ μου ἔρωτος τὸν πόνον σ' ἐξορκίζω.»
Εἶπε, καὶ μ' ὄμμα τακερὸν τὸν ἐραστήν της εἶδε,
Κ' ἐκ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν ὠλίσθησαν ρανίδες
Ὡς μαργαρῖται λάμψασαι 'ς τῶν παρειῶν τὰ μῆλα·
Συνεκινήθη δ' ἡ ὠμὴ τ' Ἀλβανασσα καρδία,
Ἀνίκανος νὰντισταθῇ πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ πόθου,
Ἣν εἶχεν εἰς τὸ ἔπακρον ἐντεῦθ' ἡ ἐρωμένη·
Κι' οὕτω μὲ λέξεις τῆς ψυχῆς τὸ ἄλγος εἰκονίζει·
«Εἰς τῆς μητρός μου τὴν σκιὰν, Βασιλικὴ, σ' ὀμνύω,
Ἧς ἱερώτερον οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς νομίζω·
Διότι αὕτη μ' ἔμαθε νὰ ζώννωμαι τὸ ξίφος,
Καὶ νάφανίζω τοὺς ἐχθροὺς μὲ φάρμακα καὶ δόλους·
Κι' ἂν ὁ Σουλτάνος ἤθελεν αὐτὸ παρακαλέσει,
Κ' οἱ βέηδες ἂν ἤρχοντο τῆς Ἀλβανίας ὅλης
Τοῦ Κατσαντώνη θέλοντες τὸν φόνον νἀναβάλω,
Ποτὲ δὲν θὰ κατόρθωναν τὸ μέγα ζήτημά των.
Πλὴν τώρα τῆς ἀγάπης μου τὰ χείλη τὸ προστάττουν·
Βασιλικὴ κυρία μου, μὴ κλαίῃς, μὴ λυπῆσαι·
Πρὸς χάριν σου τὴν σήμερον δὲν θέλει ἀποθάνει
Ὁ σώσας τὰς ἡμέρας σου εἰς ἐποχὴν προτέραν.»
Πρὸς ταῦτα τῆς Βασιλικῆς ἐγέλασαν τὰ χείλη,
Κ' ἠγέρθη μὲ χαρὰν πολλὴν τὸν Μάνθον νὰ καλέσῃ,
Ταχέως τὴν ἀναβολὴν τοῦ φόνου νἀναγγείλῃ.
Ἡδέως δ' ἐμειδίασε φωνήσασα τὸ χαῖρε,
Καὶ μὲ τὸ βῆμ' ἀγέρωχον, ἑλκύουσα τὸν πέπλον,
Ὡς ἀληθὴς ἐφαίνετο βασίλισσα φοροῦσα
Ἐπὶ τῆς κόμης τὸ χρυσοῦν τῶν ἡγεμόνων στέμμα,
Καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ζωὴν κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας.
Τοσαύτην ἔχει τὴν ἰσχὺν εἰς τοὺς θνητοὺς ὁ ἔρως !

Ἐν τούτοις δὲ ψιθυρισμοὶ ἀκούονται 'ς τὴν πόλιν,
Κ' εἰς λεωφόρον ἔφθανον οἱ ὄχλοι πανταχόθεν,

Νὰ ἴδωσι τὸν ἔνδοξον ἁρματωλὸν τοῦ Πίνδου,
Ὃν ἔφερεν, ὡς ἤκουον, δεμένον ὁ Ἀχμέτης.
Πλὴν θλῖψις διαδέχεται τὰς ἐμμανεῖς φωνάς των,
Καὶ σιωπῶντες πρὸς τὴν γῆν τὰ βλέμματά των ῥίπτουν·
Ὁ Κατσαντώνης παντελῶς δὲν ἤγετο δεμένος.
Τοιαῦτα δ' εἷς χριστιανὸς πρὸς ἄλλον ἐξηγεῖται,
Κ' ἡ ὄψις του ὑπὸ χαρᾶς μεγάλης ἀπαστράπτει·
«Δὲν σοῦ τὸ ἔλεγον ἐγώ; ἀδύνατον ἐκεῖνον
Τὸν κλέφτην νὰ συλλάβωσι· καθότι μὲ τὸν ἵππον
Ὁ ἅγιος Γεώργιος παντοῦ τὸν προστατεύει,
Κι' ἀποτυφλόνει τῶν ἐχθρῶν τὴν ὄψιν εἰς τὰς μάχας,
Ὥστε ποτὲ δὲν δύναται νὰ τὸν ἐγγίσῃ σφαῖρα.»
Εἷς δ' ἄλλος μᾶλλον εὐφυὴς τἀκόλουθα προσθέτει·
«Οὐδέποτε τὼπίστευσα πῶς θὰ τὸν φέρουν ζῶντα·
Οἱ βλᾶκες δὲν λαμβάνουσι τὸν τάχιστον τοὺς πόδας,
Ἐκτὸς ἂν νόσος ἐκ Θεοῦ τὰς κνήμας του ἀμβλύνῃ.»
Οὕτως οἱ Ἕλληνες χαρὰν καθ' ἑαυτοὺς ἐδήλουν·
Πλὴν αὖθις λύπην ζοφερὰν ἡ ὄψις εἰκονίζει·
Τὸν Παππαλιάκον ἔφερε δεμένον ὁ Ἀχμέτης·
Πεζὸς δ' ὁ τάλας ὄπισθεν τοῦ ἵππου ἠκολούθει,
Ὃν ἵππευεν ὁ Ἀλβανὸς ὁπλαρχηγὸς κομπάζων.
Τοὺς προεστῶτας δ' ἔπειτα τοὺς δύο τῆς Κατούνας
Ἐβίαζον νὰ τρέχωσιν οἱ βάναυσοι ὁπλῖται,
Κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς των μαστίγια καὶ κέντρα·
Ἱδρῶτος δ' ἔρρεον πηγαὶ ἐκ τοῦ ὠχροῦ μετώπου,
Κ' ἡ γλῶσσα εἰς τὸ στόμα των δὲν ἔμενε κλεισμένη,
Προεῖχε δ' ὡς ἡ τῶν κυνῶν μετὰ μεγάλον δρόμον,
Καὶ ἤφριζον τὰ χείλη των, ἀσθμαίνοντος τοῦ στήθους.
Ὁπότε δ' ἐπλησίασαν τὰς πύλας τἀνακτόρου,
Πρὸς ἐμπαιγμὸν μακρότατον χιτῶνα τοὺς ἐνδύουν·
Περὶ τὸν τράχηλον δ' αὐτῶν ἐκ λύγου κρίκον θέτουν,
Κι' ὀρθὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὀξὺν εἰς τἄκρον σκοῦφον,
Ἀπὸ προστύχου βάμβακος ἀτέχνως εἰργασμένον·

Ὡς ἔφερον τὸ παλαιὸν οἱ δυστυχεῖς ραγιάδες,
Ὁσάκις ἔμπροσθεν πασσᾶ νὰ ἔλθουν ἦτο χρεία.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὡδήγησαν τοὺς τρεῖς πρὸς τὸν σατράπην,
Τοιοῦτον λόγον πρὸς αὐτὸν ἀπέτεινε ὁ Ἀχμέτης·
«Τῆς Ἀλβανίας καύχημα, τρισένδοξε βεζύρη,
Τὴν προσταγήν σου παρευθὺς νὰ ἐκτελέσω θέλων
Τὸν ὀφθαλμὸν δὲν ἔκλεισα διόλου πέντε νύκτας,
Ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη ἔτρεχον ὡς ἄρκτος πεινηλέα
Ζητῶν τὰ ἴχνη τῶν ἐχθρῶν τοῦ θρόνου σου νὰ εὕρω.
Καὶ τέλος τὸ κατώρθωσα· εὗρῆκα τὸ χωρίον,
Εἰς τὸ ὁποῖον εὔθυμος διέτριβε τὴν νύκτα.
Πλὴν τί νὰ κάμω δύναμαι, ἀφοῦ κλεπταποδόχοι,
Οἱ μιαροὶ Γκιαούριδες, τοὺς δίδουν προστασίαν;
Ἐκ τῆς Κατούνας ἔφερα ἐδῶ τὸν ἱερέα
Καὶ δύο δημογέροντας· διάταξον ἐν τάχει
Νὰ κολασθῶσιν αὐστηρῶς, ἐὰν δὲν μαρτυρήσουν,
Ὅπως οἱ ἄλλοι τρέμωσι νὰ κρύπτουν τοὺς ἀντάρτας·
Καὶ πάλιν σπεύδομεν ἡμεῖς οἱ Ἀλβανοὶ κατόπιν
Νὰ εὕρωμεν εἰς τὰ βουνὰ τὸν κλέφτην Κατσαντώνην.
Μόχθων δὲν θέλομεν φεισθῆ· βεβαίως δ' ἐπὶ τέλους
Δεμένον θὰ τὸν φέρωμεν εἰς τοῦ πασσᾶ τοὺς πόδας.»
Ταῦτα εἰπὼν τὴν κεφαλὴν ἐγγίζει μὲ τὴν χεῖρα,
Κι' ὀλίγα βήματα μακρὰν μὲ σέβας ἀπεσύρθη·
Τοιαύτην δ' ὁ Ἀλῆπασσας ἀπάντησιν τῷ δίδει·
«Ἀχμέτη, τὴν ἀνδρείαν σου κι' ἀγάπην σου γνωρίζω·
Οὐδ' ἀμφιβάλλω παντελῶς ὅτι μὲ ζῆλον μέγαν
Τὸν κλέφτην προσεπάθησες δεμένον νὰ μοῦ φέρῃς·
Διὸ κ' ἐγὼ τὴν ἀμοιβὴν προθύμως θὰ σοῦ δώσω,
Ποθῶν τοὺς στρατιωτικούς νὰ ἐνθαρρύνω ἄνδρας,
Ὅπως ἐπάρξω δι' αὐτῶν τῆς οἰκουμένης ὅλης,
Καὶ τρέμουν εἰς τὸ νεῦμά μου οἱ ἄρχοντες κι' ὁ ὄχλος.
Ταχέως, δορυφόροι μου, κομίσατε τὴν ἵππον,
Ἣν μ' ἔχει φίλος Θεσσαλὸς δωρήσει κομψοτάτην.

Εἶπε, καὶ σπεύδουσιν εὐθὺς νἀγάγωσι τὴν ἵππον
Μ' ἐφίππιον καὶ χαλινοὺς χρυσοῦς κεκοσμημένην.
Ἡδέως δ' ἐμειδίασε τοῦ Ἀλβανοῦ ἡ ὄψις,
Κ' εὐχαριστήσας τὸν πασσᾶν, ἐφίππευσ' ἀγερώχως,
Εἰς πάντας τὴν βαρύτιμον ἀνταμοιβὴν νὰ δείξῃ.

Μετέπειτα δ' ὡς κεραυνὸς τὸ βλέμμα τοῦ τυράννου
Ἐπὶ τὸν Λιάκον ἔπεσε· πηδήσας δ' ὡς αἱ τίγρεις,
Μὲ δύναμιν τὸ γένειον τοῦ ἱερέως σύρει,
Καὶ τρίχες εἰς τὴν βέβηλον ἀπέμειναν παλάμην.
Τὰς ῥίπτει δ' εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ δυστυχοῦς πρεσβύτου,
Τὸν πτύει καὶ τὴν λύσσαν του μὲ λόγους φανερόνει·
«Βρωμόπαππα, τολμᾷς λοιπὸν τοὺς κλέφτας νἀποκρύπτῃς,
Καὶ σείῃς τὰ θεμέλια τοὺ θρόνου μου δολίως;
Ὡς φαίνεται, δὲν ἤκουσες διόλου ποῖος εἶμαι,
Καὶ πῶς τοὺς ἐναντίους μου γινώσκω νἀφανίζω.
Μὰ τὸν Μωάμεθ, ἂν εὐθὺς δὲν γείνῃς Μουσουλμάνος,
Κ' εἰς τὸ Τζαμίον σήμερον προσκύνημα δὲν κάμῃς,
Ἂν δὲν σκοπεύῃς ἀληθεῖς εἰδήσεις νὰ μοῦ δώσῃς,
Καὶ μ' εἴπῃς ποῦ λημέριον ὁ Κατσαντώνης ἔχει,
Θέλω προστάξει ζωντανὸν εἰς τοῖχον νὰ σὲ κτίσουν,
Καὶ τὸ γυμνόν σου πρόσωπον ἀλείψωσι μὲ μέλι,
Ὅπως οἱ σφῆκες βάσανον σοῦ προξενοῦν τοῦ Ἅδου.
Εἰς ὀβελοὺς τοὺς δύο σου συντρόφους θὰ περάσουν,
Κ' εἰσέτι ἀναπνέοντας οἱ δήμιοι θὰ ψήσουν.
Ὁμίλησον· ἄλλως εὐθὺς ὁ λόγος ἐκτελεῖται.»
Τοιαῦτα εἶπε τεχνικὰ ζητῶν νὰ κολακεύσῃ
Τὸν ὄχλον τὸν θρησκομανῆ· τὸν δ' ἱερέα τότε
Ἅγιος ἔλαβε θυμός, κ' ἡ ὄψις του ἀστράπτει·
Τὴν χεῖρα δὲ τὴν δεξιὰν ὑψώσας οὕτως εἶπεν·
«Ὦ τύραννε, τοῦ Βελζεβοὺλ εἰκὼν ἐπὶ τοῦ κόσμου!
Τί λέγεις; τὴν θρησκείαν μου ἐγὼ νὰ παραιτήσω!
Τοῦ γένους μου τὸν ἀρχηγὸν ἐκ φόβου νὰ προδώσω,
Καὶ τὸν ψευδῆ τῆς Μεδινᾶς προφήτην νὰ πιστεύσω,

Ὅστις τοσοῦτον ἐκ Θεοῦ ὑπῆρχεν ἐμπνευσμένος,
Ὥστε Νιγρῖτις δούλη του τὸν ἔχει φαρμακεύσει,
Περίεργος, καθὸ γυνὴ, καὶ θέλουσα νὰ μάθῃ,
Ἂν ὁ προφήτης ἤθελε τὸ φάρμακον νοήσει!
Ὁ γέρων νὰ περιτμηθῶ καὶ κίδαριν φορέσω!
Ὦ τύραννε, ποίαν χαρὰν μοῦ δίδεις δὲν εἰξεύρεις.
Ἐπὶ τῆς κλίνης ἄγνωστον θὰ μ' ἥρπαζεν ὁ Χάρων,
Κ' ἡ μνήμη μου δὲν ἤθελεν ἐξέλθει τῆς Κατούνας.
Πλὴν ἤδη θέλουν ἄγγελοι τὸ μέτωπόν μου στέψει,
Κι' ὁ κόσμος καλλιμάρτυρα θὰ μὲ καλέσῃ νέον.
Τοῦ Πλάστου μου 'ς τὸν οὐρανὸν τὸ πρόσωπον θὰ ἴδω,
Καὶ τῶν ἀγγέλων μουσικὴ τὰ ὦτά μου θὰ τέρπῃ.
Πλὴν τρέμε σύ· τὸ τέλος σου οἰκτρότατον θὰ ἦναι.
Ἐπὶ τοῦ τοίχου γράμματα μεγάλ' ἀναγινώσκω,
Ὡς ἔγραψεν ἀόρατος γραφὶς εἰς τὸν Βαλθάσαρ,
Τὴν τρομερὰν καταστροφὴν ἐγγίζουσαν δηλοῦντα.
Θὰ σοῦ κηρύξουν πόλεμον τὰ ἴδιά σου τέκνα·
Κι' ὅπου τὴν σήμερον κρατεῖς δεσμώτας τοὺς ἐχθρούς σου
Ὑπὸ τανάκτορον αὐτὸ, εἰς φυλακὴν ζοφώδη,
Τὰς κεφαλὰς αὐτῶν πατῶν, μὲ κόμπον βηματίζων,
Αὐτόθι κρύπτην σκοτεινὴν ματαίως θὰ ζητήσῃς,
Τῶν τελευταίων ἡμερῶν τὸν πόνον νὰ ἰάνῃς.
Σεῖς δὲ, πιστοὶ χριστιανοὶ, ὧν ἡ καρδία πάσχει,
Ὁπόταν πρὸς τὸν θάνατον τοὺς ἀδελφούς σας σύρουν,
Ἐλπίζετε· ἡ τοῦ Χριστοῦ βοήθεια θὰ ἔλθῃ·
Μακρόθεν βλέπω τὴν ἡῶ τὴν μέλλουσαν νὰγάγῃ
Τὸν ἥλιον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν αὐτονομίας·
Κ' ἐλεύθερα τὰ τέκνα μας τὴν Μαριὰμ θὰ ψάλουν
Εἰς τοῦ Ὑψίστου τοὺς ναούς . . . » Δὲν εἶχε τελειώσει,
Ὁπότ' Ἀτσίγγανοι ὠχροὶ προέβησαν κρατοῦντες
Λαβὰς καὶ φυσητήρια, πυρεῖα καὶ σφυρία.
Σωροὺς δ' ἀνθράκων ἄναψαν εὐθὺς εἰς τὰ πυρεῖα,
Τοὺς φυσητῆρας δεξιῶς κινούντων τῶν παιδίων.
Ἀφοῦ δ' ἐπερυθράνθησαν αἱ σιδηραῖ λαβίδες,

Μ' ἀγρίαν ὁ Ἀλῆπασσας φωνὴν τοιαῦτα εἶπε·
«Γκιαούριδες, σκοπεύετε νἀλλάξετε τὴν πίστιν;
Θὰ εἴπετε ποῦ κρύπτεται ὁ κλέφτης Κατσαντώνης;»
Κ' οἱ τρεῖς δ' εὐθὺς ἀπήντησαν μ' ἀκλόνητον τὸ θάρρος·
«Οὐδέποτε θἀλλάξωμεν τὴν πίστιν τῶν πατέρων,
Οὐδὲ τοῦ γένους θέλομεν τὸν ἀρχηγὸν προδώσει·
Πρὸς ταῦτα καῖε σίδηρον, κ' ἑτοίμαζε βασάνους·
Μετὰ χαρᾶς θὰ πάθωμεν τὰ πάθη τῶν μαρτύρων.»
Εἶπον, κ' εὐθὺς οἱ βδελυροὶ Τουρκόγυφτοι ἀρχίζουν
Νὰ θέτουν εἰς τὰ πύραυνα τὰς σιδηρᾶς λαβάς των·
Κι' ἀφοῦ τὸ χρῶμα ἔλαβον τοῦ ἀνοιγμένου ῥόδου,
Μὲ βίαν τοὺς ὀδόντας των καθ' ἕνα ἐκριζόνουν·
Δεινὸν δ' ἐλάμβανε σπασμὸν τὸ σῶμα τῶν μαρτύρων,
Ὧν εἶχον δέσει ὄπισθεν σφικτὰ τὰς δύο χεῖρας,
Καὶ μόνον μυκηθμὸς βαρὺς ἐδήλου τὴν ὀδύνην.
Τὰς τρίχας ἔπειτ' ἀποσποῦν τοῦ ἱερέως ὅλας,
Συναποσπῶντες δέρματος τεμάχια μεγάλα,
Ἐξ ὧν σταγόνες αἵματος τὸ χῶμα ἐρυθραίνουν.
Καὶ πάλιν δὲ τοὺς ἐρωτοῦν, τὴν πίστιν ἂν ἀλλάσσουν·
Πλὴν «ὄχι, ὄχι,» ἀπαντοῦν οἱ Ἕλληνες ταχέως.
Πάλιν δὲ τώρ' ἀρχίζουσιν ἐκ νέου τὰς βασάνους·
Ἐγχύνουν εἰς τὰ ὦτά των πυρίτιδα, καὶ ταύτην
Ἀνάπτουν ἄνθρακα πυρρὸν ἐπάγοντες πλησίον·
Ἐμπήγουν εἰς τοὺς ὄνυχας λεπτὰ κι' ὀξέα ξύλα,
Συντρίβουν τοὺς δακτύλους των ἐπαίροντες τὰς σφύρας,
Καὶ μὲ βελόνας νύσσουσι τὰ τρυφερά των μέλη.
Πλὴν μάτην νέας προσπαθοῦν βασάνους νὰ ἐφεύρουν,
Καὶ τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν ἐντείνουσι πρὸς τοῦτο,
Οἱ Ἕλληνες ἀκλόνητοι φυλάττουσι τὴν πίστιν.

Νῦν δ' ὁ Καδῆς ἐξέδωκεν ἀπόφασιν θανάτου
(Ἄειποτ' ὁ Ἀλῆπασσας ἐφύλαττε τοὺς τύπους),
Κ' οἱ μιαροὶ Τουρκόγυφτοι μοιράζονται εἰς δύο.
Τὸ ἥμισυ τὸν λειτουργὸν ἀπάγει τοῦ Ὑψίστου

Πρὸς θέσιν, ἔνθα μέγιστον ἀνάκτορον ὑπῆρχεν,
Εἰς λόφον ὑπερκείμενον τῆς πόλεως κτισμένον.
Πολλοὺς δ' ἐσώρευσαν αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες τοὺς λίθους
Εἰς ἀγγαρείαν ἄκοντες προσάγοντες τὰς χεῖρας·
Κ' ἐντεῦθεν ἔλαβ' ὄνομα ὁ τόπος Λ ι θ α ρ ί τ σ α·
Οὐδὲ σπανίως ὁ πασσᾶς διέταξε νὰ κτίσουν
Μετὰ τῶν λίθων ἄνθρωπον, ἐπιθυμῶν νὰ βλέπῃ
Τὸ ἔργον ἀνυψούμενον ἐπὶ σαρκῶν ἀνθρώπων.
Τοσοῦτον εἶχε' ὁ τύραννος λιθίνην τὴν καρδίαν!
Ἐδῶ λοιπὸν τὸν ἅγιον κομίζουν ἱερέα,
Μᾶλλον σκιὰν ἢ ἄνθρωπον ἐκ τῶν βασάνων ὄντα,
Κι' ὀπίσω μετ' ἀλαλαγμῶν ὁ ὄχλος ἠκολούθει,
Προσπτύων εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ῥίπτων λίθους.
Εἰς τοῖχον δὲ τὸν ἔστησαν ὀρθὸν, καὶ πέριξ λίθους
Μεγάλους ᾠκοδόμησαν, ἀπαραλλάκτως ὅπως
Δι' ἐργαλείων μὲ πηλὸν οἱ οἰκοδόμοι κτίζουν·
Μέχρι λαιμοῦ δ' ἀνύψωσαν τὸ κτίριον τοῦ Ἅδου,
Τοὺς πνεύμονας ἀφήσαντες ὀλίγον νἀναπνέουν·
Τὸ δ' ἡμαγμένον πρόσωπον ἐπήλειψαν μὲ μέλι,
Κι' ἀφῆκαν νὰ τὸ πλήττωσιν οἱ σφῆκες μὲ τὸ κέντρον.
Κ' ἴσως ἐφ' ὥρας ἱκανὰς ἤθελεν ἔτι ζήσει,
Τοῦ βίου κέρδος τῆς ψυχῆς τὴν ἀγωνίαν ἔχων,
Ἂν κόρη τις χριστιανὴ ἐκ τοῦ πλησίον οἴκου,
Τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ προκρίνουσα τοῦ κόσμου,
Δὲν ἤθελ' εἰς τὸν ἅγιον ὕδωρ ψυχρὸν κομίσει,
Παρηγορίας βάλσαμον ποθοῦσα νὰ τῷ δώσῃ.
Τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ψυχρὸν ἐνέκρωσε τὸν Λιάκον.
Πλὴν καὶ τὴν νέαν φύλαξ τις ἰδὼν ἀναχωροῦσαν,
Πυροβολήσας ἔπληξεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν·
Κι' ἀντὶ μιᾶς ἀπέπτησαν ψυχαὶ μαρτύρων δύο,
Νὰ ἴδουν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου.

Συγχρόνως δὲ τὸ ἕτερον τῶν Τουρκογύφτων μέρος
Τοὺς προεστῶτας ἔφερε τῆς ἀτυχοῦς Κατούνας

Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τσεσμὲ, νὰ τοὺς ἐψήσῃ ζῶντας.
Ἐνταῦθα δ' ἔρριπτον σκιὰν τριῶν πλατάνων φύλλα
Διηνεκῆ ψιθυρισμὸν ποιοῦντα πρὸς τὴν αὔραν,
Ὡς νὰ ἐγόγγυζον κι' αὐτὰ κ' ἐθρήνουν μετὰ πόνου
Τὸ αἷμα τὸ τὰς ῥίζας των ὑπὸ τὴν γῆν λιπαῖνον,
Ἕως τὸ δένδρον ἔκοψαν τὸ ἓν ὀξεῖς πελέκεις·
Τὸ δ' ἄλλο εἰς τοὺς ἔπειτα ἐνιαυτοὺς, ὁπότε
Τὸ Μεσολόγγιον φρουροὶ ἀφῆκαν πεινασμένοι,
Λαῖλαψ δεινὴ κατέρριψεν, ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
Ἐκ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ὀργῆς ἐπεγερθεῖσα,
Ἐδῶ λοιπὸν ὡδήγησαν τοὺς Κατουναίους τότε·
Κι' ὀπίσω πλήθη ῥυπαρῶν παρηκολούθουν Τούρκων
Κραυγάζοντα, συρίττοντα, παρόμοια πρὸς κύνας,
Οἵτινες μένουν ἄεργοι εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ χαίρουν,
Ὁπόταν παῖδας ἴδωσιν εὐκόλως φοβουμένους.
Τοιαῦτα δ' εἷς ἐφώνησε, χαμάλμπασις τὸν τίτλον,
Διότι πάντων ἔφορος τῶν ἀχθοφόρων ἦτον,
Ἔχων ἀξίωμα πολὺ, τὰς ἐριδὰς των λύων
Κ' ἑκάστοτε τὰ κέρδη των δικαίως διανέμων·
Σαρίκιον δὲ πράσινον πελώριον ἐφόρει,
Κ' ἔφθανε μέχρι τῶν ποδῶν ὁ ἐρυθρὸς τζουμπές του·
«Κατράμιον ἀλείψατε τὸν ἕνα, κι' ὡς δαδίον
Κατόπιν ἀναφλέξατε· τὸν δ' ἄλλον εἰς τὴν σούβλαν
Μὲ πῦρ ὀλίγον ψήσατε, βραδέως νὰ ποθάνῃ,
Φρικτοὺς δὲ πόνους αἰσθανθῇ κατὰ μικρὸν ἐκπνέων.»
Εἶπε κ' εὐθὺς οἱ δήμιοι ἀλείφουν τὸν Σωτήρην
Μὲ ἄσφαλτον, κι' ἀνάπτουσιν αὐτὸν ὡς τὸ δαδίον·
Τὸν Ζώσιμον δ' ἠνάγκαζον τὸν σύντροφον νὰ βλέπῃ
Καιόμενον, κι' ἀπὸ καπνοῦ πυκνοῦ κι' ὀσμῆς βαρείας
Κραυγὰς φρικώδεις βάλλοντα σπαρακτικὰς, ὡς ὅταν
Εἰς δυστοκίαν ἡ γυνὴ νοσοῦσα περιέλθῃ.
Τὸ δ' ἄλλο τίς θὰ δυνηθῇ ἀδάκρυτος νὰ εἴπῃ;
Ἐν ᾧ τὸν φίλον ἔβλεπε ψηνόμενον, ἐκράτει
Ὁ ἴδιος τὸν ὀβελὸν ἐκεῖνον εἰς τὰς χεῖρας,

Δι' οὗ κι' αὐτὸν ἐσκόπευον νὰ πέμψουν εἰς τὸν Ἅδην·
Ἀφοῦ δ' ἐκάη παντελῶς τὸ σῶμα τοῦ Σωτήρη,
Μαύρων δ' ὀστῶν μικρὸς σωρὸς ἐκ τῶν φλογῶν ἐφάνη,
Μὲ βίαν ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸν Ζώσιμον τρυπῶσι,
Κι' ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁ ὀβελὸς ἐξῆλθεν·
Οἱ δὲ βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὠγκώθησαν ἀγρίως
Κ' ἐσχίσθησαν αἱ παρειαί· ἡ κόμη δ' ἀνωρθώθη,
Κ' ἐρύθρανε τὸ πρόσωπον τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν του.
Κατόπιν δὲ τὸν ὀβελὸν βραδέως περιστρέφουν
Πλησίον εἰς ἀνθρακιάν· τὸν ἐρωτοῦν δὲ πάλιν,
Ἂν ὡς προφήτην ἤθελε λατρεύσει τὸν Μωάμεθ.
Πλὴν οὗτος παντελῶς αὐτῶν τοὺς λόγους δὲν ἀκούει,
Καὶ πρὸς εὐχὰς τὰ χείλη του κινεῖ μετ' εὐσεβείας.
Ταχέως δ' εἰς τὸν Ἰησοῦν παρέδωκε τὸ πνεῦμα,
Πρὸς θλῖψιν τῶν δημίων του, θελόντων νὰναπνέῃ
Κ' αἰσθάνεται τοῦ ὀβελοῦ τὰς φοβερὰς ὀδύνας.
Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ πτῶμά του διόλου δὲν ἀφίνουν
Ὑπὸ τοῦ Ἅδου τὴν ὠχρὰν νὰ ἡσυχάσῃ σκέπην.
Συνάγονται τριγύρω του βομβοῦντες ὡς οἱ σφῆκες·
Τὸ πτύουσιν ἐνόντες πολλὰς βαναύσους ὕβρεις
Οἱ ἄνανδροι, οἱ τῶν κλεφτῶν ἀκούοντες τὰ ὅπλα
Καὶ τρέμοντες, ὡς τρέμουσι τὰ νήπια παιδία
Πλησίον ἐννοήσαντα τὸ σωφρονίζον βάκτρον.
Πλὴν αἴφνης φόβος πανικὸς κατέχει τοὺς βαρβάρους
Τοὺς θρασυδείλους· καὶ βοὴν ἐκβάλλοντες μεγάλην
Φεύγουν μακρὰν ὡς πρόβατα νοήσαντα τὸν λύκον,
Κονιορτὸν δ' ἐγείροντα πυκνὸν εἰς τὸ πεδίον.
Ἐνόμισαν πῶς ἄφησε τὸν ὀβελὸν ὁ μάρτυς,
Καὶ μὲ τὰς μαύρας χεῖράς του τοὺς ἄνθρακας προσρίπτων
Κι' αὐτοὺς ὁμοίως ζωντανοὺς νὰ καύσῃ προσεπάθει·
Οὐδὲ προσήγγισε κανεὶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας,
Νὰ ἴδῃ τὸν κινήσαντα τὰς νεκρωμένας χεῖρας.
Ἐντεῦθεν δ' οἱ χριστιανοὶ εὑρόντες εὐκαιρίαν,
Ἔλαβον θάρρος ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ πλησιάσουν·
Κομίσουν δὲ τὰ λείψανα τῶν εὐκλεῶν μαρτύρων
Εἰς μοναστήριον, κ' ἐκεῖ μ' εὐλάβειαν μεγάλην
Οἱ ἱερεῖς τὰ ἔκρυψαν εἰς λάρνακα λιθίνην.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β'.

Ἐν τούτοις δ' οἱ ἁρματωλοὶ ταχύνοντες τὸ βῆμα
Εἰς ἀσυχνάστους ἀτραποὺς ἀδιαλείπτως τρέχουν,
Καὶ φθάνουν εἰς τὸν Κόζακαν, τῆς Θεσσαλίας ὄρος,
Ἀέρα νἀναπνεύσωσι μακρὰν τῆς τυραννίας.
Ἀπότομοι δ' αἱ κορυφαὶ τοῦ ὄρους ἀνυψοῦνται
Καὶ φαλακραὶ, τοὺς κεραυνοὺς ἑλκύουσαι μὲ κρότον,
Τοὺς θραύοντας συχνότατα τὰς μελανὰς πλευράς των.
Πλὴν κάτωθεν τῶν κορυφῶν, εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ ὄρους,
Ὑπάρχουν προαιώνιοι μεγάλαι καστανέαι,
Ὑφ' ἃς τὸ στῆθος τοῦ βουνοῦ πεδίον σχηματίζει.
Πηγαὶ δ' αὐτόθι διαυγεῖς ῥυάκια μορφόνουν,
Κατάγοντα κατάψυχρον τὸ κελαρύζον ὕδωρ
Καὶ κέδρους τρέφοντα πολλὰς, πλατάνους κι' ἄλλα δένδρα.
Κοσμοῦσι δὲ τὸ ἔδαφος οἱ θῦμοι καὶ τὰ ἴα,
Πληροῦντα θελκτικῆς ὀσμῆς τὴν ἀτμοσφαίραν ὅλην.
Κι' ὁπόταν πέμπῃ καυστικὰς ὁ ἥλιος ἀκτῖνας,
Στιλπνοὺς αἱ πεῦκαι χύνουσιν ὡραίους μαργαρίτας,
Ἀναλυούσης τῆς θερμῆς ἡμέρας τὴν ῥητίνην·
Κ' εὐφραίνεται ὁ ὀφθαλμὸς θεώμενος μακρόθεν
Τὴν καρποφόρον κ' εὐθαλῆ κοιλάδα τῶν Τρικκάλων
Καὶ πᾶσαν τὴν εὐδαίμονα τῆς Θεσσαλίας χώραν,
Ἣν διαρρέει μ' ἀργυρᾶ ὁ Πηνειὸς τὰ ῥεῖθρα,
Ὑπ' αὔρας ῥυτιδούμενος τὸ θέρος ἀεννάου·

Κ' ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν λευκῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου
Ὡς ὄφις στιλβων φαίνεται, τὸ σῶμα περικάμπτων
Μὲ λέπια κρυστάλλινα εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον.

Ἀνόδους δ' ἔχει τὸ βουνὸν αὐτὸ πολὺ δυσκόλους,
Ὅν κλάδος τοῦ ὀξύνοντος τὰς κορυφάς του Πίνδου·
Διὸ κ' οἱ λύκοι σπάνιοι ἐνταῦθα διατρίβουν·
Μόνος δ' αὐτόθεν τῶν πτηνῶν ὁ βασιλεὺς τὸ βλέμμα
Ῥίπτει μακράν, παρατηρῶν ἂν ἄγραν ἴδῃ κἄπου,
Λαγὼν ἢ ὄφιν, μεθ' ὁρμῆς ἐκεῖσε νὰ πετάξῃ,
Μὲ τοὺς γαμψούς του ὄνυχας τὸ θῦμα νἀφαρπάσῃ.
Ἐδῶ καὶ τῶν ἁρματωλῶν ὁ ἀρχηγὸς εἰς ἄντρον
Ὑπὸ δενδρῶνα σκιερὸν ὁπὴν κρυφίαν ἔχον,
Ἀνῆλθε τὴν συμβίαν του νὰ θέσῃ καὶ τὸ τέκνον,
Κι' ἀμέριμνος τὰς ἀπειλὰς τῶν Τούρκων νὰ μανθάνῃ.
Πλὴν ἤδη, καθὼς ἄλλοτε, διόλου δὲν τὸν τέρπει
Τῆς φύσεως τὸ θέαμα, τὸ πλῆρες μεγαλείου·
Καλύπτει νέφος θλίψεως τὰς μελανὰς ὀφρῦς του,
Κι' οἱ ὀφθαλμοί του μένουσιν ἀκίνητοι ὡς στύλοι·
Τὴν δὲ βαρεῖαν κεφαλὴν ἡ δεξιὰ στηρίζει,
Ἣν πάλιν εἰς τὰ γόνατα ἐπηρεισμένην ἔχει.

Τί ἔχεις, Κατσαντώνη μου; τί θλίβει τὴν ψυχήν σου;
Μὴ τῆς Κατούνας ἔμαθες τὴν συμφορὰν, ἢ μήπως
Τὸ ἔθνος σου ἐπαπειλεῖ μεγάλη δυστυχία;
Δὲν ἔμαθεν ὁ ἥρως μας τὴν συμφορὰν τοῦ Λιάκου,
Οὐδὲ τὸ γένος ἔκτακτον δυστύχημα ἠπείλει,
Ἀλλ' ἔρις πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὸν συνταράττει·
Διότι τὸν Ἀλέξανδρον δεινὴ κατέσχε νόσος,
Κ' ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς χθὲς ἐκοίτετο πυρέσσων,
Ἰσχὺν μὴ ἔχων τοὺς νωθροὺς νἀνοίξῃ ὀφθαλμούς του,
Οὐδὲ τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς μὲ λέξεις νὰ ἐκφράσῃ.
Πολλὰς δ' ἡ μήτηρ ἔκαμε προχείρους θαραπείας,
Ποτίζουσ' ἐλελίφασκον καὶ προστριβὰς ποιοῦσα.

Πλὴν ταῦτα δὲν ἠλάττωσαν παντάπασι τὴν θέρμην·
Ὁ δὲ πατὴρ εἰς τὸ βουνὸν μὴ ἔχων τί νὰ πράξῃ,
Πολλάκις τὴν συμβίαν του παρήνεσε τοιαῦτα·
«Ἀγγελικὴ, τὸ τέκνον μας, ὡς βλέπεις, κινδυνεύει,
Κι' ὁ ἰατρὸς ἐξάπαντος ἀνάγκη νὰ τὸ ἴδῃ.
Ἀλλ' εἶν' ἀδύνατον ἐδῶ νὰ ἀναβῶσιν ἄλλοι,
Ἢ ὅσοι ἔχουν τῶν κλεφτῶν τὰς κνήμας τὰς νευρώδεις.
Εἷς τι χωρίον ὕπαγε, ἐκεῖ νὰ διαμείνῃς,
Ἕως ὑγείαν ἐντελῆ τὸ τέκνον ἀναλάβῃ».
Εἶπε μὴ ἔχων τὴν ἰσχὺν τὴν σύζυγον νὰ πείσῃ,
Ἥτις εὐθὺς ἀπήντησε θερμὴν δηλοῦσα πίστιν·
«Πῶς, Κατσαντώνη, δύναμαι νὰ σὲ ἀφήσω μόνον;
Σὺ τρέχεις ἀδιάκοπα εἰς μάχας πεισματώδεις,
Καὶ μόλις ἀναπαύεσαι ὀλίγον τὴν πρωΐαν.
Τίς τότε θέλει ἄγρυπνος φρουρὸς σὲ προφυλάττει,
Μὴ σύντροφοι ἀμέριμνοι ἀσκόπως σ' ἐξυπνίσουν;
Τίς ὕδωρ θέλει διαυγὲς ἀπὸ πηγῆς σοῦ φέρει,
Νὰ πλύνῃς τοῦ προσώπου σου τὸν ῥύπον, κι' ἀναλάβουν
Τὰ κεκμηκότα μέλη σου τὴν πρώτην δύναμίν των;
Τίς θέλει φαγητὸν θερμὸν εἰς ἄντρον ἑτοιμάζει,
Ὅπως ἐνίοτε μ' αὐτὸ στηρίζῃς τὴν καρδίαν;
Κ' ἔπειτα τώρα καθὼς πρὶν ἀσφάλειαν θὰ ἔχω;
Αἱ φίλαι Κατσαντώνεναν ἐκεῖ θὰ μὲ καλῶσι,
Καὶ θὰ δεικνύουν τεινοντες τὸν δάκτυλον οἱ πάντες
Τὴν σύζυγον τἀρματωλοῦ τοῦ πρώτου τῶν Ἑλλήνων·
Τοσοῦτον ἔγεινε γνωστὸν τὸ μέγα ὄνομά σου!
Τί δὲ νομίζεις; θέλουσιν οἱ Τοῦρκοι καθυπνώσσει;
Ἢ μᾶλλον θέλουσιν εὐθὺς πολλὰς ἐνέδρας κάμει
Κ' ἐκδικηθῶ τὰ αἵματα τῶν ὑπὸ σοῦ σφαγέντων;
Δὲν γίνεται, δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἀφήσω μόνον.»—
«Πλὴν σὺ μὴ λέγῃς παντελῶς ὅτ' εἶσαι σύζυγός μου·
Μ' ἄλλου ἀνδρὸς ἐπώνυμον ἂς σὲ καλοῦν αἱ φίλαι.»—
«Τί μ' εἶπες; καὶ νὰ σ' ἀρνηθῶ λοιπὸν ἀκόμη πρέπει;
Ὤ! κάλλιον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοὺς νὰ μ' ἐξορύξουν,

Κ' ἐπαῖτις εἰς τὰς ἀγυιὰς νὰ ἐπαιτῶ τὸν ἄρτον·
Μυρία τέκνα προτιμῶ ἐκπνέοντα νὰ ἴδω,
Ἢ μ' ὄνομα φρικτὸν ἀνδρὸς νὰ μὲ καλέσουν ξένου.»
Εἶπε μ' ἀγρίαν ἡ γυνὴ παραφοράν, κι' ὁ ἥρως
Φρονίμως ἀπεχώρησεν ἐκτὸς τοῦ ἄντρου, θέλων
Ῥέμα τῆς ὀργῆς αὐτῆς ἡ θύελλα νὰ παύσῃ.
Βαρυθυμῶν δ' ἐκάθισε, κατέχων τὴν ψυχήν του·
Πλὴν τέλος τὴν ὑπομονὴν ἀπώλεσε, καὶ πάλιν
Ἐπέστρεψε τὸν ἄρρωστον Ἀλέξανδρον νὰ ἴδῃ.
Παρατηρῶν δ' ἀγωνιῶν τὸ τέκνον του καὶ καῖον,
Μὲ τρόπον εἶπε τρυφερὸν πρὸς τὴν συμβίαν οὕτω·
«Ἀγγελική μου, σκέφθητι· δὲν ἔχεις ἄλλο τέκνον·
Ὁμοίως δὲν ἐχάσαμεν προτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον,
Εἰς ὄρη περιάγοντες ἐκεῖνον ἀσθενοῦντα;
Ἀγγελική μου, πήγαινε τὸ τέκνον μας νὰ σώσῃς,
Καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμις ἐμὲ θὰ προστατεύσῃ.»
Εἶπε, δακρύων δ' ἔγειναν οἱ ὀφθαλμοί του βρύσις·
Οὐδ' ἡ πονοῦσα τῆς μητρὸς καρδία ἠδυνήθη
Τὸν χείμαρρον τῶν καυστικῶν δακρύων νὰ κρατήσῃ,
Τὸν σύζυγόν της βλέπουσα νὰ κλαίῃ ὡς παιδίον.
Κι' ἤδη πικρῶς ἀμφότεροι τὸν χωρισμόν των κλαίουν,
Ὡς ἂν τοῦ μαύρου μέλλοντος προαίσθησιν νὰ εἶχον.
Τοιαῦτα δ' ἡ Ἀγγελικὴ ἐφώνησε μετ' ἄλγους·
«Καὶ τί θὰ κάμω; βέβαια ἀνάγκη νὰ σ' ἀφήσω,
Ἀφοῦ τὸ στόμα τὸ φρικτὸν ὁ Χάρων διανοίγων
Νὰ καταπίῃ προσπαθεῖ τὴν μόνην μας ἐλπίδα.»
Εἶπε, κι' ὁ ἥρως πάραυτα καλεῖ τὸν Λεωνίδαν
Ἐπιστολὴν συστατικὴν νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Δήμαν
Τῆς γενεθλίου κώμης του πνευματικὸν ποιμένα.
Κατόπιν κλέφτης εὔρωστος, τὰς ἀτραποὺς γινώσκων,
Ἐπαίρει 'ς τὰς ἀγκάλας του τὸ ἄρρωστον παιδίον,
Καὶ τὴν μητέρα προσκαλεῖ νὰ ἔμβουν εἰς τὸν δρόμον.
Μὲ πόνον δ' αὕτη κατ' ἀρχὰς περιπατεῖ βραδέως,
Καὶ μὲ λυγμοὺς τὸν ἄνδρα της ἀπεχαιρέτησ' οὕτω·

«Ὦ Κατσαντώνη, μήνυμα πολλάκις νὰ μοῦ πέμπῃς
Ἂν ὑγιαίνῃς, μὲ χαρὰν κ' ἐγὼ νὰ ὑγιαίνω·
Μὴν ἦσαι λίαν τολμηρὸς εἰς τῶν μαχῶν τοὺς φόνους,
Μήπως ἀφήσῃς ὀρφανὸν τὸ δύστυχόν μας τέκνον,
Καὶ χήρας μαῦρον φόρεμα ἡ σύζυγός σου βάλῃ.»
Εἶπε, κι' ἀπέμειν' ἄναυδος ὁ Κατσαντώνης τότε·
Εἰς σκοπιὰν δ' ἐκάθισε νὰ βλέπῃ τὴν συμβίαν,
Ἥτις μὲ βῆμ' ἀκούσιον τὸν κλέφτην ἠκολούθει
Τὸν φέροντα τὸ ἀσθενοῦν παιδίον της εἰς χεῖρας·
Ὀπίσω δ' ἔστρεφε συχνὰ τἀνήσυχόν της βλέμμα,
Ἕως τοῦ ὄρους ἡ ὀφρὺς ἀπέκρυψε τὸ μέρος,
Ἐφ' οὗ καθήμενος αὐτὴν ὁ ἥρως παρετήρει.

Ἤδη λοιπὸν ἀπέμεινεν ὁ Κατσαντώνης μόνος,
Κ' ἐπὶ τοῦ στήθους ἄθυμος ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας
Τρικυμιώδες θεωρῶν τὸ μέλλον τὸ ζοφῶδες,
Καὶ πάλην ἀδιάλειπτον πρὸς τὸν πασσᾶν προβλέπων,
Ὁπότε νέον θλίψεως ἐπεσωρεύθη νέφος.
Εἰς τὸ βουνὸν περίλυπος ἀνέβη πεζοδρόμος,
Καὶ τῆς Κατούνας τὰ δεινὰ δακρύων διηγήθη·
Ἐπίσης δὲ κ' αἱ παρειαὶ τῶν ὁπλιτῶν τοῦ ἔθνους
Ἀφθόνως καθυγράνθησαν ὑπὸ θερμῶν δακρύων,
Ὅταν τοῦ Λιάκου τὸ φρικτὸν μαρτύριον διῆλθε,
Τὰς ὕβρεις καὶ τὰ βάσανα τῶν δύω προεστώτων·
Ὁ δ' ἄλλοτε γλυκύτερος τῶν χαριέντων παίδων
Ὁπλαρχηγὸς παντάπασι δὲν ἠδυνήθη τώρα
Τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ μὲ βίαν νὰ κρατήσῃ·
Ἀλλ' εἶπε τῆς καρδίας του τὸ ἄλγος ἐκδηλόνων·
«Ἐκδίκησιν, ὦ σύντροφοι, ἐκδίκησιν φωνάζει
Τὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν· ἐπάρετε τὰ ὅπλα
Νὰ καταβῶμεν παρευθὺς εἰς Τουρκικὸν χωρίον,
Νὰ σφάξωμεν, ὡς ἔσφαξαν, γυναῖκας καὶ παιδία,
Πρὸς τοὺς βεβήλους βέβηλον ἐπάγοντες τὴν χεῖρα.»
Πλὴν τότε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἐμφρόνως περιστέλλει

Ὁ Δίπλας λόγον συνετὸν τοιοῦτον ἀποτείνας·
«Μὴ, φίλοι, τόσον σπεύδωμεν· διότι, καθὼς λέγουν,
Ἡ κύων σπεύδουσα γεννᾷ ἀόμματα τὰ τέκνα,
Μὲ κόπον δ' ἔπειτα πολὺν τὰ κάμνει νὰναβλέψουν
Τὰ βλέφαρά των λείχουσα πολλάκις μὲ τὴν γλῶσσαν·
Καὶ τώρα τὴν ταχύτητα ἐπίκαιρον δὲν βλέπω·
Διότι πόθεν βέβαιον ὅτι δὲν θέλει τύχει
Εἰς τὸ πεδίον χιλιὰς βαρβάρων ὡπλισμένων,
Καὶ κυκλωθέντες ἔξαφνα ὡς πρόβατα σφαγῶμεν,
Χωρὶς νὰ ὠφελήσωμεν τὸ γένος μας διόλου;
Ἀφήσατε· καθ' ἑαυτὴν θὰ ἔλθ' ἡ εὐκαιρία
Ἐκδίκησιν νὰ λάβωμεν τοῦ αἵματος ἐκείνου.»
Τὸν λόγον δὲν ἀπέληξεν, ὁπότε πεζοδρόμον
Κατεῖδον ἀναβαίνοντα εἰς τῶρος μετὰ τάχους·
Καὶ πάντες τότε πρὸς αὐτὸν διεύθυναν τὸ βλέμμα
Τὸν Δίπλαν παραιτήσαντες, ὅστις βεβαίως κι' ἄλλα
Παντοῖα θὰ προσέθετεν ὡς πράττουν οἱ πρεσβύται.

Ἐν τούτοις δ' ἦλθε πνευστιῶν ὁ πεζοδρόμος, κ' εἶπε
Τοιαῦτ' ἀφοῦ ἀνέλαβεν ὀλίγον τὴν πνοήν του·
«Ὦ Κατσαντώνη, ἀρχηγὲ τῶν ὅπλων τῶν Ἀγράφων,
Πρὸς ἃ τὸ ἔθνος σήμερον μὲ πόθον ἀποβλέπει,
Ἐκεῖθεν μέλλον αἴσιον ἐλπίζον νἀνατείλῃ.
Ἐκ τοῦ Ζυγοῦ μ' ἀπέστειλεν ὁ παλαιός σου φίλος,
Ὁ ἀρχηγὸς ἡμῶν Μακρῆς τοιαῦτα νὰ σὲ εἴπω·
«Εἰς τὸ Βραχῶρι ἔφθασε ποσὸν χρημάτων μέγα,
Ὃ πέμπει ὁ Ἀλῆπασσας κατ' ἔτος εἰς τὴν Πόλιν,
Τὸν φόρον τὸν ἐτήσιον πληρόνων, καὶ προσέτι
Δωροδοκῶν τοὺς ἰσχυροὺς πλησίον τοῦ Σουλτάνου,
Ὅπως μὴ ψέγουν τὰς πολλὰς αὐτοῦ παρανομίας.
Διςχίλιοι τὸν θησαυρὸν αὐτὸν θὰ συνοδεύσουν
Κονιάροι καὶ Τουρκαλβανοί· πλὴν ἂν κατέλθῃς ἔχων
Τοὺς ἐκλεκτοὺς συντρόφους σου, διόλου δὲν φοβοῦμαι·
Εἶναι χαλντούπιδες δειλοί, καὶ φεύγουσιν εὐκόλως,

Ἀφοῦ τὴν πρώτην κόψωμεν ὁρμὴν των εἰς τὴν μάχην·
Ἄλλως δὲ μέλλουν βέβαια ἐκ τῆς Κλεισούρας πάντες
Νὰ διαβῶσιν, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἄλλο μέρος·
Ἐνταῦθα δὲ ἡ στενωπὸς σμικρύνεται τοσοῦτον
Ἐνιαχοῦ, ὥστε διττοὶ δὲν διαβαίνουν ἵπποι.»»
Τοιαῦτα μ' εἶπε, καὶ τὴν χθὲς ἐκίνησα πρωΐαν
Τὰ μυστικά σας σύμβολα μαθὼν μετ' ἀκριβείας.
Εἰκάζων δὲ διέτρεχον τὰ ὄρη καὶ πεδία,
Καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς πηγὴν ἐκάθισα πλησίον,
Τὸν ξηραμμένον φάρυγγα μὲ ὕδωρ νὰ δροσίσω.
Αὐτοῦ δὲ παρετήρησα τρεῖς λίθους τεθραυσμένους,
Ὧν ὁ μεσαῖος τὴν ἐδῶ διεύθυνσιν ἐδήλου·
Καὶ πάραυτα ἐνόησα τὴν θέσιν ὅπου εἶσθε.»
Εἶπε κ' ἐπέλαμψε χαρὰ εἰς τῶν κλεφτῶν τὴν ὄψιν,
Καθὼς σκιρτοῦν βρυχώμενοι οἱ λέοντες, ὁπόταν
Ἐξαίφνης ὀσφρανθοῦν ὀσμὴν παχέων βοσκημάτων.
Ταχέως αἴρουσι λοιπὸν τὰ ὅπλα καὶ τοὺς σάκκους,
Καὶ σφίγγουσι τὰ πέδιλα νὰ ἔμβουν εἰς τὸν δρόμον,
Ὁπότε πάλιν τὴν σπουδὴν αὐτῶν ὁ Δίπλας κόπτει·
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ ἔμπειρος πρεσβύτης πρὸς τοὺς κλέφτας·
«Μὴ, φίλοι, τόσον σπεύδωμεν νὰ ἔμβωμεν εἰς δρόμον·
Ὁ ἥλιος, ὡς βλέπετε, μεσουρανεῖ, κι' ἂν τώρα
Κινήσωμεν, ἐνδέχεται προδόται νὰ μᾶς ἴδουν·
Ἐκεῖσε δὲ θὰ φθάσωμεν ἡμέραν παρομοίως.
Ἀφήσατε ὁ ἥλιος νὰ κλίνῃ πρὸς τὴν δύσιν,
Καὶ τότε ὑπὸ τὴν σκιὰν κρυπτόμενοι τῶν δένδρων
Κινοῦμεν, καὶ βαδίζομεν μὲ ἥσυχον τὸ βῆμα·
Τὴν νύκτα δὲ μὲ ζωηρὸν τὸ τάχος προχωροῦμεν·
Κι' ἀφοῦ τὸν ὕπνον κλέψωμεν ὀλίγον τὴν πρωΐαν,
Αὖθις εἰς δάση κι' ἀτραποὺς προάγομεν κρυφίως.
Οὕτω δ', ἐλπίζω, θέλομεν εἰς τὴν Κλεισούραν φθάσει
Μεθαύριον, ὅτ' ἡ πλειὰς ἀρχίζει νὰνατέλλῃ.
Τὸ σκότος πρέπει σύντροφον νὰ ἔχωμεν οἱ κλέφται,

Καὶ τὰς θυέλλας βοηθὸν τῶν τολμηρῶν σκοπῶν μας.»
Εἶπε καὶ πάντας ἔπεισε τοῦ γέροντος ὁ λόγος.

Ἀφοῦ δ' ὁ Φοῖβος ἤρχισε νὰ κλίνῃ πρὸς τὴν Δύσιν,
Πρῶτος ὁ Δίπλας ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ὅπλον,
Κι' ὠρθώθη μὲ βραδύτητα «καιρὸς,» εἰπὼν, «ὦ φίλοι.»
Μ' ἓν πήδημα δ' εὑρέθησαν κ' οἱ ἄλλοι ὠρθωμένοι·
Καὶ τὰς βαρείας ῥίψαντες ἐπὶ τῶν νώτων χλαίνας,
Καὶ δέσαντες μανδήλιον ἐπὶ τῆς κόμης μαῦρον,
Τοὺς ῥωμαλέους πόδας των ἀρχίζουν νὰ κινῶσι.
Σιωπηλοὶ δ' ἐβάδιζον τὸ πρῶτον πρὸς τὴν θέαν
Τῆς φύσεως μὲ θαυμασμὸν τὸ βλέμμα προσηλοῦντες,
Κι' ἀκούοντες τὴν μουσικὴν τοῦ δυνατοῦ ἀνέμου
Τοῦ σείοντος τὰς ὑψηλὰς ἐλάτας καὶ ὀξύας.
Ἀργὰ δ' ἀφοῦ τῆς φύσεως τοὺς ἔτερψαν τὰ κάλλη,
Ἀσμένως μάχας παλαιὰς νὰ διηγῶντ' ἀρχίζουν,
Θέσεις δεικνύοντες πολλὰς βρεγμένας μὲ τὸ αἷμα
Τῶν Τούρκων, ὧν ἀφήρεσαν τὰ πλούτη τἀρπαγμένα
Ἀπ' οἴκων χριστιανικῶν δι' ὠμοτάτου τρόπου.
Σπανίως δὲ καθίζουσιν ὑπὸ σκιὰν δενδρῶνος,
Ὁπότ' ἡ ἀηδὼν σιγᾷ, καὶ ζωηρὰν ἐντείνει
Ὁ πετροκόσσυφος φωνὴν ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας.
Ὀλίγον δ' ἀναπαύσαντες τὸ σῶμα καὶ φαγόντες,
Αὖθις ἐγείρονται γοργὰ προάγοντες τὸ βῆμα
Εἰς ἀτραπούς, ἔνθα συχνὰ αἱ κερασέαι θάλλουν
Αἱ ἄγριαι κ' αἱ φέρουσαι μῆλα στυφὰ μηλέαι·
Εἰς καταρράκτας κἄποτε δροσίζουσι τὰ χείλη,
Τοὺς ἀπὸ βράχων χύνοντας τὸ κρυσταλλῶδες ὕδωρ,
Τὸ παῖζον ὡς τὰ κάτοπτρα μὲ τὰς λευκὰς ἀκτῖνας,
Καὶ τρέφον εἰς τὰ ῥεύματα πληθὺν λεπτοκαρύων.

Κ' ἦδ' εἰς τὰ σύνορα σχεδὸν τῶν Ἀκαρνάνων εἶναι
Ὡς φάσματα νυκτερινὰ φαινόμενοι μακρόθεν,
Ἢ κόρακες ἱπτάμενοι πρὸς σάρκας τεθνεώτων,

Ὁπότε φρίκη τῶν κλεφτῶν τὰ μέλη κυριεύει·
Οἱ τέως δὲ μ' ἀγέρωχον προβαίνοντες τὸ ἦθος
Ὡς ἀνδριάντες ἵστανται, κ' αἱ τρίχες των ὀρθοῦνται·
Ἀπὸ δασώδους φάραγγος προέβαινεν εἷς ὄφις
Σύρων ὀπίσω τὴν οὐρὰν μὲ κρότον εἰς τὸ χῶμα
Κ' ὑψόνων εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἐπίμηκες τὸ στῆθος·
Πελώριον δὲ μέγεθος τὸ στίλβον εἶχε σῶμα,
Καὶ συνεχῶς διήνοιγε τὰς γνάθους του συρίττων,
Δεινὸν δ' ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πῦρ ἐξακοντίζων.
Ἀφοῦ δ' ἐρπύσας ἤγειρε κονιορτοῦ νεφέλην,
Εἰς δρῦν ἀνέβη κορυφὴν ὑψοῦσαν αἰθερίαν,
Κι' ὡς βέλος τὸν μακρὸν αὐτοῦ λαιμὸν ἀνατινάσσει.
Πτηνοῦ δ' αὐτόθι φωλεὰν ἀνέτρεψε, καὶ πάντας
Τοὺς νεοσσοὺς κατέφαγε, φυγόντων μόλις δύο,
Ὧν οἱ τριγμοὶ τὸν ὄλεθρον ἐδήλωσαν τῶν ἄλλων.
Αὖθις δὲ νῦν τὸ ἑρπετὸν ἀγέρωχον κατέβη,
Καὶ τὴν αὐτὴν ἐβάδισεν ὁδὸν πρὸς τὰ ὀπίσω,
Εἰς θάμβος μέγα τοὺς ἁπλοῦς καταλιπὸν ὀρείτας.
Χαρὰ δὲ τότ' εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δίπλα ἐπεχύθη,
Κ' εἰς τὸν ἀέρα τἀργυροῦν πιστόλιον κενώσας,
Τοιαῦτα μ' ἐνθουσιασμὸν ὡμίλησεν ὁ γέρων·
«Ὦ φίλοι, χαίρετε! λαμπρὰν προροωνίζει λείαν
Ὁ ὄφις ὁ τοὺς νεοσσοὺς καταφαγὼν τοῦ δένδρου·
Τοιαῦτα πάντοτ' ἤκουσα οἱ παλαιοὶ νὰ λέγουν,
Ὅτι σημεῖον αἴσιον βεβαίας νίκης εἶναι
Τὸ ἑρπετόν· ὁ δὲ λαγὼς προμήνυμα ὀλέθρου».
Εἶπε, κ' οἱ κλέφται μὲ χαρὰν κενόνουν τὰς πιστόλας
Ἐνθουσιῶντες καὶ καλὴν ἐλπίζοντες τὴν λείαν.

Κατόπιν δὲ τὸ ζωηρὸν δὲν χαλαρόνουν βῆμα·
Ἀλλ' ἔφθασαν προβαίνοντες πλησίον τῆς Κλεισούρας,
Κ' ὑπὸ σκιὰν ἐκάθισαν πλατάνου παχυτάτου,
Οὗτινος μόλις ἤλελον τρεῖς ἄνδρες περιζώσει
Τὸ στέλεχος συνδέοντες τὰς ἐπιμήκεις χεῖρας.

Σημεῖον δ' ἔκαμαν εὐθὺς πυροβολοῦντες οὕτως,
Ὥστε τὴν ἄφιξιν αὐτῶν οἱ φίλοι νὰ νοήσουν.
Ταχέως δὲ τριάκοντα προσῆλθον Ἀκαρνᾶνες
Τὸ γιγαντῶδες σῶμά των κινοῦντες ἀγερώχως
Καὶ φουστανέλλαν σείοντες πολύπτυχον, μεγάλην,
Πλαγίως δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ φέσιον φοροῦντες.
Εἰς ἀρχηγοὺς δ' ὑπήκουον ὀνόματος μεγάλου·
Τὸν Βαρνακιώτην, μέτριον τὸ σῶμα, πλὴν βροντώδη
Εἰς τοὺς πολέμους βάλλοντα φωνὴν ἀπὸ τοῦ στήθους·
Καὶ τὸν Μακρῆν, τὸν ὑψηλὸν ὡς λεύκην ποταμίαν
Κ' ὑπὸ ξανθῆς κοσμούμενον ὡραιοτάτης κόμης,
Τὸ βλέμμα δ' ἔχοντα γλυκὺ καὶ τρόπους ἐρασμίους.
Τὸν Δίπλαν δ' ἐχαιρέτισαν οἱ δύω οὗτοι πρῶτον
Σεβόμενοι τὴν πεῖράν του, τὰς πολιάς του τρίχας·
Μετέπειτα δ' ἀσπάζονται τὸν ἄρχοντα τῶν ὅπλων,
Καὶ σύμπαντες ἐγκάρδια συνέσφιξαν τὰς χεῖρας,
Ὡς ἀδελφοὶ χρόνον πολὺν ἀλλήλους μὴ ἰδόντες.

Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως ἀσπασμοὺς ἀπέδωκαν ἀλλήλοις,
Τοιοῦτον λόγον ὁ Μακρῆς ἀπέτειν' εἰς τοὺς φίλους·
«Ὦ φίλοι, βέβαια πολὺ θὰ ἦσθε κουρασμένοι,
Ἀπὸ τοῦ Πίνδου μὲ γαργὸν τὸ βῆμα καταβάντες.
Ὅθεν ἀνάγκη πρότερον ὀλίγον νὰ γευθῆτε·
Τὰ τῆς ἐνέδρας δ' ἔπειτα ἡσύχως θὰ σκεφθῶμεν.»
Εἶπε, ταχέως δ' οἱ τραχεῖς ἀνοίγουν Ἀκαρνᾶνες
Τοὺς σάκκους των ἐξάγοντες κρέας ὀπτὸν καὶ ἄρτους,
Οὓς εἶχον ἐξεπίτηδες προτοῦ παρασκευάσει
Αἱ εὔρωστοι γυναῖκες των ἐψήσασ' εἰς κλιβάνους·
Ἔτι τυρὸν τοῦ Παρνασσοῦ προχέοντ' εὐωδίαν,
Ὃν εἰς ἀσκοὺς πηγνύουσι μὲ τέχνην οἱ ποιμένες,
Ὥστ' εἰς μικροὺς ῥηγνύεται νοστιμωτάτους βόλους.
Χαμαὶ λοιπὸν ἁπλώσαντες ἐπὶ τῆς χλόης ταῦτα,
Τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ἀκουστοὺς φιλοξενοῦν ἑταίρους,
Καὶ τὴν μεγάλην των χαρὰν ἐκφράζουν εἰς προπόσεις,

Ἂς μὲ καυκία πίνοντες ἀδιαλείπτως κάμνουν·
Φαιδρύνει δὲ τὴν ὄψιν των κ' ἡ αὔρα τοῦ πλατάνου,
Εἰς τὰ δασέα στήθη των ζωὴν φυσῶσα νέαν,
Κ' εὐκόλως λήθην φέρουσα τῶν μόχθων τῶν προτέρων.

Ἀφοῦ δ' ἐπῆλθε τῆς τροφῆς καὶ πόσεως ὁ κόρος,
Εἰς ὕδωρ διαυγοῦς πηγῆς ἀπένιψαν τὰς χεῖρας,
Κ' ἐκάθισαν οἱ ἀρχηγοὶ καπνίζοντες ἡσύχως,
Σκεπτόμενοι δ' ἀπὸ κοινοῦ πῶς ἔπρεπε νὰ πράξουν.
(Οἱ ἄλλοι μόνον ἤκουον μὲ σέβας σιωπῶντες·
Δύο δ' ἐφύλαττον φρουροὶ εἰς σκοπιὰς τοῦ ὄρους.)
Πρῶτος δὲ πάντων ὁ Μακρῆς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Οἱ Τοῦρκοι, καθὼς φαίνεται, θὰ ἔλθωσιν ἀπόψε·
Διότι Βραχωρίτης τις χριστιανὸς μοῦ εἶπεν,
Ἐλθὼν ἐκεῖθεν κατ' ἐμὴν κρυφὴν παραγγελίαν,
Ὅτι τὰ πάντα ἔχουσι πρὸς δρόμον ἑτοιμάσει·
Ἠγγάρευσαν δὲ κ' Ἕλληνας πολλοὺς νὰ ὁδηγῶσι
Τοὺς ἡμιόνους, μὴ τυχὸν εἰς τὴν ὁδὸν σφαλῶσιν.
Ἂν δὲ κινήσουν, ὡς φρονῶ, περὶ δυσμὰς ἡλίου,
Πρὸ τῆς αὐγῆς θὰ φθάσωσιν ἐδῶ εἰς τὴν Κλεισούραν.
Ἄλλο δ' ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἢ μόνον
Τὴν θέσιν τὴν κατάλληλον νὰ λάβωμεν τὴν νύκτα,
Καὶ κλίναντες τὰ ὅπλα μας εἰς λίθους ἡ στελέχη
Νὰ προσδοκῶμεν τοὺς ἐχθροὺς μὲ ἄγρυπνον τὸ ὄμμα.»
Τοιαῦτα εἶπεν ὁ Μακρῆς, κ' ἐπῄνεσαν οἱ πάντες
Τὸν λόγον του τὸν συνετόν· ὁ δὲ πρεσβύτης Δίπλας
Νὰ λέγῃ πάντοτ' ἀγαπῶν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Καλὰ τὸ λέγουν· ««σπάνια λανθάνεται ἡ φήμη.»»
Τὸ ἤκουον καὶ πρότερον, ὅτι τοιοῦτος ἦτον
Ὁ τοῦ Ζυγοῦ ὁπλαρχηγός, μὲ σύνεσιν κι' ἀνδρείαν·
Ἀλλ' ἤδη μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν φρόνησίν του βλέπω,
Καὶ μὲ χαρὰν τοὺς λόγους του ἀκούω τοὺς σπουδαίους·
Νομίζω δ' ὅτι παντελῶς ἀνὴρ δὲν εἶναι νέος,
Ἀλλὰ τῆς ἡλικίας μου ἡ πεῖρα τὸν στολίζει·

Διὸ πεισθῶμεν ἅπαντες εἰς ὅ,τι μᾶς προτείνῃ.
Καὶ σύμφωνοι μὲν εἰς αὐτὸ, νομίζω, πάντες εἶσθε,
Ἓν ὅμως ἄλλο σκέπτομαι σπουδαῖον νὰ σᾶς εἴπω·
Τὸν Κατουναῖον ἔχομεν ἐκεῖνον νεανίαν,
Ὅστις μὲ λόγους ὕβρισε θρασεῖς τὸν ἱερέα
Ἀποδεικνύων ἄκαιρον ἀνδρείαν ἐν εἰρήνῃ·
Πρέπει δὲ νῦν νὰ ἴδωμεν ἂν ἔχῃ κ' εἰς τὰ ἔργα
Ὁμοίως μέγα φρόνημα ὡς εἶχεν εἰς τοὺς λόγους.
Εἰς θέσιν τάξατε αὐτὸν τοιαύτην, ὥστ' ὀπίσω
Τὸ βῆμα νὰ μὴ δύναται νὰ στρέψῃ, κι' ἂν θελήσῃ».
Εἶπεν ὁ γέρων, κι' ὡς κηρὸς ὠχρίασεν ὁ νέος,
Ἐντὸς δὲ τὴν καρδίαν του παλμὸς δεινὸς κλονίζει.
Καὶ ὅμως εἰς τὰ χείλη του δὲν ἔλειψαν αἱ λέξεις,
Ἀλλ' εἶπε τὴν δειλίαν του μὲ τέχνην ὑποκρύπτων·
«Οὐδέποτε τὸν πόλεμον σκοπεύω νὰ φύγω·
Τὴν μάλιστ' ἐπικίνδυνον θὰ καταλάβω θέσιν,
Ἵν' ἀποδείξω τὴν ψυχὴν τοῦ Γιάννου εἰς τὰς μάχας.»
(Τοιοῦτον εἶχεν ὄνομα ὁ νέος Κατουναῖος.)
Εἶπε, κ' ἐγέλασε πικρῶς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Πίνδου·
Τοιαῦτα δ' εἰς τοὺς παλαιοὺς ἑταίρους ἐξηγεῖται·
«Φεῦ! δὲν μ' ἀρέσκουν παντελῶς τοῦ Γιάννου αἱ καυχήσεις·
Χωσσάδα, σὺ ὀξυδερκὲς τὸ βλέμμα πάντοτ' ἔχεις,
Κ' εἰς τὰς ἐνέδρας πολλαχῶς ἠκόνισας τὸν νοῦν σου·
Εὐκόλως δὲ κατανοεῖς τίς ὁ δειλὸς κι' ἀνδρεῖος·
Ὅπου ταχθῇς, κατάταξον πλησίον σου τὸν Γιάννον,
Καὶ πρᾶξον ὅπως ὁ καιρὸς τῆς μάχης σ' ὁδηγήσῃ.
Οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὸ παρὸν ἀναπαυθῶμεν, φίλοι,
Ὅπως τὴν νύκτα ζωηρῶς κινῶμεν τοὺς μυῶνας.»
Εἶπε κι' ὁ Γιάννος παρευθὺς πρὸς τὸν Χωσσάδαν ἦλθε,
Δηλώσας ὅτι δέχεται νὰ ἐκτελῇ προθύμως
Πᾶν ὅτι ἔμελλεν αὐτὸν ἐκεῖνος νὰ προστάξῃ.
Οἱ δὲ λοιποὶ τὰ μέλη των τανύουν εἰς τὴν χλόην
Ματαίως περιμένοντες ὁ ὕπνος νὰ ἐπέλθῃ.

Ὡς δὲ νεᾶνις παντελῶς τὴν νύκτα δὲν κοιμᾶται,
Ὁπόταν τὴν ἐπαύριον βεβαίως περιμένει
Εἰς εὔθυμον πανήγυριν τὸν ἐραστὴν νὰ ἴδῃ,
Ὃν ἤδη χρόνον ἱκανὸν δὲν εἶχεν ἐνταμώσει·
Ἀλλ' εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς κυκλοῖ ἀδιαλείπτως ποῖον
Νὰ βάλῃ φόρεμα λαμπρὸν ἁρμόζει, καὶ μὲ ποῖον
Νὰ θέλξῃ τρόπον δύναται τοῦ πόθου της τὸν νέον.
Ὁμοίως κ' οἱ παράβολοι ὁπλῖται τῶν ὀρέων,
Χρόνον πολὺν Ὀθωμανῶν χρυσίον μὴ λαβόντες,
Χαρὰν ἀμέτρητον νοοῦν εἰς τὰ εὐρέα στήθη,
Ἐξ ἧς δὲν δύναντ' ἥσυχοι τὰ μέλη νἀναπαύσουν.
Τὸ μέταλλον τῶν ὅπλων των μὲ τέφραν καθαρίζουν,
Ἢ τρίβοντες τἀλείφουσι μὲ μυελὸν ὀστέων·
Καὶ χαίρουν βλέποντες αὐτὰ νὰ λάμπουν εἰς τὸν ζόφον
Τῶν μαύρων ἐνδυμάτων των ὡς ἄστρα εἰς τὸ σκότος.
Ἄλλοι τὴν κόμην τὴν μακρὰν κτενίζουσιν ὡς κόραι·
Ἄλλοι δ' εἰς τρώγλην ἐν τῇ γῇ βαθέως κρυπτομένην,
Ἀνάπτουν κλάδους κρούοντες μὲ τέχνην πυρολίθους.
Ἀφοῦ δ' ἡ φλὸξ κατὰ μικρὸν τὴν λάμψιν καταπαύσῃ,
Καὶ μείνουν μόνον ἄνθρακες καὶ τέφρα πυρρωμένη,
Ἀπὸ τῶν ἄνω τοὺς ἀδροὺς χιτῶνάς των κρατοῦντες
Μετεωρίζουσιν αὐτοὺς ὡς κοίλωμα κωδώνων.
Φαιδρύνει δὲ τοὺς ἀφελεῖς ὁπλίτας τῶν ὀρέων
Κρότος σημαίνων συνεχῆ κατάπτωσιν ἐκείνων
Τῶν κακουχίαν διαρκῆ δηλούντων ζωϋφίων.

Ὁπόταν τὸ Βλαχώριον ἀφίνῃς, καὶ λαμβάνῃς
Τὸν δρόμον τοῦ Αἰτωλικοῦ, τὸ πρῶτον θἀπαντήσῃς
Ἀγροὺς καπνῶν, καὶ θαλεροὺς τὸ θέρος ἀμπελῶνας·
Πρὸς κώμην δ' ἔπειτα μικρὰν βαδίζεις ἐν πεδίῳ
Θαυμάζων τοὺς αὐτοφυεῖς πλατάνους καὶ τὰς λεύκας
Καὶ τῶν δρυῶν τὸ φύλλωμα, ὑφ' ὃ γρομφάδες ἄγουν
Χοιρίδια τρεφόμενα μὲ τὰς ὠμὰς βαλάνους,
Καὶ τρίβουσι τὸ σῶμά των εἰς τὰ σκληρὰ στελέχη.

Κἄπου δ' εἰκόνα θεωρεῖς, κτισμένην ὑπὸ λίθους,
Ἣν εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀνέθηκε διώκων
Τοὺς δαίμονας τοὺς βλάπτοντας τὴν νύκτα τοὺς ὁδίτας.
Κατόπιν δὲ 'ς τ' Ἀλάμπεη θὰ ἔμβῃς τὰ Γεφύρια,
Ἃ πλάτανοι σκιάζουσι συμπλέκοντες τοὺς κλάδους,
Ἐν οἷς τὸ ἔαρ κελαδοῦν ἀπαύστως ἀηδόνες·
Κι' ὥραν σχεδὸν ἡμίσειαν βαδίζεις ἐπὶ λίθων,
Ὧν ἄνευ ἤλελες κολλᾷ εἰς τὸν ἑλώδη τόπον
Τὸν πανταχοῦ τὸ ἔδαφος καλύπτοντα μὲ βρύα.
Εἰς ἴσωμα δ' ἐξέρχεσαι κατόπιν, καὶ πρὸς ῥάχιν
Τὴν καλουμένην τ' Ἀλιτσᾶ τὸ βῆμα διευθύνεις,
Ὁπόθεν ἄλλας ἁπαντᾷς ὀφρῦς τερπνῶν ὀρέων
Πλήρεις σφενδάμνων καὶ δρυῶν, ῥοδοδαφνῶν καὶ μύρτων
Καὶ πρίνων πῦρ εὐχάριστον ποιούντων τὸν χειμῶνα·
Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Κλεισούραν ἄγει.

Ἐκεῖ δὲ τῶρος χείμαρρος ὑπέσκαψ' εἰς τὸ μέσον
Μέχρι τοῦ νῦν ῥυάκια ὀρμητικὰ κατάγων
Ἐντέμνοντα τὴν φάραγγα διὰ καμπῶν ποικίλων.
Ὡς τοῖχος δ' ἑκατέρωθεν οἱ δύο στέκουν βράχοι,
Οὓς πρὸ αἰώνων ἔκοψε τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα.
Τὸ χρῶμα δ' ἔχουν ἐρυθρὸν, κ' ὑποσημαίνουν οὕτω
Τὸ αἷμα τὸ ἀνθρώπινον τὸ βάφον τὰς πλευράς των.
Πεντηκοντάκις δ' ἀντηχεῖ τὸ βόλιον αὐτόθι,
Ὁπόταν παίζων ἄφροντις τὸ ῥίπτῃ διαβάτης,
Ποθῶν τῆς πέτρας ἡ ἠχὼ τὰ ὦτά του νὰ τέρψῃ.
Εἰς βράχον δὲ τὸ βῆμά σου ἐνίοτε προσκρούει,
Ἀπορραγέντα ἐκ σεισμοῦ ἀπὸ τῆς ἄνω ἄκρας,
Ἢ ἐκ τῆς βίας τῆς σφοδρᾶς ῥοῆς παρασυρθέντα.
Τρεῖς δ' ὥρας μόλις δύνασαι τὸν ἥλιον νὰ ἴδῃς,
Βαδίζων εἰς τῆς φάραγγος τὸ κοῖλον τὴν ἡμέραν·
Τὰς δ' ἄλλας κρυερὰ σκιὰ τὰ μέλη σου ψυχραίνει,
Ἐκτεινομένου τοῦ βουνοῦ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.
Κατάγυμνοι δ' αἱ κορυφαὶ ὑψοῦνται τῶν ὀρέων,

Ἐπαίρουσαι πρὸς οὐρανὸν ὀρθίας τὰς πλευράς των·
Καὶ κἄπου μόνον εἰς ῥαγὴν τῆς πέτρας διακρίνεις
Ὀλίγον χῶμα, κι' ἀπ' αὐτοῦ ἐκφυομένην πρῖνον
Ἢ φωλεὰς περιστερῶν ἀγρίων ἱπταμένων,
Ἅμα τῶν ὅπλων ἡ ἠχὼ τοὺς βράχους περιέλθῃ.
Τέσσαρες μόνοι δύνανται αὐτόθι νὰ βαδίζουν,
Ἢ τρεῖς ἡμίονοι βαρὺ κομίζοντες φορτίον·
Πλὴν κἄποτε ἡ ἀτραπὸς στενεύεται τοσοῦτον,
Ὥστ' εἷς ἡμίονος καὶ εἷς προβαίνει διαβάτης.

Αὐτοῦ λοιπὸν τὰ μάλιστα στενὰ κατέσχον μέρη
Οἱ κλέφται, περιμένοντες οἱ Τοῦρκοι νὰ προβάλουν.
Ὁπότε δὲ παρέρχεται βαρὺς ὁ πρῶτος ὕπνος,
Κι' ἀρχίζουν οἱ ὀξύφωνοι ἀλέκτορες νὰ κράζουν,
Ἐφάνησαν ὡς κολοιοὶ μαυρίζοντες οἱ Τοῦρκοι,
Κι' ὡς μύρμηκες προβαίνοντες εἰς τὴν Κλεισούραν μίγδην.
Ὀπίσω δ' ἦγον Ἕλληνες τοὺς ἡμιόνους κ' ἵππους
Ἠναγκασμένοι· κ' ἤκουες μικρῶν κωδώνων ἦχον,
Δι' ὧν κοσμοῦν οἱ βάρβαροι τὰς κεφαλὰς τῶν ζώων
Ὡς νήπια τερπόμενοι εἰς παιδιὰς τοιαύτας.
Πρῶτος δὲ πάντων ἔβαινεν ὁ τῆς Παραμυθίας
Ὁπλαρχηγὸς Χασσάμπεης, ἑξακοσίους ἄγων
Ἐξακουσμένους Λιάπηδες κ' εἰς μάχας γυμνασμένους·
Κατόπιν ὁ Χαμήτμπεης ἀπὸ τὸ Μαργαρίτι,
Ὀκτακοσίων ἀρχηγὸς Τουρκαλβανῶν λογάδων·
Κι' ὀπίσ' ὁ Μουσταφᾶπασσας ὁ ἄρχων τῶν Κονιάρων,
Πεντακοσίους ὁδηγῶν Κονιάρους Ἀσιάτας,
Τοὺς κατοικοῦντας πρότερον τὴν γῆν τοῦ Ἰκονίου,
Εἰς τὴν Εὐρώπην δ' ἔπειτα ἐκεῖθεν σκορπισθέντας·
Ἔτι δὲ νῦν τὸ μαλθακὸν καὶ χαῦνον τῆς Ἀσίας
Διατηροῦντας, ὄντας δὲ τὰ ἤθη διαφόρους
Τοῦ Ἀλβανοῦ τοῦ εἰς ψυχρὰ διαιτωμένου ὄρη.

Σιωπηλοὶ δ' ἐπρόβαινον καὶ κύπτοντες ὀλίγον,
Οὐδόλως θάρρος ἔχοντες τὰ ὕψη νατενίσουν,
Ὁπόθεν τρέμουν κεραυνοὺς τὰ ὄρη μὴ ἐκπέμψουν·
Καὶ φρίκην συναισθάνονται εἰς πᾶσαν φύλλου σεῖσιν·
Τινὲς δὲ τούτων παλαιὰς ἐνέδρας διηγοῦντο
Καπνίζοντες κατ' ἔθιμον τσιμπούκιον ἀπαύστως,
Ὁπότε βροντερὰν φωνὴν ἐκ σκοπιῶν ἀκούουν,
Ἀναγγειλάντων τῶν σκοπῶν τοῦ Κατσαντώνη τότε,
Ὅτι ἐμβῆκαν ἅπαντες οἱ Τοῦρκοι 'ς τὴν Κλεισούραν.
Εὐθὺς δ' εἰς τοὺς ὀδόντας των κρατοῦντες τὰς ρομφαίας
Οἱ κλέφται, ὅπως ἔπειτα τὰς ἔχουν γυμνωμένας,
Πυροβολοῦσι, καὶ βωβαὶ ἐκπέμπονται αἱ σφαῖραι,
Στρωμνὴν εὑροῦσαι μαλακὴν κι' ὀλισθηρὰν τὸ κρέας.
Ἐξήκοντα δὲ πίπτουσι ταχέως νεκρωμένοι
Ἢ πληγωμένοι, καὶ τὴν γῆν λαμβάνουν μὲ τὰς χεῖρας.
Νῦν δὲ δεινὴ κατάπληξις κατέχει τοὺς βαρβάρους·
Κι' ἀλλήλους βλέπουσι δειλοί, τὸ πῶς νὰ ἐξηγήσουν
Τὸ γεγονὸς μὴ ἔχοντες, ὁπόταν ἀπαστράπτουν
Ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ρομφαῖαι γυμνωμέναι,
Μ' ἓν πήδημ' ἔμπροσθεν αὐτῶν ἐλθόντων τῶν Ἑλλήνων.
Συρίττουν δ' ἅπαντες δεινῶς οἱ κλέφται, ὡς ὁπόταν
Τάτμήλατον εἰδοποιῇ τὸ μέλλον νὰ ἐκπλεύσῃ·
Κι' ὁ Βαρνακιώτης τρομερὰν βοὴν ἐκβάλλει τότε,
Ὑφ' ἧς δεινῶς ἀντήχησαν αἱ φάραγγες αἱ πέριξ·
«Ὁ Κατσαντώνης εἶν' ἐδῶ καὶ τοῦ Μακρῆ τὰ ὅπλα,
Καὶ τὴν Κλεισούραν ἔκλεισαν κἀνένας νὰ μὴ φύγῃ.
Τὰ ὅπλα παραδώσατε· ἢ ἄλλως δὲν θὰ μείνῃ
Κἀνεὶς τὴν εἴδησιν αὐτὴν νὰ φέρῃ πρὸς τοὺς ἄλλους.»
Εἶπε, κ' οἱ βάρβαροι ὠχροὶ καθὼς τὰ φύλλα τρέμουν,
Κ' ὑπ' ἐντροπῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς νέαι χαμηλόνουν·
Τὰ ὅπλα των δ' ἀφίνοντες ἐκ τῶν χειρῶν νὰ πέσουν,
Διὰ τοῦ τρόπου φανερὰ δεικνύουν ὅτι μέλλουν
Νὰ πράξουν ὅ,τι πρόσταγμα οἱ Ἕλληνες προστάξουν·
Κι' «ἀμμὰν,» φωνάζουν, «κάμετε εἰς τὴν Τουρκιὰν ἰσάφι.»

Εὐθὺς δὲ τότ' ἐφώναξεν ὁ Κατσαντώνης οὕτω·
«Τοὺς ἀρχηγούς των δέσατε σφιχτὰ διὰ σχοινίων·
Τοὺς δὲ λοιποὺς ἀφήσατε νὰ φύγουν ὅπου θέλουν·
Τοὺς ἡμιόνους οἱ Γραικοὶ κρατήσατ' ἀγωγιάται,
Μὴ 'ξιππασθοῦν καὶ φύγωσι· χαθῇ δὲ τὸ χρυσίον.»
Εἶπεν, ὁ Τσόγκας δ' ἔσπευσε κι' ὁ γίγας Λεπενιώτης
Νὰ δέσουν τοῦ Χασσάμπεη τὰς χεῖρας καὶ Χαμήτη·
'Επίσης δὲ καὶ ὁ Μακρῆς τοῦ Μουσταφᾶ τὰς χεῖρας
"Εδεσ' ὁμοῦ· κ' οἱ πρὸ μικροῦ τὸν τράχηλον ὑψοῦντες
'Ως εὔφωνοι ἀλέκτορες ἀγέρωχον καὶ γαῦρον,
Βαδίζουν τώρα ταπεινοὶ κυρτόνοντες τὴν ῥάχιν·
Κ' οἱ τὴν ζωὴν τῶν ἀτυχῶν Γκιαούριδων τιμῶντες
'Ως μυίας εὐτελοῦς ζωὴν, περὶ τοῦ βίου τρέμουν,
Μήπως ὀλίγας μέλλωσι στιγμὰς νὰ ζήσουν ἔτι·
'Η δὲ λυχνία των σβεσθῇ 'ς τὸ ὕψος τοῦ αἰθέρος,
Καθὼς δοξάζουν οἱ πολλοὶ συνήθως Μουσουλμάνοι,
"Οτι πᾶν ἄστρον τουρανοῦ ζωὴ ἀνθρώπου φέγγει,
Κι' ὁπόταν σβύννῃ ἓν αὐτῶν, εἷς ἄνθρωπος ἐκπνέει.
Πρὸ πάντων δὲ ὁ Μουσταφᾶς τὰ δάκρυα δὲν παύει·
'Αλλ' ὡς γυνὴ ὀδύρεται, τὰς τρίχας του δὲ τίλλει.

'Εν τούτοις δ' οἱ ἐπίλοιποι, τὴν ἄδειαν λαβόντες
Νὰ φύγωσιν, ἀφήσαντες τὰ ὅπλα των, δὲν χάνουν
Οὐδὲ στιγμὴν, ἀλλὰ μ' ὁρμὴν μεγάλην ἀναβαίνουν
Τὰ ὄρη, ὅπου φαίνονται κἄπως βατά· κ' ἡ φρίκη
Τὰ βήματά των στερεὰ δὲν ἄγει πρὸς τοὺς βράχους·
Πολλοὶ δ' αὐτῶν κρημνίζονται ἢ πίπτουσιν ὑπτίως,
"Οπου πηλὸν οἱ ῥύακες ποιοῦσιν εἰς τὸ χῶμα,
'Ολισθαινόντων εὔκολα τῶν μαλακῶν πεδίλων·
Τὸ δὲ ζοφῶδες τῆς νυκτὸς τὸν τρόμον ἐπαυξάνει.
Κ' οἱ τέως ἄνδρες ἔχοντες εἰς τοὺς πολέμους θάρρος
'Ως αἶγες γίνονται δειλαὶ, ἃς ὁ ποιμὴν διώκει,
'Οπόταν θέλῃ τὴν ὁδὸν, ἣν ἔχουσι, νἀλλάξουν.
Οἱ δ' "Ελληνες μετὰ χαρᾶς τοὺς βλέπουσι νὰ φεύγουν,

Τὸν πανικὸν αὐξάνοντες μὲ τὰς κραυγάς των φόβον.
Κι' ἀφοῦ βαρβάρων παντελῶς ἡ φάραγξ ἐκενώθη,
Μετὰ μικρὸν τὰ ὅπλα των καθ' ὁρμαθοὺς κομίζουν
Εἰς ὀροπέδιον· κι' αὐτοῦ διαλογὴν ποιοῦντες,
Τὰ μὲν χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ φυλάττουσι· τὰ δ' ἄλλα
Σκορπίζουν εἰς τὰ ῥήγματα τὰ πέριξ, μὴ τὰ εὕρουν
Οἱ βάρβαροι καὶ κάμωσι κατόπιν αὐτῶν χρῆσιν.

Συγχρόνως δὲ κ' οἱ Ἕλληνες τοῦ Βραχωρίου ἄγουν
Τοὺς ἡμιόνους, καὶ σκιρτοῦν ὑπὸ χαρᾶς ὡς παῖδες·
Γελῶσι, καὶ τῆς δεξιᾶς συγκρούουν τοὺς δακτύλους,
Ὡς κάμνουν ὅταν τὸν χορὸν μετ' εὐθυμίας σύρουν,
Μὲ πᾶν σημεῖον θέλοντες νὰ δείξουν πόσον χαίρουν.
Οὕτω δ' ὁ εἷς ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν ἄλλον·
«Τρεῖς πήχεις ὑψηλότερος πῶς ἔγεινα νομίζω·
Τοσούτους μέλλουν θησαυροὺς οἱ κλέφται νὰ πολαύσουν·
Βεβαίως δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς θέλει κολλήσει κάτι.»
Τοιαῦτα ἐξεφράζοντο, καὶ δεξιῶς τὰ κτήνη
Κρατοῦντες νὰ πολύωσιν ἀρχίζουν τὰ σχοινία
Τὰ σάκκους σχηματίζοντα πλεκτοὺς στερεωτάτους,
Ἐν οἷς τὸ νόμισμ' ἄφθονον ἐσώρευσαν οἱ Τοῦρκοι.
Τοὺς κόμβους δὲ νὰ λύσωσιν ὑπομονὴν δὲν ἔχουν·
Ἀλλὰ τὰς κοπτερὰς αὐτῶν ἀφέλκοντες λαβίδας,
Τοὺς κόπτουν ὡς τὸν Γόρδιον δεσμὸν ὁ μέγας ἥρως.
Σωροὺς δὲ τώρα κάμνουσι χρυσίου τρεῖς μεγάλους
Κι' ἄλλους τοσούτους ἀργυροῦ νομίσματος· καθότι
Τριάκοντ' ἀπεφόρτωσαν τοὺς ἡμιόνους κ' ἵππους.
Θάμβος δὲ μέγα τὴν ψυχὴν αὐτῶν καταλαμβάνει,
Καὶ τῆς καρδίας τὴν χαρὰν μὲ λόγους φανερόνουν·
«Τοσοῦτον δὲν μ' εὐχαριστεῖ τὸ ἄμετρόν μας κέρδος,
Ὅσον διότι βλέπουσι μ' αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς των
Εἰς χεῖράς μας τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἰσχυροῦ Σουλτάνου
Τρεῖς ἀρχηγοὶ φυλάργυροι, καὶ χάριν τοῦ χρυσίου
Τὰ πάντα θυσιάζοντες, ζωὴν, τιμὴν, θρησκείαν.

Βεβαίως δ' εἰς τὸ θέαμα τῆς λείας ταύτης πάσχει
Πλειότερον ἡ φθονερὰ ψυχή των ἢ μυρίαι
Ἂν ἔνυσσον τὸ σῶμά των ὀξύταται βελόναι·
Τοσοῦτον τοὺς κερδαίνοντας οἱ Ἀλβανοὶ ζηλεύουν! »

Ἔλεγεν ὅτε βροντερὰν φωνὴν ὁ Κατσαντώνης
Ἐκβάλλει μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατήσῃ πλέον
Τὴν εἰς τὸ βράζον στῆθός του ἐδρεύουσαν ὀργήν του·
« Χασσάμπεη, αἰχμάλωτον καὶ πρὶν δὲν σ' ἔχω λάβει;
Δὲν μ' ἔδωκας δ' ὑπόσχεσιν νὰ μὴ πειράξῃς πλέον
Χωρίον χριστιανικόν, ἐὰν σ' ἀφήσω ζῶντα;
Πῶς ὕστερον ἠμέλησας τὴν πίστιν σου τοσοῦτον,
Ὥστε γυναῖκας ἔσφαξας καὶ τρυφερὰ παιδία
Τὸν παρελθόντα Μάϊον εἰς τὸ χωρίον Κρόγια;
Φεῦ! πόσον νῦν οἱ Ἀλβανοὶ τὴν πίστιν δὲν τηροῦσιν·
Ἀλλ' ὡς οἱ Τσίγγανοι σχεδὸν οἱ ψεῦσται περιπαίζουν
Θρησκείαν, πίστιν καὶ Θεόν. Ποῦ εἶσαι, Λεπενιώτη;
Καὶ σὺ ὁ δεξιός ἐμοῦ βραχίων εἰς τὰς μάχας,
Τῶν Ἀκαρνάνων καύχημα, ἀνδρειωμένε Τσόγκα;
Τὰ ξίφη σας ἐλκύσατε, ταχέως νὰποθάνουν,
Ὅπως ἀκούσουν οἱ λοιποὶ Τουρκαλβανοὶ τὸ πρᾶγμα,
Καὶ τρέμωσι τὴν πίστιν των εὐκόλως νἀψηφῶσιν. »
Εἶπε καὶ νέους ὀδυρμοὺς ὁ Μουσταφᾶς ἀρχίζει·
Τὸν πλοῦτόν του δ' ὑπόσχεται νὰ τοὺς χαρίσῃ πάντα,
Ὅσον πρὸ χρόνων ἄδικα συνέλεξ' ἐκ ραγιάδων·
Ἀκόμη καὶ χριστιανὸς νὰ γείνῃ προαιρεῖται,
Μόνον νἀφήσωσιν αὐτὸν τὸ φῶς νἀπολαμβάνῃ.
Πλὴν τότε κλέφτης ἔμπειρος ὡμίλησε τοιαῦτα·
« Δὲν θέλομεν νἀκούσωμεν μεταλλαγὴν θρησκείας,
Οὐδ' ἐμπαιγμὸν τῶν ἱερῶν τῆς πίστεως πραγμάτων·
Διότι κι' ἄλλοι πάμπολλοι εἰς κίνδυνον ἐλθόντες
Εὐκόλως προσεκύνησαν τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου,
Φοβούμενοι τὸν θάνατον ὡς αἱ δειλαὶ γυναῖκες·
Πλὴν ἅμα τῆς σφαγῆς αὐτῶν ἐπέρασεν ἡ ὥρα,

Κ' ἐμπρὸς τοῦ ξίφους τῶν κλεφτῶν δὲν ἔτρεμον ὡς γύφτοι,
Ταχέως τὴν προτέραν των ἀνέλαβον θρησκείαν,
Καὶ μᾶλλον ἔγειναν ὡμοὶ τῶν ἄλλων ὁμοπίστων.
Μηδόλως τούτου φείδεσθε, οἱ ἄρχοντες τῶν ὅπλων.»
Οὕτως οὐδόλως ὠφελοῦν τὸν Μουσταφᾶν οἱ θρῆνοι·
Τὸ τέλος δὲ πλειότερον ὀδυνηρὸν λαμβάνει,
Σκωπτόντων τῶν ἁρματωλῶν τοῦ Τούρκου τὴν δειλίαν.

Κι' ὅμως τοὺς δύο Ἀλβανοὺς δειλία δὲν κατέχει,
Ἀλλὰ μὲ θάρρος μέλλουσι τὸ ζῆν νὰ καταλίπουν
Ὡς στρατιῶται ἀληθεῖς, εἰς πῦρ ἀναθρεμμένοι·
Τοιαῦτα δ' εἶπεν ὁ Χασσὰν εἰς τῶν κλεφτῶν τὸν πρῶτον·
«Ὦ Κατσαντώνη, μὴ φωνὰς μετ' ἀπειλῶν ἐκβάλλῃς·
Διότι δὲν δακρύομεν ἡμεῖς καθὼς αἱ πόρναι,
Οὐδ' ἔχει τις τοὺς Ἀλβανοὺς δειλοὺς ἀποκαλέσει·
Εἶναι πικρὸς ἀείποτε ὁ θάνατος βεβαίως·
Οὐδ' εἶναί τις ἐπὶ τῆς γῆς κακόμοιρος τοσοῦτον,
Ὥστε τὸ μαῦρον σάβανον νὰ προτιμᾷ τοῦ βίου.
Πλὴν κἂν ἡμᾶς παρήγορος ἰδέα κολακεύει,
Ὅτι τὸ ξίφος ἥρωος τὸ αἷμά μας θὰ χύσῃ·
Καὶ τῶνομά μας μετ' αὐτοῦ ἡ φήμη θἀναγγείλῃ,
Νὰ τὸ θαυμάζουν τῶν θνητῶν αἱ γενεαὶ κατόπιν·
Κ' ἐλπίζομεν, τὸ σῶμά μας μ' ὀλίγον θέλουν χῶμα
Ὡς στρατιῶται ἀληθεῖς οἱ Ἕλληνες συγκρύψει.
Πλὴν σὲ φοβοῦμαι, δυστυχῆ, οἱ δόλοι θἀφανίσουν
Τ' Ἀλῆπασσα τοῦ ἔχοντος ψυχὴν χαμερπεστάτην,
Καὶ μηδαμῶς γινώσκοντος τὰ ἔθη τῶν ἡρώων·
Ὃν ἀπὸ μάχης ἄλλοτε δειλότατα φυγόντα
Ὠνείδισε πικρότατα ἡ μήτηρ του, καὶ «τέκνον,»
Τῷ εἶπε, «πήγαιν' ἄτρακτον νὰ στρέφῃς κ' ἠλακάτην·
Μὴ φέρε ξίφος, ἔμβλημα τἀνδρείου στρατιώτου.»
Ναί· σὲ γενναίου μαχητοῦ δὲν θἀφανίσῃ σπάθη,
Ὦ Κατσαντώνη, ἀλλ' αἰσχροὶ θὰ σοῦ συντρίψουν Γύφτοι
Τὰ κόκκαλα τῶν ἰσχυρῶν μηρῶν καὶ βραχιόνων,

"Οπως ἐκπνεύσῃς ὅμοιος πρὸς εὐτελεῖς κακούργους.»»
Τοιαῦτα εἶπ' ὁ Ἀλβανὸς ἀπαίσια μαντεύων,
Ὡς λέγουν ὅτι πάντοτε τὸ μέλλον προμηνύουν
Οἱ μέλλοντες μετὰ μικρὸν εἰς τάφον νὰ κλεισθῶσιν.
Καὶ ὅμως δὲν ἐτάραξεν αὐτὸ τὸν Κατσαντώνην,
Ἀλλ' εἶπε τὴν μεγάλην του καρδίαν ἐκτυλίσσων·
«Χασσάμπεη, παράλογος ἡ σκέψις σου δὲν εἶναι·
Οἱ ἥρωες οἱ γνήσιοι κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμη
Τὴν ἀληθῆ γινώσκουσι νὰ ἐκτιμοῦν ἀνδρείαν·
Διὸ δὲν θὰ σὲ φάγωσι τὰ ὄρνεα κ' οἱ κύνες·
Ἀλλὰ μὲ χῶμα θέλομεν τὸ σῶμά σας καλύψει,
Κ' εἰς ἄσματα θὰ ψάλωσιν οἱ Ἀλβανοὶ κ' οἱ κλέφται
Τὸν μέγαν θρίαμβον ἐμοῦ, πλὴν καὶ τὸν σὸν ἐπίσης,
"Οστις τοσοῦτον φαίνεσαι γενναῖος, καθ' ἣν ὥραν
Καὶ τοὺς ἀνδρείους μαχητὰς δειλία κυριεύει.
Ἀλλ' ὅμως θἀποθάνετε· ἐκδίκησιν φωνάζουν
Ἐκ τῆς Κατούνας ὀρφανὰ παιδία καὶ μητέρες.
Ἐμὲ δ' ἂν μέλλουν ὕστερον οἱ δόλοι νἀφανίσουν
Τ' Ἀλῆπασσα, δὲν ἔφυγε κἀνεὶς τὸ πεπρωμένον,
Οὐδ' εἰς τὸ μέλλον βέβαια κἀνεὶς δὲν θἀποφύγῃ.
Ἂς μὲ φονεύσῃ· βάσανα φρικτὰ ἂς μ' ἑτοιμάσῃ·
Τὸ μνῆμά μου θέλ' ἡ πατρὶς μὲ δάφνην ἀναστέψει,
Ὁπόταν τῆς δουλείας της θὰ σκορπισθοῦν τὰ νέφη.
Τὴν θέσιν τώρα λάβετε τὴν μάλιστ' ἁρμοδίαν,
"Οπως μὴ εὕρῃ πρόσκομμα τὸ ξίφος εἰς τὴν πλῆξιν.
Αἴ! χαίρετε· προσήγγικεν ἡ ὥρα ἡ ἐσχάτη·
Πλὴν ἂν ὁ μαῦρος θάνατος ἐπίφθονόν τι ἔχῃ,
Φθονῶ τὸν θάνατον ὑμῶν· εἶσθ' ἀληθῶς γενναῖοι.»

Εἶπε τοιαῦτα, κ' ἔκαμεν εἰς τοὺς συντρόφους νεῦμα
Νὰ λύσωσι τοὺς Ἀλβανούς· ἐκεῖνοι δὲ ταχέως
Τοὺς ἔλυσαν θαυμάζοντες τὴν ἄτρομον καρδίαν.
Κατόπιν δ' εἰς τὸν ἥλιον τὸ πρόσωπόν των στρέφουν
Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀλβανῶν, καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας

Τὸ ὕστατον ἐγγίζουσι τὴν γῆν καὶ προσκυνοῦσιν,
Εὐχόμενοι τὴν γέφυραν νὰ διαβοῦν τοῦ Ἅδου,
Τὴν πλάτος ἔχουσαν μικροῦ ὑφάσματος ἀράχνης·
Τὴν Ἀλσιρὰτ, τὴν ἄνωθεν κειμένην τοῦ Ταρτάρου,
Ἐξ οὗ φρικώδεις βάλλονται ἀπὸ πυρείων φλόγες·
Φαιδροὶ δ' εἰς τὸν παράδεισον αὐτῶν νὰ μεταβῶσιν,
Ἔνθ' ἐπὶ χλόης νωχελῶς τανύοντες τὰ μέλη,
Ἀφθόνως τὸ σερμπέτιον θὰ γεύωνται καὶ μέλι.
Ἀφοῦ τοιαῦτ' εὐχήθησαν, ὡς ἀνδριάντες στέκουν
Κολλήσαντες τὰς χεῖράς των ἐπάνω τῶν λαγώνων·
Κ' ἐπάραντες τὴν κεφαλὴν, γυμνόνουν τὸν λαιμόν των,
Μὴν εὕρωσι δυσχέρειαν τὰ ξίφη τῶν Ἑλλήνων.
Τὸν δὲ Κονιάρον κλαίοντα ὡς νήπιον ἀπαύστως,
Καὶ μετὰ τρόμου σείοντα σπασμωδικῶς τὰ μέλη,
Ὡς βάτραχος, ὃν παίζοντες καρφόνουσιν οἱ παῖδες,
Εἰς δένδρου στέλεχος σφικτὰ προσδένουσιν οἱ κλέφται.

Νῦν δ' οἱ ταχεῖς πολεμισταὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον
Ποιοῦσι, καὶ τὰς ἀργυρᾶς ἐκείνας λύουν θήκας,
Ἃς ἐπ' ὀσφύος ἔφερον φυλάττοντες αὐτόθι
Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τιμίου ξύλου μέρος,
Εἰκόν' ἁγίου, κεραυνοῦ δελωθέντος τμῆμα,
Ἢ λείψανον θαυματουργὸν καὶ βάμβακα χρισμένον
Εἰς ἔλαιον ἐγκαίνια φωτίσαν ἐκκλησίας·
Φοβούμενοι μήπως τυχὸν τὸ αἷμα τῶν βαρβάρων
Μολύνῃ τὰ τρισάγια ἐμβλήματα ἐκεῖνα,
Καὶ χάσωσι τὴν δύναμιν τὰς σφαίρας νὰ μακρύνουν.
Κατόπιν δὲ μ' ἓν πήδημα πλησίον τῶν ἐχθρῶν των
Εὑρέθησαν, καὶ τὴν λαβὴν ἐπίασαν τοῦ ξίφους.
Στέκουν δ' ὀλίγον ἔρεισμα τοῦ σώματος ποιοῦντες
Τὴν πτέρναν τὴν ἀριστερὰν, καὶ στρέφουν περὶ ταύτην
Ὡς περὶ κέντρον τάχιστα τὸ ῥωμαλέον σῶμα.
Ὁπότε δ' ἔμελλ' ἡ στροφὴ σχεδὸν νὰ λάβῃ τέλος,
Ἡ δεξιὰ ὡς ἀστραπὴ τὴν σπάθην ἀφελκύει

Καὶ πίπτουσιν αἱ κεφαλαὶ τῶν Τούρκων εἰς τὸ χῶμα·
Κρουνοὺς δ' αἱμάτων μὲ παλμὸν αἱ ἀρτηρίαι χύνουν,
Καὶ κάμνουσι σπασμωδικὰς τὰ πτώματα κινήσεις,
Ἕως τελείως λάβωσι τὸ ψῦχος τοῦ θανάτου.

Νῦν δὲ τιμῶντες τῶν ἐχθρῶν τὸ θάρρος οἱ ὁπλῖται
Ὡς στρατιῶται γνήσιοι τὸν λόγον των φυλάττουν,
Τὰ πτώματα τῶν Ἀλβανῶν ἐνθάπτοντες εἰς λάκκους,
Οὓς ὤρυξαν μὲ μάχαιραν ἐπαίροντες τὸ χῶμα.
Τὸν δὲ Κονιάρον ἄφησαν τὰ ὄρνεα νὰ φάγουν,
Περιφρονοῦντες τὸ δειλὸν τῶν τρόπων τ' Ἀσιάτου.
Κατόπιν δ' οὕτως ὁ Μακρῆς ἀπέτεινε τὸν λόγον·
«Οἱ μόχθοι, φίλοι, ἀρκετὰ μᾶς ἔχουσι βαρύνει.
Εἶναι καιρὸς καὶ τὴν ψυχὴν ἡ λεία νὰ εὐφράνῃ,
Ἣν τόσον ἄρθονον ἡμῖν κατέλιπον οἱ Τοῦρκοι,
Ὅσην οὐδέποτ' ἤκουσα νὰ λέγουν οἱ πατέρες.
Ἂν θέλετε, τὸ φέσιον αὐτὸ θὰ κάμω μέτρον,
Καὶ τρία θέλω φέσια 'ς τὸν Κατσαντώνην δώσει
Πλήρη νομίσματος χρυσοῦ· οἱ δ' ἄρχοντες τῶν ὅπλων
Οἱ ἄλλοι δύω φέσια θὰ λάβωμεν, καὶ πᾶς τις
Ἐκ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν ἓν φέσιον λαμβάνει.
Τόσον ὑψοῦτ' ἡ πυραμὶς τοῦ λάμποντος χρυσίου!
Τὰ δ' ἀργυρᾶ νομίσματα μὴ ψαύσωμεν διόλου·
Ἀλλ' εἰς τὴν γῆν ἂς κρύψωμεν ἢ κοῖλα δένδρων μέρη
Πλησίον θέτοντες αὐτῶν κρυφά τινα σημεῖα,
Ὅπως ἐκεῖθεν ἔχωμεν νὰ λάβωμεν, ὁπόταν
Τὰς σιδηρᾶς ἀλύσεις του τὸ ἔθνος θὰ συντρίψῃ.
Πολλὴν δὲ τότε θέλομεν χρημάτων χρείαν λάβει.
Τὸν δ' ἄργυρον τῶν Τουρκικῶν πεποικιλμένων ὅπλων
Εἰς τοὺς ναοὺς ἂς φέρωμεν συνεισφορὰν ἁγίαν,
Ἵνα ποιήσουν ἐξ αὐτῶν οἱ ἱερεῖς λυχνίας,
Κ' αἱ θυαλλίδες μ' ἔλαιον τὰς ἁμαρτίας καίουν,
Ὅσας ἀπαύστως πράττομεν φονεύοντες ἀνθρώπους.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἐπαινοῦν τοὺς λόγους του προθύμως.

Πρὸ πάντων δ' ἔνθους ἔγειινεν ὁ πολιόθριξ Δίπλας·
Ἐγείρεται, τὸν ἀρχηγὸν εἰς τὰς ἀγκάλας σφίγγει,
Καὶ λούει μὲ τὰ δάκρυα τὴν ἄθυμόν του ὄψιν.

Κατόπιν δ' ἐν ᾧ ἔμελλεν εἷς κλέφτης νὰποκρύψῃ
Εἰς δένδρου κοίλωμα μακρὸν ποσὸν χρημάτων μέγα,
Ἐξαίφνης ὡσὰν φάντασμα φρικτότατον νὰ εἶδε,
Φωνὴν μεγάλην ἔβαλε, καὶ φεύγει τρομαγμένος.
Εἰς μάτην τὸν προέτρεπον οἱ σύντροφοι νὰ στήσῃ
Τὸ βῆμα, καὶ τὸ αἴτιον τοῦ φόβου νὰ δηλώσῃ·
Ἐκεῖνος τρέχει παντελῶς ὀπίσω του μὴ βλέπων.
Ταχέως δ' εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ δένδρου πλησιάζει
Ὁ Λεπενιώτης, καὶ ζητεῖ τοῦ τρόμου τὴν αἰτίαν·
Ἀφοῦ δ' ἐπί τινας στιγμὰς παρέμεινε σκυμμένος,
Ἐκ τῶν αὐτίων ἔδραξε κρυμμένον εἰς τὸν δένδρον
Ἕν' ἄνθρωπον, κ' ἐπέδειξεν αὐτὸν εἰς τοὺς συντρόφους
Ὄψιν σχεδὸν μὴ ἔχοντα ἐκ τοῦ μεγάλου φόβου.
Οἱ πάντες δ' ἀνεκάγχασαν τὸν ἄθλιον ἰδόντες
Κρεμάμενον ὡς σταφυλὴν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κλέφτου,
Διότι δὲν ὑπέθεσαν ὅτι θὰ ἦτον Ἕλλην·
Ἀλλ' εἶπον ὅτι Ἀλβανὸς ὁ λειποτάκτης ἦτο.
Πρῶτος δ' ὁ Γιώτης τὸν αἰσχρὸν ἀναγνωρίζει Γιάννον,
Καὶ τὴν ὀργὴν δὲν δύναται ἐς τὸ στῆθος νὰ κρατήσῃ·
Ἀλλ' εἶπε κεραυνοβολῶν μὲ τὴν φωνὴν τὸν φαῦλον·
«Κακοῦργε! τούτου ἕνεκα διόλου δὲν σὲ εἶδα,
Ἀφοῦ τὰς πρώτας ῥίψαμεν βολὰς κατὰ τῶν Τούρκων·
Μετέπειτα δ' εἰς τὸν βρασμὸν τῆς εὐτυχοῦς ἐνέδρας
Δὲν εἶχον νοῦν πρὸς εὐτελῆ λαγώκαρδον νὰ βλέπω.
Πλὴν στῆθι! θέλω πάραυτα διδάξει τὰ ὀστᾶ σου
Μακρὰν τῆς μάχης τοὺς δειλοὺς νὰ μὴ κομίζουν πόδας,
Ἀλλ' εὐσταθῶς ἐπὶ τῆς γῆς νὰ μένουν καρφωμένα.»
Εἶπε, κι' ἀνύψωσεν εὐθὺς τὸν πετεινὸν τοῦ ὅπλου,
Τὸν φονικόν του σαρκασμὸν νὰ καταστήσῃ πρᾶγμα.
Δεινὸν δὲ συνεκρούσθησαν αἱ σιαγόνες τότε

Τοῦ Γιάννου πρὸς τὸ θέαμα τοῦ σηκωμένου ὅπλου.
Ἀλλ' ὅμως ἐσταμάτησε τοῦ Γιώτη τοὺς δακτύλους
Ὁ Κατσαντώνης βροντερὰ ἐντείνας τὴν φωνήν του·
Καὶ τί λοιπόν; ὁ ὑβριστὴς αὐτὸς τοῦ Παππαλιάκου
Ὁ μὲ τὴν γλῶσσαν ἔριδας παράγων εἰς τὴν κώμην,
Ὡς ἥρως θὰ θανατωθῇ μὲ σφαῖραν τουφεκίου;
Ὄχι, ᾽ς τάγίου μάρτυρος ὁρκίζομαι τὴν μνήμην,
Ὅστις ὑπέστη δι' ἐμὲ μαρτύρια φρικώδη,
Δὲν θέλεις, Γιάννε, σήμερον ὡς κλέφτης ἀποθάνει
Διὰ τῆς σφαίρας θάνατον γλυκὺν καὶ στιγμιαῖον.
Εἰς σάκκον, φίλοι, ῥάψατε τὸν φαῦλον λειποτάκτην,
Καὶ ῥίψατέ τον ἔπειτα ᾽ς τὸ ῥεῦμα τ' Ἀχελῴου,
Ἡ θάλασσα τὸ ἔγκλημα νὰ πλύνῃ τοῦ προδότου,
Μηδὲ τὴν γῆν ἡ βέβηλος πνοή του νὰ μολύνῃ.»
Εἶπε κ' εὐθὺς τρεῖς σύντροφοι μὲ βίαν τὸν ἁρπάζουν,
Καὶ μὲ χονδρὴν τὸν ῥάπτουσι μεγάλην σακορράφαν·
Κατόπιν δὲ τὸν δένουσι τριγύρω μὲ σχοινία·
Κ' ἐπὶ τῶν ὤμων αἴροντες τὸ ἐπαχθὲς φορτίον,
Μ' ὀργὴν πρὸς τὸ ποτάμιον τὸν ἀκοντίζουν ῥεῦμα,
Ἡ ῥυπαρὰ ψυχὴ αὐτοῦ νὰ ἔβγῃ μ' ἀγωνίαν.

Ἐν τούτοις δ' εἰς τὸν ὅμιλον ὁ Κατσαντώνης εἶπε·
«Ὦ φίλοι, τὴν καρδίαν μου δεινὰν πιέζει βάρος·
Ἀπαύστως μ' ἔρχετ' εἰς τὸν νοῦν τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων
Τῶν δι' ἐμὲ τὸν θάνατον λαβόντων μὲ βασάνους.
Διὸ πρὸς μοναστήριον ἂς στρέψωμεν τὸ βῆμα,
Μνημόσυνον νὰ κάμωμεν, νὰνάψωμεν λαμπάδας·
Κ' ἴσως τὸ ἄλγος τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἀνακουφίσω,
Ὅταν εὐχὰς οἱ ἱερεῖς ἁγίας ἐκφωνήσουν.
Τίς οἶδε, ποῖον αὔριον μᾶς περιμένει μέλλον.
Πᾶσαν στιγμὴν ὁ θάνατος ἐνώπιόν μας εἶναι,
Καὶ πρέπει τοῦ χριστιανοῦ τὰ χρέη νὰ πληρῶμεν.
Σπουδαῖον δ' ἔχω τάξιμον ἐγὼ ᾽ς τὴν Παναγίαν·
Ὁλάργυρον τῇ ἔταξα λυχνίαν νὰ κρεμάσω

Πλησίον τῆς εἰκόνος της, ὡς λάγηνον μεγάλην.
Πρὸς τῆς Ταρτάρενας λοιπὸν κινῶ τὴν ἐκκλησίαν,
Κι' ὅστις παρόμοιά φρονῇ, ὀπίσω μου ἂς ἔλθῃ.»
Εἶπε, καὶ πάντες πρόθυμοι τὸν λόγον ἐκτελοῦσι,
Τὸν ἀρχηγὸν λατρεύοντες, ὡς τέκνα τὸν πατέρα,
Ὁπόταν ἡ εὐσέβεια στολίζῃ τὴν ψυχήν των.
Τοὺς ἵππους δ' ἄγουν, ἐπ' αὐτῶν οἱ πρῶτοι νἀναβῶσι,
Κ' ἱππεύουν ἐπαλλάττοντες τοὺς ἡμιόνους ἄλλοι,
Ἐν ᾧ πεζοὶ βαδίζουσι τινὲς ἀκολουθοῦντες·
Δι' ἀτραπῶν δὲ βαίνουσιν ὀρέων ἀποκρύφων,
Ὅπως τὴν αὔριον πρωΐ 'ς τὴν λειτουργίαν φθασουν,
Διότι ἐξημέρονε Κυριακὴ ἁγία.

Ὅπου δὲ νῦν τὰ σύνορα τῶν Τούρκων καὶ Ἑλλήνων
Χωρίζουν ὅλως ἀτελῶς τὰ ἐναντία κράτη,
Ζευγνύει τῆς Ταρτάρενας ἡ γέφυρα τὸ ῥεῦμα
Τοῦ Ἀχελῴου, καὶ μονὴ αὐτοῦ πλησίον κεῖται.
Ἦτο δ' αὐγή, κι' ὁ ἥλιος τὰς πορφυρᾶς ἀκτῖνας
Εἰς λύγους διεσκόρπιζε τοσοῦτον ὑψωμένας,
Ὥστ' ἀφανεῖς καθίσταντο οἱ προχωροῦντες ἵπποι.
Μόλις δ' ἀργὰ ἐφάνησαν εἰς τὸν ναὸν οἱ κλέφται.
Σύμπας δὲ τότε ὁ λαὸς τῶν πέριξ ἠκροᾶτο
Τὴν λειτουργίαν ἀσκεπὴς, μ' εὐλάβειαν μεγάλην·
Καὶ νὰ ταράξουν παντελῶς τὴν ἡσυχίαν ταύτην
Δὲν θέλουν οἱ ἁρματωλοί· ἐπὶ τῶν ἵππων μένουν
Γυμνώσαντες τὰς κεφαλάς· καὶ τὰς ἡνίας ἔλκουν
Σφικτὰ, μὲ κόπον τὴν ὁρμὴν τῶν ζώων συγκρατοῦντες.
Ὁ δὲ λαὸς δὲν ἔλυσε τὰς σταυρωμένας χεῖρας·
Ἁπλοῦν δὲ μόνον ἔρριψεν εἰς τοὺς ὁπλίτας βλέμμα,
Καὶ πάλιν ἐπανέστρεψε τὸν νοῦν ἐπὶ τὰ θεῖα.
Ἀφοῦ δὲ τέλος ἔλαβον αἱ ὑμνῳδίαι πᾶσαι,
Πρῶτος αὐτὸς ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τοῦ δίσκου φέρων
Ἀντίδωρον ἐμοίρασεν εἰς τοὺς ἐφίππους ξένους·
Κ' ἐκεῖνοι σεβασμὸν πολὺν δεικνύοντες τὴν χεῖρα

Ἀσπάζονται τοῦ λειτουργοῦ· πλαγίως δὲ τῷ δίδουν
Οἱ πάντες νόμισμα χρυσοῦν εἰς τὴν σεπτὴν παλάμην.
Ἔνθους δ' ἐγένετ' ὁ λαὸς ἰδὼν τὸ πρᾶγμα τοῦτο,
Καὶ μὲ χαρὰν ἐκύκλωσαν τοῦ ἔθνους τοὺς ὁπλίτας,
Θαυμάζοντες τὸν στολισμὸν, τὰ ἀργυρᾶ των ὅπλα.
Φιλοξενοῦντες δ' ἔπειτα πρὸς ἄλωνα τοὺς ἄγουν
Κυκλοτερῶς ἀπὸ λευκῶν συνηρμοσμένον λίθων·
Κι' αὐτόθι προθυμήθησαν νὰ φέρουν οἱ ἀγρόται
Ὅ,τι κατ' οἶκον ἐκλεκτὸν τὴν ὥραν ταύτην εἶχον·
Ὀπώρας τῆς ἀνοίξεως, ἄρτον, τυρὸν καὶ οἶνον.
Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως τῆς τροφῆς ὁ πόθος ἐπληρώθη,
Ὁ Λεπενιώτης ἔκραξε τοὺς γέροντας τοῦ τόπου·
Μεγάλην δὲ ποσότητα τοὺς ἔδωκε χρημάτων,
Νὰ διανείμουν εἰς πτωχῶν Γραικῶν οἰκογενείας·
Κι' ὁ μεγαλόψυχος Μακρῆς, τοῦ φίλου τὴν καρδίαν
Καλῶς γινώσκων, προσκαλεῖ τοὺς Κατουναίους, ὅσοι
Ἐκεῖ νὰ διατρίβωσι συνέβη, καὶ τοὺς δίδει
Χρυσίου μέγιστον ποσόν· ἂν δυνηθοῦν νὰ κλείσουν
Ὅσας διήνοιξαν πληγὰς οἱ Τοῦρκοι 'ς τὸ χωρίον.
Γυράνθησαν δ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κατσαντώνη τότε·
Κ' εὐγνωμονῶν συνέθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ συντρόφου,
Ἀφώνως τὴν ἐγκάρδιον χαρὰν αὐτοῦ δηλώσας.
Κατόπιν δὲ τὸν τῆς μονῆς ἡγούμενον καλέσας,
Τοιοῦτον λόγον μὲ φωνὴν ταπεινωμένην εἶπε·
«Ὦ τοῦ Ὑψίστου λειτουργὲ, τὸ αἷμα μὲ βαρύνει
Τῶν δι' ἐμὲ μαρτύριον σκληρότατον λαβόντων.
Ὅθεν χρυσᾶ νομίσματα πολλὰ θὰ σᾶς ἀφήσω
Τὸ ὄνομά μου πάντοτε νὰ μνημονεύετ', ὅταν
Τὸ σῶμα κ' αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὑψόνετ' ὑμνῳδοῦντες.
Προσέτι δὲ καὶ ἄργυρον πολὺν θὰ χορηγήσω,
Ὁλάργυρον νὰ κάμετε λυχνίαν, κ' ἐπὶ ταύτης
Τοῦ Κατσαντώνη τὤνομα νὰ γράψ' ὁ χρυσοχόος.
Καί τις τῶν ὕστερον ἀνδρῶν νὰ μ' ἐπαινέσῃ λέγων·
«Δὲν ἐλησμόνει τὸν Θεὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Πίνδου,

Καί τοι διάγων τὴν ζωὴν εἰς μάχας καὶ πολέμους.»»
Ὦ! εἴθε, εἴθ' αὐτόνομον τὸ ἔθνος νὰ ἐπίδω,
Τἀνθρώπινον ἐκ τῶν χειρῶν νὰ ἀπονίψω αἷμα,
Καὶ τρίχινον νὰ ἐνδυθῶ χιτῶνα μετανοίας.
Πλὴν φεῦ! φοβοῦμαι μὴ τῆς γῆς οἱ σκώληκες μὲ φάγουν,
Πρὶν ἀνατείλουν αἱ φαιδραὶ τοῦ ἔθνους μας ἡμέραι.»
Εἶπε, βαθέως δ' ὁ λαὸς συνεκινήθη σύμπας
Τὴν λύπην τῆς μεγάλης του καρδίας ἐννοήσας.
Τοιαύτην δ' ὁ ἡγούμενος παρηγορίαν δίδει·
«Μὴ τόσον εἰς ἀνέκφραστον ἀνίαν παραδίδου·
Δὲν σὲ βαρύνει παντελῶς τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων·
Γινώσκει τὴν ἀθῴαν σου ψυχὴν ὁ λυτρωτής μας,
Κι' ὁ φόνος τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἁμάρτημα δὲν εἶναι.
Ἐργάζου, καθὼς ἔπραξες μέχρι τοῦ νῦν μὲ ζῆλον
Τὰς χεῖρας καὶ τὰ ὀρφανὰ τοῦ γένους προστατεύων·
Κ' ἐλπίδας ἔχε 'ς τὸν Χριστὸν τὴν ὥραν νὰ ἐπίδῃς,
Καθ' ἣν τοῦ ἔθνους ἡ φαιδρὰ ἡμέρα θὰ ἀνατείλῃ.
Τὰ πάντα θέλουσι πραχθῆ ὡς ἔχεις παραγγείλει.
Πλὴν, πρὸς Θεοῦ, μὴ μένετε πλειότερον ἐνταῦθα·
Διότι χθὲς μ' ἀνήγγειλαν τρεῖς χωρικοὶ μὲ φόβον,
Ὅτι πλησίον τοῦ βουνοῦ τριακοσίους εἶδον
Τουρκαλβανοὺς τ' Ἀλῆπασσα, σταθμεύοντας ἐκεῖθι.»
Εἶπε, καὶ πάραυτ' ἔκαμεν ὁ Κατσαντώνης νεῦμα
Ἐπὶ τῶν ἵππων νἀναβοῦν οἱ ζωηροὶ ὁπλῖται·
Βραδέως δ' ἐμακρύνοντο ἐκ τῆς μονῆς τὸ πρῶτον,
Μετ' εὐφημίας τοῦ λαοῦ βαδίζοντος πλησίον·
Πλὴν ἔπειτα πιέσαντες τὰς ῥωμαλέας κνήμας
Εἰς τὴν γαστέρα τῶν κτηνῶν, ἀποχωροῦν ταχέως·
Κονιορτὸν δ' ἐγείρουσι πολὺν εἰς τὸ πεδίον.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ'.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ εὐτυχὴς ἐνέδρα.
Ταχέως δ' ἡ πολύστομος διασαλπίζει φήμη
Τὴν ἀγγελίαν πανταχοῦ εἰς τὴν Τουρκίαν ὅτι
Ὁ Κατσαντώνης καὶ Μακρῆς ἐμέτρησαν ὡς σῖτον
Τοῦ ἀγερώχου Παδισὰχ τὸ ἄπειρον χρυσίον.
Χαρᾶς δὲ νῦν ἐπλήσθησαν οἱ Ἕλληνες μεγάλης.
Τὸ κλέος τῶν ἁρματωλῶν εἰς ἄσματα τονίζουν,
Κ' ἐνθουσιῶντες σφίγγουσιν ἀλλήλων τὰς παλάμας,
Ἢ πλήττουν ὑπερήφανοι τοὺς ὤμους των καὶ λέγουν,
«Ὅπου τῶν Τούρκων φθονερὸν ὠτίον δὲν ἀκούει·
«Βεβαίως θὰ κρημνίσωσιν οἱ κλέφται τὸν Σουλτάνον,
Ἀφοῦ τοσοῦτον εὔκολα τοὺς Ἀλβανοὺς νικῶσι·
Τὸ βλέμμα του ὁ Ὕψιστος πρὸς τὸν λαόν του στρέφει.»

Ὅσον δὲ πάλιν χαίρουσιν οἱ Ἕλληνες, τοσαύτην
Αἰσθάνετ' ἀγανάκτησιν ὁ ἁλαζὼν Σουλτάνος·
Τοὺς ὑπουργούς του ἔκραξε, καὶ μ' ἐρυθρὸν τὸ ὄμμα
Ἐκ τοῦ θυμοῦ, τὴν ἐφεξῆς ἀπέτειν' ὁμιλίαν·
«Πρὸς τί τοὺς στόλους καὶ στρατοὺς λοιπὸν διατηρεῖτε,
Ἀφοῦ ῥαγιᾶς ἐτόλμησε μ' αὐθάδειαν τοσαύτην
Τοὺς θησαυρούς μου ὡς κριθῆς μεδίμνους νὰ μετρήσῃ;
Αἶ! νὰ χωνεύσω παντελῶς δὲν δύναμαι τὴν ὕβριν.
Πλὴν τόσον δὲν ὀργίζομαι μὲ σᾶς, ὅσον μ' ἐκεῖνον

Τὸν ἄθλιον Τεπενλελῆν· πρὸς τί καυχᾶται τόσον,
Ὅτι τοὺς Ἕλληνας παντοῦ ὑποταγμένους ἔχει,
Ἀφοῦ κατέστη παίγνιον μηδαμινοῦ ληστάρχου;
Ταχύπουν Τάρταρον εὐθὺς ἐκπέμψαντες, τοιαῦτα
Προστάττω νὰ μηνύσετε πρὸς τὸν πασσᾶν ἐκεῖνον·
«Ἓν ἐκ τῶν δύω· τάχιστα τὴν κεφαλὴν τοῦ κλέφτου
Ἐνταῦθα πρέπει ἔμπλεων ἀχύρων νὰ μοὶ πέμψῃ·
Ἢ τοὺς ἀνδρείους μου στρατοὺς ἐκεῖσε θἀποστείλω,
Τὸν τράχηλον νὰ κόψωσι ἐκείνου τοῦ ἰδίου,
Τὸ σῶμά του νὰ ῥίψωσιν οἱ σκύλοι νὰ τὸ φάγουν,
Καὶ τὴν μωράν του κεφαλὴν ἐνταῦθα νὰ μοῦ στείλουν,
Ἔμπρὸς τῶν ἀνακτόρων μου εἰς κάμακα νὰ στήσω.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἔνευσαν τὴν κεφαλὴν ἠρέμα,
Μὲ σεβασμὸν τὴν δεξιὰν κινήσαντες πρὸς τἄνω.
Εὐθὺς δὲ πέμπουν ἔπειτα ταχύποδα δρομέα,
Τὸ κέλευσμα τοῦ Παδισὰχ ἐγγράφως νὰ κομίσῃ.

Εἰς κέλητα δὲ Βοσνικὸν εἰς Τάρταρος ἐπέβη
Βραχὺν τὸ σῶμα, πλὴν ταχὺν ὡς ἀστραπὴ τοὺς πόδας·
Μὲ τὸν ἀέρα δ' ἔπαιζεν ἡ ἐρυθρὰ χλαμύς του·
Κ' ἐξ ἐριούχου ἐρυθροῦ ἐπίσης φουστανέλλα
Παλμὸν ἐπάλλετο συχνὸν ἐπάνω τῶν γονάτων.
Μόλις δ' ὡς ὥρας τέσσαρας τὴν νύκτα ἐκοιμᾶτο,
Κ' ἔπειτα πάλιν ἄγρυπνος τὸν δρόμον ἠκολούθει,
Κατὰ σταθμοὺς ἀκούραστον λαμβάνων ἄλλον ἵππον
Καὶ νέον πάλιν ὁδηγὸν γινώσκοντα τὸν τόπον,
Ὃν ἔμελλεν ἑκάστοτε νὰ διαβῇ δρομαίως.
Ἐσύριττε δ' ὁ ὁδηγὸς κ' ἐμάστιζε μὲ κρότον,
Δηλῶν νὰ μὴ κωλύωσιν ὁδῖται καὶ ἀγέλαι
Τὸν ἔκτακτον διαταγὴν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως
Κομίζοντα πρὸς τὸν πασσᾶν τῆς Ἀλβανίας ὅλης.
Ἡμέρας δ' οὕτω δώδεκα ἀδιακόπως τρέχων,
Κονιορτοῦ ἀνάπλεως κ' ἱδρῶτος ὅπως ἦτον,
Εἰς τὸν θρασὺν Ἀλῆπασσαν τὸ ἔγγραφον προσάγει·

Κ' ἔπειτα φεύγει παρευθὺς, τὰ μέλη νἀναπαύσῃ,
Καὶ νίψῃ τοῦ μετώπου του καὶ τῶν χειρῶν τὸν ῥύπον.

Καθὼς δ' ὁπόταν ἄνεμος ἐπέλθῃ θυελλώδης
Εἰς δρῦν κειμένην μοναχὴν ἐπὶ ὀφρύος ὄρους·
Σφοδρῶς δὲ συνταράσσονται οἱ κλῶνες, καὶ τῶν φύλλων
Ἡ κόμη σπείρεται χαμαὶ βιαίως ἐκσπωμένη·
Ὁμοίως σείει τὴν ψυχὴν τ' Ἀλῆπασσα ἐκεῖνο
Τὸ κέλευσμα· τὸ δ' αὐστηρὸν τοῦ βασιλέως ὕφος
Πιέζει τὴν καρδίαν του· καὶ σύγκρουσις μεγάλη
Ποικίλων ἰδεῶν ἐντὸς τὸν νοῦν διασαλεύει.
Νὰ τὸν καλέσουν ὄργανον τοῦ Παδισὰχ δὲν θέλει·
Δὲν θέλει τὸν ἀτρόμητον νὰ καταλίπῃ κλέφτην
Τὸ ὄνομά του μὲ συχνὰς καυχήσεις νὰ ὑβρίζῃ.
Διχογνωμεῖ, ταράσσεται, δὲν ἔχει ἡσυχίαν·
Κι' ὡς μήρμυξ, ὅταν φλογερὸς τὸν καταλάβῃ καύσων,
Εἰς τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν βαδίζει μετὰ τάχους·
Ἢ κάθηται πυκνοῦ καπνοῦ νεφέλας ἀναπέμπων.

Τέλος δ' ἀφοῦ τὴν σύριγγα ἐκένωσε πολλάκις,
Κ' οἱ πόδες του ἀπέκαμον βιαίως νὰ κινῶνται,
Εἰς τὸν σοφᾶν ἐκάθισε τὰς κνήμας του σταυρώσας,
Κ' ἐπέτριβε τὸ μέτωπον τὸ καῦον μὲ τὴν χεῖρα.
Ἀργὰ δ' αἱ σκέψεις ἔλαβον διέξοδον τοιαύτην·
Τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἀλβανῶν νὰ προσκαλέσῃ πάντας,
Κ' ἐξεικονίζων ζωηρῶς τὸν πόνον τῆς ψυχῆς του,
Τοὺς φιλοτίμους μαχητὰς εἰς ἄμιλλαν νὰ φέρῃ.
Λοιπὸν συγκροτεῖ δυνατὰ τὰς δύω του παλάμας,
Σημαίνων νὰ προσέλθωσιν οἱ πέριξ ὑπηρέται·
Καὶ τούτους πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἀλβανῶν ἐκπέμπει,
Κελεύων εἰς τἀνάκτορον νὰ ἔλθωσι ταχέως.

Καθὼς δ' ὁπόταν ἔξαφνα πυρκαϊὰ ἐκλάμψῃ
Μέχρις αἰθέρος τοὺς πυκνοὺς σκορπίζουσα σπινθῆρας,

Μᾶλλον λαμπροὺς εἰς τὸν καπνὸν τὸν μαῦρον φαινομένους·
Σαλπίζωσι δ' οἱ σαλπιγκταὶ, τοὺς πάντας προσκαλοῦντες
Βοήθειαν εἰς δυστυχῆ νὰ δώσωσιν οἰκίαν·
Μὲ θάμβος μέγα δ' ὁ λαὸς ἀθροίζεται θαυμάζων
Τὴν ἀκατάβλητον ἰσχὺν τοῦ φοβεροῦ στοιχείου·
Ὁμοίως τότ' οἱ Ἀλβανοὶ συνάγονται ὁπλῖται
Νὰ ἴδουν τίς πυρκαϊὰ τὴν εὔφλεκτον ἐξάπτει
Ψυχὴν τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν, τί προσταγὴν θὰ δώσῃ.
Δεινὸν δ' ἐπήχει τῶν πολλῶν ὁ θροῦς, καθὼς τὸ θέρος
Πέριξ γλυκείας σταφυλῆς αἱ μέλισσαι βομβοῦσιν.
Ἡρώτων δὲ μετὰ πολλῆς περιεργίας πάντες,
Πρὸς τί τοσοῦτον ἔντονον τὸ πρόσταγμα ἐδόθη·
Καί τις αὐτῶν ἀπαίσια προοιωνίζει κρίνων
Τὰ μέλλοντα ἐκ τῆς πολλῆς τοῦ παρελθόντος πείρας·
«Ἀλλοίμονον, τί μέλλομεν νὰκούσωμεν καὶ πάλιν!
Ἴσως κἀνὲν θὰ καύσωσιν ὁλόκληρον χωρίον,
Διότι δὲν ἐπέτρεψε παιδίον νἁφαρπάσουν,
Ἵνα κορέσῃ τοῦ πασσᾶ τὰς βδελυρὰς ὀρέξεις·
Παρθένον ἴσως μέλλουσι νάρπάσωσιν ὡραίαν,
Ἐν ᾧ τὴν στέλλουν οἱ γονεῖς πρὸς ἄλλην κώμην νύμφην·
Ἡ μέλλουν νέαν φοβερὰν νὰ κάμουν ἐκστρατείαν,
Τοὺς κλέφτας νἀφανίσωσι, τοῦ ἔθνους τοὺς ὁπλίτας.
Ὁ Κύριος τὴν χεῖρά του ἐκτείνων νὰ τοὺς σώσῃ.»

Οὕτω χριστιανὸς πονῶν τὸν τόπον προαγγέλλει,
Καλῶς τὴν μιαρὰν ψυχὴν τ' Ἀλῆπασσα γινώσκων.
Ἐν τούτοις δὲ τὰ βλέμματα τῶν πάντων ἐφελκύουν
Οἱ ἀκουστοὶ τ' Ἀλῆπασσα γενναῖοι μισθοφόροι.
Καὶ πρῶτοι μ' ὑπερήφανον προέβησαν τὸ βῆμα
Οἱ Τσάμηδες, κομψότατα φοροῦντες τὰς στολάς των
Τὰς καθαρὰς, καὶ φέροντες εἰς τὴν ὀσφὺν πιστόλας,
Ὧν ἤστραπτον αἱ ἀργυραῖ λαβαὶ ὡς ἡ Σελήνη.
Τούτων δ' ἡγεῖτο ὁ Χουρσὶτ, ἀγᾶς τ' Ἀργυροκάστρου,
Κτήτωρ γαιῶν, ἔνθ' ἡ ξανθὴ καρποφορεῖ ἐλαία,

Καὶ σπείρετ' ὄρυζα λευκὴ κ' εἶδος καπνοῦ εὐόσμου.
Ἐφόρει δὲ πολύπτυχον μεγάλην φουστανέλλαν,
Ἐφ' ἧς χλαμὺς κατέπιπτεν ἐξ ἐριούχου μαύρου
Ποικίλματ' ἔχουσα πολλὰ χρυσᾶ ἐπὶ τῶν ἄκρων.
Σπανίως δ' εἰς τὰς ἀγυιὰς πεζεύοντα τὸν εἶδον·
Ἀλλ' ἵππον ἵππευε λαμπρὸν, ὃν εἶχεν ἀνταλλάξει
Μὲ σπάθην ἐκ τῆς Δαμασκοῦ πρὸς Ἄραβα σκηνήτην·
Ἀγέρωχα δ' ἐπήγειρε τὰς κνήμας του τὸ κτῆνος,
Ὁμοίως ὑπερήφανον νοοῦν τὸν ἀναβάτην·
Κι' ὁπόταν ἐπλησίασαν τὰ πύλας τἀνακτόρου,
Βάλλει δεινὸν χρεμετισμὸν, καὶ μὲ τὸν πόδα πλήττει
Τὸ ἔδαφος, τρόπον τινὰ ὀργὴν ἐπιδεικνύων
Διότι τὸ κατέλειπεν ὁ ἀναβάτης μόνον·
Ὁ δὲ Χορσίτης ἔνευσεν εἰς δώδεκα λογάδας
Πλησίον του νὰ ἔλθωσιν (οἱ δὲ λοιποὶ νὰ μείνουν)·
Καὶ μετ' ἐκείνων τάχιστα τὴν κλίμακ' ἀναβαίνει,
Νὰ ἴδῃ τίς ἡ θέλησις τοῦ ἰσχυροῦ σατράπου.

Κατόπιν τούτων ἔφθασαν οἱ Λιάπιδες μὲ σῶμα
Ἄνευ σαρκῶν, πλὴν τένοντας ἐγκρύπτον ῥωμαλέους.
Ἐφαίνοντο δὲ χαίροντες διότι δὲν ἐφόρουν,
Καθὼς οἱ Τσάμηδες, κομψὴν στολὴν κ' ἐνδυμασίαν·
Ἀλλ' ἄσμενοι ἐδείκνυον τὴν μαύρην φουστανέλλαν,
Τὴν μόλις μέχρι γόνατος βραχεῖαν ἁπλουμένην.
Πτυχαὶ δ' αὐτῆς ὀλίγισται συνήθειαν δὲν εἶχον
Τοὺς ῥύπους νὰ διώκωσι, κ' ἐσφόγγιζον ἐνταῦθα
Τὰς χεῖρας, ὅταν ἔνιπτον τὸ πρόσωπον σπανίως.
Ἓν καύχημα δὲ μέγιστον πολλάκις ἐκαυχῶντο,
Ὅτι ὁμόφυλος αὐτῶν καὶ ὁ σατράπης ἦτο·
Καὶ τότ' ἐσίγων οἱ λοιποί· ἐνῷ πρωτοῦ τὴν γλῶσσαν
Ἠκόνιζον μὲ σκώμματα, προσθέτοντες τοιαῦτα·
«Οὐδέποτε τὰς ἕξεις των οἱ Λιάπηδες θἀφήσουν,
Ἀνδρείαν ἐκλαμβάνοντες τοὺς ῥύπους καὶ τὰ ῥάκη,
Καὶ τὸ νὰ φέρουν πέδιλα δεμένα μὲ λωρία,

Ἐν οἷς τὰ ἐμβαλώματα σπανίως ἀπολείπουν.
Ὡς καὶ ὁ βέης των αὐτὸς, ὁ πονηρὸς Ἀχμέτης,
Ὅστις τὴν ἵππον ἔλαβεν ἐσχάτως δῶρον μέγα,
Διότι αἰχμαλώτισε πρεσβύτην ἱερέα
(Οἱ κλέφται δὰ ὠλίσθησαν ὡς χέλιον εἰς λίμνην),
Τοὺς ῥύπους δὲν ἀπαξιοῖ 'ς τὴν φουστανέλλαν νἄχῃ.»

Τοιαῦτα αἱ φυλετικαὶ γεννοῦν ἀντιζηλίαι,
Μὲ λόγους ἐξαγγέλλουσαι τὴν ἔνδοθεν πικρίαν.
Ἐν τούτοις δὲ μετὰ μικρὸν οἱ Τόσκηδες προβάλλουν
Βραχεῖς τὸ σῶμα, στερεοὶ δ' ὡς στήλη καστανέας,
Ἣν ὁ ἀγρότης ἔρεισμα τῆς στέγης ὑποβάλλει.
Στρογγύλην δ' εἶχον κεφαλὴν μεγάλην, ξυρισμένην,
Ἐφ' ἧς τὸ φέσιον σφικτὰ ὑπῆρχε δεδεμένον.
Ἐπὶ τῶν νώτων δ' ἐρυθρὰς ἐφόρουν ἐφεστρίδας,
Ἀπανταχοῦ μὲ σύρματα ποικίλα κεντημένας,
Πρὸ πάντων ἔνθα τὴν ὀσφὺν ἐκάλυπτον τὰ ἄκρα.
Τούτων δ' ἡγεῖτο ὁ Ὀσμὰν, ὁ ἀκουσμένος βέης,
Ξίφος φορῶν εἰς ἀργυρᾶν ἐμβεβλημένον θήκην,
Κρεμάμενον δ' ἐκ ποικιλτοῦ, πλατέος ξιφιστῆρος.
Μὲ χάριν δὲ τὸ κράσπεδον τῆς φουστανέλλας σείων,
Προῆγε μεγαλοπρεπῶς ὁ ἀρχηγὸς βαδίζων·
Κι' ὀλίγον ἦτον ἡ λαβὴ τῆς σπάθης εἰλκυσμένη,
Νὰ φαίνετ' ἡ κοπὶς αὐτῆς, βαμμένη μὲ τὸ αἷμα,
Τὸ ἐκ φλεβῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς πολέμους ῥεῦσαν.

Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ παντελῶς τοὺς μισθοφόρους τούτους
Ἠμαύρωσαν οἱ Γκέκιδες, βραδύτερον ἐλθόντες.
Μὲ βῆμα δ' ἔβαινον μακρὸν, τἀνάστημα μεγάλοι,
Κ' εὐρεῖα ἐκ τῶν νώτων των χλαμὺς ἐκυματοῦτο,
Εἰς τὰ ὀπίσω κρύπτουσα τὴν φουστανέλλαν ὅλην.
Τὰ δ' ἐρυθρὰ παντάπασι δὲν ἤρεσκον εἰς τούτους·
Ἀλλ' ἅπαντες στολὰς φαιὰς ἠγάπων νὰ φορῶσι·
Παρίστανον δὲ θέαμα, ἐν ᾧ κινοῦντο, μέγα,

Προτάσσοντες μ' ἐπίδειξιν τὰ στήθη τὰ εὐρέα·
Καί τις Γραικὸς ἰδὼν αὐτοὺς, ἐστέναξε καὶ εἶπε·
«Φεῦ! πῶς τὰ πάντα σήμερον μετέβαλεν ὁ χρόνος!
Δὲν εἶναι οὗτοι ἔκγονοι τῶν μαχητῶν ἐκείνων,
Δι' ὧν ἐκλόνιζ' ἄλλοτε τὸ κράτος τιῦ Σουλτάνου
Ὁ ἔνδοξος Σκεντέρμπεης; δὲν εἶναι οἱ Σκοδράνοι;
Ἐξ ὧν, ὡς λέγουν, ἕλκουσι τὸ γένος οἱ Σουλιῶται,
Ὧν κ' αἱ γυναῖκες ζώννονται τὴν σπάθην εἰς τὰς μάχας;
Τῆς Ὕδρας οἱ θαλασσινοὶ, οἱ μ' εὐτελεῖς σχεδίας
Περιφρονοῦντες τὰς σφοδρὰς θυέλλας τοῦ Εὐξείνου,
Ἐντεῦθεν εἰς τοὺς βράχους των δὲν ἔχουν ἀποικήσει;
Ἀλλ' ὅμως ἔγειναν ἁπλοῖ μοχλοὶ τῆς τυραννίας
Οἱ ἄλλοτε γενάρχαι μας, οἱ εὐκλεεῖς Σκοδράνοι.
Παρηγορῶν δ' ἄλλος Γραικὸς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Μὴ, φίλε, τόσον θλίβεσαι· μίαν ἡμέραν πάλιν
Οἱ Ἕλληνες κ' οἱ Ἀλβανοὶ θὰ σφίξωμεν τὰς χεῖρας.
Ἐκ τούτων πάμπολλοι λαλοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων,
Καὶ τἄσματά μας ἄδουσιν εἰς τοὺς χορούς καὶ πότους·
Προκρίνουν δὲ τὰ ἤθη μας, περιφρονοῦντες πάντας,
Ὁπόσοι τοὺς Ἀσιανοὺς ἀπομιμοῦνται τρόπους.»

Τοιαῦτα περὶ Γκέγκηδων οἱ Ἕλληνες ἐφρόνουν.
Τούτους δὲ νῦν ὁπλαρχηγὸς ἐξακουστὸς ὡδήγει,
Ὁ ἀφελὴς καὶ προσηνὴς Μπεκίρης Τζουγαδοῦρος,
Καυχώμενος ἐκ τοῦ λαοῦ καταγωγὴν ὅτ' εἶχεν,
Καὶ βέην νὰ τὸν προσφωνοῦν παντάπασι μὴ θέλων,
Ἀλλὰ νὰ τὸν καλοῦν ἁπλῶς «ὁπλίτην τοῦ Μωάμεθ.»
Ὡς γίγας δ' ἦτον ὑψηλὸς, καὶ κεραυνοὺς τὸ ὄμμα
Πρὸς τὸν θαυμάζοντα λαὸν διέπεμπ' εἰς τὰ πέριξ·
Ὡς λέων δ' ἐβημάτιζεν, ὅστις ἀφοῦ χορτάσῃ,
Ὀπίσω πρὸς τὰ δάση του τὸ βῆμα ἐπανάγει,
Τὰ χείλη λείχων καὶ κινῶν ἠρέμα τὴν οὐράν του.
Πλησίον του δ' ὑπασπιστὴς ἐβάδιζεν ὡραῖος,
Κομψὸς τοὺς τρόπους κ' εὔκαμπτος, εὐσάρκους δ' ἔχων κνήμας·

Χλαμύδα δ' ἔφερε λαμπράν, ἣν εἶχε τῷ δωρήσει
Τῆς Βενετίας ἔμπορος, τὴν χάριν του θαυμάσας,
Ὁπότ' ἐκεῖσ' ὀρχούμενον τὸν εἶδε κατὰ τύχην.
(Ἐμπόριον οἱ Βενετοὶ ἀσκοῦν μὲ τοὺς Σκοδράνους,
Καθότι πλησιέστατα οἱ δύω τόποι κεῖνται.)
Περὶ τὸν τράχηλον δ' αὐτὸν σταυρὸς χρυσοῦς ἐκόσμει,
Ὀργίλον τῶν Ὀθωμανῶν τὸ βλέμμα προσελκύων.
Ψιθυρισμὸς δ' ὑπόκωφος εἰς τὸν λαὸν ἠκούσθη,
Καί τις Δερβίσης μανικὸς ἐφώνησε τοιαῦτα·
«Ὡς πότε θἀνεχώμεθα οἱ φαῦλοι παπιστάνοι
Νὰ σαγηνεύουν ὕπουλα τοὺς λάτρεις τοῦ Μωάμεθ,
Χρυσίον ὑποσχόμενοι καὶ προστασίαν ξένην;
Μὰ τὸν Θεὸν τῆς Μεδινᾶς, τὸν Κιαμπὲν τῆς Μέκκας,
Θὰ χύσω μὲ χαρὰν πολλὴν τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν μου,
Ἂν πρόκηται νὰ πνίξωμεν τοὺς καπουτσίνους τούτους,
Τοὺς μακροτάτους φέροντας χονδροειδεῖς μανδύας,
Καὶ τὴν παχεῖαν δένοντας ὀσφὺν διὰ σχοινίων.
Ὁ δὲ πασσᾶς πῶς δέχεται νὰ ἔχῃ μισθοφόρους
Τοὺς ἀρνουμένους παντελῶς τὴν πίστιν τοῦ προφήτου;
Ἀλλ' οὗτος πάσας ἐρεξῆς ἐμπαίζει τῆς θρησκείας,
Καὶ μόνον εἰς τὸ φίλαρχον καὶ τὴν πλεονεξίαν
Προσφέρει θυμιάματα, ἀγχόνας καὶ πασσάλους!»

Τοιοῦτον εἶχε σκάνδαλον ἐμβάλει τὸ σημεῖον,
Τὸ τὴν χλαμύδα τ' Ἀλβανοῦ ὑπασπιστοῦ στολίζον,
Ὡς ὁ σταυρός, ὃν παίζοντα προσρίπτουσι παιδία
Εἰς λείψανον Ἑβραϊκὸν φερόμενον πρὸς μνῆμα.
Μὲ φρίκην δὲ τὸ φέρετρον, ἀφίνουσιν, ὡς λέγουν,
Καὶ φεύγουν καταρώμενα τοῦ Ἰσραὴλ τὰ τέκνα.
Διὸ μεθ' ὅπλων ἡ ἀρχὴ προπέμπει τοὺς νεκρούς των.

Ἐν τούτοις δ' εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων πάντες
Συνήχθησαν, καὶ δέσαντες τὰς χεῖρας εἰς τὸ στῆθος,
Σιωπηλοὶ τὰς προσταγὰς προσμένουν τοῦ σατράπου.

Ἐκεῖνος δ' εἰς παχὺν σοφᾶν ἐκάθητο σταυρώσας
Τοὺς πόδας του, καὶ τὰ γλαυκὰ στηλώσας ὄμματά του·
Αἱ δὲ πυκναὶ κι' ὡς ἄκανθαι ὑψούμεναι ὀφρῦς του,
Κ' αἱ συνεχῶς συσπώμεναι ῥυτίδες τοῦ μετώπου,
Τὴν δύσθυμον ἀνήγγελλον εἰς τὰ ἐκτὸς καρδίαν·
Ἀργὰ δὲ στεναγμὸν βαθὺν βαλὼν ἀπὸ τοῦ στήθους,
Ἠγέρθη μὲ βραδύτητα μεγάλην βηματίζων·
Κι' ἀρχίζουσιν ἐκ τῶν κανθῶν τὰ δάκρυα νὰ πίπτουν,
Ὡς πίπτουν ἐν καιρῷ βροχῆς σταγόνες ἐκ κεράμων.
Ἀφοῦ δ' ἐφ' ὥραν ἱκανὴν δακρύων ἐκορέσθη,
Τὴν σιωπὴν διέλυσε· κι' ὡμοίαζ' ἡ φωνή του
Πρὸς ᾆσμ' ἀπαίσιον γλαυκὸς ἐν μέσῳ ἐρειπίων·
Μετ' ὄθους δ' εἶπε ταπεινοῦ ὁ ἁλαζὼν σατράπης·
«Εἰς δάκρυα μὲ βλέπετε, ὦ φίλοι μου, πνιγμένον . . .
Τί μ' ὠφελοῦν οἱ θησαυροί, οὓς ἔχω συσσωρεύσει;
Τί μ' ὠφελοῦν αἱ στρατιαὶ τῶν τόσων μισθοφόρων;
Ὡς καλαμὼν ἀπέμεινα εἰς ἀνοικτὸν πεδίον,
Ὃν δαίρουσιν οἱ ἄνεμοι, ὁπόθεν καὶ ἂν πνεύσουν.
Ὁ ἀκουστὸς Τεπενλελῆς δὲν εἶμαι τώρα πλέον,
Οὗτινος μόνον τὤνομα διήγειρε τὸν τρόμον . . .
Κατήντησα τὸ παίγνιον ὁ τάλας τῶν ῥαγιάδων,
Κ' οἱ κλέφται τὸ χρυσίον μου ἐμέτρησαν ὡς σῖτον.
Βεβαίως δὲ πυροβολοῦν ἀδιαλείπτως τώρα,
Ὡς εἰς συμπόσιον χαρὰν μεγάλην ἑορτάζοντες·
Καὶ κρότος πᾶς τῶν ὅπλων των εἰς τὴν ψυχὴν μ' ἀνοίγει
Ἕν τραῦμα δυσθεράπευτον, ὀδύνην τῆς καρδίας.
Ὤ φρίκη! μὲ χλευάζουσι· πόρνης υἱὸν μὲ λέγουν,
Κ' ἐγκωμιάζουν ᾄδοντες τὸν μέγαν Κατσαντώνην,
Τὸν ἄφθονα μοιράζοντα τὰ πλούτ' εἰς τοὺς συντρόφους.
Τοιαῦτα πάσχ' ὁ δυστυχής· πικρότερον δ' ἀκόμη
Ποτήριον μ' ἐπότισεν ὁ βασιλεὺς τῶν Τούρκων.
Σκληρῶς μ' ἐπέπληξε πολλὰς κι' αὐτὸς προσθέσας ὕβρεις·
Καὶ μὲ προστάττει πάραυτα τοὺς κλέφτας νὰ φανίσω,
Ἢ ἄλλως θέλει τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ ταχέως πέμψει,

Τὴν δύστηνόν μου κεφαλὴν μὲ πέλεκυν νὰ κόψουν,
Κ' εἰς κάμακα νὰ στήσωσιν αὐτὴν μεστὴν ἀχύρων.
Τοιαῦται θλίψεις, φίλοι μου, μὲ βασανίζουν, κι' ὅμως
Κοιμᾶσθε σεῖς ἀμέριμνοι, τὰ προσφιλῆ μου τέκνα.
Κ' οἱ Ἀλβανοί μου οἱ τὸ πρὶν τιμῶντες μ' ὡς πατέρα
Ἀφίνουσιν εἷς λήσταρχος σκληρῶς νὰ μὲ χλευάζῃ·
Ἐν ᾧ τὴν ὥραν ἔπρεπεν αὐτὴν εἰς τῶν ὀρέων
Τὰς κορυφὰς νὰ τρέχετε, εἰς σπήλαια καὶ βράχους,
Ὅπως ἐνταῦθα ζωντανὸς βασανισθῇ ὁ κλέφτης.»
Εἶπε τοιαῦτα, πάλιν δὲ εἰς τὸν σοφᾶν καθίζει,
Καὶ τοὺς γλαυκούς του ὀφθαλμοὺς στηλόνει ἀκινήτους·
Βαθεῖς δὲ μόνον στεναγμοὶ τοῦ βαρυθύμου στήθους
Τὴν ἔνδοθεν αὐτοῦ πυρὰν εἰς τὰ ἐκτὸς ἀγγέλλουν·
Ἐν ᾧ σιγῶντες ἵστανται οἱ μισθοφόροι πέριξ
Οἱ πάντες εἰς κατήφειαν μεγάλην βυθισμένοι.
Ἀργὰ δὲ μόλις ἤνοιξε τὰ χείλη ὁ Μπεκίρης,
Τῶν Γκέκηδων ὁ ἀρχηγός, κι' ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Αὐθέντη μου, τὴν ἄδειαν μὲ δίδεις νὰ λαλήσω
Πᾶν, ὅ,τι τὴν ψυχὴν ἐντὸς πρὸ χρόνου βασανίζῃ,
Πᾶν δ' ὅ,τι πλημμελὲς φρονῶ νὰ εἴπω παρρησίᾳ;
Μᾶλλον δὲ νῦν ἢ ἄλλοτε εἶναι πολλὴ ἀνάγκη
Ὡς ἡγεμὼν ὑπόσχεσιν νὰ δώσῃς ὅτι βλάβην
Κἀμμίαν εἰς τὸν λέγοντα οἱ λόγοι δὲν θὰ φέρουν·
Διότι ὡς ξυράφιον ἀκονισμένον σφάζουν
Αἱ λέξεις, ὅταν ἀληθεῖς ἐκφέρωσι τὰς μέμψεις.
Πλὴν μόνον ἡ ἀλήθεια θὰ δυνηθῇ νὰ σώσῃ
Τὴν σήμερον τῶν Ἀλβανῶν ἁπάντων τὸν πατέρα.»
Εἶπε κι' ἀπήντησεν εὐθὺς μὲ τόνον ὁ σατράπης
Νομίζων ὅτι ἔβλεπεν ἐλπίδα σωτηρίας·
«Ὅ,τι φρονῇς ἐλεύθερα νὰ εἴπῃς· μὴ σὲ μέλῃ·
Κ' ἐν ὅσῳ τοῦ Ἀλῆπασσα τὸ στῆθος ἀναπνέει,
Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς σου θρὶξ δὲν θέλει πέσει μία.»
Θαρρούντως ἤδη τὸ λοιπὸν προσθέτει ὁ Μπεκίρης·
«Τὰ πάθη ταῦτα πάσχομεν, αὐθέντα μου, συνήθως,

Ὁσάκις ὑποθέτομεν ὅτι ψυχῆς ἀνδρείαν
Μισθοὶ μεγάλοι δίδουσι κ' ἐλπὶς πολλῶν λαφύρων.
Πλὴν ταῦτα μόνον πρὸς στιγμὴν ἐντείνουσι τὰ νεῦρα
Τὰ τῆς ψυχῆς, ὡς ὁ καφφὲς τοὺς νυσταλέους ἄνδρας·
Κατόπιν δὲ κατάπτωσις ἐπέρχεται μεγάλη.
Πρὸς ὥραν μόνον ὁ χρυσὸς ἀναπτεροῖ τὸ θάρρος,
Καὶ διεγείρει τὴν ψυχὴν πρὸς μάχας καὶ πολέμους·
Πλὴν ὅταν ζωηρὸν τὸ πῦρ ἐκπέμπωσι τὰ ὅπλα,
Καὶ τρομερὸν ἐπέρχεται τὸ φάσμα τοῦ θανάτου,
Τὰ θέλγητρά των χάνουσι τὰ λάφυρα ταχέως·
Λειποτακτοῦν δ' οἱ ἐρασταὶ τοῦ δουλικοῦ χρυσίου,
Κ' ἐμμένουν μόν' οἱ ἔχοντες ἐμφύτως τὸ γενναῖον.
Τί δ' ἔπραξαν οἱ Λιάπηδες καὶ Τσάμηδες ὡς τώρα,
Ἀδρῶς μισθοδοτούμενοι, ἢ λάφυρα ἁρπάζουν,
Ὅπως ἐνδύματα κομψὰ εἰς τὰς ὁδοὺς δεικνύουν,
Ἢ εὐθυμῶσι κι' ᾄδωσι μὲ παλλακὰς ὡραίας;
Τινὲς δ' αὐτῶν καὶ τὸν χυμὸν τῆς σταφυλῆς ῥοφῶσιν,
Ὃν ἀπηγόρευσ' αὐστηρῶς τῆς Μέκκας ὁ προφήτης·
Κ' ἐνίοτε βραβεύονται, κ' ἱππεύουσι μὲ κόμπον,
Διότι ἀβλαβεῖς τινας ἀπήγαγον πρεσβύτας·
Ἐν ᾧ τὴν ὄψιν τῶν κλεφτῶν δι' ἀτραπῶν κρυφίων
Ἐκφεύγουσιν, ὡς λαγωοὶ τῶν κυνηγῶν τὰ ἴχνη.
Ποτὲ τὴν γενναιότητα δὲν δίδει τὸ χρυσίον,
Οὐδὲ βραβεῖα μὲ ψευδεῖς ἐκθέσεις κερδισμένα·
Εἶναι τῆς φύσεως αὐτῆς, τοῦ Θείου μέγα δῶρον,
Καὶ συντηρεῖται δι' ἁπλῶν κ' εἰλικρινῶν ἐθίμων,
Ὧν κορυφαῖον παρ' ἡμῖν ἡ πίστις θεωρεῖται.
Πλὴν οὗτοι καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν περιγελῶσι·
Κ' εὐκόλως ὑποσχόμενοι μεθ' ὅρκων, ἀθετοῦσι
Τὸν λόγον των, ἐὰν μικρὸν συμφέρον τοὺς ἑλκύσῃ.
Ἀλλ' οἱ Σκοδρανοὶ παντελῶς δὲν πράττουσι τοιαῦτα·
Κι' ἂν ἄσυλον σοῦ δώσωσι τοῦ οἴκου τὴν ἑστίαν,
Ἢ μ' ὅρκον σοῦ ὑποσχεθοῦν τὴν πίστιν νὰ φυλάξουν,
Καὶ τὸν υἱόν των δύνασαι εἰς ἔριν νὰ φονεύσῃς,

Τὸ ξίφος σου δ' αἱμοσταγὲς νὰ ῥάνῃ τὴν οἰκίαν·
Πλὴν τὴν ζωήν σου ὁ πατὴρ ποτὲ δὲν θέλει βλάψει,
Καὶ μᾶλλον θέλει σ' ἀρνηθῇ κ' εἰς τὴν ἀρχὴν ἀκόμη,
Ἂν αὕτη δίκαια ζητῇ νὰ λάβῃ τὸν κακοῦργον.
Εἰς δὲ τὰς μάχας πρὸς ἡμᾶς τὰ λάφυρα δὲν εἶναι
Προσκαίρου γενναιότητος πραγματικὴ αἰτία·
Ἀλλ' εὐγενὴς τοὺς μαχητὰς ἰδέα διεγείρει
Νὰ μὴ φανοῦν ἀνάξιοι τῆς δόξης τῶν Σκοδράνων,
Οὓς ὁ κλεινὸς Σκεντέρμπεης ὡδήγει πρὸς τὰς νίκας,
Μ' ὀλίγους μέγα στράτευμα ἐχθρῶν ἐξαφανίζων.
Τοιούτους ἄνδρας βέβαια, ἐκ φύσεως ἀνδρείους,
Αἰσθανομένους τὴν τιμὴν καὶ τὸ καθῆκον, κρότοι
Τῶν ὅπλων δὲν τρομάζουσι καὶ φάσματα θανάτου·
Ἀλλ' ἀντιτάσσουσι τὸ πῦρ, τὸ ξίφος πρὸς τὸ ξίφος,
Καὶ μᾶλλον πίπτουσι νεκροὶ ἢ στρέφουσι τὰ νῶτα,
Ἐνθουσιῶντες καὶ θερμὰ τὰ στήθη των νοοῦντες
Ἐκ τῆς ἀμίλλης, τίς αὐτῶν νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον,
Καὶ πράξῃ κατορθώματα, νὰ ψάλουν μὲ τὴν λύραν
Εἰς τὰς ὁδοὺς οἱ ἀοιδοί, ὑμνοῦντες τῶνομά των.
Τοιούτους ἄνδρας σήμερον ἐὰν μοὶ ἐπιτρέψῃς
Νὰ συναθροίσω, καὶ μ' αὐτοὺς ὁρμήσω πρὸς τὰ ὄρη,
Βεβαίως μέλλει τῶν κλεφτῶν ὁ ὅμιλος νὰ παύσῃ
Ὑβρίζων τοῦ αὐθέντου μου τὸ ὄνομα, καὶ μᾶλλον
Τὸ χῶμα λιπαρώτερον τὸ αἷμά των θὰ κάμῃ·
Ἢ ἄλλως εἰς τοὺς ὤμους μου τὴν κεφαλὴν δὲν θέλω·
Καὶ ῥίψε μ' εἰς τὰς ἀγυιὰς ἀκέφαλον, οἱ κύνες
Μετ' ὀργμῶν τὰς σάρκας μου συμπόσιον νὰ κάμουν.»
Εἶπε, καὶ θροῦς τῶν Λιάπηδων καὶ Τσάμηδων ἠκούσθη.
Πλὴν καίτοι φέροντες δεινῶς τοὺς ψόγους τοῦ Σκοδράνου,
Κρατοῦσι τὸν θυμὸν αὐτῶν μετὰ μεγάλης βίας,
Προσμένοντες τί ἔμελλε νὰ εἴπῃ ὁ σατράπης,
Ὅστις, καθὸ ὁμόφυλος, ὁμοίως προσεβλήθη.
Νεῦμα δ' ἐκεῖνος ἔκαμεν ἡσύχως νὰ διάγουν,
Ταχέως δ' ἔμελλεν αὐτὸς ἀπάντησιν νὰ δώσῃ·

Κ' εἶπε τοιαῦτα μ' ἔμφασιν τὸν λόγον ἀποτείνων,
Τῶν ἄλλων τὸ φιλότιμον μὲ τέχνην κολακεύων·
«Μπεκίρη, ἂν εἰς ἐποχὴν διάφορον τοιαύτας
Κατὰ τῶν ὁμοφύλων μου ἠκόντιζες τὰς ὕβρεις,
Σ' ὁρκίζομαι· μὰ τὴν σκιὰν τῆς προσφιλοῦς μητρός μου!
Ἐντεῦθεν ζῶν δὲν ἤθελες τὴν σήμερον ἀπέλθει,
Ἀλλὰ τὸ ξίφος μου αὐτὸ ἀσπλάγχνως θὰ σ' ἐτρύπα.
Τοσοῦτον μ' ἔχουν τὴν ψυχὴν οἱ λόγοι σου ἐγγίσει.
Ἀλλ' ὅμως τόσον τὸ σκληρὸν μ' ἐμπαίζει πεπρωμένον,
Ὥστε κι' αὐτοὺς νανέχωμαι τοὺς ὑβριστάς μου τώρα,
Τὸ πρόσωπόν μου πτύοντες νὰ ψέγουν τὴν φυλήν μου.
Πλὴν πρόσεξε τί μέλλουσι τὰ ὦτά σου νακούσουν·
Δικαίωμα πληρέστατον σοὶ δίδω νὰ συλλέξῃς
Ὁπόσους θέλεις Ἀλβανοὺς, λογάδας ὁπλοφόρους·
Δισχίλια δὲ παρευθὺς πουγγία σοὶ προσφέρω,
Καὶ πάλιν ὕστερον ποσὰ μεγάλα θὰ σοὶ πέμψω,
Τὸν Κατσαντώνην ζωντανὸν ἐνταῦθα νὰ μοὶ φέρῃς.
Πλὴν τῶν κλεφτῶν τὸν ὅμιλον ἐὰν δὲν διαλύσῃς,
Τὸν Κατσαντώνην ταπεινὸν δεσμώτην ἂν δὲν ἴδω,
Τὴν κεφαλήν σου μὲ αὐτὴν θὰ κόψω τὴν ρομφαίαν,
Τὸ πτῶμά σου δ' ἀκέφαλον εἰς τὰς ὁδοὺς θὰ ῥίψω
Νὰ τὸ ὑβρίσουν ἅπαντες Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι,
Καὶ νὰ σπαράξουν ἔπειτα τὰς σάρκας σου οἱ κύνες.
Τὸ εἶπες μόνος· κύτταξε ἀνίατα μὴ πάθῃς.»
Εἰπὼν τοιαῦτα, πάραυτα προστάττει τὸν ταμίαν
Εἰς τὸν Μπεκὶρ δισχίλια πουγγία νὰ μετρήσῃ.
Λαβὼν δ' εὐθὺς τὰ χρήματα, ὁ ἔνδοξος Σκοδράνος
Νακολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς συντρόφους νεύει·
Κι' ἀναχωρεῖ μ' ἀπόφασιν ὀπίσω νὰ μὴν ἔλθῃ,
Ἂν φανερὰ δὲν ἤθελεν ἡ εἱμαρμένη κρίνει,
Τίς ἐκ τῶν δύω ἔμελλε νὰ ζήσῃ μετὰ δόξης,
Τῶν Γκέκηδων ὁ ἀρχηγὸς ἢ τῶν κλεφτῶν ὁ πρῶτος.

Ἐν τούτοις δὲ μεθύοντες ὑπὸ χαρᾶς οἱ κλέφται,
Τὸ βῆμα περιάγουσιν εἰς κώμην ἀπὸ κώμης·
Ὡς ἐν θριάμβῳ στέφουσι τὰ μέτωπα μὲ δάφνην,
Καὶ φέρουν εἰς τὰς χεῖράς των τὸ ξίφος γυμνωμένον.
Ὡς γλαῦκες δ' ἀποφεύγουσι τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας,
Εἰς τῶν δασῶν κρυπτόμενοι τὰ σκιασμένα βάθη·
Κ' εἰδοποιοῦν ποῦ μέλλουσι τὴν νύκτα νὰ διέλθουν.
Ὁ δὲ λαὸς περιχαρὴς πευκίνας ἅπτει δᾷδας,
Καὶ τὰς ὁδοὺς φωταγωγεῖ διὰ σωρῶν ῥητίνης,
Ὡς βασιλεῖς δεχόμενος τοὺς μαχητὰς τοῦ ἔθνους.
Εὐγνώμονες δ' οἱ ἥρωες σκορπίζουν τὸν χρυσόν των,
Πρὸ χρόνων εἰς τὰς φυλακὰς κλεισμένους νἀπαλλάξουν·
Νἀνακαινίσουν ἱεροὺς ναοὺς ἐρειπωμένους·
Τῶν παίδων νὰ συστήσωσι σχολεῖα, καὶ ἡ μήτηρ
Ἡ χήρα τὴν πτωχὴν αὐτῆς νὰ ὑπανδρεύσῃ κόρην,
Τὸν ἀρχηγὸν μὲ τὰς πολλὰς κουράζουσ' εὐλογίας,
Ἂς ἐκφωνεῖ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἀσπαζομένη·
Μακρόθεν δ' ἔτι τὸν Θεὸν συχνὰ καθικετεύει
Τοῦ Κατσαντώνη τὰς φαιδρὰς ἡμέρας νὰ μηκύνῃ.

Ὁ Δίπλας μόνον εἰς αὐτὴν τὴν εὐθυμίαν μέρος
Δὲν ἔχει, καὶ κατήφεια βαρεῖα τὸν πιέζει·
Ἀδιαλείπτως δ' ὁμιλεῖ καὶ παραινεῖ τοιαῦτα·
«Ὦ τέκνα μου, εἶν' ἄστατος ἡ εὔνοια τῆς τύχης·
Μὴ τόσον ἐμπιστεύεσθε εἰς τὰ λαμπρά της δῶρα,
Μήπως τὴν αὔριον πικρὰ μετάνοια ἐπέλθῃ.
Τοὺς ἵππους καταλίπετε· εἰς κλέφτας δὲν ἁρμόζει
Μὲ ξένους πόδας ὕποπτα νὰ διαβαίνουν μέρη.
Ἐπὶ τῶν βράχων εὔκολα τὰ πέταλ' ὀλισθαίνουν,
Κ' εἰς τοὺς χειμάρρους ἡ βοὴ τὰ ζῶα ἐξιππάζει.
Οὕτω πολλάκις ἔλεγεν ὁ μέγας Μπουκουβάλας,
Παρ' οὗ τὴν τέχνην ἔμαθον τοὺς Τούρκους νἀποφεύγω,
Ὡς ψυχογυιός του δεκαεξ μ' ἐκεῖνον ζήσας μῆνας.
Κ' ἔπειτα τί νομίζετε; πρὸς ποῖον πολεμεῖτε;

Μὴν ἔχετε νὰ κάμετε πρὸς παῖδα νυσταλέον ;
Σᾶς μάχετ' ὁ Ἀλῆπασσας, ὁ λύκος ὁ πανοῦργος·
Κι' ὡς τέκτων μέλλων τεχνικὴν οἰκίαν νὰνεγείρῃ,
Μὴ ἔχων δὲ πολλὴν τὴν γῆν νὰ κτίσῃ καθὼς θέλει,
Κρατεῖ τὸν πῆχυν, καὶ μετρεῖ νυχθημερὸν τὰ πάντα,
Ἵνα τὸν μέγαν ὑβριστὴν τῆς φήμης του συλλάβῃ.
Ποῖος δ' εἰξεύρει μὴ τυχὸν, ἐν ᾧ περιπατοῦμεν
Ὁλοτελῶς ἀμέριμνοι, κ' ἐνίοτε βαρύνει
Τὴν κεφαλὴν οἶνος πολὺς, μᾶς ἀπαντήσουν αἴφνης
Οἱ μισθοφόροι τῆς ἀρχῆς τοῦ μιαροῦ σατράπου.
Καὶ ἄλλως δὲ μὴ ἐλλειψαν ποτὲ καὶ οἱ προδόται,
Δι' ἀποκρύφων ἀτραπῶν ἐπάγοντες τοὺς Τούρκους ;
Ἂν δ' ἕνα μόνον σύντροφον μᾶς θανατώσουν, ταύτην
Θάναπληρώσῃ τὴν σκληρὰν ζημίαν τὸ χρυσίον,
Ὅπερ αὐτοὶ μᾶς ἔδωκαν μὲ τόσην εὐκολίαν ;
Μακρῆ μου, σ' εἶδα συνετὸν ἀείποτ' ἄχρι τοῦδε·
Εἶναι καιρὸς πρὸς τὸν Ζυγὸν τὸ βῆμά σου νὰ στρέψῃς,
Ὅπως ἐκεῖ προπύργιον πρὸς τοὺς ἀπίστους ἦσαι.
Καὶ σὺ, ὦ Κατσαντώνη μου, τὸ προσφιλές μου τέκνον,
Μὴ πλέον τοὺς συντρόφους σου νὰ ῥαθυμοῦν ἀφίνῃς.
Ἀλλ' ἄγαγε, τὸν βάρβαρον καὶ πάλιν νὰ σκυλεύσουν,
Ἔνθα τὰ ὄρη φυσικοὺς παρέχουν προμαχῶνας.»
Τοιαῦτ' ὁ Δίπλας ἔλεγε, κ' εἰς σύνεσιν μεγάλην
Ἐβύθισε τὸν ἥρωα Μακρῆν διὰ τῶν λόγων·
Ἀργὰ δὲ μόλις ἤνοιξε τὰ χείλη του, καὶ εἶπε·
«Ὦ γέρον, εἰς τῆς μουσικῆς τοὺς φθόγγους ἡ ψυχή μου
Ἐπαίρεται κ' ἐνθουσιᾷ, ὁπότ' εἰς τοὺς ἁγίους
Ναοὺς τὸ θεῖον ἀνυμνοῦν οἱ ψάλται μετὰ τέχνης·
Πλὴν πώποτε γλυκύτητα τοιαύτην δὲν ἠσθάνθην,
Οἵαν εἰς τῶν λόγων σου νοῶ τὴν ἁρμονίαν.
Ὡς ἅγιος μοῦ φαίνεσαι, ὡς ἄγγελος τοῦ Πλάστου,
Ἐκ τοὐρανοῦ ἀποσταλεὶς τοὺς Ἕλληνας νὰ σώζῃς.
Κατσαντωναῖοι, τὰ αὐτὰ σχεδὸν κ' ἐγὼ νὰ εἴπω
Ἐσκόπευον, πλὴν συστολὴ σιωπηλὸν μ' ἐκράτει,

Μήπως τοὺς λόγους μου ψευδεῖς νομίσετε προφάσεις,
Ὅπως τοὺς φίλους εἰς καιρὸν ἀνάρμοστον ἀφήσω·
Νῦν ὅμως ἄσμενος πολὺ τὸν συμβουλὴν ἀκούω
Τοῦ γέροντος τοῦ παρ' ὑμῖν ὡς πρώτου τιμωμένου.
Ὦ Κατσαντώνη, ὑγίαινε· εἰς περιστάσεις ἄλλας
Καὶ πάλιν θέλεις πρόθυμον μ' εὑρίσκει συνεργάτην.»
Εἶπε, καὶ μὲ συγκίνησιν ἠσπάσθη τὸν πρεσβύτην,
Τοῦ Κατσαντώνη δ' ἔθλιψε σφικτὰ τὰς δύω χεῖρας,
Κ' εἰς τοὺς συντρόφους ἔνευσε τὰς πήρας των νὰ λάβουν.
Οἱ δ' Ἀκαρνᾶνες κ' Αἰτωλοὶ ἑτοίμασαν τὰ σκεύη
Τὰ πρόχειρα, κ' ὑπέστρεψαν τὸν ῥωμαλέον πόδα,
Τὰ ἐπιμήκη σώματα κινοῦντες εὐλυγίστως·
Ἀντήχουν δ' εἰς τὸ βῆμά των τὰ ἀργυρᾶ των ὅπλα,
Κι' ὁλόκληρον ἐνόμιζες ὅτι κινεῖτο δάσος.
Τοσοῦτον ἦσαν ἀληθῶς οἱ ἄνδρες γιγαντώδεις!

Ἐν τούτοις δὲ κι' ὁ ἀρχηγὸς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Ὁμοίως, σύντροφοι, κ' ἡμεῖς νὰ πράξωμεν ἁρμόζει
Τὴν συνετὴν παραίνεσιν τοῦ Δίπλ' ἀκολουθοῦντες·
Καθότι πλήρης θυελλῶν κ' ὑφάλων ἡ ζωή μας
Κυμαίνεται, κι' ὡς φάρος τις ἡ πεῖρα τῶν γερόντων
Τὸν σκόπελον τὸν εἰς ἀφροὺς κρυπτόμενον δεικνύει.
Ἂν θέλετε, τὸν ῥάθυμον ἀπολιπόντες βίον,
Καὶ πάλιν ἂς θηρεύσωμεν τῶν Τούρκων τὸ χρυσίον.
Τὴν αὔριον δ' ἀφήσαντες τὰ δάση καὶ τὰς κώμας
Πρὸς τὴν ἠχοῦσαν θάλασσαν ἂς στρέψωμεν τὸ βῆμα,
Ἔνθα τοὺς κλέφτας εὐνοεῖ πρὸς εὔκολον ἐνέδραν
Ἡ θέσις, ἣν ἀποκαλεῖ τὸ πλῆθος Κακὴν Σκάλαν.»
Εἶπε, καὶ πάντες πρόθυμοι δεικνύονται νὰ πράξουν
Καθὼς ὁ προσφιλὴς αὐτῶν ὁπλαρχηγὸς προτείνει.

Ὁ Τσόγκας μόνον ὄρεξιν δὲν ἔδειξε διόλου·
Ἀλλ' ἔμεινε σιωπηλός, κατέπηξε δὲ τῶμμα
Ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ δισταγμοὺς ἐσήμαινε μεγάλους

Ἡ ὄψις τοῦ προσώπου του ἡ πλήρης κατηφείας.
Οὐδ' ἔλαθε τὸν ἀρχηγόν, πρὸ χρόνων γυμνασμένον
Τὸν τρόπον τῶν συντρόφων του καλῶς νὰ διακρίνῃ.
Ἀλλ' ὡς πατὴρ φιλόστοργος πρὸς ἄρρωστον παιδίον
Μετ' ἠπιότητος πολλῆς τὸν λόγον ἀποτείνει,
Ὁμοίως πρὸς τὸν φίλον του ὁ Κατσαντώνης εἶπε·
«Πῶς, Τσόγκα, ἐπεσκίασε τὴν ὄψιν σου ὁμίχλη,
Καὶ σιωπᾷς βαρυθυμῶν, οὐδ' ἔχεις προθυμίαν
Πρὸς τὴν ἐνέδραν μεθ' ἡμῶν ταχέως νὰ ἐξέλθῃς;
Μὴ παραπόνων αἴτιον σπουδαῖον ὑποκρύπτεις;
Μήπως λαφύρων ἀρκετὴν δὲν ἔλαβες μερίδα,
Ὁπότ' ἐμοιραζόμεθα τὸν θησαυρὸν τῶν Τούρκων;
Μήπως πλευρὰν δὲν σ' ἔδωκαν παχεῖαν εἰς τὸ δεῖπνον,
Νὰ πίῃς οἶνον μετ' αὐτῆς κ' εὐφράνῃς τὴν ψυχήν σου;
Ἀλλ' ὅμως ἐγὼ πάντοτε νὰ σὲ τιμοῦν προτρέπω,
Κι' ὁ ἴδιος συχνότατα τὸ μέρος σοῦ προσφέρω,
Ὅπερ ἐκ πάντων νόστιμον εἰς τὸ ψητὸν εὑρίσκεις·
Κι' ἂν δὲ τυχὸν παράπονον ἀληθινὸν σὲ θλίβῃ,
Μὴ τώρα, φίλε, προσοχὴν εἰς τὰ τοιαῦτα δίδῃς·
Ὁ μέλλων χρόνος ἱκανὰς θὰ φέρῃ περιστάσεις
Τὰς θλίψεις τῆς καρδίας σου ἡσύχως νὰ δηλώσῃς·
Νῦν δὲ μὴ θέλῃς πρόσκομμα νὰ γείνῃς τῆς ἐνέδρας.
Πλὴν φεῦ! οἱ τόσοι λόγοι μου ἀντὶ νὰ νακουφίσουν,
Πλειότερον βαρύνουσι τὴν πάσχουσαν ψυχήν σου.
Ὦ Τσόγκα! ἐξηγήθητι· φονεύεις τοὺς ἑταίρους
Καλύπτων μὲ τὴν σιωπὴν τὸ αἴτιον τῆς λύπης.»
Πρὸς ταῦτα δ' ἀνεστέναξεν ὁ Ἀκαρνὰν ἐκ βάθους,
Τὰς σταυρωμένας χεῖράς του ἀπέλυσ' ἐκ τοῦ στήθους,
Καὶ τἀθυμοῦντα χείλη του συνήρθρωσαν τοιαῦτα·
«Πῦρ θέλει ῥίψει ὁ Θεὸς τὸ στόμα μου νὰ καύσῃ,
Ἂν εἴπω τι παράπονον πρὸς τοὺς πιστοὺς συντρόφους,
Οἵτινες βάλλουσι κι' αὐτὴν προσέτι τὴν ζωήν των
Εἰς κίνδυνον, ὅταν ἐχθρῶν μὲ ἀπειλῶσι σφαῖραι.
Πλὴν ἄλλο τὴν καρδίαν μου ὡς σκώληξ κατατρώγει·

Ὁπόταν ἡ ψυχρὰ ἠὼς τὴν αὔραν ἐπιχύνῃ,
Καὶ τῆς νυκτὸς κατὰ μικρὸν σκορπίζεται τὸ σκότος,
Ὄνειρον εἶδον ζωηρὸν τοσοῦτον, ὥστ' ἀκόμη
Νομίζω ταύτην τὴν στιγμὴν, τὸ βλέπω ἔμπροσθέν μου.
Ἀπὸ βουνοῦ κατέβαινον μετ' ἄλλων ὁπλοφόρων·
Ἐξαίφνης δ' εἰς στενὴν ὁδὸν ἀπεχωρίσθην μόνος·
Τὸν ἀδελφόν μου δ' εὗρηκα βαθέως τετρωμένον,
Καὶ μὲ φωνὴν ἐκπνέουσαν μ' ἀπέτεινε τοιαῦτα·
«Πρὸς τί τοσοῦτον μ' ἤνοιξες βαθεῖαν τὴν πληγήν μου;
Εἰς μάτην κράζεις ἰατροὺς τὸ τραῦμα νὰ ἰάνουν.
Ὕγίαινε· δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω πλέον.»»
Χλαμύδα δ' ἔφερ' ἐρυθρὰν ἐπὶ τῶν νώτων, κ' εἶχεν
Ὑπέρυθρον καὶ τὴν λοιπὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν.
Ὡς λέγουν δὲ, τὸ ἐρυθρὸν ταχεῖαν προαγγέλλει
Τὴν ἔκβασιν, καὶ σκέφθητε ἂν δίκαιον δὲν ἔχω
Μεθ' ὅπλων εἰς στενὴν ὁδὸν ἐνέδραν νὰ μὴ κάμω.»
Εἶπε, καὶ δάκρυα θερμὰ τὰς παρειάς του ῥαίνουν,
Δηλοῦντα τὴν πυρκαϊὰν τὴν καίουσαν τὸ στῆθος.
Ὡσαύτως δὲ καὶ τἀρχηγοῦ ἡ ὄψις ἐθολώθη·
Μικραὶ δ' ἐκ τῶν κανθῶν αὐτοῦ ὠλίσθησαν σταγόνες·
Καὶ σφίξας τοῦ συντρόφου του τὰς χεῖρας, ἀπεκρίθη·
«Δικαίως, φίλε, τῶνειρον σὲ θλίβει τῆς πρωΐας·
Διότι πρότερον κ' ἐγὼ δὲν ἤθελον νὰ δώσω
Εἰς τῆς νυκτὸς τὰ ὄνειρα κἀμμίαν σημασίαν·
Καί ποτ' εἰς ἔριν δυνατὴν πρὸς Μανιάτην ἦλθα,
Εἰς μάτην ἐπιμένοντα μὲ λόγους νὰ μὲ πείσῃ,
Ὅτι καθ' ὕπνον ἄσφαλτα τὸ μέλλον προδηλοῦται.
Πλὴν ἤδη πεῖρα θλιβερὰ μ' ἔχει σκληρῶς διδάξει,
Εἰς τὰ ἐνύπνια πολλὴν νὰ δίδω εὐπιστίαν·
Καί ποτ' ὀδόντ' ὀνειρευθεὶς ὅτ' εἶχον ἀποβάλει,
Ἀπώλεσα περίλυπος τὸ δεύτερον τῶν τέκνων,
Ὑπὸ πλευρίτιδος δεινῆς κυριευθὲν ἐξαίφνης.
Πλὴν ἄκουσε· τοῦ μέλλοντος ἡ γνῶσις μήπως ἔχει
Τὴν δύναμιν τὰ λυπηρὰ συμβάντα νὰ προλάβῃ;

Ὁ δὲ γινώσκων βέβαια τὸ μέλλον νὰ ἐπέλθῃ
Θὰ δυνηθῇ τὸν χείμαρρον νὰ στήσῃ τῶν συμβάντων ;
Ὁ Λεωνίδας ἄλλοτε ὁ ψυχογυιὸς μὲ εἶπεν,
Ὅτι χρησμὸν τὸν παλαιὸν καιρὸν τῆς Κορινθίας
Ὁ βασιλόπαις ἔλαβε, νὰ φύγῃ τὴν πατρίδα,
Μήπως αὐτόθι τοῦ πατρὸς τὸν εἴπωσι φονέα.
Τότε δ' ἐκεῖνος ἔστρεψε τὸ βῆμα πρὸς τὰς Θήβας,
Φοβούμενος τὴν Κόρινθον, μὴ γείνῃ πατροκτόνος.
Εἰς τὴν ὁδὸν δ' ἀπήντησε Θηβαῖον ἐφ' ἁμάξης,
Ἔνθα στενὴν κατέλειπον διάβασιν τὰ ὄρη·
Κ' ὑπὸ τῶν ἵππων κωλυθεὶς τὸν δρόμον νὰ βαδίσῃ,
Εἰς ἔριν ἦλθε, κ' ἔσφαξε τὸν γηραιὸν Θηβαῖον.
Μὲ τὸν καιρὸν δ' ἐγνώρισεν ὅτι ἐκεῖνος ἦτον
Ὁ γνήσιος αὐτοῦ πατὴρ, θετὸς δ' ὁ τῆς Κορίνθου·
Κ' ὑπὸ τῆς λύπης ἑαυτὸν ἐτύφλωσεν ὁ τάλας.
Τοσοῦτον εἶναι ἄφυκτον τὸ μαῦρον πεπρωμένον !
Ἀπερριμμένα εἴμεθα τῆς εἱμαρμένης τέκνα
Οἱ κλέφται, Τσόγκα, καὶ ποτὲ δὲν μέλλομεν ἡμέρας
Ὀλβίους νὰ ἐπίδωμεν· αἱ θλίψεις δὲ κι' ὀδύναι
Ἀείποτε τὸν ἄρτον μας πικρὸν θὰ καθιστῶσιν·
Οὐδ' ἐπὶ κλίνης μέλλομεν νὰ κλείσωμεν τὸ ὄμμα,
Παρηγορίαν ἔχοντες τῶν συγγενῶν καὶ φίλων·
Ἀλλ' εἰς χαράδραν σκοτεινὴν θὰ μείνουν τὰ ὀστᾶ μας,
Ἂν προλαβὼν ὁ δήμιος τὰς κνήμας δὲν μᾶς θραύσῃ.
Τοὐλάχιστον τὴν τάλαιναν πατρίδα βοηθῶμεν
Εἰς τὰς ἐνέδρας τρώγοντες ἐκ τῶν βαρβάρων πλείστους.
Κ' ἔπειτα μήπως πάντοτε τὰ ὄνειρ' ἀληθεύουν ;
Ποσάκις δὲν μᾶς ἀπατοῦν, ματαίως δὲ μᾶς θλίβουν !
Χρόνον μακρὸν εἰς ξένην γῆν πλανᾶτ' ὁ ἀδελφός σου,
Χρυσὸν πολὺν ὡς ἔμπορος ἐκεῖθεν συναθροίζων·
Καὶ πῶς ἐξαίφνης σήμερον ἐνταῦθα θέλει ἔλθει,
Χωρὶς κἀμμίαν εἴδησιν νὰ ἔχῃς περὶ τούτου ;
Ἀνδρίσθητι· ἀνάλαβε τὴν πρώτην δύναμίν σου,
Καὶ τῆς πατρίδος μαχητὴς, διόλου μὴ διστάζῃς

Μὲ τοὺς πιστοὺς συντρόφους σου νὰ κάμῃς τὴν ἐνέδραν·
Μήπως ἡ φήμη ἄδοξα θρυλήματα σκορπίσῃ·
«Οἱ κλέφται τώρα τῶν γραιῶν πιστεύουν τὰς προλήψεις,
Καὶ δειλιοῦν ἐξηγητὰς ζητοῦντες τῶν ὀνείρων.»»
Ὦ σύντροφοι! προβαίνωμεν· ὁ Τσόγκας θέλει ἔλθει.»
Ὁ λόγος οὗτος τὴν ψυχὴν διέσεισε τοῦ Τσόγκα,
Κ' ἐδίωξε τὴν σκοτεινὴν νεφέλην τοῦ νοός του·
Ἀνένηψε, καὶ θεωρῶν τὰμάρτημά του μέγα,
Τὰς στιβαρὰς παλάμας του συγκρούει πρὸς ἀλλήλας,
Καὶ στρέφει πρὸς τὸν οὐρανὸν ταπεινωμένον ὄμμα·
Τοιαῦτα δὲ μετὰ φωνῆς συγκινημένης εἶπε·
«Ὦ αἶσχος! μέλλει τὸ λοιπὸν ἡ φήμη νὰ σαλπίσῃ,
Ὅτι τοῦ Τσόγκα τὴν ψυχὴν κατέλαβε δειλία!
Καὶ τοῦ πολέμου τὸν καπνὸν ἐδίστασε νὰ ἴδῃ,
Παρέχων εἰς τὰ ὄνειρα, καθὼς αἱ γραῖαι, πίστιν!
Ἀδελφοκτόνον κάλλιον νὰ μ' εἴπουν μυριάκις,
Ἢ τῶν συντρόφων ἄτιμον κι' οὐτιδανὸν προδότην
Νὰ μὲ δεικνύουν τείνοντες τὸν δάκτυλον οἱ κλέφται.
Ὦ Κατσαντώνη, μ' ἔσωσας· καὶ σοῦ ὀφείλω χάριν
Πλειότεραν ἢ τὴν ζωὴν αὐτὴν ἂν μ' εἶχες σώσει·
Καθότι κ' εἰς τὸν τάφον μας ἡ ἀτιμία μένει,
Ἐν ᾧ δὲν θνήσκει τῆς τιμῆς ἡ αἰωνία μνήμη.
Ὦ σύντροφοι, προάγωμεν· καὶ πάλιν, καθὼς πρῶτον,
Θέλει τὸ ξίφος μου γυμνὸν εἰς τοὺς προμάχους λάμψει.»
Εἶπε, καὶ πάντες εὔθυμοι προάγουσι τὸ βῆμα,
Τοὺς ὕστερον ἀκούσαντες τοῦ Ἀκαρνᾶνος λόγους,
Καὶ μὲ χαρὰν πολλὴν ζητοῦν νὰ λάβωσι τὴν θέσιν,
Ἣν μετὰ φρίκης οἱ πολλοὶ Κακὴν καλοῦσι Σκάλαν.

Ἀφοῦ τὸ Μεσολόγγιον καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας
Ἀφήσῃς, πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τῆς γῆς ὁδεύων,
Τὰς τεχνητὰς καλαμωτὰς θὰ παύσῃς τοῦ νὰ βλέπῃς,
Ἔνθα ἐγκλείοντ' οἱ ἰχθῦς, ἀφοῦ διὰ τοῦ φλόμου
Φυγαδευθέντες ἄσυλον ζητήσωσιν εἰς ταύτας·

Εἰς στάφιδῶνας δ' εὐθαλεῖς ἐμβαίνεις κι' ἀμπελῶνας,
Καὶ τέρπεσαι θεώμενος ὀπωροφόρα δένδρα,
Ἐν οἷς τὸ θέρος οἱ καρποὶ λυγίζουσι τοὺς κλάδους.
Μεθ' ὥρας δὲ περίπου τρεῖς εἰς κώμην θέλεις φθάσει,
Μποχῶρι καλουμένην νῦν· καὶ μετ' αὐτὴν τὸ ῥεῦμα
Τοῦ ποταμοῦ θὰ διαβῇς μὲ προσοχὴν μεγάλην·
Καθότι κἄποτε μ' ὁρμὴν καὶ μὲ βοὴν φρικώδη
Ἀφρίζοντα τὰ κύματα ὁ Εὔηνος κατάγει·
Καὶ μὲ λοξὴν διεύθυνσιν θὰ προχωρήσῃς τότε,
Ἐὰν ἀπέναντι ζητῇς νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ὄχθην.
Εἰς τὸ Μποχῶρι δ' ἀντικρὺ χωρίον ἄλλο κεῖται,
Ὁ Γαλατᾶς, καὶ μετ' αὐτὸ ἐκτείνεται πεδίον
Εἰς ὄρος περατούμενον ἐστερημένον δένδρων.
Ἀπόκρημνον δὲ κι' ὄρθιον ὑψοῦται τῶρος τοῦτο,
Πρὸς τὸν αἰθέρα τὰς γυμνὰς ἐκτεῖνον κορυφάς του,
Ἐν αἷς δεινῶς τὰ ὄρνεα εἰς τὰς θυέλλας κρώζουν.
Μάλιστα δ' ὅπου προχωρῇ πλησίον τῆς θαλάσσης,
Τὴν παραλίαν τῶν Πατρῶν ἀπέναντί του ἔχον,
Ὡς γίγας τοὺς βραχίονας ὑψόνει πρὸς τὰ ἄνω,
Καὶ κάτω πρὸς τὰ κύματα τὰς πελωρίους κνήμας.
Δεινὸν δὲ πάταγον ποιεῖ θραυόμενον τὸ ὕδωρ
Κατὰ τῶν βράχων, ἄνεμοι ὁπόταν θυελλώδεις
Συρίττωσι μαχόμενοι πρὸς τὸ βουνὸν μὲ πεῖσμα,
Καὶ τὴν ὁρμὴν των ἄκοντες ἐνταῦθα καταπαύουν.
Στενὴ δὲ μόνον δίοδος ἐπὶ τῆς λείας πέτρας
Τὸν ἐξ ἀνάγκης τὴν ὁδὸν ἐπιζητοῦντα ταύτην
Εἰδοποιεῖ, μὲ προσοχὴν μεγάλην νὰ βαδίζῃ.
Μὲ φρίκην δ' οὗτος προχωρεῖ, καὶ μόλις ἅπαξ μόνον
Ἀποτολμᾷ τὸν ἄμετρον νὰ θεωρήσῃ πόντον.
Παρηγορίαν δὲ ζητεῖ ἐπάνωθεν ματαίως·
Κι' ἐνταῦθα τρόμον ἐμποιεῖ τῶν κορυφῶν τὸ ὕψος,
Καὶ τὴν ψυχὴν διηνεκῶς ἡ ὑποψία τρώγει,
Μὴ τύχῃ κι' ὁ ἡμίονος ὀλίγον ὀλισθήσῃ.

Ἐνταῦθα τῶν ἁρματωλῶν ὁ ὅμιλος ἐκρύβη,
Ἔνθα τοῦ ὄρους χαραγαὶ καὶ σπήλαια ὑπάρχουν
Μ' ἐλελιφάσκους κρύπτοντα τὰ στόμια καὶ σχοίνους,
Οὓς τρέφει κἄπου σπάνια τὸ χῶμα τὸ ὀλίγον.
Σκοποὺς δὲ τρεῖς ἐπέστησαν, ταχέως νἀναγγείλουν,
Ἂν τις προβῇ Ὀθωμανὸς χρυσίον φορτωμένος.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἀληθῶς οἱ σύντροφοι τοῦ Τσόγκα,
Ὅστις τὴν πρώτην ἔλαβεν εἰς τοὺς προμάχους θέσιν,
Ποθῶν τὴν μεταμέλειαν ἐμπράκτως νἀποδείξῃ,
Ὁδίτην εἶδον ἄγοντα μὲ χαλαρὰν ἡνίαν
Ἡμίονον τὰ βήματα μετροῦντα τῶν ποδῶν του.
Μικρὸν δ' ἐφόρει φέσιον, καὶ πορφυροῦς μανδύας
Μέχρι σφυρῶν ἐκάλυπτε τὸ χαυνωμένον σῶμα·
Ἡ παχυτάτη του δ' ὄσφυς, πλατέως ἐζωσμένη,
Ἀσιανὸν ἐδείκνυε μετὰ τρυφῆς θρεμμένον.
Βαρὺ δὲ τὸν ἡμίονον ἐπίεζε φορτίον,
Ἐντὸς ἀγγέλλον ἄφθονον χρυσίον κεκρυμμένον.
Εὐθὺς δὲ «στῆθι!» μὲ φωνὴν βροντώδη ἀνακράζει
Ὁ τῶν κλεφτῶν νεώτατος, μὴ προχωρήσῃς πλέον·
Ἐκφόρτωσον τὸ ζῶόν σου, νὰ ἴδωμεν τί ἔχει!»
Τοῦ ξένου τότ' ἐπάγωσε τὸ αἷμα, καὶ μὲ τρόμον
Τοιαῦτα μόλις ἤρθρωσαν τὰ κάτωχρά του χείλη·
«Ὁ τάλας! τόσον ἔκαμα νὰ τὰ φορτώσω κόπον·
Πῶς δ' ὕστερον θὰ δυνηθῶ νὰ τὰ φορτώσω πάλιν;
Λάβετε ὅ,τι θέλετε· πλὴν ἄφετε τὸ ζῶον,
Καθὼς μοῦ τὸ ἐπέσαξαν οἱ ναῦται τῆς Ναυπάκτου.»—
«Ἰδέ τον! ἀστείζεται,» εἷς ἄλλος κλέφτης λέγει·
«Νομίζει, παίζομεν ἡμεῖς· ἐκφόρτωσον ταχέως.»—
Νῦν δὲ τὰς κολακείας του διπλασιάζ' ὁ ξένος,
Τοὺς ἐξορκίζει, καὶ φιλεῖ τὰς χεῖράς των ὡς κύων·
Λέγει πολλὰ κ' ἐπεύχεται· Θεὸς νὰ συγχωρήσῃ
Τῶν πάππων καὶ γονέων των τὰς ἁμαρτίας πάσας,
Κι' ὅ,τ' ἡ καρδία των ποθῇ, εὐκόλως νἀποκτήσουν·
Ἀρκεῖ δὲ τὰ τοῦ σάγματος σχοινία νὰ μὴ λύσουν,

Καὶ δύνανται νὰ λάβωσι ὁπόσα κι' ἂν θελήσουν.
Κι' ἤδη σχεδὸν ἐφαίνοντο συγκινημέν' οἱ κλέφται,
Καὶ τῶν κοφίνων θάφινον δεμένα τὰ σχοινία,
«Οπότ' ὡς λέων στερηθεὶς τῆς ποθητῆς του λείας,
Ἐπρόφθασε μ' ἓν πήδημα ὁ Τσόγκας ὠργισμένος,
Καὶ τί; τὸν Τουρκαλᾶν λοιπὸν θαφήσετε νὰ φύγῃ;
Πῶς; σᾶς παρέπεισε λοιπὸν ὁ φαῦλος κολακεύων,
Καὶ λείχων τοὺς δακτύλους σας ὡς κύων μὲ τὸ στόμα!
Ταχέως ἐκφορτώσατε τὸ μέγα του φορτίον.»
Εἶπεν ὁ Τσόγκας φοβερὰ ἐντείνων τὴν φωνήν του.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν τέχνην του δὲν λησμονεῖ ὁ ξένος,
Ἀλλὰ κι' αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸν τολμᾷ νὰ κολακεύσῃ·
«Εἰς τοῦ πατρός σου τὴν ψυχήν, ὦ ἀρχηγέ, σ' ὁρκίζω·
Εἰς τἀδελφοῦ σου τὴν ζωήν, ἐὰν τοιοῦτον ἔχῃς,
Μὴ μ' ἀναγκάσῃς τὸ βαρὺ φορτίον νἀποσάξω.»—
Πλὴν οὔτ' οἱ λόγοι παντελῶς δὲν κάμπτουσι τοὺς κλέφτας·
«Ἀπόσαξον,» μὲ βροντερὰν φωνὴν ἐπαναλέγει
Ὁ Τσόγκας, «δὲν ἐπιθυμῶ πλειότερα νἀκούσω.»
Νῦν δὲ τὸ ἦθος παρευθὺς ὁ ξένος μεταβάλλει,
Κ' ὑπὸ θυμοῦ κυριευθεὶς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Δὲν κάμνουν, βλέπω, ἄσχημα ὁπόσοι σᾶς προδίδουν,
Διότι βίαιοι πολὺ δεικνύεσθ' εἰς τοὺς ξένους.
Πλὴν δι' αὐτὸ Τουρκόγυφτοι τὰς κεφαλάς σας κόπτουν,
Κι' ὡς σφαίρας τὰς κυλίουσιν εἰς τὰς ὁδοὺς Ἑβραῖοι.»
«Τί λέγεις;» ἀνεκραύγασεν ὁ Τσόγκας, «τί; προδότης
Θὰ γείνῃ; πλὴν τὸ ξίφος μου εὐθὺς θὰ τὸν διδάξῃ,
Ὅτι δὲν θέλει δυνηθῇ τοὺς κλέφτας νὰ προδώσῃ.»
Εἶπεν· ἀνάπτων δ' ὑπ' ὀργῆς τὸν ἀκινάκην σύρει,
Τὸν μὲ λαβὴν ἐπίχρυσον κοσμοῦντα τὴν ὀσφύν του·
Διατρυπᾷ δὲ μεθ' ὁρμῆς τοῦ ξένου τὴν καρδίαν.
«Ὤχ!» εἶπ' ὁ τάλας, κι' ἔπεσε· «ταχέως ἀποθνήσκω·
Καλέσατε πνευματικὸν εὐθὺς νὰ κοινωνήσω,
Ἀφοῦ τὰς ἁμαρτίας μου ὁμολογήσω πάσας.

Ἐντεῦθεν ἔλκω καὶ ἐγὼ, ἁρματωλοὶ, τὸ γένος.» —
«Πόθεν ; εἰπὲ, κατάγεσαι ; τίς εἶναι ὁ πατήρ σου ; » —
Ὁ Τσόγκας τότ' ἠρώτησε μετὰ μεγάλης βίας,
Κ' αἱ τρίχές του ὠρθώθησαν, ὠχρίασε δ' ἡ ὄψις·
Καθότι ὁμοιότητα μεγάλην, τῷ ἐφάνη,
Πρὸς τοῦ ὀνείρου τὴν μορφὴν τὸ πρόσωπόν του εἶχεν·
Ὁμοίως δ' ἦτον ἐρυθρὸς ὁ μέγιστος μανδύας,
Τὸ φέσιον καὶ ἡ ὀσφὺς, πλατέως ἐζωσμένη.
Αὖθις δὲ κράζει· «τάχυνον, πληροφορίας δός μοι·
Τίς εἶσαι, ποῦ διάγουσι τὸν βίον οἱ γονεῖς σου·
Γότε δ' ἐκεῖνος μ' ἀσθενῆ φωνὴν τοῦ ἀπεκρίθη·
«Ἀπὸ τῆς Κρήτης ὁ πατὴρ κατάγεται, κ' ἡ μήτηρ
Τῆς Ἄρτας εἶναι κάτοικος· ἐκεῖ 'μαι γεννημένος.
Ἡμέραν δέ τινα ἐγὼ κ' εἷς ἄλλος ἀδελφός μου
Εἰς τὸν ναὸν ὑπήγαμεν τἁγίου Γεωργίου,
Κατ' ἐντολὴν τοῦ πάππου μας νἀνάψωμεν κηρία·
Ὁπότε Τοῦρκος ἐπελθὼν σκληρῶς μᾶς ἐκδιώκει,
Ὅπως μολύνων ἱερὸν λυχνάριον ἀνάψῃ
Αὐτὸς τὴν καπνοσύριγγα, ἣν εἶχεν εἰς τὰς χεῖρας·
Θυμὸς δὲ τότ' ἀνέκαυσε τὴν νεαρὰν ψυχήν μας,
Καὶ δράξαντες τὰ ὅπλα του, φονεύομεν τὸν Τοῦρκον,
Εἰς οἶκον δὲ προσφεύγομεν χριστιανοῦ ταχέως.
Ὁπότε δ' ἦλθε τῆς νυκτὸς τὸ σκότος, μᾶς μηνύει
Τοιαῦτα ὁ φιλόστοργος γεννήτωρ τοῦ πατρός μας·
«Πρὶν ἔτι τῆς αὐγῆς τὸ φῶς τὰ ὄρη μας χρυσώσῃ,
Ἐκτὸς τῆς Ἄρτας φέρετε τοὺς πόδας μετὰ τάχους·
Κλέφτης δ' ὁ πρῶτος παρευθὺς ἂς γείνῃ, τὴν καρδίαν
Ἐκ φύσεως πρὸς πόλεμον γενναίαν κεκτημένος·
Ὁ δ' ἄλλος τῆς Ἀνατολῆς τοὺς τόπους ἂς ζητήσῃ,
Κι' ἀσκῶν ἐκεῖ ἐμπόριον ἂς συναθροίσῃ πλοῦτον.» »
Οὕτω λοιπὸν εἰς πλοῖόν τι ἐκ τοῦ Γαλαξειδίου
Ἐμβὰς, πρὸ χρόνων ἔμενον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν,
Καὶ τώρα ἦλθα τὸν πτωχὸν νὰ διαθρέψω πάππον.
Διότι, καθὼς ἤκουσα, τὸν ἔχουσι τυφλώσει

Τὰς βλεφαρίδας ῥάψαντες οἱ βάρβαροι, κ' ἐπαίτης
Ὁ δύστηνος εἰς τὰς ὁδοὺς τὸν ἄρτον μόλις ἔχει,
Μὲ λύραν τὸ μαρτύριον τῶν ὀφθαλμῶν του ψάλλων.»
Εἶπε τοιαῦτα μὲ πολλὴν ὁ τάλας δυσκολίαν
Ἀτόνως εἰς τὰ χείλη του τὰς λέξεις συναρθρόνων,
Κ' εὐθὺς κατόπιν ἔπεσε χαμαὶ λειποθυμήσας.
«Ὁ ἀδελφός μου!» μὲ φωνὴν ἀνέκραξε βροντώδη,
Ἐκ βάθους συγκινήσασαν τῶν φίλων τὴν καρδίαν·
«Ὁ ἀδελφός μου! κράξατε τὸν Ντουφεκιὰν ταχέως.
Τοσούτους ἐθεράπευσε μέχρι τοῦ νῦν ἐκεῖνος,
Βαρέως εἰς τὸν πόλεμον μὲ ξίφος πληγωμένους·
Κ' εἰς τἀδελφοῦ μου τὴν πληγὴν βοτάνην ἴσως βάλῃ,
Καὶ μὲ τὴν τέχνην τὴν ῥοὴν τοῦ αἵματος κρατήσῃ.
Ὦ ὄνειρον, πῶς ἀληθῆ προήγγειλας τὰ πάντα!»
Εἶπεν ὁ Τσόγκας προσκαλῶν τὸν ἰατρόν ματαίως.
Ταῦτα δ' ὁ ξένος ἀπαντᾷ μὲ δύναμιν ὀλίγην·
«Εἰς τοῦ θανάτου τὰς πληγὰς βοτάναι δὲν χωροῦσιν,
Οὐδὲ τοῦ Ἅδου τὴν ἰσχὺν οἱ ἄνθρωποι κωλύουν.
Ὑγίαινε! σὲ συγχωρῶ... δὲν πταίεις... ἀποθνήσκω...
Σχολεῖα κτίσε καὶ ναοὺς μὲ τὸν πολὺν χρυσόν μου.»
Εἶπε, κ' ἐξέλιπ' ἡ φωνὴ εἰς τὰ ὠχρά του χείλη·
Πάντες δὲ μένουν ἄναυδοι κι' ἀκίνητοι ὡς λίθοι,
Μὲ πόνον ἐπὶ τοῦ νεκροῦ στηλώσαντες τὸ ὄμμα.
Κι' ὁ Τσόγκας δὲ παρόμοια ἀκινητεῖ τὸ πρῶτον·
Πλὴν αἴφνης μὲ τὴν δεξιὰν τὸν ἀκινάκην δράττει,
Δι' οὗ τὸ τραῦμα ἤνοιξεν εἰς τἀδελφοῦ τὸ στῆθος·
Καὶ θέλει τὴν αἱμοβαφῆ κοπίδα νὰ ὠθήσῃ,
Κι' αὐτόχειρ τὴν βαρυαλγῆ καρδίαν νὰ τρυπήσῃ.
Πλὴν τότε ἀπὸ τῆς χειρὸς ὁ Δίπλας τὸν ἁρπάζει·
«Δειλέ,» τὸν κράζει, «κι' ἄνανδρε! λειποτακτεῖς κι' ἀφίνεις
Ὠρφανισμένην ἀπὸ σοῦ τὴν τάλαιναν πατρίδα;
Ἢ μήπως ἔχ' ἀμέτρητα τὰ ὠπλισμένα τέκνα,
Ὥστ' αἴσθησιν ἡ ἔλλειψις ἑνὸς νὰ μὴ παρέχῃ;
Τἀκούσιον ἀνόμημα μ' ἑκούσιον μὴ θέλε

Νὰ θεραπεύσῃς, ἀγνοῶν τοῦ πράγματος τὴν φρίκην.
Δὲν θάπτουν τὸν αὐτόχειρα οἱ ἱερεῖς μεθ' ὕμνων,
Οὐδ' ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ εὐφήμους λέγων λέξεις·
Ἀλλὰ τὸν ἐξεμεῖ κ' ἡ γῆ κ' ἡ θάλασσα κι' ὁ Ἅδης,
Ὁ δὲ νεκρός του φέρεται χωρὶς ὠχρῶν λαμπάδων.
Ἂν δὲ ποθῇς τὸν ῥύπον σου δι' αἵματος νὰ πλύνῃς,
Ὑπάρχουν βάρβαροι πολλοί, καὶ πρὸς τὰς σφαίρας τούτων
Ἐπάγων τὴν ἀνδρείαν σου, μὴ φείδου τῆς ζωῆς σου.
Ἐγέρθητι· ἀνδρίσθητι· καλὸν νὰντιπαλαίσῃς
Μὲ θάρρος πρὸς τὴν συμφορὰν τοῦ ἀτυχοῦς σου βίου,
Καὶ δείξῃς ὅτι παντελῶς τὴν δύναμιν δὲν ἔχει
Τῆς εἱμαρμένης ἡ ὀργὴ νὰ κάμψῃ τὴν ψυχήν σου·
Ἀλλ' εἶσ' ἀνδρεῖος πανταχοῦ, εἰς συμφορὰς καὶ μάχας.
Ὁ ναύτης δὲν δεικνύεται ἐν ὥρᾳ νηνεμίας,
Ἀλλὰ τὴν θύελλαν ζητεῖ, νὰναδειχθῇ γενναῖος,
Καὶ προκαλέσῃ τοὺς πολλοὺς ἐπαίνους τοῦ πλοιάρχου.»
Εἶπεν ὁ Δίπλας μ' ἔμφασιν τὰς λέξεις του προφέρων,
Κι' ὁ Τσόγκας τὴν ἀλήθειαν ἐννόησε τοῦ λόγου·
Τὸν ἀκινάκην ἔλαβε, τὸν ἔρριψ' εἰς τὸν πόντον·
Πνιγμένος δ' εἰς τὰ δάκρυα τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ἔρρ', ὅπλον, εἰς ἀπαίσιον ἐξειργασμένον ὥραν!
Εἴθ' ἡ σκωρία πάντοτε νὰ ἦναι στολισμός σου,
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθὸν ἀείποτε νὰ μένῃς·
Μήπως θνητὸς εἰς χεῖράς του σὲ λάβῃ καὶ φονεύσῃ,
Καθὼς ἐγὼ ὁ δύστηνος, τὸν μόνον ἀδελφόν του.
Βοήθειαν, ὦ σύντροφοι! τὸν ἀδελφόν μου μέλλω
Νὰ θάψω, μοσχολίβανον πρὸς τὸν Θεὸν νὰ καύσω.»
Εἶπε, κ' οἱ κλέφται σκάπτουσι τὴν γῆν μὲ τὰς μαχαίρας·
Ὀρύττουν λάκκον, κ' εἰς αὐτὸν σκεπάζουσι τὸ πτῶμα·
Σταυρὸν δ' ἐπάνω θέτουσι, σημεῖον μὴ πατῶσιν
Οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ τὸ σῶμα τοῦ θανόντος·
Τὸ βάρος δ' οὗτος αἰσθανθῇ, κ' εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος
Ἐπεγερθῇ τὰ σάβανα φορῶν, καθὼς φημίζουν.

Ἀφοῦ δὲ τοῦτο τὸ πικρὸν ἐτέλεσαν καθῆκον,
Γῆν ἐλαφρὰν εὐχόμενοι σπονδὰς ποιοῦσιν οἴνου·
Κ' οἱ φίλοι τὸν βαρύθυμον ἐξαναγκάζουν Τσόγκαν,
Τὴν θλιβερὰν νὰφήσωσιν αὐτὴν τοποθεσίαν,
Κ' εἰς ὄρη νὰ κομίσωσι τὸ μαραμμένον σῶμα,
Ἔνθα τονίζει τῶν πευκῶν ἡ αὔρα τοὺς μυῶνας·
Φροντίζουν δ' ἄλλοι τὸν χρυσὸν μεθ' ἑαυτῶν νὰ λάβουν,
Καὶ διανείμωσιν αὐτὸν κατόπιν, ὅπως εἶχεν
Ὁ τελευτήσας ἐντολὴν ὑστάτην καταλίπει.

ΔΕΣΧΗ ΠΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι'.

Ὅποταν ἀραιώσωσι τῶν κυνηγῶν αἱ σφαῖραι
Χηνῶν ἀγέλην, τὰ πτηνὰ πολλὰς φωνὰς θρηνώδεις
Ἐκβάλλουσι, τανύοντα ταχέως τὰ πτερά των,
Κι' ὀπίσω μὴ στρεφόμενα νὰ ἴδουν τοὺς νεκρούς των·
Σιγὴ δὲ πένθους ἔπειτα τὰ στόματά των κλείει,
Κ' ἐπὶ τῆς γῆς τὴν κεφαλὴν βαρυθυμοῦντα κλίνουν.
Πλὴν ὅταν ἥλιος φαιδρὸς εἰς λίμνην ἐπιλάμψῃ,
Γαλήνη δὲ τὰ κύματα τὰ διαυγῆ καιμίσῃ,
Διόλου δὲν διστάζουσι νὰ φέρουν πρὸς τὸ ὕδωρ
Τοὺς μεμβρανώδεις πόδας των· καὶ μετ' ὀλίγον βλέπεις
Τὰς κεφαλάς των μὲ πολλὴν νὰ ἐμβαπτίζουν χάριν,
Ἰχθύδια καὶ σκώληκας ἀγρεύοντες οἱ χῆνες·
Ὀρθοῦσι δὲ τὰς πτέρυγας, ἢ πλήττουν διὰ τούτων
Μετὰ πολλῆς ταχύτητος τὴν ἠρεμοῦσαν λίμνην.
Ὁμοίως τῶν ἁρματωλῶν ὁ ὅμιλος τὸ πρῶτον
Βαρυθυμεῖ, πρὸς τὴν ὁδὸν τὰ βήματά του σύρων,
Κι' ἀνακυκλοῖ σιωπηλὸς τὸ λυπηρὸν συμβάν του·
Πλὴν ὅτε ῥύαξ διαυγὴς ὑπὸ πλατάνους ῥέων,
Ἐφάνη μὲ τὸν ἦχόν του τὴν ἀκοὴν ἡδύνων,
Καὶ χλόης τάπητες πυκνοὶ ν' ἁπλώσουν προσεκάλουν
Ἐπὶ τῆς γῆς τὰ μέλη των οἱ κουρασμένοι κλέφται,
Ὁ πόθος τῆς φαιδρᾶς ζωῆς δὲν ἤργησε νὰ ἔλθῃ,
Καὶ κατ' ὀλίγον τὸ στυγνὸν κατέλιπεν ἡ ὄψις.

Εἰς κώμην δὲ παρήγγειλαν κριοὺς νὰ πέμψουν δύω,
Καὶ πέντε μ' οἶνον ἐκλεκτὸν ἀσκία νὰ γεμίσουν.
Εὐκόλως δ' ἔκαμαν πτερὰ τῶν χωρικῶν οἱ πόδες,
Λαβόντων πενταπλάσιον τῆς ἀληθοῦς ἀξίας.

Ὁπόταν δ' ἄπλετον τὸ φῶς ὁ ἥλιος σκορπίζῃ,
Ἀνάπτουν πῦρ, καὶ τοὺς κριοὺς εἰς ὀβελοὺς περῶσιν·
Λευκὰς δ' ὑπὸ τῆς πιμελῆς εὑρίσκουσι τὰς σάρκας·
Οἱ ἔμπειροι δὲ σύντροφοι πολλάκις παραγγέλλουν
Τὸ ἅλας καὶ τὸ πέπερι νὰ πάσσωσι μὲ μέτρον,
Διότι τοῦτο μάλιστα τὸ κρέας νοστιμίζει·
Καὶ βαθμηδὸν πρὸς τὴν πυρὰν νὰ φέρωσι τὰς σχίζας,
Διατηροῦντες τοῦ πυρὸς τὴν δύναμιν ὁμοίαν.
Ἀφοῦ δ' ἡ κνίσσα τῆς ῥινὸς καθήδυνε τὸ νεῦρον,
Κι' ἀνήγγειλαν οἱ στρέφοντες τοὺς ὀβελοὺς ταχεῖαν,
Τὴν ὄπτησιν, στρώννουν χαμαὶ πυκνοὺς ἐλάτης κλάδους,
Κ' ἐπιδεξίως τοὺς κριοὺς ἀχνίζοντας ἀνοίγουν
Οἱ μάλιστα καυχώμενοι διὰ τὴν τέχνην ταύτην·
Καί τις ἀστεῖος τοὺς λοιποὺς φαιδρύνει μὲ τὸν λόγον·
«Τοῦρκος κἀνεὶς ἐπὶ τῆς γῆς νὰ μὴ φανῇ βαδίζων,
Ἂν δὲν ἀνοίγῃς, Δῆμέ μου, ταχύτερον τοὺς ἄρνας,
Ἢ ὅτι λαφυραγωγεῖς τὰ πλούτη τῶν ἐμπόρων».
Οἱ τέως δὲ σιωπηλοὶ ἐγέλασαν συμπόται,
Καὶ βαθμηδὸν ἡ ὄρεξις μεγαλητέρα ἦλθε,
Μὴ φειδομένη παντελῶς τενόντων καὶ μυώνων.

Τὰς ὠμοπλάτας δ' ἔπειτα οἱ γέροντες προσβλέπουν·
Κ' ὁ Δίπλας τὰς ὀφρῦς αὐτοῦ συσπάσας, μετ' ὀλίγον
Τοιαύτην πρὸς τὸν ὅμιλον ἀπέτεινε ὁμιλίαν·
«Ὦ φίλοι! πῶς οἱ παλαιοὶ ποτὲ δὲν πίπτουν λόγοι!
Ὅτε φαιδρὰ τὴν ἄνοιξιν ἀναγεννᾶτ' ἡ φύσις,
Εἷς κόκκυξ ἔχων μέγεθος τρυγόνος τρεφομένης
Ἀφθόνως τὸ φθινόπωρον μὲ σταφυλὰς καὶ μύρτα,
Εἰς αἴγειρον ἐκάθισε γλυκὺ ἐντείνων ᾆσμα.

Περιχαρεῖς δ' ἠκούσαμεν αὐτὸν οἱ κλέφται πάντες
Προάγγελον νομίζοντες ἐνιαυτοῦ αἰσίου·
Πλὴν αὖθις τὸν ἠκούσαμεν νὰ τραγῳδῇ κατόπιν
Βραδέως τὴν φωνὴν αὐτοῦ μὲ θλῖψιν ἐπιτείνων,
Καὶ τότε γέρων χωρικὸς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
««Δὲν μοὶ ἀρέσκει παντελῶς τοῦ κόκκυγος τὸ ᾆσμα·
Τὸ ἔτος τοῦτο συμφορὰν μεγάλην θέλει πάθει
Ἡ κλεφτουργιά· συντρόφους της θὰ χάσῃ πολυτίμους.»»
Τοιαῦτα μετὰ στεναγμῶν προήγγειλλεν ὁ γέρων,
Πεῖραν πολλὴν τῆς μαντικῆς καὶ τῶν ὀρνίθων ἔχων.
Καὶ τότε μὲν μὲ προσοχὴν δὲν ἤκουσα τοὺς λόγους,
Μὴ θέλων τοὺς συντρόφους μου ἀνωφελῶς νὰ θλίβω·
Πλὴν χθὲς τὸ βράδυ κύων τις μετ' ὀργμῶν τὸν πόδα
Ἐπὶ τῆς γῆς ἐπέσυρε κονιορτὸν ἐγείρων·
Πρὸς τὰ ὀπίσω δὲ συχνὰ τὴν κεφαλήν του στρέφων,
Καὶ δάκνων τὰ φορέματα, εἰς τὴν ὁδὸν διόλου
Δὲν ἤθελε νὰ ἔμβωμεν, μηδὲ νὰ ἐπιβῶμεν
Τῶν ἵππων· εἴμεθα δὲ τρεῖς, ἐγὼ κι' ὁ Λεωνίδας
Κι' ὁ Τσόγκας. Θεωρήσατε δὲ τώρα πάλιν, φίλοι,
Τὴν ὡροπλάτην· ἐν αὐτῇ ὀπὴν καμπύλην βλέπω,
Κ' ἐξάπαντος εἰς συμφορὰν θὰ πέσωμεν μεγάλην·
Καθότι τοῦτο ἄσφαλτον ὑπάρχει τὸ σημεῖον.
Ἀλλὰ τἀλεξιτήριον ἂς πράξωμεν ταχέως·
Εἰς δένδρον ἂς τὴν θέσωμεν, κι' ἂς τὴν πυροβολῶμεν
Μακρόθεν βήματ' ἑκατόν· ἂν δέ τις ἐπιτύχῃ,
Καὶ θραύσῃ τὸ ὀστοῦν, ἐλπὶς ὑπάρχει σωτηρίας·
Εἰ δὲ καὶ μὴ, τὸ μέλλον μας ὀλέθριον θὰ ἦναι·
Ὁ Λεωνίδας καὶ ἐγὼ κι' ὁ Τσόγκας θὰ χαθῶμεν.»
Εἶπε καὶ πάντες κατηφεῖς ἐπαίρουσι τὰ ὅπλα,
Τοῦ γέροντος τὴν συμβουλὴν νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν·
Καὶ μὲ μεγάλην προσοχὴν σκοπεύουσι πρὸς δένδρον,
Ἐν ᾧ τὼστοῦν διὰ κλωστῆς προσέδεσεν ὁπλίτης.
Πλὴν μάτην τὴν βαρύστονον ἠχὼ ἐξαναγκάζουν
Τοὺς συριγμοὺς τῶν ὅπλων των ἀπαύστως νὰποδίδῃ·

Οὐδεὶς αὐτῶν κατώρθωσεν ἐπιτυχῶς νὰ ῥίψῃ,
Καὶ πάντας ἡ κατήφεια τοῦ Ἅδου κυριεύει.

Αὖθις δ' ὁ Δίπλας θλιβερὰ τὸν λόγον ἀποτείνει·
«Ὦ σύντροφοι, προσήγγισε τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου·
Ἀμφιβολίαν παντελῶς δὲν ἔχω περὶ τούτου.
Εἰς τὸ ἑξῆς αἱ θύελλαι ματαίως θὰ μυκῶνται
Ἐκ τῶν ῥιζῶν κλονίζουσαι ὑπερμεγέθη δένδρα,
Κ' εἰς μάτην θὰ ἐκρήγνυνται μὲ πάταγον οἱ ὄμβροι
Τὰς κορυφὰς κρημνίζοντες τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.
Ὁ ὕπνος μου πλειότερον ἀτάραχος θὰ ἦναι
Τοῦ βρέφους τοῦ εἰς μητρικὴν ἀγκάλην κοιμωμένου.
Πλὴν ἓν μοῦ θλίβει τὴν ψυχήν· βαρεῖς τοὺς πόδας ἔχω,
Καὶ τρέμω μήπως τῶν ἐχθρῶν τὸ τάχος μὲ προφθάσῃ,
Κατόπιν δὲ μαρτύρια μεγάλα ὑπομείνω,
Ἡ ἄταφος εἰς τῶν κυνῶν ἐμπέσω τοὺς ὀδόντας.
Ὅθεν, ὦ φίλοι, τὴν προτοῦ συνήθειαν τηροῦντες,
Ἐπὶ τῶν ὤμων φέρετε τὸν γηραιὸν ὁπλίτην·
Κι' ἂν τραῦμα φέρον θάνατον πολέμιος μ' ἀνοίξῃ,
Εἰς ῥάχιν ὑψηλοῦ βουνοῦ ταχέως φέρετέ με,
Ὁπόθεν τὰ λημέρια τὰ παλαιὰ θὰ ἴδω.
Ἐκεῖ δὲ μύρτα στρώσατε καὶ δάφνας νὰ πλαγιάσω,
Τὸ ὕστατον εἰς τὴν ὀσμὴν νὰ εὐφρανθῶ τῶν χόρτων,
Καὶ τότε τὴν βαρυαλγῆ ψυχήν μου νὰ ἐκπνεύσω,
Ἣν πάθη κατεβάρυναν ἐνιαυτῶν τοσούτων·
Αἴ τέκνα! Τούρκους καὶ ἐγὼ δὲν ἔφαγον ὀλίγους·
Κι' ἂν ποταμὸς ὁλόκληρος μοῦ νίψῃ τὰς παλάμας,
Καὶ πάλιν μέλλουν ἐρυθραὶ νὰ μείνωσιν, ἀφθόνως
Εἰς αἵματα βαρβαρικὰ πολλάκις ἐμβαφεῖσαι.
Τρεῖς δὲ πασσάδες ἀριθμῶ καὶ τρεῖς βοϊβοδάδες,
Ὧν ἔκοψε τὴν κεφαλὴν ἡ δεξιά μου αὕτη.
Πλὴν ἤδη τἀναπόφευκτον παντὸς ἀνθρώπου χρέος
Πρὸς τ' Ἅδου τὸ ἀνάκτορον μὲ κράζει νὰ κατέλθω·
Μίαν δὲ μόνην ἐντολὴν μικρὰν θὰ καταλίπω.

Τὸν τάφον μου ποιήσατε πελώριον, ὁποῖον
Οἱ Ἕλληνες οἱ παλαιοὶ, ὡς λέγουν, ᾠκοδόμουν·
Ὁπὰς δ' ἀφῆτε, νἄρχωνται αὐτοῦ αἱ χελιδόνες
Τὸ ἔαρ νἀναγγέλλωσι, τὴν ἄνοιξιν τοῦ ἔτους.
Τὰ ὅπλα μου συνθάψατε, τὸ προσφιλές μου ξίφος.
Ὁπόταν δ' ἡ πολύστονος ἠχὼ ἐκ τῶν πεδίων
Ἀγγείλῃ πόλεμον φρικτὸν τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς Τούρκους,
Θὰ ἔχω τόπον ὄρθιος τὸ ὅπλον νὰ γεμίζω,
Καὶ πλάγια ἐκ τῶν ὀπῶν νὰ πολεμῶ σκοπεύων.
Ὦ φίλοι μου, προαίσθησις μοῦ λέγει τῆς καρδίας,
Ὅτι κἰ' ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν θέλει μαλακώσει
Τὸ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς ὠμοὺς τυράννους τῆς πατρίδος·
Ἀλλὰ τὴν νύκτα φάντασμα θὰ περιτρέχω μαῦρον
Τὰ τέκνα των τὰ βέβηλα φονεύων μὲ τὸν τρόμον».
Εἶπε, καὶ βρύσις ἔγειναν οἱ δύω ὀφθαλμοί του·
Κ' οἱ ἄλλοι δὲ ἁρματωλοὶ δακρύουσιν ὡσαύτως,
Δεινῶς ὑπὸ τῶν λόγων του συγκινηθέντες πάντες·
Μὲ πόνον δ' εἶπον τῆς ψυχῆς τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους·
«Ἀλλοίμονον! ἡ κλεφτουριὰ θέλει χαθῇ βεβαίως,
Ἀφοῦ τὸ θάρρος ἔχασεν ὁ μεγαλόφρων γέρων.
Οὐδέποτε τὸν ἤκουσα τοιαῦτα νὰ ἐκφράζῃ·
Καὶ τώρα βρύσις ἔγειναν οἱ δύω ὀφθαλμοί του».
Τὰς σκέψεις ταύτας ἔκαμαν κ' ἐσταύρωσαν τὰς χεῖρας,
Τῆς τύχης τὴν δυσμένειαν βεβαίαν θεωροῦντες·
Μὲ σιωπὴν δ' ἐσφράγισαν βαρύθυμον τὰ χείλη,
Καὶ μόλις ἤρχισεν ἀργὰ ὁ ἀρχηγὸς νὰ λέγῃ·
«Ὦ γέρον, τίς τοὺς λόγους σου νὰ ἐξελέγξῃ μέλλει;
Τὶς θέλει τὰς προρρήσεις σου δειλίαν ὀνομάσει;
Ὡς νέος ἦσο πάντοτε εἰς τοὺς πολέμους πρῶτος,
Καὶ γέρων δὲν ἀπέφυγες τῆς μάχης τοὺς κινδύνους·
Οἱ πάντες δ' ἀπεβλέπομεν πρὸς σὲ μ' ἐμπιστοσύνην,
Κι' ὡς βίβλος παλαιῶν σοφῶν μὲ γνώμας στολισμένη,
Κατέρρεεν ὁ λόγος σου τὸ μέλλον προμαντεύων.
Καὶ τώρα μὴ ἀγνώμονας μᾶς θεωρῇς τοσοῦτον,

Ὥστ' εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν κάνεις νὰ σὲ ἀφήσῃ.
Μᾶλλον δ' οἱ πάντες ὡς κοινὸν πατέρα σ' ἀγαπῶμεν,
Καὶ θέλομεν τὰς χεῖρας μας συμπλέκει νὰ καθίζῃς·
Καὶ πρὶν οἱ Τοῦρκοι ζωντανὸν σὲ σύρουν, εἰς τὸ αἷμα
Θὰ πλεύσῃς τῶν συντρόφων σου, πιπτόντων εἰς τὰ πέριξ.
Ἡσύχασε· τὸ μνῆμά σου, καθὼς ποθεῖς, θὰ γείνῃ,
Κ' εἰς κλάδους μύρτων τὴν ψυχὴν νὰ παραδώσῃς μέλλεις.
Πλὴν ἄκουσον· κι' ἂν βέβαια μᾶς προσκαλῇ ὁ Ἅδης,
Δὲν πρέπει νὰποθάνωμεν μὲ χεῖρας σταυρωμένας·
Ἀλλὰ κ' αἱ σάρκες μας αὐταὶ εἰς τμήματα κομμέναι
Τὸν τρόμον νὰ ἐμβάλλωσιν εἰς τὴν φυλὴν τῆς Ἄγαρ.
Τοιαῦτα παραδείγματα μᾶς ἔχουσιν ἀφήσει
Πάντες οἱ κλέφται οἱ προτοῦ· ὁ Ζῆδρος κι' ὁ Μιλλιώνης,
Ὁ τουρκοφάγος Ζαχαριᾶς κι' ὁ Ξακουστὸς Ἀνδροῦτσος·
Ἡμεῖς δ' αὐτῶν κατώτεροι δὲν πρέπει νὰ φανῶμεν.
Ὅθεν προτείνω, σύντροφοι, νὰ φύγωμεν ταχέως,
Ἔνθ' ἀσφαλεῖς διατριβὰς ἡ παραλία ἔχει·
Κ' ἴσως καὶ πλοῖον εὕρωμεν, ἂν μᾶς κυκλώσουν αἴφνης.
Ὁπόταν δ' ἡ καρδία μας ἡσυχωτέρα γείνῃ,
Παρέλθουν δὲ τἀπαίσια τῶν μαντειῶν σημεῖα,
Μὲ θάρρος πάλιν, καθὼς πρὶν, διάγομεν εἰς κώμας.»
Εἶπε, καὶ πάντες πρόθυμοι δεικνύοντ' οἱ ὁπλῖται
Νὰ βάλουν εἰς ἐνέργειαν τοῦ ἀρχηγοῦ τὸν λόγον.
Δειπνοῦσι δὲ τοῦ γεύματος τὸ περισσεῦσαν μέρος,
Κ' εἰς ὕπνον ἔπειτα βαθὺν βυθίζονται ταχέως.
Οὐδὲ παντάπασιν αὐτοὺς ὁ βόμβος ἀφυπνίζει
Τῆς συναυλίας τῶν πυκνῶν κωνώπων τοῦ δενδρῶνος·
Ἀμέριμνοι ὡς νήπια κοιμῶνται, κι' ἀντηχοῦσιν
Αἱ πέριξ κοῖλαι φάραγγες, τινῶν δεινῶς ῥεγχόντων,
Κ' ἐκ τῶν εὐρέων στέρνων των ὀξὺν βαλλόντων ἦχον.

Ὁπότε δ' οἱ ἀλέκτορες φωνοῦσι κατὰ πρῶτον,
Καὶ ψυχροτέρα τῆς νυκτὸς καθίσταται ἡ αὔρα,
Σφοδρῶς βοῶσιν οἱ σκοποὶ νὰ ἐγερθῶσι πάντες·

Κ' ἐγείρονται· τὰ σκεύη των λαμβάνουσι, καὶ μέλλουν
Εἰς τὴν ὁδὸν νὰ ἔμβωσι, τὸν κίνδυνον νὰ φύγουν,
Ὁπόταν ἀνωρθώθησαν αἱ τρίχες των μὲ φρίκην·
Ἀγέλη λύκων παμπληθῶν τοὺς εἶχε περιζώσει,
Ἀπὸ τοῦ ὄρους τὴν ὀσμὴν τῶν ζώων ὀσφρανθεῖσα,
Ἄτινα εἶχον πρότερον οἱ ὁπλοφόροι ψήσει.
Οἱ ὀφθαλμοί των δ' ἤστραπτον εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
Κι' ὠρύοντο πεῖναν δεινὴν μὲ τὴν φωνὴν δηλοῦντες.
Ἐπάγωσαν δὲ τῶν κλεφτῶν τὰ μέλη, καί τις εἶπεν·
«Ἀλλοίμονον, τί μέλλομεν νὰ πάθωμεν! ζητοῦντες
Τοὺς Τούρκους νὰποφύγωμεν, θὰ γείνωμεν ἐξαίφνης
Συμπόσιον εὐφρόσυνον τῶν στυγερῶν θηρίων·
Πλὴν ἔστω· προτιμότερον ὑπάρχει νὰ μὲ σχίζουν
Μὲ τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας των αἱ ἄρκτοι καὶ οἱ λύκοι,
Ἢ τὴν ζωήν μου φθισικὴ δουλεία νὰ μαραίνῃ.»
Εἷς δ' ἄλλος ἐμπειρότερος παρήνεσε τοιαῦτα·
«Μὴ, φίλοι, τόσον φρίσσετε, καὶ τρέμετε τοὺς λύκους·
Διότι, καθὼς λέγουσι, διόλου δὲν πειράζουν
Τοὺς ὁδοιπόρους εἰς ὁδὸν πατοῦντας τετριμμένην.
Καὶ μάλιστα φημίζεται ὅτι τὰ ὦτα τείνουν,
Κι' ἀκούουσι μὲ θαυμασμὸν τῆς μουσικῆς τοὺς φθόγγους.
Ὅθεν στενῶς εἰς φάλαγγα συνενωθῶμεν μίαν,
Κι' ᾄσμα γλυκὺ ἐντείνωμεν βαδίζοντες ἠρέμα.
Ἐλπίζω τότ' ἐλεύθερον θαφήσωσι τὸν δρόμον,
Μὲ τὴν μαγείαν τῆς ᾠδῆς τὴν πεῖναν λησμονοῦντες.
Μόνον προσέξατε καλῶς νὰ μὴ κενώσετ' ὅπλον,
Διότι τρέχουν πρὸς τὸ πῦρ μετὰ σφοδρᾶς μανίας.»
Εἶπε, καὶ πάντες πρότερον ἀκούσαντες τοιαῦτα,
Ἑτέραν δὲ μὴ βλέποντες ἐλπίδα σωτηρίας,
Ἀσμένως παραδέχονται νὰ πράξουν ὅ,τι θέλῃ.
Ποιήσαντες δὲ τάγμα ἓν, στενῶς συνδεδεμένον,
Νὰ ψάλλωσιν ἀρχίζουσιν ἓν ᾄσμα, ὅπερ τότε
Εἰς τὸν ναὸν συνείθιζον οἱ ἱερεῖς νὰ ψάλλουν.
Ἡ δύναμις δὲ τοῦ Θεοῦ ναρκόνει τὰ θηρία,

Κι' ἀφίνουσι νὰ διαβοῦν ἀνέπαφοι οἱ κλέφται
Ἀδιαλείπτως τοῦ σταυροῦ ποιοῦντες τὸ σημεῖον.

Καὶ ὅμως δὲν ἀπέφυγον τὴν μοῖράν των τὴν μαύρην
Εἰς τῶν θηρίων τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας μὴ πεσόντες·
Καθότι μόλις ἔστρεψαν πρὸς δεξιὰ τὸ βῆμα,
Παρ' ὄχθην βαίνοντες μακρὰν χειμάρρου παταγοῦντος,
Καὶ νὰ μυκῶνται ἤρχισαν τῶν οὐρανῶν οἱ θόλοι.
Ἠγέρθησαν δ' οἱ ἄνεμοι, ὁ Νότος καὶ ὁ Εὖρος,
Καλύψαντες μὲ ζοφερὰν ὀθόνην τὸν αἰθέρα·
Καὶ μαύρη νὺξ ἐσκότισε τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας.
Τῶν δὲ βουνῶν αἱ κορυφαὶ, αἱ τέως ἀνακλῶσαι
Μὲ τῆς χιόνος τὴν χροιὰν τοῦ Φοίβου τὰς ἀκτῖνας,
Ὁλοτελῶς ἐχάθησαν, κ' εἰς τὰ πλευρά των μόνον
Ἠκούοντο γογγύζοντες οἱ κλάδοι τῶν δενδρώνων,
Πρὸς τῶν ἀνέμων τὴν ἰσχὺν παλαίοντες μὲ βίαν.
Αἱ ἀστραπαὶ δ' αἱ συνεχεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς θαμβόνουν,
Καὶ μόναι γίνοντ' ὁδηγοὶ τοὺς ἀτραποὺς νὰ εὕρουν.
Πλὴν τέλος ἔπαυσαν κι' αὐταὶ φωτίζουσαι τὸν ζόφον.
Εἰς ὄμβρον δὲ καὶ χάλαζαν αἱ μελαναὶ νεφέλαι
Ἐξέσπασαν, μετὰ δεινοῦ ῥηγνύμεναι πατάγου·
Ἀντήχουν δὲ τρομακτικὰ οἱ χείμαρροι, τὰ δένδρα
Ἐκσπῶντες καὶ κυλίοντες μεγάλων λίθων ὄγκους.
Τὰς ἀτραποὺς δ' ἀπώλεσαν τοῦ ἔθνους οἱ ὁπλῖται,
Κἀμμίαν μὴ εὑρίσκοντες πυξίδα εἰς τὰ ὄρη.
Εἰς βράχους δ' ἐπλανήθησαν ὀλισθηροὺς καὶ μαύρους,
Κ' εἰς ῥήγματα ἐνιαχοῦ ποικίλα ἐσχισμένους.
Ἐνταῦθα δὲ προσέκοπτον τῶν ἵππων των οἱ πόδες,
Καὶ κάπου διωλίσθαινον προάγοντες μὲ κόπον.
Εἰς μάτην τὰς ἡνίας των μὲ δύναμιν ἐκράτουν·
Κατέπιπτον κρημνίζοντες ὁμοῦ τοὺς ἀναβάτας·
Μὲ δυσκολίαν δὲ πολλὴν τοὺς ἤγειρον κατόπιν·
Καί τινες ἐν τῇ ζάλῃ των ἐποίουν τὴν κοιλίαν
Τῶν ζώων στέγην τὴν ὁρμὴν κωλύουσαν τοῦ ὄμβρου.

Οὐδ' ἐκορέσθ' ἡ συμφορὰ, μετὰ τοσαύτης λύσσης
Ἐπὶ τῆς γῆς ταράξασα τὴν τάξιν τῶν στοιχείων.
Ἀλλ' αἴφνης εἰς τὰ ὦτά των ἠχώ τις φρικαλέα
Ἀνήγγειλε τὴν θάλασσαν πλησίον μυκωμένην·
Καὶ μετ' ὀλίγον ἀστραπὴ κατέδειξεν ὡς ὄρη
Ὑπὸ τὸν βράχον τὸν ὀρθὸν τὰ κύματα τὰ μαῦρα,
Κι' ὡς ὄφεις τοὺς ἀφροὺς αὐτῶν πηδῶντας εἰς τὸν πόντον.
Τότε δὲ ῥῖγος ἔλαβε θανάτου τοὺς ὁπλίτας,
Καί τις αὐτῶν ἐφώνησε τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους·
«Ἀλλοίμονον! ποῦ τρέχομεν; ἐνταῦθα τὴν ἡμέραν
Μὲ προσοχὴν βαδίζουσι πολλὴν οἱ ὁδοιπόροι·
Κι' ἡμεῖς ἐλπίδα ἔχομεν ὑπὸ τοιοῦτον ζόφον
Πρὸς τοὺς ἰχθῦς ὁ ἄνεμος βορὰν νὰ μὴ μᾶς ῥίψῃ;
Ἂς στρέψωμεν πρὸς τὴν ξηράν· τοὐλάχιστον ἐκεῖσε
Βεβαίως θὰ στηρίζωμεν εἰς ἔδαφος τοὺς πόδας.»
Εἶπεν· εὐκόλως δ' ἔπεισεν ὁ λόγος τοὺς συντρόφους,
Τοὺς μυκηθμοὺς τοῦ ὕδατος ἀκούοντας μὲ φρίκην.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν λύσσαν των πραΰνουν τὰ στοιχεῖα,
Καὶ τὴν ἑσπέραν παύουσιν οἱ ἄνεμοι τὴν βίαν.
Ὁ συριγμὸς δ' ἠκούετο εἰς τοὺς δενδρῶνας μόνον·
Τὰ νέφη δ' ἐσκορπίσθησαν, κ' ἡ ἀργυρᾶ Σελήνη
Μὲ τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνάς της κατέδειξε τὴν φύσιν
Ὡς τίλασαν τὴν κόμην της εἰς ἐκφορὰν γυναῖκα.
Ἐδῶ πλαγίως ἔκειντο ἐκριζωμένα δένδρα·
Ἐκεῖσε βράχος μελανὸς κατέπεσεν ἐξ ὄρους·
Ἐνταῦθα χάσμα μέγιστον ὑπὸ τὴν γῆν ἠνοίχθη·
Κι' ἄμμος ἀλλοῦ τὸν χλοερὸν ἐκάλυψε λειμῶνα.
Μὲ τρόμον δ' οἱ ἁρματωλοὶ εἰς σπήλαιον ἐμβαίνουν,
Ἀνάγκην ἔχοντες πολλὴν τὰ μέλη νὰναπαύσουν·
Καὶ ῥῖγος εἰς τὰ μέλη των διέρχεται, τὴν στέγην
Ὁπόταν βλέπουν κάθυγρον· οὐδὲ τολμοῦν νὰ εἴπουν
Ὁποῖον αἴσθημα φρικτὸν τὸ ῥῆγμα ἐπροξένει,
Ὅπερ τὸν τοῖχον ἔσχισε πλαγίως τοῦ σπηλαίου.

Ἀλλ' ἕκαστος τὴν φρίκην του μὲ τὴν σιγὴν καλύπτει,
Μὴ ἔχων πλέον δύναμιν τὸν ὕπνον νὰ νικήσῃ·
Τοσοῦτον εἶχε' ὁ κάματος τὸ σῶμά των βαρύνει!
Καὶ πίπτουν κάτω, παρευθὺς δ' οἱ πάντες καθυπνώσσουν.

Ὁπότε δ' ἡ φαιδρὰ Ἠὼς ζωογονεῖ τὴν φύσιν,
Ἠγέρθησαν μὲ ἐλαφρὸν τὸ σῶμα οἱ ὁπλῖται,
Κι' ἀπὸ πλησίον φρέατος ψυχρὸν ἐπήντλουν ὕδωρ,
Τὸ πρόσωπον νὰ νίψωσι διώκοντες τὴν νάρκην·
Ἐξαίφνης δ' ἀνεφώνησε τοιαῦτα σύντροφός τις·
«Οἴμοι! πῶς βλέπω μελανὰς τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους!
Ὡς φαίνεται, καὶ σήμερον δὲν μέλλομεν διόλου
Τῶν ὅπλων νἀφαιρέσωμεν τὸ κάλυμμα· καὶ πάλιν
Τὰ νέφη προμηνύουσι τρομακτικὰς θυέλλας.»
Εἶπε, καλῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰσέτι μὴν ἀνοίξας·
Πλὴν ἄλλος οὕτως ἅπαντᾷ, ὀξυδερκὴς τὴν ὄψιν·
«Δὲν εἶναι, φίλε, παντελῶς νεφέλαι εἰς τὰ ὄρη·
Ἀλλ' ἄνδρες ὅπλα φέροντες· ἰδέ! τὰς χεῖρας σείουν,
Καὶ τὰς σημαίας ὑψηλὰ τινάσσουσι μὲ τόλμην·
Τοῦ δ' ὅπλου σου τὸ κάλυμμα ταχέως θἀφαιρέσῃς·
Κύτταξε μόνον ἱκανὴν πυρίτιδα ἂν ἔχῃς,
Ἢ μήπως ταύτην τῆς βροχῆς τὸ νότισμα διῆλθε.»
Καὶ μέγα εἶχε δίκαιον ὁ δεύτερος ὁπλίτης·
Καθότι δὲν ἀπέκαμεν ὁ ἄοκνος Μπεκίρης
Τοὺς κλέφτας πανταχοῦ ζητῶν εἰς ὀρεινὰ χωρία,
Ἕως Ἑβραῖος κάπηλος, εἰς τὰς ὁδοὺς ὑέλους
Πωλῶν, τὸ πρᾶγμα ἔμαθε, κ' Ἰούδα πράξας ἔργον
Ἐμήνυσ' εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀλβανῶν τὰ μέρη,
Ὅπου τὰ βήματ' ἔστρεφεν ὁ Κατσαντώνης τότε.
Σκοποὺς δ' εὐθὺς εἰς σκοπιὰς ἐπέστησε παμπόλλους,
Συνειθισμένους εἰς βροχὰς νἀντέχωσι κι' ἀνέμους.
Καί τις αὐτῶν ὑπώπτευσεν ὅτι πρὸς τοῦ σπηλαίου
Εἰσήρχοντο τὴν εἴσοδον ὁπλῖται τὴν ἑσπέραν·
Λοιπὸν εὐθὺς ἐμήνυσεν εἰς τὸν Μπεκίρην τοῦτο·

Κ' ἐκεῖνος δὲν παρέλειψε τοιαύτην εὐκαιρίαν·
Ἀλλὰ ταχέως ἔζωσε τὴν ὀρεινὴν κοιλάδα,
Πεντακοσίους Ἀλβανοὺς διευθετήσας οὕτω,
Ὥστε πᾶν πέρασμα στενὰ νὰ μένῃ κεκλεισμένον.

Καθὼς εἰς φρούριον λοιπὸν εὑρέθησαν κλεισμένοι
Οἱ κλέφται, καὶ δὲν ἤλπιζον ὁλότελα νὰ φύγουν·
Οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μένωσιν αὐτόθι,
Μὴ ἔχοντες τίς πρὸς αὐτοὺς τὰ τρόφιμα νὰ πέμπῃ.
Ὅθεν εὐθὺς ἐφώνησεν ὁ ἥρως ἀρχηγός των·
«Ὦ σύντροφοι! τὸ βλέπετε καὶ μόνοι, δὲν ὑπάρχει
Ἐλπὶς νὰ μείνωμεν ἐδῶ· ἑλκύσατε τὰ ξίφη,
Καὶ μὲ τὸ βῆμα τολμηρὸν στενὴν ὁδὸν ζητῶμεν,
Ὅπου νὰπλώσουν οἱ ἐχθροὶ πολὺν δὲν ἔχουν τόπον.»
Εἶπε, καὶ πάντων ζωηρὰ ὁ ὀφθαλμὸς ἐκλάμπει·
Ἕλκουν τὰ ξίφη, καὶ χωροῦν μὲ βῆμα τῶν λεόντων,
Ὁπότε συριγμοὺς σφαιρῶν τῶν Ἀλβανῶν νοοῦσιν.
Αὖθις δὲ νῦν ὁ ἀρχηγὸς κωλύει τὴν ὁρμήν των·
«Ὦ φίλοι, σταματήσατε· διότι θὰ μᾶς φάγουν·
Χαράκωμα ποιήσατε ταχέως διὰ λίθων,
Ἢ κρύψατε τὰ στήθη σας ὑπὸ στελέχη δένδρων.»
Τότε δ' οἱ πάντες εὐπειθεῖς τὸ σῶμα προφυλάττουν·
Πυροβολοῦσι δ' εὔστοχα, καὶ τὰς βολὰς δὲν χάνουν·
Οἱ Ἀλβανοὶ δ' ἐγγύτερον προσέρχονται, κ' ἐκ πάντων
Ἐκ τῆς στολῆς γνωρίζεται ὁ ὑψηλὸς Μπεκίρης.
Τοιαῦτα δ' εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἠπειρώτης ἥρως,
Ἅμα τὸν εἶδε τῶπλόν του γεμίζοντα μὲ βίαν·
«Μπεκίρη, δὲν θὰ τἀρνηθῇς· τὴν σήμερον δολίως
Τὸ αἷμα τῶν συντρόφων μου κ' ἐμοῦ νὰ πίῃς θέλεις·
Ἂν ἦσ' ἀνδρεῖος, φανερὰ τὸ στῆθος θὰ προβάλῃς,
Κι' οἱ δύω θὰ σκοπεύσωμεν ἀλλήλους διὰ σφαίρας.
Οὕτω θὰ δείξῃς εὔστοχος ἂν ἦσαι καὶ γενναῖος.
Ἄλλως ἀνδρεῖος Ἀλβανὸς διόλου μὴ καλῆσαι,
Ἀλλ' ἀγεννὴς Ὀθωμανὸς, πεντάκις τῆς ἡμέρας

Ἐγγίζων μὲ τὴν ῥῖνά σου τὸ χῶμα ὡς οἱ χοῖροι,
Ὁπόταν τὸ προσκύνημα ἡ πίστις σου προστάττῃ.»
Εἶπε, κι' ὁ λόγος τὴν ψυχὴν τοῦ ἀλαζόνος ἅπτει,
Ὀνειδισμὸν ἀκούσαντος παρ' εὐκλεοῦς ὁπλίτου·
Οὐδὲ χωροῦν τὰ σπλάγχνα του τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς του·
Ἀλλ' ἀναδίδουν πῦρ δεινὸν οἱ πνεύμονες ἐν τάχει·
Καὶ νὰ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἕλληνος σκοπεύει,
Ὁπότ' εἷς σύντροφος αὐτὸν ἐντόνως ἐπιπλήττει·
«Μπεκίρη, τίς σ' ἀφῆρεσε δαίμων κακὸς τὰς φρένας;
Δὲν βλέπεις ὅτι ἂν χαθῇς, κἀνεὶς δὲν θἀπομείνῃ
Δυνάμενος τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ διοικῇ μὲ τέχνην,
Κι' οἱ μέχρι τοῦδε μόχθοι μας εἰς μάτην θἀποβῶσιν,
Ἀφοῦ τὸ πάντας συνενοῦν εἰς ἓν ἐκλείψῃ κέντρον;
Ἡσύχασε, καὶ ἀντὶ σοῦ θὰ πολεμήσουν ἄλλοι.»
Κατόπιν δὲ στρεφόμενος ἐφώνησε μὲ τόλμην·
«Ὦ Κατσαντώνη! σ' ἤκουον ἀνδρεῖον· πλὴν τὴν γλῶσσαν
Καὶ μόνην βλέπω σήμερον λαμπρῶς ἀκονισμένην·
Μὴ λόγους, ἀλλὰ πράγματα! ἰδοὺ προβάλλω στῆθος,
Καὶ κτύπησε νὰ ἴδωμεν μὲ πόσην εὐστοχίαν
Τὴν σφαῖραν ἡ πυρῖτις σου ἀπὸ τοῦ ὅπλου πέμπει.
Ἐλπίζω, θέλω σήμερον σοῦ δείξει πῶς καὶ ἄλλοι
Φονεύουν, ὅπως ὁ Μπεκίρ, τοὺς Ἕλληνας ἀντάρτας.»
Εἶπεν ὁ τάλας, ἀγνοῶν ὅτι δυστήνων παῖδες
Ἀντέτασσον τὰ στήθη των ἐμπρὸς τοῦ Κατσαντώνη·
Καθότι μόλις ὄρθιος ἐστάθη ἐπὶ λόφου,
Καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀντικρὺ ὁ ἀρχηγὸς ὁμοίως,
Ὀλίγον δ' οὗτος ἔστρεψε τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τῶπλον,
Κ' εὐθὺς κατέπεσε νεκρὸς, βληθεὶς εἰς τὴν καρδίαν
Ὁ τέως μὲ θρασύτητα καυχώμενος μεγάλην.

Ἐν τούτοις ἄλλος τάχιστα τὴν θέσιν του λαμβάνει·
Πλὴν κι' οὗτος δὲν ἐβράδυνεν αὐτὸν νἀκολουθήσῃ.
Καὶ τρίτος δ' ἀπετόλμησε παρόμοιον νὰ πράξῃ·
Ὡσαύτως δ' εἰς τοῦ Χάρωνος τὴν λέμβον ἐκομίσθη.

Καὶ τέταρτος δ' ἐκάλεσε τὸν Τουρκοφάγον κλέφτην,
Ἐπίσης πρὸς τὸν τάρταρον τὰ μέλη χαλαρώσας.
Κι' ὅμως εἰσέτι παντελῶς δειλία δὲν κατέχει
Τὸν ὅμιλον τῶν Ἀλβανῶν· ἀλλά τις πέμπτος ἔχων
Ὡς πάντων εὐστοχώτατος μεγίστην τότε φήμην,
Τοιαῦτα εἶπε τῶν κλεφτῶν τὸν πρῶτον προσκαλέσας·
«Ἔλα κι' ἡμεῖς νὰ ῥίψωμεν δύω βολὰς συγχρόνως,
Νὰ ἴδωμεν ὁπότερον ἡ γῆ θὰ καταπίῃ·
Ἂν ἀμφοτέρους δὲν ποθῇ τὸ χῶμα νὰ καλύψῃ.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς λαμβάνουσιν οἱ ὁπλοφόροι θέσιν,
Καὶ κλίνουσι τὸ δεξιὸν ἐπὶ τοῦ ὅπλου ὄμμα,
Ἀκλόνητα τὸν σίδηρον κρατοῦντες μὲ τὰς χεῖρας·
Καπνὸς δ' ἀγγέλλει τὴν βροντὴν κατόπιν ἑπομένην,
Κ' ὕπτιος ἴδ'! ὁ Ἀλβανὸς ταχέως καταπίπτει·
Ὁ δ' Ἕλλην μὲ τὴν δεξιὰν τὸ ἔδαφος λαμβάνει,
Καὶ πόνον αἰσθανόμενος ἀνέκραξε τοιαῦτα·
«Ποῦ εἶσαι, Λεπενιώτη μου, ποῦ εἶσαι ἀδελφέ μου;
Μ' ἐπλήγωσαν· τὸ αἷμά μου τὰ χόρτα ἐρυθραίνει·
Οὐδ' ἔχω πλέον δύναμιν τὸ σῶμα νὰ ἐγείρω.
Ταχέως πρόφθασε! χαρὰν μὴ λάβωσι μεγάλην
Οἱ Τοῦρκοι, ὅτι μ' ἔχουσιν αἰχμαλωτίσει ζῶντα.»
Εἶπεν ὁ ἥρως, πληγωθεὶς πλησίον τοῦ τραχήλου,
Ὡς λέαινα δ' ἐπήδησεν ὁ γίγας Λεπενιώτης·
Ἐπὶ τῶν ὤμων δ' ἔλαβεν εὐθὺς τὸν ἀδελφόν του·
Κ' εἶπε γινώσκων ἀκριβῶς τῶν Ἀλβανῶν τὰ ἔθη·
«Κράτει μ', Ἀντώνι ἀδελφὲ, ὡς δύνασαι, διότι
Φοβοῦμαι μὴ τῆς δεξιᾶς χειρὸς θὰ ἔχω χρείαν·
Μήπως ἀφοῦ νοήσωσι τὸ τραῦμά σου οἱ Τοῦρκοι,
Ποιήσουν ἔφοδον μ' ὁρμὴν μεγάλην ἐπελθόντες.»
Εἶπε, κ' ἐξείλκυσεν εὐθὺς τὴν κυρτωμένην σπάθην
Ἀστράψασαν εἰς τῆς αὐγῆς τὰς φωτεινὰς ἀκτῖνας·
Ὁμοίως δὲ κ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἥρωος ἀστράπτουν,
Κ' ἡ γῆ στενάζει δυνατὴν αἰσθανομένην θλῖψιν
Ὑπὸ τοὺς πόδας γίγαντος κομίζοντος ἐπ' ὤμων

Τὸ βάρος ἄλλου γίγαντος, ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνον.
Οὐδ' οὕτω κρίνων παντελῶς ὁ ἥρως ἠπατήθη.
Καθότι μετ' ἀλαλαγμῶν οἱ Ἀλβανοὶ μεγάλων
Ἐφώρμησαν, νομίσαντες ὅτι θὰ εὕρουν ἤδη
Ἀδύνατον τὸν ὅμιλον τῶν ὁπλιτῶν Ἑλλήνων,
Ἀφοῦ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἐνόησαν τρωθέντα.
Ἀλλ' ὅμως σφαῖραι, ἅπασαι κτυπήσασαι τὴν σάρκα,
Τοὺς κάμνουν ν' ἀποσύρωσι τὸ βῆμά των ὀπίσω,
Καὶ λάμπουν τὰ Ἑλληνικὰ εἰς τὸν ἀέρα ξίφη
Πρὸς τοὺς βαρβάρους τὴν ὁδὸν δεικνύοντα τοῦ Ἅδου.
Οἱ δ' ἵπποι φεύγουν, παντελῶς καταλειφθέντες ἤδη,
Κι' ὁ χαλινός των σύρεται μετ' ἤχου εἰς τὸ χῶμα,
Ἢ κἄποτ' ἐμπερδεύεται εἰς τοὺς προσθίους πόδας·
Καὶ τότε μὲ θυμὸν πολὺν τὰ κτήνη τοὺς ῥυγνύουν,
Καὶ διαστήματα πηδοῦν πολλῶν ἀνδρῶν βημάτων,
Ὁπότ' εἰς ἔδαφος ὑγρὸν οἱ πόδες δὲν εἰσδύουν,
Ἀλλ' ἐπὶ βράχου συνεχῶς ἐκβάλλουσι σπινθῆρας·
Ἐνίοτε δ' εἰς τῶν σφαιρῶν τὸν κρότον ἐπεγείρουν
Τὰ ὦτα καὶ τὴν χαίτην των ἱστάμενοι πρὸς ὥραν·
Πλὴν αὖθις τρέχουν μ' ἀστραπῆς ταχύτητα, ὡς ὅταν
Τὸ θέρος οἶστρος τὰ κεντᾷ, κι' ὀπίσω των λακτίζουν.

Οἱ δ' Ἕλληνες μετὰ ψυχῆς βαρυαλγούσης ἤδη
Πάντες ὁμοῦ τὸν ἀρχηγὸν ἐμβάλλουν εἰς τὸ μέσον·
Καὶ βαίνουσι μὲ στερεὸν τὸ βῆμα προχωροῦντες·
Ζητοῦσι δὲ πρὸς ἔξοδον νὰ φθάσουν τῆς κοιλάδος.
Ἐπίσης δ' εἰς τοὺς ὤμους του ἐσήκωσεν ὁ Γιώτης
Τὸν Δίπλαν μὴ δυνάμενον ταχέως νὰ βαδίζῃ,
Ἀλλὰ μ' ἀδύνατον φωνὴν προτρέποντα πολλάκις
Τοὺς νέους νὰ ἐμμένωσιν συνηνωμένοι πάντες,
Μηδὲ νὰ χωρισθῇ κἀνεὶς ἐκ τῶν λοιπῶν συντρόφων,
Καὶ τὸν συλλάβουν εὔκολα τῶν Ἀλβανῶν τὰ πλήθη.
Κ' ἐν ὅσῳ μὲν προέβαινον εἰς τὴν κοιλάδα, ἦσαν
Συνηνωμένοι· κι' ἄγγελοι ὡσὰν νὰ τοὺς ἐφρούρουν,

Κἀνεὶς πληγὴν δὲν ἔλαβε καιρίαν· ἀλλὰ μόνον
Εἷς σύντροφος εἰς τὸν λαιμὸν ὀλίγον καθημάχθη.
Πλὴν ὅταν ἤδη ἔφθασαν πλησίον τῆς ἐξόδου,
Ἐνταῦθα λόφος ὄρθιος ὑψοῦτο, καὶ πλαγίως
Χαράδρας ἑκατέρωθεν στενὰς τὸ ὄρος εἶχεν,
Τοσοῦτον ὥστε δι' αὐτῶν εἷς μόνος προεχώρει.
Καὶ τότ' ὁ Τσόγκας μὲ φωνὴν ἐβόησε μεγάλην·
«Λάβετ' ὁμοῦ τὴν δεξιὰν ὁδὸν ὁ Λεπενιώτης
Κι' ὁ Γιώτης, οἱ κομίζοντες ἐπ' ὤμων τὰ φορτία·
Ἐγὼ δὲ κι' ὁ νεώτατος ἁπάντων Λεωνίδας,
Ὅστις συχνὰ τὸν ἀρχηγὸν παρενοχλεῖ δακρύων
Κι' ἀδιαλείπτως ἐρωτῶν τὸ τραῦμά του πῶς ἔχει,
Εἰς τὴν ἀριστερὰν ὁδὸν θὰ ἔμβωμεν· κι' ἂν θέλουν,
Ἐκ τῶν συντρόφων ἄλλοι τρεῖς ἡμᾶς ἀκολουθοῦσιν.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τρεῖς σύντροφοι πλησίον του πηδῶσι·
Κι' ὁ Λεωνίδας ἄκων μὲν, ἀλλ' ὅμως ἠναγκάσθη
Ὑπὸ τῆς προτροπῆς πολλῶν ἐκεῖ νὰ ποχωρήσῃ.
Εἰς μάτην μὲ τὴν ἄτονον φωνὴν ὁ γέρων Δίπλας
Τὴν πρώτην ἐπανέλαβε παραίνεσιν, διάλου
Νὰ μὴν ἀποσπασθῇ κἀνεὶς ἐκ τοῦ λοιποῦ ὁμίλου·
Ὁ Τσόγκας ἄκαιρα πολὺ ἐπιδεικνύων θάρρος,
Καὶ θέλων κατορθώματα νὰ διαπράξῃ μόνον,
Ὡς εἰς σφαγεῖον ἔσυρε καὶ τοὺς λοιποὺς συντρόφους.
Καθότ' ἡ πρὸς τἀριστερὰ χαράδρα δὲν παρεῖχεν,
Καθὼς ἡ ἄλλη, ἔξοδον στενὴν ἐκ τῆς κοιλάδος·
Ὁπότε δ' ἐπροχώρησεν ὡς τέταρτον τῆς ὥρας,
Εὑρέθ' εἰς τὴν ὑπώρειαν οὐχὶ τοῦ λόφου πλέον,
Ἀλλ' ἄλλου ὄρους κλείοντος βορείως τὴν κοιλάδα.
Ἐνταῦθα δ' ἐκ τῆς κορυφῆς οἱ Ἀλβανοὶ τοὺς εἶδον,
Οἵτινες ἔμενον ἐκεῖ πεντήκοντα φρουροῦντες,
Κ' ἐφώρμησαν νοήσαντες τοὺς Ἕλληνας ὀλίγους.
Καπνὸς δ' εὐθὺς ἀνήγγειλε τὴν ἔκρηξιν τῶν ὅπλων,
Καὶ πέντε πίπτουσιν ἐχθροὶ νεκροὶ ἐξαπλωθέντες,
Κ' εἷς Ἕλλην μένει ἄχρηστος τρωθεὶς εἰς τὴν κοιλίαν.

Αὖθις δὲ κρότος ἀντηχεῖ· καὶ τρεῖς τῶν ἐναντίων
Βαρέα πτώματα τὴν γῆν γογγύζουσαν πιέζουν.
Νῦν δ' ἕλκουν οἱ ἐπίλοιποι μανιακοὶ τὰ ξίφη·
Ματαίως δὲ θερίζουσιν οἱ τέσσαρες τοὺς Τούρκους·
Τὸ πλῆθος ἔμελλεν αὐτοὺς ταχέως ἢ βραδέως
Νὰ καταβάλῃ, καὶ νεκροὺς ὁμοίως καταστήσῃ.
Ὁ Τσόγκας δ' ἀνεβόησεν εἰς τὸν βρασμὸν τῆς μάχης·
«Σωθῆτε, παλληκάριά μου, ὡς δύνασθε· πρὸς δένδρον
Ἐγὼ θὰ κλίνω στερεὰ τὸ ἰσχυρόν μου σῶμα.»
Καὶ μετ' ὀλίγον τῶν ἐχθρῶν διατρυποῦν τὰ ξίφη
Τοὺς ἄλλους δύω Ἕλληνας· πρὸς δὲ τὸν Λεωνίδαν
Εἷς γίγας ὥρμησ' Ἀλβανὸς, καὶ τοῦ τρυπᾷ τὸ στῆθος
Μέχρι λαβῆς τὸν κοπτερὸν ἐμπήξας ἀκινάκην.
Τὸ πρόσωπόν του δ' ἔστρεψεν ὁ νέος καὶ τὸν εἶδε·
Εὐθὺς δὲ τὴν μορφὴν αὐτοῦ ἐνθυμηθεὶς τοιαῦτα
Πρὸς τὸν φονέα μὲ φωνὴν συγκινημένην εἶπε·
«Σὺ μὲ φονεύεις, ἄσπλαγχνε Μπραΐμη, καὶ διόλου
Δὲν ἐνθυμεῖσαι ἄλλοτε ὅτ' ἦσο ὑπηρέτης
Εἰς τὴν ἀκμάζουσαν τὸ πρὶν οἰκίαν τοῦ πατρός μου;
Πολλάκις δὲ μ' ἐσήκωσες εἰς τοὺς βραχίονάς σου,
Καὶ μ' ἔδωκαν αἱ χεῖρές σου ἄρτον γλυκὺν νὰ φάγω·
Καί ποτ' ἡ μήτηρ μὲ πολλὴν μοιράσασ' ἀφθονίαν
Χρυσὸν, καὶ τὴν Βασιλικὴν θερμῶς παρακαλοῦσα,
Κατώρθωσεν ἐκ τῆς εἱρκτῆς νὰ σ' ἐξαγάγῃ, ὅπου
Συκοφαντία σ' ἔφερε· διότι τοὺς Κονιάρους
Περιεφρόνεις πάντοτε, κι' ὠνείδιζες βαναύσως.
Πλὴν νῦν τὰ πάντ' ἐκάλυψε τὸ κάλυμμα τῆς λήθης,
Καὶ μέχρι τῆς καρδίας μου ἐνέπηξες τὸ ξίφος,
Ῥηγνύων ἅμα τῆς μητρὸς τὸ σπλάγχνον, ἥτις θέλει
Ὀλίγον χρόνον μετ' ἐμὲ βεβαίως ἐπιζήσει.»
Εἶπε, κ' ἐκάρφωσ' ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἀλβανὸς τὸ βλέμμα·
Κ' εἰς κλύδωνα συλλογισμῶν ἐμπίπτει βαρυθύμων
Μὲ τὴν ἀριστερὰν κρατῶν τὸ καῖον μέτωπόν του.
Ἀργὰ δὲ μόλις εἰς πηγὴν δακρύων ἀνελύθη,

Καὶ μὲ φωνὴν ὑπὸ λυγμῶν ἀπαύστως πνιγομένην
Μὲ δυσκολίαν ἤρθρωσε τοὺς ἑπομένους λόγους·
«Ὦ τέκνον μου, ποῖον σκληρὸν καὶ μαῦρον πεπρωμένον
Τὴν σήμερον μὲ καθιστᾷ τὸ μίσημα τοῦ κόσμου;
Ὦ! κάλλιον τῶν οὐρανῶν τὸ πῦρ νὰ μ' εἶχε καύσει,
Ἡ χείμαρρος τὸ σῶμά μου νὰ εἶχε παρασύρει,
Πρὶν ταύτην τὴν ἀπαίσιον ἡμέραν νὰ ἐπίδω,
Καθ' ἣν τοῦ εὐεργέτου μου ἐφόνευσα τὸν παῖδα!
Ἄχ! ἔλα 'ς τὰς ἀγκάλας μου εὐθὺς νὰ σὲ σηκώσω.
Βοτάνας θέλω πανταχοῦ κ' ἰατρικὰ ζητήσει·
Πᾶν ὅ,τι ἔχω, τὴν ζωὴν αὐτὴν θὰ θυσιάσω,
Κι' ὡς μήτηρ θέλω προσφιλὴς εἰς τὸ πλευρόν σου μείνει,
Ἵνα καὶ πάλιν ὑγιᾶ καθὼς τὸ πρὶν σὲ ἴδω.»
Λέγει καὶ κύπτει, τοὺς μακροὺς βραχίονας ἐκτείνων,
Τὸν τραυματίαν δι' αὐτῶν σκοπεύων νὰ ἐπάρῃ.
Πλὴν τοῦτο μὲ τὰ νεύματα ἐμπόδισεν ὁ νέος,
Καὶ μὲ τὴν ἄτονον φωνὴν προσέθηκε τοιαῦτα·
«Δὲν ὠφελοῦν τοὺς θνήσκοντας τῶν ἰατρῶν αἱ τέχναι.
Πλησίον μου τὸν Χάρωνα νὰ διαβαίνῃ βλέπω,
Καὶ τὴν ψυχήν μου ἄγγελος ζητεῖ ἀστραπηβόλος.
Πλὴν κατὰ σοῦ, Μπραΐμη μου, παράπονον δὲν λέγω·
Μάρτυρα δ' ἔχω ἀψευδῆ τὸν πόνον τῆς ψυχῆς σου,
Τὸν στεναγμὸν τοῦ στήθους σου, τὴν βρύσιν τῶν δακρύων.
Μίαν δὲ μόνην σήμερον θὰ σοῦ ζητήσω χάριν
Εἰς τὴν πτωχὴν μητέρα μου ἐπιστολὴν νὰ δώσῃς.
Πλὴν πῶς αὐτὴν ὁ δύστηνος θὰ δυνηθῶ νὰ γράψω;
Σ τὸ καλαμάριον ποσῶς δὲν ἔμεινε μελάνη,
Διότι ἔθραυσ' ἐχθρικὴ τὴν κεφαλήν του σφαῖρα.
Τοὐλάχιστον ἂν ἡ γραφὶς εἰς τὴν ὀσφὺν μου μένῃ,
Κι' ὀλίγος χάρτης, δύναμαι τὸ γράμμα μου νὰ γράψω.
Μελάνην ἔχω ἀρκετὴν τὸ αἷμα τῆς πληγῆς μου·
Κι' ἴσως αὐτὸ πλειότερον ἁρμόζει νὰ σημάνῃ
Τὸν πόνον τῆς καρδίας μου εἰς τὴν ἐσχάτην ὥραν.»
Εἶπε κ' εἰς τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἐκτείνει.

Τῷ ὄντι δ' εὗρεν ἓν πτερὸν τοῦ ἀετοῦ καὶ χάρτην
Συνεπτυγμένον καὶ στενὸν, σφιγμένον εἰς τὴν ζώνην·
Καὶ μὲ τὸ αἷμα τῆς πληγῆς τοιούτους γράφει λόγους·
«Ὦ μῆτερ, ἦλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν τὰ βρέφη γάλα
Δὲν πίνουν, ἀλλὰ δάκρυα ἐκ τῶν μαστῶν θηλάζουν·
Καθ' ὃν κι' αὐτὰ τὰ ἔμβρυα στενάζουν, καὶ δὲν θέλουν
Τὸ φῶς νὰ ἴδουν, κι' ἄχαριν τὸν βίον νὰπολαύσουν.
Τώρα δὲν θάπτουν τοὺς γονεῖς οἱ παῖδες, ἀλλὰ τούτους
Ἐξ ἐναντίας θάπτουσιν αἱ ἄμοιροι μητέρες.
Κι' ὅμως ἐμὲ, ὦ μῆτερ μου, δὲν μέλλεις νὰ κηδεύσῃς,
Διότ' ἡ μάχη τῶν κλεφτῶν νεκρῶν πομπὰς δὲν θέλει·
Μόνον ἁπλοῦν μνημόσυνον εἷς ἱερεὺς ἂς ψάλῃ,
Κι' οἱ φίλοι μου ἓν δάκρυον ἂς χύσουν, τὴν ψυχήν μου
Ὁ οὐρανὸς δεόμενοι νὰ λάβῃ κι' ἀναπαύσῃ.»
Τοιαῦτα γράψας, ἔδωκε τὸ γράμμα 'ς τὸν Μπραΐμην·
Πλὴν μόλις τὴν ἐπιστολὴν παρήτησε, καὶ πόνος
Δριμὺς τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἐμήνυσε πλησίον·
Αὖθις δὲ νῦν παρήγγειλε, τὸν Ἀλβανὸν προσβλέψας·
«Ὦ φίλε, τὴν καρδίαν μου νοῶ λειποθυμοῦσαν,
Κι' οἱ πόδες μου αἰσθάνονται τὸ ῥῖγος τοῦ θανάτου·
Μὴ μὲ ἀφήσῃς κόρακες καὶ λύκοι νὰ μὲ φάγουν·
Ἀλλ' ὄρυξον βαθύτατον, ὡς εἰμπορέσῃς, λάκκον,
Κ' ἐπάνω μου συσσώρευσον τοὺς λίθους καὶ τὸ χῶμα·
Σταυρὸν δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μὲ δύω ξύλα κάμε,
Καὶ θὲς τὸ καλαμάριον αὐτοῦ τὸ συντριμμένον·
Τὸν τάφον νὰ γνωρίσωσιν οἱ σύντροφοι κατόπιν,
Καὶ παρακλήσεις ἐπ' αὐτοῦ εἷς ἱερεύς νὰ εἴπῃ.
Ἂν φίλος ἦσαι, τὴν ἐμὴν σεβάσθητι θρησκείαν,
Ὅπως κ' ἐγὼ οὐδέποτε σ' ὠνείδισα τὴν πίστιν.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς ἐξέπνευσε τὴν εὐσεβῆ ψυχήν του,
Κι' ἦλθεν ὠχρὸς ὁ θάνατος γλυκὺν κομίζων ὕπνον.
Πιστὸς δ' ὁ φίλος ἔθαψεν αὐτὸν ὡς παρηγγέλθη·
Οὐδ' εἰς τὴν κεφαλὴν σταυρὸν ἐδίστασε νὰ βάλῃ
Τοῦ μαθητοῦ σημαίνοντα τὸ ἀφελὲς μνημεῖον.

Τοσαύτην εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς ἰσχὺν ἔχ' ἡ φιλία !
Ἂν δ' ἐπιζῶσαν εὕρισκε τὴν τάλαιναν μητέρα,
Βεβαίως καὶ τὸ γράμμα του θὰ ἔδιδε· πλὴν ταύτην
Ἤδη πρὸ δέκα ἡμερῶν εἶχε' ὁ Θεὸς καλέσει
Εἰς τῶν δικαίων τὰς μονὰς, φειδόμενος τοῦ πόνου,
Ὃν ἔμελλεν ἡ εἴδησις αὐτὴ νὰ προξενήσῃ
Εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς, τὴν πλήρη παθημάτων.

Ἐν τούτοις δὲ μ' ἐπιμονὴν ὁ Τσόγκας ἐπολέμει,
Δυνάμεις νέας ἐπαντλῶν εἰς ἄπελπιν ἀγῶνα·
Καὶ δεκατρεῖς κατέφαγε τῶν ἐφορμώντων Τούρκων,
Μὲ τέχνην σείων τὴν κυρτὴν ῥομφαίαν, ἀφοῦ τὤπλον
Καιρὸν δὲν εὗρε παντελῶς μὲ σφαῖραν νὰ γεμίσῃ.
Πλὴν τέλος ἔφθασε κι' αὐτοῦ ἡ τελευταία ὥρα·
Ὀθωμανὸς μὲ προσοχὴν σκοπεύσας τὸν πληγόνει
Εἰς τὰ ὀστᾶ τῆς ῥάχεως· ὁ μόλυβδος δ' εἰσῆλθε
Μέχρις αὐτοῦ τοῦ μυελοῦ, τὸν σπόνδυλον τρυπήσας.
Εἰς τὴν ψυχὴν δ' ἐπόνεσεν ὁ ἥρως, καὶ στενάξας
Τοιοῦτον πρὸς τοὺς Ἀλβανοὺς ἀπέτεινε τὸν λόγον,
Φοβούμενος μὴ κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθῶσι πάντες,
Ποθοῦντες νὰ συλήσωσι τὰ ἀργυρᾶ του ὅπλα,
Καὶ κόψουν εἰς τεμάχια τὸ σῶμά του κατόπιν·
«Πολεμισταί ! σεῖς ἔχετε τὸ ἔθος νὰ τιμᾶτε,
Ὁπόσους εἰς τὸν πόλεμον εὑρίσκετε γενναίους·
Νομίζω δ' ὅτι ἄνανδρος διόλου δὲν ἐδείχθην.
Σταθῆτε· μὴ γεμίζετε τὰ ὅπλα σας ἐκ νέου,
Καὶ θέλω μόνος εἰς ὑμᾶς τὸν στολισμόν μου δώσει.
Κατόπιν δὲ, ἂν θέλετε, μοῦ θάπτετε τὸ σῶμα,
Ὡς στρατιῶται γνήσιοι τὸν ὅμοιον τιμῶντες,
Ὅστις γενναίως ἔπεσε μὲ τὤπλον εἰς τὰς χεῖρας.»
Εἶπε καὶ πάντες σιωποῦν· τὰ δ' ὅπλα καταλείπουν,
Κι' ὁμολογοῦν σιωπηλοὶ τοῦ Ἕλληνος τὴν τόλμην·
Μετὰ χαρᾶς δ' ὑπόσχονται νὰ μὴ τὸν βλάψουν πλέον,
Ἀλλ' εἰς τὴν γῆν τὸ πτῶμά του νὰ κρύψωσιν ἐντίμως.

Τότε δ' ὁ Τσόγκας ἔλαβεν ἐκ τῆς αἰχμῆς τὸ ξίφος,
Τρὶς τὴν λαμπρὰν κοπίδα του ἐφίλησε, καὶ εἶπε·
«Ὦ σπάθη μου, ὦ σύντροφε τῆς ἀτυχοῦς ζωῆς μου,
Βαμμένη μὲ τὰ αἵματα τῶν δυναστῶν τοῦ γένους,
Οὐδέποτε μ' ἐπρόδωκες· ἂν δὲ σ' ἐκίνουν μόνον,
Τραῦμα διήνοιγες εὐθὺς τὸν θάνατον ἐπάγον.
Καὶ τώρα δὲ μέχρις αὐτῆς τῆς ὥρας τῆς ἐσχάτης
Πιστὸν ἐφάνης, κ' ἔγεινες σὺ μόνον ἡ αἰτία
Νὰ σεβασθῶσιν οἱ ἐχθροὶ τὸν τελευτῶντα Τσόγκαν.
Ὑγίαινε! δὲν δύναμαι νὰ σὲ κρατήσω πλέον.
Πιστὸν ἐφάνης εἰς ἐμέ· νὰ μὴ φανῇς εἰς ἄλλον.»
Εἶπε κ' ἐπέταξ' ὑψηλὰ τὴν σπάθην του ὁ ἥρως·
Ταχέως δ' ἐκ τῶν οὐρανῶν κατέπεσεν ἐκείνη·
Καὶ πλῆθος ἔτρεξ' Ἀλβανῶν τίς νὰ τὴν λάβῃ πρῶτος,
Καὶ καυχηθῇ μετέπειτα ὅτι τὸ ξίφος φέρει
Τοῦ περιφήμου ἥρωος, τοῦ ξακουσμένου κλέφτου.
Εἷς δὲ τάνάστημα βραχὺς, ἀλλὰ ταχὺς τοὺς πόδας,
Κατώρθωσε προτήτερα τῶν ἄλλων νὰ προφθάσῃ,
Κ' εἰς τὴν λεπτὴν αὐτοῦ ὀσφὺν νὰ ζώσῃ τὴν ῥομφαίαν.
Σχεδὸν δὲ μέχρι τῶν σφυρῶν κατήρχετο τὸ ξίφος,
Κ' ἐσάρκαζον αὐτὸν συχνὰ οἱ ἄλλοι ὁπλοφόροι·
Κι' ὅμως ἐκεῖνον παντελῶς δὲν ἔμελ', ἕως ὅτου
Ἀπὸ τῆς θήκης ἡ κοπὶς τυχαίως ἑλκυσθεῖσα,
Τὸν ἔτρωσεν εἰς τὸν μηρόν· κι' ἀπέθανεν ὁ τάλας
Ἀπὸ τοῦ τραύματος αὐτοῦ· ἡ δὲ ῥομφαία οὕτως
Καὶ μετὰ θάνατον πιστὴ ἐφάνη πρὸς τὸν Τσόγκαν,
Τὸν βάρβαρον αὐτοῦ ἐχθρὸν φονεύσασ', ὡς ἂν εἶχε
Ψυχὴν, καὶ μνήμην ἔτρεφε τοῦ πρώτου της κυρίου,
Τὴν τελευταίαν ἐντολὴν μὲ ζῆλον ἐκτελοῦσα.

Καὶ τοῦτο μὲν εἰς τοὺς ἑξῆς ἐνιαυτοὺς συνέβη·
Τότε δ' ὁ Τσόγκας ἅπαντα τὰ ὅπλα του μοιράζει,
Ἵνα πρὸς ταῦτα οἱ ἐχθροὶ τὴν προσοχὴν των στρέψουν·
Τὰς ἀργυρᾶς πιστόλας του, τὴν ὁπλοθήκην δίδει,

Ἣν εἶχε χρυσοκέντητον ἐξεργασθῆ τεχνίτης·
Κατόπιν δὲ τὰς ἀργυρᾶς ἐκδύεται κνημῖδας,
Καὶ μετ' αὐτὰς τὰ πέδιλα, τὰ κάτωθεν μὲν ὄντα
Τραχέα, κ' ἵν' ἀντέχωσιν εἰς τῶν βουνῶν τοὺς δρόμους
Ἐκ δέρματος Ἰταλικοῦ βοείου εἰργασμένα,
Ὁποῖα πρὸς τὴν Ἤπειρον ἐκ τῆς Αὐλῶνος φέρουν,
(Καθότι βόας ἡ Ἑλλὰς τοιούτους δὲν ἐκτρέφει,
Ὁποίους εἶχε ἀνέκαθεν ἡ γῆ τῆς Ἰταλίας),
Ἐπάνω δὲ παμποίκιλτα, κ' εἰς τὰ ἐμπρὸς δεμένα
Σφιγκτὰ μὲ δέτην ἀργυροῦν, αὐξάνοντα τὸ τάχος.
Μετέπειτα τὸν ἀργυροῦν μασχαλιστῆρα ρίπτει,
Ἐξ οὗ τὸ φυλακτὸν αὐτοῦ ὑπῆρχε κρεμασμένον,
Εἰς θήκην χρυσοκάπνιστον τετράγωνον θεμένον
(Τὸ τίμιον δ' ἐπρόλαβε νὰ καταπίῃ ξύλον).
Λύει τὴν ζώνην ὕστερον τὴν ἐκ λεπτῆς μετάξης,
Ἐφ' ἧς μ' ἁλύσεις ἀργυρᾶς ὑπῆρχον ἡρμοσμένα
Διάφορ' ἀσπιδίσκια πρὸς κόσμον, καὶ τὸ κοῖλον
Τὸ περιέχον μυελὸν παχὺν καὶ κιμωλίαν,
Ἵνα καθαίρῃ δι' αὐτῶν τὸ πυροβόλον ὅπλον.
Τὸ φέσιον μετέπειτα τὸ καινουργὲς ἐκρίπτει,
Ὁπόθεν θύσσανος χρυσοῦς ἐκρέματ' εἰς τὸν ὦμον·
Καὶ τὰ περὶ τὸν θώρακα φορέματα ὡσαύτως
Τὰ πανταχόθεν μ' ἀργυρᾶ κομβία στολισμένα,
Ὥστ' ἀργυροῦν νὰ φαίνεται ὁλόκληρον τὸ στῆθος.

Ἀθροίσαντες δὲ μ' ἡδονὴν οἱ Ἀλβανοὶ μεγάλην
Τὸν πλοῦτον, ὃν ἐσκόρπισεν ἐπίτηδες ὁ ἥρως,
Ἐκάθισαν νὰ μοιρασθοῦν τὰ λάφυρα, κ' ἐν ταύτῃ
Τῇ ὥρᾳ ἐξεψύχησεν ἐκ τῆς πληγῆς ὁ Τσόγκας.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ἰδὼν αὐτὸν ὁπλίτης γενναιόφρων·
«Ὦ φίλοι, πρὶν εἰς ἔριδας εἰσέλθωμεν, τὸν ἥρων
Ἁρμόζει νὰ τιμήσωμεν· κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμη
Εἶν' ἡ ἀνδρεία σεβαστή.» Τὸ σέβας δ' ἐπιβάλλων
Εἰς τοὺς συντρόφους, ἄρχεται τὴν γῆν νὰ διορύττῃ·

Καὶ μετ' ὀλίγον ἅπαντες ὁρύττοντες ὁμοίως,
Ταχέως λάκκον ἤνοιξαν· κ' ἐντὸς αὐτοῦ τὸν Τσόγκαν
Σκεπάζουν ἤδη παντελῶς ἐκ πάντων γυμνωθέντα.
Ἐπάνω δὲ τῆς κεφαλῆς εὐμήκη θέτουν λίθον,
Ἵν' ἀριδήλως φαίνεται ἡ θέσις τοῦ μνημείου.
Λουτρὰ δ' ἐπὶ τοῦ μνήματος κατόπιν του ῥαντίζουν
Ἐξ αἵματος πολεμιστῶν· καθότι ἔρις ἤφθη
Τίς θέλει τὸ καλλίτερον τῆς λείας μέρος λάβει,
Ἕως εἷς γέρων φρόνιμος βοᾷ μὲ πανουργίαν·
«Τί σφάζεσθε; προβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ὄρους κλέφται.»
Τότε δὲ πάντες φεύγουσιν· ἀσμένως δὲ κατόπιν
Τὸ ψεῦδος τὸ σωτήριον νοήσαντες γελῶσι.
Τοιαῦτ' ὁ Τσόγκας ἔπαθε κ' οἱ σὺν αὐτῷ γενναῖοι,
Διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ κούσωσι τὸν Δίπλαν,
Κι' ἀπεμονώθησαν μακρὰν τοῦ ἄλλου σωματείου.

Ἐν τούτοις δ' οἱ ἐπίλοιποι προέβαινον μὲ βῆμα
Θέρρους μεστὸν, κι' ὡς ἄγγελοι αὐτῶν νὰ προηγοῦντο,
Πάντες ἐσώθησαν, κι' οὐδεὶς βαρέως ἐπληγώθη,
Ἐνῷ βροχὴ ἐπήρχοντο τῶν Ἀλβανῶν αἱ σφαῖραι.
Τέλος δ' ἐκτὸς τῆς ὀρεινῆς εὑρέθησαν κοιλάδος,
Κι ὁ κίνδυνος ἐφαίνετο ὅτι παρῆλθε ἤδη.
Πλὴν τότε λύπη ἄφατος κατέλαβε τοὺς κλέφτας·
Ὁ γέρων Δίπλας κοιμηθεὶς εἰς τὴν ὁδὸν κἀμμίαν
Ἀπάντησιν δὲν ἔδιδεν, ὁσάκις τὸν ἠρώτων.
Ὅτε δ' ὁ Γιώτης κατὰ γῆς τὸν ἔθηκεν ἡσύχως,
Ἐνόησαν ὅτι πνοὴν τὰ χείλη του δὲν εἶχον.
Τοσοῦτον ἔβλαψαν αὐτὸν ὁ μόχθος καὶ τὸ ψῦχος,
Εὐκόλως τὸ γεροντικὸν καταβαλόντα σῶμα.
Πάντες δὲ τότ' ἀπέλπιδες σταυρόνουσι τὰς χεῖρας,
Κι' ὡς μαγικὴ νὰ ἔπληξε τοὺς ὁπλοφόρους ῥάβδος,
Σιγῶντες μένουν καὶ κανεὶς τὴν σιωπὴν δὲν λύει.
Μίλις δ' ἀργὰ ἐφώνησεν ὁ ἥρως Λεπενιώτης·
«Ὦ φίλοι, δικαιότατον σᾶς κυριεύει πένθος·

Διότι πάντας ὡς πατὴρ ἠγάπα τοὺς ἑταίρους,
Κ' αἱ συμβουλαί του ἤξιζον πλειότερον, ἢ ὅτι
Ἀξίζουν παμπληθῶν ἀνδρῶν ἀκονισμένα ξίφη.
Πολλάκις δὲ μᾶς ἔσωσεν ἐκ προφανῶν κινδύνων,
Μὲ τὴν γλυκεῖαν γλῶσσάν του τὰ πταίσματ' ἀναπτύσσων,
Ἄτιν' ἡ ἄκαιρος ὁρμὴ εἰς τοὺς πολέμους φέρει.
Ἀλλ' ὅμως τί μᾶς ὠφελεῖ τὸ πένθος, καὶ ὡς λίθοι
Ἀκίνητοι νὰ μένωμεν, ἕως οἱ ἐναντίοι
Προφθάσουν καὶ μᾶς ζώσωσιν μὲ τὸ πυκνόν των πλῆθος;
Φοβοῦμαι δὲ τὸν ἀρχηγόν, ὃν εἰς τοὺς ὤμους φέρω,
Μὴ αἴφνης πυρετὸς δεινὸς κατάσχῃ, καὶ τὸν τρόπον
Δὲν ἔχωμεν νὰ δώσωμεν κἀμμίαν θεραπείαν.
Ὅθεν ἐνταῦθα, σύντροφοι, νὰ μείνετ' οἱ ἡμίσεις,
Τὸν Δίπλαν ὅπως θάψετε, ὡς ἔχει παραγγείλει·
Οἱ δὲ λοιποὶ προβαίνωμεν νὰ εὕρωμεν ταχέως
Ἓν σπήλαιον κατάλληλον· ὁ Ντουφεκιὰς δ' αὐτόθι,
Χειροῦργος ἔχων τῶν πληγῶν μεγάλην ἐμπειρίαν,
Ἀφοῦ μὲ τέχνην τὴν πληγὴν καθάρῃ κ' ἐπιπάσῃ
Βοτάνας ἰαματικὰς, τὸν ἀρχηγόν μας πάλιν
Ὡς πρῶτα ὑγιαίνοντα θὰ δείξῃ, καὶ τὸ ξίφος
Ἐκείνου θὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ Δίπλα.»
Εἶπε κ' ἐξήγειρεν εὐθὺς τοὺς κλέφτας ἐκ τῆς νάρκης
Ποθοῦντας νὰ ἰατρευθῇ ὁ μέγας ἀρχηγός των·
Ἀλλ' ὅμως εἷς δὲν ἔστησε τὰ δάκρυα καὶ εἶπε·
«Φεῦ! πῶς καὶ ταύτην τὴν στιγμὴν τὸν Δίπλαν ἐνθυμοῦμαι,
Ὅτ' ἔλεγεν εἰς φάλαγγα νὰ προχωρῶμεν μίαν,
Κι' ὀπίσω νὰ μὴ μονωθῇ κἀνεὶς ἐκ τῶν συντρόφων.
Καθότι πέντ' ἀναζητῶ τῶν προσφιλῶν ἑταίρων·
Τὸν Τσόγκαν, τὸν Μοσχόπουλον, τὸν Κούλμαν καὶ τὸν Τσόλκαν
Καὶ τἀρχηγοῦ τὸν ψυχογυιὸν, τὸν νέον Λεωνίδαν,
Τὸν στολισμένον μὲ πολλὰς ἐκ τῶν σχολείων γνώσεις·
Καὶ τρέμω μήπως ἔφαγαν αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι,
Καθότι ὥραν ἱκανὴν νὰ τοὺς ἀκούσω ἔχω.»
Εἶπε καὶ πάντων ῥέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὡς βρύσις,

Νοούντων ὅτι ἀληθῶς ἐχάθησαν ἐκεῖνοι.
Ἀλλ' ὅμως τὸ ἀνωφελὲς γινώσκοντες τῆς λύπης
Τὴν χαλυβδίνην των ψυχὴν μὲ θάρρος ἀκονίζουν,
Κ' εἰς πρᾶξιν τὴν παραίνεσιν τοῦ Λεπενιώτη βάλλουν.
Ὅθεν εὐθὺς τὸ βῆμά των ἀπάγουν οἱ ἡμίσεις
Ζητοῦντες σπήλαιον εὐρὺ τὸν ἀρχηγὸν νὰ κρύψουν,
Τὸν Λεπενιώτην δ' ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὁδὸν φρουροῦσιν.
Οἱ δὲ λοιποὶ συνάγοντες ἀπὸ τῶν πέριξ λίθους,
Οὓς ἔσυραν ἐκ τῶν βουνῶν τὰ ῥεύματα μὲ βίαν,
Μνημεῖον μέγα κτίζουσιν ἄνευ πηλοῦ καὶ τέχνης,
Ἀπαραλλάκτως ὡς ποτὲ οἱ Κύκλωπες ἐποίουν·
Κ' ἐνταῦθα κλάδους στρώσαντες μυρσίνης, ἐξαπλώνουν
Τοῦ γέροντος τοῦ προσφιλοῦς τὸ ξηραμμένον σῶμα·
Πλησίον δὲ τοῦ θέτουσι τὸ ὅπλον καὶ τὴν σπάθην,
Κι' ἀφίνουν ἓν παράθυρον, ὡς εἶχε παραγγείλει,
Αἱ χελιδόνες νἄρχωνται μηνύουσαι τὸ ἔαρ·
Κι' ὁπόταν κρότος παμπληθῶν ἀγγείλῃ πυροβόλων,
Τοῦ ἔθνους τὴν ἀνάστασιν ὁ Πλάστης ὅτι θέλει,
Ἀπὸ τοῦ μνήματος εὐθὺς τὰ μέλη νὰ ὀρθώσῃ·
Νὰ στέκῃ ὀρθὸς νὰ πολεμῇ καὶ δίπλα νὰ γεμίζῃ,
Κι' ὡς φάντασμα εἰς τὰ βουνὰ τοὺς Τούρκους νὰ τρομάζῃ·
Τοιαῦτα δ' εἶπε σύντροφος τὸν Δίπλαν μακαρίζων·
«Εἴθε κ' ἡμᾶς τὸ πολιὸν νὰ καταλάβῃ γῆρας,
Ἀφθόνως ἀφοῦ δρέψωμεν ἐκ τῶν πολέμων δάφνας.
Εἴθε κ' ἡμᾶς οἱ σύντροφοι παρόμοια νὰ θάψουν,
Καὶ νὰ ποθήσουν ὡς ἡμεῖς ποθοῦμεν τὸν πρεσβύτην·
Σταυρὸν δ' ἐπὶ τοῦ στήθους μας κ' εἰκόνισμα νὰ θέσουν,
Τὸν τελευταῖον δ' ἀσπασμὸν δακρύοντες νὰ δώσουν·
Καὶ λίβανον νὰ καύσωσιν φωνοῦντες· «αἰωνία
Ἡ μνήμη τοῦ θεοσεβοῦς τοῦ γένους ὁπλοφόρου.»»
Εἶπε καὶ πρῶτος ἀσπασμὸν εἰς τὸν πρεσβύτην δίδει·
Κ' οἱ ἄλλοι δὲ παρόμοια τὰ χείλη του φιλοῦσι,
Καὶ δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁπλιτῶν θολόνουν.
Κατόπιν δὲ πυροβολοῦν τὸ χῶμα μὲ τὰ ὅπλα,

Κ' ὑγείαν εἰς τὸν γέροντα εὐχόμενοι ὡς ζῶντα
Ἀναχωροῦν· πλὴν στρέφουσι τὰ ὄμματα πολλάκις
Ὀπίσω βλέποντες τυχὸν μὴ ἐγερθῇ τοῦ τάφου·
Καθότι τόσον τῶν θνητῶν ὁ νοῦς ἐξαπατᾶται,
Ὥστ' ἐνδομύχως κἄποτε πιστεύουν ὅτι μέλλει
Νἀφήσῃ τὸ μνημεῖόν του ὁ ἤδη τεθαμμένος.
Καὶ φήμη δὲ μετέπειτα μεγάλη διεδόθη,
Ὅτι συχνὰ ἐγείρετο ὁ Δίπλας ἐκ τοῦ τάφου,
Κι' οὕτως ἐβόα· «τέκνα μου, ὦ τέκνα τῶν Ἑλλήνων,
Ζωσθῆτε τὴν ῥομφαίαν σας· ἡ ὥρα πλησιάζει,
Καθ' ἣν τὰ ὄρη θέλουσι τοὺς Τούρκους καταφάγει.»

Οὕτω τὸν Δίπλαν ἔθαψαν οἱ σύντροφοι μὲ πόνον.
Τὸν δ' ἀρχηγὸν εἰς σπήλαιον ὁ Λεπενιώτης φέρει·
Κ' ἐκεῖ ὁ γέρων Ντουφεκιᾶς, χειροῦργος ἀκουσμένος,
Ὅστις διέτριβε μακρὰν προτήτερα νὰ ἴδῃ
Τὴν προσφιλῆ του σύζυγον· ἀλλ' ἤδη ἐπανῆλθεν,
Ὁπότ' εἰς κώμας εὔθυμοι διέτριβον οἱ κλέφται·
Ὁ γέρων οὗτος ἰατρὸς, βοτάνας ἐπιπάσσων
Καὶ καθαρίζων τὴν πληγὴν μὲ πλεῖστα ἐργαλεῖα,
Νὰ θεραπεύσῃ προσπαθεῖ τὸν ἥρωα ταχέως·
Πλὴν μάτην· αἴφνης πυρετὸς ὀξὺς τὸν κυριεύει,
Κ' ἐπέρχετ' εἰς τὴν γλῶσσάν του τῆς ἀρρωστίας λῆρος·
Οὐδὲ γινώσκει παντελῶς τί λέγει καὶ τί πράττει·
Ἐξαίφνης δὲ μ' ἰσχὺν πολλὴν ἐπήγειρε τὸ σῶμα,
Καὶ ἤθελε τὸ ὅπλον του νὰ λάβῃ καὶ γεμίσῃ,
Ὅπως φονεύσῃ τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἔμπροσθεν πηδῶντας,
Καθὼς ἡ ταραγμένη του παρίστα φαντασία.
Εἰς τὴν στρωμνὴν δ' οἱ σύντροφοι δυσκόλως τὸν ἐκράτουν,
Φοβούμενοι μὴ τῆς πληγῆς τὰ δέματα λυθῶσι.
Πλὴν κἄποτε δὲν ἴσχυε κι' αὐτὸς ὁ Λεπενιώτης
Τὸν ἀδελφὸν ἀκίνητον ἀπαύστως νὰ κρατήσῃ·
Καθότι δυνατὸς σπασμὸς τὰ νεῦρά του τοσοῦτον
Ἐτάραττεν, ὥστ' ἔκρουε μετ' ἤχου τοὺς ὀδόντας,

Οἱ μῦς δ' ἐλάμβανον ἰσχὺν σιδήρων ἀτμηλάτων,
Κι' ἀπώθει πάντας, τοὺς παχεῖς βραχίονάς του σείων,
Ὡς παῖδας ἀπωθεῖ μικροὺς συχνὰ παρενοχλοῦντας
Ἀνὴρ, ὁπόταν ἔξαιφνα ὀργὴ τὸν καταλάβῃ.

Ὡς δ' ὅταν μετὰ θύελλαν ἐπέλθῃ νηνεμία,
Καὶ τότ' ὁ πρὶν μαινόμενος ὑπὸ τανέμου πόντος
Εἰς τὴν γλαυκὴν ἀγκάλην του τὰ κύματα κοιμίζει,
Μόνον δ' οἱ βράχοι τῶν ἀκτῶν γογγύζουσιν ἀκόμη·
Ὁμοίως μετὰ τὴν δεινὴν τῆς νόσου τρικυμίαν
Ἐπῆλθ' ἀνδράνεια δεινὴ κι' ἀσθένεια τῶν νεύρων·
Λειποθυμίαι δὲ συχναὶ συμβαίνουσι, κι' ἀπαύστως
Οἱ φίλοι τὸν μυρίζουσι πυρίτιδα καὶ ὄξος,
Καὶ πάλιν τὰς αἰσθήσεις του ὁ ἥρως νἀναλάβῃ.
Κι' ὁ γίγας οὗτος τῶν μαχῶν, ὁ ξίφη μὴ τρομάζων,
Καὶ τὴν μεγάλην του ψυχὴν ἀσκήσας εἰς κινδύνους,
Ἀπέκαμε, καὶ θεωρῶν ἐγγὺς τὸν θανατόν του,
Βαθέως ἀνεστέναξε, κι' ἐφώνησε μετ' ἄλγους·
«Ἀγγελική μου! τέκνον μου! ποῦ εἶσθε; νὰ φιλήσω
Τὸ ὕστατον τὰ χείλη σας, καὶ χαίρων νἀποθάνω.
Φεῦ! μ' ἀπηρνήθη καὶ αὐτὴν τὴν ἡδονὴν ὁ Ἅδης,
Ἐπάνω εἰς τὸ στῆθός μου τὴν χεῖρά σας νὰ σφίξω,
Καὶ τοῦ προσώπου μου τὸ πῦρ ἡ αὔρα νὰ δροσίσῃ,
Ἣν ἤθελ' ἡ παλάμη σας ἡ δροσερὰ μοῦ χύσει.
Ὕδωρ μοὶ δίδουσι ψυχρόν· πλὴν τοῦτο δὲν πραΰνει
Τὰς φλόγας τῆς καρδίας μου, ὡς ἤθελε δροσίσει
Ἀπὸ δακτύλων τρυφερᾶς διδόμενον συζύγου.
Ὤ! ἂν τὸ ἤξευρε, πτερὰ θὰ ἔκαμν' εἰς τοὺς πόδας·
Ὡς ἀετὸς πρὸς τὰ βουνὰ θὰ ἔφερε τὴν πτῆσιν,
Κ' εἰς τοὺς χειμάρρους ὡς ἰχθὺς ταχὺς θὰ ἐκολύμβα,
Νὰ μοὶ παράσχῃ τὴν ζωὴν ἡ προσφιλὴς πνοή της.
Τίς φίλος θέλει πάραυτα τῇ ἀναγγείλει ταῦτα;
Ὡς ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ αὐτὸν θὰ θεωρήσω,
Καὶ μέγας εὐεργέτης μου θέλει κληθῆ... » Δὲν εἶχε

Τὸν λόγον τοῦτον μὲ ψυχῆς συγκίνησιν περάνει,
Ὁπότ' εἷς σύντροφος εὐθὺς τὰ πεδιλά του σφίγγει
Καὶ τῶπλον θέτει κατὰ γῆς· ἓν ῥόπαλον δὲ μόνον
Εἰς τὰς εὐρώστους χεῖράς του ἐπαίρει, χρησιμεῦον
Ἀσφάλειαν πρὸς τἄγρια θηρία νὰ παρέχῃ·
Καὶ μὲ τοσαύτην ἔπειτα ταχύτητα προβαίνει,
Ὥστ' οὐδαμῶς τὰς κνήμας του διέκρινες τὰς δύω·
Καὶ θἄλεγες ὅτι τροχοὶ οἱ πόδες εἶχον γείνει
Μίαν συνάπτοντες γραμμὴν προάγουσαν ἀπαύστως.
Ἀνάπαυσιν δ' εἰς τὴν ὁδὸν λαβὼν ὀλίγην μόνον,
Εἰς ἓν ἡμερονύκτιον κατώρθωσε νὰ φθάσῃ,
Ἔνθα κρυφὰ διέτριβεν εἰς κώμην τῶν Ἀγράφων
Ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχηγοῦ· τοιαῦτα δὲ τῇ λέγει
Πρὶν ἔτι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῦ καθησυχάσῃ·
«Ὦ τάλαινα, πῶς δύνασαι ἡσύχως νὰ διάγῃς;
Ὁ σύζυγός σου ἄρρωστος ἐντὸς σπηλαίου κεῖται,
Καὶ πυρετὸς τὰ χείλη του τὰ μαραμμένα καίει.
Τὴν χεῖρά σου τὸ ὕστατον σὲ προσκαλεῖ νὰ σφίξῃ,
Καὶ μὲ τὴν δροσερὰν πνοὴν τοῦ στήθους σου νὰ χύσῃς
Ζωὴν εἰς τὰ φλεγόμενα ὑπὸ τῆς νόσου σπλάγχνα·
Ὕδωρ ψυχρὸν αἱ χεῖρές σου ποθεῖ νὰ τῷ προσφέρουν».—
«Τί λέγεις, ἄσπλαγχνε;» βοᾷ ἡ δύστηνος, κ' ἡ ὄψις
Αὐτῆς ὡς κίτρον ἔγεινε· «τί λέγεις; τελευταῖον
Μὲ κράζ' ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν χεῖρά του νὰ σφίξω;
Ὦ τέκνον! ἔξελθ', ἄκουσον ὁποίαν ἀγγελίαν
Φονεύουσαν τὴν ἄμοιρον μητέρα σου κομίζουν.
Ἄρρωστος εἶν' ὁ προσφιλὴς πατήρ, Ἀλεξανδρέ μου . . .
Μὴ τὸν προσμένῃς ζωηρὸς νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς μάχης,
Νὰ σὲ φιλήσῃ, καὶ γελῶν γλυκὰ νὰ σὲ θωπεύσῃ.
Ὤ! ἔλα, εἰς τοὺς ὤμους μου ἀνάβα τοὺς εὐρώστους·
Εἰς τὰς τραχείας σὺ ὁδοὺς δὲν δύνασαι νὰ βαίνῃς . . .
Πτερὰ θὰ κάμω σήμερον, ὡς ἔλαφος θὰ τρέξω,
Ζωὴν εἰς τὸν ἐκπνέοντα νὰ δώσω Κατσαντώνην.
Παρθένε μου, μὴ μ' ἀρνηθῇς τοὐλάχιστον τὴν χάριν,

Τὰ χείλη του νὰ ἀσπασθῶ, ἐν ὅσῳ ζῇ ἀκόμη.
Ὦ πόδες μου, ἐντείνατε τὴν δύναμίν σας τώρα·
Σκοπὸν δὲν ἔχω ἄνεσιν διόλου νὰ σᾶς δώσω·
Ἀντέχετε! δὲν δύναμαι νἀναπαυθῶ· δὲν θέλω
Νὰ φάγω· δηλητήριον πᾶσα τροφὴ θὰ μ' ἦναι,
Ἕως ἐκεῖνον ὑγιᾶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἴδουν.
Ἄχ! ἂν δὲν μέλλω . . . πλὴν Θεέ! δὲν θέλω νὰ τὸ εἴπω.
Ἐμπρός! ἐμπρὸς, ὁδήγησον τὰ βήματά μου, κλέφτη!»
Εἶπε κ' εὐθὺς τὸν παῖδ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὤμων αἴρει,
Καθὼς καὶ ἄλλοτ' ἔκαμνε, μακρὰν ὁδοιποροῦσα.
Καὶ μ' ἦθος ἤδη μανικὸν ἐκ τῆς ἀγρίας λύπης
Ἡ τάλαινα τὰ βήματα ὡς ἀστραπὴ προάγει·
Τὸν ὁδηγόν της δὲ συχνὰ ὀπίσω καταλείπει,
Ὅστις ματαίως προσπαθεῖ πλησίον της νὰ τρέχῃ,
Ὧν κεκμηκὼς ἀπὸ τοῦ πρὶν κατεσπευσμένου δρόμου.
Ὑπομονὴν δ' εἰς τὴν ὁδὸν παντάπασι δὲν ἔχει·
Ἀλλ' ἅμα λίθον ὑψηλὸν εὑροῦσα ἐκ τῶν ὤμων
Τὸ τέκνον θέσῃ, καὶ τροφὴν ὀλίγην τῷ προσφέρῃ,
Ἐπίσης δ' εἰς τὸ στόμα της βιαίως ἄρτον ῥίψῃ,
Καὶ σβέσῃ μ' ὕδωρ διαυγὲς τὴν δίψαν της ὀλίγον,
Αὖθις ἐγείρεται μ' ἰσχὺν τῆς πρώτης ὑπερτέραν,
Κι' ὡς ἄνεμος σφοδρότατος τοὺς πόδας ἐπαλλάσσει.
Ὁπότε δὲ τὸ σπήλαιον τῇ ἔδειξε μακρόθεν
Ὁ κλέφτης ὁ πικρότατα τὴν συμφορὰν μηνύσας,
Τὸ τάχος δὶς ἐπηύξησεν, ὡς ἵππος πεινηλέος,
Ὅταν νοῇ τὴν φάτνην του πλησίον ἤδη οὖσαν.

Καὶ τέλος ἔφθασ' ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν τὸν σύζυγόν της
Εἰς κλίνην ἔμελλε χαμαὶ νὰ ἴδῃ τραυματίαν.
Εἶχε κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς· καθὼς δ' εἰσῆλθ' ἐκείνη,
Ὡς κάτι τὴν καρδίαν του νὰ ἔνυξεν, ἀνοίγει
Τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ θεωρεῖ τὸν ἄγγελον ἐμπρός του,
Ὃν χθὲς εἰς μάτην ἔκραζε νὰ ἔλθῃ λυτρωτής του.
«Ἀγγελική,» ἀνέκραξε, καὶ δάκρυα θολόνουν

Τὰς παρειὰς τοῦ ἥρωος· «πῶς εἶσ' ἐδώ;» Διόλου
Ἐκείνη δὲν τῷ ἀπαντᾷ· ἀλλὰ τὰς χεῖρας σφίγγουν
Καὶ μένουν ἄφωνοι πολλὰς στιγμὰς, δηλοῖ δὲ μόνον
Τὸ βλέμμα ποῖον αἴσθημα πιέζει τὰς καρδίας,
Χαρᾶς καὶ λύπης ἐνταυτῷ παλμοὺς συμπαλλομένας.
Πλὴν ἐπὶ τέλους μὲ φωνὴν ἀδύνατον ὁ ἥρως
Ἐφώναξεν· «ὕδωρ ψυχρὸν, Ἀγγελική μου θέλω·
Ὡς κάμινος τὰ σπλάγχνα μου θερμαίνουν τὴν πνοήν μου.»
Ἐκείνη δὲ καὶ μὲ τὰς ἁβρὰς εὐθὺς προσφέρει χεῖρας
Τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ στῆθός του δροσίζει, ὡς οἱ ὄμβροι
Τοῦ ἔαρος νέαν ζωὴν ἐπὶ τὴν χλόην χύνουν.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισεν ὁ ἥρως νἀναπνέῃ
Ἐλεύθερα, κ' ἐξέλιπε τοῦ στήθους του τὸ βάρος·
Καὶ κἄπως δρόσον ἔλαβε τὸ μέτωπόν του ἤδη.
Ὁ δ' ἰατρὸς μετὰ χαρᾶς ἀνήγγειλεν εἰς πάντας,
Ὅτι πολὺ καλήτερα ὁ ἀσθενὴς πηγαίνει,
Τοῦ πυρετοῦ τὴν δύναμιν μὴ ἔχοντος τὴν πρώτην.

Τότε δ' εὐθὺς ἡ σύζυγος καιρὸν ποσῶς δὲν χάνει,
Ἀλλ' εἰς τοὺς κλέφτας μὲ φωνὴν συγκινημένην λέγει·
«Πῶς εἶναι, φίλοι, δυνατὸν τὸν ἀρχηγὸν ἐνταῦθα
Θεραπευμένον ἐντελῶς νὰ ἴδωμεν; κἀμμίαν
Τὰ ὄρη δὲν παρέχουσι σπουδαίαν εὐκολίαν·
Κι' ὁ ἄρρωστος ἐὰν ζωμὸν δὲν ἔχῃ κ' ἡσυχίαν,
Καιρὸς παρέρχεται πολὺς ἀνάρρωσιν νὰ λάβῃ.
Ὅθεν πολὺ προσέξατε εἰς ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω·
Ἀρχαῖος φίλος κατοικεῖ εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν,
Νῆσον ἀπέχουσαν τῆς γῆς τόσον ὀλίγον, ὥστε
Μέχρι γονάτων βρέχεσαι εἰς τὸν πορθμὸν βαδίζων.
Οὗτος κατῴκει ἄλλοτε τὸ ὀρεινὸν Ζαγόρι
Διάσημος ὡς πλούσιος εἰς χρήματα καὶ γαίας·
Τὸν δ' ἀνδρωθέντα νῦν υἱὸν ὡραῖον εἶχε παῖδα·
Κι' ὁ τύραννος Ἀλῆπασσας τὴν φήμην του ἀκούσας,
Τὸν πλοῦτον ἐπεβούλευσε νὰ λάβῃ καὶ τὸν παῖδα.

Ἐμήνυσε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κολοβὸς τὰ πάντα,
Ὡς τοῦ τυράννου γραμματεὺς μεγάλην πίστιν χαίρων.
Κι' ὁ τάλας τότε ἀγνοῶν τὸ ποῦ νὰ καταφύγῃ,
Κρυφίως εἰς τὸν ἀρχηγὸν ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα.
Ἐνέδραν ἔστησε λοιπὸν ὁ Κατσαντώνης τότε·
Καὶ τοὺς βιαίως ἄγοντας τὸν παῖδα κατασφάξας,
Τὸν νεανίσκον ἔσωσε τοῦ φίλου καὶ τὸν πλοῦτον.
Δακρύων δ' οὗτος ἔμπλεως τῷ εἶπε· «Κατσαντώνη,
Σὺ νέος εἶσαι κι' ἀληθὴς ἀνάδοχος τοῦ τέκνου,
Ὁ δυνηθεὶς τὴν πατρικὴν νὰ συντηρήσῃς πίστιν
Εἰς τοῦ υἱοῦ μου τὴν ψυχήν· μηδὲ νὰ τὸν μολύνῃ
Κτηνώδης πόθος ἄφησες. Εἰς τὸ ἑξῆς τοῦ φίλου
Τὰ κτήματα, τοὺς θησαυροὺς ἰδίους νὰ νομίζῃς.
Θὰ φύγω· εἶν' ἀδύνατον νὰ κατοικήσω πλέον
Τὴν Ἤπειρον, ἔνθ' ὠρυγμοὺς τοιαύτη τίγρις βάλλει.
Εἰς νῆσον μέλλω ἀφανῆ τὸν βίον μου νὰ ζήσω,
Ἵνα χαρῶ τὸ τέκνον μου, τὴν μόνην μου ἐλπίδα.
Ἂν δέ ποτ', ὃ μὴ γένοιτο, εἰς τὰ βουνά σου πλέον
Καταφυγὴν δὲν δύνασαι νὰ εὕρῃς, ἢ καὶ νόσος
Τὸ σῶμά σου τὸ εὔρωστον ἐξασθενίσῃ, ἔλα!
Ὡς ἀδελφὸν σὲ θεωρῶ· κι' ὁ οἶκος μου θὰ ἦναι
Οἰκία σου, τὰ μέλη σου ἐκεῖ νὰ ἀναπαύσῃς.
Εἰς τὸ ἑξῆς θὰ κατοικῶ εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν·
Ἐκεῖ ἐλθέ· μὴ λησμονῇς, ἂν συμφορὰ σ' ἐπέλθῃ.» »
Τοιαῦτα τότε ἤκουσα τὸν φίλον του νὰ λέγῃ·
Μανθάνω δ' ὅτι ἀκουστὸς διάγει νῦν ἐκεῖθι,
Ἀγαπητὸς καὶ τίμιος καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον.
Καλεῖται Κούρμας, καὶ γνωστὸν τὸ ὄνομά του εἶναι.
Ὅθεν ἐγὼ τὸν σύζυγον ἐπαίρω εἰς τοὺς ὤμους,
Καὶ τὸν μικρὸν Ἀλέξανδρον ὁ θεῖος Λεπενιώτης·
Πρὸς τὴν ἀκτὴν δὲ βαίνομεν δι' ἀτραπῶν συντόμων
Ἀσφάλειαν εὑρίσκοντες εἰς τῶν δασῶν τὰ σκότη·
Κι' ὁπότ' εἰς τὸν Παληοχαλιὰ, ἀπέναντι τῆς νήσου,
Θὰ φθάσωμεν, εἷς σύντροφος ταχέως ἐπιβαίνει

Μονόξυλον, τὴν εἴδησιν νὰ φέρῃ πρὸς τὸν Κούρμαν,
Ὅτι νοσοῦντα φέρουσι τὸν ἀκριβόν του φίλον.
Εὐθὺς δ' ἐκεῖνος, πέποιθα, θὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς εὕρῃ.
Καὶ τότε πλέον παντελῶς δὲν θέλομεν τρομάζει,
Μήπως ἐδῶ μᾶς λείψωσι τὰ φάρμακα κι' ὁ ἄρτος.»
Εἶπε, καὶ πάντες πρόθυμοι δεικνύοντ' οἱ ὁπλῖται
Τὸν λόγον ἐπαινέσαντες τῆς θαυμαστῆς συζύγου.
Κι' ὁ ἀρχηγὸς δ' ἐπένευσε παρακαλῶν ὡσαύτως
Νὰ βάλουν εἰς ἐνέργειαν τῆς γυναικὸς τοὺς λόγους·
Διότι δύναμιν πολλὴν τὸ σῶμά του δὲν εἶχε.
Μόνος ἀντίρρησιν μικρὰν ὁ Λεπενιώτης κάμνει·
«Ἡ γνώμη τῆς Ἀγγελικῆς καθ' ὅλα μοὶ ἀρέσκει·
Πλὴν ἓν καὶ μόνον παντελῶς δὲν ἤθελα νἀκούσω,
Ὅτι τὸ βάρος τοῦ ἀνδρὸς ἐπ' ὤμων θὰ κομίσῃ·
Καθότι πάντοτ' ὡς γυνὴ δὲν δύναται νἀντέχῃ
Εἰς ἀποκρήμνους ἀτραποὺς προάγουσα τὸ βῆμα,
Καὶ βρέχουσα τοὺς πόδας της εἰς ῥεύματα χειμάρρων.
Καθὼς τὸ πρῶτον ἔπαρε τὸ τέκνον σου, ὦ γύναι,
Ἐγὼ δὲ μὲ τὸν ἀδελφὸν πλησίον σου θὰ ἦμαι.»—
«Τί λέγεις, Λεπενιώτη μου, τί λέγεις, ἀδελφέ μου;»
Εἰς τὴν στιγμὴν διέκοψεν ἡ ἡρωὶς τὸν λόγον·
«Καὶ τί; μὲ θεωρεῖς λοιπὸν τῆς Δέσπως κατωτέραν,
Τῆς Χάϊδως καὶ τῶν λοιπῶν συζύγων τοῦ Σουλίου,
Αἵτινες καὶ τὸν πόλεμον οὐδόλως ἐφοβοῦντο·
Ἀλλ' εἰς τὴν ποδιὰν αὐτῶν κομίζουσαι πυρῖτιν,
Ἐθάρρυνον τοὺς ἄνδρας των γενναίως πολεμοῦσαι·
Κατόπιν δὲ καρτερικῶς τοὺς πληγωμένους πάντας
Ἐξέφερον, τὰ νῶτά των παρέχουσαι φορεῖον;
Δὲν γίνεται· ἡ σύζυγος τοῦ Κατσαντώνη πρέπει
Ἀξία τοῦ ὀνόματος νὰ ἦναι τοῦ συζύγου·
Διότι δὲν στολίζουσι διόλου τὰς γυναῖκας
Χρυσᾶ κοσμήματα πολλὰ καὶ λάμψις ἀδαμάντων·
Ἀλλὰ τὴν φήμην τοῦ ἀνδρὸς αἱ τίμιαι πιστεύουν
Παντὸς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πολὺ προσφιλεστέραν.

Ἂν μέλλωσι δ' οἱ πόδες μου εἰς βράχους νὰ προσκόψουν,
Ἢ νὰ βραχοῦν καὶ ψυχρανθοῦν εἰς ὕδατα χειμάρρων,
Ἴσως ἡμέραν ὁ Χριστὸς εὐδαίμονα θὰ δώσῃ,
Καθ' ἣν μεθ' ἡδονῆς πολλῆς θὰναπολῶ τοὺς μόχθους,
Οὓς μὲ χαρὰν ἐμόχθησα τὸν σύζυγον νὰ σώσω.
Βοήθησε μ', ἀνδράδελφε, ἡσύχως νὰπιθέσω
Ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ γλυκὺ τοῦ Κατσαντώνη βάρος,
Καὶ μὴ νομίζῃς παντελῶς ὅτι φορτίον μ' εἶναι.
Ὁ πόθος ὅσον τάχιστα νὰ φθάσω 'ς τὴν Λευκάδα
Πτερὰ μοὶ δίδει, καὶ θαρρῶ, τοσοῦτον εἶμαι νέα,
Ὁπόσον ὅτ' ἠγάπησα τὸν ἄνδρα μου τὸ πρῶτον,
Φορέσασα δακτύλιον γλυκὺν τοῦ ἀρραβῶνος.
Ναί! τότε δὲν ἐχόρευσα μὲ τόσην προθυμίαν,
Μ' ὁπόσην νῦν εἰς τὰς ὁδοὺς θὰ βαίνω τὰς τραχείας.
Βοήθει, Παναγία μου, μ' εὐμένειαν ἰδέ με!
Σοῦ τάσσω τὴν εἰκόνα σου κατόπιν νὰ στολίσω
Μ' ὀλόχρυσα ὑφάσματα, λαμπάδα δέ νὰνάψω
Ἴσην τὸ μῆκος πρὸς αὐτὸ τἀνάστημα τἀνδρός μου·
Καὶ χρυσοχόος ἀργυροῦν ἀνάγλυφον νὰ κάμῃ
Τὴν σωτηρίαν παριστῶν τοῦ προσφιλοῦς συζύγου.»
Εἶπε, καὶ πάντας θαυμασμὸς τοὺς κλέφτας κυριεύει,
Τιμῶντας τὴν ἀληθινὴν συζυγικὴν ἀγάπην,
Ἥτις τῶν δύο τὰς ψυχὰς εἰς μίαν συνενόνει,
Καὶ παίγνια τὰ βάσανα νομίζει καὶ τοὺς μόχθους,
Ἂν οὗτοι ἐλαφρύνωσι τὸ ἄλγος τῆς ἑτέρας.
Τὴν βοηθοῦσι δ' ἔπειτα τὸν ἄνδρα νὰ ἐπάρῃ·
Κι' ὁ Λεπενιώτης τὸν μικρὸν Ἀλέξανδρον βαστάζει,
Ὅστις μὴ ἔχων ἐντελῶς ἰδέαν τοῦ κινδύνου,
Ὃν ἔτρεχεν ὁ ἄρρωστος, ἐδάκρυε σπανίως,
Θωπεύων τὸν πατέρα του καθὼς καὶ πρίν, ἢ σπεύδων
Εὐθὺς, ὅπου τὸν ἔστελλεν ἡ προσφιλὴς του μήτηρ.

Οὕτω λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν ἐμβαίνουν σιωπῶντες,
Κ' εἰς τῶν δασῶν τὰς ἀτραποὺς ἀσφάλειαν ζητοῦσι.

Τὸ πρῶτον δ' ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἐννοεῖ διόλου,
Ὅτι τὸ σῶμα γίγαντος ἐπὶ τῶν ὤμων φέρει·
Ἀλλὰ παρθένος ἰσχυρὰ ἐνόμιζεν ὅτ' ἦτο,
Ἀλεύρου σάκκον φέρουσα πρὸς μῦλον ἵν' ἀλέσῃ,
Ἢ τοῦτον ἐπισάττουσα εἰς νῶτον ἡμιόνου,
Καθὼς αἱ ἐπιχώριοι γυναῖκες συνειθίζουν.
Πλὴν ἔπειτα ὁ κάματος ἀρχίζει νὰ τὴν θλίβῃ·
Τὸ γόνυ κάπως κάμπτεται, ἡ ὄψις ἀλλοιοῦται,
Κ' εἰς μάτην γενναιότητα ἐπιθυμεῖ νὰ δείξῃ.
Ἐζήτησε δὲ τρὶς ψυχρὸν νὰ τὴν ποτίσουν ὕδωρ,
Ἡ ἄτονος καρδία της ἰσχὺν νὰ λάβῃ νέαν.
Κ' ἤδη σχεδὸν τὸ προσφιλὲς θαπέλειπε φορτίον,
Ἂν εἰς εὐχὴν δὲν ἤνοιγε τἀδυνατοῦντα χείλη·
«Παρθένε μου, δὲν μ' ἄφησες εἰς ἐποχὴν κάμμίαν·
Ἀλλ' ἄγγελον παρήγορον εἰς πᾶσαν δυστυχίαν
Μοὶ ἔπεμπες· καὶ σήμερον διόλου μὴ μ' ἀφήσῃς,
Ἀλλ' ἄγγελον οὐράνιον ἀπόστειλον καὶ πάλιν,
Τὸ σῶμά μου μὲ δύναμιν νὰ ἐνισχύσῃ νέαν.»
Εἶπε μὲ πίστιν ἀληθῆ προφέρουσα τοὺς λόγους·
Ἀπέστραψε δ' ἡ ὄψις της ἡ τέως ἀθυμοῦσα,
Κ' ἐγέλασαν τὰ χείλη της, ὡς ἂν προαγγελίαν
Νὰ ἔλαβεν ὅτ' ὑγιὴς θὰ γείν' ὁ Κατσαντώνης.
Τὰ νεῦρα δὲ τῆς γυναικὸς ἰσχὺν λαμβάνουν νέαν·
Κ' ἐνόμιζες ὅτι πτερὰ οἱ πόδες ἔχουν πάλιν,
Ἐνέτεινε δὲ βάλσαμον τὴν ἄτονον καρδίαν
Τῆς ἐκ τῶν μόχθων παντελῶς σχεδὸν ἀποκαμούσης.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν εὐσεβὴς ὁπλίτης πρὸς τοὺς ἄλλους·
«Δὲν βλέπετε πῶς ἄστραψεν ἡ ὄψις τῆς συζύγου,
Καὶ νέα ἔλαβεν πτερὰ ἡ τέως ἀθυμοῦσα;
Βεβαίως χάρις τοῦ Θεοῦ τὴν ἔχει προστατεύσει.
Ἔχετε θάρρος, σύντροφοι· καὶ πάλιν καθὼς πρῶτα
Τὸν ἀρχηγὸν θὰ ἴδωμεν μὲ ζίφος ἐζωσμένον.
Ὅστις πιστεύ' εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα πάντοτ' ἔχει.»
Εἶπε, καὶ πάντες ζωηροὶ ἀναλαμβάνουν θάρρος,

Μὴ βλέποντες νὰ σείωνται μηδὲ αὐτὰ τὰ φύλλα·
Ἀλλ' ὡς ἂν σέβας καὶ αὐτὴ ἐδείκνυεν ἡ φύσις,
Οἱ ὄρνεις οἱ ἁρπακτικοὶ ἡσύχαζον, κ' οἱ λύκοι
Διόλου δὲν ὠρύοντο· ἀλλ' αὔρα γλυκυτάτη
Διέπνεε τὰς χλοερὰς ἐλάτας, κ' εἰς τοὺς θάμνους
Μικρὰ πτηνὰ ἐκάθηντο μὲ χάριν κελαδοῦντα·
Ὁ δ' ἥλιος τὸν εὔδιον διήρχετο αἰθέρα,
Οὐδόλως ὑπὸ τῶν δρυῶν τὸ φύλλωμα φλογίζων.

Ἔνθα δ' ὁ πόντος τὸν γλαυκὸν ζωστῆρα περιάγων
Τῶν Ἀκαρνάνων τὰς ἀκτὰς περιηχῶν προσκλύζει,
Ὡς νύμφαι κύκλῳ πλέουσι νησύδρια ὡραῖα,
Κατάφυτα ὑπ' ἐλαιῶν ἀειθαλῶν κι' ἀμπέλων.
Ἐνταῦθα τὴν μανίαν του πραΰνων ὁ βορέας
Γλυκὺ τὸ κλίμα καθιστᾷ κ' εὐθύμους τοὺς ἀνθρώπους,
Εἰς ὄρχησιν καὶ μουσικὴν συχνὰ φαιδρυνομένους.
Οὐδ' ἔχει τοὺς Χριστιανοὺς ἐνταῦθα κατακόψει
Τὸ ξίφος τῶν Ἀγαρηνῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας·
Ἀλλ' ἀκουόμεναι πολλαὶ τῆς Ἰταλίας λέξεις
Κατάκτησιν ἀγγέλλουσιν Ἐνετικὴν, πρὸ χρόνων
Μαράνασαν τὴν ἀνθηρὰν ζωὴν τῶν ἐγχωρίων
Ὑπὸ Κυβέρνησιν χαρὰν εὑρίσκουσαν εἰς δόλους.
Καὶ ὅμως τὴν ψυχὴν αὐτῶν δὲν ἔχουν μαλθακύνει
Οἱ Ἐνετοὶ καιρὸν πολὺν ἐπάρξαντες αὐτόθι·
Ἀλλ' ὅτε τὰς ἁλύσεις των μετέβαλον εἰς ὅπλα
Οἱ Ἕλληνες τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου,
Ἀγχόναι δὲν ἐπήρκεσαν καὶ μάχαιραι δημίων
Τὸ αἴσθημα τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ νὰ καταπνίξουν.
Πρὸ πάντων δ' οἱ Λευκάδιοι ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν
Ὑπέρμαχοι ἀκλόνητοι τῆς ἐθνικῆς ἰδέας·
Ἄσυλον δ' εὗρισκον ἐδῶ κι' ἀσφάλειαν οἱ κλέφται
Ὁσάκις εἰς τὴν Ἤπειρον νὰ ζήσουν δὲν εἰμπόρουν.
Ἀείποτε δ' εἰς τὴν ἀκτὴν μονόξυλον ὑπῆρχε
Προσέχον μήπως Ἕλλην τις ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας

Φωνάξῃ νὰ τὸν φέρωσιν ἀντίπεραν· διότι
Οἱ Τοῦρκοι ἄλλως ἔμελλον αὐτὸν νὰ θανατώσουν.
Τοιοῦτον δὲ μονόξυλον ἐπρόσμενε καὶ τότε·
Ἅμα δὲ νῦν εἰς τὴν ἀκτὴν ἡ συνοδία ἦλθε,
Τὴν ὥραν ὅτ' ἀνάπτουσι τοὺς λύχνους τὴν ἑσπέραν,
Ἐφώναξε μὲ δυνατὴν φωνὴν ὁ Λεπενιώτης,
Ὅτι βοήθειαν ζητοῦν ἁρματωλοὶ ταχεῖαν
Κομίζοντες μεθ' ἑαυτῶν ἀνδρεῖον τραυματίαν.
Εἰς τὴν στιγμὴν δ' ἔφθασ' αὐτοῦ εἷς χωρικὸς καὶ εἶπεν,
Ὅτι προσμέν' εἰς τὴν ἀκτὴν μονόξυλον, κ' εἰς τοῦτο
Εὐθὺς νὰ θέσουν δύνανται τὸν πληγωμένον κλέφτην.
Μὲ προσοχὴν λοιπὸν πολλὴν τὸν ἀρχηγὸν κομίζουν
Ἐπὶ τῆς λέμβου, κι' ἀντικρὺ νὰ φθάσουν δὲν βραδύνουν.
Εἷς σύντροφος δὲ τάχιστα ἐξῆλθε νὰ ζητήσῃ
Τὸν Κούρμαν. Ἅμα δ' ἤκουσεν ἐκεῖνος τὸ ὄνομά του,
Κι' ὅτι τὸν θέλει κλέφτης τις ἐκ τῆς Ἠπείρου, σπεύδει
Τοὺς ξένους νὰ ὑποδεχθῇ παραμελῶν τὸ δεῖπνον.
Μὲ λύπην δὲ καὶ μὲ χαρὰν, ὑπὸ φανοὺς καὶ δᾷδας,
Τὸν τραυματίαν φέρουσιν εἰς ξύλινον οἰκίσκον,
Ὁποίους ἔχουσιν ἐκεῖ μὴ κτίζοντες λιθίνους,
Διότι τῶν συχνῶν σεισμῶν ἡ δύναμις τοὺς ῥίπτει.
Εὐθὺς δ' ἡ οἰκοδέσποινα διευθετεῖ τὴν κλίνην,
Ἣν τὴν ἀρίστην ἁπασῶν ὁ οἶκος περιεῖχε·
Καὶ πῦρ ἀνάπτουν ἄφθονον, τὸν Ντουφεκιᾶν καλοῦντες
Πᾶν ὅ,τι θέλῃ παρευθὺς νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν.
Τὸν δ' ἄρρωστον ἀφοῦ καλῶς κατέκλιναν, καὶ εἶπεν
Ὁ Ντουφεκιᾶς ὅτι πολὺς ὁ κίνδυνος δὲν εἶναι,
Ὀλίγον καθησύχασαν κ' οἱ ἄλλοι· τὴν δὲ πεῖναν
Ἤδη νοήσαντες πολλὴν, εἰς τράπεζαν καθίζουν,
Ἣν εἶχ' ἡ προνοητικὴ κυρία τῆς οἰκίας
Προετοιμάσει, μὲ πολὺν φιλοξενοῦσ' ἀγάπην·
Καθίζουν δὲ περὶ αὐτὴν οἱ ἥρωες, καὶ λόγον
Δὲν λέγουν· ἀλλ' ἁρπακτικὰ κατάγουσι τὴν βρῶσιν,
Καὶ μ' οἶνον τὴν καρδίαν των τὴν ἄτονον στηρίζουν.

Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως τῆς τροφῆς ὁ πόθος ἐκορέσθη,
Ὀλίγον χρόνον ὁμιλοῦν καὶ τὸν θεὸν δοξάζουν,
Ὅστις τοσοῦτον ἀσφαλῶς τοὺς εἶχ' ἐκεῖσε φέρει·
Κ' ἐλπίζουν πάλιν ὑγιᾶ τὸν ἀρχηγὸν νὰ ἴδουν,
Ἀφοῦ τὰ μέλη ἔκλινεν εἰς στρῶμα ἐξ ἐρίων,
Καὶ θεραπείαν ἱκανὴν εἰς πόλιν θέλει ἔχει.
Κατόπιν δὲ τὸ σῶμά των ἀφίνουσι νὰ πέσῃ
Εἰς ὕπνον, ὅπως ἕκαστος εὑρέθη· καὶ διόλου
Δὲν ἤργησ' ὁ Μορφεὺς αὐτοὺς γλυκὰ νἀποκοιμίσῃ.
Μένουν δὲ μόνον ἄγρυπνοι αἱ δέσποιναι τοῦ οἴκου,
Ἡ σύζυγος κι' ὁ Ντουφεκιᾶς, μήπως τυχὸν καὶ λάβῃ
Ὁ ἄρρωστος ἰατρικοῦ ἀνάγκην, ὡς βαρύνων
Συνήθως περισσότερον τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας.

ΜΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΑ'.

Ἐν τούτοις δὲ φημίζεται καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον,
Ὅτι τὸν μέγαν ἀετὸν τοῦ Πίνδου τραυματίαν
Ἐκόμισαν οἱ σύντροφοι κ' ἡ σύζυγος ἐπ' ὤμων.
Δεινὴ δὲ θλῖψις πάραυτα τοὺς νησιώτας πάντας
Κατέλαβε, κ' ἠθροίζοντο συχνὰ νὰ ἐρωτῶσιν,
Ἂν ἡ πληγὴ τοῦ ἥρωος ἐβελτιώθη κἄπως.
Κατέλιπον δ' οἱ ἁλιεῖς τὰ ἰχθυοτροφεῖα,
Ἔνθα συνάγουν τοὺς ἰχθῦς εἰς πλέγματα καλάμων,
Ὁπόταν θύελλα σφοδρὰ μυκᾶται εἰς τὸν κόλπον·
Τὸ ἄροτρον εἰς τοὺς ἀγροὺς ἀφίνουν οἱ ἀγρόται,
Καὶ τὰ ἠχοῦντα σύνεργα οἱ φιλεργοὶ τεχνῖται,
Ὅπως τὸν οἶκον ἐνοχλοῦν τοῦ Κούρμα, κ' ἐξετάζουν
Πῶς ὁ τοῦ γένους πρόμαχος εἰς τὴν ὑγείαν ἔχει.
Ἐντεῦθεν δὲ συνάθροισις ὑπῆρχε θορυβώδης,
Καὶ μάτην συνεβούλευεν ὁ Λεπενιώτης οὕτω·
«Ὦ φίλοι, τὴν ἀγάπην σας νοοῦμεν εὐγνωμόνως·
Πλὴν μὴ συνάγεσθε πολλοί· ἀπάγετε τοὺς παῖδας,
Οἵτινες θόρυβον ποιοῦν, καὶ λέγουν πρὸς ἀλλήλους
Μὲ ζωηρότητα πολλὴν τοὺς ἄθλους τῶν κλεφτῶν μας.
Εἰς τὴν Ἀρχὴν ἐνδέχεται νὰ μὴ ἀρέσκῃ τοῦτο·
Καθότι τὸν Ἀλῆπασσαν εἰς ἐποχὴν προτέραν
Ἐνθέρμως ὑπεστήριξαν τὰ τέκνα τῆς Γαλλίας·
Καὶ τότε τί γινόμεθα; πῶς θέλομεν κομίσει

Τὸν ἀρχηγὸν τὸν ἄρρωστον εἰς πλοῖον; τὸν πειράζει
Ἡ θάλασσα· κι' ἂν νέα τις ἀνθένεια τὸν εὕρῃ,
Δυσκόλως θέλει δυνηθῆ νἀνθέξῃ πρὸς τὴν νόσον.
Ὑπάγετε· ἀργότερα θὰ μάθετε τὰ πάντα.»
Τοιαῦτα μάτην ἔλεγε συχνὰ ὁ Λεπενιώτης·
Διότι ὅπως συγγενεῖς παρ' ἰατροῦ λαμβάνουν
Διαταγὴν τὸν ἄρρωστον νἀφίνουν ἠρεμοῦντα,
Πλὴν οὗτοι τὴν καρδίαν των τὴν δύναμιν δὲν ἔχουν
Νὰ συγκρατοῦν, καὶ κάποτε πλησίον του βαδίζουν,
Καὶ βλάβην ἄκοντες πολλὴν εἰς τὸν νοσοῦντα φέρουν·
Ὁμοίως τότε κι' ὁ λαὸς τῶν Λευκαδίων θέλει
Νὰ μάθῃ πῶς ὁ ἀρχηγὸς εἰς τὴν ὑγείαν ἔχει·
Κ' ἐνθουσιῶν ὑπόσχεται τὸ αἷμα του νὰ χύσῃ,
Ἂν ἀπετόλμα Φράγκος τις νὰ ἐπιφέρῃ βίαν
Κι' ἀπὸ τοῦ Κούρμα ἤθελε τὸν ξένον νὰ διώξῃ.

Ὑπῆρχε δ' ἡ Ἑπτάνησος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους
Ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἀρχὴν τῆς ἰσχυρᾶς Γαλλίας,
Ἥτις ἀφοῦ συνέτριψε μὲ βίαν τὰς ἀλύσεις,
Δι' ὧν τὴν ἀνθρωπότητα ὁ μεσαιὼν κατεῖχε,
Καὶ πάντων τὴν ἰσότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν
Ἐκήρυξεν, ἐσφράγισε τὸ κήρυγμα μὲ αἷμα·
Κατόπιν δ' ἀπαυδήσασα ὑπέβαλ' ἑκουσίως
Εἰς ἄνδρα μεγαλοφυᾶ τὸν ἄλαζόν' αὐχένα·
Κι' ὁ κόσμος εἶδε στέμματα νὰ πίπτουν βασιλέων,
Ἵνα κοσμήσουν κεφαλὰς τῶν συγγενῶν ἐκείνου.
Δεινὴ δ' ὀργὴ κατέλαβε τοὺς παλαιοὺς μονάρχας·
Κι' ἀποφασίζουν ἅπαντες νὰ ῥίψουν ἐκ τοῦ θρόνου
Τὸν τοὺς λαοὺς ἐγείροντα ἐχθροὺς τῶν βασιλέων,
Δι' ὅσων διεσάλπισεν ἡ ἐθνικὴ τῶν Γάλλων
Συνέλευσις, καλέσασα τὰ πλήθη νἀναλάβουν
Ἣν εἶχον οἱ αὐθαίρετοι δυνάσται ἐξουσίαν,
Καλοῦντες ταύτην δίκαιον ὑπὸ Θεοῦ δομένον.
Ἡ δὲ Ῥωσσία, ἡ ἐχθρὰ τῶν Τούρκων αἰωνία,

Πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔτεινε τὴν χεῖρα φιλοφρόνως·
Καὶ τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα τὰ πλοῖα ἐπικούρους
Ἐπόθει νὰ ἐκδικηθῇ τῶν Γάλλων τὸν μονάρχην,
Ὅστις τοσοῦτον ταπεινὴν ἐζήτει νὰ τὴν κάμῃ,
Ὥστε νὰ κλείσῃ πανταχοῦ τοῦ κράτους τοὺς λιμένας,
Νεκρὸν δὲ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς νὰ καταστήσῃ.

Πρὸς τὴν Ἀγγλίαν τολοιπὸν καὶ τὴν Τουρκίαν θέλων
Νἀντενεργήσῃ ζωηρῶς ὁ Ναπολέων τότε,
Ἐσκόπει ἐπανάστασιν νὰ κάμῃ τῶν Ἑλλήνων.
Μὲ μυστικὸν δ' ἀπέστειλε σκοπὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα
Τὸν Δονζιλῶτον, ἁρμοστὴν τῆς Ἑπτανήσου πάσης.
Οὗτος συχνὰ τὰ τῶν κλεφτῶν κι' ἁρματωλῶν ἠρώτα·
Μαθὼν δὲ νῦν ὅτι τρωθεὶς κατήχθ' εἰς τὴν Λευκάδα
Τοῦ Πίνδου μέγας μαχητὴς, ἐπιρροὴν μεγάλην
Ἐπὶ τοῦ ἔθνους σύμπαντος ἀσκῶν, εὐθὺς λαμβάνει
Μεθ' ἑαυτοῦ περίφημον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην,
Πειπειραμένον ἰατρὸν, κ' ἐκπλέει νὰ τὸν ἴδῃ.
Μ' ἀνέκφραστον δὲ βλέπουσιν οἱ νησιῶται θάμβος
Τὸν ἁρμοστὴν πρὸς τὴν μικρὰν τοῦ Κούρμα κατοικίαν
Μεθ' ἑρμηνέως Ἕλληνος ἡσύχως νὰ προάγῃ.
Μὲ σέβας δ' ὑπεχώρησαν οἱ κλέφται, καθὼς εἶδον
Τοὺς Γάλλους, κ' ὑπεδέχθησαν μ' εὐμένειαν τοὺς ξένους,
Μαθόντες ὅτι κ' ἰατρὸς ἐν μέσῳ τούτων εἶναι.
Τῷ ὄντι δ' ἐπλησίασεν ὁ ἰατρὸς ἐν τάχει
Τὸν ἀσθενῆ, κ' ἐζήτησε τὸ τραῦμά του νὰ λύσουν,
Ὅπως νοήσῃ κίνδυνον ἂν ἔμελλε νὰ φέρῃ.
Πλὴν δὲν ἐβράδυνε πολὺ τὴν ὄψιν νὰ φαιδρύνῃ,
Καὶ χαίρων πρὸς τὸν ἥρωα ἀπέτεινε τοιαῦτα·
«Πῶς εἶσαι τόσον ἄθυμος, ὦ ἀετὲ τοῦ Πίνδου;
Πολὺ δεινὸν τὸ τραῦμά σου δὲν εἶναι, καθὼς βλέπω,
Κι' ὁ πυρετὸς μόλις μικρὸν τὴν χεῖρά σου θερμαίνει.
Ἐγέρθητι· τὸ θάρρος σου τὸ μέγα λάβε πάλιν,
Καὶ θέλεις τὴν ὑγείαν σου τὴν πρώτην ἀναλάβει.»

Μὲ χαλαρὰν δ' ἀπήντησε φωνὴν ὁ Κατσαντώνης·
«Τοὺς ἀετούς, ὦ ξένε μου, εἰς φυλακὰς δὲν κλείουν,
Ἂν θέλουν οὗτοι ζωηρὰ τὰς πτέρυγας νὰ σείουν·
Ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη φέρουσιν αὐτούς, ἵν' ἀναπνεύσουν
Τῶν ἐλατῶν καὶ τῶν πευκῶν τὸν καθαρὸν ἀέρα.
Ἄλλως μαραίνετ' ἡ ζωὴ ἐκείνων τῶν ὀρνέων.
Ὁμοίως, ξένε, παντελῶς σχεδὸν κ' ἐγὼ δὲν πνέω,
Κρυβεὶς ὑπ' ἐφαπλώματα ἐκ βάμβακος, καὶ κλίνων
Τὸ σκληρυμμένον σῶμά μου εἰς στρῶμα ἐξ ἐρίων.
Εἰς ὕπαιθρον προσήλιον ἐπιθυμῶ νὰ μείνω,
Ἔνθα δὲν ἔχει δύναμιν τὸ ψῦχος τοῦ βορέα·
Ἁπλοῦν δὲ στρῶμα ἤθελα ἐκ χλοαζόντων μύρτων,
Καὶ σκέπασμα τὴν χλαῖνάν μου, ἣν ἔφερον ὁπότε
Τὸ ὕδωρ εἰς τὰς ἀγυιὰς ἐπήγνυτο τὴν νύκτα·
Κἄπου δ' ἀπέναντι ποθῶ τὸ ὅπλον νὰ κρεμάσουν,
Δι' οὗ πολλῶν κατέθραυσα βαρβάρων τὰ κρανία,
Ἵνα συχνὰ περὶ αὐτὸ τοὺς λογισμούς μου στρέφω,
Καὶ λησμονῶ τὰ βάσανα, τοὺς πόνους τῆς πληγῆς μου.
Τὰ δὲ πολλὰ ἰατρικὰ μὲ βλάπτουσι, νομίζω.»
Εἶπε, κι' ὁ Γάλλος ἰατρὸς ὥραν τινὰ ἐσκέφθη,
Καὶ μέγα εἶπε δίκαιον ὅτι ὁ κλέφτης εἶχεν,
Εἰς μέρος ἀσυνείθιστον ἀνίαν ὑποφέρων.
Ὅθεν εὐθὺς προσέταξεν εἰς μέρος νὰ τὸν φέρουν
Ἐπάνω μόνον στέγασμα διὰ τοὺς ὄμβρους ἔχον,
Ἔνθα δὲν εἶχε δύναμιν τὸ ψῦχος τοῦ βορέα,
Ἐθέρμαινε δ' ὁ ἥλιος τὸν κρυερὸν χειμῶνα.
Ὡς στρῶμα δ' ἔστρωσαν πυκνὰς καὶ χλοερὰς μυρσίνας,
Κ' ἐπέρριψαν ὡς σκέπασμα τὴν χλαῖναν τὴν βαρεῖαν,
Τὴν φέρουσαν ἐντὸς αὐτῆς λεπτοὺς κροσσοὺς ἐρίου·
Ἀπέναντι δ' ἐκρέμασαν τὸ ὅπλον νὰ τὸ βλέπῃ
Ὁ ἥρως ὅταν ἤνοιγε τοὺς ὀφθαλμούς· κ' ἐνταῦθα
Ἐκόμισαν τὸν ἄρρωστον ἡσύχως οἱ ἑταῖροι.
Εὐθὺς δὲ μέγα ἔγεινε τὴν ὥραν ταύτην θαῦμα.
Ἀνέλαμψε τἀρματωλοῦ ἡ ὄψις, ὡς ἂν ἤδη

Τὰς χεῖρας ἔμελλε γοργὰς πρὸς μάχην νὰ κινήσῃ·
Κι' ὁ γέλως ἐπανέστρεψεν ὡς πρῶτον εἰς τὰ χείλη.
Συγχρόνως δ' ἐμειδίασε κ' ἡ σύζυγος μὲ χάριν,
Κ' ἡ εὐθυμία ἤρχισε τοὺς πάντας νὰ φαιδρύνῃ.
Μὲ νέαν δὲ τὸν ἀσθενῆ κυττάζουν προθυμίαν,
Κ' ἐλπίζουν ὑγιαίνοντα ταχέως νὰ τὸν ἴδουν.
Τῷ ὄντι δ' εἶπ' ὁ ἰατρὸς ὁ ἐπιστήμων οὕτω·
«Μηδένα φόβον ἔχετε, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας
Τὸ ῥωμαλέον σῶμά του ἰσχύον θὰ ἐγείρῃ.
Κι' ἂν ἤδη φαίνετ' ἄτονον, πλὴν ἡ πληγὴ θὰ κλείσῃ,
Καὶ τότε πλέον παρευθὺς ἀνὴρ ἀναλαμβάνει,
Ὃν μαρασμὸς τῶν πόλεων ἀδύνατον δὲν κάμνει,
Ἀλλ' εἰς τὰ ὄρη δύναμιν ἀπέκτησε λεόντων.»
Εἶπε κι' ὁ Γάλλος ἁρμοστὴς προσέθηκε τοιαῦτα·
«Ὦ κλέφται, θάρρος ἔχετε· ὁ Ναπολέων τώρα
Πρὸς τῶν Ἑλλήνων εὐμενῶς διάκειται τὸ γένος·
Τὸν ἀσθενῆ κυττάξατε, καὶ θέλετε κατόπιν
Ἀκούσει πράγματα χαρὰν μεγάλην προξενοῦντα.»
Εἶπε, καὶ νεῦμα ἔκαμεν ὁ στρατηγὸς ὅτ' εἶναι
Καιρὸς νὰφήσουν ἥσυχον τὸν ἄρρωστον οἱ ξένοι.
Ὅθεν εὐθὺς εὐχόμενοι τὰ αἴσια οἱ Γάλλοι
Ἀναχωροῦν τοὺς Ἕλληνας μὲ χάριν προσφωνοῦντες·
Μὲ σέβας δ' ἀντιχαιρετοῦν εὐγνώμονες οἱ κλέφται,
Δι' ὅσην τοῖς ἐπέδειξαν εὐμένειαν οἱ ξένοι,
Κι' ἀδιαλείπτως κατὰ νοῦν τοὺς λόγους τούτους στρέφουν,
Οὓς εἶχε' ὁ Γάλλος βέβαια οὐχὶ τυχαίως ῥίψει.

Νῦν δ' ἐπεσκέπτετο συχνὰ τὸν ἔνδοξον νοσοῦντα
Ὁ ἐπιστήμων ἰατρὸς πρωΐαν καὶ ἑσπέραν,
Παρηγορῶν τὴν δίψαν του κι' ἀλλάσσων τὴν πληγήν του.
Κ' εἰς ἓξ ἡμέρας μὲ χαρὰν ἀνήγγειλε μεγάλην
Ὅτι φαρμάκων παντελῶς δὲν ἔχει πλέον χρείαν,
Ἀλλὰ ζωμὸν ἐκ κρέατος βοείου νὰ τῷ δίδουν·
Κρέας δ' ὀπτὸν καὶ τρυφερὸν κατὰ μικρὸν νὰ τρώγῃ,

Κ' εἰς μέρ' ἡλιαζόμενα μετρίως νὰ βαδίζῃ.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἔλαβον αἱ παρειαί του πάλιν
Χροιὰν ῥωδίου, κ' ἐλαφροὶ τὸν ἔφερον οἱ πόδες
Μὲ χάριν τὸ γιγάντειον αὐτοῦ κινοῦντες σῶμα.
Περιχαρεῖς δ' ἠθροίζοντο οἱ νησιῶται πάντες
Θαυμάζοντες ταγέρωχον τοῦ ὀρεινοῦ ὁπλίτου,
Ἀκούοντες δὲ μ' ἔκπληξιν τἀρματωλοῦ τοὺς ἄθλους.

Ἀφοῦ δ' ἀνέλαβ' ἐντελῶς τὴν πρώτην δύναμίν του,
Μόνον ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Δονζιλῶτος, ὅπου
Διέτριβεν εἰς οἴκημα ἱππότου Λευκαδίου
Ἐξ εὐγενῶν καθέλκοντος τὸ παλαιόν του γένος·
(Οἱ Ἐνετοὶ κατέλιπον ἐνταῦθα τὰς προλήψεις
Τὰς χωριζούσας τοὺς λαοὺς εἰς γένη καὶ φατρίας)·
Καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπέτεινε τὸν λόγον φιλοφρόνως·
«Ὦ Κατσαντώνη, πῶς νοεῖς τὸν ἑαυτόν σου τώρα;
Βεβαίως σ' ἐβασάνισε τοῦ τραύματος ἡ νόσος,
Κ' εἰς ἀγωνίαν σ' ἔφερε πολλάκις τοῦ θανάτου.
Πλὴν ἤδ' εἰς τὰς δυνάμεις σου τὰς φυσικὰς σὲ βλέπω·
Ἀσμένως δ' εἰς τοὺς ἔπειτα θὰ διηγῆσαι χρόνους
Πληγὴν τιμὴν προσθέτουσαν εἰς μαχητὴν γενναῖον.
Πλὴν ἄκουσον· σ' εὐχαριστεῖ αὐτὴ ἡ ἡσυχία,
Κ' ἐπόθεις τόσον ἀδρανὴς ἀείποτε νὰ ζήσῃς;
Ἢ μήπως μᾶλλον τῶν βουνῶν ἀναζητεῖς τὰ ὕψη,
Καὶ τῆς σκιᾶς τῶν οἰκιῶν προκρίνεις τῆς ἐλάτης
Τὸ στέγασμα καὶ τὴν ἁπλῆν ἀπὸ τῶν φύλλων κλίνην;»
Βαθέως ἀνεστέναξεν ἀκούσας ταῦτ' ὁ ἥρως,
Κι' ἀπήντησ' οὕτως ἐκδηλῶν τὸν πόνον τῆς ψυχῆς του·
«Ἂν ἐραστὴς ἐπιθυμῇ τὴν φίλην του νὰ ἴδῃ,
Ἂν μήτηρ τὸν μονογενῆ νὰ ἀσπασθῇ υἱόν της,
Ὅστις εἰς ξενην γῆν μακρὰν πρὸ χρόνων διατρίβει·
Ὁ ναύτης εἰς τὸ πέλαγος ἐὰν τὸ πάσχα θέλῃ
Εἰς τὸν ναὸν τὴν εὔθυμον λαμπάδα του νἀνάψῃ·
Ὁμοίως θέλω καὶ ἐγὼ νὰ ἀναβῶ τὸν Πίνδον,

Κ' εἰς βρύσιν ὑπὸ ἔλατα τὸ σῶμα μου νὰ κλίνω·
Ἀκούσω δὲ τοὺς κεραυνοὺς καὶ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους,
Οἵτινες σείουν συνεχῶς τοὺς βράχους καὶ τὰ δένδρα.
Εἰρκτὴ μοῦ φαίνεται στενὴ ἡ νῆσος τῆς Λευκάδος,
Ἂν κ' ἡ γλυκεῖα σύζυγος ἐνταῦθα μὲ θωπεύῃ,
Μὲ τέρπῃ δὲ τὸ εὔλαλον μετ' ἀφελείας τέκνον.
Ἀλλ' ὅμως νῦν ἀδύνατον ἐκεῖ νὰ μεταβῶμεν·
Καθότι ἄπλετος χιὼν ὡς βάμβακος τολύπαι,
Ἃς αἱ γυναῖκες ξέουσαι 'ς τὴν ἠλακάτην δένουν,
Ὅλως ἀδήλους καθιστᾷ τὰς ἀτραποὺς ἐκείνας,
Δι' ὧν ἡμεῖς θἀνέλθωμεν τὰς κορυφὰς τοῦ Πίνδου,
Χωρὶς νὰ μᾶς νοήσωσιν οἱ Τοῦρκοι μισθοφόροι.
Ἀλλ' ὅταν ἄνθη στέψωσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς τὰ δένδρα,
Κ' ἡ ἀηδὼν τὸν πόνον της ἐπὶ τῆς λεύκης ψάλλῃ,
Χλοάσ' ἡ γῆ κι' ἀρχίσωσι νὰ τήκωντ' αἱ χιόνες,
Κἀμμία τότε δύναμις δὲν θέλει μὲ κρατήσῃ·
Μὲ βῆμα χαῖρον τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας θὰ πατήσω,
Ἵν' ἀναπνεύσω μ' ἐλαφρὸν τὸ στῆθος τὸν ἀέρα,
Ὃν τὴν πρωΐαν χύνουσιν τὰ πεῦκα τῶν ὀρέων.» —
«Κ' ἐκεῖ τί κάμνεις;» μ' ἔμφασιν ὑπέλαβεν ὁ Γάλλος·
«Τί ὠφελεῖς εἰς σπήλαια καὶ δάση διατριβών;»
Μὲ ζωηρότητα δ' εὐθὺς ἀπήντησεν ὁ ἥρως·
«Ἐκεῖ τὸ ὅπλον μου κρατῶν μὲ τοὺς πιστοὺς συντρόφους
Τρέχω παντοῦ ὑπέρμαχος τῶν ἀτυχῶν Ἑλλήνων,
Οὓς βασανίζουν τοῦ ὠμοῦ Ἀλῆπασσα οἱ τρόποι.
Παρθένους σώζω τρυφερὰς διώκων τοὺς βαρβάρους,
Καὶ φύλαξ εἶμαι τῆς ἁγνῆς τοῦ γένους νεολαίας·
Ὅπου δ' ἐντύχω πλούσιον Ὀθωμανόν, λαμβάνω
Τοὺς θησαυρούς του, κ' εἰς κρυφὸν τοὺς κατακρύπτω δάσος,
Ὅπως ὑπάρξουν χρήσιμοι καθ' ἣν ἡμέραν μέλλει
Ὁ Ὕψιστος τὴν ἔγερσιν τοῦ ἔθνους νἀναγγείλῃ.» —
«Καὶ τίς εἰξεύρει σήμερον ἂν ἔφθασεν ἡ ὥρα,»
Ὑπέλαβεν ὁ ἁρμοστὴς μὲ προθυμίαν, «ὅτε
Τοῦ ἔθνους τὴν ἀνάστασιν, τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων

Ὁ Πλάστης μέλλει τοῦ παντὸς νἀγγείλῃ, τὴν Γαλλίαν
Εἰς τοὺς μεγάλους του σκοποὺς συναρωγὸν λαμβάνων;
Ἄκουσ', ἀνδρεῖε ἀρχηγὲ τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Πίνδου·
Εἰς τὴν Γαλλίαν σήμερον δὲν δυναστεύει πλέον
Οἶκος μεστὸς προλήψεων ἀρχαίων βασιλέων·
Ἀλλ' ἦλθε μεγαλοφυὴς ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ δήμου·
Τὴν οἰκουμένην δ' ἅπασαν ἐνέπλησεν ἡ φήμη
Τῶν εὐκλεῶν θριάμβων του εἰς μάχας τεραστίας·
Κ' ἔγεινε πρῶτον ὕπατος τῶν Γάλλων, ὡς οἱ πάλαι
Μεγάλην ἀναδείξαντες τὴν ἐλευθέραν Ῥώμην·
Πλὴν ἔπειτ' ἠθελήσαμεν νὰ γείνῃ μονοκράτωρ,
Τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος τὸν θρόνον ἀνεγείρων.
Μονάρχης δ' οὕτως ἔγεινεν· ἀλλ' ἀκριβῶς γινώσκων
Τὸ ἴσον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τοὺς λαοὺς τοὺς ἄλλους
Ποθεῖ τῶν δυναστῶν αὐτῶν ταχέως νἀπαλλάξῃ.
Πρὸ πάντων δὲ τοὺς Ἕλληνας νὰ ὠφελήσῃ θέλει·
Καθότι τῶνομα αὐτοῦ καυχᾶται ὅτι ἔχει
Ἑλληνικὸν, ὡς οἱ σοφοὶ τῷ λέγουν τῆς Γαλλίας,
Λέων ναπῶν καλούμενος, καθὼς τῷ ὄντι εἶναι.
Ἐπίσης δὲ κατάγεται, καθὼς γνωρίζεις ἴσως,
Ἀπὸ τῆς νήσου Κορσικῆς· ἐνταῦθα δ' ἀποικίαν
Πρὸ χρόνων ἔχουσι μικρὰν οἱ Μανιᾶται πέμψει·
Κ' ἐντεῦθεν, ὅπως λέγεται, ἡ γενεά του εἶναι.
Ἑλληνικὸν δὲ τῶνομα καὶ τὴν καρδίαν ἔχων,
Τοὺς ὁμοφύλους εὔχεται νὰ ἴδῃ ἐλευθέρους,
Καὶ νέος νὰ ἐπικληθῇ Ἀλέξανδρος, λαμβάνων
Ἐκδίκησιν ἐκ τῶν ὠμῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων.
Ὅθεν τὰ ὅπλ' ἂν λάβετε, θέλει εὐθὺς σᾶς πέμψει
Πᾶν ὅ,τι τοῦ ζητήσετε, ἀργύριον καὶ πλοῖα,
Κομίζοντα πυρίτιδα καὶ πᾶν ὅ,τι χρειῶδες.» —
Τὸν λόγον τοῦτον ἤκουσε μὲ προσοχὴν μεγάλην
Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Πίνδου, κι' ἀπεκρίθη
Μ' ἐμβρίθειαν τοὺς λόγους του μετρήσας, ὡς ἂν εἶχε
Μεγάλην πεῖραν βουλευτοῦ φρονίμως ὁμιλοῦντος·

«Ὅ,τι μὲ λέγεις ἀληθῶς ἐσκέφθημεν πολλάκις
Οἱ σύντροφοι καθήμενοι ὑπ' ἔλατα τοῦ Πίνδου·
Κ' ἐλέγομεν, ἂν ἤθελε μονάρχης τῆς Εὐρώπης,
Εὐγνώμων πρὸς τοὺς παλαιοὺς προγόνους μας, νὰ πέμψῃ
Πυρίτιδα κι' ἀργύριον, διόλου δὲν θὰ ἦτο
Παράδοξον νὰ ἴδωμεν πατρίδα ἐλευθέραν.
Καὶ τώρα ὅτε, πρεσβευτά, σπουδαίως μ' ἀναγγέλλεις
Ὅτι ποθεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἴδῃ ἐλευθέρους
Μονάρχης μεγαλόψυχος, τὸ μέτωπόν του στέψας,
Ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ἡμῶν, μὲ δάφνας νικηφόρους,
Σκιρτῶ, καὶ μόλις δύναμαι μὲ βίαν νὰ κρατήσω
Τὴν θύελλαν, ἣν ἡ χαρὰ ἐγείρ' εἰς τὴν ψυχήν μου.
Καθότι σφάγιον οἰκτρὸν τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος
Νομίζουν οἱ ἁρματωλοὶ τὸ σῶμά των, κι' οὐδόλως
Τὴν πρόσκαιρον ζωὴν αὐτῶν τιμίαν θεωροῦσιν,
Ἂν ἀπομείνῃ ἄχρηστος εἰς τὴν κοινὴν ἐλπίδα.
Πλὴν ἄκουσον· τί δύναμαι νὰ ὠφελήσω μόνος
Εἰς ἐπανάστασιν μικρὰν τὸν Πίνδον διεγείρων;
Δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἡμεῖς μ' ἀνθρώπους, ξένε,
Γεννήματα τῶν συμπαθῶν τῆς Εὔας ἀπογόνων·
Ἀλλ' ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ βδελυροὺς βαρβάρους,
Θηρία φρικωδέστερα τῆς τίγρεως κ' ὑαίνης·
Κι' ἂν νικηθῶ, καὶ δύναμιν δὲν ἔχω νὰ πομείνω
Εἰς τὰ πεδία, τὰ ἐκεῖ χωρία νὰ φυλάξω,
Τὰ βρέφη θέλουσιν εὐθὺς καὶ τὰς γυναῖκας σφάξει,
Καὶ τῶν ἐγκύων γυναικῶν θανοίξουν τὰς γαστέρας.
Ὅθεν αὐτὸ τὸ κίνημα ἂν μέλλῃ νὰ πιτύχῃ,
Ἀνάγκη παρὰ σύμπαντος νὰ κινηθῇ τοῦ ἔθνους·
Οὐχὶ δὲ μόνον κατὰ γῆν, ἀλλὰ κ' εἰς τὰ πελάγη·
Διότι ἂν ἀφρούρητος ἡ παραλία μείνῃ,
Ἔχουσι ναῦς οἱ βάρβαροι ὡς πύργους πελωρίας,
Καὶ δι' αὐτῶν τὰ τέκνα μας θὰνδραποδίσουν, κι' ὅπου
Χωρίον εἰς αἰγιαλὸν, μὲ πῦρ θὰ καταστρέψουν.» —
«Καὶ τίνες ἄλλοι δύνανται,» ὑπέλαβεν ὁ Γάλλος,

«Ὡς σὺ γενναῖοι, δυνατὴν νὰ κάμουν ἀνταρσίαν;» —
«Ὑπάρχουν, μὴ περιφρονῇς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων,
Διότι τὤνομα αὐτοῦ δὲν εἶναι φημισμένον·
Ὑπάρχουν εἰς τὰ ὄρη μας ὁπλαρχηγοὶ ἀνδρεῖοι,
Δυνάμενοι νὰθροίσωσι μεγαλοψύχους ἄνδρας.
Κι' ἂς ἦναι δὲ τὸ πλῆθος των ὀλίγον· πλὴν ἐγκρύπτουν
Καρδίαν, ἥτις τῶν ἐχθρῶν τὰ σμήνη δὲν φοβεῖται.
Ἀκούετ' εἰς τὸν Ὄλυμπον ὁ φοβερὸς Βλαχάβας,
Ὁ μὲ τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς Τούρκους θανατόνων·
Κι' ὁ Καρατάσσος παρ' αὐτῷ, πολίτης τῆς Νιαούστης,
Μὲ τὰς δασείας του ὀφρῦς τὸ πρόσωπον σκιάζων,
Κι' ὡς ἄρκτος τρόμον ἐμποιῶν εἰς τοὺς φρικτοὺς πολέμους.
Τὴν Στερεὰν θὰ δυνηθῇ εὐκόλως νὰ ἐγείρῃ
Ὁ φίλος μου Μακρῆς κι' ὁμοῦ ὁ ἥρως Δυοβουνιώτης
Μεγάλην ἔχων δύναμιν δι' ἀρετὴν κι' ἀνδρείαν,
Ἔνθα τῆς Οἴτης χειμαρροι μακρὰ πεδία βρέχουν·
Κι' ὁ τὸ ἀνάστημα βραχὺς, πλὴν μέγας τὴν καρδίαν
Ἐξακουσμένος Πανουριᾶς, τοῦ Παρνασσοῦ ὁ λέων.
Εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον οἱ Κωλοκοτρονᾶιοι
Μὲ στρατηγήματα συχνὰ τοὺς Τούρκους βασανίζουν·
Καὶ τέκνα, καθὼς λέγουσιν, ὡραίας Νηρηΐδος
Πλοῦτον καὶ φήμην ἔχουσιν οἱ Μαυρομιχαλαῖοι,
Ἔνθ' ὁ ψυχρὸς Ταΰγετος ἀγόνους ἀκρωρείας
Προβάλλει, τὴν ἀτίθασσον μορφόνων οὕτω Μάνην.
Εἰς δὲ τὰ ποίμνας τρέφοντα τῶν Καλαβρύτων ὄρη
Ἀρχιμανδρίτης λόγιος, ὁ Γερμανὸς, ὑπάρχει,
Μ' ἐλπίδας θερμαινόμενος ἀγνῆς φιλοπατρίας·
Καὶ παρ' αὐτῷ μ' ἐμβρίθειαν βουλεύεται μεγάλην
Ὁ σύνεσιν πολιτικὴν καὶ τόλμην συνενόνων
Ζαΐμης, τὸν Πετιμεζᾶν ἑταῖρον μέγαν ἔχων,
Οὗτινος εἶν' ἡ γενεὰ ὡς δρῦς ἐκτρεφομένη
Εἰς τὰ βουνὰ ὑπὸ πυκνῶν ὑδάτων τὸν χειμῶνα.
Ἀρκοῦσιν οὗτοι τῆς ξηρᾶς τοὺς ἄνδρας νὰ ἐγείρουν.
Εἰς δὲ τὴν Ὕδραν τὴν πυκνῶν ἐστερημένην δένδρων,

Πλὴν γέμουσαν ναυτῶν ψυχὴν ἐχόντων χαλυβδίνην,
Καὶ θησαυρῶν, οὓς πλοίαρχοι κομίζουν πανταχόθεν,
Ὑπάρχει νέος πλούσιος, ἀρχῆθεν εὐπατρίδης,
Καὶ μ' ὄνομα γνωστότατον καλεῖται Κουντουριώτης.
Ἐκπέμπει μόνος δώδεκα πρὸς ἐμπορίαν πλοῖα·
Δεξαμενὰς δ', ὡς λέγουσι, ταλήρων πλήρεις ἔχει·
Κ' ἐδήλωσε μέχρι τοῦ νῦν τὸν πόθον του πολλάκις
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν αὐτὰ νὰ θυσιάσῃ.
Κ' εἴμεθα ἡμεῖς κατώτεροι αὐτῶν εἰς τὴν ἀνδρείαν·
Καθότ' ἡμᾶς δὲν ἀπειλοῦν ἡ τῶν ἐχθρῶν αἱ σφαῖραι,
Ἡσύχως δὲ διάγομεν, τὸν πόλεμον φυγόντες·
Πλὴν οὗτοι μάχονται μ' αὐτὰ τοῦ πόντου τὰ στοιχεῖα,
Καὶ τὰς θυέλλας ἔχουσιν ἐχθροὺς φοβερωτέρους·
Εἰς δὲ τὰς πρῴρας θέτοντες μεγάλα πυροβόλα,
Καὶ φέροντες τρομπώνια κ' εἰς τὴν ὀσφὺν μαχαίρας,
Ἑτοίμων τοὺς ἀποκλεισμοὺς νὰ μὴ ψηφοῦν διόλου
Κ' εἰς τοὺς πεινῶντας Ἱσπανοὺς τὸν σῖτον νὰ κομίζουν,
Ὃν σχίζοντες τὸν Εὔξεινον κατῆγον ἐκ τῶν Ῥώσσων.
Πολλάκις δ' ἀνεχώρησαν, ὡς λέγουσιν, ἐκεῖθεν
Φορτώσαντες τὰ πλοῖα των μὲ τάλαρ' ἀντὶ σίτου.
Εἰς τούτους οἱ φιλότιμοι θὰ προστεθοῦν Σπετσιῶται,
Τῆς Στερεᾶς οἱ πλούσιοι Γαλαξειδιῶται ναῦται
Κ' οἱ Ψαριανοὶ οἱ ἀκουστοὶ δελφῖνες τῆς θαλάσσης.
Ἔτι δὲ πλοῖα ἔχοντα τὴν πρῶραν ὀξυτάτην,
Ὅπως εὐκόλως σχίζωσι τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης
Ὁ κλέφτης ἤθροισε Σταθᾶς πλησίον τῆς Σκοπέλου,
Συνάγων θησαυροὺς μ' αὐτὰ, παχεῖς γυμνόνων Τούρκους.
Καὶ ὅπου δὲν ἐγνώρισαν δουλείαν οἱ Σφακιῶται,
Ὁ φοβερὸς Καταλαχιᾶς, μονόχειρ ἀκουσμένος,
Διδάσκει μὲ τοὺς πειρατὰς τῆς νήσου τοὺς ἐμπόρους
Τῶν παλαιῶν ὅτι Κρητῶν δὲν ἔλειψ' ἡ ἀνδρεία.
Ἅπαντας τούτους ἄθροισον, ἐκπέμπων ναῦς ταχείας·
Συνένωσον καὶ ποίησον μεγάλην ἀνταρσίαν,
Ἂν θέλῃς τὴν ἀνάστασιν τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλως, ὦ Γάλλε, παντελῶς δὲν ὠφελεῖ, νομίζω,
Εἰς μερικὰ κινήματα νὰ χύνωμεν τὸ αἷμα
Ἀδίκως, καὶ νὰ σφάζωμεν γυναῖκας καὶ παιδία.»
Τοὺς λόγους του μὲ προσοχὴν ὁ Γάλλος ἠκροάσθη,
Κ' ἐπί τινας στιγμὰς σκεφθεὶς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Ὦ Κατσαντώνη, πρότερον ἐνόμιζον ὅτ' ἦσο
Γενναῖος μόνον, κ' ἱκανὸς νὰ πολεμῇς μὲ τέχνην·
Πλὴν σήμερον καὶ νοῦν ὀξὺν ἐννόησα πῶς ἔχεις,
Καὶ σκέπτεσαι τὰ μέλλοντα μὲ πρόνοιαν μεγάλην.
Πλὴν ἄκουσον· θέλουν πεισθῆ ταχύτερον, νομίζω,
Οἱ ἄνδρες οὗτ' εἰς ξενικὰ νὰ ἐπιβῶσι πλοῖα,
Ἂν Ἕλληνες προφορικῶς τοὺς λόγους τούτους εἴπουν.
Ὅθεν ἂν θέλῃς ἔκπεμψον τινὰς ἐκ τῶν συντρόφων
Μετὰ τῶν Γάλλων πρὸς αὐτοὺς, νὰγγείλωσιν ὁπόσον
Ὁ αὐτοκράτωρ ἐνεργεῖ τοὺς Τούρκους νὰ διώξουν.—»
«Δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον,» ὁ ἥρως ἀπεκρίθη·
«Τὸν ἀδελφόν μου δύναμαι προθύμως νὰ ἐκπέμψω
Καὶ τοὺς λοιποὺς συντρόφους μου· ἀφοῦ δ' ἐκεῖνοι μάθουν
Ὅτι τοῦ ἔθνους σύμπαντος ἀθροίζοντ' οἱ ὁπλῖται,
Καὶ μέλλουν μέγα κίνημα τοῦ γένους νὰ ποιήσουν,
Βεβαίως θέλουσι δεχθῆ τὴν πρότασιν ἀσμένως.
Ἄλλως δ' αὐτοὶ γνωρίζουσιν, ὅτι ποτὲ δὲν τρέφω
Σκοποὺς ἰδίους· ἀλλ' ἁπλῶς τὸ γενικὸν συμφέρον
Ζητῶ, καὶ δόξαν ἄσκοπον δὲν θέλω νὰποκτήσω.»
Τοιαῦτα διελέχθησαν ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Γάλλος,
Καὶ σφίξαντες τὰς χεῖράς των κατέλιπον ἀλλήλους,
Ἐλπίδας εἰς τὰ στήθη των ἐγκρύπτοντες μεγάλας·
Ταχέως δ' ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Κερκύρας πλοῖα
Κομίζοντα τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ Πίνδου πανταχόσε.

Μόνος δὲ νῦν ἀπέμεινεν εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν
Πλησίον του τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν του ἔχων
Ὁ Κατσαντώνης, λογισμοὺς ποικίλους ἀναστρέφων.
Βαρυθυμῶν δ' εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου ἐπλανᾶτο,

"Οθεν ἡ δύσερως Σαπφὼ ἐπήδησ' εἰς τὸν πόντον,
Ποθοῦσα μὲ τὰ κύματα τὰς φλόγας της νὰ σβύσῃ·
Καὶ μὲ καθύγρους ὀφθαλμοὺς προσέβλεπεν ὁ ἥρως
Εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν ἀγέρωχον ὑψοῦντα
Τὴν χιονώδη κορυφὴν τῆς Στερεᾶς τὰ ὄρη.
Οἱ δ' ἀετοὶ τὸν πόνον του ἐπηύξανον, ὁπότε
Ἐκ τοῦ αἰθέρος ἤρχοντο μικρὰ πτηνὰ νὰρπάσουν·
Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπέτεινε τὸν λόγον ὁ ὀπλίτης,
Ὡς νὰ ἐννόουν τὰ πτηνὰ τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς του.
«Ὦ ἀετοί, τὰς φωλεὰς ἐπὶ δρυῶν ποιεῖτε,
Καὶ πρὸς τὸν θόλον τοὐρανοῦ προσάγετε τὴν πτῆσιν·
Τοὺς κλέφτας δ' εἰς τὰς κορυφὰς θεᾶσθε τῶν ὀρέων,
Ὁπόταν μὲ τὰ ὅπλα των φρουροὶ περισκοπῶσι.
Τοιαῦτ', ἀγγείλατ' εἰς αὐτούς, ὁ Κατσαντώνης λέγει·
Μὲ μυελὸν τὸν σίδηρον καθαίρετε τῶν ὅπλων,
Καὶ τὰς ῥομφαίας κοπτερὰς ποιεῖτε δι' ἀκόνης.
Ἡ ὥρα πλέον ἔφθασε, καθ' ἣν θὰ δείξῃ πᾶς τις,
Ἂν τὸν θερμαίνῃ ἀληθῶς ὁ τῆς πατρίδος ἔρως.
Ἂς μὲ προσμένουν τάχιστα· δὲν ὑποφέρω πλέον
Κλεισμένος εἰς νησίδιον μικρὸν νὰναστενάζω.
Ὡς σεῖς οἱ ὄρνεις, ὅμοια κ' ἐγὼ θέλω πετάξει
Πρὸς τὰ ἐκεῖσε μεθ' ὁρμῆς, νὰ ἀναβῶ τὸν Πίνδον,
Ὁπόταν δὲν σκεπάζωσι τοὺς θάμνους αἱ χιόνες.»
Τοιαῦτα λέγων ἔκλαιεν ὡς νήπιον παιδίον,
Ὅπερ βιαίως τῶν μαστῶν τῶν μητρικῶν ἀπάγουν.
Τῷ ὄντι γάλα μητρικὸν δὲν εἶν' εἰς τοὺς ἀνδρείους
Οἱ τόποι, ἔνθα τὴν ζωὴν μαχόμενοι διάγουν;
Κι' ὡς ναύτης, ὅταν θάλασσαν ὁλοτελῶς δὲν βλέπῃ,
Νομίζῃ δ' ὅτι θλίβουσι τὰ στήθη του τὰ ὄρη·
Ὁμοίως ἄνδρα ὀρεινὸν μαραίνουν τὰ πεδία,
Κ' αἰσθάνεται τὰ γόνατα βαρέα εἰς τὰ μέρη,
Ἔνθα συνοίκους ἀετοὺς δὲν ἔχει καὶ θηρία.

Εἰς μάτην ἡ Ἀγγελικὴ μὲ τὴν γλυκεῖαν γλῶσσαν
Ζητεῖ τὴν ἄθυμον ψυχὴν πρὸς ἡδονὰς νὰ τρέψῃ·
Κι' αὐτὸ τὸ τέκνον παντελῶς τὴν δύναμιν δὲν ἔχει
Νὰ φέρῃ τὸ μειδίαμα 'ς τὰ χείλη τοῦ πατρός του.
Ἀπέβαλον τὰ θέλγητρα αἱ ἡδοναὶ τοῦ κόσμου,
Κ' ἐνόχλησιν αἱ ἑορταὶ παρέχουν εἰς ἐκεῖνον,
Ὅστις δὲν ἔχει κατὰ νοῦν χοροὺς καὶ πανηγύρεις.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΒ'.

Τοὺς δ' Ἕλληνας ἁπανταχοῦ διαταράττουν ἤδη
Ψιθυρισμοί, χαρὰν πολλὴν καὶ φόβον προξενοῦντες.
«Ὁ Ναπολέων,» ἔλεγον, «ὁ μέγας αὐτοκράτωρ,
Σκοπεύει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ κάμῃ ἐλευθέρους·
Κ' ὑψῶν εἰς τὸ Βυζάντιον τὸν θρόνον τὸν ἀρχαῖον,
Τινὰ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ νὰ πέμψῃ βασιλέα.
Τοιαῦτα ψιθυρίζουσι ταράττοντες τὸν ὄχλον
Οἱ εὔπειστοι, καὶ μέλλουσιν ἀκούσια νὰ σύρουν
Εἰς τὸ σφαγεῖον παμπληθεῖς τῶν ἀδελφῶν· πλὴν ἄλλοι
Τὰς κεφαλὰς αὐτῶν κινοῦν καὶ λέγουσι τοιαῦτα·
Ἀλλοίμονον! τί μέλλομεν νὰ πάθωμεν καὶ πάλιν;
Κατάχρησιν τῶν πόθων μας θὰ κάμωσιν οἱ ξένοι·
Καὶ πάλιν εἰς πυρκαϊὰν θὰ σύρωσι τὸ γένος.
Τοὺς ἄρχοντας καὶ βασιλεῖς γνωρίζω τῆς Εὐρώπης·
Δὲν θέλουν νὰ διώξωσι τὸν βάρβαρον ἐντεῦθεν
Ἀντιζηλίαν τρέφοντες μεγάλην πρὸς ἀλλήλους,
Κ' ἐλπίζοντες τὰς χώρας του νὰ λάβωσι κατόπιν.
Ἅπαντες εἶναι τῆς αὐτῆς οἱ διπλωμάται ζύμης,
Καὶ παίζουσι μὲ τῶν λαῶν τὸ εὔπειστον ἀσπλάγχνως.

Τοιαῦτα λέγουν δυστυχῶς ὀρθότατα φρονοῦντες
Ὀλίγιστοι· πλὴν οἱ πολλοὶ δὲν δύνανται διόλου
Νὰ κρύψουν εἰς στῆθός των τὴν ἄμετρον χαράν των.

Κ' εἰς τοὺς τυράννους ἀφορμὰς παρέχουσι μυρίας,
Ἵνα σπουδαίας κατ' αὐτῶν συλλάβουν ὑποψίας,
Καὶ βασανίζωσιν ὠμῶς τοὺς ἀτυχεῖς ραγιάδες.
Εἰς ἀγγαρείας δὲ πολλὰς τοὺς βάλλουν νὰ δουλεύουν·
Τοὺς ἡμιόνους τῶν Γραικῶν ἁρπάζουν τοὺς ἀρίστους,
Καὶ χειροτέρους πρὸς αὐτοὺς ἀλλάσσουν αὐθαιρέτως·
Πᾶν ὅ,τι θέλουν πράττουσι μ' ἀσέλγειαν κτηνώδη·
Ἀνθρώπους δὲ πυροβολοῦν περιεργίας χάριν,
Νὰ ἴδωσι τὸ ὅπλον των ἂν βάλλῃ μ' εὐστοχίαν.
Πλὴν πάντα ταῦτα μάταια· οἱ Ἕλληνες διόλου
Δὲν θέλουσι τὴν πρόθεσιν αὐτῶν νὰ μεταβάλουν.

Ἐν τούτοις δὲ τὰ Γαλλικὰ μετακομίζουν πλοῖα
Τοὺς Ἕλληνας ἁρματωλοὺς εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν,
Εὐκόλως δι' Αὐστριακῆς ἢ Ἀγγλικῆς σημαίας
Ἐξαπατῶντα πανταχοῦ τοὺς βλάκας Μουσουλμάνους.
Πρῶτος δὲ πάντων ὁ Μακρῆς ἀνοίγων μέγα βῆμα,
Προέβαλ' ὑπερήφανα τὴν φουστανέλλαν σείων·
Πλησίον του δ' ἐβάδιζεν εἷς πολιόθριξ γέρων
Γαλήνην εἰς τὸ πρόσωπον ἐμφαίνων, κ' ὑποκρύπτων
Ὀξύνοιαν καὶ φρόνησιν ὁμοῦ συνηνωμένα.
Προέβαινον δὲ μετ' αὐτοὺς ὡς κάπροι τῶν ὀρέων,
Δασείας χλαίνας φέροντες, ὀλίγοι τῶν συντρόφων,
Οὓς μάλιστα προέκρινεν ὁ ἀρχηγὸς ἐκ πάντων.
Καὶ χαίροντες κατέβησαν οἱ νησιῶται πάντες
Ἀθρόοι νὰ ὑποδεχθοῦν τοὺς μαχητὰς τοῦ ἔθνους·
Ἐν ᾧ οἱ δύω ἀρχηγοὶ τὰς δεξιὰς των σφίγγουν,
Καὶ δὲν χορταίνει ὁ Μακρῆς τὸν φίλον του νὰ βλέπῃ,
Ὃν εἶχ' ἡ φήμη πρότερον παντοῦ διασαλπίσει
Εἰς κλίνην κατακείμενον, βαρέως τετρωμένον.

Κατόπιν τούτων ἔφθασε τῶν Μανιατῶν ὁ ἄρχων
Μαυρομιχάλης, ἔκγονος ἀνδρὸς καὶ νηρηίδος·
Καθότι τόσον εὐειδὲς τὸ γένος ἦτο τούτου,

Καὶ μ' ὑψηλὸν ἀνάστημα τοσαύτην εἶχε χάριν,
Ὥστε δὲν ἤθελ' ὁ λαὸς διόλου νὰ πιστεύσῃ,
Ὅτι θνητὸς παρήγαγε τὴν γενεὰν ἐκείνην.
Ἐκπληκτικὴν δ' ἀντίθεσιν ἐποίουν αἱ ἐσθῆτες,
Ἃς ἔφερεν ὁ ἀρχηγὸς κ' οἱ πέριξ συντροφοί του·
Καθόσον οὗτος ἔλαμπεν ὡς ἥλιος τοῦ θέρους,
Ἐνδύματα φορῶν χρυσᾶ μετ' ἀργυρῶν κομβίων·
Πλὴν τοὺς λοιποὺς ἐκάλυπτε στολὴ πενιχροτάτη·
Εἶχον τὰς κνήμας των γυμνὰς, κ' ὑπὸ τὸ πέλμα μόνον
Σανδάλιον παχύδερμον ἐφύλαττε τὸν πόδα.
Μέχρι γονάτων δ' ἔφερον ἀδρότατα βρακία,
Κ' ἐσκέπαζε μανδήλιον τὴν αὐχμηράν των κόμην,
Ὑφ' ἣν πανοῦργοι ὀφθαλμοὶ τὴν ἔξιν διεδήλουν,
Ἣν εἶχον νὰ γυμνόνωσι, μαχόμενοι μὲ δόλους.
Ἦσαν δ' ἰσχνοὶ, καὶ τὴν χροιὰν ὠχρὰν καὶ μαύρην εἶχον·
Πλὴν κίνησις διηνεκὴς τὰ μέλη των συνέσπα,
Κ' εἰς ἓν νὰ σταματήσωσι σημεῖον δὲν εἰμπόρουν,
Ἀδιαλείπτως πάλλοντες τὰ σιδηρᾶ των ὅπλα.
Καί τις Λευκάδιος πολὺ τὸν ἄρχοντα θαυμάσας,
Κατόπιν δὲ πρὸς τοὺς λοιποὺς τοὺς ὀφθαλμούς του στρέψας·
«Ὁπόταν», εἶπε, «θεωρῶ τὸν ἀρχηγὸν, νομίζω
Ὅτι θεῶμαι τὴν τερπνὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα,
Ἔνθα καρπὸν γλυκύχυμον ἡ ἄμπελος παρέχει,
Καὶ τῆς ἐλαίας θάλλουσι διηνεκῶς οἱ κλάδοι.
Ὁπόταν δὲ πρὸς τοὺς λοιποὺς τοὺς ὀφθαλμούς μου στρέψω,
Αὐτόχρημα τὸν ἄγονον τῆς Μάνης βλέπω βράχον,
Ἔνθ' ὁ ψυχρὸς Ταΰγετος μικρὰ τὰ δένδρα φύει,
Καὶ μόνον ἐλελίφασκος ὠχρὰ καὶ θάμνοι ζῶσιν·
Ὡς δαίμονες δ' ἀναπηδοῦν ἀπὸ τοῦ Μαύρου Ἅδου
Οἱ ἄνδρες ὅπλα φέροντες καὶ τὴν ζωὴν τιμῶντες
Τοσοῦτον, ὅσον κρόμμυα καὶ σκόρδα οἱ ἀγρόται.»
Τοιαύτην κρίσιν ἔκαμνεν ὀξύνους νησιώτης.
Ἐν τούτοις δ' ἐπροχώρησεν ὁ ἀετὸς τοῦ Πίνδου
Μὲ σέβας νὰ ὑποδεχθῇ τὸν λέοντα τῆς Μάνης·

Ἀσμένως δὲ φιλοφρονῶν τὸν ἥρωα, τῷ εἶπε·
«Πετρόμπεη, μετὰ χαρᾶς σὲ βλέπω ἐγκαρδίου
Καὶ σήμερον νεάζοντα κι' ἀκμαῖον, καθὼς ὅτε
Πρὸ δεκαὲξ ἐνιαυτῶν σὲ εἶδον εἰς τὴν Σπάρτην,
Ζητήσας ἄσυλον ἐκεῖ ἐπί τινας ἡμέρας.
Τὰς τρίχας σου παντάπασι τὰ ἔτη δὲν λευκαίνουν,
Κ' ἡ ὄψις σου ἡ ἀνθηρὰ τὴν ἡδονὴν σημαίνει,
Ἣν ὁ ἐλεύθερος ἀνὴρ τοῦ Ταϋγέτου δίδει.
Τῷ ὄντι τρέφει τοὺς θνητοὺς καὶ ἡ ἰδέα μόνη,
Ὅτι τυράννων προσταγὰς δὲν ἐκτελοῦν διόλου.
Οὐδέποτ' ἐδουλεύσατε οἱ Λάκωνες τοὺς Τούρκους
Προτάσσοντες ἀπόρθητον χαράκωμα τοὺς βράχους,
Ἔνθα δὲν ἔλκει παντελῶς τὸ ἄγονον τοὺς ξένους.
Ὅμως ἡμεῖς οἱ τάλανες γηράσκομεν ταχέως
Ὑπ' ἄρκτων κινδυνεύοντες καὶ λύκων νὰ φθαρῶμεν.
Τοὐλάχιστον ἂν εἴχομεν ἐλπίδας ὅτι μέλλει
Τὸ νέον τοῦτο κίνημα τὸ ἔθνος νὰ λυτρώσῃ!
Ἂν ἔμελλε προφήτης τις βεβαίως νὰ προείπῃ,
Ὅτι τοῦ γένους ἔφθασεν ἡ τρισευδαίμων ὥρα!»
Εἶπε, καὶ μέγας στεναγμὸς τὰ στήθη τὰ δασέα
Διῆλθε καυστικὴν πνοὴν ἐκ τῶν πνευμόνων βάλλων·
Ἐπίσης δὲ συγκίνησις τὸν Λάκωνα κατέσχε,
Καὶ κάθυγρος τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Ὦ Κατσαντώνη, παντελῶς μὴ χάνῃς τὰς ἐλπίδας·
Τετέλεσται· προσήγγισεν ἡ ὥρα ἡ ἐσχάτη,
Ὡς βεβαιόνουν παρ' ἡμῖν οἱ ἔμπειροι πρεσβῦται.
Ἓν φάντασμα δὲ, λέγουσι, προχθὲς ἐκ τῶν κυμάτων
Ἀνῆλθε μαῦρον καὶ φρικτὸν, μ' ἀλύσεις δεσμευμένον,
Κ' ἐξέπεμψε μετὰ βραγχνῆς φωνῆς βοὴν τοιαύτην,
Ὁποίαν μόλις ἑκατὸν ὁμοῦ ἐκπέμπουν βόες.
Δεινὸς δὲ τρόμος ἔλαβε τοὺς τὴν ἀκτὴν οἰκοῦντας,
Κ' εἰς τὰς οἰκίας ἔτρεχον ταχέως νὰ κρυβῶσιν,
Ὁπότ' εἷς γέρων ἔμπειρος ἡσύχασε τὸν κόσμον·
«Μὴ τρέμετ',» εἶπε, «παντελῶς τὸ φάντασμα δὲν βλάπτει·

Εἶναι προμήνυμα πολλῶν αἱμάτων καὶ πολέμων,
Οἵτινες τέλος θέλουσι τὸν τύραννον διώξει.»»
Ἐσείσθη δὲ μετέπειτα ἡ Λακωνία πᾶσα,
Καὶ κατερράγησαν πολλαὶ τοῦ Ταϋγέτου ἄκραι·
Κομῆται δ' ἀνεφάνησαν μεγάλοι τὸ ἑσπέρας
Ἔχοντες σχῆμα ῥομφαιῶν ὑπὸ σταυρὸν κειμένων,
Καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τὰ θαύματ' ἐξηγοῦντες
Βεβαίαν προαγγέλλουσι τὴν ἔγερσιν τοῦ ἔθνους.
Ὥστ' ἔλπιζε, θὰ ἴδωμεν ἡμέρας ἐλευθέρας.»
Εἶπε καὶ πάντες ἤκουον μὲ προσοχὴν τοὺς λόγους·
Σκιρτῶσι δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς, πυροβολοῦν κ' ἐλπίζουν
Τοῦ ἔθνους τὴν ἀνάστασιν ταχέως νὰ ἐπίδουν.

Δύω ἡμέρας ὕστερον κατέπλευσ' ἐκ τῆς Κρήτης
Ἱστιοφόρον Γαλλικόν· πλησίον του δ' ὑπῆρχον
Τρία μικρὰ πλοιάρια δεμένα μὲ σχοινία.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἐξ αὐτῶν ἀνὴρ ἀπέβη γίγας
Ἀγρίαν ἔχων πρόσοψιν καὶ δέρμα μαυρισμένον
Ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ θερμοῦ ἡλίου τῆς Λιβύης.
Ἀγριωτέρους δ' ἔκαμνε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ μύσταξ,
Ὃν εἶχεν εἰς τὰ ὦτά του μὲ τέχνην περιστρέψει·
Καὶ μόλις τὴν πυκνὴν αὐτοῦ ἐπικαλύπτει κόμην
Μικρὸν σκουφίον, ὄπισθεν αἱ τρίχες νὰ μὴ πίπτουν.
Κυρτὴν ῥομφαίαν δ' ἡ ὀσφὺς ἐζώννυτο· πλὴν μάτην
Τοῦ ξίφους τὴν λαβὴν ποθεῖ ἡ δεξιὰ νὰ ψαύσῃ.
Ταύτην ἀπώλεσ' ἄλλοτε ζητῶν νὰ πογυμνώσῃ
Πολεμικὸν Αὐστριακὸν μὲ τόλμην, οἵαν μόνοι
Γινώσκουν οἱ παλαίοντες πρὸς κύματα καὶ ξίφη·
Ἀλλ' ὅμως σφαῖρα φοβερὰ μεγάλου κανονίου
Ἀπέκοψε τὴν χεῖρά του ὡς φύλλον τοῦ λαχάνου.
Μονόχειρ δὲ Καταλαχιᾶς ἐντεῦθεν ἐκαλεῖτο.
Πλὴν ἤδη τὴν ἀριστερὰν ἐγύμνασε τοσοῦτον,
Ὥστε τὰ στήθη τῶν ἐχθρῶν ὁμοίως διασχίζει·
Ἢ καί πως εὐκολώτερον, καθότι διπλασίαν

Ἰσχὺν ἡ μία ἐπέκτησε, λειπούσης τῆς ἑτέρας·
Περισκελίδας δ' ἔφερον οἱ σύντροφοί του πάντες
Μέχρι γονάτων, κ' ὑπ' αὐτὰ ἐκάλυπτον τὰς κνήμας
Ἐμβάδες ἐπιχώριοι κομψῶς ἐπειργασμέναι.
Πλὴν ἄχαρι διέκρινες τὸ ἀσταθές των βῆμα,
Κ' ἐννόεις ὅτι ἔμειναν πολὺν καιρὸν εἰς πλοῖον,
Ἀπομαθόντες εἰς τὴν γῆν τὸ βῆμά των νὰ φέρουν.

Κατόπιν τούτων ἔρθασαν ἐκ τῆς Σκιάθου πλοῖα
Μὲ τὰ ἱστία μέλανα, ὡς Χάρωνος πορθμεῖα.
Ἀνὴρ δ' ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῶν κατάμαυρα ἐνδυμένος,
Πελώριος ὡς Γολιὰθ, καὶ πώγωνα τοσοῦτον
Τρέφων μακρὸν, ὥστ' ἔκρυπτον τὸ στῆθός του αἱ τρίχες.
Ἐπὶ τῶν ὤμων δὲ βαρὺ τρομπώνιον ἐκράτει
Πλατὺ τὸ στόμα καὶ στενὸν προβαῖνον εἰς τὰ κάτω,
Μὲ σφαίρας γεμιζόμενον πολλάκις δεκαπέντε·
Καὶ μέγα γιαταγάνιον ἐκόσμει τὴν ὀσφύν του
Μετ' ἀδαμάντων καὶ χρυσοῦ λαμπρῶς πεποικιλμένον.
Σταθᾶς ἐπωνομάζετο ὁ μέγας οὗτος κλέφτης.
Πλησίον του δ' ἐβάδιζεν ὁ ἥρως Νικοτσάρας
Βραχύτερος τἀνάστημα, πλὴν μ' ἄγριον τοσοῦτον
Τὸ βλέμμα, ὥστ' ἐνόμιζες ὅτι μ' ἐκεῖνο μόνον
Εἰς τὴν φυγὴν θὰ ἔτρεπεν εὐθὺς τοὺς πολεμίους·
Λευκὴν δ' ἐπὶ τῶν ὤμων του ἐκόμιζε φλοκάταν,
Μὴ θέλων τοῦ Ὀλύμπου του τὸ φόρεμα νἀλλάξῃ·
Καὶ λαζαρίναν ἀκουστὴν ἡ δεξιὰ ἐκράτει,
Τουφέκιον ἐπίμηκες σκοπεῦον μ' εὐστοχίαν.
Μετέπειτα δ' ἐπρόβαινεν ὁ ἔνδοξος Βλαχάβας,
Παχὺς ὁμοῦ καὶ ὑψηλὸς, καὶ τὰς ὀφρῦς τοσοῦτον
Ἔχων μακρὰς, ὥστε μικρὰν ἐμόρφονον σκιάδα
Τῶν ὀφθαλμῶν, καλύπτουσαν ὁλοτελῶς τὴν ὄψιν.
Ἀγέρωχα δ' ἐβάδιζε τὰ βλέμματα προσέλκων
Τῶν θεατῶν, καὶ σεβασμὸν εἰς πάντας ἐπιβάλλων·
Ὡς βασιλεὺς, ὃν ἔκλεξαν ἐλεύθεροι πολῖται,

Ἢ λέων εἰς τῆς Ἀφρικῆς τὰ δάση βηματίζων.
Οὐδ' ὀλιγώτερον αὐτῶν ἐθαύμασε τὸ πλῆθος
Τὸν Δυοβουνιώτην κάτοικον τοῦ Παρνασσοῦ, κ' ἐπίσης
Τὸν Πανουριᾶν καὶ τὸν φρικτὸν εἰς τὰς ἐνέδρας Τράκαν,
Ἐξακουσμένον σύντροφον τοῦ εὐκλεοῦς Ἀνδρούτσου.
Ἅπαντας τούτους τοῦ Σταθᾶ τὰ πλοῖα εἶχον φέρει.

Μετέπειτα δὲ φέροντες μακρὰς ἀναξυρίδας,
Καὶ μὲ ζωνάριον πλατὺ εἰς τὴν ὀσφὺν ζωσμένοι,
Κοσμοῦντες δὲ τὴν κεφαλὴν δι' ἐρυθροῦ φεσίου,
Προέβαλον ἐκ τῆς ἀκτῆς οἱ ναυτικοὶ τῆς Ὕδρας·
Κ' ἐν μέσῳ πάντων ἔλαμπεν ὁ νέος Κουντουριώτης,
Μὲ τὴν καρδίαν ζωηράν, πλὴν πολιὸς τὰς φρένας.
Τὰ ὅπλα δ' οὗτοι παντελῶς δὲν ἔφερον βαρέα,
Ἀλλὰ πιστόλας ἐλαφρὰς ἐφόρουν εἰς τὴν ζώνην
Καὶ ποικιλμένον τὴν λαβὴν ὡραῖον ἀκινάκην·
Μὲ σέβας δ' ἐχαιρέτισαν αὐτοὺς οἱ κλέφται πάντες,
Κ' εἷς νέος οὕτως, ἐπαινῶν τὸν Κουντουριώτην, εἶπε·
«Σέβας καὶ θάμβος ἄρρητον, ὦ φίλε, μὲ κατέχει,
Ὁπόταν βλέπω πρόθυμον εἰς μάχας κι' ἀνταρσίας
Τῆς Ὕδρας τὸν βαθύπλουτον καὶ μέγαν εὐπατρίδην·
Καθότ' ἡμεῖς ἂν πλάνητες ἐλκύωμεν τὰ ξίφη,
Ἡ βία μᾶς ἠνάγκασε, πολλοὺς δὲ κ' ἡ πενία·
Πλὴν οὗτος, καθὼς λέγουσι, δεξαμενὰς κατ' οἶκον
Ἔχει γεμούσας ἀργυρῶν Ἱσπανικῶν ταλήρων.
Ἂν δὲ τὸν ὄλβιον αὐτοῦ ἐγκαταλείπῃ τόπον,
Τὸ κάμνει μόνον ἐπειδὴ τὸ στῆθός του φλογίζει
Ἁγνὸς ὁ πόθος τὸν ζυγὸν νὰ θραύσῃ τῆς Ἑλλάδος.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἄσμενοι τὸν λόγον ἐπεκύρουν
Ἀνοίγοντες τὰς τάξεις των νὰ διαβοῦν οἱ ναῦται·
Ἀντεχαιρέτων δὲ κι' αὐτοὶ ἐπίσης φιλοφρόνως
Τὰς δεξιὰς προσάγοντες εἰς τὸ εὐρύ των στῆθος
Κοσμούμενον μὲ Γαλλικὸν, ὡραῖον ἐριοῦχον.
Σέβας δ' ἐπέδειξε πολὺ κι' ὁ στρατηγὸς τῶν Γάλλων·

Διότι προσεκάλεσεν εὐθὺς τὸν Κουντουριώτην
Νὰ λάβωσι τὸ γεῦμά των ὁμοῦ τὴν μεσημβρίαν·
Κ' εἰς ἅμαξαν εἶδον αὐτοὺς ὡσαύτως τὴν ἑσπέραν
Τὴν αὔραν νἀναπνέωσιν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς νήσου,
Καὶ μὲ γλυκὺ μειδίαμα νὰ βλέπωσιν ἀλλήλους,
Ὡς ἐρασταὶ ἀλλόγλωσσοι, διερμηνεῖς δὲ μόνον
Ποιοῦντες τὴν γλυκύτητα τῶν ζωηρῶν βλεμάτων.

Ἦθος δ' ἐμφαίνων σοβαρὸν προέβη μετὰ ταῦτα
Κολοκοτρώνης ὁ Ἀρκὰς, ἐξακουσμένος κλέφτης,
Εἰς γενεὰν δ' ἁρματωλῶν ἀνήκων παλαιόθεν·
Συνέσπα δ' οὗτος τὰς ὀφρῦς ἀδιαλείπτως, κ' εἶχε
Τὸ μέτωπον ὑψιτενὲς, καμπυλωτὴν τὴν ῥῖνα.
Ἀγρίως δ' ἑκατέρωθεν ἐκτείνετο τοῦ φίλτρου
Ὁ μύσταξ, εἰς τὸ βλοσυρὸν προσθέτων τοῦ προσώπου·
Καὶ τἀνοιγμένον στῆθός του μὲ πυκνοτάτας τρίχας
Ἐξήγγελλε τὴν ἔνδοθεν ἀδάμαστον ψυχήν του.
Οἱ μελανοί του δ' ὀφθαλμοὶ εἰς τοὺς βολβοὺς ἀπαύστως
Ὡς νέας κόρης ἔπαιζον, ἥτις νοεῖ τὸ πρῶτον
Ὁποῖον μέλι χύνουσι τοῦ ἔρωτος τὰ τόξα·
Πανοῦργον δ' ἄνδρα, πλὴν ὁμοῦ καὶ συνετὸν ἐδήλουν,
Τοὺς πολεμίους τεχνικὰ ἐμπλέκοντ' εἰς ἐνέδρας,
Ἵνα μὴ χάνωντ' ἄδικα πολλοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων.
Πολλάκις δ' οὕτως ἔλεγε τὰ πλήθη συμβουλεύων·
«Χίλιοι Τοῦρκοι νὰ χαθοῦν κ' εἷς Ἕλλην δὲν ἀξίζει·
Τρεῖς χιλιάδες βάρβαροι κ' εἷς Ἕλλην· ἔστω τοῦτο.»
Ὀπίσω του δ' οἱ εὐτραφεῖς Ἀρκάδες ἠκολούθουν,
Ὡς λέοντες βαδίζοντες ἐπ' ἄκρων τῶν ὀνύχων.
Εἰς τὸν αὐχένα δ' ἔθετον τὰ ὅπλα των πλαγίως,
Μὲ τὰς παλάμας ἀφελῶς τὸν σίδηρον κρατοῦντες.
Αἱ δ' οὖλαι χλαῖναι μ' ἔριον λευκὸν ἐξειργασμέναι,
Κ' αἱ τοῦ προσώπου αὐχμηραὶ κ' ἠγριωμέναι τρίχες,
Αὐτόχρημ' ἄρκτους τῶν βουνῶν ἐδείκνυον τοὺς ἄνδρας.
Οἱ Λάκωνες δ' οἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ ὄρους Ταϋγέτου

Πλησίον τούτου ἤρχοντο σεβόμενοι τὸν κλέφτην,
Ὃν εἶχε' αὐτὸς ὁ Ζαχαριᾶς διάδοχον ὁρίσει.
Καθότι 'κείνου ψυχογυιὸς ὁ νῦν Κολοκοτρώνης
Ὑπῆρξεν ἄλλοτέ ποτε· κεἰς καρυὰν συνέβη
Ἐν θέρει γέμουσαν καρπῶν ὁ Ζαχαριᾶς νὰ φθάσῃ.
Τότε δ' οἱ σύντροφοι χαμαὶ τὰ ὅπλα των ἀφέντες,
Συνήθροιζον τὰ κάρυα ἡδύνοντες τὸν γεῦσιν·
Μόνος δ' αὐτὰ ὁ συνετὸς Κολοκοτρώνης εἶχεν,
Ὑπονοῶν αἰφνίδιον ὁρμὴν τῶν πολεμίων.
Ἰδὼν δὲ τοῦτ' ὁ Ζαχαριᾶς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Ὦ σύντροφοι, ὀψέποτε ὁ Χάρων μὲ καλέσῃ
Εἰς τὸ πικρὸν πορθμεῖόν του νὰ ἔμβω ἐπιβάτης,
Διάδοχός μου ἀντ' αὐτοῦ κανεὶς μὴ γείνῃ ἄλλος.
Πολὺ μ' ἀρέσκ' ἡ σύνεσις τοῦ νέου τούτου κλέφτου,
Ἡ καρτερία τῆς ψυχῆς, ἡ φρόνησις κι' ἀνδρεία.
Καὶ σὺ, Νικήτα, τέκνον μου, ὡραῖε νεανία,
Σὺ τὴν μεγάλην κόρην μου νὰ λάβῃς σύζυγόν σου·
Διότι ἄλλος καθὼς σὺ κανεὶς δὲν μ' ὁμοιάζει
Κατὰ τὴν τόλμην, τῶν ποδῶν τὸ τάχος καὶ τὴν ῥώμην.»
Εἶπεν ὁ τάλας ὡς ἐγγὺς τὸν θάνατον προβλέπων.
Τῷ ὄντι δὲ μετὰ καιρὸν ὀλίγον ἐφονεύθη
Ὁ ἀκουσμένος Ζαχαριᾶς, ὁ κλέφτης τοῦ Μωρέα.
Πλὴν ἔμεινε διάδοχος αὐτοῦ εἰς τὰς ἐνέδρας
Ὁ μὲ τοὺς δόλους πάντοτε νικῶν Κολοκοτρώνης,
Κι' ὁ ἔνδοξος Νικηταρᾶς, ὁ Τουρκοφάγος ἥρως.

Μὲ δέρμα ἠλιοκαὲς προέβη μετὰ τούτους
Ὁ ἀκουστὸς Πετιμεζᾶς, τῶν Καλαβρύτων κλέφτης.
Ἦτο παχὺς καὶ ὑψηλὸς, καὶ ἡ ξανθή του κόμη
Μέχρις ὀσφύος ἔπιπτεν ὀπίσω πυκνοτάτη·
Μασχαλιστὴρ δὲ ποικιλτὸς περὶ τὸν ὦμον ἦτο
Τὸν ἕνα, κ' εἶχεν ὑπ' αὐτὸν ὡραῖον ἀκινάκην,
Ἐν ᾧ τὴν χλαῖναν ἔσειεν ὡς πύργος βηματίζων,
Τὴν κρεμαμένην ἐλαφρὰ ἐκ τοῦ ἑτέρου ὤμου.

Πολλὴν δ' ὑπερηφάνειαν ἐξέφραζε τὸ ἦθος,
Ἐρειδομένην εἰς πολλοὺς προηγουμένους ἄθλους
Καὶ φήμην, ἥτις ἔφθανε κ' εἰς τὴν Λιβύην ἔτι.
Καθότι νέος ἄλλοτε πρὸς ἐμπορίαν πλεύσας,
Ἐξαίφνης ὑπὸ πειρατῶν ἐκεῖσε συνελήφθη·
Κ' εἰς πέδας ὑπὸ τῶν σκληρῶν κακούργων προσεδέθη.
Ἐλπὶς δ' εἰς τὴν πατρίδα του νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον
Κάμμία δὲν τῷ ἔμενεν, ὁπότε νὰ πηδήσουν
Ἠθέλησαν οἱ βάρβαροι διάστημά τι μέγα·
Ἀνταμοιβὴν δ' ἐπρότεινον Νιγρίτην ῥωμαλέον.
Οὐδεὶς δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκείνων ἠδυνήθη
Τὰς κνήμας αἴρων ὑψηλὰ νὰ φθάσῃ τὸ σημεῖον.
Τότε δ' ὁ Ἕλλην ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ φωνήσῃ·
«Τίς θὰ μὲ λύσῃ; δύναμαι νὰ φθάσω τὸ σημεῖον
Ἐγὼ, χωρὶς οὐδὲ ὁρμὴν μακρόθεν νὰ προσλάβω.
Δεινὸν δὲ θάμβος ἔλαβε τοὺς Λίβυας ἐκείνους.
Τὸν λύουν δὲ περίεργοι, νὰ ἴδουν ἂν τῷ ὄντι
Ὁ ἔμπορος τῶν πειρατῶν καλήτερον ἐπήδα.
Ἐκεῖνος δ' ἅμα τῶν ποδῶν αἱ πέδαι τὸν ἀφῆκαν,
Ὡς κοῦφον ἔδραμε πτηνὸν τὸ πήδημα νὰ κάμῃ.
Τοσαύτην δ' εἰς τὰ μέλη του τὴν δύναμιν ἠσθάνθη,
Χρόνον πολὺν ἐπιθυμῶν ἐλεύθερος νὰ τρέξῃ,
Ὥστ' ὄχι μόνον ἔφθασεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβη
Τὸ τέρμα τοῦ πηδήματος· θαυμάσαντες δ' οἱ Τοῦρκοι
Τὸν ἄφηκαν ἐλεύθερον νὰπάγῃ ὅπου θέλῃ,
Ἄθλον προσέτι δώσαντες τὸν δοῦλον τὸν Νιγρίτην,
Ὅστις τὸν κλέφτην πανταχοῦ πιστῶς παρηκολούθει.
Καὶ νῦν δ' ὀπίσω ἔβαινε τοῦ προσφιλοῦς Κυρίου,
Ἀντίθεσιν ἀποτελῶν μὲ τὸ βραχύ του σῶμα
Τὴν οὖλην κόμην, τὰ μικρὰ κι' ἄψυχα ὄμματά του,
Πρὸς τοῦ κυρίου τὸ λευκὸν καὶ γιγαντῶδες σῶμα.

Πλησίον τοῦ Πετιμεζᾶ ἐβάδιζε μὲ βῆμα
Σεμνὸν εἷς νέος κληρικὸς, καλῶς ἐνδεδυμένος,

Ὡραῖος εἰς τὸ πρόσωπον, ἁρμονικὸς τὸ σῶμα
Καὶ βλέμμα ῥίπτων ἱλαρὸν ὡς τρυφερὰ παρθένος.
Ἐκ τοῦ λαιμοῦ του δὲ σταυρὸς ἐκρέματο, καὶ ῥάβδος
Ἐστήριζε τὴν δεξιάν, τὸ ὅπλον τῶν ποιμένων
Τῶν φυλαττόντων τὸν λαὸν διὰ τοῦ θείου λόγου.
Συχνὰ δὲ διελέγετο μ' ἄνδρα τινὰ σπουδαῖον,
Σέβας δεικνύοντα πολὺ καὶ προσοχὴν εἰς ὅ,τι
Τῷ ἔλεγεν ὁ μ' ἱερὰν στολὴν κεκοσμημένος.
Ἐφόρει δ' οὗτος καθαρὰν, εὐμήκη φουστανέλλαν·
Πλὴν παντελῶς ὁ ἄργυρος τὸ στῆθος δὲν ἐκόσμει,
Οὐδ' εἶχεν ἡ ὁσφὺς αὐτοῦ πιστόλας καὶ μαχαίρας·
Ἀλλὰ ζωστὴρ μετάξινος ἔσφιγγ' αὐτὴν ὀλίγον,
Κ' ἐσθῆτες ἱκανῶς κομψαὶ τὸ σύμμετρόν του νῶτον
Ἐκάλυπτον, μὲ σύρματα μικρὰ πεποικιλμέναι.
Τὴν κεφαλὴν δὲ φέσιον ἐκόσμει δεδεμένον
Μ' ὀθόνην εἰς τὰ κάτωθι λευκὴν καὶ λεπτοτάτην.
Ὄνομα δ' εἶχε Γερμανὸς ὁ πρῶτος καὶ Ζαΐμης
Ὁ δεύτερος ἐλέγετο, ὁμοῦ συνδεδεμένοι
Διὰ φιλίας, ἣν κοιναὶ συσφίγγουν διαθέσεις.
Παιδείας δ' ἦτο κάτοχος ὁ κληρικὸς, καὶ μᾶλλον
Ἐκόσμει τὸν πολιτικὸν τῶν ἐγκοσμίων πεῖρα.
Ἐπίσης δὲ καιόμενοι ἐκ τοῦ μεγάλου πόθου
Εὐδαιμονοῦν τὸ ἔθνος των κ' ἐλεύθερον νὰ ἴδουν,
Ἀλλήλους εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο καθωδήγουν,
Ὡς ἀδελφοὶ θηλάσαντες μιᾶς μητρὸς τὸ γάλα.
Μὲ σύνεσιν δ' ἐφέροντο, οὐδὲ μεγάλην εἶχον
Ὁρμὴν εἰς ἐπανάστασιν νὰ ῥίψωσι τὸ ἔθνος,
Τῶν μοναρχῶν γινώσκοντες τὰς φιλοδόξους τάσεις,
Καὶ ξένους μὴ πιστεύοντες εὐκόλως καθὼς ἄλλοι.
Διὸ καὶ νῦν δὲν ἤκουσαν, ὡς ἅπαντες οἱ κλέφται,
Μὲ προθυμίαν τὰς πολλὰς τῶν Φράγκων ὑποσχέσεις·
Ἀλλ' ἤθελον, πρὶν βάλωσιν εἰς κίνδυνον τὸ γένος,
Μετὰ φρονήσεως πολλῆς ὡρίμως νὰ σκεφθῶσιν,
Ἂν πιθανότης εὐτυχοῦς ἐκβάσεως ὑπῆρχεν.

Ἀργὰ δὲ μόλις ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ καταβῶσιν
Εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ θέσωσι τοὺς πόδας εἰς τὸ πλοῖον,
Τοιοῦτον ὁ Πετιμεζᾶς εἰπὼν σπουδαῖον λόγον·
«Εὐθὺς δὰ δὲν θὰ κάμωμεν τὸν πόλεμον, ὦ φίλοι,
Οὐτ' ἄσκοπα θὰ χύσωμεν τῶν ἀδελφῶν τὸ αἷμα.
Οἱ Γάλλοι τί προτείνουσι θἀκούσωμεν ἡσύχως·
Καὶ τότε μέλλ' ἡ σύνεσις ἡμᾶς νὰ ὁδηγήσῃ,
Ἂν πρέπει νὰ σηκώσωμεν τὰ ὅπλα ὡς ἀντάρται.
Ἀπράγμων καὶ παράτολμος τὰ δύω ἄκρα εἶναι·
Πλὴν θέλω μᾶλλον τολμηρὸν ὁ κόσμος νὰ μὲ λέγῃ,
Ἢ ἄδοξος ὡς μοναχὸς τὸν βίον νὰ διάγω.»
Ἐπρόφερε δὲ μὲ πολὺν τοὺς λόγους τούτους τόνον,
Κ' ἐννόησεν ὁ Γερμανὸς κἰ' ὁ συνετὸς Ζαΐμης,
Ὅτι τὸ ἔθνος παντελῶς τὴν δύναμιν δὲν εἶχε
Τὴν πάλλουσαν καρδίαν του νὰ συγκρατήσῃ πλέον.
«Εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα,» ἐνθουσιῶν φωνάζει,
Ὁ Γερμανός· «ὑπάγωμεν πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐν τάχει».
Καὶ μ' ὄψιν ἀναλάμπουσαν εἰς ἵππον ἐπιβαίνει,
Πρὸς τὸν ἠχοῦντ' αἰγιαλὸν τὸν χαλινὸν εὐθύνων.
Ἐνταῦθα δὲ τὸν Κρεβατᾶν, πολιτικὸν τῆς Σάρτης
Ἐξακουσμένον εὗρηκαν, ἐπίτηδες ἐλθόντα,
Ὡς εἶχεν ὁ Πετιμεζᾶς προτοῦ τῷ παραγγείλει.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΓ'.

Οὕτω λοιπὸν συνήχθησαν οἱ κλέφται πανταχόθεν,
Καὶ μὲ χαρὰν κατέλυσαν εἰς οἴκους Λευκαδίων,
Οὓς οὗτοι τοῖς προσέφερον, θαυμάζοντες τοὺς ἄνδρας,
Τοὺς ὄντας ἐπὶ τῶν βουνῶν προπύργιον τοῦ ἔθνους.
Ὁ Κατσαντώνης δ' ἔσπευσε νὰ χαιρετίσῃ πάντας,
Καὶ τῆς προσκλήσεως αὐτῶν νὰ εἴπῃ τὴν αἰτίαν·
Συνάμα δὲ λεπτομερῶς ἐκθέτων τοὺς σκοπούς του,
Νὰ μεταδώσῃ καὶ τὸ πῦρ τῆς φλογερᾶς ψυχῆς του·
Ἀφοῦ δὲ μετὰ τῶν κλεφτῶν συνεννοήθη πάντων,
Τὸν Δονζιλῶτον ἔπειτα ἐντάμωσε καὶ εἶπε·
«Ὡς στρατιώτης ἀληθὴς ἐτήρησας τὸν λόγον,
Καὶ πάντας τοὺς ἁρματωλοὺς συνήθροισας ἐνταῦθα,
Ὅσων ὁ λόγος δύναμιν εἰς τοὺς ἀνδρείους ἔχῃ.
Εἶναι δὲ νῦν ἁρμόδιος καιρὸς νὰ βουλευθῶμεν,
Ὅπως εὐθὺς τὴν ἄνοιξιν ἐπάρωμεν τὰ ὅπλα,
Ἔχοντες ἤδη πρότερον ἑτοιμασμένα πάντα.
Πλὴν ἄκουσον· δὲν δύνασαι τοὺς Ἕλληνας νὰ κλείσῃς
Εἰς αἴθουσαν βουλευτικὴν, ὑπὸ λυχνίας φῶτα,
Ἔνθα πολλαὶ ἀναπνοαὶ καὶ θρυαλλίδες κάμνουν
Δυσώδη τὸν μαραίνοντα τοὺς πνεύμονας ἀέρα.
Ἀλλ' εἰς τὸ ὕπαιθρον, μακρὰν τῶν πόλεων, συνήθως
Οἱ κλέφται συσκεπτόμεθα εἰς καθαρὸν ἀέρα·
Κ' ἐντεῦθεν ἀρυόμεθα αἰσθήματα μεγάλα,
Ἀνόθευτα τῆς φύσεως γευόμενοι τὰ δῶρα.

Τοὺς μῦς δ' ἡμῶν ἐντείνομεν εἰς ἄθλους, κι' ἀπὸ τούτων
Τὴν ὄρεξιν ὡς ἄρτυμα γλυκὺ προσαποκτῶμεν,
Μ' ἄρτον ἁπλοῦν ἐνίοτε τὰ γεύματα ποιοῦντες.
Ὅθεν ἀγῶνα κήρυξον ὅτι νὰ κάμῃς μέλλεις,
Καθ' ἣν ἡμέραν τὸν σταυρὸν βυθίζουν εἰς τὸ ὕδωρ.
Κι' ἀφοῦ τὴν πεῖναν τὰ ὀπτὰ σιγάσωσι κι' ὁ ἄρτος,
Ἀγῶνες δὲ τοὺς μαχητὰς φαιδρύνουν τῶν Ἑλλήνων,
Εἰς σκέψιν θέτομεν αὐτὸ τὸ πρόβλημα τοῦ ἔθνους·
Κι' ὑψόντες πρὸς οὐρανὸν τὰ τουρκοφάγα ξίφη,
Τὸν ὅρκον ὁρκιζόμεθα τὸν μέγιστον τοῦ ἔθνους
Ὀπίσω νὰ μὴ κρύψωμεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν θήκην,
Ἕως πατρίδ' αὐτόνομον τὸ γένος ἀποκτήσῃ.»
Εἶπε τοιαῦτ' ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Πίνδου,
Τὴν φλογερὰν διαδηλῶν ἀγάπην τῆς πατρίδος·
Κι' ὁ Δονζιλῶτος ἀληθὴς ὑπάρχων στρατιώτης,
Κι' ἀναπολῶν τὴν εὔκλειαν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος,
Ἀκούσας δ' ὅτ' οἱ Ἕλληνες οἱ νέοι ἄθλους εἶχον
Τὸν δρόμον καὶ τὸ πήδημα, ὡς οἱ προπάτορές των,
Ἔβαλ' εἰς νοῦν Ὀλύμπια νὰ διατάξῃ νέα,
Εἰς τὴν Λευκάδα προσκαλῶν πολλοὺς νὰγωνισθῶσι.
Ὅθεν εὐθὺς ἁπανταχοῦ ἐκπέμπει τῆς Ἑλλάδος
Ἀπὸ τῆς νήσου κήρυκας, κηρύσσοντας κρυφίως·
«Καθ' ἣν ἡμέραν τὸν σταυρὸν βυθίζουν εἰς τὸ πόντον,
Καὶ γίνετ' ἄμιλλα πολλὴ τίς δύτης θὰ τὸν λάβῃ,
Οἱ Γάλλοι, πόθον τρέφοντες νὰ ἴδουν τὴν Ἑλλάδα,
Καθὼς τὸ πάλαι, μὲ λαμπρὰν κεκοσμημένην δόξαν,
Ἀγῶνας ἑτοιμάζουσιν εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν·
Πᾶς δ' Ἕλλην τότε δύναται τῶν ἄθλων νὰ μετάσχῃ,
Σκεφθῇ δὲ περὶ μέλλοντος αἰσίου τῆς πατρίδος.»
Τοιαῦτα κήρυκες κρυφὰ μηνύουν πανταχόσε,
Καὶ μέγας ἐνθουσιασμὸς τοὺς Ἕλληνας κατέχει.
Ὡς ἔθνος δ' ἔτι νήπιον πιστεύει μ' εὐκολίαν
Πᾶν ὅ,τι τὴν καρδίαν του ἐκ θεμελίων σείῃ·
Κ' ἐλπίζουν ὅτι τάχιστα ἡ ὥρα θέλει φθάσει,

Καθ' ἣν καὶ πάλιν τὸν σταυρὸν θὰ ἴδωσι νὰ λάμπῃ,
Ἔνθα τὴν γῆν τοῦ Βύζαντος ὁ Βόσπορος χωρίζει.
Πρὸ πάντων δὲ οἱ γέροντες ἐπεύχονται τοιαῦτα·
«Εἴθε κ' ἡμεῖς νὰ κούσωμεν, πρὶν κλείσωμεν τὸ ὄμμα,
Εἰς τῆς Σοφίας τὸν ναὸν τὴν θείαν λειτουργίαν.
Ἐλπίζομεν, ἀκούσαντες ὅτι λαμπρὸς ἐφάνη
Σταυρὸς εἰς τοῦ ναοῦ αὐτοῦ τὸν θόλον μίαν νύκτα
Θαμβόνων ὡς ἂν ἔφερεν ἀδάμαντας μυρίους,
Δεινὸν δὲ τρόμον ἐμβαλὼν εἰς τοὺς ἐκεῖ βαρβάρους.»

Ἐν τούτοις δὲ συνάγονται ἀπανταχόθεν πλεῖστοι,
Ἀνυπομόνως τὴν λαμπρὰν ἡμέραν προσδοκῶντες,
Καθ' ἣν βαπτίζουν τὸν σταυρὸν οἱ λειτουργοὶ τοῦ Πλάστου·
Ἀνοίγονται δ' οἱ οὐρανοί, καὶ γίνονται γλυκέα
Τὰ ὕδατα τὰ ἁρμυρά, ὡς οἱ πολλοὶ πιστεύουν·
Οἱ βόες δ' ὡς οἱ ἄνθρωποι, συνομιλίας κάμνουν.
Μετὰ δὲ ταύτην ὁ χειμὼν κατὰ μικρὸν πραΰνει
Τὴν πρώτην αὐτοῦ δύναμιν, κ' αἱ θύελλαι τοῦ πόντου
Μὲ τὴν προτέραν λύσσαν των εἰς τὰς ἀκτὰς δὲν πίπτουν·
Φαιδρὸν δὲ προαγγέλλουσι τὸ ἔαρ μετ' ὀλίγον
Τὰ ἄνθη τῶν ἀμυγδαλῶν κ' ἡ χλόη τῶν πεδίων.
Λαμπρὸς δὲ τότ' ὑπέλαμπε τῶν οὐρανῶν ὁ θόλος,
Ὡς εὐφραινόμενος κι' αὐτὸς εἰς τὰς χρυσᾶς ἐλπίδας
Τὰς ἐγειρούσας τὴν θερμὴν τοῦ ἔθνους φαντασίαν.
Δύο δ' ἡμέρας ὥρισεν ὁ Γάλλος Δονζιλῶτος,
Ὅπως ἀθλήσουν, κ' εἰς χοροὺς τοῦ ἔθνους εὐφρανθῶσι·
Συνάμα δὲ καὶ γνωρισθοῦν ἀρκούντως πρὸς ἀλλήλους·
Τὴν τρίτην δὲ τὰ σχέδια θὰ κοινώσῃ πάντα,
Νὰ δώσωσι περιχαρεῖς οἱ Ἕλληνες τὰς χεῖρας,
Ὁμνύοντες νὰ ῥίψωσι τὸ πῦρ εἰς τὴν Τουρκίαν.

Μόλις λοιπὸν ἡ ποθητὴ ὑπέφωσκεν ἡμέρα,
Καὶ τῶν ναῶν οἱ κώδωνες ἀντήχησαν καλοῦντες
Νὰ σπεύσουν οἱ χριστιανοὶ ποτήρια κρατοῦντες·

Ἁγιασμὸν νὰ πίωσι τὸν μέγαν, καὶ ῥαντίσουν
Μ' αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας των τοὺς τοίχους καὶ τὸ χῶμα.
Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως τοῦ Χριστοῦ ἡ βάπτισις ὑμνήθη,
Τῶν ἱερέων ἡ πομπὴ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξῆλθε,
Καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν ἀργὰ τὰ βήματα προάγει·
Ὁ λίβανος δ' ἐθόλονε τὸν εὔδιον αἰθέρα,
Καὶ σύμπας ἦνον' ὁ λαὸς τὴν ζωηρὰν φωνήν του
Ποθῶν νὰ φθάσῃ τῶν ψαλτῶν ὁ ὕμνος πρὸς τὸ θεῖον.
Καί τις αὐτῶν ἐφώνησε· «δὲν ψάλλετε προσέτι,
Ὦ ψάλται, τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν καὶ τοῦ σταυροῦ τὸν ὕμνον,
Ὃν ψάλλετε καθ' ὃν καιρὸν τρυγοῦσι τὰς ἀμπέλους;»
Εὐθὺς δὲ τότ' οἱ ἱερεῖς, ὡς ἄν τι θεῖον πνεῦμα
Τοὺς εἶχ' ἐμπνεύσει, ψάλλουσι τὴν ὑμνῳδίαν ταύτην·
«Κύριε, σῶσον τὸν λαόν· καὶ τὴν κληρονομίαν,
Ἣν ἔδωκας, εὐλόγησον, ὑψόνων τὸν σταυρόν σου·
Νίκας ἡμῖν δωρούμενος κατὰ τῶν πολεμίων
Καὶ τὸ πολίτευμα τὸ σὸν ἐλεύθερον ἐγείρων.»
Ψάλλουσιν οὕτω, κι' ἅπαντες ἐνόνουν τὴν φωνήν των·
Ὑγραίνονται δ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πλήθους, καὶ μὲ πόθον,
Ἀφοῦ τῆς θείας τελετῆς ἐσίγησαν οἱ ὕμνοι
Κ' ἐκ τῆς θαλάσσης τὸν σταυρὸν ἀνέσυρεν εἷς νέος,
Πρὸς πεδιάδα στρέφουσι τὰ βήματα μεγάλην
Κειμένην εἰς τὰ βόρεια τῆς πόλεως Λευκάδος.
Ἐκεῖ δ' εἰς χλόην κάθηνται καὶ πνέουσι τὴν αὔραν,
Ἣν αἱ ἐλαῖαι χύνουσι καὶ αἱ ἀκταὶ τῆς νήσου.
Ὀλίγον δ' ἄρτον οἱ γοργοὶ μοιράζουν ὑπηρέται
Τῶν Γάλλων, κ' εἰς ποτήρια ἐγχύνουν μαῦρον οἶνον,
Ὅπως φαγόντες δύναμιν προσλάβουν κ' αἰσθανθῶσι
Τὰ μέλη κοῦφα, ζωηρῶς τοὺς ἄθλους νὰ τελέσουν.
Εὐθὺς δ' ἀφοῦ τὴν ἄτονον ἐνίσχυσαν καρδίαν,
Ὁ Δονζιλῶτος κήρυκα ὀξύφωνον προστάττει
Τοιαῦτα πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὐχάριστα νὰ εἴπῃ·
«Ὁ τῆς Εὐρώπης μέγιστος ἁπάσης αὐτοκράτωρ,
Ὁ Ναπολέων, γενεὰν ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἕλκων,

Ἔβαλ' εἰς νοῦν τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα νἀναστήσῃ,
Καὶ δι' ἐμοῦ τὴν σήμερον νἀθλήσετε κελεύει
Ὑπὸ τὴν σκέπην ταὐτοῦ, ὃν εἰς τὸ στέμμα φέρει·
(Τοῦτο δὲ πρῶτον σύνθημα θὰ ἦναι τῶν σκοπῶν του.)
Ὅσους δὲ πρώτους οἱ λοιποὶ τῶν ἀθλητῶν κηρύξουν,
Τοῦ λεγεῶνος τῆς τιμῆς μετάλλιον θὰ λάβουν,
Ὃ πρῶτον κατὰ τὴν τιμὴν οἱ Γάλλοι θεωροῦμεν.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἤκουσαν περιχαρεῖς τὸν λόγον,
Ὅτ' αἴφνης ἀνεφώνησεν ὁ Κατσαντώνης οὕτω·
«Τοῦ λεγεῶνος τῆς τιμῆς μετάλλιον ἁρμόζει
Εἰς Εὐρωπαίους ἔχοντας τὰ ἔθνη ταιαῦτα·
Ἀλλὰ ποσῶς τοῦ Ἕλληνος δὲν πρέπει νὰ στολίζῃ
Τὸ στῆθος κόσμημα χρυσοῦν, ἐν ὅσῳ ἡ πατρίς του
Ὑπὸ δεσμὰ μαραίνεται ταπεινωμένη δούλη·
Πλειότερον τὸν σίδηρον ἁρμόζει νὰ ὀξύνῃ,
Καὶ πῦρ νὰ ῥίπτῃ, μόλυβδον μεταποιῶν εἰς σφαίρας,
Ἵνα συντρίψῃ δι' αὐτῶν τὰς πέδας τῆς δουλείας.
Ὅθεν, ἂν θέλῃς, δώρησον ἓν ὅπλον καὶ ῥομφαίαν
Βραβεῖον εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ὑπερβῇ τοὺς ἄλλους
Κατὰ τὸν δρόμον· ἔχομεν αὐτὸν ἀγῶνα πρῶτον.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς ὑπήκουσεν ὁ Γάλλος Δονζιλῶτος
Προστάξας νὰ κομίσωσι πεντάδα τουφεκίων
Καὶ ῥομφαιῶν. Εἶδες δὲ νῦν οἱ ὀφθαλμοὶ νἀστράπτουν,
Τῶν ὁπλιτῶν εἰς ἄμιλλαν μεγάλην ἐμπεσόντων,
Τίς θέλει λάβει Γαλλικὸν, εὐστόχως βάλλον ὅπλον.

Πρῶτος δ' ἐπρόβαλε ζητῶν τὸ ἆθλον νὰ κερδήσῃ
Ὁ Μητρομάρας, θηρευτὴς τοῦ σκιεροῦ Ὀλύμπου,
Εἰς τὸν ὁποῖον ἤσκησε τὰς κνήμας πρὸς ἐλάφους
Ἀείποτε τὸ βῆμά του ταχύνων εἰς τὰ ὄρη.
Ἑστάθη δὲ τὴν ἐλαφρὰν συμπτύξας φουστανέλλαν·
Καὶ στρέψας παύτην ἔπειτα εἰς τὴν σφιγμένην ζώνην,
Ἔθηκ' ἐμπρὸς τὸν ἕτερον τῶν μυωδῶν ποδῶν του,
Κι' ὁλόκληρον ἐστήριξε τὸ σῶμά του εἰς τοῦτον.

Ὀλίγον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐπέκλινε, καὶ σφίξας
Μὲ τόνον τὰς παλάμας του ἐφώνησε τοιαῦτα·
«Τίς πρὸς ἐμὲ νἀγωνισθῇ πολλὴν θὰ ἔχῃ τόλμην;
Ἂς ἔλθῃ· πλὴν τὸν κόπον του ματαίως θἀπολέσῃ,
Ἂν δὲν ἐκπνεύσῃ προσπαθῶν ἀπαύστως νὰ μὲ φθάσῃ.»
Εἶπε πεποίθησιν πολλὴν ἐκφράζων, κ' εἰς τὸ πλῆθος
Τὰ βλέμματ' ἀλαζονικὰ ἀδιαλείπτως ῥίπτει.
Πλὴν δὲν ἀπεδειλίασε τοῦ Παρνασσοῦ τὸ τέκνον,
Ὁ ἀκουστὸς Σπαθόγιαννος, ὃν εἶχον ὀνομάσει
Λαγωνικὸν οἱ σύντροφοι διὰ τὸ μέγα τάχος·
Ἀλλ' ἦλθε καὶ κατέλαβεν ἀριστερόθεν θέσιν.
Ἐντείνας δὲ τοὺς μῦς αὐτοῦ τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Παραπολὺ τὴν σήμερον καυχᾶσαι, Μητρομάρα·
Καθότι καὶ τὸν Παρνασσὸν πηγαὶ ψυχραὶ δροσίζουν
Καὶ τρέφουσιν ὠκύποδας, καθὼς θὰ ἴδῃς, ἄνδρας.»
Εἶπε, πλὴν λέξιν παντελῶς δὲν ἀπαντᾷ ὁ πρῶτος·
Καὶ μόνον ἀνυπόμονα προσμένει τὸ σημεῖον,
Ὅπερ εἰς δρόμον ἔμελλε τοὺς ἀθλητὰς νὰ βάλῃ.
Καὶ τρίτος δ' ἦλθ' εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ Νικήτας,
Ποθῶν ἡ Πελοπόννησος ὀπίσω νὰ μὴ μείνῃ·
Κι' ὁμοίως προσεπάθησαν οἱ πειραταὶ τῆς Κρήτης
Νὰ δείξωσιν ὅτι κι' αὐτοὶ νὰ τρέχωσι γνωρίζουν·
Καί τιν' αὐτῶν περίφημον προτρέπουσι νἀθλήσῃ·
Τοιαύτην δ' οὗτος ἀθυμῶν ἀπάντησιν τοὺς δίδει·
«Ὦ φίλοι, τὸ γνωρίζετε· πολλάκις εἰς τὰ ὄρη
Τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος μας κατέφθανον αἰγάγρους.
Πλὴν ἤδη χρόνον ἱκανὸν εἰς πλοῖον διαμένων,
Ἀπώλεσα τὸ τάχος μου, κι' ἀμφιβολίαν ἔχω,
Ἂν δύναμαι νἀγωνισθῶ πρὸς ἄνδρας καθ' ἑκάστην
Θηρεύοντας, τὰς κνήμας δὲ γυμνάζοντας εἰς ὄρη.
Ἀλλ' ὅμως θάνατον ποτὲ ἡ δοκιμὴ δὲν φέρει.
Θὰ παρατρέξω· κι' ἡττηθεὶς θὰ καυχηθῶ πῶς ἔχει
Ἡ μήτηρ ἡ Ἑλλὰς πολλοὺς τοὺς πόδας ταχυτέρους.»
Λέγει καὶ δένει τὸ βραχὺ βρακίον του ὀπίσω,

Τὴν ζώνην σφίγγων δυνατὰ καὶ τὰς μακρὰς ἐμβάδας·
Προάγει δὲ παρόμοια νὰ καταλάβῃ θέσιν.
Εὐκόλως πλὴν διέκρινες τὸν ναύτην τὸν πολλάκις
Ἀσχήμως διανοίγοντα τὰ σκέλη ἐν τῷ πλοίῳ.

Νεῦμα δὲ νῦν ἐποίησεν ὁ Γάλλος Δονζιλῶτος,
Κι' ὁ κήρυξ ἀνεβόησε μεγαλοφώνως οὕτω·
«Τὴν βρύσιν ταύτην βλέπετε, ὅπου γυναῖκες πλύνουν,
Ποιοῦν δὲ κρότον τοὺς ἀδροὺς καταίρουσαι κοπάνους;
Ἐκεῖσε διευθύνετε τὸ βῆμα, κι' ὅστις πρῶτος,
Ποιήσας κύκλον τάχιον ἐνταῦθα καταφθάσῃ,
Θέλει κερδήσει τὸ λαμπρὸν βραβεῖον τῆς Γαλλίας.»
Εἶπε, καὶ δίδει πάραυτα τοῦ δρόμου τὸ σημεῖον,
«Ἔμπρὸς» φωνάξας κι' ὑψηλὰ τὴν δεξιὰν ἐπάρας.
Ἐντείνονται δ' εὐθὺς οἱ μῦς τῶν ζωηρῶν δρομέων,
Κι' ἡ γῆ στενάζει τὸν βαρὺν αἰσθανομένη πόδα
Νὰ σείῃ μὲ τὰ δυνατὰ πατήματα τὴν νῆσον.
Κατέπεσον δ' ἐκ τῆς ὁρμῆς τὰ φέσια, κ' ἡ κόμη
Ἀγρίως εἰς τοὺς ὤμους των ἐκύμαινε λυθεῖσα·
Σχεδὸν δ' οἱ πόδες ἔψαυον τοὺς ὤμους των ὀπίσω.
Κ' ἰσοταχῶς μὲν ἔτρεχον τὸ πρῶτον, πλὴν ταχέως
Ὁ ναύτης Κρὴς ἀπέμεινεν ὀπίσω, κι' ἀπηλπίσθη·
Τὰς χεῖράς του δ' ἐσταύρωσεν εἰς τὸ εὐρύ του στῆθος,
Καὶ σκώπτων οὕτως ἑαυτὸν ἐπέστρεψ' εἰς τὸ πλῆθος·
«Τί θέλεις σὺ, τῶν θαλασσῶν τὸ τέκνον, νἀμιλλᾶσαι
Πρὸς ἄνδρας τάχος ἔχοντας τῶν ἄρκτων καὶ λεόντων;
Τὸν κάλων ἔλκε κ' ὕψονε ἢ λύε τὸ ἱστίον·
Πλὴν μὴ ζητῇς ἀνωφελῶς κονιορτὸν νὰ κάμνῃς.»
Ἔλεγεν οὕτω μειδιῶν, καὶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος
Ἐγέλασε παρόμοια συμπάθειαν ἐκφράζον,
Καὶ δικαιόνον τὸν σκληρὸν τὸ δέρμα ποντοπόρον.

Ἐν τούτοις δ' οἱ ἐπίλοιποι τὴν βρύσιν περικάμπτουν,
Ὁπόταν ὁ Σπαθόγιαννος ὠλίσθησεν εἰς κόπρον,

Ἦν εἶχον βόες πρὸ μικροῦ αὐτόθι καταλίπει.
Ἀσχήμισε δ' ἡ ὄψις του κι' ὅλον σχεδὸν τὸ σῶμα,
Ματαίως δὲ τὰς κνήμας του ἐπήγειρε καὶ πάλιν·
Καθότι ἔφθανε σχεδὸν ὁ Μητρομάρας τότε,
Ἔνθα τὸ πρῶτον τὴν φωνὴν ἐνέτεινεν ὁ κήρυξ·
Καὶ δύω βήματ' ὄπισθεν παρέτρεχε' ὁ Νικήτας.
Ἐφαίνετο δὲ δίκαιον νὰ μοιρασθῇ τὸ γέρας,
Ὁπότ' ὁ Γάλλος στρατηγὸς τοιοῦτον λόγον εἶπε·
«Ὁ Μητρομάρας βέβαια, ὁ γόνος τοῦ Ὀλύμπου,
Θὰ λάβῃ τὸ βραβεῖόν του ὁλόκληρον· ἀλλ' ὅμως
Καὶ σὺ, Νικήτα, μ' ἀργυρᾶς θὰ κοσμηθῇς πιστόλας,
Καθότι ἔχεις ὅμοιον τὸ τάχος εἰς τοὺς πόδας.»
Λέγει, καὶ ζεῦγος πιστολῶν ὡραίων τῷ χαρίζει.
Περιχαρεῖς δ' ἀπήρχοντο οἱ δύο ἀθλοφόροι,
Ὁπόταν ὁ Σπαθόγιαννος κατέφθασε, καὶ πάντας
Κατέλαβε συμπάθεια· διὸ κ' εἰς τοῦτον δίδει
Ὁ Γάλλος ξίφος ποικιλτὸν, παρηγορῶν δι' ὅσην
Τυχαῖον περιστατικὸν παρέσχεν ἀσχημίαν.

Αὖθις δ' ὁ κήρυξ ἅπαντες ἐβόησε νὰ ἔλθουν,
Ὁπόσοι πήδημα μακρὸν καυχῶνται ὅτι κάμνουν.
Πρῶτος δὲ νῦν ἐπρόβαλε τῆς Γορτυνίας ἥρως,
Ἔχων ἀνάστημα μακρὸν, τὰ σκέλη δ' ἐπιμήκη.
Ἀνοίξας δὲ τοὺς πόδας του τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Τὸν Κόλιαν τίς θὰ δυνηθῇ 'ς τὸ πήδημα νὰ φθάσῃ;
Εἰς πανηγύρεις ἑκατὸν ὡς τώρα παρευρέθην
Ἐνόπλως διερχόμενος τὰς κώμας τοῦ Μωρέα·
Ἔτι κι' αὐτῆς τῆς Ῥούμελης τοὺς ἀκουσμένους τόπους.
Κι' ὅμως κανεὶς μέχρι τοῦ νῦν δὲν ἔχει κατορθώσει
Τὸ πήδημα τοῦ ξακουστοῦ νὰ προσεγγίσῃ Κόλια·
Διὸ κ' εἰς τὰ Καλάβρυτα, τὴν χώραν τοῦ πατρός μου,
Τέσσαρες λίθοι στέκουσι, δηλοῦντες τὰ σημεῖα,
Εἰς τὰ ὁποῖα τῶν ποδῶν ἀπέμειναν τὰ ἴχνη,
Ὅτε πηδήσας ἔκαμα ἐπίδειξιν μεγάλην·

Τοῦ Κόλια δὲ τὸ πήδημα καλεῖται, καὶ τὸ μῆκος
Αὐτοῦ εἰς πόδας ἑκατὸν ἐκτείνεται καὶ δύο.»
Εἶπε, τὸν μύστακα δ' αὐτοῦ μὲ τοὺς δακτύλους στρέφων
Ἐπρόσμνε' ὑπερήφανα τί θέλουν ἀπαντήσει.
Οὕτω δ' ὁ Τσούλκας γέννημα καὶ κλέφτης τῆς Ναυπάκτου
Ἀπήντησε, κ' ἐπένευσαν οἱ σύντροφοί του πάντες·
«Εἶμαι 'ς τὸ πήδημα κ' ἐγὼ περίφημος, ὦ Κόλια·
Κι' ἤδη πολλοὺς κατέβαλον σπουδαίους ἀντιπάλους·
Ἀλλ' ὅμως ἐνενήκοντα ποτὲ δὲν φθάνω πόδας
Ἀπὸ τῆς τρεῖς πηδῶν κι' ὁρμὴν πολλὴν μακρόθεν προσλαμβάνων.
Ὅθεν ἂν πρῶτος σὺ πηδῶν τοὺς ἑκατὸν θὰ φθάσῃς,
Ἐγὼ δὲν θέλω παντελῶς εἰς ἅμιλλαν νὰ ἔλθω·
Ἀλλ' εἶναι δίκαιον εὐθὺς νὰ λάβῃς τὸ βραβεῖον.»
Εἶπε, κι' ὁ Κόλιας πάραυτα περιχαρὴς ἐκ λόφου
Μ' ὁρμὴν μεγάλην ἔτρεξε· τὸν δεξιὸν δὲ πόδα
Μετὰ μικρὸν ἐστήριξε· τὸν δ' ἕτερον κατόπιν·
Κολλήσας δ' ὕστερον αὐτοὺς ἐπήδησε καὶ πάντας
Θάμβος δεινὸν κατέλαβε· τὰς χεῖρας δὲ κροτοῦσι,
Καὶ μὲ βοὴν πολλὴν δηλοῦν τὸν μέγαν θαυμασμόν των·
Κι' ὁ Τσούλκας δὲ θὲν ἔκρυψε τὸ θάμβος του, ἀλλ' εἶπε·
«Δὲν θέλω πλέον ἅμιλλαν τοῦ ἅλματος νὰ κάμω·
Καθότι βλέπω φανερὰ ὑπεροχὴν μεγάλην,
Ὁποίαν δὲν ἐπίστευα διόλου νἀπαντήσω.
Ἀλλ' ὅμως μὲ τοὺς πόδας μου σκοπεύω νὰ μετρήσω,
Νὰ ἴδω ἂν τοὺς ἑκατὸν τῷ ὄντι ὑπερβαίνῃ
Τὸ πήδημα τοῦ γίγαντος ἀνδρὸς τῆς Γορτυνίας.»
Οὕτως εἰπὼν ἐπάτησεν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἴχνους
Τὸν πόδα του τὸν δεξιόν· τὸν ἕτερον δὲ φέρει
Κατόπιν, ὥστε ἤγγιζε τοὺς ὄνυχας τοῦ πρώτου
Ἡ πτέρνα τοῦ ἀριστεροῦ· τοὺς ἐπαλλάσσει δ' οὕτω
Προβαίνων ἅμα κι' ἀριθμῶν, προσέχοντος τοῦ πλήθους,
Ἕως ἠκούσθη ἑκατόν· καὶ τότε μετὰ νέας
Δυνάμεως ἐκρότησαν οἱ θεαταὶ τὰς χεῖρας,
Καυχώμενοι ὅτ' ἡ πατρὶς τοιούτους ἄνδρας ἔχει.

Οὐδ' ἀπετόλμησε κάνεὶς νἀμφισβητήσῃ πλέον
Τὸ ἄθλον· ἀλλ' ἐπέκλινε τὸ ὅπλον εἰς τοὺς ὤμους
Ὁ Κόλιας καὶ τὴν Γαλλικὴν ἐκρέμασε ρομφαίαν·
Καὶ μὲ τὸ βῆμ' ἀγέρωχον διήρχετο τὸ πλῆθος
Τὸν μέγαν στρέφων μύστακα, καὶ μειδιῶν πρὸς πάντας
Τοὺς εὐφημοῦντας τὴν ἰσχὺν τῶν μυωδῶν ποδῶν του.

Αὖθις δ' ὁ κήρυξ προσκαλεῖ νὰ ῥίψωσι τὸν λίθον·
Κ' εὐθὺς προέβη ζωηρὸς ὁ ἥρως Σακαρέλης
Μὲ μέτριον ἀνάστημα, πλὴν ἰσχυροὺς μυῶνας,
Ἐξακουσμένος Αἰτωλὸς ὡς μέγας δισκοβόλος.
Τὴν δεξιὰν δ' ἐξέτεινεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ λίθον
Ἐπήγειρεν, ὃν ἱκανοὶ δὲν εἶναι νὰ σηκώσουν
Πολῖται δέκα πνέοντες τῆς ἀγορᾶς ἀέρα·
Κι' ὅμως αὐτὸς τὸν ἔπαλλε μεθ' ὅσης εὐκολίας
Χορεύουν εἰς τὰς χεῖράς των τὰ βρέφη αἱ μητέρες.
Οἱ πάντες δ' ἐξεπλάγησαν, κι' ὁ ἥρως ἐννοήσας
Τὸν θαυμασμὸν ἐγέλασε, τὴν ἡδονὴν δηλώσας,
Ἣν τῶν πολλῶν ἡ ἔκπληξις τῷ εἶχεν ἐμποιήσει.
Τὸν πόδα δὲ τὸν δεξιὸν ἐκτείνας, καὶ στηρίξας
Τὸ σῶμα εἰς τὸν ἕτερον, τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Δὲν θέλω πρῶτος παντελῶς τὸν λίθον μου νὰ ῥίψω·
Ἂς ῥίψουν ἄλλοι, αἴροντες τὴν πέτραν κουφοτέραν.
Κι' ἂν ἔπειτα δὲν ὑπερβῶ τοὺς πάντας εἰς τὸ μῆκος,
Συρίξατέ μ' ὡς ἄτεχνον καὶ κοῦφον ἀλαζόνα.»
Εἶπε, καὶ πάντων ἡ σιγὴ τὰ στόματα συγκλείει·
Ἀργὰ δὲ τόλμην ἔλαβε τοιαῦτα νὰ λαλήσῃ
Ὁ Καλιακούδας, ἀκουστὸς ἐκ τῶν Ἀγράφων κλέφτης·
«Τοιοῦτον λίθον βέβαια δὲν δύναμαι νὰ πάλω,
Ὁποῖον σὺ μετὰ πολλῆς ἐπαίρεις εὐκολίας·
Ἀλλ' ὅμως ἐὰν πρόκηται νὰ μετρηθῇ τὸ μῆκος,
Ἐλπίζω δὲν θὰ δυνηθῇς μακρύτερα νὰ ῥίψῃς.»
Ταῦτ' εἶπε· θέσιν δ' ἔλαβεν ὁμοίαν πρὸς τὸν πρῶτον·
Κ' εἰς ἄλλους δ' οὕτως ἔδωκε τὸ θάρρος νὰ προσέλθουν,

Ἐν οἷς διὰ τὴν καλλονὴν ὁ Διαμαντῆς ἐξεῖχε,
Νέος Ἀρκὰς μὲ πορφυρᾶν τὴν ὄψιν ὡς τὸ ῥόδον,
Χροιὰν λευκὴν καὶ τρυφερὸν τῶν ὀφθαλμῶν τὸ βλέμμα.
Δεμένην δ' εἰς τὸ φέσιον ἐντὸς τὴν κόμην εἶχε·
Κι' ὀλίγον ἂν ἐπρόσεχες, διέκρινες εὐκόλως
Ἀβρὸν, κρινόχρουν τράχηλον, καὶ στῆθος ὠγκωμένον,
Ὅπως σπανίως γίνεται εἰς ἄνδρας ῥωμαλέους.
Λεπτὴ δ' ὀσφὺς κι' ἀνάστημα κομψὸν αὐτὴν ἐκόσμει,
Κι' ἂν ἤθελε ζωγράφος τις νὰ ζωγραφήσῃ νέον,
Συμμετροτέραν καλλονὴν δὲν ἤθελ' ἐπιτύχει.
Ἁρμονικὰ δ' ἐβάδιζε· καὶ μὲ μεγάλην χάριν
Κύψας ἐσήκωσ' ἐκ τῆς γῆς μετρίαν τινὰ πέτραν,
Καὶ πρὸς τὸ πλῆθος μὲ φωνὴν προσποιημένην εἶπε·
« Ἂν δὲν σημαίνῃ τίποτε τὸ μέγεθος τοῦ λίθου,
Ἀλλὰ τὸ μῆκος τῆς βολῆς θὰ δώσῃ τὸ βραβεῖον,
Θέλω κ' ἐγὼ ναγωνισθῶ νικήσας μὲ τὴν τέχνην
Πολλάκις ἄλλους ἔχοντας τοὺς μῦς ἰσχυροτέρους. — »
« Ναὶ, ναὶ, καλέ μου Διαμαντῆ, » ἀνέκραξε ταχέως
Εἷς ἐκ τοῦ πλήθους· ἤθελα νὰ βραβευθῇς· τοσοῦτον
Σὲ ἀγαπῶ· ψυχὴν καλὴν μετὰ μορφῆς ὡραίας
Ἐνόνεις, κι' ὅταν ὁμιλῇς, γλυκεῖαν ἔχεις χάριν. »
Εἶπε, κι' ὁ νέος πάραυτα τὸν λόγον ἔργον κάμνει·
Μακρόθεν δ' ἔλαβεν ὁρμὴν κ' ἐπάτησε τὸν πόδα
Τὸν δεξιὸν εἰς τὰ ἐμπρός· τὸν λίθον δὲ τινάσσει,
Πρὸς τἄνω κἄπως τὴν λεπτὴν παλάμην ἐπιστρέψας,
Ὅπως ἡ τέχνη τὴν ὁρμὴν τοῦ σώματος ἐντείνῃ.
Κ' ἡ πέτρα μὲν ἐπέτυχε, πολὺ μακρὰν δ' ἐπῆγε·
Κ' ἐκρότουν χεῖρα βλέποντες οἱ θεαταὶ τὸ μῆκος.
Ἀλλ' ὅσοι μᾶλλον ἔβλεπον τοῦ Διαμαντῆ τὸ κάλλος,
Τὸ ἔμψυχον θαυμάζοντες πλειότερον τἀψύχου,
Ὑπὸ δεινῆς ἐκπλήξεως κατέχοντ' αἰφνιδίως.
Ἦγουν ἐρράγ' εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς ῥίψεως τοῦ λίθου
Ἡ θηλειὰ ἡ δένουσα τὸ φόρεμα τοῦ στήθους·
Κι' ἀνέλαμψεν εὐθὺς λευκὸν ὡς ἡ χιὼν τὸ δέρμα

Τὸ περιβάλλον τοῦ μαστοῦ τοῦ δεξιοῦ τὰς σάρκας.
Μέγα δὲ θάμβος ἔλαβε τοὺς πέριξ ἱσταμένους,
Κι' ἄλλοι μὲν λέγουν ἄργυρον τὸ λάμψαν ἐκ τοῦ στήθους,
Ἄλλοι δὲ κόσμημα καλοῦν αὐτὸ κεχρυσωμένον,
Ὁπότε νέος ζωηρὸς ἐφώνησε τοιαῦτα·
«Χρυσὸς δὲν εἶν', οὔτ' ἄργυρος, τἀστράψαν ἐκ τοῦ στήθους,
Ἀλλ' ἀπαλῆς νεάνιδος κρυφὸν προδίδει κάλλος,
Ἥτις τοὺς κλέφτας ἔνοπλος ἀκολουθεῖ 'ς τὰ ὄρη,
Ἐκ πείσματος τὴν πατρικὴν λιποῦσα κατοικίαν·
Διαμάντω δ' ὀνομάζεται ὁ Διαμαντῆς πλασμένος.»
Εἶπε κ' ἐρύθραν' ἡ αἰδὼς τὴν ὄψιν τῆς παρθένου·
Μὲ πεῖσμα δὲ κατέλιπε τὸ πλῆθος, καὶ δὲν εἶδε
Κάνεις τὴν νέαν ἔπειτα εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν.

Ἐν τούτοις δὲ παντάπασιν ἀτάραχοι τὸ ἄθλον
Νὰ λάβουν ἀγωνίζονται οἱ ἄλλοι δισκοβόλοι.
Μακρόθεν δ' ἔλαβεν ὁρμὴν ὁ Σακαρέλης πρῶτος,
Κ' ἐκτύπησε δεινῶς ἡ γῆ ὑπὸ τὸν μέγαν λίθον,
Ὅστις κατέπεσε βαρὺς εἰς τὠμαλὸν πεδίον.
Οὐδ' ἔχασε τὸ θάρρος του ὁ Καλιακούδας τότε·
Ἀλλὰ ποθῶν ἐφάμιλλος νὰ καταστῇ καὶ σπεύδων
Μὲ τὴν μεγάλην τέχνην του ἐκεῖνον νὰ νικήσῃ,
Ἵνα τιμήσῃ τ' Ἀγραφα, τὴν προσφιλῆ πατρίδα,
Μὲ δύναμιν ἐπέτεινε τοὺς μῦς ὑπὲρ τὸ δέον.
Κ' ἐν ᾧ τὸν πόδα ἔμελλε τὸν δεξιὸν νὰ θέσῃ,
Ὅπως κατόπον τεχνικὰ τὸν λίθον ἀκοντίσῃ,
Ὠλίσθησεν ὁ δυστυχὴς ἐξαίφνης εἰς τὴν χλόην,
Καὶ κάτω ὕπτιος πεσὼν ἀνέτεινε τὰ σκέλη·
Καὶ ζάλη τὸν κατέλαβε, οὐδ' ἠδυνήθη πάλιν
Νὰ ἐγερθῇ· ἀλλ' ἔπρεπε μὲ ὕδωρ νὰ τὸν βρέξουν,
Ὅπως ἐκ νέου δύναμιν τὰ μέλη ἀποκτήσουν.
Τοσοῦτον εἶχεν ἡ αἰδὼς κεντήσει τὴν ψυχήν του!

Καὶ ὅμως δὲν τὸν ἄφησεν ὁ Γάλλος ἀθυμοῦντα·
Ἀλλὰ μαστίγιον χρυσοῦν τῷ ἔδωκε νὰ φέρῃ,
Καὶ μὲ γλυκὺ μειδίαμα τὸν προσφωνεῖ ἑταῖρον,
Φιλοφρονῶν τὸν ἥρωα, καὶ θέλων νὰ ποδείξῃ
Ὅτι πολὺ τὸν ἐκτιμᾷ, κι' ἂς εἶχεν ἀποτύχει.
Ἐν τούτοις δὲ μετὰ χαρᾶς πολλῆς ὁ Σακαρέλης
Τὸ ὅπλον εἰς τὸν ὦμόν του τὸν δεξιὸν ἐπαίρει,
Κ' εἰς τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ σφικτὰ ζωννύει τὴν ῥομφαίαν,
Ἐν ᾧ τὰς χεῖρας ζωηρὰ οἱ θεαταὶ κροτοῦσι,
Καὶ πέριξ τοῦ νικήσαντος σκιρτῶσιν οἱ ἑταῖροι.

Αὖθις δὲ νῦν τοὺς παλαιστὰς ἐκάλεσεν ὁ κήρυξ
Νὰ δείξωσι τὴν δύναμιν τῶν εὐτραφῶν μυώνων.
Πρῶτος δ' εὐθὺς ἐπρόβαλε τῶν Καλαβρύτων ἥρως,
Ὁ ἀκουστὸς Πετιμεζᾶς, πελώριος τὸ σῶμα.
Πλησίον του δ' ἐπήδησεν εἰς τὴν στιγμὴν κι' ὁ Ἄραψ
Ἀγάπην πρὸς τὸν ἥρωα πολλὴν ἐπιδεικνύων,
Καὶ βλέπων ἀσκαρδαμυκτεὶ τί νεῦμα θέλει κάμει.
Ἐστάθη δὲ ὁ παλαιστὴς τοὺς πόδας διανοίξας,
Καὶ πρὸς τὸ πλῆθος μὲ φωνὴν μεγάλην οὕτως εἶπε·
«Ποῖος τὸν κλέφτην τοῦ Χελμοῦ ἐς τὴν πάλην θὰ νικήσῃ,
Ὃν κρέας ἔθρεψεν αἰγῶν ἀγρίων εἰς τὰ ὄρη,
Ψυχρὸς δ' ἀὴρ τὰ στήθη του ἐσκέπασε μὲ τρίχας;
Καὶ πόσους μὲν ἄχρι τοῦ νῦν κατέβαλον παλαίων
Ἀνθυμηθῶ δὲν δύναμαι· ἀλλά τις Τοῦρκος ἦλθεν
Ἐξακουσμένος ἀθλητὴς ἐκ τῶν Πατρῶν πρὸ χρόνων,
Ποθῶν νὰ μ' ἴδῃ καὶ ζητῶν νὰ δοξασθῇ νικῶν με.
Ἀλλ' ὅμως τὴν ὀφρὺν αὐτοῦ κατέβαλον ταχέως,
Κ' εἶπα· «τὴν νίκην μου διπλῆν πρὸς τοῦτον θὰ κερδήσω·
Τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν μὲ δυνατὸν σχοινίον
Ἐπὶ τοῦ στήθους μου σφικτὰ θὰ δέσω, καὶ μὲ μόνην
Τὴν δεξιὰν τὸν βάρβαρον θὰ ῥίψω ἀθλοφόρον.» »
Καὶ τότε μὲν ἐγέλασεν ὁ κομπορρήμων Τοῦρκος,
Κ' οἱ σύντροφοί του δ' ὅμοια ἐκάγχαζον ἀπαύστως,

Καὶ διηγοῦντο τὰ πολλὰ τοῦ ἀθλητοῦ βραβεῖα,
Ὁπόσα ἐς τῆς Ἀνατολῆς ἐκέρδησε τοὺς τόπους.
Ἀλλ' ὅτε μὲ τὸν ἕνα μου βραχίονα παλαίσας,
Αὐτὸν κατέρριψα χαμαί, ὡς παῖδ' ἀνὴρ ἀκμαῖος·
Τὰ δ' ὠτά του ὁ συριγμὸς ἐξέσχισε τοῦ πλήθους,
Ἔφυγε νύκτα, προσπαθῶν νὰ κρύψῃ τὴν αἰσχύνην·
Κ' εἰς τὸν Μωρέαν ἔκτοτε δὲν ἔλαβε τὴν τόλμην
Τὴν ἀκουσμένην τέχνην του πρὸς Ἕλληνας νὰ δείξῃ.»
Λέγει καὶ στέκει σοβαρὸς μηδέποτε προσμένων,
Ὅτι τὸ ἆθλον πρὸς αὐτὸν κάνεὶς θἀμφισβητήσῃ.
Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐβράδυνε διόλου νὰ προσέλθῃ
Ὁ Λεπενιώτης, καὶ σταθεὶς ἀπέναντι τῷ εἶπε·
«Πετιμεζᾶ, τὴν φήμην σου χρόνον πολὺν ἀκούω,
Καὶ χαίρω βλέπων σήμερον ἐπ' ἀληθείας ὅτι
Κι' ἡ Πελοπόννησος δεινοὺς τοὺς παλαιστὰς ἐκτρέφει.
Πλὴν ἄκουσον· ἂν τοῦ Χελμοῦ σ' ἐξέθρεψαν αἱ αἶγες,
Κι' ὕδωρ ὀρέων ἔκαμε τὰ στήθη σου δασέα,
Ἡ μήτηρ ἔθρεψεν ἐμὲ εἰς σπήλαιον μὲ κάπρων,
Ἄρκτων καὶ λύκων μυελούς· κ' ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχω
Διπλοῦς μαστοὺς τοῦ σώματος τὴν ῥώμην ἐκδηλοῦντας·
Ὅθεν οὐδόλως σήμερον ἡ Ῥούμελη θὰ σκύψῃ,
Κι' ἀναγνωρίσῃ παρευθὺς χωρὶς ἀγῶνας ὅτι
Πρωτεύουν εἰς τὸ πάλαισμα τὰ τέκνα τοῦ Μωρέα.»
Εἶπε κ' εἰς ἓν λεπτὸν εὐθὺς ἐπὶ τῶν ὤμων θέτουν
Ὁ εἷς τοῦ ἄλλου στερεῶς τὰς ῥωμαλέας χεῖρας·
Καὶ στέκουν ὅπως στέκουσιν αἱ στῆλαι τοῦ μαρμάρου,
Ἃς πελωρίους εἰς ναοὺς ἀρχαίους θεωροῦμεν·
Δεινῶς δὲ σείουν ἔπειτα τὸ γιγαντῶδες σῶμα,
Κ' οἱ ὀφθαλμοί των βάλλουσιν ἀδιακόπως φλόγας,
Ἐν ᾧ τοὺς μῦς ἐντείνουσι καὶ προσπαθοῦν ἀπαύστως
Ὁ εἷς τὸν ἄλλον κατὰ γῆς μὲ δύναμιν νὰ ῥίψῃ.
Καθὼς δ' ὁπόταν πλοῖόν τι ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων
Ἀδιαλείπτως σείεται, κ' οἱ ἐπιβάται τρέμουν,
Μήπως τὸ ὕδωρ ἔξαφνα ἐκ τῶν πλευρῶν εἰσέλθῃ·

Κι' ὅμως ἀμέριμνον αὐτὸ εἰς τὴν ὁδὸν προάγει,
Καὶ μάτην τὸ κλονίζουσιν αἱ αὔλακες τοῦ πόντου·
Ὁμοίως τότ' οἱ παλαισταὶ κλονίζουσιν ἀλλήλους
Ὥραν πολλήν· πλὴν παντελῶς κἀνεὶς δὲν κατορθόνει
Τὸν ἕτερον, ἀνώτερος δειχθεὶς, νὰ καταβάλῃ·
Ἱδρὼς δὲ ῥέει ἄφθονος, καὶ ἡ πνοὴ ἐξαίρει
Τὰ στήθη των ὀγκούμενα ἐκ τοῦ σφοδροῦ ἀγῶνος.
Οἱ πέριξ δὲ θεώμενοι συχνὰ στοιχηματίζουν·
Κι' ὁπόσους μὲν τῆς Ῥούμελης ἐγέννησαν τὰ ὄρη,
Ὁ Λεπενιώτης λέγουσι θὰ λάβῃ τὸ βραβεῖον,
Διότι ἔχει τὴν ἰσχὺν τῶν λύκων καὶ τῶν ἄρκτων·
Ὅσους δὲ πάλιν ἔθρεψαν αἱ γαῖαι τοῦ Μωρέα,
Ποθοῦσιν ὁ Πετιμεζᾶς τὸ ἆθλον νὰ κερδήσῃ.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ἀγανακτῶν πανοῦργος Μωραΐτης,
Ματαίως ὥραν ἱκανὴν νὰ ἴδῃ περιμένων
Ὁποῖον τέλος ἔμελλε τὸ πάλαισμα νὰ λάβῃ·
«Τί νὰ σοῦ κάμω; ἔπρεπε τοσοῦτον νὰ μὴν ἦναι
Εἰλικρινὴς ὁ ὀρεινὸς τῶν Καλαβρύτων ἥρως,
Ὅπως μὲ τέχνασμα μικρὸν τὸν ἐναντίον ῥίψῃ,
Λιγύζων μὲ τὸν πόδα του τὸ γόνυ τἀντιπάλου,
Ὅπως συνήθως κάμνουσι τὰ πονηρὰ παιδία,
Ὁπόταν ἰσχυρότερος ὑπεναντίος τύχῃ.»
Τοιούτους δόλους μελετᾷ τῆς Ἀρκαδίας γόνος,
Ποθῶν ἐξάπαντος μὲ πᾶν νὰ καταβάλῃ μέσον
Τῆς Ῥούμελης τὸν γίγαντα τὸ θρέμμα τοῦ Μωρέα.
Ὅμως τοιαῦτα δόλια οὐδὲ νὰ φαντασθῶσι
Ποτὲ θὰ κατεδέχοντο οἱ ἀληθῶς γενναῖοι,
Καὶ θεωροῦντες τὴν τιμὴν ὡς πρώτην ἀρετήν των.
Ὅθεν ἀπαύστως προσπαθοῦν καὶ σείουσιν ἀλλήλους
Οἱ παλαισταὶ τοὺς ἰσχυροὺς ἐντείνοντες μυῶνας.
Πλὴν τέλος ἐκουράσθησαν κ' οἱ θεαταὶ νοοῦντες
Ἀκάρπους τοὺς διηνεκεῖς τῶν παλαιόντων μόχθους,
Καὶ κἄπως πάντες ἤθελον νὰ καταλήξ' ἡ πάλη,
Ἰσόπαλοι δ' οἱ γίγαντες οἱ δύο νὰ κριθῶσι.

Τὴν γνώμην ταύτην τῶν πολλῶν καὶ ὁ Σφαλτὸς ἀκούσας,
Ὁ τὸν Μακρῆν ἀκολουθῶν πολύπειρος πρεσβύτης,
Λίαν φρονίμως ἔλυσε τῶν ἀθλητῶν τὴν ἔριν,
Τοιαῦτα μὲ γλυκύτητα εἰπὼν πρὸς ἀμφοτέρους·
«Ὦ τέκνα, ἐπεδείξατε τὴν δύναμιν ἀρκούντως·
Εἶσθε κ' οἱ δύο Γολιὰθ τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων·
Πλὴν μὴ ζητῆτε μάταια νὰ ἐξαντλῆτε ῥώμην,
Ἥτις θὰ γείνῃ χρήσιμος εἰς ἐθνικοὺς ἀγῶνας·
Ἀφήσατε τὰς χεῖράς σας, καὶ μὴ μοχθῆτε πλέον.»
Εἶπε κ' εὐθὺς οἱ παλαισταὶ τὰς χεῖράς των ἐκπλέκουν
Αἰδούμενοι τοῦ γέροντος τοὺς σεβασμίους λόγους.
Εἰς ἀμφοτέρους δ' ἔδωκεν ὁ Γάλλος Δονζιλῶτος
Ῥομφαίαν καὶ τουφέκιον, ἐπευφημούντων πάντων
Τοὺς ἀνικήτους ἀθλητὰς, τοὺς ἰσοπάλους ἄνδρας.

Ἐν τούτοις δὲ κυπάρισσον κατέδειξε μεγάλην
Ὁ κήρυξ κι' οὕτω βόησε· «τὴν κορυφὴν τίς θέλει
Τοῦ δένδρου τούτου δυνηθῆ μὲ σφαῖραν νὰ συντρίψῃ
Σταθεὶς μακρὰν ἀπόστημα πεντήκοντα βημάτων;»
Τότε δ' ἠγέρθη μὲ μακρὰν ὁ Σκούρτας λαζαρίναν,
Ὁπλίτης ἐκ τῶν Ἀθηνῶν τὴν γενεὰν καθέλκων.
Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀκαρνὰν προητοιμάσθη Κάρπος,
Καυχώμενος ὅτι μακρὰν κ' εὐστόχως σημαδεύει·
Κι' ὁ Παλαιόπουλος δ' ὁμοῦ πρὸς ἅμιλλαν ὡπλίσθη
Μεθ' ὅπλου φήμην ἔχοντος καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα,
Καὶ φέροντος ἐπιγραφήν· «τὸ τοῦ Καρπενησίου
Θανατηφόρον ὅρνεον τὸ ὅπλον εἶναι τοῦτο.»

Ἐν ᾧ δ' αὐτοὶ τὰ ὅπλα των γεμίζουν κ' ἑτοιμάζουν,
Ψιθυρισμὸς εἰς τῶν Κρητῶν τὸν ὅμιλον ἠκούσθη.
Ἐνταῦθα τὸν Καταλαχιᾶν οἱ σύντροφοι προτρέπουν
Νὰ δείξῃ πόσον εὔστοχα σκοπεύουν οἱ Σφακιῶται.
Καί τις αὐτῶν ἀπέτεινε 'ς τὸν ἥρωα τοιαῦτα·
«Μονόχειρ εἶσαι, ἀρχηγέ· πλὴν τοῦτο δὲν πειράζει;

Ἔχεις νικήσει ἅπαντας ἡμᾶς πολλάκις ἤδη,
Ὁπόταν χάριν παιδιᾶς σκοπεύωμεν εἰς δένδρα·
Καὶ θέλεις τώρα βέβαια τὴν Κρήτην μας τιμήσει,
Καὶ δείξει τί τουφεκιστὰς ἡ νῆσος αὕτη τρέφει,
Ὁποίους εἶχε πάντοτε, μάλιστα δὲ ὁπόταν
Οἱ Ἐνετοὶ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς ἀγρίους Τούρκους.»
Εἶπε, κι' ὁ ἥρως παντελῶς δὲν ἀπαντᾷ πρὸς ταῦτα·
Ἀλλὰ μὲ τὴν ἀριστερὰν ὅπλον μακρὸν ἐπαίρει,
Ὃ πρότερον ἐγέμισαν καλῶς οἱ σύντροφοί του.
Καὶ κἄπως ἐμειδίασαν οἱ ἄλλοι ὁπλοφόροι,
Πιστεύοντες ὅτι πολὺ θρασὺς ἐκεῖνος ἦτο,
Ὅστις μὲ μίαν ἤθελε νὰ σημαδεύσῃ χεῖρα,
Κ' εἰς ἄμιλλαν πρὸς ἀκουστοὺς νὰ ἔλθῃ σκοποβόλους.
Ὅμως τὸν Κρῆτα παντελῶς ὁ γέλως δὲν ταράσσει·
Ἀλλ' ἵστατ' ὑπερήφανος, συγκρύπτων τὴν ὀργήν του,
Κι' ἀφίνων ναποδείξωσι τὰ πράγματ' ἀκολούθως,
Ὁπόσον εἶχον ἄδικον τὸ θράσος του νὰ σκώπτουν.

Ἐν τούτοις πρῶτος τῶπλόν του ἐκένωσεν ὁ Σκούρτας·
Ἀλλ' ὅμως φύλλ' ἀπέκοψεν ἡ σφαῖρά του, καὶ μάτην
Τὸν σίδηρον μὲ προσοχὴν διεύθυνε μεγάλην.
Ἐπίσης δ' ἦχον μάταιον ἐποίησεν ἡ σφαῖρα
Τοῦ Κάρπου δύω δάκτυλα πλησίον διαβᾶσα·
Κ' ἐπέστρεφε βαρύθυμος πρὸς τοὺς συντρόφους πάλιν,
Ὁπότ' ὁ Παλαιόπουλος μὲ στόμφον ἐκαυχήθη·
«Αἴ! βέβαια δὲν δύνανται νὰ σημαδεύουν πάντες
Καθὼς τὰ τέκνα τωρεινοῦ, ψυχροῦ Καρπενησίου;
Ἰδέτε πόσον εὔκολα τὴν κορυφὴν θὰ κόψω!»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τὸν σίδηρον ἰσάζει μὲ τὰς χεῖρας·
Ταχέως δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὴν βάσιν στρέφει·
Πλὴν μάτην μὲ τὸν δάκτυλον τὸν πετεινὸν ἑλκύει,
Δὲν θέλει ὁ πυρόλιθος σπινθῆρας νὰ ἐκβάλῃ·
Καὶ τἄλλοτε πειθήνιον τουφέκιον τὴν ὥραν
Αὐτὴν τὸν ἐγκατέλιπε· δεινὴ δ' ὀργὴ τὸν ἄνδρα

Κατέλαβε, καὶ κατὰ γῆς μ' ὁρμὴν πολλὴν τὸ ῥίπτει.
Ἐρράγη δὲ καὶ τρίμματα ὁ σίδηρος κατέστη,
Ἐν ᾧ πληροῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κτήτορος τὸ δάκρυ,
Τὸ δ' ἄλγος του πραΰνουσιν οἱ σύντροφοι μὲ κόπον.

Νῦν δὲ παντάπασιν ὁ Κρὴς στιγμὴν δὲν χάνει μίαν.
Ἀλλ' ἅμα τὴν σειρὰν αὐτοῦ ἐνόησεν ἐλθοῦσαν,
Ἀπὸ τῶν ἄνω τὸ μακρὸν αὐτοῦ λαμβάνει ὅπλον,
Κ' ἔπειτ' εὐθὺς μ' ἕνα παλμὸν εἰς τὴν παλάμην φέρει
Τὸ κάτω μέρος, στερεὰ τὸν σίδηρον εὐθύνων·
Κατόπιν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καταίρων σημαδεύει.
Βροντὴ δ' ἠχεῖ, κ' ἡ κορυφὴ τῆς κυπαρίσσου πίπτει
Κομμένη, ὡς ἂν πέλεκυς ὀξὺς τὴν εἶχε κόψει.
Κροτοῦν δὲ νῦν οἱ θεαταὶ μ' ἰσχὺν πολλὴν τὰς χεῖρας,
Καὶ θάμβος ἔλαβε δεινὸν τοὺς ὑπλοφόρους πάντας.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν Ἀκαρνὰν ἀνώτερος τοῦ φθόνου·
«Τὸ ἤκουον καὶ πρότερον ὅτι καλῶς σκοπεύουν
Οἱ Κρῆτες, ἀλλὰ σήμερον τοὺς βλέπω ἀνωτέρους
Τῆς φήμης, ὅτε μᾶς νικᾷ μονόχειρ τῶν Σφακίων.
Πλὴν τοῦτο φθόνον παντελῶς δὲν πρέπει νὰ ἐγείρῃ·
Καὶ τοὐναντίον μὲ χαρὰν ὁ Ἕλλην ἂς μανθάνῃ,
Ὅτι κ' αἱ νῆσοι τρέφουσι τοιούτους στρατιώτας.»
Ταῦτ' εἶπε· σπεύσας δ' ἔσφιξε τοῦ νικητοῦ τὴν χεῖρα
Τὴν μόνην· τὸν ἀσπάζεται δ' ὡς μήτηρ εἰς τὰ χείλη,
Ἐν ᾧ ἐκεῖνος μὲ πολλὴν ἀγερωχίαν τἄθλον
Οὐδόλως θέλει νὰ δεχθῇ· ἀλλὰ τοιαῦτα λέγει·
«Συνήθειαν δὲν ἔχομεν τὸ παλαιόν μας ὅπλον
Οἱ Κρῆτες νἀπολείπωμεν, κι' ἂν ἄλλο μᾶς προσφέρουν
Ὁλόχρυσον, πωλούμενον ἀντὶ λιρῶν χιλίων.
Ὅθεν αὐτό, παρακαλῶ, νὰ δώσετ' εἰς ἐκεῖνον,
Ὅστις ἀπέτυχ' ἕνεκα συμπτώσεως τυχαίας.»
Ἤδη δὲ πάντες ζωηρὰ κροτοῦν τὰς χεῖρας πάλιν
Θαυμάζοντες τὸ φρόνημα τοῦ ἥρωος Σφακιώτου·
Ἐν ᾧ τὸν Παλαιόπουλον ὁ Γάλλος περιζώννει

Μὲ τὴν ῥομφαίαν καὶ κοσμεῖ μὲ τἀπαστράπτον ὅπλον!
Καὶ κἄπως ὁ περίλυπος παρηγορήθη κλέφτης
Νοῶν ὅτι δὲν ἔχασεν ὁλοτελῶς τὴν δόξαν,
Ἀλλ' ἐκτιμοῦν οἱ Ἕλληνες αὐτὸν κι' ἀποτυχόντα.

Ἐν τούτοις δὲ προήλασεν εἷς Θεσσαλὸς ἐφ' ἵππου
Προτείνων ἱπποδρόμιον νὰ κάμουν ὅσοι θέλουν·
Τοιαῦτα δ' εἶπε· «παντελῶς δὲν θέλω 'γὼ βραβεῖον,
Ἀλλὰ τὴν τέχνην μου ἁπλῶς ἐπιθυμῶ νὰ δείξω.
Εἰς ἅμιλλαν τὸν ἵππον του ἂς φέρῃ ὅστις θέλῃ.»
Εἶπε κ' ἱππεῖς προέβησαν μὴ ἔχοντες διόλου
Ἐφίππια· σχοινία δὲ εἰς σίδηρον δεμένα,
Θεμένον εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ στόματος τῶν ἵππων,
Ἐκράτουν ἀντὶ χαλινῶν τὴν δύναμιν τῶν ζώων·
Πρὸς τοὺς Κενταύρους δ' ὅμοιοι τοὺς παναρχαίους ἦσαν,
Οἵτινες, ὅπως ἔλεγον, ἀνθρώπου στῆθος εἶχον
Καὶ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ γαστὴρ κι' οἱ πόδες ἦσαν ἵππου.
Πρῶτος δὲ πάντων Μακεδὼν προέβαλ' ἱππηλάτης
Ἐκ τῆς Βοσνίας κέλητα ἑξακουστὸν ἱππεύων·
Δεινὸν δ' ἐπεχρεμέτισε τὸ ζῶον ὅταν ἦλθεν
Ἐκεῖ, ὁπόθεν ἔμελλον νἀρχίσωσι τὸν δρόμον·
Καὶ πλήττων μὲ τὸν πόδα του ἀγέρωχα τὸ χῶμα,
Ἐδήλου ὅτι παντελῶς δὲν θέλει ἐπιτρέψει
Εἰς ἄλλον νικητήρια τοῦ τάχους νὰ κερδήσῃ.
Εἶχε δὲ σῶμα μέτριον, πλὴν πλῆρες εὐρωστίας,
Κι' ἔλαμπε ἡ λεί' αὐτοῦ δορὰ κι' ἡ μελανή του χαίτη
Ὡς ὕαλος ἀνταναklῶν ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Κατόπιν τούτου Βοιωτὸς προήλασεν εἰς ἵππον
Ἔχοντα μέγ' ἀνάστημα, κι' ἀγέρωχον τὸ βῆμα.
Συχνὰ δ' ἐπήγειρ' ὑψηλὰ τὴν χαίτην, καὶ πολλάκις
Προέβαλλε τὸ μέτωπον, ὡς θέλων νἀποδείξῃ,
Ὅτι καλῶς ἐγίνωσκε, μ' ὁποῖον κάλλος εἶχεν
Ἡ φύσις ἡ φιλόστοργος τὸ σῶμά του κοσμήσει.

Ποικίλον δ' εἶχεν ἡ δορὰ τὸ χρῶμα, καὶ τὴν χαίτην
Τὴν ἐρυθρὰν ἐρρύπαινεν ἐνίοτε ἡ κόνις,
Ὁπόταν κἄποτ' ἔνευεν ἐμπρὸς τὴν κεφαλήν του.
Λευκοὶ δ' οἱ πόδες ἔλαμπον ὡς ἡ χιών, καὶ τούτους
Καλπάζων ἤγειρε συχνὰ καὶ γαυριῶν, ὡς κόρη,
Πρὸς τὴν ὁποίαν ἅπαντες τὰ βλέμματά των στρέφουν
Οἱ νέοι, καὶ φιλάρεσκον τὴν κάμνουσι νὰ γείνῃ.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ Βοιωτὸς τὸν ἵππον ἐπιδείξας·
«Κάνεὶς μὴ βάλῃ κατὰ νοῦν ὅτι θὰ μὲ περάσῃ·
Ἀραβικὴν ὁ ἵππος μου τὴν γενεάν του ἔχει,
Κι' εἰς τὴν Ἀσίαν ἔθρεψεν αὐτὸν νομὴ παχεῖα·
Οὐδ' ἔχω τοῦτον παντελῶς μὲ χρήματ' ἀγοράσει·
Ἀλλ' εἰς τὴν Σμύρνην ἄλλοτε μὲ τοὺς συντρόφους πλεύσας,
Παρ' Ἄραβος τὸν ἔλαβον ἀνταμοιβήν, διότι
Μὲ δόλον εἰς τὰ Τάρταρα τῆς γῆς τὸν εἶχα στείλει
Νὰ ἴδῃ τὸν προφήτην του καὶ τῶν Οὐρὶ τὰ κάλλη.»
Οὕτως ὁ κλέφτης ἀφελῶς τὸν τρόπον ἐξηγήθη,
Καθ' ὃν τὸν ἵππον ἔλαβε, κ' οἱ θεαταὶ γελῶντες
Μετ' εὐθυμίας ἤκουσαν τὸν λόγον τὸν ἀστεῖον,
Ὁπόταν ἵππον κάτισχνον ὡδήγησ' Ἠπειρώτης·
Πηδήσας δ' εἰς τὰ νῶτά του τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ἡ καλλονὴ τοῦ ἵππου σου δὲν μ' ἐκθαμβοῖ διόλου,
Οὐδ' ὁ ἀστεῖος λόγος σου, πῶς ἔχεις τὸν ἁρπάσει·
Καθότι πώποτ' οἱ παχεῖς καὶ τρυφηλῶς θρεμμένοι
Δὲν τρέχουσι καλλίτερον τῶν ἰσχνοσάρκων, ὅταν
Ἐντείνῃ γύμνασις συχνὴ τῶν ἄκρων τοὺς μυῶνας.
Θὰ μάθῃς δὲ νὰ προτιμᾷς τῶν Γκέκιδων τοὺς ἵππους,
Οὓς τρέφουν χόρτα τρυφερὰ εἰς ὀρεινὰ πεδία.»
Τὸν λόγον μόλις ἔπαυεν, ὁπότ' ἐφάν' εἰς ἵππον
Μικρὸν πολὺ Καρύστιος· κ' ἐπὶ τῆς γῆς οἱ πόδες
Τοῦ ἀναβάτου ἤγγιζον· πολὺς δ' ἠγέρθη γέλως,
Καὶ πάντες μὲ τὸν δάκτυλον ἐδείκνυον τὸ ζῶον.
Ἠρέθισε δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ νησιώτου τοῦτο,
Κ' αἱ παρειαί του ἄναψαν ἐκ τῆς φιλοτιμίας·

Διὸ σφοδρῶς ἐκτύπησε τοῦ ἵππου τὴν γαστέρα
Ὠθῶν τοὺς πόδας δυνατὰ· ὡς ἔγχελυς δ' ἐκεῖνος
Διολισθαίνων ἔφυγε πολὺ μακρὰν τοῦ πλήθους.

Ὕστατος πάντων ἔφθασεν ἱππότης τῆς Γαστούνης
Εἰς ἵππον ἔχοντα χροιὰν τῆς τέφρας γλυκυτάτην.
Μετὰ ῥυθμοῦ δ' ἐβάδιζε τὸ ζῶον ὡς νεᾶνις,
Ἥτις μὲ νέον προσφιλῆ προάγει χαριέντως
Συμπλέκουσα τὴν δεξιὰν εἰς τὸν βραχίονά του.
Διδάσκουσι δ' ἐπίτηδες ἐκεῖ τὸ βῆμα τοῦτο
Διὰ σχοινίων δένοντες τοὺς πόδας τῶν ἀλόγων,
Ἐν ᾧ βαδίζουν, καὶ πολὺν ἀσκοῦντες ταῦτα χρόνον.
Οὐδένα λόγον δ' ὁ ἱππεὺς ὁ τῆς Γαστούνης εἶπεν·
Ἀλλ' ἔστη μετὰ σιωπῆς τὸ σύνθημα προσμένων,
Ὅπερ τοὺς ἵππους ἔμελλεν εἰς δρόμον νὰ ἐμβάλῃ·
Κι' ἐνόμιζες ὅτι πολλὴν πεποίθησιν ἐμφαίνων
Τὰς φλυαρίας τῶν λοιπῶν ἱππέων κατεφρόνει.

Κι' ἤδη τὴν θέσιν ἕκαστος κατέλαβε, καὶ πάντες
Προσμένουσιν οἱ θεαταὶ τὸν νικητὴν νὰ ἴδουν·
Κι' ὑπομονὴν δὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ συχνὰ προτρέπουν
Διάφοροι νὰ ἀρχίσωσιν· «ἐμπρὸς» δὲ κράζει τέλος
Φωνὴ μεγάλη τῶν λοιπῶν πασῶν ὑπερτεροῦσα·
Οἱ δ' ἵπποι μόνοι πάραυτα, λαθόντες τοὺς κυρίους,
Κινοῦν μετὰ σφοδρᾶς ὁρμῆς νὰ λάβουν τὰ πρωτεῖα.
Τὸ πρῶτον δὲ χρεμετισμοὶ ἀντήχουν πανταχόθεν,
Κ' ἐρράντιζον ἀφροὶ λευκοὶ τὰ ἔμπροσθεν τῶν ζώων·
Πλὴν ἔπειτ' εἰς κονιορτοῦ ἐκρύβησαν νεφέλην,
Κι' ὀλίγοι τίς ἐπρώτευε διέκρινον εὐκόλως.
Ἀλλ' τέλος ὁ Καρυστινὸς ἀπέμεινεν ὀπίσω,
Καὶ μάτην ἔβαλλε βοὴν τὸν ἵππον του προτρέπων·
Ἐκεῖνος δὲν ἠδύνατο μὲ τὰς βραχείας κνήμας
Νὰ φθάσῃ τοὺς ἐκτείνοντας τοὺς πόδας των εἰς μῆκος.
Τὴν θλῖψιν δὲ παρηγορῶν ὁ ἀναβάτης εἶπε·

«Ἐβάρυνε τὸ ζῶόν μου τὸ συνεχὲς πεδίον,
Θαμβόνει δ' ὁ κονιορτὸς τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του.
Εἰς ὄρος ἤθελε πολὺ καλλίτερα βαδίζει·
Κι' εἴς οἴκων ἔτι κλίμακας εὐκόλως ἀναβαίνει.»
Τοιαῦτα λέγει· ἀλλὰ τίς τὸν ἡττηθέντ' ἀκούει;
Τὸν Βοιωτὸν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀκολουθοῦσι πάντες,
Ὅστις μακρὰν ἀπέλιπε τοὺς ἄλλους ἱπποδρόμους.
Πλὴν αἴφνης δένδρου πρόσοψις τὸ ζῶόν του ξιππάζει·
Τοὺς πόδας αἴρει, καὶ χαμαὶ τὸν ἀναβάτην ῥίπτει.
Ἀλλὰ δὲν φεύγει παντελῶς, προδότης τοῦ αὐθέντου·
Ἵστατ' ἐκεῖ, ἕως αὐτὸς ἐκ νέου τὸν ἱππεύσῃ·
Ματαίως ὅμως, ἐπειδὴ ὁ τῆς Γαστρύνης ἤδη
Ἱππεὺς τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἶχ' εὐκολα περάσει·
Κι' οἱ Μωραῖται στέφανον ποιήσαντες ἐκ φύλλων
Περιχαρεῖς ἐκόσμησαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου,
Ὅστις ἐτίμησεν αὐτοὺς νικήσας εἰς τὸν δρόμον.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν ἑλκύουν
Οἱ παῖδες, περὶ παιδιᾶς ἀσκούμενοι ποικίλας·
Ἐβόων δὲ κι' ἡ ὄψις των ὡς ἄνθραξ ἐπυροῦτο·
Καθότι πάντες ἤθελον νἀναδειχθῶσι πρῶτοι,
Κι' ἐφιλονείκουν ζωηρὰ τὰς χεῖρας των κινοῦντες,
Ἄν τις αὐτῶν παρέβαινε τῶν παιδιῶν τοὺς νόμους,
Καὶ δι' ἀπάτης ἤθελε τοὺς ἄλλους νὰ νικήσῃ.
Ὀλίγον δὲ μετὰ φωνῶν ἐρίσαντες, καὶ πάλιν
Μετ' εὐθυμίας ἤρχιζον νὰ παίζουν πρὸς ἀλλήλους,
Ταχέως λησμονήσαντες τὰς ἔχθρας τὰς προτέρας.
Εἰς τὴν γραμμὴν δ' ἐτίθεντο, καὶ κύπτοντες τὸ νῶτον
Ἀσείστως εἰς τὰ γόνατα ἐπήρειδον τὰς χεῖρας·
Κι' ἄλλοι λαμβάνοντες ὁρμὴν μακρόθεν ὑπεράνω
Τῶν κεφαλῶν των μ' ἐλαφρὸν τὸ βῆμα διεπήδων,
Ὀλίγον ἐπιψαύοντες τῶν κάτωθεν τοὺς ὤμους.
Ἄλλοι δὲ ζώνην ἔχοντες εἰς χεῖρας προσεπάθουν
Τοὺς ἄλλους νὰ ἐγγίσωσι· καὶ αἰχμάλωτος ἐκείνων

Ἐθεωρεῖτ' ὁ ἐγγιχθεὶς ὀλίγον μὲ τὴν ζώνην·
Ἐπὶ τῶν ὤμων δ' ὤφειλε τὸν νικητὴν νὰ φέρῃ
Εἰς ἓν διάστημα μικρόν. Στρατόπεδα ποιοῦντες
Μὲ βίαν ἔτρεχον πολλὴν εἰς ἄλλο μέρος ἄλλοι·
Κι' ἔτρεχεν ἄφθονος ἱδρὼς ἐκ τῶν θερμῶν μετώπων,
Ἐν ᾧ τὴν νίκην ἤθελον μὲ ζῆλον νὰ κερδήσουν.
Καὶ λίθους ἀλλαχοῦ μικροὺς σωρεύσαντες, ἀλλήλους
Ἐπετροβόλουν κ' ἔθραυον συχνὰ τὰς κεφαλάς των,
Χωρὶς τὸ αἷμα παντελῶς φρικίασιν νὰ φέρῃ.
Τοσοῦτον εἶχ' ἡ ἅμιλλα ἀνάψει τῶν παιδίων!
Καὶ πρῶτον μὲν δὲν ἤθελες εὐκόλως διακρίνει,
Ποῖον τῶν δύω παιδικῶν ἑνίκα στρατοπέδων·
Δεινοὶ δὲ μόνον συριγμοὶ τῶν σφενδονῶν καὶ λίθων
Καὶ προτροπαὶ μετὰ βοῆς εἰς τὸν ἀέρ' ἀντήχουν·
Πλὴν αἴφνης τῶν ἀριστερῶν ὁ ἀρχηγὸς βαρέως
Ἐτραυματίσθη, καὶ μ' ὁρμὴν οἱ δεξιοὶ μεγάλην
Ἐμπίπτουσι νοήσαντες τῶν ἄλλων ἀταξίαν·
Νῦν δὲ τροπὴ κατέλαβε σφοδρὰ τοὺς εὐωνύμους,
Κι' ὁ μέγας πετροπόλεμος ταχέως κατεπαύθη,
Ἀθύμως τῶν ἀριστερῶν ὁμολογούντων ἥτταν.

Οὕτω τοὺς πάντας ζωηροὶ φαιδρύνουσιν ἀγῶνες·
Ἐν τούτοις δὲ τὴν ὄρεξιν ἡ κνίσσα γαργαλίζει,
Εὐώδης ἐκ τῶν ὀβελῶν προσβάλλουσα τὴν ῥῖνα·
Καί τις ἀνέκραξε φωνή, ὅτι τὰ πάντα ἔχουν
Ἑτοιμασθῆ, κι' εἶναι καιρὸς νὰ λάβωσι τὸ γεῦμα.
Εὐθὺς δὲ νῦν ἐπέρχεται τῶν θεαμάτων κόρος,
Καὶ τοῦ στομάχου θέλουσι τὰς ἵνας νὰ στηρίξουν.
Οὐδ' ἀνομοίαν ἔδειξαν διάθεσιν οἱ Γάλλοι·
Ἀλλὰ κελεύουν πάραυτα τὰ πλήθη νὰ καθίσουν·
Κι' ἐλάτης φύλλα στρώσαντες τοὺς ὀβελοὺς νὰ φέρουν,
Οἱ ἔχοντες τὴν ἐντολὴν τὸ γεῦμα νὰ προσφέρουν.
Τὰς κνήμας δὲ σταυροειδῶς νὰ θέσουν δὲν βραδύνουν
Ἐπὶ τῆς χλόης οἱ τὸ πρὶν θεώμενοι τοὺς ἄθλους.

Καρυκευμάτων δ' ἐντελῶς μὴ ἔχοντες ἀνάγκην
Νὰ οἰξωσι τὴν ὄρεξιν οἱ ῥωμαλέοι ἄνδρες,
Μ' ὁρμὴν ἐνέπεσον πολλὴν, κι' ἁρπακτικὰ συντρώγουν.
Διόλου δὲ δὲν ὁμιλοῦν τὸ πρῶτον οἱ συμπόται,
Ἀλλ' ἄφωνοι θεμέλια εἰς τὴν κοιλίαν θέτουν·
Ἀργὰ δ' ἀφοῦ ἐπήλλαξαν τὰς πλόσκας εἰς τὰς χεῖρας,
Λαλίστεροι καθίστανται τῶν πρωϊνῶν ὀρνίθων·
Καὶ πόθον εἰς τὸ στῆθός των αἰσθάνονται νὰ κούσουν
Τόνους πατρίου μουσικῆς, κλεφτῶν προτέρων ἄθλους.

Κι' ἤδη παντοίους κάμνουσι συλλόγους περὶ λύρας
Κι' ἀσκαύλους, συνοδεύοντες φωνὰς ἐναρμονίους.
Πρὸς μέγαν δ' ἐνθουσιασμὸν ἐξάπτονται τὰ πλήθη,
Ἀκούοντα τῶν πρότερον τὰς τεραστίους πράξεις.
Κι' ὁ Βάκχος δὲ τὴν ἔξαλλον μανίαν ἐπιτείνει·
Καὶ πάντες ᾄδουν ἐθνικὰς ᾠδὰς ἐνθουσιῶντες.
Τὴν προσοχὴν δ' ἑλκύουσι τῶν θεατῶν οἱ ναῦται,
Οὓς ἤγαγε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ νέος Κουντουριώτης.
Οὗτοι ποικίλας ἔκαμνον ὀρχούμενοι κινήσεις
Ἀρειμανίους σείοντες ῥομφαίας βαρυτίμους,
Πεποικιλμένας μὲ λαμπροὺς ἀδάμαντας εἰς τἄνω.
Εἰς τοὺς ὀδόντας φέρουσιν ἄλλοι αἰχμὰς ὀξείας,
Καὶ πλήττουν συνεχῶς τὴν γῆν μὲ τὴν ἀδρὰν παλάμην.
Καί τις αὐτῶν, καλούμενος Θρασάνης, ἐμπηγνύει
Μαχαίρας δύο εἰς τὴν γῆν· εἰς τὰς λαβὰς δὲ τούτων
Ἐρείδει τὰς παλάμας του· κατόπιν δὲ τὸ σῶμα
Ἐπήγειρε μετέωρον, εἰς τρόπον ὥστ' οἱ πόδες
Πρὸς τἄνω νὰ ἐπαίρωνται, ἡ κεφαλὴ δὲ κάτω.
Πλαγίως δὲ μετέπειτα πρηνὲς τὸ σῶμα κλίνων
Ἐρείδει τοῦτο εἰς αἰχμὴν μαχαίρας, ἣν εἷς ἄλλος
Ὑπὸ τὴν ζώνην ἔθηκεν αὐτοῦ τὴν μεταξίνην,
Ἐκ τῆς λαβῆς δ' ἀπέσυρε κατὰ μικρὸν τὴν χεῖρα·
Ὥστ' ἐπὶ τρεῖς ἐφέρετο ὁ ὀρχηστὴς μαχαίρας.
Χειροκροτοῦσι δ' ἅπαντες θαυμάζοντες τὴν τόλμην,
Ἣν εἶχον ἐπὶ μαχαιρῶν εὐκόλως νὰ χορεύουν.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΔ'.

Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα γίνεται πολυπληθὲς τὸ μέρος,
Ἔνθ' ἐτραγῴδει λυρῳδὸς τοῦ ξακουστοῦ Σουλίου.
Ἐνταῦθα δὲν ἐφαίνοντο οἱ ἄδοντες διόλου.
Τοσοῦτον ἔζωννεν αὐτοὺς πυκνὸν τὸ πέριξ πλῆθος!
Καί τινες ἔχοντες βραχὺ τἀνάστημα 'ς τοὺς ὤμους
Ἐπέβαινον τῶν ὑψηλῶν συντρόφων των πηδῶντες.
Τοσαύτην εἶχον ἔφεσιν νἀκούσουν καὶ νὰ ἴδουν
Τοὺς ἀκουσμένους πανταχοῦ ὁπλίτας τοῦ Σουλίου!
Οὕτω δ' εἷς νέος Ἀκαρνὰν πρὸς τοὺς Σουλιώτας εἶπε·
«Τίς ἐξ ὑμῶν τὸν ἔνδοξον ἀγῶνα θὰ ἐκθέσῃ
Τὸν ἐξαπλώσαντα παντοῦ τὴν φήμην τοῦ Σουλίου;
Διηγηθῆτε· ἅπαντες νἀκούσωμεν ποθοῦμεν.»
Τότε Σουλιώτης πολιὸς, καπνίζων μ' ἡσυχίαν,
Πολὺ δὲ μὴ τερπόμενος εἰς ἄσματα καὶ πότους,
Ἀλλὰ ποθῶν τὴν ἤρεμον μετ' ἄλλων ὁμιλίαν,
Ἀσμένως πρὸς τοὺς θεατὰς ἀπέτεινε τὸν λόγον·
«Καθίσατε νἀκούσετε τὴν δόξαν τοῦ Σουλίου·
Ἐκεῖ μετὰ τῶν ἀετῶν συζῶσιν οἱ ἀνδρεῖοι
Μετέωροι εἰς κορυφὰς ὀρέων ἀποκρήμνων.
Τοὺς κεραυνοὺς τοὺς θραύοντας τοὺς βράχους των ἀκούουν
Ἀτάραχοι, καὶ τέρπουσι τὰ ὦτα εἰς τὸν κρότον,
Ὅν χείμαρρος ἀποτελεῖ ῥηγνύμενος εἰς βράχους,
Εἰς χάσμα δὲ τὴν φοβερὰν ὀργήν του καταπαύων.

Αἱ δρῦς καὶ πεῦκαι πανταχοῦ τὸ ὅμμα καταθέλγουν·
Κι' ὡς ὀβελοὶ τὸν ὑψηλὸν αἰθέρα φοβερίζουν
Ἀκρώρειαι ἀπότομοι ἐκλάμπουσαι 'ς τὸ σκότος,
Ὁπόταν χύνωσι τὸ φῶς αἱ ἀστραπαὶ τὴν νύκτα.
Οἱ ἄνανδροι δὲν ἔχουσιν ἐνταῦθα κατοικίαν,
Ἀλλὰ χωρίζουσιν αὐτοὺς εὐθὺς αἱ σύζυγοί των,
Ἢ τοὺς διώκουσι μακρὰν αἱ αὐστηραὶ μητέρες.
Ὅπλα φοροῦσιν ἅπαντες, κι' οἱ γέροντες κι' οἱ παῖδες·
Μὲ ταῦτα τρώγουν, πίνουσι, κοιμῶνται καὶ χορεύουν,
Εἰς τοὺς ναοὺς ἐμβαίνουσι καὶ τοὺς νεκρούς των θάπτουν·
Τὸν ὑψηλὸν αὐχένα των πρὸς ἄροτρον δὲν κύπτουν,
Ἀλλ' αἶγες τρέφουσιν αὐτοὺς καὶ χοῖροι ποιφάγοι,
Κι' ἡ λεία, ἣν οἱ βάρβαροι ὀφείλουν νὰ παρέχουν,
Ἢ Ἕλληνες ψευδώνυμοι, τὸν τράχηλον εὐκόλως
Ὑπὸ τὸν Τοῦρκον κάμπτοντες μὲ βίαν ἢ μὲ δόλον.
Οἱ βράχοι των τὸ ἄσυλον τῶν διωγμένων εἶναι
Κι' ἀκρόπολις, ὡς κιβωτὸς τοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους,
Ὁπόθεν ὁρμητήριον οἱ μαχηταὶ θὰ ἔχουν,
Οἱ μέλλοντες τὴν ἔγερσιν τοῦ γένους νὰ σαλπίσουν.»

«Κι' ὅμως αὐτὴν τὴν φωλεὰν τῶν εὐγενῶν λεόντων
Δὲν δύναται ἀκμάζουσαν ἡ ὕαινα νὰ βλέπῃ,
Ἣν τρέφουσιν οἱ γογγυσμοὶ τῆς δυστυχοῦς Ἠπείρου.
Ὅθεν δημίους ἔπεμψε τὸ πρῶτον τρισχιλίους
Νὰ σφάξουν ἄνευ ἀφορμῆς τὰ τέκνα τοῦ Σουλίου.
Ἀλλὰ δεινὸν ἀντήχησε τὸ πῦρ ἀπὸ τῶν βράχων,
Κι' ἐλίπαναν τὴν μαύρην γῆν τὰ πτώματα τῶν Τούρκων.
Οἱ δ' ὀρεινοὶ πλειότερον λαβόντες ἤδη θάρρος,
Πρὸς τὰ πεδία φέρουσι τὸν νικηφόρον πόδα,
Καὶ πῦρ εἰς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐμβάλλουν τὰ τζαμία.
Θυμὸς δὲ καίει τρομερὸς τοῦ Ἀλβανοῦ τὸ στῆθος,
Κι' «ἐκδίκησιν, ἐκδίκησιν» νυχθημερὸν φωνάζει.
Τὸν δόλον δ' εἰς τὸ ἄγριον αὐτοῦ προσθέτων ἦθος,
Τοσαῦτα πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς ἀλωπεκώδη γράφει·

«« Ἀγαπητέ μου Μπότσαρη κι' ἐξακουστὲ Τσαβέλλα,
Πρὸς ἄνδρας ἔχω πόλεμον, τοῦ θρόνου μου ἀντάρτας,
Καὶ χρείαν ἔχω ἀκουστῶν ἁπανταχοῦ ἡρώων.
Ὅθεν ταχέως λάβετε τοὺς ἄνδρας τοῦ Σουλίου,
Κ' ἐλᾶτε· μόνον τὄνομα τῶν Σουλιωτῶν θὰ τρέψῃ
Εὐθὺς εἰς ἄτακτον φυγὴν τοὺς ἰσχυροὺς ἐχθρούς μου.
Πλουσία θέλει ἀμοιβὴ τοὺς κόπους σας πληρώσει.» »
Τοιαῦτα γράφων ἤλπιζε νὰ σύρῃ πρὸς τὸ δίκτυ
Τοὺς ὀρεινοὺς τοὺς ἀφελεῖς τὸν βίον καὶ τοὺς τρόπους.
Ἀλλ' ὅμως κατενόησαν ταχέως τὴν παγίδα
Οἱ γέροντες οἱ τῶν Φαρῶν ἡγούμενοι, καὶ γράφουν
Τοιαῦτα πρὸς ἀπάντησιν· «« Ποτὲ δὲν συνειθίζουν
Οἱ τοῦ Σουλίου κάτοικοι νὰφίνουν τὴν πατρίδα,
Παράδεισον ἐπίγειον νομίζοντες τὰ ὄρη,
Ἐν οἷς ἀέρα ἀμιγῆ κακίας ἀναπνέουν.
Ἀλλ' ἑβδομήκοντ' ἐκλεκτοὺς σοὶ πέμπουν στρατιώτας,
Καὶ μετ' αὐτῶν τὸν ἀρχηγὸν Τσαβέλλαν· διὰ τούτων
Τοὺς πάντας θέλεις δυνηθῆ ἀντάρτας νὰ δαμάσῃς,
Κι' ἂν ἔχωσι τὸν πληθυσμὸν τῆς ἄμμου τῆς θαλάσσης.» »
Ἐδάγκασε τὰ χείλη του ὁ τύραννος ἀκούσας
Τοιαύτην τὴν ἀπάντησιν· καὶ δὲν ἐλπίζει πλέον
Νὰ σφάξῃ καθὼς πρόβατα τοὺς ἄνδρας τοῦ Σουλίου.
Ἀλλὰ τοὐλάχιστον τινὰς εἰς πέδας νὰ δεσμεύσῃ
Ποθεῖ, κ' εἰς φυλακὴν σκληρὰν νὰ κλείσῃ τὸν Τσαβέλλαν.
Ὅθεν ἀσμένως δέχεται τὸλίγον τοῦτο πλῆθος
Τῶν ἑβδομήκονθ' ὁπλιτῶν· κινεῖ δ' εἰς ἐκστρατείαν.
Ἀφοῦ δ' ἐφ ὥρας ἱκανὰς ἐβάδισαν, προστάττει
Πλησίον δροσερᾶς πηγῆς μικρὸν νἀναπαυθῶσι.
Καὶ τότ' οἱ χαῦνοι ἔπεσον ἐπὶ τῆς χλόης Τοῦρκοι
Καπνίζοντες τὰς πίπας των· ὡμίλουν δὲ σπανίως,
Ὁπόσον ἀπεθαύμαζον τὸ ἔαρ ἐκδηλοῦντες.
Οἱ δ' Ἕλληνες τὰς πατρικὰς δὲν λησμονοῦν ἀσκήσεις·
Ἀλλ' ἤρχισαν νὰ τρέχωσι, να ῥίπτωσι τὸν λίθον
Καὶ νὰ πηδῶσι· πάντων δὲ ὁ Φῶτος ὑπερεῖχεν,

Ὡραῖος νέος καὶ υἱὸς τοῦ ἀρχηγοῦ Τσαβέλλα.
Πάντας αὐτὸς ἐνίκησε δισκοβολῶν καὶ τρέχων·
Ἀλλ' ὅτε κ' εἰς τὸ πήδημα ὑπέρτερος ἐφάνη,
Ἐκτύπησεν ὁ ἄτιμος Σατράπης τὰς παλάμας·
Καὶ παρευθὺς, ὡς ἔκαμε τὸ σύνθημα ἐκεῖνο,
Λογάδες εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐνέπεσον ὁπλῖται.
Αἰχμαλωτίζουν δ' ἅπαντας, ἀόπλους ὄντας τότε·
Κι' οἱ τέως τρέμοντες αὐτῶν τὸ ἦθος καὶ τὴν στάσιν
Νῦν δένουσι τὰς χεῖράς των ὀπίσω εἰς τὰ νῶτα.
Μόνοι δὲ τρεῖς κατώρθωσαν νὰ δράξωσι τὰ ὅπλα·
Ἀλλ' ὅμως τούτων πίπτουσιν οἱ δύο τραυματίαι·
Τὸν τρίτον δ' ὑπὸ χάλαζαν σφαιρῶν ἀγγέλου πτέρυξ
Διέσωσε, καὶ κολυμβῶν τὸν Καλαμᾶν διέβη
Τὸν ποταμὸν, κι' ἐπρόφθασε νὰ φέρ' εἰς τοὺς Σουλιώτας
Τὴν εἴδησιν, ὅτι κι' αὐτοὺς ταχέως θὰ προσβάλῃ.

«Ἦτο δ' ἑσπέρα, κι' ἅπαντες ἐδειπνοῦν εἰς τοὺς οἴκους,
Ὀλίγον ἄρτον ἔχοντες κ' ἐλαίας εἰς τὰς χεῖρας,
Ὁπότ' ἡ ἀπροσδόκητος ἐπῆλθεν ἀγγελία.
Τότε δ' οἱ πρῶτοι τῶν Φαρῶν ἐν τάχει διατάττουν
Πᾶς τις τὰ ὅπλα του λαβὼν καὶ τὴν πυκνήν του χλαῖναν,
Τὴν ὡρισμένην θέσιν του εὐθὺς νὰ καταλάβῃ·
Σταυροὺς δ' ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν νὰ χρωματίσουν βράχων,
Ὅπως οἱ μὲ τὸν βάρβαρον χριστιανοὶ τοὺς ἴδουν
Καὶ φρίκην λάβουν μέλλοντες αὐτοὺς νὰ πολεμήσουν.
Τὰ πάντα δ' ἕως τῆς νυκτὸς τὸ μέσον εἶχον τέλος,
Ὁπότε περὶ τῆς αὐγῆς τὴν ἀμυδρὰν σκοτίαν,
Ἐστάθη μίλιον μακρὰν ἡ στρατιὰ τῶν Τούρκων·
Κι' ἐμβρόντητος ὁ ἀλαζὼν ἐννόησε Σατράπης,
Ὅτι δὲν εἶχε' ἀφύλακτον τὸ Σοῦλι καταλάβει,
Ἀλλ' ἅπαντες ἀπτόητοι τὰς θέσεις των ἐφρούρουν.
Καθὼς δ' ὁπόταν ἔξαφνα, χωρὶς νὰ τὸ προσμένῃ,
Βοὴν χειμάρρου δυνατοῦ ἀκούσῃ ὁδοιπόρος·
Τὸ πρῶτον δὲ τὰ μέλη του δεινὸς κατέχει τρόμος,

Πλὴν ὅταν ἡ καταπληξις βραδέως τὸν ἀφήσῃ,
Στρέφει τὰ βλέμματα παντοῦ καὶ προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ
Τὸν πόρον, ὅθεν δύναται ἀφόβως νὰ περάσῃ·
Ὁμοίως κι' ὁ Ἀλῆπασσας τὸ πρῶτον κατεπλάγη
Ἀπροσδοκήτως θεωρῶν ἑτοίμους τοὺς Σουλιώτας
Τὴν ἄτιμον ἐπίθεσιν ἐκείνου νἀποκρούσουν.
Πλὴν ὅτ' ἀργὰ κατέπαυσεν ἡ ἔκπληξις ἡ πρώτη,
Ἀλωπεκώδη πάμπολλα 'ς τὸν νοῦν του περιστρέφει·
Καὶ τρέμων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τὴν ἀκουστὴν ἀνδρείαν
Εἰς δόλους πάλιν ἀσφαλῆ καταφυγὴν εὑρίσκει.
Τὸν ἀρχηγὸν ἐκάλεσε Τσαβέλλαν, κι' οὕτως εἶπε·
«« Ὁπλαρχηγὲ, τὴν δύναμιν γνωρίζεις τῆς ψυχῆς μου,
Κι' ὁποίαν ἔχω θέλησιν νὰ ἐκτελῶ ταχέως
Πᾶν ὅ,τι βάλω κατὰ νοῦν· λαμπρῶς θὰ σ' ἀνταμείψω
Μ' ἀξίωμα καὶ μὲ χρυσὸν, ὁπόσον δὲν πιστεύεις,
Ἂν κατορθώσῃς εὔκολα τὰς κλεῖδας νὰ μοὶ δώσουν
Τῆς ἀκροπόλεως αὐτῶν οἱ ἄνδρες τοῦ Σουλίου.
Ὁπόσην ἔχουν δύναμιν οἱ λόγοι σου ἐκεῖθι
Καλῶς γινώσκω· τοῦτ' ἀρκεῖ, νὰ τὸ θελήσῃς μόνον,
Κι' εὐθὺς πειθὼ τὰ χείλη σου θὰ ἔχουν εἰς τὸ Σοῦλι.
Πλὴν ἂν δὲν θέλῃς, πρόσεχε εἰς ὅ,τι θὰ σὲ εἴπω·
Θέλω σ' ἐκδάρει ζωντανὸν, εἰς πέτρας θὰ σὲ τρίψω,
Ὡς τρίβουσιν οἱ μυλωθροὶ τὸν σῖτον εἰς τοὺς μύλους·
Κι' οἱ κόρακες θὰ φάγωσι τὰς τετριμμένας σάρκας.»
Εἶπε τοιαῦτα, κ' ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα του καρφόνει
Ζητῶν διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὶ σκέπτεται νὰ μάθῃ·
Ἐννόησε δ' ὁ ἀρχηγὸς εὐθὺς τὴν πρόθεσίν του,
Καὶ πρὸς πανοῦργον ὅμοιον μετεχειρίσθη λόγον·
«« Καὶ πῶς ἐδῶ θὰ δυνηθῶ νὰ πείσω τοὺς Σουλιώτας;
Πέμψον μ' ἐκεῖ· δὲν ἔχουσι ποτὲ πειθὼ τοσαύτην
Ἰδέαι δι' ἐπιστολῶν πεμπόμεναι μακρόθεν,
Ὅσον ὁ λόγος σεβαστοῦ ἀνθρώπου καταπείθει.—»»
«« Καὶ ποῖος θὰ μ' ἐγγυηθῇ ὅτι δὲν θέλεις μᾶλλον
Σὺ πρῶτος τὰς πολεμικὰς ἀναρριπίσει φλόγας;—»»

« «Νά! τὸν υἱόν μου ὅμηρον, Σατράπα, παραδίδω,
Τὸν πρῶτον, ὃν μ' ἐχάρισεν ἡ προσφιλής μου Μόσχω.
Εἰς τρεῖς ἡμέρας ἂν ἐδῶ τὰς κλεῖδας τοῦ Σουλίου
Δὲν σ' ἐγχειρίσω, δύνασαι νὰ τὸν ψήσῃς ζῶντα.
Ἐχυρωτέραν δύνασαι ἐγγύησιν νὰ λάβῃς;»
Τὴν κεφαλὴν ἐκίνησεν ὁ ὕποπτος Σατράπης,
Καὶ τὰς πτυχὰς διερευνῶν τῆς πατρικῆς καρδίας,
Εὗρεν ὅτ' ὑπάρχουσιν ἀνώτεραι τοῦ φίλτρου
Τῶν τέκνων αἱ φιλόδοξοι μανίαι τῶν φιλάρχων·
Πλὴν δὲν ἐπίστευσε ποτὲ, ὅτι καὶ τῆς πατρίδος
Ὁ ἔρως δύναται στοργὴν τῶν παίδων νὰ σιγάσῃ.
Ὅθεν νομίζ' εἰλικρινεῖς τοὺς λόγους τοῦ Τσαβέλλα·
Καὶ μᾶλλον ἤδη προσπαθῶν αὐτὸν νὰ κάμῃ φίλον
Μὲ τρόπον κολακευτικὸν πρσέθηκε τοιαῦτα·
« «Λοιπὸν τῷ ὄντι ὅμηρον ἀφίνεις τὸν υἱόν σου,
Κ' ἐξάπαντος τὸ Σούλιον νὰ παραδώσῃς μέλλεις;» »
(Ἐπένευσεν ὁ ἀκουστὸς τῶν Σουλιωτῶν ὁπλίτης.)
« «Ὁ πάντων τότε φίλτατος εἰς τὴν ψυχήν μου εἶσαι,
Καὶ θέλεις μέγ' ἀξίωμα εἰς τὴν αὐλήν μου λάβει.
Θεράποντες! κομίσατε τὸν ἄριστον τῶν ἵππων,
Τὸν μὲ χρυσοῦν ἐφίππιον λαμπρῶς ἐπισαγμένον,
Ὅπως ἱππεύσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ προσφιλὴς ἑταῖρος
Ὁ μέλλων τὴν ἀνίκητον νὰ ὑποτάξῃ κώμην.» »
Τότε δ' εὐθὺς οἱ εὐπειθεῖς κομίζουν ὑπηρέται
Μ' ἐφίππιον πολυτελὲς ἐπισαγμένον ἵππον,
Μὲ χαλινὸν δ' ὁλόχρυσον ἐμπρὸς κεκοσμημένον·
Κι' εἷς ἱπποκόμος, ἰσχυρῶς κρατήσας τὰς ἡνίας,
Εἰς τὸν Σουλιώτην ἔνευσεν ἀφόβως νὰ ἱππεύσῃ·
Ἐκεῖνος δὲ μ' ἓν πήδημα ἐκάθισ' εἰς τὸν ἵππον,
Κι' εἰς τὴν παλάμην μάστιγα ὀξύηχον λαμβάνει·
Ὀλίγον δὲ πρὸς τὸν υἱὸν προσέβλεψε δακρύων,
Καὶ παρευθὺς μετέπειτα μικρὸν τὸν ἵππον πλήττει·
Εἰς τὴν στιγμὴν δ' ἀπώλεσαν τὴν ὄψιν τοῦ ἱππέως
Κονιορτὸν ἐγείροντος πολὺν εἰς τὸ πεδίον.»

«Τοὺς Τούρκους δ' ἐγκατέλιπεν ὁ ἥρως καθὼς χῆνας·
Αἴτινες χάσκουν βλέπουσαι πλησίον διαβάτην,
Μὲ νοῦν ὑπὸ τῆς φύσεως ὀλίγον προικισμέναι.
Κ' ἐπέτα πρὸς τὸ Σούλιον ὁ ἔνδοξος ὁπλίτης,
Ὡς ἀετὸς τὴν πτῆσίν του ταχύνει πρὸς τὸ μέρος,
Ἔνθα τὴν φωλεὰν αὐτοῦ κατέθηκε, καὶ τρέμει
Μὴ φάγουν τοὺς ἀετιδεῖς οἱ ὄφεις, ἐν ᾧ λείπει.
Εὐθὺς δὲ, καθὼς ἔφθασε, συνέλευσιν τοῦ πλήθους
Συνήγαγε, καὶ πρὸς αὐτὴν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Συστρατιῶται, χαίρετε! ἐγκαίρως καταφθάνω,
Τὰ σχέδια τ' Ἀλῆπασσα ἐνταῦθα νἀναγγείλω.
Καλῶς τὸ ὑπωπτεύομεν, ὅτι διόλου γνώμην
Δὲν ἄλλαξ' οὐδὲ κεφαλὴν ὁ λύκος ὁ γηράσας·
Τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατεύοντας Σουλιώτας ἐπικούρους
Ἀπίστως ἔρριψ' εἰς δεσμὰ, καὶ δύο μόνον τούτων
Τὰ ὅπλα των ἐπρόφθασαν ἀπὸ τῆς γῆς νὰ ἁρπάσουν·
Ἀλλ' ὅμως τοὺς ἐπλήγωσαν βαρέως· εἷς δὲ τρίτος
Ὑπὸ βροχὴν κατώρθωσε σφαιρῶν νὰ διαφύγῃ.
Καὶ τοῦτον εἰς τὴν κώμην μας μετὰ χαρᾶς προσβλέπω.
Ὦ! θέλω νὰ τὸν ἀσπασθῶ· ὡς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη.»»
Εἶπε, καὶ σφίγγει ζωηρὰ, τὸν λόγον διακόψας,
Εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν προτοῦ νεκρὸν ὑποληφθέντα.
Σφογγίσας δὲ τὰ δάκρυα τὸν λόγον του περαίνει·
«Μὴ ἔχων δὲ πεποίθησιν εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων,
Μ' ἀπέλυσεν ὑπόσχεσιν λαβὼν ὅτι ταχέως
Θὰ κατορθώσω πρὸς αὐτὸν νὰ σύρω τοὺς Σουλιώτας
Ὑποχειρίους· κι' ὅμηρον παρέδωκα τὸν Φῶτον
Νὰ τὸν ἐψήσῃ ζωντανὸν, ἐὰν δὲν γείνῃ τοῦτο.
Πλὴν οὗτος τῆς πατρίδος του ἐὰν δὲν πέσῃ θῦμα,
Ἕλλην δὲν εἶναι ἄξιος καθόλου νὰ καλῆται.
Ἡμεῖς δὲ νῦν εἰς τὴν στιγμὴν οἱ πάντες ὁπλισθέντες,
Ἀγρύπνως ἂς φυλάττωμεν τὰς ἀναβάσεις πάσας·
Ὁπόταν δ' ἔλθ' ἡ μαύρη νύξ, τὰς χλαίνας μας λαβόντες,
Πρὸς τὸ πεδίον μ' ἥσυχον προβαίνομεν τὸ βῆμα·

Καὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν προτάσσοντες ὡς πρῶραν
Τῶν πλοίων ὁλισθαίνουσαν εἰς κύματ' ὠγκωμένα,
Τὰς σφαίρας δὲν θἀφήσωμεν διόλου νὰ μᾶς βλάψουν.
Καλῶς γινώσκω τὴν σκηνὴν τοῦ ποταποῦ Σατράπου·
Ἐκεῖσε μὲ τὴν χεῖρά μου ἐλπίζω νὰ τὸν σφάξω,
Κι' ἐκδικηθῶ τοῦ τέκνου μου τοῦ προσφιλοῦς τὸ αἷμα.»
Λέγει, κι' ἀκούουν ἅπαντες τὸν ἥρωα μὲ θάμβος·
Σιγὴ δὲ διαδέχεται τὸν λόγον του βαθεῖα·
Ἀργὰ δὲ τὴν σιγὴν αὐτὴν ὁ Ζῆκος διαλύει,
Πρεσβύτης διὰ σύνεσιν σεβάσμιος εἰς πάντας
Καὶ μέγα φέρων ὄνομα διὰ προτέρους ἄθλους·
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ γηραιὸς, ἐντείνας τὴν φωνήν του·
«Τζαβέλλα, κι' ἄλλους ἥρωας ἐγέννησε τὸ Σοῦλι·
Τὸν Ζούγραν, ὅστις ἔφαγε διακοσίους Τούρκους
Εἰς ἔτη δύο κ' ἔσειε τοὺς βράχους μὲ τὰς χεῖρας·
Τὸν Μάστρακαν τὸν ῥίψαντα νεκροὺς πασσάδες πέντε
Καὶ τὸν Μανιάκην, τὸν συχνὰ ἐχθρῶν ἑκατοντάδα
Εὐκόλως τρέποντ' εἰς φυγὴν μὲ τὄνομά του μόνον.
Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐτόλμησε ποτὲ κανεὶς ἐκ τούτων
Εἰς τὴν πατρίδα σφάγιον τὸ τέκνον του νὰ δώσῃ.
Οὕτω βεβαίως ἕκαστος Σουλιώτης χρέος ἔχει
Νὰ πράττῃ, Ἕλλην γνήσιος ἂν θέλῃ νὰ καλῆται·
Ἄλλως αὐτὸν Σουλιώτισσα ποτὲ μὴ λάβῃ ἄνδρα·
Καὶ νόθον τέκνον ὁ πατὴρ εὐθὺς ἂς τὸν κηρύξῃ,
Ἐὰν ζωὴν προσωρινὴν ἢ τὴν στοργὴν τῶν παίδων
Προτιμητέαν θεωρῇ τοῦ βίου τοῦ ἐντίμου.
Κ' ἐγὼ δὲν θέλω σήμερον ὀπίσω νἀπομείνω,
Καίτοι τὸ σῶμ' ἀσθενικὸν ὑπὸ τοῦ γήρως ἔχω,
Ἀνοίγωσι δ' αἱ παλαιαὶ πληγαὶ καὶ ῥέει αἷμα.
Ἀλλ' εἶναι προκριτώτερον νὰ μὲ νεκρώσῃ σφαῖρα,
Ἢ νὰ μὲ τήκῃ χρόνιον ἐπὶ τῆς κλίνης πάθος.
Σπεύδω λοιπὸν τὸ ὅπλον μου τὸ παλαιὸν νὰ λάβω,
Ὅπως κατέλθω μεθ' ἡμῶν τὴν νύκτα πρὸς ἐνέδραν·
Ναὶ, ἅπαξ ἔτι Τουρκικὸν ἂς μὲ ῥαντίσῃ αἷμα,

Καὶ χαίρων θέλω ἔπειτα κατέλθει πρὸς τὸν Ἅδην.» »
Λέγει καὶ πῦρ ἐκ τῶν ὑγρῶν ὀμμάτων ἀναλάμπει·
Ἰσχὺν δὲ νέου ἔλαβον τὰ γηραιά του μέλη,
Καὶ πάντας ἐνθουσιασμὸς παρόμοιος κατέχει.
Τοσοῦτον κατηλέκτρισαν τοὺς πάντας οἱ σπινθῆρες,
Οὓς ἔβαλον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ γέροντος ὁπλίτου!
Τὰ ὅπλά των δὲ σπεύδουσιν εἰς τὴν στιγμὴν νὰ λάβουν,
Ὅπως τὴν νύκτα τὰ ὀστᾶ συντρίψουν τοῦ σατράπου.»

«Οὐδ' ἔχει τώρα δύναμιν τὸ στῆθος τοῦ Τζαβέλλα
Τὴν ἀγαλλίασιν αὐτοῦ ἡσύχως νὰ χωνεύσῃ·
Ἀλλ' ἔπεμψεν ἐπιστολὴν εὐθὺς πρὸς τὸν Σατράπην
Καλέσας Τοῦρκον Ἀλβανὸν, ὃν εἶχεν ὑπηρέτην·
Τοιαῦτα δ' ἐφανέρονε τὸ γράμμα τοῦ Σουλιώτου·
«Χαίρω χαρὰν ἀνέκφραστον νικήσας εἰς τοὺς δόλους
Ἀπατεῶνα καύχημα πολλάκις καυχηθέντα,
Ὅτι τοὺς πάντας ὡς μικρὰ παραπλανᾷ παιδία.
Εἶμ' εἰς τὸ Σοῦλι, καὶ δεσμὰ διόλου δὲν μὲ θλίβουν,
Ἀλλὰ φρουρῶ ἐλεύθερος τοὺς βράχους τῆς πατρίδος.
Εἰξεύρω τί θὰ ποκριθῇς· «« «θὰ ψήσω τὸν υἱόν σου,
Καὶ θὰ τὸν φάγω ζωντανὸν, εἰς ὀβελὸν περάσας.» » »
Πλὴν φάγε τον· ἐλάχιστα φροντίζω περὶ τούτου·
Ἔχω γυναῖκ' ἀκμάζουσαν· κι' ἂν ὁ Θεὸς ὑγείαν
Μᾶς δώσῃ, κι' ἄλλα θέλομεν γεννήσει πάλιν τέκνα.
Αὐτὸς δ' ἂν Ἕλλην γνήσιος νὰ ποκαλῆται θέλῃ,
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν θὰ δώσῃ τὴν ζωήν του.
Ἢ μήπως ἂν ἐνίκας σὺ, δὲν ἤθελον οἱ πάντες
Ἐξάπαντος κατασφαγῆ, κι' ἐκεῖνος παρομοίως;
Εἰς τράπεζαν μὴ κάθησαι τὸν ἄρτον σου νὰ φάγῃς,
Ἂν πρότερον μ' ἀνθρώπινον δὲν τὴν ῥαντίσουν αἷμα;
Ὑγίαινε! θὰ σμίξωμεν, ἐλπίζω, εἰς τὴν μάχην·
Κι' ἐκεῖ θὰ μάθῃς, ὕαινα, πόσον εὐστόχως βάλλει
Ὁ λέων, ὃν ἡ πατρικὴ ὀδύνη παροξύνει.
Ὁ ὡρκισμένος σου ἐχθρὸς, Τζαβέλλας Λάμπρος, γράφω.» » »

Ἐσταυρωμένους ἔχοντα τοὺς πόδας τὸν Σατράπην
Εἰς τάπητα Σμυρναϊκὸν ὁ Ἀλβανὸς εὑρῆκε,
Μὲ σέβας δ' ἐνεχείρισε τὸ γράμμα τοῦ Σουλιώτου.
Ἅμα δ' ἀνέγνωσεν αὐτὸ ὁ γραμματεὺς ὁ Ἕλλην,
Εὐθὺς πρὸς τἄνω 'πήδησεν ὁ τύραννος ἐν βίᾳ,
Καὶ τρέμων ὑπὸ τῆς ὀργῆς, τὴν δεξιὰν ἐκτείνων,
Δεικνύων δὲ τὸ Σούλιον τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«« Ὄχι· δὲν θέλω πόλεμον ἐκ τοῦ συστάδην κάμει,
Ὅπως κυλίῃς τοὺς νεκροὺς ὡς σφαίρας ἐκ τῶν βράχων,
Ἐμβάπτῃς δὲ τὴν σπάθην σου εἰς αἵματα, ματαίως
Τὴν δίψαν τὴν φιλέκδικον ποθῶν νὰ κατασβέσῃς.
Ὡς ποντικὸν εἰς τὴν μικρὰν θά σ' ἀποκλείσω τρύπαν,
Ἔνθα ταχέως ἡ τροφὴ θὰ λείψῃ τοῦ Σουλίου,
Καὶ ταπεινοὺς τοὺς λέοντας ἡ πεῖνα θέλει κάμει.
Θὰ φάγουν τότε δέρματα, σαπρὸν θὰ πίουν ὕδωρ,
Κι' εἰς ὀβελοὺς θὰ ψήσωσι τοὺς γηραλέους ὄνους·
Πλὴν ἐπὶ τέλους θέλουσι τὰς κλεῖς μοὶ παραδώσει.
Ταχέως καταλάβετε τὰς ἐπικαίρους θέσεις,
Ὦ στρατιῶται, κι' αὐστηρῶς φρουρεῖτε, μὴν ἐξέλθῃ
Κἀνεὶς ἀπὸ τὸ Σούλιον, τροφὰς νὰ εἰσαγάγῃ.»»
Εἶπε, καὶ πάντες τρέμοντες τὴν αἱμοβόρον τίγριν,
Τὰς προσταγάς του σπεύδουσι νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν.
Εἷς μόνος γέρων Ἀλβανὸς ἐτόλμησε νἀντείπῃ
Τὸν ὄλεθρον φοβούμενος τῶν Ἀλβανῶν ἁπάντων·
«« Ἀλῆπασσα, σ' ἐπροίκισε μὲ νοῦν ὁ Πλάστης μέγαν,
Καὶ βλέπεις, ὅπου τὸ κοινὸν δὲν καταφθάνῃ βλέμμα·
Πλὴν κάπου καὶ τῶν γηραιῶν πολὺ προσθέτ' ἡ πεῖρα·
Τριπλοῦν δ' ἡ βασιλεία σου τὸ κλέος ἤθελ' ἔχει,
Ἂν καὶ τὴν γνώμην συνετῶν γερόντων ἠκροᾶτο.
Καὶ τώρα δὲν μοὶ φαίνεται καλὸν νὰ διαμείνῃς
Ἐνταῦθα, καὶ πολιορκῇς πεινῶντας τοὺς Σουλιώτας·
Καθότι συνειθίζουσιν αὐτοὶ νυκτομαχίας
Νὰ κάμνωσι, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀρχηγῶν ζητοῦντες·
Κι' ἂν, ὃ μὴ γένοιτο ποτὲ, εἰς τὴν σκηνήν σου φθάσουν,

Τὴν δόξαν τῆς ἀπώλεσεν ἡ Ἀλβανία πᾶσα.»»
Ὡς παταγώδης χείμαρρος ἐξαίφνης ἀπαντήσας
Γιγαντιαῖον πρόχωμα, ὁ τύραννος ἐστάθη
Ὀρθὴν τὴν σκέψιν θεωρῶν τοῦ Ἀλβανοῦ πρεσβύτου·
Καὶ παρ' ἐλπίδ' εὐνοϊκὸν τὸν λόγον θεωρήσας,
Ἐκτύπησε τοῦ γέροντος τὸν ὦμον εἰς σημεῖον,
Ὅτι μ' εὐμένειαν πολλὴν τὴν συμβουλὴν ἐδέχθη·
Καὶ μὲ τὸ χεῖλος μειδιῶν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Λοιπὸν τί, γέρον, παραινεῖς ἡ στρατιὰ νὰ κάμῃ;—»»
«Ταχέως ἔφοδον σφοδρὰν,»» ἀπήντησ' ὁ πρεσβύτης·
«Νὰ τάξῃς δὲ τὴν ἀμοιβὴν λαμπρὰν εἰς τοὺς ὁπλίτας,
Οἵτινες πρῶτοι θέλουσιν ἐμπήξει τὴν σημαίαν
Τῶν Μουσουλμάνων, ἔνθα νῦν ὑψοῦτ' ὁ Σταυρωμένος.
«Ἀλλ' ἅπασα,»» προσέθηκε· «μὴ τὴν ζωὴν ἐκθέτῃς
Εἰς κίνδυνον· βαρύτιμον τὴν θεωροῦμεν πάντες
Οἱ Ἀλβανοὶ, καὶ κάλλιον ἡμῶν αὐτῶν μυρίοι
Νἀπολεσθοῦν, ἢ θρὶξ μικρὰ τῆς κόμης σου νὰ λείψῃ.»»

«Ὁ τύραννος ὁ φυσικὰ φιλόζωος εἰς τούτους
Τοὺς λόγους ὑπὸ δυνατῆς δειλίας κατελήφθη·
Κι' ὁ πρὶν μὴ θέλων παντελῶς νἀκούσῃ γνώμην ἄλλων,
Ἀλλὰ νομίζων ἑαυτὸν ὑπέρτατον ἁπάντων,
Ἐνδίδει, καὶ τοῦ γέροντος σφικτὰ τὴν χεῖρα θλίβει,
Τὴν φρόνησίν του ἐπαινῶν καὶ τὰς ὀρθάς του σκέψεις·
Τὰ πρῶτα δὲ προστάγματα ταχέως ἀναστέλλει,
Καὶ νέας δίδει προσταγάς· πρὸς ἔφοδον οἱ πάντες
Εὐθὺς νὰ γείνουν ἕτοιμοι, λιτὸν λαβόντες γεῦμα.
Κι' οἱ κήρυκες οἱ ἐμμελῶς ἀγγέλλοντες τὴν ὥραν,
Καθ' ἣν νὰ προσκυνήσωσιν οἱ Μουσουλμάνοι πρέπει,
Εἰς λόφους ἀναβαίνουσι κι' ἐντείνουν τὴν ᾠδήν των.

«Ἤδη δὲ πάντες νίπτονται, καὶ πρὸς τὴν γῆν κατόπιν
Τὴν κεφαλήν των κλίνουσι τὰ χείλη των κινοῦντες.
Οἱ Οὐλεμάδες δ' ὄρθιοι πρὸς οὐρανὸν ἐκτείνουν

Τὰς χεῖράς των, κι' Ἀραβικὰς εὐχὰς ἀναγινώσκουν
Καυχώμενοι μὲ θάνατον τὸ δόγμα των νὰ σπείρουν·
Κι' «Ἀμὴν, ἀμὴν» ἐπιβοοῦν γονυπετῆ τὰ πλήθη.
Ἀφοῦ δὲ τὸν οὐράνιον ἐξύβρισαν πατέρα,
Αἱμοχαρὲς καὶ στυγερὸν νομίζοντες τὸ θεῖον,
Σταυρόνουσι τοὺς πόδας των, καὶ μὲ τὰς χεῖρας τρώγουν
Πιλάφιον, τὴν προσφιλῆ τροφὴν τῶν Μουσουλμάνων·
Ἀντ' οἴνου δὲ μελίκρατον ἀπλήστως καταπίνουν·
Ἐπὶ τῆς χλόης δ' ἔπειτα τὰ χαλαρά των μέλη
Ἁπλόνουσι, καὶ μὲ πολλὴν καπνίζουν θυμηδίαν
Καπνοῦ νεφέλας ἐκ μικρῶν φυσῶντες τσιμπουκίων,
Ἃ φέρουσιν ἀείποτε δεμένα εἰς τὴν ζώνην.
Ἀλλὰ ταχέως ἡ φαιδρὰ τοὺς ἀπολείπει νάρκη·
Καθότι μόλις τὸν λουλᾶν δὶς εἶχον ἐκκενώσει,
Κ' ἦχος βραγχνὸς τῆς σάλπιγγος καὶ κύμβαλ' ἀναγγέλλουν
Τὰ ὅπλα των νὰ λάβωσι πρὸς ἔφοδον ἐν τάχει.
Ἰδρὼς δὲ κρύος τὰ ψυχρὰ τοπρῶτον βρέχει μέλη,
Κι' ὡς τὸ πανίον γίνεται ἡ τέως εὔχρους ὄψις.
Ἀλλ' ἔπειτα θρησκομανεῖς Δερβίσιδες τοὺς κάμνουν
Νὰ λησμονήσουν τῶν μαχῶν τὴν φρίκην μὲ τὰς πλάνας,
Ἃς ἔχ' εἰς τὸ κοράνιον ἁθροίσει ὁ Μωάμεθ.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν ὑψηλὸς Δερβίσης, τρέφων μέγα
Τὸ μελανόν του γένειον, μέχρι κοιλίας φθάνον·
«Πατῶ τὴν γῆν, καὶ γίγαντος ἰσχὺν, μοὶ φαίνετ', ἔχω·
Μὲ τὴν ῥομφαίαν δύναμαι τὸ στῆθος νὰ τρυπήσω,
Καὶ ὅμως βλάβην παντελῶς ὁ πνεύμων νὰ μὴ πάθῃ·
Ὡς ἄρτον σίδηρον μασσῶ μὲ τοὺς σκληροὺς ὀδόντας,
Κ' εἰς τὸ ἀκόντιον κἀνεὶς δὲν εἶν' ἀνώτερός μου·
Στρέφομ' ὡς ἄξων εἰς τροχὸν πέριξ κοιλίας ἵππου,
Κ' ἐν ᾧ τὸ ζῶον ὡς πτηνὸν εἰς τὸ πεδίον τρέχει,
Ἀπὸ τῆς γῆς τἀκόντιον ἁρπάζω κι' ἀκοντίζω.
Ἀπανταχοῦ μ' ἐθαύμασαν ὡς ἥρωα μυθώδη·
Κι' ὅμως τοῦ κόσμου τἀγαθὰ μετὰ χαρᾶς θἀφήσω,
Ἵν' ἀποθάνω μαχητὴς τῆς πίστεως, καὶ σπεύσουν

Οἱ δορυφόροι τοῦ Θεοῦ νὰ λάβουν τὴν ψυχήν μου·
Εἰς κῆπον δὲ τὴν φέρωσιν, ἔνθα πτηνὰ μυρία
Πρὸς γλυκυτάτην μουσικὴν ἑνόνουν τὰς φωνάς των,
Καὶ ποταμοὶ κατάγουσι μέλι γλυκὺ καὶ γάλα.»»
Εἶπε τοιαῦτα κι' ἅπαντες ἐνθουσιῶσι σφόδρα,
«Ἄλλαχ, ἀλλὰχ»» φωνάζουσι, κι' ὡς λύκοι ἐφορμῶσι
Τὸν ὀλιγάριθμον στρατὸν τῶν Σουλιωτῶν νὰ φάγουν·
Κι' οἱ πάντων τολμηρότατοι, καλούμενοι Ντελήδες,
Τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν πρὸ τῶν ὀμμάτων θέτουν·
Καὶ μὲ τὴν ἄλλην δίστομον ῥομφαίαν ἀνυψοῦντες,
Ἐμπρὸς τῶν ἄλλων τρέχουσι, μὴ θέλοντες διόλου
Νὰ ἴδουν τῶν Χριστιανῶν τὰς Τουρκοφάγους σφαίρας.»

«Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπέμειναν ἀργοὶ οὐδ' οἱ Σουλιῶται·
Φρουροῦσι δὲ τοὺς πύργους των, οὓς εἶχον ἀνεγείρει,
Ὅπως φυλάττουν τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τἄνω·
Κ' ἐπὶ τῶν βράχων ἰσχυροὺς κρατοῦσι προμαχῶνας.
Κ' εἷς ἱερεὺς τὴν κόμην του πρὸς τὰ ὀπίσω λύσας,
Ἔχων γυμνὴν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς κατίσχνους πόδας,
Κρατῶν σταυρὸν καὶ τἄγιον ποτήριον ὑψόνων,
Ἐκ προμαχῶνος ἔτρεχεν εἰς ἄλλον προμαχῶνα
Τοιαῦτα πρὸς τοὺς μαχητὰς τοῦ Ἰησοῦ φωνάζων·
«Ὦ ἀδελφοί μου, ἤγγικεν ἡ τελευταία κρίσις·
Ταχέως αἱ τῆς χάριτος ἡμέραι θέλουν φθάσει,
Θὰ πέσωσι δ' αἱ ἀσεβεῖς τοῦ Ἀσσυρίου πόλεις.
Νεκρὸς ἀπὸ τοῦ τάφου του ἠγέρθη, κι' ἀναγγέλλει,
Ὅτι θὰ ἴδουν μ' ἔκπληξιν ὁ θάνατος κ' ἡ φύσις
Εἰς δόξαν ἀτελεύτητον νἀνίσταται τὸ πλάσμα.»»
Ἔλεγε· πῦρ δ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἱερέως χύνουν
Εἰς οὐρανίαν ἔκστασιν τοὺς μαχητὰς ἐγεῖρον,
Ὁπότ' ἀκούουν τὸ Ἄλλαχ τῶν μανικῶν βαρβάρων·
Καὶ τότε χάλαζα σφαιρῶν συντρίβει τὴν ὁρμήν των.
Αἱ δὲ γυναῖκες, καὶ αὐτὰ συγχρόνως τὰ παιδία,
Κυλίουν βράχων θραύσματα πρὸς τῶν ἐχθρῶν τὰ πλήθη,

Καὶ πίπτουσιν οἱ βάρβαροι ὡς μυῖαι τὸν χειμῶνα.
Πτωμάτων δ' ἔκλεισε σωρὸς τὰς στενωποὺς ἁπάσας,
Καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν χαρὰν οἱ Τοῦρκοι θεωροῦντες
Νὰ δειλιοῦν ἀρχίζουσι, κ' εἰς τὰ ὀπίσω στρέφουν.
Ἀλλ' αὖθις τοὺς ἐπήγειρεν ὁ ἔρως τοῦ χρυσίου·
Τοὺς εἶδεν ὁ Ἀλῆπασσας ἀπὸ πλησίον ὄρους,
Καὶ κήρυξ κατὰ προσταγὴν αὐτοῦ διακηρύσσει·
«« Ὅστις τὸ Κακοσούλιον πατήσῃ πάντων πρῶτος,
Πουγγία πεντακόσια ἀνταμοιβὴν θὰ λάβῃ. »»
Διπλῆν δὲ λύσσαν ἡ φωνὴ ἐνέβαλεν ἐκείνη,
Καὶ νέαν κάμνουν ἔφοδον μὲ δύναμιν θηρίων.
Οἱ τάλανες δ' ἀπηύδησαν νὰ πολεμοῦν Σουλιῶται,
Καὶ πλέον νὰ γεμίσωσι φυσέκια δὲν ἔχουν·
Ὀλίγους καταλείπουσιν ὁπλίτας εἰς τὸν πύργον
Τοῦ Τοίχου, κι' ὀπισθοδρομοῦν ταχέως πρὸς τὴν Κιάφφαν.
Ἀλλὰ κι' ἐδῶ κατέκλυσεν αὐτοὺς βαρβάρων σμῆνος,
Κι' ὁ θάνατος ἀραίονε τῶν Σουλιωτῶν τὰς τάξεις,
Ἐν ᾧ πληθὺς ἀμέτρητος προστίθεται τῶν Τούρκων
Ἐπὶ πτωμάτων ἄβαφον κομίζουσα τὴν σπάθην.
Ἐκ νέου δ' ὀπισθοχωροῦν οἱ Ἕλληνες, καὶ φθάνουν
Ἔνθ' ὑπεράνω χάσματος ὁμοίου πρὸς τὸν Ἅδην
Τὸ Χοῦγγι τὸ ἀγέρωχον ὑψόνει τὰς ἐπάλξεις.
Ἀλλὰ κ' ἐδῶ τοὺς μαχητὰς συμπνίγουν τοῦ Σουλίου
Τῶν τολμηρῶν Τουρκαλβανῶν τὰ ἐφορμῶντα στίφη·
Καὶ στρέφουν πλέον μὲ γοργὸν τὸ βῆμα πρὸς τὸ Σοῦλι,
Τὰ τέκνα νὰ φυλάξωσιν οἱ δείλαιοι Σουλιῶται.
Κι' ἔμελλεν ἤδη νὰ σβεσθῇ ἡ δόξα τοῦ Σουλίου,
Κι' ἡ τάλαινα πατρὶς Ἑλλὰς βαρέως νὰ πενθήσῃ,
Ὁπότε φοβερὰν ἠχὼ ἀνέδωκαν τὰ ὄρη,
Ὡσὰν νὰ διερρήγνυον οἱ κεραυνοὶ τοὺς βράχους.
Ἦτον ἡ Μόσχω, σύζυγος τοῦ ἀρχηγοῦ Τζαβέλλα
Τὰς ἐπιλοίπους ἄγουσα τῶν Σουλιωτῶν γυναῖκας.
Ὡς μαινομένη δ' ἔτρεχε, γυμνὸν κρατοῦσα ξίφος,
Καὶ φέρουσα εἰς τὴν ποδιὰν δεσμίδας φυσεκίων.

Τοιαῦτα δ' ἀνεβόησε καθὼς τοὺς ἄνδρας εἶδε·
«Ποῦ φεύγετε, δειλοὶ λαγοί, κι' ἀφίνετε τὸ Σοῦλι
Νὰ κλίνῃ τὸν ἀγέρωχον αὐχένα εἰς τοὺς Τούρκους;
Ἢ ἀγνοεῖτε τί δεινὰ κατέχουσι τοὺς τόπους,
Ἔνθα τὴν βέβηλον αὐτῶν στηλόνουσι σημαίαν.
Ἐκεῖ τοὺς ἄνδρας σφάζουσιν, αἰσχύνουν τὰς γυναῖκας,
Κι' ὡς πρόβατ' εὐτελῆ πωλοῦν τὰ δύστηνα παιδία.
Ὦ! κάλλιον ὁ σίδηρος τῆς μάχης νὰ μᾶς φάγῃ,
Ἢ τοῦ Σουλίου τὸ βουνὸν παρόμοια νὰ πάθῃ.
Σουλιῶτ', ἐμπρός! οἱ βάρβαροι τὰς σάρκας χαύνας ἔχουν·
Εἶναι δουδούμιδες χονδροὶ, χωρὶς καφφὲ πεθαίνουν,
Χωρὶς πιλάφι δὲν 'μποροῦν, μιὰν ὥραν δὲν προσμένουν.
Ὀπίσω! νὰ φυσέκια! τὰ ὅπλα σας γεμίστε.»»
Λέγει, κι' οἱ τέως κάτωχροι καὶ φεύγοντες ὡς αἶγες
Ἔχουν τὴν ὄψιν ἐρυθρὰν τοὺς λόγους ἐντραπέντες,
Οὓς εἶπ' ἡ ἔξοχος γυνὴ μ' ὀργὴν πολὺ δικαίαν.
Τὰ ὅπλα των γεμίζουσι, στρέφουν τὸ βῆμα 'πίσω,
Ἔχοντες ἤδη ἀρχηγοὺς τὰς μανικὰς γυναῖκας.
Δεινὸν δὲ νῦν κατέλαβε τοὺς πολεμίους θάμβος,
Ὡς εἶδον εἰς τας κεφαλὰς αὐτῶν ἀνυψωμένας
Ῥομφαίας ὑπὸ γυναικῶν χειρῶν βασταζομένας.
Ἦχος δ' ἀλλοῦ σφαιρῶν βωβῶν ἐμήνυε πῶς τρώγουν
Τοὺς Ἀλβανοὺς τῶν Σουλιωτῶν αἱ εὔστοχοι σκοπεύσεις·
Κι' οἱ παῖδες λίθους ἀλλαχοῦ κυλίουν παμμεγέθεις,
Καὶ καταθραύουν τὰ ὀστᾶ τῶν τολμηρῶν ἐχθρῶν των.
Πλὴν αὖθις οἱ παράτολμοι νἀνέλθουν προσπαθοῦσι·
Κι' ὡς δαίμονες δὲν παύουσι τὴν Ταρταρείαν λύσσαν,
Ὁπόταν ἔστρεψ' ὁ Θεὸς τὸ βλέμμα του καὶ εἶδε
Τὰ τέκνα του εἰς αἵματα κι' ἱδρῶτα βυθισμένα·
Καὶ νεῦμα πρὸς τὰς στρατιὰς ποιεῖ τὰς οὐρανίας
Νὰ σπείρωσι τὸν θάνατον εἰς τῶν ἐχθρῶν τὰ πλήθη.
Δεινοὶ δὲ τότε κεραυνοὶ τοὺς βράχους τοῦ Σουλίου
Συντρίβουσι, καὶ σείεται ἡ γῆ ἐκ θεμελίων·
Καὶ τὰς γυναῖκας τὰς γυμνὸν τὸ ξίφος ἀνορθούσας

Τρομακτικὰ οἱ βάρβαροι φαντάσματα νομίζουν,
Ἐκ τοῦ αἰθέρος φθάσαντα τὸ αἷμά των νὰ πίουν.
Τὴν δὲ ψυχήν των πανικὸς καταλαμβάνει φόβος,
Καὶ τίς νὰ φύγῃ πρότερος ἐρίζουν πρὸς ἀλλήλους·
Ὁ εἷς τὸν ἕτερον πατεῖ, κραυγὰς καὶ θρήνους βάλλουν.»

«Ἀλλὰ δὲν σώζει τοὺς δειλοὺς οὐδ' ἡ αἰσχρὰ φυγή των.
Ὁ Δῆμος ὁ ἀνεψιὸς τῆς Μόσχως εἰς τὸν πύργον
Τοῦ Τοίχου μετὰ εἴκοσι προμάχων τῆς πατρίδος
Εἶχε' ἀπομείνει προσδοκῶν τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης·
Κι' ὡς εἶδε νὰ σκορπίζωνται τῶν ἀσεβῶν τὰ πλήθη,
«Ναί, μὰ τὸν τίμιον Σταυρόν, κάνεις δὲν θὰ μοῦ φύγῃ,»
Ἐβόησε, κ' ἐκδικητὴς τοῦ Ἰσραὴλ προάγει
Πορθμεῖα πρὸς τὸν Τάρταρον μεστὰ νεκρῶν ἐκπέμπων.
Ἐγέμισε δ' ὁ ποταμὸς ὁ μαῦρος τοῦ Σουλίου
Πτωμάτων, κ' ἐστρεψεν ἀλλοῦ τὸ ῥεῦμα τῶν ὑδάτων
Λαβὼν τὸ χρῶμα ἐρυθρὸν ἐκ τῶν πολλῶν αἱμάτων,
Ὡς ἂν ᾐσθάνθη καὶ αὐτὸς δεινὴν αἰσχύνην ὅτι
Τὸ Σούλιον τἀπάτητον εἶχον ἐχθροὶ πατήσει.
Ἀλλὰ τί δύναντ' εἴκοσι νὰ κάμουν πρὸς μυρίους;
Ὁ Δῆμος ἔπεσε κι' αὐτὸς ἑξήκοντα προπέμψας
Νὰ γείνουν ὁδηγοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ὁδὸν τὴν μαύρην.
Πλησίον δ' ἔκειντο ἐκεῖ ἐννέα σύντροφοί του,
Ὕπνον βαρὺν κοιμώμενοι ἐκ τῶν πολλῶν τραυμάτων,
Ὁπότε τὸν ἀνεψιὸν ἐξαίφνης εἶδ' ἡ Μόσχω
Κατάμαυρον ἐκ τοῦ καπνοῦ κι' ἀγνώριστον τὴν ὄψιν.
Κ' ἡ τέως μὴ γινώσκουσα παντάπασι τὸν τρόμον,
Κραυγὴν ἀνέπεμψε δεινὴν, ἐξ ἧς τὰ πέριξ ἄντρα
Ἀντήχησαν ὡς ἂν βροντὴ νὰ ἔπληξε τὰ ὄρη·
«Ἄχ! σ' ἔφαγαν, ὦ Δῆμε μου,» φωνάζει, καὶ τὸ πτῶμα
Πεσοῦσα κατασπάζεται, τῷ δίδει δὲ κατόπιν
Ὡς σάβανον τὸ ἑαυτῆς περίζωμα, καὶ ταῦτα
Προσθέτει, πρὸς ἐκδίκησιν μ' ὁρμὴν πετῶσα νέαν·
«Ἄχ, τέκνον! δὲν ἐπρόφθασα νὰ σώσω τὴν ζωήν σου·

'Αλλ' ὅμως τῶν φονέων σου τὸ αἷμα θέλω πίει.» »
Εἶπε κι' ὁρμᾷ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· ἀλλὰ δὲν εἶχον τάχος
Οἱ πόδες της τοὺς φεύγοντας νὰ καταφθάσουν Τούρκους.»

«Νῦν δὲ ματαίως χίλια ὑπέσχοντο πουγγία
Εἰς πάντα ὅστις ἤθελε σταθῇ νὰ πολεμήσῃ.
Εἰς τὴν καρδίαν ὁ χρυσὸς πειθὼ δὲν εἶχε πλέον·
Πρὸς τὰ πεδία φεύγουσιν οἱ βάρβαροι, κι' ὀπίσω
Στρέφουν συχνὰ καὶ βλέπουσι, μὴ γυναικῶν ῥομφαῖαι
Ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν μετεωρίζοντ' ἔτι.
Ἑξ χιλιάδες ἔφαγεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν
Τουρκαλβανῶν τὸ ἄπληστον αἱμάτων Κακοσοῦλι·
Κ' ἐκ Μουσουλμάνων ὁ Πασσᾶς μὴ βλέπων σωτηρίαν
Τὸν λόγον πρὸς τοὺς μισθωτοὺς ἐκ τῶν 'Ελλήνων στρέφει·
««Ποῦ εἶσθ', οἱ μισθοφόροι μου, ἁρματωλοὶ ποῦ εἶσθε;
Μ' ἀφίνετε λοιπὸν καὶ σεῖς μὲ τόσην καταισχύνην
Νὰ φύγω ὑπὸ γυναικῶν καὶ παίδων ἡττημένος;» »
Οὕτω βοᾷ· πλὴν παντελῶς οἱ λόγοι δὲν κινοῦσι
Τοὺς 'Ελληνας· ἀλλ' ἵστανται ἀκλόνητοι ὡς λίθοι,
Καρφώσαντες τὰ ὄμματα πρὸς τοὺς σταυροὺς ἐκείνους,
Οὓς εἶχον οἱ Χριστιανοὶ ἐπὶ τῶν βράχων γράψει.
Σκηναί, πολεμεφόδια κι' ἀποσκευὴ πλουσία
Εἰς τῶν 'Ελλήνων ἔπεσον τὰς χεῖρας, κ' ἕως φθάσῃ
Εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ, ἔσκασε δύο ἵππους
Ὁ ἔντρομος 'Αλῆπασσας· ἐκεῖ δὲ πρὶν εἰσέλθῃ,
'Εξέδωκε διαταγὴν κάνεις νὰ μὴ προβάλῃ
Εἰς θύραν ἢ παράθυρον, τὸ αἶσχός του νὰ ἴδῃ.
Τὸν Φῶτον δ' ἐλευθέρωσεν ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ
'Αντάλλαγμα Τουρκαλβανοὺς σπουδαίους αἰχμαλώτους.

Οὕτως ὁ γέρων ἐξυμνῶν τὸ Σοῦλι διηγήθη,
Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν τὸν Λάμπρον,
Τὸν μὴ φεισθέντα τῆς ζωῆς τοῦ ἀκριβοῦ του τέκνου.
Φιλοτιμίαν δὲ πολλὴν ἐνέβαλεν εἰς πάντας

Ὁμοίως τὸν γενέθλιον νὰ ἐξυμνήσουν τόπον·
Πρὸ πάντων δ' ἔχουσι πολὺν οἱ Μωραΐται ζῆλον,
Κ' εἰς λυρῳδὸν λευκότριχα τοιαῦτα εἶπε Λάκων·
«Τραγούδησε Μπαρπαγιαννιό, καὶ σὺ τὸν Ζαχαριᾶ μας,
Τὸν ἀκουστὸν ἁρματωλόν, τὸν κλέφτην τῆς Μπαρμπίτσας.»
Ἐκεῖνος δὲ μετὰ πολλῆς ἀρχίζει προθυμίας·
«Ποῖος καπνὸς εἰς τὰ βουνὰ ὑψοῦται τῶν Λακώνων;
Μήπως ποιμένες καίουσι τοῦ Μαλεβοῦ τὰ δάση;
Μήπως συνάγουν θύελλαι 'ς τὰς κορυφὰς νεφέλας;
Ποιμένες δὲν ἀνάπτουσι τοῦ Μαλεβοῦ τὰ δάση,
Οὐδὲ συνάγουν θύελλαι 'ς τὰς κορυφὰς νεφέλας·
Τὸν Ζαχαριᾶν, τὸν ἀκουστὸν τῆς Λακωνίας κλέφτην,
Εἰς τῆς Μπαρμπίτσας ἔκλεισαν τοὺς πύργους χιλιάδες·
Ἀδιαλείπτως δ' ἀντηχοῦν αἱ σφαῖραι 'ς τὰς κοιλάδας
Τοὺς λίθους μόνον ξέουσαι τῶν πύργων τοὺς μεγάλους,
Ἐν ᾧ τρυπῶν οἱ ἔσωθεν τὴν σάρκα μ' εὐστοχίαν,
Κ' ἡμέρας τρεῖς ὁ θάνατος τοὺς Τούρκους ἀραιόνει.
Πλὴν τὴν τετάρτην ἔλειψεν ὁ ἄρτος εἰς τοὺς κλέφτας,
Καὶ τότε εἶπ' ὁ Ζαχαριᾶς, ὁ κλέφτης τῆς Μπαρμπίτσας·
«"Ω σύντροφοι, μᾶς ἔκλεισαν ὡς ποντικοὺς ἐνταῦθα·
Ἂς φύγωμεν, ὅταν ἡ νὺξ τὸ σκότος ἐξαπλόνῃ.
Πλὴν πρῶτον ἱκανοὺς ἐχθροὺς ἂς φάγωμεν ἀκόμη.»»
Εἶπε κ' ἐπρόσταξεν ἄνδρους νὰ βρέξωσι χιτῶνας
Εἰς ἔλαιον, ἀνάψωσι δ' αὐτοὺς ἐπὶ τῶν πύργων
Ἀπὸ καμάκων δέσαντες διὰ λεπτῶν σχοινίων.
Οὕτω δὲ φῶς εἰς τῶν ἐχθρῶν τὰ πλήθη διεχύθη,
Καὶ βλέποντες αὐτοὺς καλῶς ἐκ τῶν ὀπῶν τῶν πύργων
Ἀλάνθαστα διεύθυνον οἱ Ἕλληνες τὰς σφαίρας.
Ὁπότε δὲ προσήγγιζε τὸ ἄστρον τῆς πρωΐας,
Καὶ μανιώδης ὁ βορρᾶς ἀπαύστως ἐμυκᾶτο,
Διέταξε νὰ βάλουν πῦρ καὶ εἰς τοὺς δύο πύργους·
Κ' ἐπρόσθεσε μὲ σιγαλὴν φωνὴν τὰς λέξεις ταύτας·
«"Οπου προάγῃ ὁ καπνός, ἐκεῖ νἀκολουθῆτε.»»
Πρῶτος δ' αὐτὸς εἰς τοῦ καπνοῦ καλύπτεται τὰ νέφη,

Καὶ πάντες ἔπειτα ὁμοῦ εἰς τὸν καπνὸν βαδίζουν,
Χωρὶς κἀνεὶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὺς νὰ διακρίνῃ.
Λαθόντες δ' οὕτως ἔφυγον οἱ φημισμένοι κλέφται,
Ὁ μέγας Κολιόπουλος, ὁ Γιῶργος κι' ὁ Μπουμπούλας,
Ὁ Γεραντώνης, ὁ Γιαννιᾶς κι' ὁ Πέτρος Μαρμπιτσώτης,
Κι' ὁ τὴν σημαίαν πάντοτε κομίζων Σταματέλος.
Τὰ ὄρη δὲ διέτρεχον τῆς Ἀρκαδίας, ὅτε
Πλησίον τῆς Τριπολιτσᾶς, τῆς ἕδρας τοῦ Σατράπου,
Εὑρέθησαν, κι' ἀπήστραψε τοῦ ἀρχηγοῦ ἡ ὄψις·
Τοιοῦτον δ' εἶπε τολμηρὸν πρὸς τοὺς συντρόφους λόγον·
«Νὰ μὴ μὲ λέγουν Ζαχαριᾶν, ἂν σήμερον δὲν ἔμβω
Μὲ τὴν σημαίαν ἀνοικτὴν εἰς τῶν ἐχθρῶν τὴν πόλιν.»
Εἶπε, δεινὸν δὲ συριγμὸν τὰ χείλη του ἐκπέμπουν,
Ἐξ οὗ δεινῶς ἀντήχησαν τὰ ὄρη κ' αἱ κοιλάδες.
Εὐθὺς δὲ σύντροφοι λεροὶ ὡς ἑκατὸν προβαίνουν,
Νὰ ἐκτελέσουν πρόθυμοι τἀρματωλοῦ τὸν λόγον.
Μὲ γράμματα δὲ κόκκινα διέταξε νὰ γράψουν
Ὑπὸ τὸν μέλανα σταυρὸν τῆς κυανῆς σημαίας,
«Ὁ Ζαχαριᾶς ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πελοποννησίων.»
Καὶ σύρας τὴν δαμασκηνὴν αὐτοῦ κυρτὴν ῥομφαίαν
Τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως διῆλθεν ἀγερώχως,
Ἡγούμενος τῶν μαχητῶν αὐτοῦ τῶν ἀτρομήτων.
Τοὺς Τούρκους δ' ἐκυρίευσε κατάπληξις μεγάλη,
Τοιοῦτον πραξικόπημα ποτὲ μὴ προσδοκῶντας·
Κι' ἀπέμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα μὴ τολμῶντες
Διόλου νὰ ἐγγίσωσι τοὺς ἥρωας τοῦ ἔθνους.
Μόλις δ' ἀφοῦ κατέλιπον οἱ Ἕλληνες τὴν πόλιν,
Κ' εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐφαίνοντο προάγοντες βραδέως,
Τὰ ὅπλα των θρασεῖς τινες προετοιμάζουν νέοι·
Πλὴν τότε γέρων Ἀλβανὸς τοὺς ἀποτρέπει λέγων·
«Ἡ κεφαλή σας φαίνεται, ταλαίπωροι, σᾶς τρώγει·
Διότι δὲν εἰξεύρετε διόλου, καθὼς βλέπω,
Πρὸς τί θηρίον μέλλετε νὰ κάμετε τὴν μάχην.
Ὅμως ἐγὼ τὸν Ζαχαριᾶν ἔχω καλῶς γνωρίσει,

Ὁπότ' ὁ μέγας ἀρχηγὸς τῆς Ῥούμελης Ἀνδροῦτσος
Εἰς τὸν Μωρέαν ἔφερε τὰ ὅπλα του ἀντάρτης·
Εἰς ὄρος δὲ τὸν εἴχομεν ἡμεῖς στενοχωρήσει,
Ὅτ' αἴφνης ἔμπροσθεν ἡμῶν ὁ Ζαχαριᾶς ἐφάνη,
Κ' εἶπεν εἰς λόφον ἀναβὰς μετὰ φωνῆς βροντώδους·
«« Ὦ Τοῦρκοι, μέρη τέσσαρα θέλω σᾶς κάμει ὅλους,
Ὡς ἔκαμα προπέρυσιν εἰς τὴν Μονεμβασίαν
Ἕνα πασσᾶν πιέσαντα εἰς στόμα κιβωτίου
Μαστοὺς παρθένου τρυφερᾶς, διότι νὰ πληρώσῃ
Τὰς ἀσελγεῖς ὀρέξεις του δὲν ἤθελεν ἡ νέα·
Θέλω σᾶς φάγει ζωντανοὺς ἢ φύγετε ταχέως. » »
Εἶπε, παλμὸν δ' ἠσθάνθημεν ἡμεῖς ἐντὸς τοῦ στήθους,
Ἀλλὰ τὰ ὅπλα παντελῶς δὲν ἔπαυσαν τὸ πῦρ των·
Πρὸ πάντων δὲ Νιγρίτης τις ἀπὸ στελέχους δένδρου
Μετ' εὐστοχίας ἔρριπτε τὰς φονικάς του σφαίρας,
Ὅτ' ἤρχισαν νὰ τρίζωσι τοῦ κλέφτου οἱ ὀδόντες,
Κι' ἀφροὺς ἀπὸ τοῦ στόματος ὡς μανιώδης χύνει
Δίψαν διψῶν ἀκράτητον νὰ πίῃ Τούρκων αἷμα.
Μακρότατον δὲ πήδημα εἰς τὴν στιγμὴν πηδήσας,
Τὴν κεφαλὴν ἀπέκοψε τοῦ Μουσουλμάνου τούτου·
Καὶ πάντες τότ' ἐτράπημεν ζητοῦντες σωτηρίαν.
Ἐνέδραν ἄλλοτ' ἔκαμε μὲ δεκαὲξ συντρόφους,
Κι' ὡς ἑκατὸν πεντήκοντα Τουρκαλβανοὺς ζωγρήσας,
Τὴν φουστανέλλαν των μικρὸν ἀπέκοψε πρὸς αἶσχος.
Ἱέρακα καλοῦν αὐτὸν, διότι τὸν Εὐρώταν
Πολλάκις πλημμυρίζοντα διαπηδᾷ, κ' ἐπίσης
Ἵππους ἑπτὰ διαπηδᾷ πλησίον τεθειμένους.
Ἱππέα τρέχων δύναται νὰ φθάσῃ μὲ τοὺς πόδας·
Κτυπήστέ τον, ἂν θέλετε, πλὴν θέλετε νοήσει
Μὲ πόνον ὅτι ὡς αὐτὸς δὲν ἐγεννήθ' ἀκόμη,
Κι' οὐδὲ ποτὲ θὰ γεννηθῇ εἰς τοὺς κατόπιν χρόνους.
Ἀλλὰ, φρονῶ, καλλίτερα νὰ ἡσυχάσετ' εἶναι. » »
Οὕτω φρονίμως τὴν ὁρμὴν ἐπράϋνε των Τούρκων
Ὁ Ἀλβανός. Τῷ ὄντι δὲ τὸν Ζαχαριᾶν μεγάλως

Ὁ γιγαντώδης ἀρχηγὸς τῆς Ῥούμελης ἐτίμα·
Καὶ τότε δὲ τὴν ἔξοχον ἀνδρείαν του θαυμάσας
Ὡς στρατιώτης ἀληθὴς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
« « Ὦ φίλτατε, δὲν ἤλπιζον ὅτι τοιούτους ἄνδρας
Τὰ δύσβατα παράγουσι τῆς Λακωνίας ὄρη.
Πηδᾷς ὡς λέων κ' ἐφορμᾷς ὡς ἀετὸς ἀπ' ὄρους·
Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀρχηγῶν σὺ πρέπει νὰ καλῆσαι.
Τὴν χλαῖναν ταύτην δέχθητι τοῦ θαυμασμοῦ μου δεῖγμα. » »
Εἶπε, καὶ χλαῖναν μὲ χρυσᾶ ποικίλματα χαρίζει
Εἰς τὸν ἀνδρεῖον ξένον του· ἀντιδωρεῖ δ' ἐκεῖνος
Τουφέκιον ὁλάργυρον, τῆς Ἐνετίας ἔργον,
Οἱ πρῶτοι τῶν ἁρματωλῶν νὰ ἐνθυμῶντ' ἀλλήλους,
Τηρῶσι δὲ τὴν σύμπνοιαν τῶν γενεθλίων τόπων. » »

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ · ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 ·

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΕ'.

Ούτως οἱ δύο γέροντες ἐλάμπρυνον ἀσμένως
Τῶν Σουλιωτῶν τὸν θρίαμβον, τοῦ Ζαχαριᾶ τὸ κλέος·
Κ' ἐνθουσιῶντες ἅπαντες οἱ πέριξ ἠκροῶντο.
Αὖθις δὲ νῦν ὁ ἥλιος τῶν οὐρανῶν τὸν θόλον
Διέτρεξε ζωογονῶν μὲ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας
Τὴν φύσιν, ἣν ἐνάρκωσαν οἱ πάγοι τοῦ χειμῶνος·
Κι' ὡς βασιλεὺς τοῦ σύμπαντος μὲ πορφυρᾶν χλαμύδα
Κατέβαινεν εἰς σπήλαια νὰ κοιμηθῇ τοῦ πόντου·
Εἰς τοὺς θνητοὺς δὲ μ' ἐρυθρὸν ἐμήνυε λυκόφως,
Ὅτι καὶ πάλιν αὔριον παρόμοιος θὰ λάμψῃ.
Ὁπότε δ' ἦλθεν ἡ ἠὼς χρυσόνουσα τὰ ὄρη,
Κι' οἱ ἄνδρες, τὸν σταυρὸν αὐτῶν ποιήσαντες, τὴν νάρκην
Ἀπέβαλον δροσίζοντες μ' ὕδωρ ψυχρὸν τὴν ὄψιν,
Τοὺς ἀρχηγοὺς ἐκάλεσεν ὁμοῦ ὁ Κατσαντώνης,
Καὶ πέριξ ἵστατ' ὁ λαὸς σιωπηλῶς ἀκούων.
Τοιαῦτα δ' εἶπε μὲ πολλὴν συγκίνησιν ὁ ἥρως·
«Ἀρκούντως ἐφαιδρύναμεν, ὦ φίλοι, τὴν ψυχήν μας
Ἀθλοῦντες ἢ θεώμενοι ὀρχήσεις καὶ ἀγῶνας.
Πλὴν ταῦτα πάντα παιδιαὶ ἀνωφελεῖς θὰ ἦσαν,
Ἂν μετ' αὐτὰς ἀφίνομεν τὴν νῆσον τῆς Λευκάδος
Μηδόλως περὶ ἐθνικοῦ ἀγῶνος βουλευθέντες,
Ἐξ οὗ τοῦ γένους κρέμαται παντὸς ἡ σωτηρία.
Φωνὴν ἡ τάλαινα πατρὶς βαρυαλγῆ ἐκπέμπει,

Καὶ προσκαλεῖ τὰ τέκνα της νὰ μὴ κοιμῶνται πλέον,
Ἀλλ' εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ τὰς φαιδρὰς ἡμέρας
Ἓν μόνον νἄχουν κατὰ νοῦν, πῶς θέλουσι συντρίψει
Τὰς συγκρατούσας τὸν ζυγὸν ἀλύσεις τοῦ τραχήλου.
Ὡς κτήνη κατηντήσαμεν τὴν γῆν ἀροτριῶντα,
Ἢ βαίνοντα πρὸς τῶν βουνῶν τὰς ἀτραποὺς μὲ βάρη,
Ὅπως αὐθέντην ὀκνηρὸν παχύνῃ ὁ ἱδρώς μας.
Καὶ ναὶ μὲν ἠγωνίσθημεν πολλάκις μέχρι τοῦδε,
Ἐλπίζοντες νὰ δώσωσι βοήθειαν μονάρχαι
Τοὺς ἑαυτῶν πιέζοντες λαοὺς μετ' ἀπονίας·
Πλὴν μάτην ἐλιπάναμεν τὴν γῆν ἡμῶν μὲ αἷμα·
Μέχρι τινὸς βοήθειαν οἱ βασιλεῖς παρέχουν,
Ὅπως ἐμπαίξουν δι' αὐτῆς τοὺς συμπαθεῖς λαούς των·
Ἀλλ' ὅταν εἰς τὸν πόλεμον προβάντες μετὰ θάρρους,
Νὰ ῥίψωμεν τοῦ Παδισὰχ τὸν θρόνον ἀπειλοῦμεν,
Καὶ νόμους νὰ συγγράψωμεν ποθοῦμεν ἐλευθέρους·
Οἱ δὲ λαοί των ὅμοια ποθήσαντες ἀρχίζουν
Τὸν ἐπιχώριον ζυγὸν γογγύζοντες νὰ σείουν,
Πᾶσαν εὐθὺς βοήθειαν ἀσπλάγχνως ἀποσύρουν,
Κι' ἀφίνουν νὰ μᾶς σφάζωσιν ὡς πρόβατα οἱ Τοῦρκοι.
Ἀλλ' ἤδη εὐγενὴς λαὸς τὰς παλαιὰς προλήψεις
Ἐξήλειψεν κ' ἐπέχυσεν ἐλευθερίας πνεῦμα.
Ἰσότης πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ ἀδελφότης εἶναι
Τὸ σύνθημά του· καὶ παντοῦ στρατοὺς καὶ στόλους πέμψας,
Μὲ πάντα τρόπον προσπαθεῖ νὰ δώσ' εἰς ταῦτα κῦρος.
Μέγας δ' ἀνὴρ τὴν γενεὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἕλκων,
Πρὸς τὴν πατρῴαν του δὲ γῆν πολλὴν ἀγάπην τρέφων,
Ὑπόσχεται πυρίτιδα καὶ ὅπλα νὰ μᾶς στείλῃ,
Καὶ στρατιὰν, ἂν θέλωμεν, στρατιωτῶν λογάδων,
Ὅπως μ' αὐτὰ συντρίψωμεν τὰς δουλικὰς ἁλύσεις,
Καὶ τῶνειρον τοῦ γένους μας, νὰ ἴδωμεν πατρίδα
Καὶ πολιτείαν ἔχουσαν τὸ λάβαρον σημαίαν,
Ἀληθινὸν ποιήσωμεν διὰ κοινοῦ ἀγῶνος.
Τί λέγετε; τὸ κατ' ἐμὲ διόλου δὲν διστάζω

Σημαίαν ἐκδικήσεως νὰ φέρω πρὸς τὸν Πίνδον.
Κι' ἂν ἀποθάνω, γενεαὶ πολλαὶ θὰ μὲ ὑμνῶσι,
Κι' ὁ οὐρανὸς τοὺς μόχθους μου βεβαίως θὰ ταμείψῃ.
Τοῦ μάρτυρος τῆς πίστεως θὰ μὲ κοσμήσῃ στέμμα.»
Τοιαῦτα μ' ἐνθουσιασμὸν ἐπρόφερεν ὁ ἥρως·
Ἀπήστραπτον δ' οἱ μελανοὶ μεγάλοι ὀφθαλμοί του,
Καὶ πάντας θάμβος ἔλαβε· σιγῶντες δὲ σταυρόνουν
Τὰς χεῖράς των ἀπάντησιν μὴ δίδοντες κάμμίαν.
Πολὺ δ' ἀργὰ τὴν σιωπὴν διέλυσ' ὁ Ζαΐμης·
Τοιαῦτα δὲ μὲ σύνεσιν ἀπήντησε μεγάλην·
«Θαυμάζομεν, ὦ ἀετὲ τοῦ Πίνδου, τὴν ψυχήν σου,
Καὶ πάντες τὴν μεγάλην σου γνωρίζομεν καρδίαν·
Καλῶς δὲ νῦν ἐνόησα τὸ διατί τοσοῦτον
Σ' ἐτρόμαξεν ὁ Ἀλβανὸς σατράπης τῆς Ἠπείρου,
Ὅστις τοὺς ἄλλους ἅπαντας κατέπληξεν ὡς λέων,
Ὅστις δεινῶς βρυχώμενος εἰς τὰ μεγάλα δάση
Κάμνει τὸ αἷμα τῶν λοιπῶν θηρίων νὰ παγόνῃ.
Οὐδ' ἔχομεν νὰντείπωμεν, ὅτι δὲν εἶναι πρέπον
Τὸ αἷμά μας θεμέλιον νὰ γείνῃ τῆς πατρίδος,
Ἥτις ἐκ νέου θὰναστῇ ἀπὸ τοῦ μαύρου τάφου.
Ἀλλ' ὅμως νὰ πιστεύωμεν εἰς ξένους ἂν ἀρμόζῃ
Μετὰ φρονήσεως πολλῆς ἀνάγκης νὰ σκεφθῶμεν.
Ποσάκις δὲν μᾶς ἔδωκαν ὡραίας ὑποσχέσεις
Οἱ Ἐνετοὶ κι' οἱ Ἱσπανοί, κ' ἐλάβομεν τὰ ὅπλα;
Καὶ ὅμως ὅταν ἔπρεπε βοήθειαν νά δώσουν
Μὲ πράγματα, τὴν θάλασσαν νὰ βλέπωσι ματαίως
Οἱ ὀφθαλμοὶ κουράζοντο· κ' ἐν στόματι ρομφαίας
Οἱ βάρβαροι τὰ βρέφη μας ἐπέρων καὶ παιδία.
Τί λέγω; ἡ Σεμίραμις τῆς Ἄρκτου τελευταῖον,
Ἡ καυχωμένη μεθ' ἡμῶν ὁμόθρησκος πῶς εἶναι,
Δὲν ἔλεγε μετὰ πολλῆς μεγαλαυχίας ὅτι
Τὸν θρόνον τῶν Βυζαντινῶν καὶ πάλιν θἀνεγείρῃ;
Τινὰ δὲ τῶν ἐκγόνων της καλοῦσα Κωνσταντῖνον,
Ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε τροφοὺς νὰ τὸν θηλάσουν,

Καὶ τὸν διδάξουν νὰ λαλῇ τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων.
Ἀπανταχοῦ δ' ἀπέστειλεν εἰς τὸν Μωρέαν ἄνδρας
Βοῶντας· « Ἐξεγέρθητε ! ἡ ὥρα πλησιάζει
Ἀκτινοβόλος ὁ σταυρὸς καὶ πάλιν νἀπαστράψῃ. »
Οἱ πάντες δ' ἐξηγέρθημεν εἰς τἄκουσμα ἐκεῖνο,
Τὰ παλαιὰ τουφέκια λαβόντες εἰς τὰς χεῖρας.
Πλὴν μάτην ἐπροσμένομεν βοήθεια νὰ ἔλθῃ·
Ἀπώλεσαν, ὡς ἔλεγον, οἱ πλοίαρχοι τὸν δρόμον,
Κ' εἰς τὴν ἀρκτῴαν θάλασσαν ἀπέμενον οἱ Ῥῶσσοι,
Ἐπισκευάζοντες συχνὰ τὰ σεσηπότα πλοῖα,
Ἐν ᾧ κατήσχυνον ἡμῶν οἱ Τοῦρκοι τὰς παρθένους,
Καὶ τῶν ἐγκύων γυναικῶν ἐτρύπων τὰς γαστέρας·
Ἐκ μιναρέδων δ' ὑψηλῶν ὑβρίζοντες βηβήλως
Τὰ βρέφη ἐσφενδόνιζον, καὶ σφάζοντες τὰς γραίας
Νὰ δοκιμάσουν ἤθελον αἱ σπάθαι των ἂν κόπτουν.
Ἐπ' ἀκανθῶν δ' ἐξήπλονον γυναῖκας γυμνωμένας,
Ὅπως ποῦ ἔχουν θησαυροὺς κρυμμένους μαρτυρήσουν.
Πολὺ δ' ἀργὰ ἐκύκλωσαν εἰς τοῦ Τζεσμὲ τὸν ὅρμον
Τὸν στόλον τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀπέναντι τῆς Χίου·
Καὶ τότε πῦρ τῶν Ῥωσσικῶν νηῶν τὰ πυροβόλα
Ἐξέπεμψαν τρομακτικόν· ἐκάησαν δ' ὡς δᾷδες
Τὰ πλοῖα τὰ κομίζοντα τοὺς ναύτας τῆς Ἀσίας·
Κι' ἀνέλαμψεν ὡς χείμαρρος φλογῶν δεινῶν ὁ ὅρμος
Θαμβώσας τῶν νησιωτῶν τὰ ὄμματα τῶν πέριξ·
Ὁ κρότος δ' ἄχρι τῶν ἀκτῶν ἠκούσθη τῆς Ἑλλάδος,
Σεισμὸν δεινὸν εἰς τὸν βυθὸν ποιήσας τῆς θαλάσσης.
Ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἁπλῶς ἐπέδειξεν ἡ Ἄρκτος
Τὸν στόλον πυρπολήσασα διὰ μεγάλων ὅλμων·
Εἰς τὴν Ἑλλάδα παντελῶς ἐκάησαν αἱ Πάτραι,
Κι' εἰς τὰ Καλάβρυτα σκληρῶς ὁ τόπος ἐρημώθη·
Οὐδ' ἄνθος ἤθελες ἰδεῖ ἐπὶ τῆς γῆς νὰ θάλλῃ,
Ἀλλ' ἦτο μ' αἵματα παντοῦ τὸ χῶμα ζυμωμένον·
Καὶ τετρακόσια εὐγενῆ τῆς Λακωνίας τέκνα,
Τοὺς Τούρκους ἐμποδίζοντα νὰ ἔμβουν εἰς Κορώνην,

Ἐξέψυξαν οἱ τάλανες ὑπὸ πληγὰς μυρίας
Κ' ἐχόρτασαν τοὺς κόρακας μὲ τὰς κομμένας σάρκας.
Τοιαῦτα τότ' ἐπάθαμεν πεισθέντες εἰς τοὺς Ῥώσσους,
Οἵτινες ἔχουν, ὡς ἡμεῖς ὀρθόδοξον τὴν πίστιν.
Καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἤθελον ταχέως ἀναρρίψει
Τὸν κῦβον, εὔκολα πεισθεὶς εἰς εἰσηγήσεις ξένας.
Ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ ἀρνηθῶ τὸ ξίφος νὰ γυμνώσω,
Ἂν ἡ πατρὶς ὁμόφωνος μὲ διατάξῃ τοῦτο.»
Εἶπε, κ' ἐκ νέου σιωπὴ βαθεῖα κυριεύει
Τοῦ ἔθνους τοὺς πολεμιστάς· πρὸς δὲ τὴν γῆν τὴν ὄψιν
Μετ' ἀθυμίας στρέφουσιν· ἀλγοῦσι δ' ἐννοοῦντες
Ὅτ' εἶχε μέγα δίκαιον ὁ συνετὸς Ζαΐμης.
Εἰς δισταγμοὺς δ' ἐμπίπτουσι δεινοὺς, καὶ δὲν εἰξεύρουν
Καθόλου τί νὰ πράξωσι· νὰ σύρωσι τὸ ξίφος
Ἐκέλευε μετὰ παλμῶν ἡ ἔνθερμος καρδία·
Νὰ λυπηθοῦν τὰ τέκνα των, τὰς ἀτυχεῖς συζύγους
Ὁ νοῦς παρώρμα, μὲ ψυχρὸν διερευνῶν τὸ αἷμα
Ὁπόσον εἶναι ἄσπλαγχνοι πρὸς τοὺς Γραικοὺς οἱ ξένοι.

Πλὴν ἐπὶ τέλους ἔλυσε τὴν σιωπὴν ὁ ἥρως
Τοῦ Πίνδου, κ' εἶπε ζωηρὰ τὸν λόγον ἀποτείνων·
«Βεβαίως ἄλλος ἂν αὐτοὺς μ' ἀπηύθυνε τοὺς λόγους,
Ζαΐμη, ἔμελλον εὐθὺς δειλὸν νὰ τὸν καλέσω,
Κι' οὐδέποτε θὰ ἤθελον ἐμπρός μου νὰ τὸν ἴδω.
Πλὴν σοῦ γινώσκω τὴν ἀγνὴν ἐγὼ φιλοπατρίαν,
Πολλάκις ἤδη πρότερον λαλήσας κατ' ἰδίαν·
Καὶ σ' εἶδον νέον ἄλλοτε ζωσμένον μὲ ῥομφαίαν
Τὴν πρόσκαιρον αὐτὴν ζωὴν νὰ μὴ ψηφᾷς διόλου.
Πλὴν ἄκουσον· κι' ἂν πέπρωται τὰ τέκνα μας οἱ Τοῦρκοι
Νὰ σφάξουν, κ' εἰς ἐρείπια πυρκαϊῶν τοὺς οἴκους
Νὰ ῥίψουν, δὲν θὰ ἤθελον ἐγὼ νἀποκαλῆται
Τὸ ἔθνος δοῦλον, καὶ σιγῶν νὰ φέρω τὴν αἰσχύνην.
Τί; μέλλομεν λοιπὸν ἡμεῖς σκληρὰν κληρονομίαν
Νἀφήσωμεν τὴν μιαρὰν δουλείαν τῶν βαρβάρων,

Κι' οἱ παῖδες καταρώμενοι τὴν μνήμην τῶν πατέρων
Νὰ λέγωσιν· «ἀνάθεμα εἰς ὅσους μᾶς ἀφῆκαν,
Ὡς κτήνη νὰ δουλεύωμεν εἰς τοὺς ὠμοὺς τυράννους;»
Ὦ! κάλλιον ἐν ὅσῳ ζῶ συχνὰ νὰ μὲ πληγόνουν,
Ἢ ἔπειτα τοῦ τάφου μου τὸν ὕπνον νὰ ταράττουν
Κατάραι τῶν ἐκγόνων μου, σκληρῶς τυραννουμένων.
Δὲν εἶν' ὁ θάνατος κακὸν εἰς ἄνδρας φιλοτίμους,
Ἀλλὰ ζωή, ἣν στίγματα δουλείας ἀσχημίζουν·
Ἂν δὲ γνησίους Ἕλληνας νὰ μᾶς καλοῦν ποθῶμεν,
Τὸ φρόνημα τῶν παλαιῶν νὰ λάβωμεν ἀνάγκη,
Οἵτινες, ὅπως λέγουσιν, ἀείποτ' ἐπροτίμων
Νὰ θνήσκουν εἰς τὸν πόλεμον ἢ τράχηλον νὰ κάμπτουν.
Καὶ τέλος δὲν ἐννόησα νὰ ἐπιβάλω βίαν·
Πᾶς ὅστις δὲν αἰσθάνεται τὸ θάρρος νὰ προσφέρῃ
Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν τὰ τέκνα του θυσίαν,
Ἡσύχως εἰς τὸν οἶκόν του ἂς κάθηται πληρόνων
Χαράτσιον, καὶ κράσπεδα φιλῶν τῶν Μουσουλμάνων.
Ἐγὼ μὲ δύο δύναμαι συντρόφους νὰ ὑψώσω
Σημαίαν τῆς ἐγέρσεως τοῦ Ἔθνους εἰς τὸν Πίνδον.
Ἂν δ' ἀποθάνω, τὤνομα ποτὲ δὲν θἀποθάνῃ
Τοῦ Κατσαντώνη· γενεαὶ πολλαὶ θὰ τὸ ὑμνῶσιν,
Ὡς ἐξυμνοῦσι τὤνομα τοῦ Λάμπρου τοῦ Κατσώνη,
Ὅστις πυρσὸν ὡς πειρατὴς βαστάζων εἰς τὰς χεῖρας
Μὲ τρία πλοῖα εὐτελῆ τοὺς στόλους τῶν βαρβάρων
Ἐτρόμαζε, μὲ πῦρ φαγὼν τὰ πλοῖά των πολλάκις.»
Ψιθυρισμὸς τοῦ ἥρωος τοὺς λόγους διεδέχθη,
Καὶ πάντες μ' ἐνθουσιασμὸν νοοῦσιν ἡ καρδία
Ὅτι λαλεῖ παρόμοια· πλὴν σιωπὴ σφραγίζει
Τὰ χείλη των κι' ἀδυνατοῦν νὰ εἴπουν μίαν λέξιν.
Ἀλλ' ἐπὶ τελους ὁ Μακρῆς τὸ ξίφος ἀφελκύσας,
Καὶ δείξας εἰς τὸν ἥλιον τὴν λάμπουσαν κοπίδα
«Πᾶς ὅστις τὴν γυναῖκά του λυπῆται καὶ τὰ τέκνα,»
Ἐφώνησεν, «ἂς προσκυνῇ τὸν κύκλον τῆς Σελήνης.
Ἡμεῖς τὸν τίμιον σταυρὸν θἄχωμεν σύμβολον μας·

Κι' ἂν πέπρωται τὰ τέκνα μου δουλεύοντα νὰ μείνουν,
Ἔχω καλλίτερον αὐτὰ ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου
Νὰ ἴδω ἀποπνέοντα ὑπὸ λοιμοῦ καὶ πείνης.
Ἀδέλφια μου! μίαν φορὰν δὲν εἶναι πεπρωμένον
Νἀποσβεσθῇ τοῦ βίου μας ἡ λάμπουσα λυχνία;
Ἐλκύσατε τὰ ξίφη σας, κι' ὀμόσατε τὸ ὅρκον,
Ὃν θέλω πρότερος ἐγὼ εἰς τὸν Χριστὸν ὀμόσει.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἔνθεοι τὰ ξίφη των ἀφέλκουν
Καὶ τὰ σταυρόνουν· οὕτω δὲ ὁ Αἰτωλὸς ὡρκίσθη·
«Καθ' ἣν ἡμέραν ἄγγελος κατέβῃ τοῦ Ὑψίστου
Νὰ φέρῃ πρὸς τὴν Μαριὰμ τῶν οὐρανῶν τὸ ῥόδον,
Ἐλεύθερος πολεμιστὴς τὸ ξίφος θὰ ἑλκύσω·
Οὐδ' εἰς τὴν θήκην πρότερον σκοπεύω νὰ τὸ βάλω,
Πρὶν ἴδω τὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα ἐλευθέραν.»
Οὕτως ὡρκίσθη, κι' ἅπαντες ὁμοίως ἐπομνύουν
Οἱ ἀρχηγοί· μετὰ χαρᾶς δ' ἐκδέχεται μεγάλης
Τὸ πέριξ πλῆθος μὲ βοὴν ἐπικυροῦν τὸν ὅρκον.
Τὴν δεξιὰν δ' ὁ Γερμανὸς ἐκτείνων κι' ἀνυψόνων
Τὸ ὄμμα πρὸς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε τὰ ὅπλα·
Ζητήσας δὲ μετέπειτα μελάνην καὶ χαρτίον
Τὴν θέλησιν τῶν ἀρχηγῶν διέγραψεν εἰς δόγμα
Τοιοῦτον· «Μετὰ τέσσαρας αἰῶνας καταισχύνης
Οἱ Ἕλληνες συντρίβουσι τὰς πέδας τῆς δουλείας.
Σκοπὸν δὲν ἔχουν παντελῶς νὰ βλάψωσιν ἀθῴους·
Εἰς τοὺς τυράννους θάνατον καὶ μόνον θέλει φέρει
Τὸ πῦρ αὐτῶν, τἀνθρώπινα ζητούντων δίκαιά των.
Μέσον κἀνὲν ἡ τάλαινα πατρὶς ἡμῶν δὲν ἔχει·
Πλὴν προσκαλεῖ τὰ τέκνα της νὰ συνεισφέρουν πάντα
Πᾶν ὅ,τι ἔχουν, χρήματα, τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων·
Οἱ ξένοι δ' ὅσοι τῆς μητρὸς Ἑλλάδος μας τὸ γάλα
Εἰς βίβλους ἐθηλάσατε ἀρχαίων συγγραφέων,
Ἱκέτιν εἰς τοὺς πόδας σας ἰδέτε τὴν ἀθλίαν!
Τραυμάτων πλήρης σᾶς ζητεῖ ὀλίγον ἄρτον μόνον,
Πυρίτιδα καὶ μόλυβδον· δὲν θέλει τίποτ' ἄλλο.

Ὀλίγους ἔχει μαχητὰς, πλὴν ἀρκετοὺς νὰ φάγουν
Τῆς Ἄγαρ τὴν δειλὴν φυλὴν, ἂν ἔχωσι τὰ μέσα.»
Τοιοῦτον εἶχε νόημα τῶν ἀρχηγῶν τὸ δόγμα·
Διέπεμψαν δ' εὐθὺς αὐτὸ πρὸς τοὺς προστάτας Γάλλους,
Καὶ κήρυξ διελάλησε τοιαῦτα πρὸς τὸ πλῆθος·
«Καθ' ἣν ἡμέραν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατέβη
Κομίζων πρὸς τὴν Μαριὰμ τὸ ῥόδον τοῦ Ὑψίστου,
Θέλ' ἡ πατρίς μας ἡ Ἑλλὰς ὑψώσει τὴν σημαίαν
Τὴν μέλλουσαν τὴν ἔγερσιν τοῦ ἔθνους νὰναγγείλῃ.
Ἐνώπιον τοῦ Γερμανοῦ ἂς καταθέσῃ πᾶς τις
Πᾶν ὅτι ἔχῃ· δέχεται τὰ δῶρα τοῦ πλουσίου
Καὶ τοῦ πτωχοῦ τὸν ὀβολόν.» Μόλις αὐτὸς ὁ λόγος
Ἠκούσθη, καὶ πρεσβύτης τις προέβη ἐκ τοῦ πλήθους
Μὲ δέρμα ἡλιοκαὲς καὶ χεῖρας τραχυτάτας.
Στρογγύλον δ' εἶχε πήλινον ἀγγεῖον εἰς τὰς χεῖρας
Μὴ ἔχον στόμα, χαραγὴν δ' ἁπλῆν ἐπὶ τοῦ κύκλου,
Καὶ κόμβον ἄνω, κάτω δὲ ἐπίπεδον ὀλίγον,
Ὥστε νὰ στέκῃ στερεῶς. Κατέρριψε δὲ τοῦτο
Ἀμ' ἔμφθασεν ἐπὶ τῆς γῆς βιαίως, καὶ τὸ πλῆθος
Ἐθαύμασεν ἰδὸν πληθὺν παντοίων νομισμάτων,
Ἀπὸ τῆς θραύσεως αὐτῆς ἐξαίφνης σκορπισθέντων.
Οὐδόλως πλὴν ὁ χωρικὸς ἐθαύμασεν ἐκεῖνος·
Ἀλλὰ σταθεὶς ἀτάραχος τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Σᾶς βλέπω νὰ θαυμάζετε, ὁμογενεῖς, τὸ πρᾶγμα,
Πῶς χωρικὸς κατώρθωσε τοσαῦτα νὰ συνάξῃ.
Ἐτῶν πολλῶν περίσσευμα ὑπῆρχ' ἐδῶ κρυμμένον·
Καθότ' εἰς τὴν πατρίδα μου, τὴν Θεσσαλίαν, ὅπου
Γῆν εὔφορον ὁ Πηνειὸς κατέρχεται ποτίζων,
Ὑπάρχει πόλις ἔνδοξος, ἔνθα σκληρὸς τὸ πάλαι
Μονάρχης ἔτρωγ' ὡς ὠμὸν θηρίον τοὺς ἀνθρώπους,
Ἕως ἠφάνισεν αὐτὸν ἡ σύζυγος μὲ δόλον.
Φεραὶ καλεῖται· νῦν δ' ἐκεῖ σχολεῖον ἀνιδρύθη,
Ἔνθα πρὸ χρόνων ἀκουστὸς διδάσκαλος ὑπῆρχε,
Ῥῆγας Φεραῖος τὤνομα· εἰς στήλην δ' ἐκ μαρμάρου

Ἑλληνικὴν ἐπέγραψε τῶν παλαιῶν προγόνων
Τὰ ἔνδοξα ὀνόματα· κ' ἐπιγραφὴν πλησίον
Μεγάλην, ταῦτα λέγουσαν· «« τὸ φρόνημα τοῦ ἔθνους
Ἂς ἀναστῇ, καὶ θἀναστῇ ταχέως ἡ Ἑλλάς μας.»»
Παιᾶνας δὲ συνέθηκεν ἐντόνους παρορμῶντας
Τὸ γένος τὴν ἀφόρητον δουλείαν νἀποσείσῃ,
Καὶ νὰ ζωσθῇ τὴν παλαιὰν τοῦ Λεωνίδα σπάθην.
Φρονῶν δὲ μεγαλήτερα τῶν ὅσων εἶχε γράψει.
Κι' ἀπὸ τῶν Γάλλων προσδοκῶν τὴν ἔγερσιν τοῦ ἔθνους,
Πρὸς τὴν Τεργέστην ἔπλευσε ποθῶν νὰ ἐνταμώσῃ
Τὸν Ναπολέοντα, ἐκεῖ διάγοντα πλησίον.
Ἀλλ' ὅμως οἱ Αὐστριακοὶ μαθόντες τὸν σκοπόν του
Παρέδωκαν τὸν μάρτυρα εἰς τοὺς ἀνόμους Τούρκους·
Αὐτοὶ δὲ τὸν ἐφόνευσαν ἐπιβοῶντα ταῦτα·
«« Οἱ Ἕλληνες τὸν θάνατον θἀκδικηθοῦν τοῦ Ῥήγα.»»
Τοιαῦτα δ' ὁ μεγάθυμος ἀνὴρ συχνὰ παρῄνει·
«« Ὦ γεωργοί, δὲν δύνασθε νὰ μάχεσθε μὲ ὅπλα,
Ὡς πράττουν οἱ ἁρματωλοὶ οἱ ζῶντες εἰς τὰ ὄρη.
Εἰς ἄστομα συνάγετε ἀγγεῖ ἀδιαλείπτως
Πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν μόχθων σας ὀλίγον περισσεύῃ,
Ὅπως εἰς χρείαν τῆς μητρὸς Ἑλλάδος χρησιμεύσῃ.»»
Κι' ἰδοὺ δοξάζω τὸν Θεόν, κατώρθωσα νὰ βάλω
Εἰς πρᾶξιν τὸ παράγγελμα τοῦ Ῥήγα τοῦ Φεραίου.»
Εἶπε, καὶ πάντες μὲ βοὴν ἐπευφημοῦν μεγάλην
Τὸν ἄνδρα τὸν ὀλιγαρκῆ, τὸν ἐκ κερδῶν ὀλίγων
Πλοῦτον σωρεύσαντα πολὺν πρὸς χάριν τῆς πατρίδος.

Ὁ Κουντουριώτης μετ' αὐτὸν προέβη, καὶ τὸ πλῆθος
Ἐνέτεινε τὰ ὦτά του, νἀκούσῃ τί θὰ εἴπῃ·
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ ἐμβριθὴς τῆς Ὕδρας εὐπατρίδης·
«Ἡ τύχη δὲν μοῦ ἐφθόνησε τὸν πλοῦτον· εἰς τὴν Ὕδραν
Δεξαμενὰς ὑπὸ τὴν γῆν ταλήρων πλήρεις ἔχω.
Τὰ δεκαπέντε πλοῖά μου κομίζουν πανταχόθεν
Τῆς Μεσογείου θησαυροὺς αὐξάνοντας τὸν πλοῦτον.

Εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν τὰ πάντα θυσιάζω·
Κι' ἀσμένως θέλω πάμπτωχος εἰς ψάθαν ἀποθάνει,
Ἂν τῶν Ἑλλήνων ἴδωμεν ἐνταῦθα βασιλέα.»
Εἶπε καὶ πάντες τὴν βοὴν αὐτῶν διπλασιάζουν
Τὸ ἔθνος μακαρίζοντες, ὅτι τοιούτους ἄνδρας
Τοσοῦτον φιλοπάτριδας ἡ νῆσος εἶχεν Ὕδρα·
Ὅτε τρεῖς ἄνδρες δώσαντες ἀλλήλοις τὰς παλάμας
Προέβαλον, κι' ὁ εἷς αὐτῶν ἐφώνησε τοιαῦτα·
«Βλέπετ' ἐνταῦθα τῶν Ψαρῶν καὶ τῶν Σπετσῶν πλοιάρχους,
Ὁ τρίτος δὲ τὸ πλοῖόν του 'ς τὸ Γαλαξείδι ἔχει·
Κι' οἱ τρεῖς λιμένες παντελῶς δὲν θέλουσιν ὀπίσω
Τῆς Ὕδρας μείνει· μὲ χαρὰν τὰ πλούτη θέλουν δώσει.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἔξαλλοι τοὺς λόγους ἀκροῶνται
Καὶ τὸν αἰθέρα μὲ χαρᾶς ἀλαλαγμοὺς πληροῦσι·
Τοιαῦτα δ' ἀνεφώνησεν εἷς Ψαριανὸς εἰς λίθον
Πατήσας, ὅπως ἀκουστὴν ποιήσῃ τὴν φωνήν του·
«Ἀκούσατε, κι' οἱ λόγοι μου θαὐξήσουν τὴν χαράν σας·
Εἰς τὴν Ῥωσσίαν πέρυσιν ἐπῆγα νὰ πωλήσω
Τῆς Θήρας οἴνους· καὶ πολὺ περίεργος νὰ ἴδω
Τἀνάκτορα καὶ τοὺς ναοὺς τῶν ἀκουσμένων Τσάρων,
Εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτὴν ἀνέβην δι' ἐλκύθρου,
Ὅπερ ἐφέλκουν εἰς τὴν γῆν ἄνευ τροχῶν οἱ ἵπποι,
Ὁπόταν πάγοι πανταχοῦ τὸ ἔδαφος καλύψουν.
Ἐκεῖ δ' ἀξιωματικὸν παρατηρήσας νέον,
Πολὺ παρομοιάζοντα πρὸς Ἕλληνα τὸ ἦθος,
Ἠρώτησα ὁμογενῆ νὰ μάθω ποῖος εἶναι.
Ἐκεῖνος δὲ μ' ἀπήντησε· «τῷ ὄντι Ἕλλην εἶναι.
Πολλάκις δὲ μ' ἀτρόμητον ἀνδρείαν πολεμήσας
Πρὸς τῆς Ῥωσσίας τοὺς ἐχθρούς, βαθμὸν μεγάλον ἔχει,
Ἂν καὶ στερῆται τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, εἰς μάχην
Θελήσας μὲ παράτολμον νὰ ἐφορμήσῃ θάρρος.
Καὶ δεκαπέντε δ' ἕτεραι, θρυλοῦσι, χιλιάδες
Ἑλλήνων ἔχουσι βαθμοὺς εἰς τοὺς στρατοὺς τῶν Ῥώσσων.»
Τοιαῦτα μ' εἶπ' ἐπικυρῶν μὲ πράγματα τὸν λόγον,

Καθότι μόλις βήματα προέβημεν ὀλίγα,
Κ' εὐθὺς ἀπήντησεν ἡμᾶς λοχίας τις ὡραῖος.
Κ' ἐγὼ μὲν παρεμέρισα· ὁ φίλος ὅμως «ἔλα»
Μὲ εἶπε, «μέλλεις Ἕλληνος τὴν δεξιὰν νὰ σφίξῃς.»
Ἐγὼ δ' ἐκάρφωσ' ἐπ' αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς θαυμάζων
Τὸ ἦθος τἀρειμάνιον καὶ τὴν λαμπρὰν στολήν του·
Κ' εἰς τὴν Ἑλλάδ' ἐπανελθὼν ἐδιηγούμην ταῦτα
Πληρῶν ἀγαλλιάσεως κ' ἐλπίδων τοὺς ἑταίρους.
Ἅπαντες οὗτοι βέβαια ταχέως θέλουν σπεύσει
Νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν, ὁπόταν
Ἐλευθερίας μάθωσιν ἀγὼν ὅτι θὰ γείνῃ.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἔκθαμβοι τοὺς λόγους ἀκροῶνται·
Γελοῦν, σκιρτῶσι, μαίνονται, ἀσπάζονται ἀλλήλους,
Οὐδόλως τὴν χαρὰν αὐτῶν ἰσχύοντες νὰ κρύψουν.

Ἐν τούτοις δὲ φωνὴν βραγχνὴν, ὡς βοῦς νὰ ἐμυκᾶτο,
Ἀκούουσι· προέβαλλε τραχύς τις ὑλοτόμος
Ἐπαίρων μὲ τὴν δεξιὰν πελέκεως κοπίδα
Προσαρμοστὴν εἰς στειλειὸν βαρὺν ἀπὸ κρανίας.
Σπανίως δ' ἀσχημότερος δρυτόμος ἐγεννήθη.
Εἶχε τὰ ὦτά του μακρὰ, ἐπικαμπῆ τὴν ῥῖνα,
Ἐξωγκωμένας παρειὰς καὶ ῥώθωνας ὡς ἄρκτος,
Πλατεῖαν δὲ τὴν κεφαλὴν μὲ πώγων' ἐπιμήκη·
Αἱ ἄγριαι δ' αὐτοῦ ὀφρῦς βαθέως ἐπυκνοῦντο,
Κι' ἡ κόμη του ἡ μελανὴ ἀτάκτως ἐξαπλοῦτο
Ἐπὶ τῶν νώτων αὐχμηρὰ ὡς γυναικὸς φρενήρους·
Ὡς πτύα δ' αἱ παλάμαι του εὐρύνοντο κ' αἱ χεῖρες,
Κ' ἐμέτρει πέντε σπιθαμὰς τὸ λάσιόν του στῆθος·
Δεληβοριᾶς δ' ἐλέγετο, κι' ὑπῆρχε φημισμένος
Ἁπανταχοῦ ὡς ἔξοχος τὴν ῥώμην ὑπὲρ πάντας·
Καθότι μὲ τὸν πέλεκυν πολλάκις δρῦν ἐκκόπτων,
Ὁλόκληρον μετέπειτα τὴν ἔφερεν ἐπ' ὤμων
Βαδίζων πρὸς τὴν θάλασσαν, εἰς πλοῖον νὰ τὴν δώσῃ.
Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ, ὅστις ἐστάθη τότε,

Καὶ πρὸς τὸ πλῆθος μὲ φωνὴν ὡμίλησε βροντώδη·
«Δὲν ἔχω χρήματα ἐγὼ νὰ δώσω εἰς τὸ ἔθνος,
Διότι πάντοτε πολλὰ νὰ θρέψω τέκνα εἶχον·
Κι' οὐδέποτε περίσσευμα νομίσματος ἢ σίτου
Εἰς τὴν οἰκίαν ἔμενεν ἀφότου ἐνυμφεύθην.
Καὶ ὅμως γενναιότερον ἐγὼ θὰ συνεισφέρω·
Εἰκοσιτέσσαρας υἱοὺς, ἀνδρειωμένους ὅλους
Κ' ἐκ παίδων νὰ παλαίωσι πρὸς κάπρους γυμνασμένους,
Οὓς δύο μοὶ ἐγέννησαν γυναῖκες ῥωμαλέαι.»
Τοιαῦτ' εἰπὼν τὸν πέλεκυν ἀνύψωσεν ὀλίγον,
Κ' εὐθὺς εἰκοσιτέσσαρες ἐφάνησαν ὁπλῖται,
Τὴν ὄψιν ὁμοιάζοντες πρὸς τὸν τραχὺν δρυτόμον.
Κύκλον δ' ἐποίησαν αὐτοὶ νὰ βάλουν εἰς τὸ μέσον,
Ὀρθώσαντες τὰ ὅπλά των, τὸν γηραιὸν πατέρα.
Αὖθις δὲ νῦν ἐφώνησεν ὁ ὑλοτόμος οὕτω·
«Προσέτι δὲ τὸν πέλεκυν αὐτὸν θὰ συνεισφέρω,
Δι' οὗ τρεῖς λύκους ἄλλοτε ἐφόνευσα λυσσῶντας·
Κι' ὁπότε γέρων μοναχὸς ἔμαθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα,
Μὲ εἶπ' «αὐτὸς ὁ πέλεκυς θαυματουργὸς θὰ ἦναι·
Νὰ τὸν φυλάξῃς· κι' ἂν ποτὲ λαλήσωσιν οἱ βόες,
Φρικώδη μέλλει πόλεμον τὸ ἔθνος νὰ ἐγείρῃ.
Μ' εἶπε δὲ χθὲς εἷς γεωργὸς ὅτι κεντῶν τοὺς βόας
Εἰς μάτην τοὺς ἐβίαζε τὸ ἄροτρον νὰ σύρουν.
Ἐστέκοντο· κι' ὁ εἷς αὐτῶν βαλὼν φωνὴν ἀνθρώπου
Ἐφώνησε· «τί μὲ κτυπᾷς ματαίως μὲ τὸ κέντρον;
Ἐφέτος θέλουν οἱ ἀγροὶ πολὺ καρποφορήσει,
Ὑπὸ ῥυάκων ἐρυθρῶν αἱμάτων λιπανθέντες·
Πλὴν στόματα θὰ λείψωσι τὸν σῖτον νὰναλώσουν.»»
Καὶ πρῶτον μὲν ὁ γεωργὸς ἐνόμισε τοὺς λόγους
Πλάνην τινὰ τῆς ἀκοῆς, ἠχώ τινα μακρόθεν
Ἐλθοῦσαν εἰς τὰ ὦτά του· πλὴν ἔπειτα μὲ τόνον
Τὸ κτῆνος ἐπανέλαβε τὰς πρώτας αὐτοῦ λέξεις·
Καὶ φρίκη νῦν τὸν ἅμοιρον κατέλαβεν ἀγρότην.
Ἡ προφητεία τολοιπὸν τοῦ καλογήρου τώρα

Πληροῦται, κι' ὁ δεινὸς ἀγὼν ἐγείρεται τοῦ ἔθνους·
Οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες θὰ πολεμοῦν υἱοί μου·
Τὸν πέλεκυν δ' αὐτὸν ἐγὼ κρατῶν εἰς τὴν παλάμην,
Θὰ θραύω τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ μαλακὰ κρανία,
Ἄτινα κρύπτει κίδαρις κι' ὁ ἥλιος δὲν βλέπει.»
Εἶπε, καὶ πάντες μὲ πολλὴν χαρὰν τὸν ἠκροῶντο,
Θαυμάζοντες τοῦ σώματος τὴν τεραστίαν ῥώμην,
Καὶ μακαρίζοντες αὐτὸν ὡς ὄλβιον πατέρα.

Μόλις τὸν λόγον ὁ τραχὺς κατέπαυσ' ὑλοτόμος,
Ὅτ' ἦλθε νέος εὐγενὴς τὴν ὄψιν καὶ τοὺς τρόπους.
Λεπτοὶ δὲ τοῦ προσώπου του οἱ χαρακτῆρες ἦσαν·
Ἐφόρει πῖλον μελανὸν εἰς τὴν ξανθήν του κόμην,
Καὶ τὸ κομψὸν ἀνάστημα τοῦ σώματος ἐκόσμει
Ἐνδυμασία μὲ πολλὴν ἐξειργασμένη τέχνην·
Ὁπόταν δ' ἐπλησίασε τοὺς προΰχοντας τοῦ ἔθνους,
Μὲ σέβας ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε·
«Ἕλλην δὲν εἶμαι παντελῶς τὴν γέννησιν, ἀλλ' εἶμαι
Τὸ φρόνημα καὶ τὴν ψυχήν· ὁσάκις δὲ τὰς βίβλους
Τῶν εὐκλεῶν προγόνων σας ἐλάμβανον εἰς χεῖρας,
Σπουδάζων εἰς τὰ λύκεια ἢ μελετῶν κατ' οἶκον,
Εὐθὺς ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ μεγάλου κατειχόμην·
Κ' ἐπόθουν εἰς τὴν χώραν σας νὰ ζήσω κι' ἀναπνεύσω
Τὴν αὔραν τὴν ἐμπνέουσαν αἰσθήματα γενναῖα.
Εἰς δὲ τὴν πάτριόν μου γῆν ποτὲ τῶν Παρισίων
Ὁπλίτας εἶδον μὲ στολὴν ὁποίαν σεῖς φορεῖτε·
Κι' ἠρώτησα· «πόθεν αὐτοὶ κατάγονται οἱ ξένοι;»
Τοιαῦτα δὲ μ' ἀπήντησεν εἷς συμπολίτης τότε·
«Ἕλληνες εἶναι, κάτοικοι τοῦ παλαιοῦ Ὀλύμπου·
Μαθόντες δ' ὅτι ῥίπτοντες τῶν δυναστῶν τοὺς θρόνους,
Βοήθειαν θὰ πέμψωμεν εἰς τοὺς λαοὺς προθύμως
Τοὺς θέλοντας μὲ πόλεμον νὰ θραύσουν τὸν ζυγόν των,
Προσῆλθον ἱκετεύοντες νὰ τύχουν τῶν δικαίων.
Καὶ τοῦτο μὲν παράδοξον δὲν εἶναι πῶς δὲν ξεύρεις·

Πλὴν ἄλλο ἀπορῶ μὲ σέ· δὲν ἤκουσες τὴν φήμην
Τοῦ Κοραῆ; δὲν ἔμαθες ὅτι πρὸ χρόνων μένει
Ἐνταῦθα τῶν Ἑλληνιστῶν καλούμενος ὁ πρῶτος
Καὶ χαίρων τὴν ὑπόληψιν παντὸς φιλελευθέρου;
Ἄγγλοι δ' ἐπίτηδες πολλοὶ ἔρχοντ' ἐδῶ νὰ ἴδουν
Τὸν νέον τοῦτον Ἕλληνα, ὃν σύμπασ' ἡ Εὐρώπη
Τιμᾷ διὰ τὰς γνώσεις του καὶ τὴν εὐθεῖαν κρίσιν.
Αὐτὸν ἐντάμωσ', ἂν ποθῇς νὰ μάθῃς ἂν τῷ ὄντι
Εἰσέτι ζῶσιν Ἕλληνες, ἀπόγονοι τῶν πάλαι.»»
Τοιαῦτα μ' εἶπε, κ' ἔσπευσα εὐθὺς νὰ ἐνταμώσω
Τὸν Κοραῆν· γλυκύτατα δ' ἐκεῖνος μ' ὑπεδέχθη,
Κ' ἐδάκρυσε συγκινηθείς, ὁπόταν ἤκουσ' ὅτι
Τοὺς Ἕλληνας ἐπιθυμῶ τοὺς νέους νὰ γνωρίσω.
Τοιαύτην δὲ μελίρρυτον μ' ἀπέτεινʼ ὁμιλίαν·
«« Ὦ τέκνον, οἱ ἱστορικοὶ δὲν ἀναφέρουν πλέον
Τὰ ἔθνη, ὧν ὑπὸ ζυγὸν ὁ τράχηλος κυρτοῦται·
Ἀλλ' ὅμως περισώζουσιν οἱ Ἕλληνες οἱ δοῦλοι
Τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων των· παραλλαγὰς δ' ὀλίγας
Ἂν ἀφαιρέσῃς, δύνασαι τὰς λέξεις τοῦ Ὁμήρου
Νὰ κούσῃς ἐκ τῶν ὀρεινῶν τῆς Ἴδης καὶ τοῦ Πίνδου·
Εἰσέτι βλέμμα ζωηρὸν προδήλως ἀναγγέλλει
Ὁποῖα καίουν τὰς ψυχὰς αἰσθήματα μεγάλα·
Ἂν δὲ τὰ συμπεράσματα τῆς ἱστορίας ἦναι
Ἀλάνθαστα, θὰ ἴδωμεν ἡφαίστειον ἐκλάμπον
Ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν δαφνῶν, ἃς ἔδρεψαν τὸ πάλαι
Τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἱ εὐκλεεῖς ὁπλῖται.»»
Τοιαῦτα μ' εἶπε, κ' ἔναυλον τὸν λόγον εἶχον ὅτε
Ἡ φήμη διεσάλπισεν ὅτι στρατὸς τῶν Γάλλων
Τοὺς Ἕλληνας εἰς πόλεμον θὰ διεγείρῃ μέγαν·
Δεινὸν δ' ᾐσθάνθην κλονισμὸν εἰς τὴν ψυχήν μου τότε,
Κ' ἐνθουσιῶν ἐζήτησα τὴν ἄδειαν νὰ λάβω
Μέρος κ' ἐγὼ εἰς τὸν στρατὸν τὸν μέλλοντα νὰ πλεύσῃ
Πρὸς τῆς Ἑλλάδος τὰς ἀκτὰς τὰς πάντοτε γελώσας.
Νῦν δὲ σᾶς εἶδα, καὶ θαρρῶ πῶς βλέπω τοῦ Ὁμήρου

Τὺς ἥρωας τοὺς ἔχοντας τὰς κνήμας τὰς παχείας·
Ἡ χλαῖνα δ' ἡ οὐλότριχος, ἣν ῥίπτετ' εἰς τοὺς ὤμους,
Τὸν Ἀχαιῶν καὶ Δαναῶν μ' ἀναπολεῖ τὰς χλαίνας.
Ἰμαι δ' υἱὸς μονογενὴς πατρὸς πολὺ πλουσίου,
Καὶ δύναμαι τὴν Γαλλικὴν καλῶς νὰ γράφω γλῶσσαν,
Ἣν σύμπαντες μανθάνουσι τανῦν οἱ Εὐρωπαῖοι.
Ἐχθῆτέ με· παρόμοια θὰ ζήσω, καθὼς ζῆτε,
Ἀρχαϊκὸν τουφέκιον κομίζων εἰς τοὺς ὤμους,
Καὶ φέρων πέδιλα ταχεῖς τοὺς πόδας καθιστῶντα.
Ὁπόταν δ' ὑπὸ τὰς σκιὰς καθώμεθα τῶν δένδρων,
Μετὰ κινδύνους τῶν μαχῶν ἀνάπαυσιν ποθοῦντες,
Ἱρὸς Εὐρωπαίους φίλους μου ἐπιστολὰς θὰ πέμπω,
Τὸ δίκαιον τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος ἀναπτύσσων·
Κ' ἐφημερίδας γράφοντες ἐκεῖνοι θὰ ἑλκύουν
Συμπάθειαν πρὸς τὸν λαὸν τὸν χύνοντα τὸ αἷμα,
Ὅπως ἀντάξιος φανῇ τῶν παλαιῶν προγόνων.
Ὁποίαν μέλλω ἡδονὴν νὰ ἀπολαύσ' ὁπόταν
Τὸ βῆμα ἐπανιδρυθὲν τοῦ Δημοσθένους ἴδω,
Κ' εἰς τὴν σκηνὴν τὰ δράματα τοῦ Σοφοκλέους πάλιν
Μὲ τὴν τελείαν γλῶσσάν των τοὺς θεωμένους θέλγουν! »
Οὕτως ὁ ξένος ἔλεγε, καὶ πάντες μὲ μεγάλην
Συγκίνησιν τὸν ἤκουον· τὸ δ' ὄμμα των πληροῦται
Δακρύων εἰς τὰς παρειὰς πιπτόντων ὡς σταγόνες·
Πρὸ πάντων ὁ μεγάθυμος τοῦ Πίνδου ὁπλοφόρος
Ὡς παῖς δακρύει νήπιος μὴ βλέπων τὴν μητέρα.
Εἰς τὰς ἀγκάλας ἔλαβε τὸν ξένον ὡς υἱόν του,
Τὸν κατησπάσθη, κι' ἄφωνος παρέμεινε τὸ πρῶτον·
Μόλις δ' ἀργὰ ὑπὸ παλμοὺς συνήρθρωσε τοιαῦτα·
« Ὁ γεωργὸς μετὰ μακρὰν ἂν ἴδῃ ξηρασίαν
Νεφέλην ἀναψύχουσαν εἰς τοὺς ἀγροὺς τοὺς στάχεις,
Δὲν ἐννοεῖ τόσην χαρὰν εἰς τὴν ψυχήν, ὁπόσην
Ἠσθάνθην τὴν μελίρρυτον αὐτὴν ἀκούων γλῶσσαν.
Ὦ ξένε μου! τίς ἄγγελος σ' ἀπέστειλεν ἐνταῦθα;
Πάντες σχεδὸν οἱ βασιλεῖς τοῦ κόσμου μᾶς μηνύουν

Ἀπαύστως ὑπὸ τὸν ζυγὸν νὰ μένωμεν ὡς κτήνη,
Καὶ κύπτοντες τὴν κεφαλὴν νὰ τρώγωμεν τὸν σῖτον·
Σὺ μόνος ὑπενθύμισας τὴν δόξαν τὴν ἀρχαίαν,
Καὶ τὴν ζωὴν παντάπασι δὲν ἐκτιμᾷς τὴν δούλην.
Ἐλθέ! ποτὲ δὲν ἔμαθες εἰς βράχους νὰ κοιμᾶσαι,
Καὶ χλόην κἄποτε ὡς βοῦς νὰ τρώγῃς εἰς τὰ ὄρη.
Πλὴν μὴν ἀνησυχῇς· ἐγὼ θὰ φέρω εἰς τὴν πήραν
Ἀείποτε τροφὴν καλὴν νὰ δίδω εἰς τὸν ξένον,
Καὶ τὴν ἀγκάλην μου θερμὴν θὰ σὲ προσφέρω κλίνην
Νὰ μὴ παγόνῃ ὁ βορρᾶς τὰσθενικά σου μέλη.
Ὦ φίλοι, ποῖος ἐξ ἡμῶν τοσοῦτον εἶναι μέγας;
Κατέλιπε τοὺς συγγενεῖς, τὸν πλοῦτον, τὴν πατρίδα,
Τοὺς φίλους τῆς νεότητος, τὰ θέατρα, τοὺς πότους,
Καὶ νἀποθάνῃ μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦλθε,
Ἐξ εὐγενοῦς ὁρμώμενος αἰσθήματος, καὶ ἄλλους
Νὰ κάμῃ νἀπολαύσωσιν ἡμέρας ἐλευθέρας.
Ἡμεῖς δ' ἐὰν μαχώμεθα, μαχόμεθα ποθοῦντες
Νἀφήσωμεν ἐλεύθερα τὰ τέκνα εἰς τὸ μέλλον.
Ἔχει ψυχὴν Ἑλληνικὴν, λοιπὸν καὶ συμπολίτην
Αὐτὸν ἀνακηρύξωμεν, τοῦ γένους μας ὁπλίτην·
Ἰδοὺ ἐγὼ τὴν σπάθην μου χαρίζω εἰς τὸν ξένον,
Κ' ἐπιβοῶντες οἱ λοιποὶ κυρώσατε τὴν πρᾶξιν.»
Εἶπε, καὶ μὲ τὴν σπάθην του ἐστόλισε τὸν ξένον,
Οὕτω δ' ἀνέδειξεν αὐτὸν πολίτην τῆς Ἑλλάδος·
Καὶ πάντες μὲ βοὴν σφοδρὰν ἐπικυροῦν τὴν πρᾶξιν.
Ἐκεῖνος δὲ μ' Ἑλληνικὴν περιζωσθεὶς ῥομφαίαν,
Εὐθὺς ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ μεγάλου κατελήφθη·
Ἀπήστραψε τὸ ὄμμά του· τοὺς πνεύμονας δ' ἐντείνων
Ἀπέτεινε μὲ ζωηρὰν φωνὴν τοιοῦτον λόγον·
«Ὦ Ἕλληνες, μὴ τρέμετε τὰ πλήθη τῶν βαρβάρων
Καὶ τὰς χρυσᾶς αὐτῶν στολὰς, τὰς ναῦς τὰς ὑψορόφους.
Ὁ Μαραθὼν, ἡ Σαλαμὶς κ' αἱ Πλαταιαὶ θὰ μένουν
Αἰώνια μαρτύρια διδάσκοντα τὸν κόσμον
Ὅτι νικοῦν οἱ Ἕλληνες τοὺς χαύνους Ἀσιάτας,

Κι' ἂν μυριάδες χίλιαι ἐπέλθωσιν ἐκεῖνοι.
Ὁ Ἀγησίλαός ποτε, αἰχμαλωτίσας Πέρσας,
Ἐγύμνωσε τὰ σῶμά των κ' ἐπέδειξε τὰς σάρκας
Ἁβρὰς ὡς κόρης ἐν σκιᾷ θαλάμων τεθραμμένης·
Ἐνθουσιῶντες δ' ἔκτοτε οἱ Σπαρτιᾶται τόσον
Εἰς τοὺς πολέμους ἔλαβον ἀτρόμητον τὸ θάρρος,
Ὥστ' ἅμα τὸν παιᾶν' αὐτῶν ἐτύχαινε νἀκούουν
Οἱ βάρβαροι, καὶ πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο βιαίαν.
Παρόμοιοι καὶ σήμερον οἱ Ἀσιᾶται εἶναι·
Ὡς δὲ ἀκούσουν τὴν φωνὴν τῶν ἀρχηγῶν Ἑλλήνων,
Συρίξῃ δ' εἰς τὰ ὦτά των ὀξὺς τῶν ὅπλων ἦχος,
Θὰ φύγωσιν ὡς αἱ δειλαὶ δορκάδες εἰς τὰ δάση,
Ὁπόταν αἴφνης βρυχηθμὸν ἀκούσωσι λεόντων.
Εἶπε καὶ πάντες ζωηρὰ τὰς χεῖράς των κροτοῦσι.

Ἀφοῦ δὲ καθησύχασαν κατὰ μικρὸν τὰ πλήθη,
Ὁ Κατσαντώνης οὕτω πως ὡμίλησεν ἐκ λίθου·
«Χριστιανοὶ τὸ ξεύρετε, χωρὶς νὰ σᾶς τὸ εἴπω·
Δὲν πρέπει νὰ νοήσωσιν ὁλοτελῶς οἱ Τοῦρκοι·
Διότι ἄλλως σχέδιον κἀνὲν δὲν κατορθοῦται.
Ὅπλα θὰ στείλῃ πανταχοῦ ἡ κραταιὰ Γαλλία
Καὶ ἄφθονον πυρίτιδα· κυττάξατε δὲ μόνον
Νὰ λάβῃ πᾶς ὁπλαρχηγὸς τὴν ἁρμοδίαν θέσιν,
Νὰ ἔχῃ δ' ὁρμητήριον πρὸς τῶν ἐχθρῶν τὰ πλήθη.
Φίλε Βλαχάβα καὶ Σταθᾶ, τὸν Ὄλυμπον ἀνάβα·
Τὴν Λυάκουραν σὺ Πανουριᾶ, κι' ὁμοῦ ὁ Δυοβουνιώτης.
Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τὸν Μαλεβὸν θἀνέλθουν,
Ὡς εἶπεν ὁ Πετιμεζᾶς κι' οἱ Κολοκωτρωναῖοι,
Μ' αὐτοὺς δὲ συνεφώνησε κι' ὁ ἡγεμὼν τῆς Μάνης.
Καταλαχιὰ, σὺ 'ς τὰ Σφακιὰ ὡραίαν ἔχεις θέσιν.
Κι' ὁ Κουντουριώτης δύναται νὰ πράξῃ ὅπως θέλῃ,
Διότι γνῶσιν παντελῶς δὲν ἔχω τῆς θαλάσσης.
Ὁπόταν δὲ τὸν Μάρτιον οἱ κώδωνες σημάνουν,
Καθ' ἣν ἡμέραν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατέβη·

Νὰ φέρῃ πρὸς τὴν Μαριὰμ τὸ ῥόδον τοῦ Ὑψίστου,
Σημαίαν ἀνυψώσατε κηρύσσοντες τοιαῦτα·
«Οἱ Ἕλληνες δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρουν πλέον
Ζυγὸν κτηνώδη· θέλουσιν ἐλεύθεροι νὰ ζήσουν·
Ἢ ἄλλως πῦρ θὰ βάλωσιν εἰς τὴν Τουρκίαν ὅλην,
Καὶ θὰ χαθῶσι· πλὴν κι' αὐτὴν ἐπίσης θὰφανίσουν.»

ΝΕΑΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΣ'.

Ουτως εὐκόλως ἤγειρε τοὺς κλέφτας ἡ Γαλλία
Μεγάλην ἐπανάστασιν νὰρχίσουν πρὸς τοὺς Τούρκους·
Οὐδ' ἔμελε παντάπασι τὸν ἐντρυφῶντ' εἰς αἷμα
Μονάρχην των, ἂν ἔμελλον τοὺς Ἕλληνας νὰ σφάξουν
Οἱ βάρβαροι ὡς σφάζουσιν οἱ κρεουργοὶ τοὺς βόας·
Καθότι μόνον τοὺς σκοποὺς αὐτῶν τοὺς φιλοδόξους
Οἱ μόναρχοι προτίθενται εἰς ὅλας των τὰς πράξεις·
Ὡς ἀριθμοὺς δὲ τοὺς θνητοὺς προσθέτουν κι' ἀφαιροῦσιν,
Ἢ διαιροῦν, ὅπως αὐτοὶ νομίσωσι συμφέρον.

Ἐν τούτοις δὲ τὰ Γαλλικὰ μετακομίζουν πλοῖα
Τοὺς κλέφτας ὅπου ἤθελον· κι' ἀναχωροῦσι πάντες
Νάθροίσωσιν εἰς τὰ βουνὰ ὁπλίτας τουρκοφάγους.
Ὕστατος δ' ὅλων ἔμεινεν εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν
Ὁ Κατσαντώνης, ἡ ψυχὴ τῆς ἀνταρσίας ταύτης.
Κι' οἱ νησιῶται μὲ πολλὴν περιεργίαν θέλουν
Νὰ μάθουν ποῖον αἴτιον αὐτόθι τὸν ἐκράτει·
Οὕτω δ' ὁ εἷς ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν ἄλλον·
«Μήπως δὲν ἔπαυσ' ἐντελῶς τὸ αἷμα τῆς πληγῆς του;
Ἔτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὠχρὸν ὀλίγον εἶναι·
Διότι βέβαια ποτὲ δὲν ἔχει καταλάβει
Δειλία τὸν εἰς τῶν μαχῶν τὸν κρότον γυμνασμένον.»

Τῷ ὄντι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δειλία δὲν κατεῖχεν·
Ἀλλὰ μ' ἐπιμονὴν πολλὴν ἡ σύζυγος ἀπῄτει

Παντάπασι τὸν ἄνδρα της νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ,
Ἀλλὰ νὰ τρέξῃ μετ' αὐτοῦ ῥομφαίαν ἐζωσμένη.
Ματαίως τὸ ἀδύνατον τοῦ πράγματος παρίστα
Ὁ Κατσαντώνης μὴ ποθῶν εἰς κίνδυνον νὰ βάλῃ
Τὸ τέκνον του, καὶ πρόσκομμα νὰ ἔχ' εἰς τοὺς πολέμους.
Ὁσάκις δ' ἔλεγ' εἰς αὐτὴν νὰ μείν' εἰς τὴν Λευκάδα,
Ἀφθόνως πάντα ἔχουσα 'ς τοῦ Κούρμα τὴν οἰκίαν,
Ἀγρίευε, τὰ νεῦρα της δεινὸς σεισμὸς κατεῖχε,
Καὶ τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς ἐσήμαινον αἱ λέξεις·
«Σκληρέ, ποῦ φεύγεις ; θέλουσιν οἱ Τοῦρκοι σὲ φονεύσει.
Τὴν νύκτα μ' ἐξυπνίζουσιν ἀπαύστως τρομαγμένην
Ἀπαίσια ὀνείρατα· αἱμάτων εἶδα ῥεῦμα
Νὰ τρέχῃ τὸν Ἀλῆπασσαν ζητοῦν νὰ καταπνίξῃ·
Πολλαὶ δ' ἐν τούτῳ κεφαλαὶ κομμέναι ἐκολύμβων·
Καὶ σὺ τὴν ὄχθην του πατῶν ὠλίσθαινες, καὶ μόλις
Οἱ τεθραυσμένοι πόδες σου ἐβάσταζον τὸ σῶμα.
Τί δ' ὄνειρον πλειότερον αὐτοῦ σαφὲς θὰ ἴδω ;
Εἰς ποταμὸν ἐξ αἵματος μὲ δόλον θὰ σὲ πνίξῃ
Ὁ ἄτιμος Τουρκαλβανός, ὁ ἄσπονδος ἐχθρός σου.
Μὴ φύγῃς· εὐσπλαγχνίσθητι τὸ ἄμοιρόν σου τέκνον,
Ἀνίσως τὴν μητέρα του διόλου δὲν λυπῆσαι·
Ἂν κἂν παράλαβε κ' ἐμέ· τοσάκις μέχρι τοῦδε
Εἰς τῆς Ἠπείρου τὰ βουνὰ ῥομφαίαν δὲν ἐζώσθην ;»
Ἔλεγ' ἡ τάλαινα γυνὴ, κ' εἰς χείμαρρον δακρύων
Οἱ λόγοι της ἐπνίγοντο· κι' ὁ ἄλλοτ' εἰς πολέμους
Τραχύτερος τοῦ χάλυβος, ψυχρότερος τῶν πάγων,
Ἐκάμπτετο κι' ὑγραίνοντο αἱ δύο παρειαί του.
Μὲ τρόπον δ' οὕτω τρυφερὸν ἀπήντησε βραδέως·
«Ἀγγελική μου, πρὸς Θεοῦ, μὴ τόσον ἐπιμένῃς·
Μὴ θέλῃς νἄλθῃς μετ' ἐμοῦ· καὶ σὺ τῷ ὄντι ξίφος
Ζωννύεσσαι· πλὴν σήμερον διηνεκὴς θἀρχίσῃ
Ἀγών, καὶ τῶπλον πάντοτε θὰ ἔχωμεν εἰς χεῖρας·
Οὐδὲ γυναῖκες δύνανται κι' ἀνήλικα παιδία
Εἰς τὴν χιόνα διαρκῶς τὴν νύκτα νὰ κοιμῶνται.»

Αὔθις δ' ἀπήντα ἡ γυνὴ σμικρὸν ἀναθαρροῦσα·
«Πλὴν σὺ τοὐλάχιστον πολὺ μὴ σπεύδῃς· τρεῖς δὲν ἔχεις
Ἀνδρειοτάτους ἀδελφούς; τὸν Λεπενιώτην πέμψον,
Πρὸς τὸν Χασσώτην ἅπαντα νὰ εἴπῃ καὶ Κουτσούκην·
Οἱ τρεῖς ὁμοῦ νὰ κάμωσι πᾶν ὅ,τι ἀπαιτῆται,
Τοὺς κλέφτας συναθροίζοντες εἰς τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας.
Κατόπιν δὲ κι' ὁ ἴδιος ἐκεῖσε μεταβαίνεις.
Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς Μαρτίου ὅτε μέλλεις
Τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἐγέρσεως νὰ δώσῃς,
Μᾶς μένουν ὀγδοήκοντα ἡμέραι· μεῖνον ἔτι
Κἂν ἕνα μῆνα, κ' ἔπειτα πορεύου πρὸς τὸν Πίνδον.»
Εἰποῦσα ταῦτα ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸ τέκνον,
Τὼδήγησε τὰ γόνατα νὰ λάβῃ τοῦ πατρός του·
Τὴν κόμην δ' ἔχουσ' ὄπισθεν ἀγρίως λελυμένην,
Καὶ μ' ὀφθαλμοὺς κυκλοτερῶς ὑπὸ τῆς λύπης μαύρους
Ὁμοίως τὸν ἱκέτευε, τοὺς πόδας του κρατοῦσα·
«Ὦ! μεῖνε, μεῖνε· τίς φωνὴ μοὶ λέγει, δὲν εἰξεύρω,
Ὅτι δὲν μέλλω μετὰ σοῦ πολὺ νὰ ζήσω πλέον.
Ὦ! μεῖνε κἂν τὴν ὄψιν σου εἰσέτι νὰπολαύσω
Ὀλίγον, ἀφοῦ πέπρωται τελείως νὰ μ' ἀφήσῃς.»
Ἀπώλεσε τὴν δύναμιν ὁ Κατσαντώνης τώρα
Ἀκούων τὰς σπαρακτικὰς ἐκφράσεις τῆς συμβίας.
Ὡς μάρμαρον ἐσίγησεν, ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας,
Καὶ μόνον στεναγμοὺς βαθεῖς ἐξέπεμπε τὸ στῆθος.
Μόλις δ' ἀργὰ τὸν ἀδελφὸν παρακαλεῖ τοιαῦτα·
«Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, τοσάκις μ' ἔχεις σώσει
Πρὸς τῶν σφαιρῶν τὴν χάλαζαν τὸ στῆθός σου προτάσσων·
Καὶ νῦν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐξάγαγέ με,
Διότι θύελλα παθῶν κλονίζει τὴν ψυχήν μου·
Πρὸς τῶν Ἀγράφων ὕπαγε τὰ ὄρη· τὸν Κουτσούκην
Καὶ τὸν Χασσώτην κάλεσον, κ' εἰπὲ τὰ σχέδιά μου.
Κατόπιν δὲ καλέσατε κι' οἱ τρεῖς τοὺς κλέφτας ὅλους,
Κ' ἐκείνους δὲ τοὺς χωρικοὺς συνάξετε προσέτι,
Ὁπόσοι ἐγυμνάσθησαν νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα·

Διότι μέγαν ἔχομεν ναρχίσωμεν ἀγῶνα.
Ἀφοῦ δὲ τὴν συνάθροισιν ποιήσετ' ἁρμοδίως,
Εἰς τῆς πατρίδος τὴν ἁγνὴν ἀγάπην ἐπομνύω,
Ὁ Κατσαντώνης βέβαια δὲν μέν' εἰς τὴν Λευκάδα,
Κι' ἂν τὴν γυναῖκα θάνατος ταχὺς ἐπαπειλήσῃ.»
Ὁ Λεπενιώτης παντελῶς δὲν ἀπεκρίθ' εἰς ταῦτα·
Ἀλλὰ κινῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς ὀφρῦς του νεύων,
Ἐδήλωσ' ὅτι ἔμελλε τὸ θέλημα νὰ πράξῃ
Τοῦ προσφιλοῦς του ἀδελφοῦ, γινώσκων πόσον εἶχεν
Ἀείποτε τὸν λόγον του πιστότατα τηρήσει.
Νὰ μείνουν παρεκάλεσεν ὁ Γιώτης κι' ὁ Χωσσάδας·
Τοὺς δὲ λοιποὺς παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, κι' ἀφήσας
Ὑγείαν, εἰς μονόξυλον ἐπέβη νὰ περάσῃ
Πρὸς τὴν ἀντίπεραν ἀκτήν. Αὐτόθι δ' εἰς τὰ δάση
Ἐκρύβησαν βαδίζοντες διὰ νυκτὸς οἱ κλέφται.
Ἀνῆλθον δ' εἰς τοῦ Τυμφρηστοῦ τοὺς πρόποδας κατόπιν,
Μαθόντες ὅτι κλέφτικον ἦτον ἐκεῖ λημέρι.

Περικαλλεῖς δ' ὁ Τυμφρηστὸς τοὺς κλάδους ἀνατείνει
Ὡς δένδρον θάλλον μὲ πολλὴν τὸ ἔαρ νέαν ῥώμην,
Καλούμενος τὴν σήμερον Βελοῦχι ξακουσμένον.
Λόφοι δὲ πρῶτον συνεχῆ τὸν κάμνουν μὲ τὸν Πίνδον,
Ἕως ὑψώσῃ τὸν λαιμὸν ἀγέρωχος, καλύπτων
Τὰ νῶτα πρὸς ἀνατολὰς μ' ἐλάτας πελωρίους.
Τὴν κεφαλὴν δὲ φαλακρὰν οἱ ἄνεμοι ποιοῦσι
Φυσῶντες μετὰ φοβερᾶς μανίας τὸν χειμῶνα,
Καὶ πᾶν καταμαραίνοντες ἐπὶ τῶν ἄκρων δένδρον.
Καὶ ὅμως ὅταν ἀτραποὺς ἀνωφερεῖς βαδίζων
Αὐτόσε φθάσῃς, μ' ἔκπληξιν παρατηρεῖς πεδίον
Ἱππεῖς δυνάμενον πολλοὺς εὐκόλως νὰ χωρέσῃ·
Τέρπουν δὲ τῶμμα τάπητες ἐκ χλόης, κι' ἀναβρύει
Ὕδωρ ψυχρὸν ἀναψυχὴν παρέχον ἐν τῷ θέρει·
Ἡ δ' αὔρ' ἀρωματίζεται ὑπὸ πυκνῶν ἀνθέων
Λεπτὴν ἐχόντων τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν χροιὰν γλυκεῖαν.

Πύργου δὲ κεῖται λείψανον ἐντὸς τωροπεδίου,
Ἔνθα κατῴκησ' ἀσκητής· κι' ἀποθανὼν ἀφῆκε
Εἰς δέλτον προμηνύματα τῆς πτώσεως τῶν Τούρκων,
Ὁπόταν εἰς τὸν πύργον του ἀνυψωθοῦν σημαῖαι.
Ἐκ δὲ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς μὲ δοῦπον καταρράκτης
Κι' ἀφροὺς λευκοὺς τὸ ῥεῦμά του ἀπὸ τοῦ ὄρους χύνει·
Σκορπίζεται δ' εἰς πολλαπλοῦς ἐν τῷ πεδίῳ κλῶνας,
Οἵτινες λήγουν ἅπαντες εἰς θέσιν καλουμένην
Τῶν Νηρηΐδων ῥεύματα· ἐνταῦθα δὲ σπανίως
Βαδίζων εἰς λιθάριον ἢ ξύλον θὰ προσκόψῃς.
Αἱ Νηρηΐδες, λέγουσι, καθαίρουσι τὸν τόπον,
Ὅπως χορεύουν στρέφουσαι τοὺς πόδας των ἀνέτως·
Λευκότατα δὲ σείουσι μανδήλια μὲ χάριν·
Καὶ τούτων ἓν ἂν δυνηθῇς ἐξαίφνης νἀφαρπάσῃς,
Ἐξάπαντος ὀπίσω σου ἡ Νηρηΐς θὰ ἔλθῃ.
Φθονοῦσι δὲ τὴν καλλονὴν τῶν ἀνθρώπων παρθένων·
Κι' ἄν τις αὐτῶν ἡμίονον μὲ στάμνας ὁδηγοῦσα,
Δὲν φυλαχθῇ καθ' ἣν στιγμὴν γεμίζῃ τὰς λαγήνους,
Εἰς ὄρνιν μεταβάλλεται κι' ἀκολουθεῖ τὸ ζῶον,
Εἰσέτι βάλλουσα φωνὴν γλυκεῖαν ὡς νεᾶνις.

Τοιαύτας ἔχει καλλονὰς τὸ ξακουστὸν Βελοῦχι·
Νῦν ὅμως δὲν ἠδύναντο οἱ κλέφται νἀναβῶσιν
Ἐπάνω· ἐπειδὴ χιὼν τὸ εἶχε σκεπασμένον
Ὁλοτελῶς· διέτριβον δὲ κάτω οἱ ὁπλῖται
Κατέχοντες τοὺς πρόποδας εἰς φάραγγας καὶ ἄντρα,
Ἔνθ' ἡ χιὼν δὲν ἴσχυε στιβάδα νὰ ποιήσῃ.
Ἐκ τῶν πλησίον δ' ἔφερον δασῶν κορμοὺς καὶ κλάδους,
Τὰς χεῖρας νὰ θερμάνωσι καὶ ψήσουν τὰ σφακτά των·
Κ' ἐκάθηντο σκεπτόμενοι τίς ἦτον ἡ αἰτία,
Δι' ἣν ἡμέρας ἔχουσι νὰ μάθωσι τί κάμνει
Ὁ ἀρχηγός των, ὅτε τίς ἐφώνησε· «νομίζω,
Μὰ τὸν Θεὸν πῶς ἔρχεται ὁ Λεπενιώτης· τόσον
Ποιεῖ τὰ βήματα μακρὰ καὶ σείει μέγα σῶμα!»

Πάντες δὲ τότ' ἠγέρθησαν, καὶ δράξαντες τὰ ὅπλα
Πυροβολοῦν σημαίνοντες μὲ τοῦτο τὴν χαράν των·
Κ' ἔπειτα στέκουν ὄρθιοι τὸν σίδηρον κρατοῦντες,
Προσμένοντες νἀκούσωσιν, ὁποίας ἀγγελίας
Ὁ σύντροφός των ἔφερεν ἐκ τῆς ἁγίας Μαύρας.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὅπλων·
«Χαίρετε, φίλοι! βέβαια δὲν θέλετε πιστεύσει
Τὴν εἴδησιν, ἣν πρὸς ὑμᾶς ἐκ τῆς Λευκάδος φέρω.
Τοσαύτην ἀγαλλίασιν θὰ προξενήσ' εἰς πάντας!
Ὁ Ναπολέων ἔβαλεν εἰς νοῦν νἀλευθερώσῃ
Τὸ ἔθνος μας, κι' ἀπέστειλεν ἐνταῦθα πλεῖστα πλοῖα
Καὶ ὅπλα καὶ πυρίτιδα· οἱ προὔχοντες δὲ πάντες
Τῆς Ῥούμελης καὶ τοῦ Μωριᾶ, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ὕδρας,
Συμφώνως ἀπεφάσισαν ἀγῶνα νὰ ἐγείρουν,
Τοὺς Τούρκους νὰ διώξωσι μακρὰν εἰς τὴν Ἀσίαν.»
Εἶπε κ' ἐκ νέου βάλλουσι δεινὰς βροντὰς τὰ ὅπλα·
Ἀργὰ δ' ὁ ἐνθουσιασμὸς ἀφοῦ παρῆλθε κἄπως,
Εἷς γέρων οὕτως ἔκαμεν ἐρώτησιν· «τί κάμνει
Ὁ ἀρχηγός; πῶς μετὰ σοῦ δὲν ἦλθ' εἰς τοὺς συντρόφους;
Μήπως εἰσέτι παντελῶς τὸ τραῦμα δὲν ἰάθη;
Ἢ μήπως τὸν ἐκράτησαν ἐπίτηδες οἱ Γάλλοι;
Ἡ παρουσία του πολὺ μᾶς εἶναι ἀναγκαία,
Καὶ μάλιστ' ἀφοῦ πρόκειται νὰ κάμωμεν ἀγῶνα,
Καθ' ὃν τοῦ ἔθνους σύμπαντος θὰ παίξωμεν τὴν τύχην.»
Στενάξας τότ' ἀπήντησεν ὁ Λεπενιώτης οὕτω,
Καὶ χαμηλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκράτησεν ὡς κόρη,
Ἧς ἡ αἰδὼς τὰς παρειὰς ταχέως ἐρυθραίνει·
«Δὲν ἔχει πλέον τίποτε τοῦ ἀρχηγοῦ τὸ τραῦμα,
Οὐδὲ διέταξαν αὐτὸν οἱ Γάλλοι νἀπομείνῃ·
Ἐξ ἐναντίας μάλιστα τὸν εἶχον παρορμήσει
Ταχέως εἰς τὰ ὄρη μας ὁπλίτας νὰ συνάξῃ.
Ἀλλ' ὅμως εἰς τὰ δάκρυα ἡ νύμφη μου πνιγμένη,
Λαβοῦσα μὲ τὸ τέκνον της σφικτὰ τὰ γόνατά του,
Τὸν ὥρκισεν ὀλίγον κἂν εἰσέτι νἀπομείνῃ,

Μὴ λύκοι τοὺς κατέφαγον εἰς σκοτεινοὺς δρυμῶνας;
Πρὸ ἡμερῶν μόλις τριῶν ἀπέπλευσας ἐντεῦθεν.
Οὐδ' εἶχες βέβαια καιρὸν νἀπάγῃς καὶ νὰ ἔλθῃς,
Ἂν χρεία δὲν κατήπειγε τὸ βῆμά σου σπουδαία.»
Τοιαῦτα δ' ἀποκρίνεται ὁ Λεπενιώτης τότε·
«Εὐκόλως δὲν φονεύουσι τοὺς Ἕλληνας οἱ Τοῦρκοι,
Σπανίως δ' ἐπλησίασαν οἱ λύκοι τοὺς ἀνθρώπους·
Ἀλλ' οὐδαμῶς ἠθέλησαν οἱ σύντροφοι νἀκούσουν,
Ὅτι θἀρχίσουν χωρὶς σοῦ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα·
Παρήγγειλε δ' ὁ γηραιὸς Φραγγίστας νὰ σὲ εἴπω
Νὰ σπεύσῃς, μήπως φθονεροὶ σοῦ πλήξουν τὴν καρδίαν
Τοιούτους λόγους μὲ πολλὴν τοξεύοντες πικρίαν·
«Τῶν γυναικῶν κατώτερος ὁ Κατσαντώνης εἶναι·
Βάλλει τρελλοὺς ἐκ τῆς ὀπῆς τὸν ὄφιν νὰ ἐκβάλουν·
Ὅμως αὐτὸς ὡς φρόνιμος εἰς νῆσον ἡσυχάζει,
Νωθροὺς τοὺς πόδας εἰς ἀκτὴν ἀμμώδη ἐξαπλόνων.»
Οὕτως ἐπέτεινε κι' αὐτὸς ἐπίτηδες τὸ σκῶμμα
Ἐξάπτων τὸ φιλότιμον, φοβούμενος μὴ πάλιν
Τῆς γυναικὸς τὰ δάκρυα τὸν κάμωσι νὰ μείνῃ.
Νῦν δὲ παραφορὰ δεινὴ τὸν ἀρχηγὸν κατέχει·
Ὠρθώθησαν αἱ τρίχες του, τὸ ὄμμα ἐστηλώθη·
Τὰ ὅπλα δράττει, τάχιστα ζωννύεται τὴν σπάθην,
Κι' ἀτάκτως εἰς τοὺς ὤμους του τὴν χλαῖναν ἐπιρρίπτει.
Ματαίως ἡ Ἀγγελικὴ ζητεῖ νὰ τὸν κρατήσῃ,
Τὴν φουστανέλλαν δυνατὰ λαβοῦσα μὲ τὰς χεῖρας,
Καὶ τίλλουσα τὴν κόμην της, τὸ στῆθός της κτυποῦσα.
Ἀπώθησε μακρὰν αὐτοῦ ὡς πολεμίαν ἤδη
Τὴν πρὶν τοσοῦτον προσφιλῆ τοῦ τέκνου του μητέρα·
Κι' ὡς λέων τὰς ἁλύσεις του ἐξαίφνης διαρρήξας
Πρὸς τὴν ἀκτὴν διεύθυνε τὸν ῥωμαλέον πόδα.
Πλησίον δ' ἦλθε τὴν στιγμὴν αὐτὴν κι' ὁ νέος Γάλλος,
Ὃν εἶχ' εἰς τὴν συνέλευσιν μὲ τὴν ῥομφαίαν ζώσει·
Προσεῖχε δὲ πότ' ἔμελλεν ὁ ἥρως νὰ ἐκπλεύσῃ,
Ὅπως μ' ἐκεῖνον ἀναβῇ τὰς κορυφὰς τοῦ Πίνδου.

Ὁπότε δ' εἰς ἀκάτιον ἐπάτησαν τὸν πόδα,
Ὅπως διέλθουν τὸν πορθμὸν, ἀπέναντι δὲ φθάσουν,
Κι' ἡ λέμβος ἤδη τὸ βαρὺ αἰσθάνετο φορτίον,
Τὸν Κατσαντώνην φέρουσα, τὸν μέγαν Λεπενιώτην,
Τὸν Γιώτην μὲ τὴν ἄρκτον του καὶ τὸν ταχὺν Χωσσάδαν
(Ὁ Γάλλος δὲν ἐβάρυνε διόλου τὸν πορθμεῖον)·
Τοιαῦτα παρεκάλεσε ξανθός τις νεανίας,
Μὲ δύναμιν τοῦ ἀρχηγοῦ λαβὼν τὴν φουστανέλλαν·
«Ὁπλῖται, λάβετε κ' ἐμὲ 'ς τὸν πόλεμον! τίς οἶδεν;
Ἴσως θὰ ἦμαι χρήσιμος τὸ πῦρ νὰ σᾶς ἀνάπτω·
Ὕδωρ ψυχρὸν ἀπὸ πηγῆς νὰ φέρω καὶ δροσίζω
Τὰ χείλη σας, ὅταν αὐτὰ φλογίζωσιν αἱ μάχαι.»
«Ἔμβα,» τῷ εἶπον ἅπαντες, μὴ θέλοντες νὰ χάνουν
Καιρὸν προτρέποντες αὐτὸν τὰς μάχας νὰποφεύγῃ.
Ἀργὰ δ' ὁπότε 'ς τῶν δασῶν ἐβάδιζον τὰ σκότη,
Ὁ Γιώτης εἰς τὰ ὄμματα ἐκύτταξε τὸν νέον·
Γλυκύτητα δ' ἐννόησε, συμπάθειαν μεγάλην
Ἐλκύουσαν τὸ βλέμμα του ἀπαύστως ἐπ' ἐκείνου.
Οὕτω δ' ἐρώτησεν αὐτὸν συγχώρησιν ζητήσας·
«Μὲ συγχωρεῖς, ὦ νέε μου· νὰ σ' ἐρωτήσω θέλω·
Πῶς μεθ' ἡμῶν ἐτόλμησες πρὸς ὄρη νὰ βαδίσῃς
Ἀφεὶς τὴν ἁβροδίαιτον οἰκίαν τῶν γονέων;
Εἰς ἀπαλὰς ἐκεῖ στρωμνὰς δὲν κλίνομεν τὸ σῶμα,
Οὐδ' εἰς τὰ ὄρη φαγητὰ ποικίλα θέλεις εὕρει·
Πῶς εἰς τοὺς πάγους δύνασαι ὁ τρυφερὸς νὰνθέξῃς;
Ἐνθουσιῶν δ' ἀπήντησεν ὁ νεανίας οὕτω·
«Μὲ τῆς καρδίας μου τὸ πῦρ τοὺς πάγους θὰναλύω,
Κι' ὁ ὕπνος μου ἡδονικὸς θὰ ἦν' ἐπὶ τῶν λίθων,
Οὓς θέλουσιν οἱ βάρβαροι ραντίζει μὲ τὸ αἷμα·
Ὅπως δὲ μᾶλλον ἔκπληξις σᾶς κυριεύσῃ, νέος
Δὲν εἶμαι, καθὼς φαίνομαι, λεπτοφυὴς τὸ σῶμα·
Ἀλλὰ νεᾶνις τῶν κλεφτῶν φορέσασα τὰ ῥοῦχα·
Σημαίαν δὲ ποικίλασαι Λευκάδιαι παρθένοι,
Τὸν ἅγιον Γεώργιον μὲ δόρυ παριστῶσαν

Φονεύοντα τὸ φοβερὸν τοῦ τόπου του θηρίον,
Μ' ἔδωκαν ταύτην ὑψηλὰ νὰ φέρω πρὸς τὸν Πίνδον,
Κ' ἐνθουσιάσω δι' αὐτῆς τοὺς μαχητὰς τοῦ ἔθνους.»
Εἰποῦσα ταῦτ', ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ἄβροῦ της κόλπου
Σημαίαν χρυσοκέντητον, θαμβώσασαν κ' εἰς μέγαν
Ταχέως ἐνθουσιασμὸν ἐγείρασαν τοὺς κλέφτας.
Πυροβολοῦσι, καὶ κραυγῶν πληροῦσι τὸν ἀέρα,
Πρὸς ὥραν λησμονήσαντες τὸ παλαιόν των ἔθος,
Ποτὲ νὰ μὴ πυροβολοῦν εἰς τὴν ὁδὸν ἀσκόπως.
Ὁ Κατσαντώνης μάλιστα δὲν δύναται διόλου
Τὴν ἄμετρον χαρὰν αὐτοῦ 'ς τὸ στῆθος νἀποκρύψῃ·
Τὴν νέαν δ' εἰς τὸ μέτωπον ὡς κόρην του ἠσπάσθη,
Καὶ μὲ καθύγρους ὀφθαλμοὺς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Μὴ θορυβῆσαι, κόρη μου, ἂν σὲ φιλῶ μὲ θάρρος·
Εἶμαι πατήρ· κι' ἂν ὁ σκληρὸς δὲν μ' ἀπεστέρει Χάρων
Ἕν τέκνον, ὅπερ ἔτεκεν ἡ σύζυγός μου θῆλυ,
Τὴν σήμερον ὁμήλικα θὰ εἶχον θυγατέρα·
Οὐδὲ νὰ κρύψω δύναμαι τὴν ἄμετρον χαράν μου,
Ὅτι κι' αὐταὶ τῶν μαλακῶν νησιωτῶν αἱ κόραι
Ἀγάπην πρὸς τὸν ἐθνικὸν ἀπέκτησαν ἀγῶνα,
Καὶ συμπαθοῦσι ζωηρῶς πρὸς τῶν βουνῶν τοὺς ἄνδρας.» —
«Ναί, ἀρχηγέ,» διέκοψε τὸν λόγον ἡ νεᾶνις·
«Δὲν δύναντ' αἱ μητέρες των ἐκεῖ νὰ τὰς κρατήσουν·
Εἰς τὸν ἀγῶνα θέλουσι νὰ λάβουν μέρος ὅλαι·
Κι' ἂν ὡς δειλαὶ δὲν δύνανται νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα,
Τοὺς τραυματίας θέλουσιν ὑπηρετεῖ μὲ ζῆλον·
Λινᾶ θὰ ξαίνουν, τὰς πληγὰς μ' αὐτὰ νὰ ἐπουλόνουν.»

Συγκίνησιν ᾐσθάνοντο μεγάλην οἱ ὀρεῖται
Τοὺς λόγους ἀκροώμενοι ἐνθουσιώδους κόρης.
Ἐν τούτοις δὲ μετὰ μακρὰν ὁδοιπορίαν φθάνουν,
Ἔνθα πρὸς πῦρ ἐθέρμαινον τὰ μέλη των οἱ κλέφται.
«Ὁ ἀρχηγὸς» δὲ μὲ φωνὴν ἀναβοῶσι μίαν,
Καὶ σπεύδουσι περιχαρεῖς νὰ τὸν δεχθοῦν μακρόθεν.

Καθὼς δὲ περὶ τὰς ἀφὰς τῶν λύχνων τὰ παιδία
Ἐξ ἀγορᾶς ἐρχόμενον κυκλόνουν τὸν πατέρα,
Συνειθισμένον εἰς αὐτὰ τρωγάλια νὰ φέρῃ·
Σκιρτῶσι δὲ καὶ παιδικάς ποιοῦσιν ἐρωτήσεις·
Κρυφὴν δ' αἰσθάνεται χαρὰν ἡ πατρικὴ καρδία
Τοὺς μόχθους ἐλαφρύνουσαν τῶν ἔργων τῆς ἡμέρας·
Ὁμοίως τότ' ἠγάλλοντο οἱ κλέφται θεωροῦντες
Τὸν ἀρχηγόν των ὑγιᾶ· μὲ πόθον δ' ἀμιλλῶνται
Τίς πρότερον τὴν δεξιὰν αὐτοῦ θερμῶς νὰ σφίξῃ.
Φλυάρους δ' ἀποτείνουσι ποικίλας ἐρωτήσεις,
Δηλούσας τὴν ἐνδόμυχον μεγάλην εὐθυμίαν·
Κι' ἀσμένως ἀποκρίνεται πρὸς ἅπαντας ὁ ἥρως
Νοῶν τὸ ἐλατήριον ψυχῶν ἀνυποκρίτων.
Οὐδὲ γινώσκουν παντελῶς οἱ ἄνδρες τῶν ὀρέων
Ἀξιοπρέπειαν ψευδῆ· διπλωματῶν πλεκτάνας,
Ὑπὸ γλυκεῖαν ἔκφρασιν κ' ἐπίπλαστον φιλίαν
Κρυπτούσας καταχθόνιον καὶ μυσαρὰν καρδίαν.
Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως ἔλαβον ἀλλήλων τὰς παλάμας,
Παρὰ τὸ πῦρ ἐκάθισαν τοῦ γένους οἱ ὁπλῖται·
Ὁ γηραιὸς δ' ὡμίλησε Φραγγίστας, κι' οὕτως εἶπε·
«Ὦ ἀρχηγέ μου, βέβαια θὰ ἦσθε κουρασμένοι
Καὶ νήστεις· δὲν κομίζετε ταχέως τὰ ψητά μας,
Οἱ τῶν κλεφτῶν νεώτατοι, τὸν ἄρτον καὶ τὴν πλόσκαν;
Διάθεσιν θὰ λάβωσιν οἱ φίλοι πλειοτέραν
Τὰ νέα νὰ μᾶς εἴπωσιν, ἀφοῦ τὰ χείλη βρέξουν.»
Τὸν λόγον δὲν ἐπέρανεν, ὁπότ' οἱ νέοι κλέφται
Κρέας διένειμαν ὀπτὸν εἰς τοὺς ἐλθόντας φίλους·
Ἡ πλόσκα δὲ φαιδρύνουσα διῆλθε τὰς παλάμας,
Καὶ τότ' ὁ ἀρχηγὸς γελῶν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Καλὰ τὸ λέγ' ἡ παλαιὰ ἐκείνη παροιμία,
Ὅτι τἀρκούδι νηστικὸν διόλου δὲν χορεύει·
Διότ' ἠθέλομεν κι' ἡμεῖς ἀνόρεκτα σᾶς εἴπει
Τὸ νέον, ἂν δὲν ἔβρεχε τὰ χείλη μας ὁ οἶνος.
Δὲν εἶναι, φίλοι μου, ψευδές· ἀνὴρ ἐφάνη μέγας

Ἕως ἡμεῖς ἀθροίσωμεν τοὺς κλέφτας πανταχόθεν,
Καὶ φθάσ' ἡ ὥρα τῶν μαχῶν τὸ σύνθημα νὰ δώσῃ.»
Τοιαῦτα μετὰ συστολῆς ὁ ἥρως ἀπεκρίθη
Ἀναγνωρίζων ἔνοχον κι' αὐτὸς τὸν ἀδελφόν του,
Καθ' ἑαυτὸν, πλὴν φανερὰ τὸ πρᾶγμα μὴ δεικνύων.
Ὁ γέρων δ' ἀνταπήντησε τὴν κεφαλήν του σείων·
«Αὐτὸ δὰ εἶναι νόστιμον! γυνὴ τὸν Κατσαντώνην
Κατέπεισε πρὸς πόλεμον τὸν πόδα νὰ μὴ φέρῃ,
Προφάσεις δὲ κι' ἀναβολὰς νὰ εὕρῃ 'ς τοὺς συντρόφους.
Καὶ πότ' εἰς ἄλλην ἐποχὴν ὁ ἀρχηγὸς τοιοῦτος
Ἐδείχθη; μὰ τὸν Ὕψιστον παραπολὺ φοβοῦμαι,
Μήπως δὲν εἶναι παντελῶς καλὸν σημεῖον τοῦτο·
Καθότι 'ς τοὺς ἁρματωλοὺς κανὲν δὲν εἶναι τόσον
Ὀλέθριον ὡς ἡ γυνή· ἂν δὲ τὴν πλησιάσῃ
Ὁ κλέφτης, κ' ἔπειτα στραφῇ πρὸς τῶν σφαιρῶν τὸν κρότον,
Τὸν μόλυβδον ἐξάπαντος τὸ σῶμά του θὰ σύρῃ.
Ἀφίνω δὰ μ' ἀλλόθρησκον ἂν σχέσιν ἀποκτήσῃ·
Διότι τότε παντελῶς τὸ μῦρόν του θὰ χάσῃ.
Αἴ! Λεπενιώτη, μοναχοὶ πάντες ἐδῶ δὲν εἶναι·
Καί τινες ἔχομεν δειλὰς γυναῖκας καὶ παιδία,
Ἅτινα κλαίουν δράττοντα σφικτὰ τὰ γόνατά μας,
Ὁσάκις πρὸς τὸν πόλεμον λαμβάνωμεν τὰ ὅπλα.
Ἀλλ' ὅμως νὰποφράττωμεν εἰξεύρομεν τὰ ὦτα,
Ὁσάκις ἡ πατρὶς ἡμῶν αὐτὸ μᾶς διατάττῃ.
Καὶ τώρα μὴν ἀργοπορῇς, ἀλλὰ ταχέως στρέψον
Τὰ βήματά σου τὰ μακρὰ πρὸς τὴν ἁγίαν Μαύραν·
Οὕτω δ' εἰπὲ 'ς τὸν ἀδελφόν· «Ὁ γηραιὸς Φραγγίστας
Σ' ὑπενθυμίζει παλαιὰν δημώδη παροιμίαν·
Ἀλλοίμονο 'ς τὸ γάμο του ἐκεῖνος ποῦ δὲν εἶναι·
Ἀλλοίμονον ὁ ἴδιος ἐὰν ἐδῶ δὲν ἔλθῃ,
Τοὺς κλέφτας ὡς τοὺς νεοσσοὺς ἡ ὄρνις νὰ συνάξῃ
Ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ· κανεὶς δὲν ἔχει ἄλλος
Τὴν δύναμιν καθὼς αὐτὸς τὰ πλήθη νὰ ἐκπλήττῃ,
Ὁπόταν μὲ βασιλικὸν τὸ ἦθος ἐπιτάσσῃ.

Ἂς ἔλθῃ· μήπως ἀφορμὴν εἰς τοὺς φθονοῦντας δώσῃ
Μετὰ χολῆς φαρμακερᾶς νὰ σπείρωσι τοιαῦτα·
«« «Ἀγῶνα μέλλει μέγιστον νἀρχίσῃ, κ' ἐντοσούτῳ
Τῆς γυναικὸς δὲν δύναται νἀφήσῃ τὴν ἀγκάλην·
Βάλλει τρελλοὺς ἐκ τῆς ὀπῆς τὸν ὄφιν νὰ ἐκβάλουν·
Ὅμως αὐτὸς ὡς φρόνιμος εἰς νῆσον ἡσυχάζει.» » »
Δὲν γίνεται! καλλίτερα ἡ πλὰξ νὰ μᾶς σκεπάσῃ,
Ἢ σαρκασμοὺς νἀκούσωμεν τοιούτους πικροτάτους.
Ἂς ἔλθῃ· δὲν ἰσχύομεν ἡμεῖς χωρὶς ἐκείνου
Τοὺς κλέφτας νὰ συνάξωμεν καὶ χωρικούς· ἐκεῖνος
Εὐκόλως τοῦτο δύναται μὲ μόνον τὠνομά του.»
Εἶπε, καὶ πάντες λέγουσι τὰς κεφαλὰς κινοῦντες·
«Οὐδὲν ἡμεῖς ἰσχύομεν χωρὶς τοῦ Κατσαντώνη.»
Κι' ὁ Λεπενιώτης εὔκολα ἐνόησεν ὁπόσον
Ματαίως θἀκοπίαζεν αὐτοὺς νὰ μεταπείσῃ.
Τὰ βήματά του τὰ μακρὰ πρὸς τὰ ὀπίσω στρέφει
Σιωπηλῶς εἰς στεναγμοὺς ἐχέων τὴν ὀδύνην,
Τὴν θλίβουσαν αὐαίσθητον πρὸς τὴν τιμὴν καρδίαν.

Ταχέως ἐπανέστρεψε λοιπὸν ὁ Λεπενιώτης
Εἰς τὴν Λευκάδα, παντελῶς μὴ ἀπολέσας χρόνον
Εἰς ἀναπαύλας, καὶ μακρὸν τὸ βῆμα διανοίγων.
Τὸν Κατσαντώνην δ' εὗρηκε μετανοοῦντα σφόδρα
Καὶ μὲ τὴν ὄψιν ἄθυμον, διότι πρὸς τὰ ὄρη
Δὲν ἔφυγε τῆς Στερεᾶς προτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων·
Μὲ μυελὸν δ' ἐκάθαιρε τὰς ἀργυρᾶς πιστόλας
Καὶ τὸν υἱόν του ἔβαλλε τὴν σπάθην νὰ στιλπνόνῃ,
Συχνὰ βοῶν· «μὲ προσοχὴν τὰς χεῖράς σου μὴ κόψῃς·»
Διότι μ' ἐνθουσιασμὸν προσέτριβε τὸ τέκνον·
Ὁπότ' ἐξαίφνης ἤνοιξεν ὁ ἀδελφὸς τὴν θύραν,
Καὶ «χαίρετ'!» ἀνεφώνησεν· ὁ δ' ἥρως μετὰ θάμβους
Τὸν εἶδε, καὶ τὸν ἐρωτᾷ· «πῶς, Λεπενιώτη, τόσον
Ἐπέστρεψες αἰφνίδια; μὴ Τοῦρκοι τοὺς συντρόφους
Ἐφόνευσαν εἰς ἀριθμὸν πολὺν ἐπιπεσόντες;

Ποθῶν τὸ ἔθνος τῶν Γραικῶν ἐλεύθερον νὰ κάμῃ·
Ὅπλα θὰ πέμψῃ, χρήματα, πυρίτιδα καὶ πλοῖα,
Καὶ μόνον τοὺς βραχίονας ἡμεῖς τοὺς ῥωμαλέους
Θὰ δώσωμεν συνεισφορὰν εἰς τὴν πτωχὴν πατρίδα.
Πάντες θὰ λάβουν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνταρσίαν μέρος·
Ἡ Πελοπόννησος, ἡ γῆ τῆς Στερεᾶς κ' αἱ νῆσοι.
Ἀπὸ τῆς αὔριον λοιπὸν ἐν τάχει πεζοδρόμους
Ἀπανταχοῦ θὰ πέμψωμεν, τοὺς κλέφτας προσκαλοῦντες,
Καὶ πάντας δὲ τοὺς χωρικοὺς τοὺς ὄντας ὡπλισμένους.
Καὶ τώρα μὲν θὰ μένωμεν ἐδῶ εἰς τὰς χαράδρας·
Ὁπόταν δ' ἔλθ' ἡ ἄνοιξις, ἐπάνω 'ς τὸ Βελοῦχι
Σημαίαν θἀνυψώσωμεν μὲ τὸν σταυρὸν μεγάλην,
Εἰς τὸν χρησμὸν πιστεύοντες τοῦ ἀσκητοῦ τοῦ πύργου.
Συγγνώμη δὲ . . . » Διέκοψε τὸν λόγον του ἐνταῦθα
Ὁ γηραιὸς, τὴν χεῖρά του μὲ δύναμιν πιέσας·
Φρονίμως λίαν· ἐπειδὴ ποτὲ καλὸν δὲν εἶναι
Τὰς παλαιὰς νὰ ξέωμεν πληγὰς, κ' ἐξεναντίας
Τὰ πάθη νὰ πραΰνωμεν ἡ φρόνησις κελεύει.

Νῦν δὲ τὸ ἡμισφαίριον τὸ παλαιὸν ὁ Φοῖβος
Κατέλειπε μὴ λησμονῶν ὅτι καὶ κόσμον ἄλλον
Μὲ τὰς ἀκτῖνας ὤφειλε φαιδρὸν νὰ καταστήσῃ·
Ἀνέτελλε δ' ὁ Ἕσπερος, εἰς ἐρυθρὰς νεφέλας
Ἐνίοτε τὸ φῶς αὐτοῦ καλύπτων, καὶ προβαίνων
Κατόπιν πάλιν νεαρός· ὡς κόρη φιλοπαίγμων,
Ἥτις ζητεῖ τὸν ἐραστὴν πλειότερον νὰ θέλξῃ
Εἰς τὴν θυρίδα κἄποτε μὲ τέχνην κρυπτομένη.
Ὁ δὲ τὰ πάντα συνετῶς ὑπολογίζων γέρων
Ἀπέτεινε πρὸς τοὺς λοιποὺς τοιαύτην ὁμιλίαν·
«Δὲν πρέπει, φίλοι, παντελῶς πολὺ νὰ κοιμηθῆτε,
Ὁπόσοι θἀναγγείλετε τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα·
Ὁ ἥλιος δὲν ἀγαπᾷ τὰ μυστικὰ νὰ κρύπτῃ·
Καὶ τοὐναντίον ἡ δειλὴ σελήνη κι' οἱ ἀστέρες
Τἀπόκρυφά μας σχέδια σπανίως καταγγέλλουν.

"Οθεν ἐγὼ παραπολὺ δὲν θέλω σᾶς ἀφήσει
Τοῦ ὕπνου νὰπολαύσετε τὴν ἡδονήν· ἀλλ' ἅμα
Ἀπὸ τῶν μόχθων τῶν πολλῶν μικρὸν ἀναπαυθῆτε,
Τὸ πρῶτον δ' οἱ ἀλέκτορες φωνήσουν, παραχρῆμα
Τὰ πέδιλά σας σφίγγοντες, μὲ ζωηρὸν τὸ βῆμα
Νὰ φέρετε τὴν εἴδησιν εἰς ὄρη καὶ χωρία,
Τοὺς πιστοτάτους πανταχοῦ χριστιανοὺς ζητοῦντες.
Ἐγὼ δὲν θέλω κοιμηθῆ· ἀπαύστως δὲ καπνίζων
Θὰ σᾶς ἐγείρω, τὴν φωνὴν τἀλέκτορος ἀκούσας.»
Εἶπε, κι' ἀνάπτει τὸ μικρὸν τσιμπούκιον, ἠρέμα
Στηρίξας εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα τὸ σῶμα·
Κ' ἐτέρπετο θεώμενος τοὺς νεφελώδεις κύκλους,
Οὓς ἀπετέλει ὁ καπνὸς ὑψούμενος πρὸς τἄνω·

Ὁπότ' δ' οἱ ἀλέκτορες ἐφώνησαν τὸ πρῶτον,
Τοὺς μάλιστα ταχύποδας ἐπήγειρε λακτίζων
Μὲ βίαν εἰς τὰς κνήμας των· καθότι τόσος ἦτον
Ὁ τῆς ἡμέρας κάματος, ὥστ' ἤθελες νομίσει,
"Οτι κατέλαβεν αὐτοὺς ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου.
Ἀλλ' ἅμα μ' ὕδωρ νίψαντες ψυχρὸν τὸ πρόσωπόν των,
Τὰ πέδιλά των ἔδεσαν σφικτὰ καὶ τοὺς ζωστῆρας,
Κ' εὐθὺς ταχεῖς ὡς τὰ πτηνὰ τὰς ἀτραποὺς ζητοῦσι
Τὰς πρὸς τὰ ὄρη τῶν κλεφτῶν ἀγούσας καὶ τὰς κώμας,
Ἔνθα σπανίως ἔκτιζεν Ὀθωμανὸς οἰκίας.
Εὐκόλως δὲ διέδοσαν τὰ σχέδια, διότι
Μεθ' ἑαυτῶν ἐκόμιζον μεγάλην ἀγγελίαν
Εἰς τῆς καρδίας τοὺς μυχοὺς κλονίζουσαν τὸ ἔθνος.

Ὡς δ' ὅτ' ἀγρότης εὔπορος τὴν κόρην του νυμφεύει,
Ἣν ὁ Θεὸς τῷ ἔδωκε τὴν μόνην κληρονόμον,
Καὶ καλεστὰς ἁπανταχοῦ μὲ μῆλα διαπέμπει,
Πεποικιλμένα μὲ γραμμὰς πολλὰς ἐκ γαρυφάλλων·
Κατόπιν δ' ἀλλεπάλληλοι προβαίνουσιν ἀπαύστως
Προσκεκλημένων ὅμιλοι σημαίας ἀνυψοῦντες

Καλάμους, ἔνθα δένουσιν μανδήλιον εἰς τἄκρον·
Κροτοῦσι δ' ὅπλα ζωηρὰν δηλοῦντα εὐθυμίαν·
Ὁμοίως εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν γάμων τῆς πατρίδος
Ἀδιαλείπτως τρέχουσιν οἱ χωρικοὶ καὶ κλέφται
Σημαίας ἀνυψόνοντες μὲ τὸν σταυρὸν ἐπάνω·
Ἠχοῦσι δ' ἀκατάπαυστα τὰ βροντερά των ὅπλα,
Καὶ λάμπουσιν ἐνιαχοῦ τὰ ξίφη γυμνωμένα,
Ἐκπληκτικὴν ἀντίθεσιν ποιοῦντα πρὸς τὸ κρύπτον
Τὴν κόμην των μανδήλιον, ὑπὸ τοῦ ῥύπου μέλαν.
Κι' ἤδη σχεδὸν ἀνέβαινον εἰς τοὺς τριακοσίους·
Κ' ἠλπίζετο πλειότερον ὁ ἀριθμὸς ναὐξήσῃ,
Ὁπότ' ἡ φήμη, ἡ μηδὲν ἀφίνουσα κρυμμένον,
Εἰς τὸ σεράγιον αὐτὸ ἀνέβη τοῦ Σατράπου·
Κ' εἷς χωρικὸς Τουρκαλβανὸς, διόλου μὴ γνωρίζων
Τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλῆπασσα, ἐτάχυνε νὰ φέρῃ
Τὴν εἴδησιν, ἀνταμοιβὴν πλουσίαν περιμένων·
Ἐκεῖνος δ' εἰς τὴν γῆν αὐτὴν ἀνταμοιβὴν ἀξίαν
Μὴ ἔχων, τὸν ἀπέστειλε πιλάφιον νὰ τρώγῃ
Εἰς τὸν τερπνὸν Παράδεισον δι' ἐλαφρᾶς ἀγχόνης.
Ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ποτὲ δὲν ἐπετάθη τόσον·
Ἐδάγκανε τὰς σάρκας του, ὡς οἱ λυσσῶντες κύνες·
Μυρίας ἤλλαξε χροιὰς ἡ ὄψις τοῦ προσώπου·
Τὴν καπνοσύριγγ' ἔθραυσε, τὸ γένειόν του τίλλει,
Καὶ μ' ἀπελπιστικὴν φωνὴν τοιοῦτον λέγει λόγον·
«Ἄ, Πουκεβίλλη, πρόξενε παμπόνηρε τῶν Γάλλων,
Σὺ τοὺς Γραικοὺς ἀείποτε μὲ ζῆλον προστατεύεις
Τὰ παλαιὰ βιβλία των μ' ἀγάπην ἀνελίττων·
Καὶ τώρα δυνατὸν ποτὲ δὲν εἶναι τὴν οὐράν σου
Ἐνταῦθα νὰ μὴν ἔβαλες, πρὸ ἡμερῶν ἀφήσας
Τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἀκτὰς εἰπὼν ὅτι θὰ κάμῃς
Ἐρεύνας, δὲν εἰξεύρω τί ζητῶν ἐκεῖ νὰ εὕρῃς.
Πλὴν μὰ τὴν μνήμην τῆς μητρὸς, ποινὴν σκληρὰν θὰ λάβῃς.
Ταχέως σπεύσατ' ἅπαντες, πιστοί μου ὑπηρέται,
Πῦρ εἰς τὸν οἶκον παρευθὺς νὰ βάλετε τοῦ φαύλου,

Νὰ σχίσετε τὴν τρίχροον σημαίαν του εἰς ῥάκη.
Δὲν θέλω πλέον Γαλλικὸν ἐνταῦθα προξενεῖον.»
Εἶπε, δεινῶς δ' ὠχρίασαν οἱ ὑπηρέται πάντες
Ἀκούοντες παραφορᾶς διαταγὴν, καὶ φεύγουν
Δειλοὶ μ' ἀργὰ τὰ βήματα, διόλου μὴ τολμῶντες
Νὰ βάλουν πῦρ, δυνάμεως μεγάλης προξενεῖον
Νὰ καύσουν, καὶ ξεσχίσωσι τὴν Γαλλικὴν σημαίαν·
Διότι τοῦτο φοβερὸν τὸ τέλος ἤθελ' ἔχει,
Καὶ πρῶτος ὁ Ἀλῆπασσας σκληρῶς θὰ μετενόει·
Τὸν δὲ θυμόν του πρὸς αὐτοὺς βεβαίως θὰ ἐξέσπα,
Καὶ πάντας θἀπηγχόνιζεν, ὅπως αὐτὸς ἀθῷος
Ἀποδειχθῇ, καταγγελθοῦν δ' ὡς αἴτιοι ἐκεῖνοι.

Ἐν τούτοις δὲν κατώρθωσαν νὰ καύσουν τὴν οἰκίαν·
Καθότι νέφη τὸν γλαυκὸν ἐμαύρισαν αἰθέρα
Μετὰ βροντῶν καὶ κεραυνῶν, προάγγελοι ῥαγδαίας
Βροχῆς, ἥτις κατέπεσε ταχέως εἰς τὰς στέγας
Κροτοῦσα καθὼς χάλαζα ἢ μέγας καταρράκτης·
Κι' ὁ πρὶν δεινῶς μαινόμενος, καὶ τρέχων ὡς αἱ αἶγες,
Ἐπὶ τῆς κλίνης ἔπεσε νοσήσας καὶ μὴ ἔχων
Ἰσχὺν τὸ κεκμηκὸς αὐτοῦ νὰ συγκρατήσῃ σῶμα.
Ἓν μόνον δ' εἶχεν αἴσθημα εἰς τὴν ψυχήν του μείνει·
Ὁ ἔρως τῆς Βασιλικῆς· ἐκείνην κράζει τώρα,
Καὶ μὲ τὰ χείλη ἄψυχα τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Βασιλική μου, πρόφθασε· θὰ πέσω νἀποθάνω·
Δὲν ἔχω πλέον δύναμιν τὰ μέλη μου νὰ σείσω,
Καὶ τρέμει ἡ καρδία μου ὡς φύλλον καλαμῶνος.
Τάξε ταξίματα πολλὰ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους·
Εἰς τὴν παρθένον Μαριὰμ λαμπάδας καὶ κανδήλας,
Καὶ πάλιν τὴν ὑγείαν μου τὴν πρώτην νἀναλάβω.»
Μὲ τρυφερὸν δ' ἀπήντησεν ἐκείνη τρόπον οὕτω·
«Ἀγάπη μου, τὰ πάντα 'γὼ θὰ πράξω καθὼς λέγεις·
Ἐκ τῆς μονῆς μοῦ ἔφεραν προχθὲς τοῦ Μπερατίου
Τὴν κάραν τὴν θαυματουργὸν ἐκείνου τοῦ ἁγίου,

Ὃν οἱ Ἑβραῖοι ἔβαλαν εἰς Τοῦρκος νὰ φονεύσῃ,
Διότι ζῶν ἐξήλεγχε τὸ κίβδηλον ἐκείνων.
Καὶ σὺ δ' αὐτὸς ἐννόησες ὁπόσον εἶν' ἁγία,
Ὁπότ' ἐπρόσταξες αὐτὴν εἰς πύραυνον νὰ ῥίψουν·
Ἀντὶ δὲ νὰ καῇ ὁσμὴν ἀνέδωκεν εὐώδη,
Ἐμπλήσασαν τἀνάκτορον κι' ὅλην σχεδὸν τὴν πόλιν.
Εὐθὺς, εὐθὺς, ἀγάπη μου, θὰ τρέξω νὰ τὴν φέρω.»
Εἶπε, καὶ μὲ μειδίαμα γλυκύτατον ἀπῆλθε·
Ταχέως δ' ἐπανέστρεψε κομίζουσα τὴν κάραν,
Κ' εἷς ὑπηρέτης λίβανον πλησίον ἐθυμία,
Κ' ἐκράτει μὲ τὴν δεξιὰν κηρίον ἀναμμένον.
Μόλις δ' αὐτοὺς ἐνόησεν ὁ ἀσθενῶν Σατράπης,
Ἠγέρθη κ' εἰς τὴν κλίνην του ἐκάθισε μὲ κόπον·
Τὴν κάραν μὲ τὰς χεῖράς του ἐσήκωσε, καὶ εἶπε·
«Βοήθησ', ἅγιε Κοσμᾶ! σὺ ζῶν ποτὲ προεῖπες,
Ὁπότε μ' ἤγαγε πρὸς σὲ ἡ μήτηρ ἀσθενοῦντα,
Ὅτι τὸ νῦν καχεκτικὸν καὶ δύσμορφον παιδίον
Θὰ φέρ' εἰς τὴν παλάμην του τὴν Ἀλβανίαν ὅλην,
Ὡς φέρουν εἰς τοὺς ὄνυχας οἱ ἀετοὶ τοὺς ὄφεις.
Ἄχ! διατί τὸ τέλος μου ἐπίσης δὲν προεῖπες;
Ἀλλ' ἄπαυστα τὸ σκοτεινὸν μὲ βασανίζει μέλλον.
Πλὴν τώρα κἂν θεράπευσον τὴν πάσχουσαν ψυχήν μου,
Καὶ τῆς καρδίας πράϋνον τὴν φοβερὰν ὀδύνην.»
Εἶπε κ' ἐβάστασε μικρὸν τὴν καίουσαν λαμπάδα,
Καὶ τοῦ λιβάνου τὸν καπνὸν ἐσκόρπισεν ὀλίγον
Διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, ὡς πράττουν αἱ γυναῖκες,
Ὁπόταν θυμιατίζωσι τὸ Σάββατον τοὺς οἴκους.
Μετέπειτα δ' εἰς λήθαργον ἐξαίφνης ἐβυθίσθη,
Τὰ μέλη του τὰ χαλαρὰ ἐκτείνας εἰς τὴν κλίνην·
Κ' αἱ βλεφαρίδες δύναμιν δὲν εἶχον ἐλευθέρους
Τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰφήσωσι νὰ βλέπωσι τὰ πέριξ·
Ἀλλὰ κατέπεσον· βαθὺς δ' εὐθὺς ἐπῆλθεν ὕπνος·
Κι' ἡσύχως ἡ Βασιλικὴ προάγουσα τοὺς πόδας,

Μετὰ χαρᾶς τὸν ἄφησε τὸν ὕπνον νὰ πολαύσῃ,
Ἐλπίζουσα τὴν ἴασιν τῆς νόσου μετ' ὀλίγον.

Κ' ἤδη παρῆλθ' ἡ θύελλα ἐπίσης τοῦ αἰθέρος,
Φαιδρὸς δ' ὁ Φοῖβος ἔλαμπεν εἰς τοὐρανοῦ τὸν θόλον,
Καθὼς συμβαίνει πάντοτε, ὁπόταν μ' εὐωδίαν
Τοὺς κλάδους τῆς ἀμυγδαλῆς καλύπτωσι τὰ ἄνθη·
Διῆλθον δὲ τὰς ἀραιὰς θυρίδας τἀνακτόρου
Ἀκτῖνες τὰς εἰς τοὺς κλωβοὺς κλεισμένας ἀηδόνας
Προτρέπουσαι νὰ ψάλλωσι τὸ λιγυρόν των ᾆσμα.
Ἐξύπνησε δ' ὁ τύραννος· καὶ νέαν ἤδη ῥώμην
Ἠσθάνετο τὸ σῶμά του, τῆς νόσου παρελθούσης.
Καφφὲν ἐζήτησεν εὐθὺς, τὴν νάρκην νὰ διώξῃ·
Κ' ἐκπέμπων ἀπὸ σύριγγος πυκνοῦ καπνοῦ νεφέλας
Εἰς λογισμοὺς ἐφαίνετο συντόνους βυθισμένος·
Οἱ ὀφθαλμοί του δ' ἔστεκον ἀκίνητοι ὡς στύλοι,
Κι' ἀργὰ πολὺ καθ' ἑαυτὸν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Δὲν γίνετ' ἄλλως· τὴν δορὰν τοῦ λέοντος ἀνάγκη
Νἀφήσω· τῆς ἀλώπεκος νὰ ἐνδυθῶ τὸ δέρμα.»
Κατόπιν τὰς παλάμας του μὲ δύναμιν συγκρούει,
Θέλων νὰ ἔλθῃ τῆς αὐλῆς ὁ πρῶτος ὑπηρέτης·
Καὶ τότε στρέψας πλάγια τοὺς ὀφθαλμοὺς προστάσσει·
«Εἰπὲ πρὸς τὸν Τσαφέρμπεην εὐθὺς ἐδῶ νὰ ἔλθῃ.»
Ἔφθασε δὲ μετὰ μικρὸν εἷς Λιάπης μισθοφόρος
Τὴν ὄψιν ἔχων δυσειδῆ, τὴν κεφαλὴν μεγάλην,
Κ' εἰς τοὺς πανούργους ὀφθαλμοὺς ὀξύνοιαν ἐμφαίνων·
Τοιαῦτα δ' εἶπεν ὁ πασσᾶς τοὺς ὤμους του κτυπήσας·
«Τσαφέρμπεη, σὺ ἔζησες, καθὼς πολλοί μοῦ λέγουν,
Μὲ κλέφτας ἐπὶ τῶν βουνῶν· καὶ βέβαια γνωρίζεις
Τὰ ἔθιμά των· ἴσως δὲ κι' αὐτὸν τὸν Κατσαντώνην·
Ὅθεν εἰς ἵππον τάχιστον ἀνάβηθι, καὶ σπεῦσον
Νὰ εἴπῃς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὁπλιτῶν Ἑλλήνων·
Μέχρι τοῦ νῦν ὁ ἄσπονδος ἐχθρός του διετέλουν,
Καὶ μόνος θὰ τὸν ἔσφαζον, ἂν τὼφερνεν ἡ τύχη

Οἱ κατ' αὐτοῦ πεμπόμενοι νὰ τὸν συλλάβουν ζῶντα·
Πλὴν ἤδη κατενόησα τὸ σφάλμα μου τὸ μέγα.
Δὲν εἶν' οἱ Ἕλληνες ἐχθροὶ τῶν Τούρκων, ἀλλ' οἱ Φράγκοι
Οἱ παρορμῶντες συνεχῶς αὐτοὺς νἀποστατῶσι.
Καὶ τώρα τί νομίζετε ; πῶς θέλετε κερδήσει
Σημαίαν ἐπεγείροντες μεγάλης ἀνταρσίας ;
Θὰ σφάξωμεν τὰ τέκνα σας, θὰ καύσωμεν τὰς κώμας,
Κι' ἀτάραχοι θὰ βλέπωσι τὰ πάθη σας οἱ Φράγκοι.
Σχισματικοὺς δὲν σᾶς καλοῦν, καὶ σᾶς μισοῦσι μᾶλλον
Ἡμῶν τῶν πίστιν ἐντελῶς διάφορον ἐχόντων ;
Διὸ μὴ δίδῃς εὔκολα, ὦ Κατσαντώνη, πίστιν
Εἰς ξένους, ἴδιον σκοπὸν προτιθεμένους μόνον.
Ἀλλ' ἄκουσον· ὅσον τοπρὶν σ' ἐμίσησα, τοσοῦτον
Εἰς τὸ ἑξῆς θὰ σ' ἀγαπῶ, ὡς τέκνον μου θὰ σ' ἔχω.
Ἁπάντων τῶν ἁρματωλῶν ὁ πρῶτος θὰ καλῆσαι,
Ὁπόσοι Τουρκικοὺς μισθοὺς εἰς τ' Ἄγραφα λαμβάνουν,
Τὸ Βάλτο, τὸ Ξερόμερο, τὴ Διάκουρα, τὴ Γούρα,
Κ' ἐπάνω εἰς τὸν Ὄλυμπον, τὸ ξακουσμένον ὄρος·
Ταρματωλίκια μόνος σου, ὡς θέλεις, θὰ μοιράζῃς·
Ὁπόσα θέλῃς χρήματα, πολλάκις θὰ σοῦ στέλλω,
Νἄχῃς στολὴν ὁλόχρυσην, νὰ σὲ θαυμάζουν ὅλοι·
Ἀρκεῖ αὐθέντην τὸν πασσᾶν νὰ λέγῃς τῆς Ἠπείρου. »

Τὸν λόγον δὲν ἐπέρανεν ὁ ὕπουλος Σατράπης,
Ὁπότ' ὡς ἀστραπὴ ταχὺς ὁ Ἀλβανὸς ἀπῆλθεν
Ὑψώσας πρὸς τὸ μέτωπον τὴν δεξιὰν μὲ σέβας.
Κατανοήσας δ' ἀκριβῶς τ' Ἀλῆπασσα τὸ πνεῦμα,
Καὶ ποῖον καταχθόνιον σκοπὸν εἶχ' ἡ θωπεία,
Εἰς ἵππον τάχιστα λευκὸν ἀνέβη, φουστανέλλαν
Λερὴν φορέσας, καὶ σφικτὰ τὴν κεφαλήν του δέσας
Μὲ μελανὸν ῥινόμακτρον· καλῶς δὲ τῶν Ἑλλήνων
Λαλῶν τὴν γλῶσσαν καὶ φορῶν ἐνδυμασίαν κλέφτου
Τοὺς ὁδοιπόρους ἅπαντας ἐλάνθανεν εὐκόλως,
Ἕως ἐγγὺς τοῦ Τυμφρηστοῦ ὡδήγησε τὸν ἵππον.

Σταθεὶς δ' ἐνταῦθα τρεῖς φορὰς, κωδώνιόν τι κρούει
Μὲ τέχνην, σύνθημα ποιῶν εἰδήσεως σπουδαίας.
Τὸν εἶδε δέ τις τῶν σκοπῶν ἐξ ὕψους, καὶ μεγάλην
Βοὴν ἀνέπεμψε δηλῶν τὴν ἄφιξιν τοῦ ξένου.
Εὐθὺς δὲ δέκα τῶν κλεφτῶν τὰ ὅπλα των λαμβάνουν,
Τοὺς λύκους ἀνυψόνουσι, κι' ἀφίνουν νὰ περάσῃ
Ἡσύχως ὁ τὴν φιλικὴν κομίζων ἀγγελίαν.

Ἅμα δ' αὐτὸς τὸν ἀρχηγὸν διέκρινε, τοιαῦτα
Ὡμίλησε τὴν προσοχὴν ἁπάντων διεγείρων·
«Ἐξακουσμένε ἀρχηγὲ τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Πίνδου,
Δὲν εἶμαι, καθὼς φαίνομαι ἐκ τῆς στολῆς μου, κλέφτης,
Ἀλλὰ τ' Ἀλῆπασσα ἐδῶ ἀπεσταλμένος ἦλθον·
Τοιαῦτα δ' ἔχω ἐντολὴν ἐκ μέρους του νὰ σ' εἴπω·
«Μέχρι τοῦ νῦν ὁ ἄσπονδος ἐχθρός σου διετέλει,
Κι' ὁ ἴδιος θὰ σ' ἔσφαζεν, ἂν τὼφερνεν ἡ τύχη
Οἱ κατὰ σοῦ πεμπόμενοι νὰ σὲ συλλάβουν ζῶντα.
Πλὴν ἤδη κατενόησε τὸ σφάλμα του τὸ μέγα.
Δὲν εἶν' οἱ Ἕλληνες ἐχθροὶ τῶν Τούρκων, ἀλλ' οἱ Φράγκοι
Οἱ παρορμῶντες συνεχῶς αὐτοὺς νὰ ποστατῶσι.
Καὶ τώρα τί νομίζετε; πῶς θέλετε κερδήσει
Σημαίαν ἐπεγείροντες μεγάλης ἀνταρσίας;
Θὰ σφάξωμεν τὰ τέκνα σας, θὰ καύσωμεν τὰς κώμας,
Κι' ἀτάραχοι θὰ βλέπωσι τὰ πάθη σας οἱ Φράγκοι.
Σχισματικοὺς δὲν σᾶς καλοῦν, καὶ σᾶς μισοῦσι μᾶλλον
Ἡμῶν τῶν πίστιν παντελῶς διάφορον ἐχόντων;
Διὸ μὴ δίδῃς εὔκολα, ὦ Κατσαντώνη, πίστιν
Εἰς ξένους, ἴδιον σκοπὸν προτιθεμένους μόνον.
Ἀλλ' ἄκουσον· ὅσον τὸ πρὶν σ' ἐμίσησε, τοσοῦτον
Εἰς τὸ ἑξῆς θὰ σ' ἀγαπᾷ, ὡς τέκνον του θὰ σ' ἔχῃ.
Ἁπάντων τῶν ἁρματωλῶν ὁ πρῶτος θὰ καλῆσαι,
Ὁπόσοι Τουρκικοὺς μισθοὺς εἰς τ' Ἄγραφα λαμβάνουν,
Τὸ Βάλτο, τὸ Ξερόμερο, τὴ Λιάκουρα, τὴ Γούρα,
Κ' ἐπάνω εἰς τὸν Ὄλυμπον, τὸ ξακουσμένον ὄρος.

Τἀρματωλίκια μόνος σου, ὡς θέλεις, θὰ μοιράζῃς·
Ὁπόσα θέλῃς χρήματα, πολλάκις θὰ σοῦ στέλλῃ,
Νἄχῃς στολὴν ὁλόχρυσην, νὰ σὲ θαυμάζουν ὅλοι·
Ἀρκεῖ αὐθέντην τὸν πασσᾶν νὰ λέγῃς τῆς Ἠπείρου.» »

Οὕτω μετ' ἤθους ταπεινοῦ ὁ πρεσβευτὴς ὡμίλει,
Προσμένων τίν' ἀπάντησιν ὁ ἀρχηγὸς θὰ δώσῃ.
Ἐκεῖνος δὲ μὲ κεφαλὴν τὸν ἤκουσε σκυμμένην,
Τὸ ὅπλον μὲ τὴν δεξιὰν κρατῶν, καὶ μὲ τὴν ἄλλην
Τὰς ἀργυρᾶς πιστόλας του ἡσύχως ἐπιψαύων.
Ἀφοῦ δ' ἐπέραν' ἐντελῶς ὁ Ἀλβανὸς τὸν λόγον,
Δεινὸν ἐκπέμπει καγχασμὸν, ζητῶν νὰ καταδείξῃ
Ὅτι καλῶς τὴν πρόθεσιν ἐννόει τοῦ Σατράπου·
Κατόπιν δ' εἰς τὸν πρεσβευτὴν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Τσαφέρμπεη, ἀπάντησιν βεβαίως περιμένεις·
Θέλω τὴν δώσει παρευθύς· ἂν δέ τις τῶν συντρόφων
Δὲν συμφωνῇ, ἐλεύθερα τὴν γνώμην ἂς ἐκφράσῃ.
Τὸν τύραννον τῆς ἀτυχοῖς Ἠπείρου μέχρι τοῦδε
Ὀξὺν τὸν νοῦν ὑπέθετον· πλὴν ἤδη μέγαν βλᾶκα
Τὸν θεωρῶ εἰς δίκτυον ζητοῦντα νὰ μ' ἐμπλέξῃ.
Τὴν νόσον τὴν προσποιητὴν τοῦ λέοντος γινώσκω,
Ὅστις προσκλήσεις ἔπεμψεν ἐξ ἄντρου πρὸς τὰ ζῶα
Νὰ ἔλθουν νὰ τὸν ἴδωσιν· ἀλλ' ὅπως ἡ ἀλώπηξ,
Κ' ἐγὼ θὰ τὸν ἀποκριθῶ· πολλῶν εἰσερχομένων
Τὰ ἴχνη βλέπω, πλὴν οὐδὲν ἐξερχομένων πάλιν.
Μυρία παραδείγματα θὰ εἶχον νἀναφέρω
Προσκυνησάντων καὶ σκληρῶς κατόπιν φονευθέντων.
Πλὴν ἄλλοτε δὲν ἔδειξε τὴν μιαρὰν ψυχήν του
Τοσοῦτον, ὡς ὅτ' ἔβαλε τὸν Καναβὸν νὰ σφάξουν.
Χιλίας ἐξεστράτευσεν ἐκεῖνος ἐκστρατείας
Πληθύνων τοῦ Ἀλῆπασσα τὰ πλούτη καὶ τὴν δόξαν.
Πλὴν «Καναβὲ, παραπολὺ μὲ κυριεύει φόβος,
Ὁπόταν συλλογίζωμαι τὴν τόσην σου ἀνδρείαν,» »
Τῷ εἶπε κατὰ πρόσωπον· καὶ μετὰ πέντ' ἡμέρας

Οἱ τοῦ τυράννου μισθωτοὶ δολίως τὸν φονεύουν.
Τίς δὲ τοῦ Χρόνη δύναται νὰφηγηθῇ τὸ πάθος,
Χωρὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τὰ δάκρυα νὰ βρέξουν;
Πλειστάκις εἶχ' ἐπιστολὰς θωπευτικὰς τῷ πέμψει·
« « Ὦ τέκνον Χρόνη μου, ἐλθὲ, ἐλθὲ νὰ προσκυνήσῃς,
Στολὴν εὐθὺς ὁλόχρυσην νὰ βάλῃς, καὶ νὰ ἴδῃς
Τὰ τέκνα σου εἰς τοῦ πασσᾶ τὴν τράπεζαν νὰ τρώγουν. » »
Ὁπότε δ' ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος ἠπατήθη,
Κ' ἐφίλησε τὰ κράσπεδα τοῦ βδελυροῦ τυράννου,
Ὡς δῶρον δῆθεν προσφιλὲς τῷ δίδουν ἕνα σάκκον·
Καὶ σκύψας εἶδ' ἐντὸς αὐτοῦ τὰς κεφαλὰς τῶν τέκνων,
Ὑπὸ δημίων πρὸ μικροῦ κοπέντων εἰς τὴν πόλιν.
Λοιπὸν, Τσαφέρμπεη, εἰπὲ πρὸς τὸν υἱὸν τῆς Χάμκως·
Αὐθέντην δὲν ἐκάλεσε μέχρι τοῦ νῦν κάνένα
Ὁ Κατσαντώνης, καὶ ποτὲ δὲν μέλλει νὰ καλέσῃ·
Ἔχει τὸ ὅπλον του πασσᾶν, τὴν σπάθην του Βεζίρην.
Ἂν δ', ὡς φρονεῖ, ψευδόμενοι μᾶς ἀπατοῦν οἱ Φράγκοι,
Τοὐλάχιστον παρόμοιον τῆς Χαϊνίτσας τέρας
Εἰς τὴν Γαλλίαν πώποτε νὰ γεννηθῇ δὲν εἶδον,
Ἥτις ἐγκύου γυναικὸς διήνοιξε γαστέρα,
Ὅπως ἐκβάλῃ ἔμβρυον, σπορὰν τῶν ἐναντίων. »
Εἶπε κ' ἐκάθισε χαμαὶ τὰς κνήμας του σταυρώσας,
Δεινοὶ δ' ἐκλόνιζον παλμοὶ τὸ λάσιόν του στῆθος,
Ἂν κι' ἤθελε τὴν ταραχὴν νὰ κρύψῃ τῆς ψυχῆς του.
Ἐπένευσαν δ' οἱ σύντροφοι δηλοῦντες ὅτι πάντες
Ἀσμένως ἀπεδέχθησαν τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν γνώμην.

Εἷς μόνος τῶν ὁπλαρχηγῶν δὲν ἔκαμε σημεῖον
Δηλοῦν ὅτι ἀσπάζεται τὴν γνώμην τοῦ ὁμίλου.
Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἔρριψε χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς του,
Κατόπιν δ' ἐψιθύριζε 'ς τὰ ὦτα τῶν πλησίον.
Ὠργίσθη δ' ἡ εὐφλόγιστος ψυχὴ τοῦ Κατσαντώνη,
Καὶ μετὰ βίας ἐγερθεὶς ἠρώτητε τοιαῦτα·
« Τί ψιθυρίζεις, ἀρχηγὲ τῶν ὅπλων τοῦ Μετσόβου;

Καὶ διατί τὴν γνώμην σου δὲν λέγεις παρρησίᾳ;
Δὲν μοῦ ἀρέσει παντελῶς ὁ τρόπος ὁ κρυψίνους.»
Νῦν δ' ἔγεινε θρασύτερος ὁ κλέφτης τοῦ Μετσόβου,
Καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ·
Ἀλλὰ μ' αὐθάδειαν πολλὴν ὡμίλησε καὶ εἶπε·
«Αἴ Κατσαντώνη! μὲ αὐτὸν τὸν ἄκαμπτόν σου τρόπον
Οὐδέποτε θὰ εὕρωμεν οἱ κλέφται ἡσυχίαν.
Βαρέθηκαν οἱ οὐντροφοι νὰ μὴ χορταίνουν ὕπνον,
Μὲ βίαν εἰς τὸ στόμα των νὰ ῥίπτωσι τὸν ἄρτον,
Κ' εἰς ὄρη νὰ διάγωσιν ὡς ἄγρια θηρία.
Οὐδὲ νὰκούσω δύναμαι ὅτι μονάρχαι Φράγκοι
Βοήθειαν θὰ δώσωσι χωρὶς σκοπῶν ἰδίων.
Διότι νὰ φραγκεύσωμεν ἀπαύστως προσπαθοῦσι
Ἀπεσταλμένους πέμποντες ἐνταῦθα καπουτσίνους.
Ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἤθελα προκρίνει μυριάκις
Νὰ γείνω Τοῦρκος, ἢ μ' αὐτοὺς νὰ ἦμαι τοὺς ἀτίμους.
Τί δὲ φοβεῖσαι μὴ τυχὸν τὴν κεφαλήν σου χάσης;
Δὲν εἶν' ὁ Γρίβας κι' Ὀδυσσεὺς ὁπλῖται μισθωμένοι;
Κ' ἔπειτα μεῖνε 'ς τὰ βουνὰ λαμβάνων τὸν μισθόν σου.
Τί θέλεις εἰς τὰ Γιάννινα ὡς Ἕλλην νὰ εἰσέλθῃς;
Ὠφέλησε τοὺς φίλους σου ἁρματωλίκια δίδων,
Καὶ μὴ πιστεύῃς εὔκολα κιβδήλους ὑποσχέσεις.
Βεβαίως εἰς τὴν θέσιν σου ἂν ἤμην, θὰ συνίστων
Ἕν μέγα κράτος συνενῶν τῆς Ῥούμελης τοὺς κλέφτας·
Καὶ δὲν σημαίνει παντελῶς, ἂν λέγωμεν αὐθέντην
Τοιοῦτον μέγαν ἄνθρωπον, ἐξακουστὸν βεζίρην.»—
«Τί λέγεις, Φάλια;» μετ' ὀργῆς ὑπέλαβε μεγάλης
Ὁ ἀρχηγός· «δὲν ὁμιλεῖς λοιπὸν διὰ νὰ παίξῃς;
Ἀλλὰ σπουδαίως, φαίνεται, ποθεῖς νὰ προσκυνήσῃς.
Ταλαίπωρε! τὸ αἷμά σου σὲ τρώγει, καθὼς βλέπω,
Καὶ θέλεις ὑπὸ Τουρκικῆς νὰ πολεσθῇς μαχαίρας.
Δὲν ἔρχεσαι καλλίτερα ἐγὼ νὰ σὲ φονεύσω,
Νὰ δώσω καὶ συλλείτουργα, νὰ σώσω τὴν ψυχήν σου;»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τὴν στιβαρὰν παλάμην ἐπιθέτει

Εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του· ὀλίγον δ' ἐπεφάνη
Ἡ λάμπουσα κοπὶς αὐτῆς· κ' ἡ κεφαλὴ τοῦ Φάλια
Ταχέως ἐκ τῶν ὤμων του θὰ ἔπιπτ' εἰς τὸ χῶμα,
Ἂν δὲν ἐμπόδιζεν αὐτὴν τὴν ὀλεθρίαν πλῆξιν
Ὁ Λεπενιώτης δυνατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν χεῖρα
Πιέσας· ἔλαβε δ' ὠχρὸς τὸν Μετσοβίτην τρόμος,
Καὶ κρότον συγκρουόμενοι ἐποίουν οἱ ὀδόντες.
Τὴν φοβερὰν δὲ τότ' ὀργὴν ἐκσπᾷ ὁ Κατσαντώνης
Μὲ λόγους, εἰς τὴν θήκην του καταλιπὼν τὸ ξίφος·
«Τί στέκεις ; Τούρκων ποδιὰς δὲν τρέχεις νὰ φιλήσῃς ;
Νὰ λάβῃς τὴν περιτομήν ! τί ἄλλο σ' ἀπομένει ;
Ἂν θέλῃς, γίνου καὶ χατζῆς, καὶ πήγαινε 'ς τὴν Μέκκαν.
Καὶ νὰ τἀκούσω παντελῶς δὲν δύναμαι, πῶς κλέφτης
Θὰ φάγῃ Τουρκικὸν ψωμί, πασσᾶν θὰ προσκυνήσῃ ! »

Νῦν δὲ μὴ βλέπων ἔξωθεν τῆς θήκης τὴν κοπίδα,
Τὸ προσωπεῖον ἔρριψεν ὁ Φάλιας, κι' οὕτως εἶπε·
«Ναὶ, ναὶ, θἀπάγω· προτιμῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύσω,
Ἢ μ' ἄκαμπτον ὁπλαρχηγὸν τοιοῦτον νὰ λιμώττω.
Τρεῖς χρόνους δὲν ἐχόρτασα τὸν ἄρτον καὶ τὸν ὕπνον,
Κ' ἔχει πληγὰς ἡ ῥάχη μου ἐκ τῶν φθειρῶν καὶ ῥύπων.
Βέβαια σὺ τὸν ἄρρωστον ὡς χθὲς προσεποιεῖσο,
Κ' εἰς νῆσον ἐπὶ μαλακῶν στρωμάτων ἐκοιμᾶσο·
Ὅμως ἡμεῖς εἰς τὰ βουνὰ ἐτρέμομεν ὡς σκύλοι.»
Εἶπε, δεινῶς δ' ὠργίσθησαν οἱ σύντροφοι, κι' ὑψόνουν
Τοὺς λύκους νὰ συγκλείσωσι τὸ στόμα τοῦ αὐθάδους.
Ἀλλ' ὅμως δὲν τοὺς ἄφησεν ὁ γηραιὸς Φραγγίστας·
Τὸ στῆθός του δ' ἐπρόβαλεν ὡς δυνατὴν ἀσπίδα
Ἐκ τοῦ θανάτου τὸν μωρὸν προδότην νὰ φυλάξῃ·
Κ' ἐμφρόνως τοὺς ἁρματωλοὺς παραύνων εἶπεν οὕτω·
«Ὁ τάλας παρεφρόνησε ! τὴν ἀσθενῆ ψυχήν του
Ἐθάμβωσαν τῶν μισθωτῶν τ' Ἀλῆπασσα τὰ πλούτη·
Καὶ ζωντανὸς δὲν ἔπρεπε βεβαίως νἀπομείνῃ
Ὁ κλέφτης, ὁ εἰς ἔγκλημα περιπεσὼν τοιοῦτον·

Ἀλλ' ὅμως ἡ περίστασις μᾶς ἀναγκάζει τώρα
Τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ κλείωμεν· διότι δὲν ἀγγέλλει
Συνήθως τὰ γινόμενα ὡς γίνονται ἡ φήμη·
Κ' ἐνδέχεται κακόβουλοι ἐχθροὶ νὰ διαβάλουν
Τὸν ἀρχηγὸν, ὡς τρώγοντα μὲ λύσσαν τοὺς συντρόφους,
Διότι δουλικῶς αὐτὸν εἰς πάντα δὲν ἀκούουν.
Διὸ θὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλῃ·
Ἂν δέ ποτε εἰς τοὺς στρατοὺς τὸν ἴδωμεν τῶν Τούρκων
Πυροβολοῦντα καθ' ἡμῶν, αὐτὸν κτυποῦμεν πρῶτον·
Καὶ ζῶντα νὰ τὸν λάβωμεν μὲ τέχνην προσπαθοῦμεν.
Κατόπιν δὲ τὸν δένομεν ἀνάποδα εἰς δένδρον,
Καὶ κάτωθεν ἀνάπτομεν σωρὸν ξηρῶν ἀχύρων,
Ἕως ἐκβάλῃ ὁ καπνὸς τὴν μιαρὰν ψυχήν του.»
Εἶπε, δυσκόλως δ' ἔμελλε νὰ πείσῃ τοὺς ὁπλίτας,
Ἂν σέβας δὲν ἐπέβαλλον αἱ πολιαί του τρίχες.
Αὖθις δὲ νῦν ἐβόησεν ὁ ἀρχηγὸς τοιαῦτα·
«Τσαφέρμπεη, κατώρθωσες νὰ μᾶς πλανήσῃς ἕνα.
Καὶ βέβαια τίς κυνηγὸς τοσοῦτον θάστοχήσῃ,
Ὥστε κἀνὲν εἰς τοὺς ἀγροὺς πτηνὸν νὰ μὴ φονεύσῃ;
Πλὴν ἄκουσον· εἰς τὸν πασσᾶν τοιαῦτα θέλεις εἴπει·
Ἂν εἰς αὐτὸν παλάτια ἐχάρισεν ἡ τύχη
Καὶ θησαυροὺς, τὸν ἐξυμνοῦν δὲ κόλακες ἀπαύστως,
Παλάτια καλλίτερα οἱ κλέφται κατοικοῦσι,
Τὸν Ὄλυμπον, τὸν Κίσσαβον, τὴν Δἰάκουραν, τὸν Πίνδον,
Κι' οἱ τῆς ἀνδρείας θαυμασταὶ τοὺς ἄθλους των ὑμνοῦσιν.
Οὐδέποτε δ' αὐθέντην των κἀνένα θὰ γνωρίσουν,
Ἢ μόνον τὸν οὐράνιον Δημιουργὸν τοῦ κόσμου,
Κ' ἐκεῖνον ὅστις ἤθελεν εἰς μάχην τοὺς νικήσει.
Ὅθεν ἂν θέλῃ παρ' ἡμῶν αὐθέντης νὰ καλῆται,
Ἂς ἔλθῃ μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων νὰ δεσμεύσῃ
Τοὺς ἀετοὺς τοὺς κορυφὰς ὀρέων κατοικοῦντας.
Δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν ἀσλάνι νὰ καλῆται;
Ἂς ἔλθῃ· ζοῦν οἱ λέοντες εἰς τῶν βουνῶν τὰ δάση.
Ἂς ἔλθῃ· τί μαραίνεται εἰς φρούριον κλεισμένος

Ὡς γέροντα ζηλότυπον ὑπανδρευθεῖσα νέα ;
Τὸν Φάλιαν δὲ τοῦ στέλλομεν ἀνδράποδον νὰ ἔχῃ,
Τὴν ἅμαξάν του ὄπισθεν νὰκολουθῇ ὡς κύων
Καὶ τὸ τσιμπούκιον αὐτοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς νὰ φέρῃ.»
Εἶπε, κ' ἡ ὄψις ἄλλαξε τοῦ Φάλια μυριάκις,
Κ' ἐστάθη ὡς μετανοῶν διὰ τὸ μέγα σφάλμα·
Πλὴν τότε ἀπεσύρθησαν πάντες ὁμοῦ οἱ κλέφται,
Κι' ἀφῆκαν τὸν Τσαφέρμπεην μὲ μόνον τὸν προδότην.
Αὐτὸς δ', ὡς οἱ πνιγόμενοι τὴν κόμην των λαμβάνουν,
Τὴν χεῖρα ἔσφιξε σφικτὰ τοῦ Ἀλβανοῦ, καὶ φεύγει
Διόλου μὴ δυνάμενος τοὺς Ἕλληνας νὰ βλέπῃ·
Ἀναχωροῦν δ' ἀμφότεροι ταχυποροῦντες ἤδη·
Καὶ μόνον κάποτ' ἔστρεφε τὸ πρόσωπον μὲ βίαν
Ὁ Φάλιας, τρέμων μὴ τυχὸν εἰσέτι ὠρθωμένοι
Τῶν τουφεκίων μένουσιν οἱ λύκοι, ἀπειλοῦντες
Τὴν βέβηλον αὐτοῦ ψυχὴν νὰ πέμψουν εἰς τὸν Ἅδην.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΖ'.

ΕΚΟΜΙΣΕ δ' ὁ πρεσβευτὴς εἰς τῶν Ἰωαννίνων
Τὴν πόλιν τὴν ἀπάντησιν τοῦ κλέφτου τῶν Ἀγράφων,
Καὶ μέγα πεῖσμα τὴν ψυχὴν σαλεύει τοῦ Σατράπου·
Γυναῖκα τὸν ὠνόμασαν, αὐθέντην δὲν τὸν λέγουν,
Ἂν δὲν νικήσῃ πόλεμον ὁ ἴδιος ἐπάγων.
«Καὶ τί λοιπόν; θὰ καυχηθοῦν οἱ κλέφται,» ἀνακράζει,
«Ὅτι δὲν ἔχω παντελῶς νὰ πολεμήσω τόλμην;
Κι' ὁ λέων, θέλουσιν εἰπεῖ, στολὴν περιεβλήθη
Τῶν γυναικῶν, καὶ κάθηται τὴν ἄτρακτόν του στρέφων;
Μεγάλην θέλω πάραυτα ἐγείρει ἐκστρατείαν·
Κ' ἐγὼ αὐτὸς τὸ ὅπλον μου λαμβάνων θὰ στρατεύσω,
Καὶ θἀποθάνω κάλλιον, ἢ φήμη νὰ σαλπίζῃ,
Ὅτι δειλὸν ἐκάλεσαν δικαίως τὸν βεζίρην.»
Λέγει, κἀμμίαν δὲ στιγμὴν δὲν θέλει νἀπολέσῃ·
Ἀλλ' ὢν πολὺ δραστήριος ἐκ φύσεως, ὡς ὅλοι
Οἱ τύραννοι, αἱ μάστιγες τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων,
Οἱ πάντες εἰς ἐνέργειαν νὰ ἔμβουν διατάσσει·
Οἱ στρατιῶται παρευθὺς τὰς σπάθας νἀκονίζουν,
Καὶ μὲ βολὰς τοὺς σάκκους των ἀφθόνως νὰ γεμίζουν.
Τὰς ὁπλοθήκας δ' ἄνοιξαν, καὶ δίδουν εἰς ἐκείνους,
Οἵτινες εἶχον δύναμιν νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα.
Ἡμέραν δ' οἱ ὁπλοποιοὶ ἐργάζονται καὶ νύκτα·
Καὶ ζῆλον οἱ Τουρκόγυφτοι προσποιητὸν δεικνύουν,
Τοὺς φυσητῆρας ζωηρὰ κινοῦντες καὶ τὰς σφύρας.

Ὡς δ' ὅταν ἀλαζὼν γυνὴ τὴν κόρην της νυμφεύῃ,
Τὴν δεξιότητα δ' αὐτῆς νὰ ἐπιδείξῃ θέλῃ,
Ἣν ἔχει τὰ τῆς τελετῆς λαμπρῶς νὰ διευθύνῃ·
Ἄνω καὶ κάτω τρέχουσιν οἱ ὑπηρέται πάντες,
Τὰς προσταγάς της μὲ σπουδὴν μεγάλην ἐκτελοῦντες·
Συχνὰ δ' ἐκείνη ἐπαινῇ ἢ πάλιν ἐπιπλήττῃ,
Κι' ὁ οἶκος ὅλος σείεται ὑπὸ βοῆς καὶ κρότων.
Ὁμοίως τότε σύμπασα ἐσείετο ἡ πόλις,
Τὸν ζῆλόν των νὰ δείξωσιν ἁμιλλωμένων πάντων.
Κήρυξ δ' ἐσάλπιζ' ἄπαυστα· «Πρὸς πόλεμον οἱ πάντες
Νὰ σπεύδετε ὁ ἔνδοξος βεζίρης διατάσσει·
Οἱ Γύφτοι κι' οἱ Ὀθωμανοί, Χριστιανοὶ κ' Ἑβραῖοι.»
Τοὺς δ' Ἕλληνας τοὺς δυστυχεῖς ὁ τρόμος κυριεύει·
Καὶ μετ' ὀδύνης τῆς ψυχῆς ἐπίσης συντελοῦσιν
Εἰς ὅσα τὸν ἀφανισμὸν τῶν ἀδελφῶν θὰ φέρουν.
Πλὴν καί τις τούτων εὔελπις κρυφὰ πρὸς ἄλλον λέγει·
«Σὲ θέλω, Κατσαντώνη μου, νὰ μᾶς τιμήσῃς τώρα·
Κι' ὀπίσω τὸν Ἀλῆπασσαν νὰ στείλῃς τρομασμένον·
Γενναῖος δὰ παρὰ πολὺ δὲν εἶναι, τὸ γνωρίζεις,
Καὶ τὴν ζωήν του ἀγαπᾷ ὡσὰν πλουτήσας γέρων.»

Ἐν τούτοις δὲ καὶ χρήματα, τὰ νεῦρα τῶν πραγμάτων,
Ὁ πόλεμος χρειάζεται νὰ ἔχῃ μ' ἀφθονίαν·
Καὶ παντελῶς δὲν ἤθελε τοὺς θησαυροὺς νὰνοίξῃ,
Οὓς ἀπ' ἐτῶν ἐσώρευε τὸ τέλος του τρομάσσων.
Δὲν ἐλησμόνησε λοιπὸν τὴν παλαιάν του τέχνην·
Τοὺς βαθυπλούτους ἔκραξεν Ἑβραίους τοκογλύφους,
Καὶ μὲ φωνὴν ὑποκριτοῦ τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Τὸν κίνδυνόν μου, τέκνα μου, τὸν μέγαν θεωρεῖτε!
Τὴν δόξαν μου, τὰ πλούτη μου νὰ μὲ στερήσῃ θέλει
Εἷς κλέφτης, καὶ μοῦ ἀπειλεῖ καὶ τὴν ζωὴν ἀκόμη.
Ὅθεν θὰ κάμ' ὁ ἴδιος μεγάλην ἐκστρατείαν,
Νὰ τὸν συλλάβω μόνος μου, νὰ εὕρω ἡσυχίαν.
Ἀλλ' ὅμως χρήματα πολλὰ χρειάζονται πρὸς τοῦτο,

Καὶ τὸ ταμεῖόν μου πτωχὸν, καθὼς εἰξεύρετ', εἶναι.
Διὸ, καλὰ παιδία μου, θὰ σᾶς παρακαλέσω
Νὰ μοῦ δανείσετ' ἕκαστος μικρὸν ποσὸν χρυσίου.
Συνάλλαγμα δὲ τακτικὸν θὰ λάβετ', ἐννοεῖται·
Κι' ὁπόταν ληξιπρόθεσμον θὰ γείνῃ, θὰ μετρήσω
Εὐθὺς τὸ νόμισμα, καθὼς τὸ ἀπαιτεῖ ἡ τάξις.»
Εἶπεν ὁ ἔχων θησαυροὺς ἀπείρους σωρευμένους·
Κι' ἀλλήλους ἐθεώρησαν οἱ τάλανες Ἑβραῖοι·
Ἐκτύπα δὲ ὡς τοῦ λαγοῦ 'ς τὸ στῆθος ἡ καρδία,
Κ' ὡς τὸ πανίον ἔγεινεν ὠχρὸν τὸ πρόσωπόν των·
Νεῦμα δὲ μόλις ἔκαμαν νὰ δώσουν ὅ,τι θέλῃ,
Κ' εὐθὺς ὁ πλουσιώτατος αὐτῶν τοιαῦτα εἶπεν·
«Ἀὐθέντη μας, δὲν θέλομεν συνάλλαγμα νὰ δώσῃς·
Εἰς τοὺς τιμίους παντελῶς δὲν χρησιμεύει τοῦτο,
Καὶ πρῶτος, ὑψηλότατε, εἰς τὴν τιμὴν σεῖς εἶσθε.
Ὁπόσα δὲ ζητήσετε, σᾶς δίδομεν προθύμως.»
Εἶπον οἱ ἄθλιοι καλῶς γινώσκοντες ὁποῖος
Ὄφις θὰ ἔτρωγεν αὐτοὺς, ὁπότ' ἡ προθεσμία
Τῶν γραμματίων ἔμελλε νὰ φθάσῃ· μίαν νύκτα
Βεβαίως πάντας ἤθελεν ἀφάντους καταστήσει·
Κι' οἱ συγγενεῖς των ἔμελλον νὰ τρέξουν πρὸς τὴν λίμνην
Τῆς πόλεως, τοὐλάχιστον τὰ πτώματα νὰ ἴδουν.
Πλὴν μάτην τῶν διαβατῶν θὰ ἤγειρον τὸν οἶκτον
Εἰς τὰς ἀκτὰς στενάζοντες, κι' αὐξάνοντες τὸ κῦμα
Τῆς λίμνης μὲ τοὺς ῥύακας τῶν ἁλμυρῶν δακρύων.

Οὕτως ἀφοῦ τοὺς δυστυχεῖς ἐγύμνωσεν Ἑβραίους,
Ὁ τύραννος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπαύστως βασανίζει,
Ὅπως ἐφεύρῃ πορισμοῦ χρημάτων νέους τρόπους.
Βοᾷ δ' ὡς οἱ μαινόμενοι· «ἄχ! διὰ τί ταχέως
Νὰ παύσῃ τὸ θανατικόν; βεβαίως κληρονόμος
Πολλῶν ἀτέκνων ἤθελον διὰ τῆς νόσου γείνει!»
Τοῦ ἄρτου τὴν τιμὴν τριπλῆν νὰ κάμουν διατάσσει,
Ὡς ἔχων μονοπώλιον τὸν σῖτον τῆς Ἠπείρου.

Τὰ ὀρφανὰ δ' ἐπίεσεν ἡ τῆς τροφῆς ἀνάγκη,
Κ' ἐλθόντα περιέζωσαν τὸν οἶκον τοῦ Σατράπου,
«Ἄρτον» βοῶντα· «πρόφθασε εἰς τοὺς πτωχοὺς, αὐθέντα.»
Ἐκεῖνος δ' ὑποκριτικὸν ἐπιδεικνύων οἶκτον,
Ἄρτους εὐθὺς ἐπρόσταξε πολλοὺς νὰ διανείμουν,
Χαρίζων ἓν τοῖς ἑκατὸν ἐξ ὅσων εἶχε ἁρπάσει.

Ὑπῆρχε δ' εἰς τὸ Στέλοβον τοῦ Ζαγορίου γέρων
Περίφημος ὡς ἰατρὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης·
Βοτάνας ἀπὸ τῶν βουνῶν συνήθροιζε παντοίας,
Καὶ κατεσκεύαζ' ἀλοιφὰς ἐκ μυελῶν καὶ λίπους.
Κατόπιν δὲ δισάκκιον ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων,
Κ' ἐνθέτων εἰς κιβώτιον τὰς ἀλοιφὰς, τὰς κώμας
Διήρχετο «καλὸς ἰατρὸς» βοῶν ἀπανταχόσε.
Ἐθρύλουν δ' ὅτι θαύματα ἰατρικῆς ἐποίει,
Εἰς τὰς χρονίους μάλιστα πληγὰς δι' ἐργαλείων
Ἐπιδεξίους ἐντομὰς ποιῶν καὶ περιδένων.
Διὸ σπανίως ἤθελες εἰσέλθ' εἰς τὴν αὐλήν του,
Χωρὶς νὰ ἴδῃς πρόβατα, χοιρίδια καὶ ὄρνεις,
Δωρήματα τῶν ἀσθενῶν, οὓς εἶχε θεραπεύσει·
Ἐντεῦθεν δὲ βαθύπλουτος κατὰ μικρὸν κατέστη.
Ἀλλὰ τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ δὲν ἤθελε νὰ βλέπῃ
Ἀκέραιον ὁ φθονερὸς Σατράπης, κι' ἁρμοδίαν
Νῦν εὗρηκε περίστασιν, τὸν πλοῦτόν του νὰρπάσῃ.
Τὸ βδελυρόν του ὄργανον, τὸν Ἀθανάσην Βάγιαν,
Ἐκάλεσε, κι' ὡμίλησε καταχθονίαν γλῶσσαν·
«Χριστιανέ μου ἀδελφὲ, μιᾶς τροφοῦ τὸ γάλα
Ἐπίαμεν, κ' ἐγείναμεν παρόμοιοι τὴν γνώμην.
Τὸν ἰατρὸν τὸν πλούσιον γνωρίζεις τοῦ Στελόβου·
Ἓν ἄρρεν ἔχει ἔφηβον καὶ πέντε θυγατέρας·
Τὰ πάντα σὺ νοεῖς καλῶς· τὸν θησαυρόν του θέλω.»
Ὡς δ' ὅταν εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὁ ἄνεμος φυσήσῃ,
Ὃν ἀναπνέων τις ἁπλῶς δὲν δύναται νὰ ζήσῃ·
Τοὺς οἴκους των οἱ ἄνθρωποι ταχέως κατακλείνουν,

Κι' οἱ ὁδοιπόροι κατὰ γῆς τὸ πρόσωπόν των θέτουν,
Ἕως μολύνουσα τὸ πᾶν ἡ δύναμίς του παύσῃ·
Ὁμοίως ὅτ' ὁ δήμιος τ' Ἀλῆπασσα προβαίνει,
Παγόν' ἡ φρίκη τῶν πτωχῶν Χριστιανῶν τὸ αἷμα·
Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐκτείνοντες τὴν χεῖρα τὸν δεικνύουν·
Φωνάζουν· «φύγετ'! ἔρχεται ὁ Βάγιας ὁ Θανάσης.»
Τοὺς οἴκους κλείουν κρύπτοντες τὰς εὐειδεῖς παρθένους,
Καὶ τρέχει τρέμων ὁ πατὴρ νὰ εὕρῃ τὸν υἱόν του,
Οὔτινος μόλις ἐπανθεῖ τὸ γένειον ὀλίγον.
Πλὴν τούτου δὲν ταράττουσι διόλου τὴν καρδίαν
Αἱ ὕβρεις, καὶ τῶν γυναικῶν αἱ φοβεραὶ κατάραι,
Αἵτινες ἄλλον ἤθελον βαθύτατα κλονίσει·
Ἐσίγησ' ἡ συνείδησις· τὸ δ' ἔγκλημα νομίζει
Συνειθισμένον ἔργον του· καθὼς οἱ κρεουργοῦντες
Καὶ τοὺς τραχήλους τέμνοντες τῶν ἁπαλῶν ἀρνίων,
Οὓς ἄλλος ἤθελ' αἰσθανθῇ φρικίασιν νὰ σφάξῃ.

Ἦτο δ' ἑσπέρα, κι' ἄναπτον οἱ χωρικοὶ τοὺς λύχνους·
Εἰς τάπητα δ' ἐκάθηντο νὰ λάβωσι τὸ δεῖπνον,
Ὁπότ' ἠκούσθη ταραχὴ μεγάλη 'ς τὸ χωρίον.
Μὲ προσοχὴν δ' ἐκύτταζον τὸν Βάγιαν οἱ ἀγρόται,
Εἰς ποῖον οἶκον ἔμελλε πυρκαϊὰν νὰνάψῃ.
Ὁπότε δ' εἰς τοῦ ἰατροῦ τὸν εἶδον νὰ εἰσέλθῃ,
Τοιοῦτον λόγον ἔμπειρος ἀπέτεινε πρεσβύτης·
«Καλά, ἰατρέ μου, τῶξευρα· παχὺν κριὸν θἁρπάσῃ
Τἀνθρωποκτόνον ὄρνεον· πολὺ δὲν θὰ βραδύνῃς
Γυμνὸς νὰ μείνῃς· τῶπαθαν κι' ἄλλοι πολλοί· θὰ ἔχῃς
Μόνην αὐτὴν εἰς τὸ ἑξῆς σκληρὰν παρηγορίαν.»
Οὕτω καλῶς ἐμάντευε τὸ μέλλον ὁ πρεσβύτης·
Ὁ στυγερὸς δὲ δήμιος εἰσῆλθ' εἰς τὴν οἰκίαν,
Καὶ μὲ πλαστὸν μειδίαμα τὸ «καλησπέρα» λέγει.
Ἀφοῦ δὲ τὸν χαιρετισμὸν ἀπέδωκεν ὁ γέρων,
Κατὰ τὸ ἔθος προσκαλεῖ αὐτὸν νὰ λάβῃ θέσιν
Πλησίον εἰς τὴν τράπεζαν· ἐν βίᾳ δὲ ὁ ξένος

Ἐσθίει, ἀπὸ τῆς μακρᾶς πορείας πεινασμένος·
Καὶ πίνων μόλις ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἁπλᾶς προπόσεις,
Ἐν ᾧ μὲ περιέργειαν οἱ πέριξ τὸν κυττάζουν.
Ἀφοῦ δ' ἀρκούντως τῆς τροφῆς ὁ πόθος ἐπληρώθη,
Τσιμπούκια ἐκόμισαν μακρὰ οἱ ὑπηρέται·
Ἐρώτησιν δ' ἐποίησεν ὁ κύριος τοῦ οἴκου·
«Μὲ συγχωρεῖτε· δύναμαι νὰ ἐρωτήσω τώρα
Τίς εἶσθε, πόθεν ἔρχεσθε καὶ ποῖον τῶνομά σας.»
Πολὺ δὲ παραξενευθεὶς ὁ ξένος ἀπεκρίθη·
«Λοιπὸν δὲν μὲ γνωρίζετε διόλου; δὲν ὑπῆρξε
Περίστασις νὰ μ' ἴδετε; περίεργον τῷ ὄντι!»
Εἶπε κι' ὁ Δήμας θεωρεῖ μὲ προσοχὴν τὸν Βάγιαν
(Τοιοῦτον εἶχεν ὄνομα ὁ κύριος τοῦ οἴκου)
Κ' αἱ τρίχες του ὠρθώθησαν· ἀλλὰ τὴν φρίκην κρύπτων,
Τὰς λέξεις κόπτων, ἀπαντᾷ· «ἀληθινά... σᾶς εἶδα...
Τῷ ὄντι... ναὶ, μοῦ φαίνεται ὡς νὰ σᾶς εἶδα κἄπου...
Δὲν εἶσθε σεῖς, αὐθέντα μου, ὁ Βάγιας ὁ Θανάσης;»
«Ἐγὼ αὐτὸς,» ἀπήντησεν ὁ ξένος μειδιάσας·
«Ἀλλὰ δὲν πρέπει παντελῶς νὰ σᾶς ταράξῃ τοῦτο·
Μὲ προσταγὴν χαροποιὰν μ' ἀπέστειλ' ὁ βεζίρης.»
Νῦν δ' ἔγεινε μανιακὴ ἡ δέσποινα τοῦ οἴκου,
Καὶ μετ' ὀργῆς ὡμίλησε τοιαῦτα πρὸς τὸν ἄνδρα·
«Ὦ σύζυγέ μου, πάραυτα τὸν ξένον νὰ διώξῃς·
Ὁ Βάγιας τὸ ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας ἔχει·
Καὶ ζῶν εἰσέτι σκώληκας γεννᾷ ὑπὸ τὸ δέρμα,
Μυρίζει δ' ὅπως οἱ νεκροὶ καὶ παγωμένος εἶναι·
Ἡμέρας τρεῖς θὰ ξεψυχᾷ πρὶν εἰς τὸν τάφον ἔμβῃ...»
Ἔλεγεν οὕτως ἡ γυνὴ, τί ἔμελλε νὰ πάθῃ
Διόλου μὴ γινώσκουσα· τὸν λόγον της δὲ κόπτει
Εὐθὺς ὁ σύζυγος· «ἀρκεῖ, ἀρκεῖ, μὴ προχωρήσῃς·
Σιώπα, δυστυχὴς γυνὴ, νὰ ἴδωμεν τί τρέχει,
Καὶ ποίαν ἔχει προσταγὴν ἐκ μέρους τοῦ βεζίρη.
Περάνατε τὸν λόγον σας, αὐθέντα μου Θανάση.»
Ἐκεῖνος δὲ παντάπασιν ὑπὸ τοῦ τρόπου τούτου

Τῆς γυναικὸς μὴ ταραχθεὶς, ἐξηκολούθησ' οὕτω·
«Χαροποιὰν ἐκόμισα μεγάλην ἀγγελίαν·
Ὁ ἔνδοξος βεζίρης μας μεγάλην διατρέφων
Ὑπόληψιν πρὸς ἅπαντα τὸν οἶκόν σας, σκοπεύει
Θετὸν νὰ κάμῃ τέκνον του τὸν ἔφηβον υἱόν σας.»
Τώρα δ' ἡ ὄψις ἔγεινε τοῦ ἰατροῦ ὡς τοῖχος·
Εἰς τοῦ δημίου ἔπεσε τοὺς πόδας, καὶ μὲ θρήνους
Ἱκέτευσ', ἴσως δυνηθῇ νὰ σώσῃ τὸν υἱόν του·
«Χριστιανῆς δὲν ἔπιες καὶ σὺ τὸ γάλα, Βάγια;
Δὲν εἶχες ἄλλοτε καὶ σὺ χριστιανὸν πατέρα;
Τὸ τέκνον μὴ μ' ἀποστερῇς, τὴν μόνην μου ἐλπίδα·
Δὲν ἔχω εἰς τὸ γῆράς μου παρηγορίαν ἄλλην·
Τοὺς θησαυρούς μου παρευθὺς σοῦ παραδίδω πάντας·
Εἰς τοῦτο τὸ κιβώτιον τοὺς ἔχω συναγμένους·
Ἰδοὺ τἀνοίγω! δύνασαι νὰ λάβῃς ὅτι θέλῃς.»
Νῦν δ' ἔληξ' ἡ ὑπόκρισις τοῦ βδελυροῦ Θανάση,
Ἀφοῦ καλῶς ὁ ἰατρὸς τὸν εἶχεν ἐννοήσει·
Τοὺς θησαυροὺς συνήθροισε τοῦ κιβωτίου πάντας,
Κι' ἀναχωρῶν ἀπέτεινε τοιαύτην ὁμιλίαν·
«Σὺ ἔχεις κι' ἄλλα χρήματα εἰς χωρικοὺς δανείσει·
Εὐθὺς δὲ τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν πασσᾶν νὰ στείλῃς
Τριακοσίας ἀργυρᾶς γροσίων χιλιάδας·
Δὲν θέλεις ἄλλως δυνηθῆ νὰ σώσῃς τὸν υἱόν σου.
Πλὴν ἄκουσον· ἀσφάλεια εἰς τὸ χωρίον εἶναι;
Συνόδευσόν μ' ὁ ἴδιος, ἕως καλῶς ἐξέλθω
Ἐκ τῶν συνόρων· ἐπειδὴ ἐὰν ὁ Βάγιας πάθῃ,
Εἰς αἷμα θέλουν αἱ ὁδοὶ τῆς κώμης πλημμυρήσει.»
Εἶπε κ' εὐθὺς τὴν χλαῖναν του ἐπὶ τοὺς ὤμους ῥίψας,
Κι' ἀφεὶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν νυκτικόν του σκοῦφον,
Τὸν καταχθόνιον αὐτοῦ συνώδευσε φονέα
Ὁ Δήμας ὡς τὰ σύνορα τῆς κώμης τοῦ Στελόβου.
Οὐδ' εἶχεν ὅλως ἄλογον ὁ Βάγιας ὑποψίαν·
Καθότι κἄπου γογγυσμὸς ὑπόκωφος ἠκούσθη·

Καὶ πιθανῶς θὰ ἔπινον τὸ αἷμά του αὐτόθι,
Ἂν δὲν συνώδευεν αὐτὸν ἐφ' ἱκανὸν ὁ Δήμας.

Καθὼς δ' ἀπεχαιρέτισεν ὁ ἰατρὸς τὸν Βάγιαν,
Πρὸς τὴν οἰκίαν ἔστρεψε κατεσπευμένον βῆμα·
Εἰς δὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Ὁ τάλας ποῦ θὰ δυνηθῶ τὴν αὔριον νὰ εὕρω
Τριακοσίων ἀργυρῶν γροσίων χιλιάδας;
Ἐσβέσθημεν! ἐχάθημεν! δὲν δύναμαι νὰ ζήσω
Ἐπαίτης ἤδη ὁ προτοῦ βαθύπλουτος ἐνταῦθα!
Ὦ Δήμαινά μου! πήγαινε ταχέως νὰ ἐκθάψῃς
Τοὺς θησαυροὺς, οὓς ἔκρυπτες διὰ τοιαύτην ὥραν.
Λαβοῦσα δὲ τοὺς παλαιοὺς τοῦ οἴκου ὑπηρέτας,
Πορεύου μὲ τὰ τέκνα μας πρὸς τὴν Ἁγίαν Μαύραν,
Κρυφὰς ὁδοὺς εἰς τῶν δασῶν τὰ σκότη ἐρευνῶσα.
Ἐκεῖ πρὸ χρόνων συγγενὴς, διαφυγὼν τοὺς Τούρκους,
Θέλει φιλόφρων σᾶς δεχθῇ, καὶ ἄσυλον παράσχῃ.
Ὅμως ἐγὼ δὲν δύναμαι ἀργὸς νὰ διαμείνω.
Ἐκδίκησιν ἀναβοᾷ ἡ πάσχουσα ψυχή μου!
Θέλω ζωσθῇ τὸ ξίφος μου, πρὸς τὸ Βελούχι σπεύσει,
Ἔνθα, καθὼς φημίζουσι, συνάγονται οἱ κλέφται.
Ὦ! ἂν τὸν Βάγιαν ἤθελον εἰς μάχην ἐπιτύχει,
Τὸ μέγιστον τεμάχιον τῶν κοπεισῶν σαρκῶν του
Καὶ τῶν μικρῶν ὀνύχων του μικρότερον θὰ ἦτο.»
Εἶπε καὶ θρῆνον βάλλουσιν οἱ ἐν τῷ οἴκῳ πάντες,
Ὡς ὅτε κόπτουν σάβανα θανόντος πρὸ ὀλίγου
Φιλτάτου συγγενοῦς, κι' ὁμοῦ πολλαὶ γυναῖκες κλαίουν.
Ἀλλὰ τοιαῦτα τὸ σκληρὸν κελεύει πεπρωμένον!
Διὰ κρυφίων ἀτραπῶν εἰς τῶν δασῶν τὰ σκότη
Πορεύονται δακρύοντα πρὸς τὴν Ἁγίαν Μαύραν
Τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος· ἐν ᾧ πρὸς τὸ Βελούχι
Προάγει μὲ νεανικὴν ὁ γέρων εὐτολμίαν,
Ζωσθεὶς τὴν σπάθην και βαρὺ τουφέκιον κομίζων.

Οὕτως ὁ ἄσπλαγχνος πασσᾶς ἐγύμνονε τοὺς πάντας·
Οὐδ' ἤρκουν εἰς τὴν ἄπληστον ψυχὴν τοσαῦτα πλούτη·
Ἀλλὰ κ' εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτοὺς εἰσέδυε τοῦ Ἅδου
Ἀναζητῶν τὸ μέταλλον, τἀλλότρια ληστεύων.
Κι' ὡς ἔλεγον, ὑπόκωφος καὶ συνεχής τις κρότος
Μυστηριώδεις ὑπὸ γῆν ἐσήμαιν' ἐργασίας·
Εἰς σκοτεινὰ δ' ὑπόγεια ἐθρύλουν ὅτι λύχνους
Τυχοδιῶκται Ἰταλοὶ ἀνάπτοντες ἀφήρουν
Τῶν νομισμάτων τὸν χρυσὸν μὲ ῥίνην ἢ μὲ τρόπον,
Ὃν ἡ ταρτάρειος αὐτῶν ἐγίνωσκ' ἐπιστήμη.

Βορείως δὲ τῆς πόλεως εὐρὺ πεδίον κεῖται,
Δυνάμενον στρατὸν πολιὺν εὐκόλως νὰ χωρέσῃ.
Ἐνταῦθα νὰ συναθροισθοῦν διέταξ' ὁ Σατράπης,
Ὁπόσοι μέρος εἰς αὐτὴν θὰ λάβουν τὴν στρατείαν.
Τὸ πρῶτον δὲ προέβησαν οἱ μαλθακοὶ Κονιάροι,
Φοροῦντες μέχρι τῶν ποδῶν μακρὰς ἀναξυρίδας·
Κατόπιν δὲ τῶν Ἀλβανῶν τὰ φῦλα τὰ παντοῖα,
Οἱ Γκέκηδες, οἱ Τσάμηδες, οἱ Λιάπηδες κι' οἱ Τόσκοι.
Ποικίλην δ' εἶχον τὴν χροιὰν τοῦ στήθους αἱ ἐσθῆτες,
Πλὴν ἅπαντας ἡ ἐθνικὴ ἐκόσμει φουστανέλλα.
Γενίτσαροι δὲ μετ' αὐτοὺς προῆλθον ὡπλισμένοι
Ἐκ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ βαρέων ὅπλων·
Καί τινες τούτων ἔφερον καὶ δόρατ' ἐπιμήκη,
Μὲ σιδηρᾶ δ' ἐφύλαττον τὴν κεφαλήν των κράνη,
Τηροῦντες τὸν ἐξοπλισμὸν εἰσέτι τὸν ἀρχαῖον.
Τοὺς ὀβελοὺς των ὕστερον τοὺς σιδηροῦς ὑψοῦντες,
Κομίζοντες δὲ πύραυνα, λαβὰς καὶ φυσητῆρας,
Ἐφάνησαν μὲ χαλαρὸν τὸ βάδισμα οἱ Γύφτοι.
Οἱ σεφερλίδες ἔπειτα, ἐθελονταὶ τῶν Τούρκων,
Προέβησαν διάφορον στολὴν ἐνδεδυμένοι,
Καὶ προξενοῦντες γέλωτα εἰς τοὺς μαχίμους ἄνδρας.
Ἰδιαιτέραν δ' ἔφερον σημαίαν κιτρινόχρουν,
Ἐφ' ἧς θηρίον ὕψονε τὸν δεξιόν του πόδα.

Κρατοῦντες δὲ πτυάρια κι' ἀξίνας εἰς τοὺς ὤμους,
Κι' ἀνόρεκτα βαδίζοντες ἐφάνησαν ἐργάται
Γραικοί, πρὸς τάφρων ὄρυξιν ἀγγαρευμένοι πάντες.
Καὶ μ' ἦθος ἀλαζονικὸν ἐλαύνουν ἱππηλάται
Ἐπιδεικνύοντες πολὺν τὸν κόμπον, καὶ κροτοῦντες
Κυμβάλων εἶδος ἐλαφρῶν, ἅτιν' ἐμπρὸς τῶν ἵππων
Ἦσαν δεμένα χάλκινα, μὲ δέρμα σκεπασμένα.
Σεϊταρίδες δ' ἔλεγον αὐτούς, κ' ἐπὶ τῆς κόμης
Μὲ οὐρὰν ἀλώπεκος μακρὰν ὀρθὸν ἐφόρουν πῖλον.

Οὕτω πολυπληθὴς λαὸς συνήχθη πανταχόθεν,
Καὶ θροῦς ἠκούετο πολὺς, ἀλαλαζόντων πάντων.
Τῶν ἵππων δ' οἱ χρεμετισμοί, αἱ πλήξεις τῶν κυμβάλων,
Τὰ ζωηρὰ πατήματα, ἡ σύγκρουσις τῶν ὅπλων
Κι' οἱ κἄποτε τὰς σφύρας των σφοδρῶς κτυποῦντες Γύφτοι,
Ὅπως τὴν ἄζηλον αὐτῶν ἐπιδεικνύουν τέχνην,
Παράχορδον καὶ ὀχληρὰν ἐποίουν συναυλίαν,
Ὁπότε τῶν δερβίσιδων ἀκούουν ψαλμῳδίαν.
Τὰ ὦτα δὲ κατέθελγε μεθ' ἡδονῆς τὸ μέλος,
Καὶ τὴν ψυχὴν ἐπήγειρε πρὸς ὥραν τὰ τοῦ κόσμου
Νάφήσῃ, καὶ πρὸς οὐρανὸν τὴν προσοχὴν νὰ στρέψῃ.
Ἐμπρὸς δ' ἁπάντων ὑψηλὸς δερβίσης προηγεῖτο,
Ἐκτρέφων γένειον μακρὸν καὶ ζωηρὸς τὴν ὄψιν.
Περὶ τὸν δεξιὸν δ' αὐτοῦ βραχίονα εἷς ὄφις
Πελώριος τὰς σάρκας του συνέθλιβεν ὑφόνων
Τὴν κεφαλὴν, καὶ συριγμὸν ἐκπέμπων φρικαλέον.
Πολλῶν δ' ἐπάγωσεν εὐθὺς τὸ αἷμα, καθὼς εἶδον
Τὸ τερατῶδες ἑρπετόν· πλὴν Ἕλλην μειδιάσας,
Εὐκόλως εἰς τὸν σύντροφον ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα·
«Ἐγὼ γνωρίζω διατί δὲν βλάπτει τὸ θηρίον·
Εἰς ὕδωρ βρέχουσι μικρὸν ἐξ ἐριούχου τμῆμα,
Αὐτὸ δὲ θέτουν ἔπειτα 'ς τοῦ ὄφεως τὸ στόμα·
Κι' ἀφέλκοντες μὲ δύναμιν ἐκβάλλουν τοὺς ὀδόντας.»

Οὕτως ἐξήγουν εὔκολα οἱ Ἕλληνες τὸ θαῦμα.
Δερβίσης δ' ἄλλος δεύτερος προέβαινεν ὑψόνων
Τὴν χεῖρά του τὴν δεξιὰν· εἰς τοὺς δακτύλους δ' εἶχε
Τοὺς ἔμπροσθεν τρίχα λεπτὴν, σχεδὸν μὴ φαινομένην·
Σταθεὶς δὲ, πρὸς τὸν ὅμιλον τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Πεντάκις ἀπεδήμησα πρὸς τὴν ἁγίαν χώραν.
Ὅτε δ' ἐκεῖθεν ἔμελλον νὰ φύγω τελευταῖον,
Ἐξαίφνης πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ βλέμματά μου στρέψας,
Ἅμαξαν εἶδον δράκοντες ἀέριοι νὰ σύρουν.
Ὀπίσω δὲ τοῦ ἅρματος ἐπίσης ἠκολούθει
Δρακόντων πλῆθος πτερωτῶν· κ' ἐντὸς αὐτοῦ νεᾶνις
Μὲ ὄψιν ὡς ἡ ἀστραπὴ κι' ἀκτινοβόλον κόμην,
Τὰ ὄμματ' ἔστρεψ' εἰς ἐμὲ, κι' ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Βάρη τῆς γῆς, τί κάθεσθε; δὲν βλέπετε τοὺς κλέφτας
Τὸ κράτος τῶν Ὀσμανλινδῶν νὰ ῥίψουν ἀπειλοῦντας;
Τὴν τρίχα ταύτην λάβετε, τοῦ προσφιλοῦς Προφήτου·
Εὐκόλως θέλετε μ' αὐτὴν νικήσει τοὺς ἀντάρτας.»»
Εἰποῦσα μ' ἔρριψεν αὐτὴν τὴν τρίχα τοῦ Μωάμεθ
Σημαίαν νὰ ποιήσωμεν πρὸς τοὺς αὐθάδεις κλέφτας.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἔξαλλοι «ἀλλὰχ» ἐπιφωνοῦσι,
Κ' ἐκθέτουν μετὰ θαυμασμοῦ τὸν βίον τοῦ δερβίση,
Ὅστις δὲν ἔτρωγ' ἄλλο τι εἰμὴ ἐλαίας κι' ἄρτον,
Ἐντὸς καλύβης δ' ἔμενε πλησίον εἰς τζαμίον.

Τολμηροτέραν μετ' αὐτὸν δερβίσης ἄλλος πρᾶξιν
Ἐποίησεν· ἐπὶ τῆς γῆς ἐνέπηξ' ἦλον μέγαν·
Ἐκ τούτου δ' εἶχεν ἅλυσιν χρεμάσει μεταλλίνην,
Εἰς τἄκρον ἔχουσαν εὐρὺν ἀπὸ σιδήρου κύκλον·
Τὴν κεφαλήν του δ' ἔθηκεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κύκλου·
Κ' ἔπειτα πέριξ ἔτρεχε τοῦ ἥλου, καθὼς ἵππος,
Ὃν δένουν εἰς τὰς μηχανὰς τὰς ἐπαντλούσας ὕδωρ.
Ἀφροὺς δ' ἐσκόρπιζε λευκοὺς τὸ μανικόν του στόμα,
Κι' οἱ πόδες του κονιορτοῦ διήγειρον νεφέλας,
Ἕως ἐστάθη· βρυχηθεὶς δ' ὡς ἄγριον θηρίον

Μὲ θολωμένον ὀφθαλμὸν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Δὲν θέλω τὴν πολύμοχθον περιστροφὴν ἀφήσει,
Ἂν ξίφος ἔλκοντες εὐθὺς δὲν σπεύσωμεν τοὺς πάντας
Ἀπίστους ναφανίσωμεν, τὴν γῆν νὰ μὴ μολύνουν.»
Εἶπε, καὶ πάντας μανικοὺς κατέστησεν ὁ λόγος·
Γυμνόνουν δὲ τὰς σπάθας των, καὶ θέλουσι νὰ τρέξουν
Νὰ σφάξουν τοὺς Χριστιανούς, γυναῖκας καὶ παιδία,
Ὁπότ' ὁ κήρυξ μὲ φωνὴν ἐσάλπισε βροντώδη·
«Ματαίων ἐπιδείξεων καιρὸς δὲν εἶναι τώρα·
Ὅστις δὲ θέλῃ, αὔριον θὰ δείξῃ τὴν ἀνδρείαν,
Ὁπότ' ὁ ἴδιος πασσᾶς σκοπεύει νὰ στρατεύσῃ.»

Τῷ ὄντι δ' ἡτοιμάζετο κι' ὁ φοβερὸς Σατράπης
Μὲ τἀκουσμένα ὅπλα του πρὸς μάχην νὰ ἐξέλθῃ.
Καὶ πρῶτον χρυσοκέντητον ἐνδύετ' ἐφεστρίδα,
Ἐπὶ τοῦ στήθους ἔμπροσθεν ἐντέχνως σταυρωμένην,
Διὰ λαμπρᾶς δ' εἰς τὴν ὀσφὺν ἐπεζωσμένην ζώνης.
Κατόπιν δὲ τὴν ἀλουργὸν ἐφόρεσε χλαμύδα,
Οὖσαν εἰς τἄκρα ποικιλτὴν μὲ τέχνην λεπτοτάτην,
Σισύραν δ' ἔχουσαν ἐντὸς λευκὴν, ἁπαλωτάτην.
Ἀπὸ βελούδου δ' ὕστερον κνημῖδας ὑπεδέθη
Ἐχούσας χρῶμα ἐρυθροῦ βυσσίνου· κ' εἰς τοὺς πόδας
Περιεβλήθη πέδιλα ὁλόχρυσα, σφιγμένα
Μὲ δέτην, ὄντα ποικιλτὸν μ' ἀδάμαντας μεγάλους.
Τὴν κεφαλὴν δὲ κάλυμμα κυκλοτερὲς ἐκόσμει
Ἀστράπτον ἀπὸ τῶν πολλῶν μεγάλων ἀδαμάντων·
Κ' εἰς τἄκρα τούτου κίδαρις ἀπὸ λευκῆς μετάξης
Μὲ πλούσια κεντήματα τὸ κάλλος ἐπαυξάνει.
Ἔπειτα δὲ τὰ ὅπλα του διέταξε νὰ φέρουν·
Καὶ πρῶτον εἰς τὴν ζώνην του τὸν ἀκινάκην θέτει,
Ὃν εἶχεν ἐξεπίτηδες ἐκ τοῦ Καυκάσου φέρει·
Εἰς ἀετοῦ δὲ κεφαλὴν ἀπέληγ' ἡ λαβή του
Ὁλόχρυσος· κι' ἀδάμαντες οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν.
Πλησίον δ' ἐγχειρίδιον, μὲ λίθους βαρυτίμους

Κεκοσμημένον τὴν λαβήν, τὰ ὅμματα θαμβόνει.
Σημαίνων δὲ τάξίωμα τοῦ ὑψηλοῦ βεζίρη,
Δῶρον ἐπίσημον αὐτὸ ἀπέστειλ' ὁ Σουλτάνος,
Νὰ σφάζῃ πάντα δι' αὐτοῦ παρήκοον τοῦ θρόνου.

Κατόπιν δὲ προσέταξε τὸν ἵππον νὰ κομίσουν,
Ὃν ἵππευε καλούμενον «Ἀραβικὸν δερβίσην,»
Περίφημον δ' ὡς ἔχοντα τὸ τάχος τῶν ἀνέμων.
Μετέπειτα ζωννύεται τὴν σπάθην τὴν ἁγίαν,
Ἣν εἶχεν ἄλλοτ' εἰς αὐτὸν χαρίσει ὁ Ὀρχάνης,
Ἀπόγονος τοῦ Κριμγκεραί, δυνάστης τῶν Ταρτάρων.
Ὁ δορυφόρος ὕστερον ὁ πρώτιστος ἁπάντων
Τὰ πυροβόλα ὅπλα του παρέστησε μὲ σέβας.
Εἶχον δ' αὐτὰ ἱστορικὴν μεγάλην σημασίαν,
Κι' οἱ Ἀλβανοὶ τὰ ἔψαλλον εἰς ἄσματα δημώδη.
Ἦτο τὸ ἓν τουφέκιον μεγάλης διαμέτρου,
Ἔχον τὸ χρῶμα κυανοῦν, διὰ χρυσῶν δ' ἀστέρων
Πεποικιλμένον πανταχοῦ· ὁ μέγας Ναπολέων
Τὸ εἶχε, λέγουν, ἄλλοτε εἰς τὸν Δγετζὰρ χαρίσει,
Πασσᾶν ἐπάρξαντα προτοῦ εἰς τὴν Πτολεμαΐδα·
Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, εἰς τὸν Σουλτὰν Σελίμην
Τὸ ἔδωκαν· τὠχάρισε δ' ἐκεῖνος ὡς βραβεῖον
Ἀνδρείας εἰς τὸν Κιὸρ Γιουσοὺφ, τὸν μέγαν του βεζίρην·
Ὁπότ' δ' οὗτος εἰς τὴν γῆν ἐτάφη τῆς Εὐβοίας,
Κληρονομία τ' Ἀλβανοῦ ἀπέμεινε Σατράπου.
Τοιοῦτον τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο ἦτον ὅπλον,
Ὃ ἐνεχείρισεν εὐθὺς εἰς τὸν Θανάσην Βάγιαν,
Δεικνύων πόσην εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην εἶχε.

Τὴν καραβίναν δεύτερος σωματοφύλαξ φέρει,
Ἣν εἶχε πέμψ' εἰς τὸν Ἀλῆν αὐτὸς ὁ Ναπολέων,
Ὁπότε δὲν ἐγίνωσκε τὸν ὕπουλόν του τρόπον.
Ὡραῖον δὲ τεχνούργημα τῆς Βερσαλίας ἦτο·
Κ' εἷς Ἄραψ τὴν Ἀλβανικὴν στολὴν ἐνδεδυμένος,

Μὲ τοὺς θολοὺς του δ' ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς λευκοὺς ὀδόντας
Ἐπαχθεστέραν καθιστῶν τὴν δυσειδῆ του ὄψιν,
Μουσκέτον φέρων ἔθηκεν ἐμπρὸς τοῦ ἐφιππίου.
Ἐπίσης δὲ ἱστορικὸν καὶ τῶπλον ἦτο τοῦτο·
Ὁ Κάρολος, τῶν Σουηδῶν ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας,
Τὸ εἶχ', ἐκπλήξας δι' αὐτοῦ τὴν οἰκουμένην ὅλην,
Ὁπότ' ἐν Νάρβᾳ δεκαπλοῦς ἐνίκησε τοὺς Ῥώσσους.
Κατόπιν τὸ παρέλαβε Γουσταῦος ὁ Ἀδόλφος,
Ὅστις ποτὲ ἀποδημῶν πρὸς τοὺς ἁγίους τόπους,
Εἰς τῆς Πρεβέζης ἔτυχε νὰ ράξῃ τὸν λιμένα.
Ἐκεῖ δὲ φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τ' Ἀλῆ μὲ ζῆλον,
Δῶρον κατέλιπ' εἰς αὐτὸν τὸ ξακουσμένον ὅπλον.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ὑψηλὸς βεζίρης ἡτοιμάσθη.
Μ' ὁλόχρυσα δὲ ψέλλια τὰς χεῖράς του ἐκόσμει,
Ὁπόταν ἦλθε μουσικῶν ἀγρίων συνοδία,
Νὰ παινιάσῃ 'ς τὸν πασσᾶν τὸν ὕμνον τῶν Σουλτάνων,
Καλούμενον μετερχανέν· ἐφόρουν δ' οὗτοι πίλους
Ὀρθίους καὶ κυκλοφορεῖς, κ' οἱ μύστακές των ἦσαν
Μακρότατοι, τὸ ἄγριον αὐξάνοντες τοῦ ἤθους.
Τὸ τύμπανον δὲ τοῦ ὠτὸς ἐσπάρασσον οἱ ἦχοι,
Οὓς αἱ βραγχναί των σάλπιγγες ἐποίουν εἰς φρικώδη
Ἀμούσως συνενόνουσαι τοὺς τόνους συναυλίαν.
Πολλὰ θηρία, ἤθελες εἰπεῖ, τοὺς βρυχηθμούς των
Ἐπέτεινον, προάγοντα τὴν λείαν των νὰ εὕρουν.
Ἀλλοίμονον δ' ἐὰν τυχὸν τῶν μουσικῶν τὸν κύκλον
Διήρχετό τις· θάνατος ἢ τιμωρία ἦτο.
Καὶ μόλις κεφαλὴν κριοῦ ἐξιλασμὸν προσφέρων,
Ἐκτείνων δ' ἱκετευτικῶς ὁ ἔνοχος τὰς χεῖρας,
Εἰς τὴν ζωὴν ἠδύνατο μὲ τρόμον νὰ πομείνῃ.

Ἀφοῦ δὲ τοὺς ἀκροατὰς ἀγρίανεν ἀρκούντως
Ἡ μουσικὴ τῶν στυγερῶν ἐκείνων πιλοφόρων,
Ἡ συνοδία τοῦ πασσᾶ εἰς κίνησιν ἐμβαίνει.

Πρῶτοι δὲ πάντων μ' ἀργυρᾶ κεκοσμημένοι βάκτρα,
Τοπούζια καλούμενα, ὡς εἴκοσι προάγουν
Καβάζιδες, τῶν Ἀλβανῶν λογάδες, οἱ φρουροῦντες
Τὸ σῶμα τὸ σατραπικόν· κατόπιν δ' ἀγερώχως
Ἱππεύων ἤρχετο αὐτὸς ὁ ἄρχων τῆς Ἠπείρου.
Κι' ὁ ἵππος δὲ μὲ κομπασμὸν ἐπήγειρε τοὺς πόδας,
Νοῶν ὁποῖον ἔφερεν ἐπάνω ἡγεμόνα,
Ὁποῖον δ' εἶχ' ἐφίππιον χρυσοῦν ἐπὶ τῶν νώτων.
Πλησίον δ' ἐπορεύοντο οἱ φέροντες τὰ ὅπλα
Τὰ πυροβόλα τοῦ πασσᾶ· καὶ μετ' αὐτοὺς ἰδίαν
Ἔχων στολὴν κι' ἀξίωμα λαμπρότατον προῆγεν
Ὁ ἀρχιδήμιος κρατῶν ῥομφαίαν γυμνωμένην,
Ἵν' ἀποσφάξῃ δι' αὐτῆς ἐκεῖνον τὸν αὐθάδη,
Ὅστις δὲν ἤθελ' ἐγερθῆ μὲ σέβας, ὅταν ἴδῃ
Τοῦ Παδισὰχ τὸν λειτουργὸν προάγοντα ἐφ' ἵππου.

Τοιαύτην βλέποντες πομπὴν προσέχουσιν οἱ πάντες
Μὲ σέβας πρὸς τὸν ὑψηλὸν νὰ φέρωνται βεζύρην·
Ὁπότε δὲ προέβαλεν εἰς τὸ πεδίον, ὅπου
Τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν κ' ἐθελοντῶν συνήχθη,
Ἀλαλαγμοὺς ἀνέπεμψαν δεινοὺς ἀνευφημοῦντες·
Τὰ κύμβαλα δὲ ζωηρῶς κτυποῦν οἱ ἱππηλάται,
Καὶ πάραυτ' οἱ δερβίσιδες ἑνοῦντ' εἰς κύκλον μέγαν,
Τὰς χεῖρας εἰς τὸν τράχηλον ἀλλήλων ἐπιθέντες·
Ἀφροὺς δ' ἀπὸ τοῦ στόματος ἐκβάλλουν καὶ τὴν κόμην
Ἀφίνουν πρὸς τὸ πρόσωπον νὰ ἐξαπλοῦτ' ἀγρίως·
Τρυποῦν τὰς παρειὰς αὐτῶν μὲ σιδηρᾶς βελόνας,
Κι' ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἄνθρακας πυρακτωμένους θέτουν·
Μικρὰ δὲ ῥόπαλα, πολὺ τὴν κεφαλὴν βαρέα,
Αἰχμὴν δ' ὀξεῖαν ἔχοντα, προσάγουν εἰς τὸ στῆθος,
Καὶ θέλουν τάχα δι' αὐτῶν νὰ τρυπηθοῦν, ἂν τοῦτο
Νὰ ἐπιτρέψῃ ἔμελλε τῆς Μέκκας ὁ προφήτης·
Ὁ δ' ἐπιδείξας πρότερον τὴν τρίχα τοῦ Μωάμεθ
Σημαίαν νῦν ἀνύψωσε μεγάλην τοῦ πολέμου·

Καὶ δέκα μετ' αὐτὴν εὐθὺς ἁπλόνονται σημαῖαι.
Βοῶσι δ' ἅπαντες ὁμοῦ, συρίττουν καὶ δὲν ἔχουν
Ὑπομονήν· ἀλλ' ἄτακτα προβαίνουν, καὶ τὰ ξίφη
Ἀδιαλείπτως σείουσι· πολλὴν βοὴν δ' ἀκούεις,
Ὡς ὅτ' εἰς μέγ' ἀτμόπλοιον ἀρτίως καταπλεῦσαν,
Καὶ μέλλον πάλιν παρευθὺς τὴν ἄγκυραν νὰ σύρῃ,
Αἱ λέμβοι θέλουν ἅπασαι πλησίον του νὰ ἔλθουν·
Ἀπαύστως δὲ φωνάζουσιν οἱ ναῦται καὶ λεμβοῦχοι,
Κροτοῦν δὲ συγκρουόμεναι αἱ λέμβοι πρὸς ἀλλήλας,
Ἐν ᾧ δὲν παύει ὁ ἀτμὸς τὸν μέγαν μυκηθμόν του.

Κ' ἤδη κινοῦν· οὐδ' ἤθελες εὐκόλως διακρίνει
Τίς εἶν' ἀξιωματικὸς ἢ τίς ὁ στρατιώτης.
Πᾶν ὅτι θέλουν πράττουσι, καπνίζουν ἢ χασμῶνται
Καὶ τρέχουν ἢ βαδίζουσιν ἡσύχως, φύρδην μίγδην.
Καυχῶνται τὴν δειλίαν των ζητοῦντες νὰποκρύψουν,
Καὶ τοὺς ραγιάδες βάλλουσι τοὺς κύνας νὰ ποτίζουν,
Ὡς ὕβριν κ' ἐξευτελισμὸν τὸ πρᾶγμα θεωροῦντες.
Ἁρπάζουν τῶν χριστιανῶν διαβατῶν τὰς χλαίνας,
Ἢ τοὺς φονεύουν κἄποτε ζητοῦντες νὰποδείξουν
Ὁπόσον ῥίπτουν εὔστοχα τὴν φονικὴν των σφαῖραν.
Κι' ὁ ἀρχιδήμιος δ' αὐτὸς τρεῖς εἶχεν ἀποσφάξει,
Ἕως καλῶς ἐκ τῶν ἀγρῶν τῆς πόλεως ἐξέλθουν,
Ἵνα τὴν δύναμιν ἁπλῶς δηλώσῃ τοῦ Σατράπου.

Τοιαύτη ἐξεκίνησε μεγάλη ἐκστρατεία,
Ἵνα τὸν πρῶτον τῶν κλεφτῶν εἰς τὰ βουνὰ συλλάβῃ.
Πλὴν ἔχεις, Κατσαντώνη μου, καὶ σὺ τὸν ἄγγελόν σου.
Ὁ Μάνθος, ὁ τ'Ἀλῆπασσα τἀπόκρυφα κατέχων,
Τοῦ Κατσαντώνη δὲ καλῶς γινώσκων τὴν ἀξίαν,
Τὸν πεζοδρόμον ἔκραξεν ἐκεῖνον τὸν δαρέντα,
Καὶ γράμμα δώσας μυστικὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Θαρρῶ, δὲν ἐλησμόνησες τὸν ἄλλοτε δαρμόν σου·
Καὶ νῦν προσεκτικώτερος ἢ πρότερον θὰ ἦσαι,

Ὁπότε μ' ὅλας προσπαθοῦν, ὡς βλέπεις, τὰς δυνάμεις
Τὸν κλέφτην, τὸν ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους, νὰ ζωγρήσουν.
Ὅπως εἰξεύρεις, τεχνικὰ τὸ γράμμα τοῦτο κρύψον,
Καὶ σπεῦσον ὅσον δύνασαι, πρὸς τὸ Βελοῦχι τρέξε,
Νὰ ἴδῃ τῶν ἁρματωλῶν ὁ πρῶτος τί τοῦ γράφω.»
Δὲν ἤθελε πλειότερον ὁ χωρικὸς νὰκούσῃ
Τὸν Κατσαντώνην ἀγαπῶν ὡς ἀδελφὸν ἢ τέκνον.
Εἰς τὸν χιτῶνα τεχνικὰ τὸ γράμμα ὑπορράπτει,
Καὶ πρὸς τὰ ὄρη τάχιστα τὰ βήματά του στρέφει.
Τοὺς δὲ σταθμοὺς τῶν Ἀλβανῶν ὁ ταχυδρόμος φεύγει,
Ὡς φεύγουν τὰ κυνάρια τῶν ὀδιτῶν τοὺς λίθους·
Καὶ μόλις πέντ' ἢ ἓξ φορὰς ἀναπαυθεὶς ὀλίγον,
Εἰς τὸ Βελοῦχι ἔφθασε βαδίζων, ὡς βαδίζουν
Ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ὄρνεα ἢ κύνες θηρευόντων.

Τοῦ γένους δὲ τὸν ἀρχηγὸν φαιδρῶς συνομιλοῦντα
Μετὰ τοῦ ξένου εὗρηκεν· ἐγέλα δ' ὁ Γαλάτης
Τὰς παραδόξους τῶν κλεφτῶν ἀκούων συνηθείας·
Καὶ μάλιστ' ἀνεκάγχασε σφοδρότατα, ὁπότε
Μ' ἀφέλειαν προσέθηκεν εἷς τῶν συντρόφων ταῦτα·
«Πρὸς ὄνους ἀνταλλάσσομεν τοὺς Τούρκους καὶ πρὸς αἶγας,
Ὁπόταν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς ζωγρῶμεν εἰς τὰς μάχας·
Καὶ χοίρους τοὺς βιάζομεν νὰ φέρουν εἰς τοὺς ὤμους,
Γινώσκοντες πόσον αὐτὸ βδελύσσονται τὸ ζῶον.»
Οὕτω τὰς ὥρας τὰς ἀργὰς διῆγον εὐτραπέλως,
Ὁπότ' ἀνήγγειλ' ὁ σκοπὸς ὁ πρὸς βορρᾶν τὸν ἄνδρα
Τὸν ἀγγελίαν φέροντα σπουδαίαν, ὡς ἐννόει.
Οἱ πάντες δὲ συνήχθησαν νὰ μάθωσι τί τρέχει·
Κι' ὁ πεζοδρόμος τάχιστα τὸ γράμμα ἐγχειρίζει
Τοσοῦτον μόνον ἐπειπών· «Ὁ Μάνθος σοῦ τὸ στέλλει.»
Νῦν δὲ ἀλλήλους ἔβλεπον ὁ δυστυχεῖς ὀρεῖται,
Κι' ἠρώτων τὴν ἐπιστολὴν τίς μέλλει νἀναγνώσῃ·
Βαθέως δέ τις τῶν κλεφτῶν στενάξας οὕτως εἶπε·
«Ποῦ εἶσαι, Λεωνίδα μου, χαριτωμένε νέε,

Νὰ λάβῃς τὴν ἐπιστολὴν εὐθὺς καὶ νὰ μᾶς δώσῃς
Εὐκόλως νὰ νοήσωμεν τὰ γράμματα τί λέγουν ; »
Εἶπε, καὶ δάκρυ ὠθόλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἁπάντων,
Μὲ θλῖψιν δ' ἀνεπόλησαν τὰ πρὶν αὐτῶν συμβάντα,
Ὁπότ' ἀνέκραξεν ἰδὼν τὰ γράμματα ὁ Γάλλος·
« Ἐλπίζω, θέλω δυνηθῆ ἐγὼ νὰ τἀναγνώσω. »
Τὸ πρῶτον δὲ παράδοξα ἐπρόφερε τὰς λέξεις·
Πλὴν βαθμηδὸν κατώρθωσε νὰ τἀναγνώσῃ ὅλον,
Μειδίαμά τι προκαλῶν εἰς τῶν κλεφτῶν τὰ χείλη
Διὰ τῆς προφορᾶς αὐτοῦ τῆς ξένης κι' ἀλλοκότου.
Τοιαῦτα δ' ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Μάνθου περιεῖχε·
« Μεγάλην, Κατσαντώνη μου, στρατείαν ἑτοιμάζει
Νὰ σὲ συλλάβῃ ζωντανὸν ὁ ἄσπονδος ἐχθρός σου.
Πεζοὺς κι' ἱππεῖς συνήθροισε περίπου δισμυρίους,
Κ' ἐπέρχεται ὁ ἴδιος μὲ κομπασμοὺς μεγάλους.
Πλὴν τὸ θρασύδειλον αὐτοῦ γνωρίζεις καὶ πιστεύω,
Εὐκόλως μέ τι παίγνιον ὀπίσω θὰ γυρίσῃ.
Γινώσκω δ' ὅτι τὴν ὁδὸν θὰ λάβῃ τοῦ Μετσόβου,
Καὶ θὰ σκηνώσῃ πιθανῶς ἐγγὺς τῆς Κρουσοβίτσης,
Ἔνθα τὸ ὕδωρ ἄφθονον ἡ στρατιὰ θὰ εὕρῃ
Νἀπονιφθῇ, ὡς ἐντολὴ προστάττει τοῦ Μωάμεθ.
Ἐντεῦθεν δὲ ἀναχωρεῖ τὴν τρίτην, καθὼς λέγει.
Ἐκεῖ λοιπὸν εἰς τὴν μονὴν κρυφθῆτε τὴν πλησίον·
Κι' ὁπόταν ἔλθῃ τῆς νυκτὸς τὸ σκότος, κατ' εὐθεῖαν
Πρὸς τὴν σκηνὴν ὁρμήσατε τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Τούρκων.
Βεβαίως δὲ καὶ ἂν νεκρὸς αὐτοῦ δὲν ἀπομείνῃ,
Τοσοῦτον θέλει φοβηθῇ, ὥστ' εἰς τὸ μέλλον πλέον
Δὲν θὰ τολμήσῃ πόλεμον ὁ ἴδιος νὰ κάμῃ.
Ὁ Κέρβερός σου ὁ πιστὸς σοῦ γράφω· μὲ γνωρίζεις. »
Οὕτω φρονίμως ἔκρυπτεν ὁ Μάνθος τὼνομά του.
Ἐσκίρτησε δ' ὑπὸ χαρᾶς ὁ ἥρως τῶν Ἀγράφων,
Ἀφοῦ καλῶς ἐννόησε τὴν συμβουλὴν τοῦ Μάνθου,
Καὶ πρὸς τοὺς φίλους ζωηρὰ τὸ αἴσθημα ἐκφράζει·
« Εἴκοσιν ἔτη σήμερον μ' ἀποκαλοῦσι κλέφτην,

Κ', ἐπιβουλὴν τοῦ Τούρκου κατὰ τῆς Χίου καὶ τοῦ Καπουδὰν
Ὀθωμανοῦ κατὰ τῆς Ψαρῶν νήσου.

Βούλεται, λοιπόν, ὁ Τοῦρκος νὰ ἀφανίσῃ τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, ἐπειδὴ
τὴν ἐκάλεσαν οἱ Ἕλληνες τὸ Σπαρτὴ τοῦ Αἰγαίου. Ἐστάλη λοιπὸν
ἀπὸ τὸν Καπουδὰν Ὀθωμανὸν ὁ Ἀλῆ Ἐφέντης μὲ τὸν στόλον του
καὶ ἐπῆγε πρῶτον εἰς τὴν Χίον, διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν
τοῦ νησιοῦ καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ κάστρου. Ἐπῆγε καὶ εἰς τὴν
Μυτιλήνην, ἐπῆρε καὶ ἐκεῖθεν τὸν στόλον του καὶ ἦλθεν εἰς τὴν
Χίον, ὅπου ἐσυνάντησε τὸν Καπουδὰν Ὀθωμανὸν καὶ τὸν στόλον
του. Ἐπῆγαν ὅλοι μαζὶ εἰς τὸ κάστρον τῆς Χίου καὶ ἐσυμβουλεύθησαν
μὲ τοὺς ἐκεῖ ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου, πῶς θὰ
ἐκυρίευαν τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο μήπως καὶ
ἐκείνη ἐπαναστατήσῃ, ὅπως ἔκαμαν καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.
Ἐβουλεύθησαν λοιπὸν νὰ ἐμβάσουν τὸν στόλον τοῦ Καπουδὰν
Ὀθωμανοῦ εἰς τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, διὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς
τὴν κατάστασιν τῆς νήσου καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ κάστρου, καὶ
ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο μήπως καὶ ἐκείνη ἐπαναστατήσῃ, ὅπως ἔκαμαν
καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ἐσυμβουλεύθησαν μὲ τοὺς ἐκεῖ
ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου, νὰ ἐμβάσουν τὸν
στόλον τοῦ Καπουδὰν Ὀθωμανοῦ εἰς τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, διὰ νὰ
ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς τὴν κατάστασιν τῆς νήσου καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ
κάστρου. Ἐπῆγε λοιπὸν ὁ στόλος εἰς τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, καὶ
ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο οἱ Ψαριανοὶ μήπως καὶ ἐκείνη ἐπαναστατήσῃ,
ὅπως ἔκαμαν καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ἐσυμβουλεύθησαν
μὲ τοὺς ἐκεῖ ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου, νὰ
ἐμβάσουν τὸν στόλον τοῦ Καπουδὰν Ὀθωμανοῦ εἰς τὴν νῆσον τῶν
Ψαρῶν, διὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς τὴν κατάστασιν τῆς νήσου καὶ
τὰ ὀχυρώματα τοῦ κάστρου. Ἐπῆγε λοιπὸν ὁ στόλος εἰς τὴν νῆσον
Ψαρῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο οἱ Ψαριανοὶ μήπως καὶ ἐκείνη
ἐπαναστατήσῃ, ὅπως ἔκαμαν καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.

'Ο νῦν ἀγὼν χρείαν πολλὴν ἀνδρῶν ἐμπείρων ἔχει.»
Εἶπε, κι' ὀπίσω στρέφουσιν ἀνόρεκτα τὸ βῆμα.
Μόνος δ' ὁ Γάλλος μὲ σφοδρὰν μανίαν ἐπιμένει,
Καὶ θέλει (καθὼς ἔλεγε) βολὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους
Νὰ ῥίψῃ τοὺς μαράναντας τὰς δάφνας τῆς Ἑλλάδος.
Μόλις δ' ἀργὰ τὸν ἔπεισεν ὁ γηραιὸς Φραγκίστας·
Μὲ σύνεσιν δ' ὡμίλησε τοιαῦτα πρὸς τὸν ξένον·
«Δὲν γίνεται· σὺ ἀγνοεῖς τὸν τρόπον τῶν μαχῶν μας,
Καὶ μάτην ἤθελες νεκρὸς εὐφράνει τοὺς ἐχθρούς μας·
Πολὺ δὲ πένθος ἔμελλον οἱ κλέφται νὰ πενθήσουν,
Καὶ μάλιστ' ὅταν ἤθελον ἐπιστολὴν μᾶς πέμψει
Σπουδαίαν, κ' ἐξ ἡμῶν οὐδεὶς αὐτὴν ἀναγινώσκει.
Ἡσύχασον· ἀντὶ δὲ σοῦ ἐγὼ θὰ ἐκστρατεύσω,
Ἂν καὶ δὲν ἔχω σήμερον τὴν πρώτην δύναμίν μου.
Ὑπάγωμεν, ὦ σύντροφοι· βοήθει, Παναγία,
Βοήθει νὰφανίσωμεν τὸ φοβερὸν θηρίον,
Τὸ φαρμακεῦον τῶν πηγῶν τὸ ὕδωρ, καὶ ποτίζον
Μὲ δάκρυα Χριστιανῶν τὴν χώραν τῆς Ἠπείρου.
Ἅμα δ' αὐτὸν ἀφήσωμεν εἰς αἷμα κυλισμένον,
Πρὸς τὴν πρωτεύουσαν αὐτὴν νὰ στρέψωμεν τὸ βῆμα,
Τοὺς θησαυροὺς νὰ εὕρωμεν, οὓς ἔχει κρύψει, σφάξας
Κατόπιν τοὺς ὀρύξαντας ὑπὸ τὴν γῆν ἐργάτας,
Ἵνα κάνεὶς τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο μὴ γνωρίζῃ.
Πλὴν κάτι ἡ Βασιλικὴ βεβαίως θὰ εἰξεύρῃ·
Ἐὰν δ' ἐκεῖνα λάβωμεν τὰ χρήματα, εὐκόλως
Τὸ πᾶν θὰ συνταράξωμεν τῶν Τουρκομάννων κράτος·
Διότι καὶ τὸ μέταλλον ἰσχὺν μικρὰν δὲν ἔχει.»
Εἶπε καὶ πάντες μὲ πολλὴν προάγουν προθυμίαν,
Βήματ' ἀνοίγοντες μακρὰ, πλαγίως δ' εἰς τοὺς ὤμους
Κρατοῦντες μὲ τὴν δεξιὰν τὰ ὅπλα τὰ βαρέα.

'Οπότε δ' ἐπλησίασαν εἰς τὴν μονὴν, τὰ ὅπλα
Ὑπὸ τὰς χλαίνας κρύπτουσι· βαδίζουν κατ' ὀλίγους,
Κι' ἦθος λαμβάνουν χωρικῶν ἢ ἀφελῶν ποιμένων.

Πρῶτος δ' εἰσῆλθ' ὁ ἀρχηγὸς εἰς τὴν μονὴν, ναγγείλῃ
Τὰ πάντα 'ς τὸν ἡγούμενον· ἐκεῖνος δὲ τοπρῶτον
Ἐρρίγησε τὸ τολμηρὸν ἀκούσας σχέδιόν των·
Πλὴν ὕστερον εἰς σύννοιαν μεγάλην ἐβυθίσθη·
Ἐξαίφνης δ' ἀνεφώνησε· «δὲν ἀντιστέκω πλέον·
Προχθὲς πρὶν ἔτι τῆς αὐγῆς ὁ ὕπνος μὲ ἀφήσῃ,
Ἀγγέλους εἶδον ἄνωθεν ἐδῶ κατερχομένους·
Ἡ ὄψις των δ' ἀπήστραπτε, καὶ φέροντες λαμπάδας
Εἰς τὰ κηρία τοῦ ναοῦ μετέδωκαν τὸ πῦρ των·
Ἡμεῖς δ' ἐπλησιάσαμεν νὰ ἴδωμεν τὰ φῶτα·
Κ' ἐξαίφνης ἔλαμψεν ἡμῶν ἡ ὄψις παρομοίως,
Τὴν κόμην δ' ἐπεκόσμησεν ἀκτινοβόλον στέμμα.
Βεβαίως τοῦτο τώνειρον τὸ μέγα τόλμημά σας
Προήγγειλε· σᾶς δέχομαι· οἱ ἄγγελοι σεῖς εἶσθε.
Μετενδυθῆτε, κρύψατε τὴν μαύρην φουστανέλλαν·
Μὲ σκοῦφον καλογερικὸν καλύψατε τὴν κόμην,
Καὶ ψάλλετε, ὡς μοναχοὺς νὰ σᾶς νομίζον ὅσοι
Ἐντεῦθεν διαβαίνωσιν· εἰς τὰ σπουδαῖα ἔργα
Τὸ εὔτολμον κι' ἡ προσοχὴ νὰ συμβαδίζουν πρέπει.»
Εἶπε, κι' ἀλλήλους σκώπτοντες ἀρχίζουσιν οἱ κλέφται
Τῶν καλογήρων νὰ φοροῦν τὰ ῥάσα καὶ τοὺς σκούφους·
Κ' εἰς μέλαν χρῶμα βάπτοντες μαλλία συρραμμένα,
Ὑπὸ τὸν πώγωνα ψευδεῖς νὰ δένουν γενειάδας.

Οὕτως οἱ κλέφται τεχνικὰ συγκρύπτουν τὴν ἐνέδραν.
Προβαίνων δ' ὁ Ἀλῆπασσας ἐκ τῶν Ἰωαννίνων
Ἀπαύστως συνελάμβανε τοὺς χωρικοὺς, κι' ἠρώτα
Ἂν ἤξευρον περὶ κλεφτῶν, εἰς ποίους τόπους μένουν.
Οἱ Γύφτοι δ' εἰς ἐνέργειαν ἀδιαλείπτως ἦσαν,
Στρεβλόνοντες τῶν ἀγροτῶν τὰ μέλη, καὶ τοὺς πόδας
Αὐτῶν καταξεσχίζοντες μὲ ῥάβδους ἀκανθώδεις.
Ἀφοῦ δὲ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐῤῥάντισε μὲ αἷμα,
Περὶ τὴν δείλην ἔφθασεν πλησίον εἰς τὴν κώμην
Τῆς Κρουσοβίτσης, καὶ ποθῶν νἀναπαυθῇ ἐνταῦθα,

Τὴν στρατιὰν διέταξε νὰ στήσῃ τὰς σκηνάς της·
Ὁ ἴδιος δ' ἐξαπλωθεὶς ὑπὸ σκιὰν ἐλάτης,
Τὸ δεῖπνόν του προσέταξεν εὐθὺς νὰ ἑτοιμάσουν,
Πλησίον δ' εἰς ῥυάκιον τὴν τράπεζαν νὰ στρώσουν.
Εἰς τὴν στιγμὴν δ' ἀνῆψαν πῦρ οἱ μάγειροι, καὶ στήνουν
Ἐπάνω λίθων λέβητας· ὀρνίθια δὲ τίλλουν,
Ἵνα πιλάφιον παχὺ ποιήσουν ἀπὸ τούτων.
Ὥρα δ' ἡμίσεια σχεδὸν εἰσέτι δὲν παρῆλθε,
Καὶ θέτουν τράπεζαν χαμαὶ στρογγύλην ἐξ ἀργύρου,
Ἀπανταχοῦ δὲ μὲ χρυσὸν πλουσίως καπνισμένην·
Ἐπέστρωσαν δὲ τάπητα χρυσοῦν πεποικιλμένον,
Τεχνούργημα ἐξακουστὸν Σμυρναίας ὑφαντρίας.
Τὴν ἄδειαν δ' ἐζήτησεν ὁ πρῶτος τῶν μαγείρων,
Ἂν ὁ αὐθέντης ἤθελε, τὰ φαγητὰ νὰ φέρουν.
Νεῦμα δ' ἐκεῖνος ἔκαμε· σταυρώσας δὲ τὰς κνήμας
Μεθ' ἡδονῆς ἐκάθισε πλησίον τῆς τραπέζης.
Νῦν δ' ἤρχοντ' ἀλλεπάλληλα μ' ἐδέσματα ποικίλα
Πινάκια ὁλάργυρα· καὶ μὲ τὸ ἄκρον μόνον
Τῶν δεξιῶν δακτύλων του ἀπογευθεὶς ὀλίγον,
Νὰ τἀποσύρουν τάχιστα ἐκέλευ' ὁ Σατράπης,
Σημαίνων εὐαρέσκειαν μὲ τὴν φαιδράν σιγήν του.
Τριάκοντα δ' ἀλλάξαντες πινάκια τοιαῦτα,
Ἀρνίον φέρουσιν ὀπτὸν ἐπὶ μακροῦ δοχείου·
Κ' εὐθὺς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ πρὸς τοὺς μηροὺς ἁπλώσας,
Τὸ κρέας των ἀφῄρεσεν ἐντέχνως ὁ Σατράπης·
Καὶ τὸ κατέπιε σχεδὸν χωρὶς νὰ τὸ μασσήσῃ.
Ἔγχελυν ἔφαγ' ἔπειτα καὶ κεφαλὰς σκορόδων
Κι' ὠὰ βρασμένα· τέλος δὲ νὰ φέρουν διατάττει
Τὸ ἐπιδόρπιον αὐτοῦ, πιλάφι μὲ γιαούρτι·
Ἐσθίων δ' εἰς τὴν ὄρυζαν πτερὸν μικρὸν ἐξαίφνης
Παρατηρεῖ, κι' ὀργὴ δεινὴ ἐξάπτει τὴν ψυχήν του·
«Θὰ σᾶς κρεμάσω πάραυτα, κακοῦργοι!» ἀνακράζει
«Νὰ μάθετε πλειότερον καθάριοι νὰ ἦσθε.»
Τρόμος δὲ νῦν τοὺς δυστυχεῖς κατέλαβε μαγείρους,

Κ' ἐκρότουν αἱ ὀδόντες των ὡς οἱ τροχοὶ τῶν κάρρων·
Οὐδ' ἔμελλεν ὁ τράχηλος νὰ φύγῃ τὴν ἀγχόνην,
Ἂν δὲν τοὺς ἔσωζ' εὐφυῶς ὑπολαβὼν τὸν λόγον
Ὁ Κολοβὸς ὁ γραμματεὺς ὁ ἄλλος τοῦ Σατράπου·
Τοιαῦτα δ' εἶπε μὲ πολλὴν ἀγχίνοιαν ὁ Ἕλλην·
«Πλὴν ἔχει τάχα δύναμιν τὸ φονικὸν σχοινίον
Νὰ κάμῃ μᾶλλον καθαροὺς τοὺς ῥυπαροὺς μαγείρους;»
Ἐγέλασε δ' ὁ τύραννος, κι' ἀλλόκοτος ὡς ἦτο,
Πρὸς τὸ γελοῖον ἔστρεψε τὴν πρώτην ἀπειλήν του·
Τοιαῦτα δ' εἶπε τοὺς ἁδροὺς ἐπαίρων μύστακάς του·
«Ἔχετε χάριν εἰς αὐτὸν τὸν γέλωτά μου, φαῦλοι.
Θὰ σᾶς χαρίσω τὴν ζωήν· πλὴν εἰς τὴν ἀλουσίαν
Νὰ βράσετε καὶ φάγετε πιλάφιον δυσῶδες.»

Νῦν δ' ἔλαμπον εἰς τοὐρανοῦ τὸν θόλον οἱ ἀστέρες,
Γλυκὺ τὸ φῶς σκορπίζοντες εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος·
Τὰ ὅπλα των δ' ἠὐτρέπιζον τοῦ γένους οἱ ὁπλῖται
Τὴν αἱμορρόφον ὕαιναν μὲ τὰ πυρὰ νὰ φάγουν.
Ἀλλ' ὅμως τὴν χαρὰν αὐτῶν ἐρθόνησεν ὁ ὄφις,
Ὁ ἐκ τοῦ Ἅδου συριγμοὺς φαρμακεροὺς συρίττων,
Καὶ μαύρην παρεσκεύασε τοιαύτην προδοσίαν.
Εἶχ' ἡ μονὴ χοιροβοσκὸν, τοὺς χοίρους καθ' ἑκάστην
Ἐξάγοντα νὰ τρώγωσι βαλάνους εἰς τὰ πέριξ.
Πλησίον δ' ἔτυχεν ἐκεῖ νὰ μένῃ γυφτοπούλα
Μελαγχροινὴ, πλὴν ἔχουσα τὴν ὄψιν γλυκυτάτην,
Κομψότατον τἀνάστημα καὶ σύμμετρον τὸ σῶμα.
Εἰς κόσκινα δ' εἰργάζετο, μετὰ ῥυθμοῦ τὸ δέρμα
Τρυπῶσα κι' ᾄδουσα γλυκεῖς τῶν ἐγχωρίων ἤχους.
Τὸν νοῦν δ' ἐπῆρε τοῦ πτωχοῦ χοιροβοσκοῦ πολλάκις
Τὰ βλέμματά της στρέφουσα πανούργως, καὶ μὲ χάριν,
Ὁσάκις τὴν ἐκύτταζεν ἐκεῖνος, μειδιῶσα.
Τὸ πάθος του δ' ἠρέθιζεν ὀργὴν προσποιουμένη
Ἐνίοτε, καὶ ἄλλοτε μὲ τεχνικὰς ἐκφράσεις
Πῦρ ὅμοιον εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς ὑποδηλοῦσα.

Τόσον δ' ἐπέτεινε πολὺ τὴν τέχνην τῶν ἐρώτων,
Ὥστε τοὺς χοίρους ἄφινε πολλάκις σκορπισμένους
Ὁ δυστυχὴς χοιροβοσκὸς, κι' οἱ μοναχοὶ ματαίως
Ἐβόων ὅτι χάνονται οἱ χοῖροι καθ' ἑκάστην.
Εἰς τὴν σκηνὴν δ' ἐπήγαινε συχνὰ τῆς γυφτοπούλας
Μὴ βλέπων ἐκ τοῦ πάθους του τί γίνετ' εἰς τὰ πέριξ.
Ἐξαίφνης δὲ Τουρκαλβανοὶ τὸν βλέπουν, κ' ἐκ τοῦ ῥάσου
Νοοῦσιν ὅτι τῆς μονῆς θὰ ἦτον ὑπηρέτης·
Ἐνέδραν κάμνουν, τὸν βοσκὸν εὐκόλως συλλαμβάνουν·
Καὶ θεωροῦντες εὕρημα τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ, τὸν φέρουν
Πρὸς τὸν Ἀλῆπασσαν εὐθὺς, ἀνταμοιβὴν πλουσίαν
Ἐλπίζοντες νὰ λάβωσιν. Ἦτο δὲ νὺξ βαθεῖα,
Κ' ἐβόησαν οἱ θυρωροὶ αἴφνης αὐτοὺς ἰδόντες·
Ἠγέρθη δ' ὑπὸ τῆς βοῆς ὁ Κολοβὸς, καὶ μαῦραι
Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος ἐπῆλθον ὑποψίαι,
Διότι ἄσκησιν πολλὴν εἰς τὰ τοιαῦτα εἶχε.
Ὅθεν ὀργὴν προσποιηθεὶς τοιοῦτον εἶπε λόγον
Ἀλβανιστί· «διώξατε ταχέως τοὺς ἀχρείους·
Τὸν ὕπνον τοῦ αὐθέντου μας ζητοῦν νὰ συνταράξουν·
Μόλις τὰ ὄμματ' ἔκλεισε πρὸ ἡμισείας ὥρας.»
Εἶπε, καὶ τάχιστ' ἔμελλον οἱ Ἀλβανοὶ νὰ φύγουν,
Ἂν ὁ πασσᾶς δὲν ἤκουεν ἐπίσης τὰς φωνάς των,
Οὐδέποτε δυνάμενος νὰ κοιμηθῇ βαθέως.
Μαθὼν δὲ ποῖον τῶν φωνῶν τὸ αἴτιον, προστάσσει
Νὰ φέρουν τὸν χοιροβοσκὸν εὐθὺς ἐνώπιόν του,
Ἐλπίζων κάτι παρ' αὐτοῦ νὰ μάθῃ· καὶ μὲ τρόπον
Ἀρχίζει νὰ τὸν ἐρωτᾷ τοὺς κλέφτας ἐὰν εἶδε,
Τὸν Κατσαντώνην ἂν τυχὸν συνέβη νἀπαντήσῃ·
Ἀνταμοιβὰς δ' ὑπόσχεται μεγάλας, πλὴν ματαίως·
Δὲν ἐδελέασ' ὁ χρυσὸς τὸν Ἕλληνα διόλου.
Πλὴν ὅτ' ἐπρόσταξ' ὁ Πασσᾶς νἀρχίσουν τὰς βασάνους
Οἱ δήμιοι, κατέλαβε τὸν χωρικὸν δειλία·
Ταχέως δ' ὡμολόγησεν ὅτι κρυμμένον ἔχουν
Εἰς τὴν μονὴν οἱ μοναχοὶ τὸν κλέφτην Κατσαντώνην.

Νῦν δ' ἄναυδος ἀπέμεινεν ὁ ἀλαζὼν Σατράπης,
Μαθὼν ὅτι πλησίον του ὁ Κατσαντώνης μένει·
Ὡρθώθησαν αἱ τρίχές του, κ' ἐνόμιζεν ἐκείνην
Τὴν ὥραν ὅτι ἔμελλεν ὁ κλέφτης νὰ τὸν σφάξῃ.
Πλὴν μετ' ὀλίγον ἡ χαρὰ τὴν φρίκην διεδέχθη,
Κι' ὡς μανιώδης γέλωτα σπασμωδικὸν ἐγέλα·
«Ναὶ σ' ἔχω, σ' ἔχω λήσταρχε,» κραυγάζει καὶ προστάσσει
Εἰς τὴν στιγμὴν αἱ σάλπιγγες τοὺς πάντας νἀφυπνίσουν·
Κι' ὅλον ὁμοῦ τὸ στράτευμα, πεζοὶ καὶ ἱππηλάται,
Νὰ ζώσωσι τῆς ἱερᾶς μονῆς τὸν πέριξ τοῖχον.

Ὡς δ' ὅταν ἄρκτοι μ' ὀρυγμοὺς κατέρχωνται νὰ φάγουν
Πληθὺν πτωμάτων εἰς βουνῶν κοιλάδα σωρευμένων·
Δεινὸς δὲ τρόμος τὰ λοιπὰ καταλαμβάνῃ ζῶα
Τὴν ὠρυγὴν ἀκούοντα τῶν φοβερῶν θηρίων·
Ὁμοίως μετ' ἀλαλαγμῶν ἐφώρμησαν τὰ στίφη
Τῶν Ἀλβανῶν νὰ φάγωσι τοὺς μοναχοὺς καὶ κλέφτας.
Μεγάλη δὲ κατάπληξις τοὺς Ἕλληνας κατέχει,
Διότι δὲν ἐγίνωσκον τίς εἶχε τοὺς προδώσει·
Ἂν καί τι ὁ ἡγούμενος ὑπώπτευσεν ὁπότε
Δὲν εἶδε τὸν χοιροβοσκὸν νὰ ἔλθῃ τὸ ἑσπέρας,
Μόνοι δ' οἱ χοῖροι ἔφθασαν τὴν κοίτην των ποθοῦντες.
Νῦν δ' ἐννοήσας τὸ συμβὰν, δὲν δειλιᾷ διόλου,
Ἀλλὰ φωνάζει· «λάβετε τὰς πολεμίστρας, πάντες!
Ὁπλίσθητε! νὰ ἴδωμεν οἱ Τοῦρκοι τί ζητοῦσιν.»
Τῷ ὄντι δὲ μετὰ στιγμὰς ὀλίγας ὁ Ἀρίφης,
Γενίτσαρος παντοῦ γνωστὸς, ἐφώναξε τοιαῦτα·
«Τὸν Κατσαντώνην, μοναχοὶ, παράδοτε ταχέως·
Ἄλλως εὐθὺς θὰ ῥίψωμεν ἐπὶ τὰς στέγας νάφθαν
Καὶ φρύγανα, νὰ καύσωμεν καὶ σᾶς καὶ τὰ κελλία.»
Ἐξήφθη δ' ἡ εὐφλόγιστος ψυχὴ τοῦ Κατσαντώνη,
Οὐδ' ἠδυνήθη τὸν θυμὸν αὐτοῦ νὰ συγκρατήσῃ,
Ἀλλ' εἶπ' εἰς τὸν Γενίτσαρον ἐκχέων τὴν χολήν του·
«Ἀρίφη, τὴν ἀγρίαν σου φωνὴν καλῶς γνωρίζω·

Σὺ δένεις εἰς μανδήλιον καὶ σχοίνους δύο σφαίρας·
Πέμπεις δὲ ταύτας ἔπειτα πρὸς τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες,
Κι' ὡς σχοίνους ἀπειλεῖς αὐτοὺς δυσώδεις νὰ ποιήσῃς,
Ἂν δὲν σοῦ στείλουν πάραυτα ποσὸν ἀργύρου μέγα.
Τίς δὲ τὰς ἀσελγείας σου θὰ παριθμήσῃ γλῶσσα;
Πολλάκις εἰσερχόμενος εἰς ἀνοικτὰ χωρία,
Βιάζεις τῶν χριστιανῶν τὰς κόρας νὰ χορεύσουν
Καὶ τραγουδήσουν, ὅπως σὺ τερπόμενος ἀκούῃς.
Ἀλλ' ὅμως ἄνανδρον ἐγὼ σ' ἀποκαλῶ καὶ χαῦνον,
Ἂν δὲν δεχθῇς τὴν σφαῖράν μου τὸ στῆθός σου προβάλλων.»
Ἔλεγεν οὕτως ἀναβὰς εἰς τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχον,
Κρατῶν δὲ μὲ τὴν δεξιὰν τὸ βροντερόν του ὅπλον.
Κ' εὐθὺς αἱ σφαῖραι ἤθελον συρίξει 'ς τὸν ἀέρα,
Ἂν δὲ τὸν εἶλκ' ἐκ τῆς χειρὸς τῶν μοναχῶν ὁ πρῶτος·
Τοιαῦτα δ' εἶπε τὴν ψυχὴν τοῦ ἥρωος πραΰνων·
«Ὦ ἀρχηγέ μου, κράτησε τὸν δίκαιον θυμόν σου·
Μηδὲ γυμνὸν τὸ στῆθός σου πρὸς τοὺς ἀπίστους δείξῃς·
Διότι ὅσιον κάνεν οἱ βάρβαροι δὲν ἔχουν,
Καὶ θέλουν ἅπαντες πρὸς σὲ τὰ ὅπλα των κενώσει,
Ἂν τὸν Ἀρίφην εὔστοχα μὲ τόπλον σου σκοπεύσῃς.
Ὦ Κατσαντώνη! μάταια μὴ χάνῃς τὴν ζωήν σου,
Ἀφίνων ἄνευ κεφαλῆς τοῦ ἔθνους τοὺς ὁπλίτας·
Ἀλλὰ καθὼς μέχρι τοῦ νῦν ἐπράξατε πολλάκις,
Γυμνώσαντες τὰ ξίφη σας, ἐκ τοῦ βορείου μέρους
Πηδήσατε· μὴ δείξετε παντάπασι δειλίαν·
Κατάπληξιν ἡ τόλμη σας εἰς τοὺς ἐχθροὺς θὰ φέρῃ,
Κ' οἱ ἄγγελοι τοῦ Ἰησοῦ τοὺς λάτρεις θὰ φυλάξουν.»
Εἶπε, κ' εἰς πάντα συμφωνεῖ ὁ γηραιὸς Φραγκίστας·
Οἱ κλέφται δὲ παρόμοια διάθεσιν δὲν ἔχουν
Νὰ μείνωσιν ὡς εἰς εἱρκτὴν ἐνταῦθ' ἀποκλεισμένοι·
Ὅθεν ὁ ἥρως τὴν κυρτὴν ῥομφαίαν ἀφελκύσας
Φωνάζει· «Τοῦρκοι! προσοχὴν νὰ ἔχετε· διότι
Ὁ Κατσαντώνης κι' οἱ λοιποὶ θὰ διαφύγουν κλέφται.»
Εἰς ταραχὴν δ' ἐμβαίνουσιν οἱ βάρβαροι μεγάλην·

Τὰ ὅπλα ἑτοιμάζουσι, κ' ἐντρέπονται διότι
Τὴν κινδυνώδη ἔξοδον ὁ κλέφτης προαγγέλλει
Μὴ δειλιῶν ἀπέναντι τοσούτων χιλιάδων.

Ἀλλ' ὅμως ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ ἥρως δὲν ἐξῆλθεν·
Ὥρα δ' ἡμίσεια σχεδὸν ἀφοῦ παρῆλθε, πάλιν
Μὲ τὴν στεντόρειον φωνὴν ἀνέκραξε τοιαῦτα·
«Τοῦρκοι, καλῶς προσέχετε! οἱ κλέφται θὰ ἐξέλθουν.»
Αὖθις δὲ νῦν οἱ βάρβαροι τὰ ὅπλα εὐτρεπίζουν·
Πλὴν καί τινας σπασμωδικὸς καταλαμβάνει τρόμος,
Πρὸς τὴν παράδοξον βοὴν ἐξαίφνης ἐκπλαγέντας·
Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ δεύτερον ὁ ἥρως δὲν ἐξῆλθε.
Ὁπότε δ' ἀνεβόησε παρόμοια τὸ τρίτον,
Ἀκόμη ὀλιγώτερον ἐκίνησαν τὰ ὅπλα·
Καί τινες μάλιστα δειλοὺς τοὺς Ἕλληνας καλοῦσιν,
Ὑπὸ τὰς ὕβρεις κρύπτοντες τὴν ἑαυτῶν δειλίαν.
Αὖθις δὲ τέταρτον ἠχεῖ μ' ἰσχὺν μεγαλητέραν
Τοῦ ἥρωος ἡ βροντερὰ φωνὴ πρὸς τοὺς βαρβάρους·
«Προσέχετε, προσέχετε! οἱ Ἕλληνες θὰ φύγουν.»
Νῦν δ' ὡς νὰ ἦρχετ' ἡ φωνὴ ἀπὸ τοῦ μαύρου Ἅδου,
Ἐνέκρωσε τὰ μέλη των, κ' ἐπάγωσε τὸ αἷμα.
Ἑλκύσαντες δὲ τὰς κυρτὰς οἱ Ἕλληνες ῥομφαίας,
«Ἐμπρὸς,» βοῶσιν, «πάρασχε βοήθειαν, Παρθένε.»
Εἰς μίαν δὲ στιγμὴν πηδοῦν ἀπὸ τοῦ τοίχου κάτω
Καὶ φεύγουν, φεύγουν τάχιον τῶν λαγωῶν κι' ὀρνέων.

Μόνος ὀλίγον ἔμεινεν ὁ γηραιὸς ὀπίσω·
Καθότι δὲν ἐπρόφθασε πηδήσας ἐκ τοῦ τοίχου
Ἰσοταχῶς πρὸς τοὺς λοιποὺς τὸ σῶμα νὰ ἐγείρῃ·
Ἐχθρὸς δ' ἐκ τῆς ἀριστερᾶς τὸν ἥρπασ' αἰφνιδίως,
Καὶ μάτην τὸν ἀπώθησε μὲ βίαν ὁ Φραγκίστας·
Ἐπάρας δὲ τὸ ὅπλον του, διὰ τοῦ κάτω μέρους
Δεινῶς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπλήγωσεν ὁ γέρων.
Ἀλλ' ὅμως δὲν τὸν ἄφησεν ὁ Ἀλβανὸς οὐδ' οὕτως·

Ἐκτείνας δὲ τὰς χεῖράς του, τὸ φόρεμα λαμβάνει
Τοῦ Ἕλληνος, ἔνθα λαβὴν παρεῖχ' εἰς τὰς μασχάλας·
Τότε δ' ὁμοίως τ' Ἀλβανοῦ ἁρπάζει τὴν ἐσθῆτα
Ὁ Ἕλλην, καὶ παλαίουσι μὲ δύναμιν μεγάλην·
Ἱδρὼς δὲ κ' αἷμα κρουνηδὸν τὸν Τοῦρκον περιβρέχει
Ῥυπαῖνον καὶ τἁρματωλοῦ τὰς μελανὰς ἐσθῆτας·
Κι' ὅμως οὐδέτερος αὐτῶν κατέλειπε τὸν ἄλλον.
Φοβούμενοι δ' οἱ Ἀλβανοὶ μήπως ὁμοῦ τρυπήσουν
Καὶ τὸν ὁμόφυλον αὐτῶν, τὰ ὅπλα δὲν κενόνουν,
Οὐδὲ μὲ ξίφος δύνανται τὸν κλέφτην νὰ τρυπήσουν.
Πλὴν τέλος ἀνεβόησεν ὁ Ἕλλην· « Ὦ Παρθένε,
Βοήθει με! » καὶ μὲ πολλὴν ἀποτινάσσει βίαν
Τὸν Τοῦρκον, κι' ὡς λαγωνικὸν μακρὰν ἀποδιδράσκει.
Νῦν δὲ συγχρόνως κατ' αὐτοῦ πυροβολοῦσι πάντες
Οἱ Ἀλβανοί, κι' ὡς κόσκινον ἡ μαύρη φουστανέλλα
Καὶ τὰ λοιπὰ φορέματα ἐκ τῶν σφαιρῶν τρυπῶνται.
Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ θρὶξ αὐτοῦ δὲν ἔπαθε· τοιαύτη
Ἀσπὶς τὸν ἐπεκάλυψεν ἐξ οὐρανοῦ πεμφθεῖσα!

Πλὴν ἄλλο νῦν ὁ Σατανᾶς ζιζάνιον ἐνσπείρει.
Τὸν ὄπισθεν ἑπόμενον ἐνόμισαν οἱ κλέφται
Ἐχθρὸν, καὶ θέλουν κατ' αὐτοῦ νὰ ῥίψουν τὰς βολάς των.
Μόλις δ' ἀργὰ τὴν φοβερὰν κατανοοῦσι πλάνην,
Ἀφοῦ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐποίησεν ἐκεῖνος·
Καὶ στέκουν περιμένοντες ὁ γηραιὸς νὰ φθάσῃ.
Μὲ δάκρυα δ' ἀκούσαντες τὸ μέγα πάθημά του,
Προάγουσι τὰς ἀτραποὺς ζητοῦντες τῶν ὀρέων.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΗ'.

Ὁ δὲ Ἀλῆς ὑπὸ χαρᾶς κατείχετ' ἀνεκφράστου
Τὸν ἄσπονδον αὐτοῦ ἐχθρὸν αἰχμάλωτον νομίζων.
«Ἀδύνατον, ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ πλέον,
Ἐὰν αὐτὸς ὁ Σατανᾶς ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἦναι»,
Ἐφώναζε· κ' ἐπρόσταξε συμπόσιον νὰ ἔχουν
Ἑτοιμασμένον, παρευθὺς νὰ εὐθυμήσουν πάντες
Πυροβολοῦντες ζωηρῶς μὲ βόλια καὶ βόμβας,
Ἅμα φαιδρὰν τὴν εἴδησιν οἱ μηνυταὶ θὰ φέρουν.
«Ὦ! θὰ σὲ φάγω· σκέπτομαι μὲ ποίας ἀλγηδόνας
Θὰ αἰσθανθῇ τὸν θάνατον ὁ πρῶτος τῶν ἐχθρῶν μου,
Διότι θάνατον ἁπλῶς ἐκεῖνος δὲν φοβεῖται....
Καλὰ ἐσκέφθην· μέγιστον κανόνιον θὰ εἴπω
Ἄνευ σφαιρῶν πυρίτιδος ἀφθόνου νὰ πληρώσουν·
Κατόπιν δ' εἰς τὸ στόμα του νὰ δέσωσι τὸν κλέφτην
Καὶ πῦρ νὰ βάλουν· μέγιστος ὁ κρότος θέλει γείνει,
Μακρὰν δὲ μαῦρος σκελετὸς τὸν οἶκτον θὰ ἐγείρῃ.»
Τοιαῦτα ἡ σατανικὴ ψυχή του σχεδιάζει·
Πλὴν ἄλλαι ἦσαν αἱ βουλαὶ τοῦ Πλάστου τῶν ἁπάντων.
Εἰς μάτην ἦσαν ἕτοιμα τὰ πυροβόλα πάντα
Χαρὰν μὲ κρότον ζωηρὸν μεγάλην νὰναγγείλουν·
Εἰς μάτην τύμπανα κι' αὐλοὶ προσμένουσι νὰρχίσουν,
Κι' οἱ Γύφτοι ἑτοιμάζονται νὰ πίουν καὶ χορεύσουν.
Κανεὶς δὲν ἦρχετ' ἄγγελος τὸ μήνυμα νὰ φέρῃ,

Καὶ τοὐναντίον πένθιμος σιγὴ κατεῖχε πάντας·
Οὐδεὶς δ' ἐτόλμα τὴν πικρὰν νὰ εἴπῃ ἀγγελίαν.

Οὐδ' ἔμελλεν ἐπὶ πολὺν νὰ διαλάθῃ χρόνον
Τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀλῆπασσα τῆς στρατιᾶς τὸ αἴσχος.
Πρὸς τὸν Ἀρίφην δ' ἔστειλε καὶ τοὺς λοιποὺς στρατάρχας,
Μηνύων τὴν στιγμὴν αὐτὴν νὰ ἔλθουν νὰ τοὺς ἴδῃ.
Καὶ μετ' ὀλίγον σκυθρωποὶ καὶ κατηφεῖς τὴν ὄψιν,
Οὐδὲν δ' ἐκ τῆς προσκλήσεως καλὸν προαισθανθέντες,
Πρὸς τοῦ σατράπου τὴν σκηνὴν προάγουσι τὸ βῆμα.
Ὡς δὲ τοὺς εἶδ' ὁ τύραννος, ἠγέρθη ὡς ἡ τίγρις,
Ἥτις πρὸς λείαν ποθητὴν πηδᾷ μ' ὁρμὴν μεγάλην·
Κι' «Ἀρίφ, Ἀρίφ» ἐφώναξε· «δὲν εἶξευρες τὸν δρόμον
Νὰ ἔλθῃς πρὶν, τὴν ἔκβασιν νὰ μ' εἴπῃς τοῦ πολέμου;
Πλὴν τὴν μαντεύω· βέβαια προδόται πάντες εἶσθε,
Κι' ὑπὸ δειλίας τοὺς ἐχθροὺς ἀφήσατε νὰ φύγουν.»
Μὲ σῶμα τρέμον ἐξ ὀργῆς τὸν λόγον εἶπε τοῦτον,
Κι' ἀπήντησε μὲ ταπεινὸν τὸ ἦθος ὁ Ἀρίφης·
«Πασσᾶ μου, εἰς τὰς χεῖράς σου ὑπάρχει ἡ ζωή μας·
Διάταξον εἰς θύελλαν νὰ πέσωμεν τοῦ πόντου,
Διάταξον εἰς ἄβυσσον βουνῶν νὰ κρημνισθῶμεν,
Χειμάρρους νὰ διέλθωμεν κροτοῦντας τὸν χειμῶνα,
Πρὸς κλέφτας μόνον παντελῶς μὴ ςείλῃς τοὺς ςρατούς σου·
Καθότι πρὸς θνητοὺς αὐτοὶ παρόμοιοι δὲν εἶναι·
Ὁπόταν δ' ἀφελκύωσι τὴν κυρτωμένην σπάθην,
Δὲν ἔχει δύναμιν κἀνεὶς νἀντισταθῇ πρὸς τούτους·
Ἀλλ' ἄπαντες ἐμβρόντητοι οἱ στρατιῶται μένουν.
Τί δύνανται δ' οἱ ἀρχηγοὶ νὰ κατορθώσουν μόνοι; »
Εἶπε κι' οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ τὴν κεφαλήν των νεύουν,
Δηλοῦντες ὅτι ἔχουσι τὴν γνώμην παρομοίαν.
Διπλοῦς δ' ἐξήφθη ὁ θυμὸς τοῦ φοβεροῦ Σατράπου·
Ἀπὸ τῆς ζώνης ἔλαβε τὸ φέρον πολυτίμους
Ἀδάμαντας ξιφίδιον, τἀφείλκυσε καὶ εἶπε·
«Τὸ ξίφος τοῦτο βέβαια δὲν μ' ἔστειλ' ὁ Σουλτάνος,

Ἵνα κοσμῇ τὴν ζώνην μου, ὡς κοῦφον νεανίαν.
Τὸ ἔπεμψ' ὁ μονάρχης μου, ἵνα μὲ τοῦτο σφάζω
Τοὺς ἀμαυροῦντας τὴν λαμπρὰν τῶν Μουσουλμάνων δόξαν·
Καὶ νῦν δὲν πρέπει παντελῶς τὸν ἥλιον νὰ βλέπουν
Οἱ μὲ χαμέρπειαν πολλὴν καὶ ποταπὰς προφάσεις
Ζητοῦντες νὰ καλύψωσι δειλίαν τῆς καρδίας.
Ὄχι· δὲν εἶναι σατανᾶς ὁ λήσταρχος ἐκεῖνος,
Ὥστε νὰ φεύγῃ τρομερὰν κατάπληξιν παράγων·
Οὐδὲ δειλὸς οὐδέποτε ὁ στρατιώτης εἶναι,
Ὅταν φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν εὐψυχίαν δίδῃ.
Ἐλθὲ, ὦ ἀρχιδήμιε! ἀξίωμα σὺ μέγα
Μὲ χρυσοΰφαντον στολὴν πλησίον μου κατέχεις·
Ἐκδίκησον τὴν σήμερον μὲ αἷμα τὴν τιμήν μου.
Ἐπὶ στηλῶν ὡς σταφυλὰς τοὺς ἓξ νὰ ἐπαρτήσῃς·
Τὸν Σελιχτάρην, τὸν Ταχὶρ, τὸν Σέλφον, τὸν Ἀρίφην
Τὸν παχυγάστορα Μπαμπᾶν καὶ τὸν ἰσχνὸν Βασσιάρην·
Νὰ ἴδῃ σύμπας ὁ στρατὸς τί πάσχουσιν ὁπόσοι
Ὑπὸ δειλίας τὸν πασσᾶν προδίδουν τῆς Ἠπείρου.»
Εἶπε, κ' ἐκάθισεν ὠχρὸς ἐκ τῆς σφοδρᾶς ὀργῆς του·
Οἱ δορυφόροι του δ' εὐθὺς τοὺς στρατηγοὺς κυκλόνουν,
Κι' ὁ ἀρχιδήμιος ἐμπρὸς, τὸ ξίφος του γυμνώσας,
Προάγει· στήλας δ' ἔπειτα νὰ στήσωσι δρυΐνας,
Κ' εἰς ταύτας νὰ προσδέσωσιν ἀγχόνας διατάττει·
Οἱ Γύφτοι δὲ μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἐκτελοῦσι
Τὸ πρόσταγμα· καὶ κρυερὸς τοὺς πάντας ἔχει τρόμος·
Σιγῶσι δὲ καὶ φρίττουσι, φοβούμενοι μὴ πάθουν
Παρόμοια· καὶ σπάνια προσβλέπουσι τὰ ξύλα,
Εἰς τὰ ὁποῖα πρόσωπα ὀγκοῦνται μαυρισμένα.

Πλὴν μετ' ὀλίγον ἤρχισαν τὰ πράγματα νἀλλάσσουν,
Ψιθυρισμοὶ δ' ἠκούοντο εἰς τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος·
Καί τις Γενίτσαρος κρατῶν φαρέτραν εἰς τοὺς ὤμους,
Ἀδιακόπως τὴν χορδὴν ἐπέτεινε τοῦ τόξου
Βοῶν· «τίς ἐθαγάτωσε τὸν φίλον μου Ἀρίφην;

Τίς εἶναι ; τὴν καρδίαν του μὲ βέλος θὰ τρυπήσω.»
Νῦν δὲ δειλία τὸν θρασὺν κατέλαβε Σατράπην,
Τῶν Γενιτσάρων τὴν χολὴν ταράξαντ' ἀσυνέτως·
Κι' ὁ πρὶν ὡς θύελλα δεινῶς μαινόμενος μὲ λόγους
Θωπευτικοὺς ἐπράϋνε τὸν γίγαντα ὁπλίτην
Οὕτως εἰπών· «δὲν εἴξευρον πῶς ἦτο σύντροφός σου·
Ἄλλως ποτὲ δὲν ἤθελον ἐκεῖνον θανατώσει.»
Πλὴν μάτην τοὺς θωπευτικοὺς καταναλίσκει λόγους·
Δὲν ἔπαυσ' ὁ ψιθυρισμὸς νὰκούετ' εἰς τὸ πλῆθος·
Διπλοῦς δὲ τρόμος τὸν πασσᾶν κατέχει τῆς Ἠπείρου,
Τοὺς Ἕλληνας φοβούμενον παρόμοια καὶ Τούρκους.
Πᾶσαν δ' ἐνόμιζε στιγμὴν ὅτι τοὺς κλέφτας βλέπει
Εἰς τὴν σκηνήν του μὲ γυμνὴν ῥομφαίαν εἰσπηδῶντας.
Ὅθεν εὐθὺς εἰς τὸν στρατὸν διαταγὴν ἐκδίδει
Ὀπίσω πρὸς τὴν πόλιν του νὰ στρέψωσι τὸ βῆμα.
Ὁ ἄλλοτε δ' ἑπόμενος εἰς τὰς πορείας ἤδη
Ἐμπρὸς ἐλαύνει ζωηρὰ τὸν κέλητά του πλήσσων·
Ὑπὸ τῶν κέντρων δ' ἡ γαστὴρ τοῦ ἵππου αἱματοῦται,
Καὶ μόλις τὸν προφθάνουσιν οἱ ἑκατὸν λογάδες,
Οἱ τοῦ πασσᾶ φυλάσσοντες τὸ σῶμα δορυφόροι.

Ἀφοῦ δ' εἰς τὸ παλάτιον τῶν Λιθαρίτσων ἦλθε,
Κατάμονος εἰς αἴθουσαν ἀπόκεντρον ἐκλείσθη,
Εἰπὼν εἰς μόνον τὸν Μουχτὰρ, τὸν δεύτερον υἱόν του,
Οἱ θυρωροὶ τὴν εἴσοδον νὰφήσουν ἐλευθέραν.
Ὅτε δ' ἐκεῖνον ἤγγειλαν, μ' ἀδράνειαν σηκώσας
Τὰ χαλαρά του βλέφαρα, ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Μουχτάρπασσα, τὸ φίλτατον ἁπάντων μου τῶν τέκνων,
Τὸ πρῶτον φημιζόμενον εἰς τῆς ψυχῆς τὴν τόλμην·
Πρὸς χάριν σου μέχρι τοῦ νῦν ἔχω τὰ πάντα πράξει,
Ὁπόσα μοῦ ἐζήτησας· καλῶς δὲ τὸ γνωρίζεις,
Δὲν εἶχον ἄλλην ἀδελφὴν ἀγαπητὴν τοσοῦτον,
Καθὼς τὴν ὁμοιάζουσαν τὴν Χάμκων Χαϊνίτσαν·
Ἀλλ' ὅμως ὅταν ἀντὶ σοῦ τὸν θρόνον τῶν Τρικάλων,

Κατέλαβ' ὁ πρωτότοκος υἱὸς αὐτῆς Ἐλμάζης,
Δὲν ὤκνησα τὸ τέκνον της νὰ πέμψω εἰς τὸν Ἅδην·
Ὡς δῶρον δὲ τῷ ἔπεμψα ἄρκτου λευκῆς σισύραν,
Ἣν εὐφλογίαν ἔχουσα ἐφόρεσε νεᾶνις·
Κατώρθωσα δ' ὁ ἰατρὸς δελεασθεὶς μὲ δῶρα
Τοῦ εὐφλογίαν πάσχοντος τὴν φλέβα νὰ τρυπήσῃ.
Τὴν κόμην δ' ἐκριζόνουσα ἡ τάλαιν' ἀδελφή μου
Εἰς τὸν νεκρὸν ἐκάρφωσε τὰ ὄμματ' ὡς παράφρων,
Κ' ἐπρόσταξε τὸν ἰατρὸν εὐθὺς νὰ παγχονίσουν.
Ὅμως ἐκεῖνος ἔφυγε τὸν ὄλεθρον νοήσας·
Καὶ τότε πᾶν συνέτριψε καλλώπισμα τοῦ οἴκου,
Καὶ μαύρας ἐχρωμάτισε τὰς θύρας καὶ θυρίδας·
Ἐπὶ πολὺ δ' ἀπέδιδε τοὺς θρήνους της ὁ Πίνδος,
Καταρωμένης τὸν σκληρὸν φονέα τοῦ υἱοῦ της.
Ἐγὼ τοιαύτην διὰ σὲ θυσίαν ἔχω κάμει,
Τῆς παμφιλτάτης ἀδελφῆς σπαράξας τὴν καρδίαν,
Ἵνα σοὶ δώσω ἔπειτα τὸν θρόνον τῶν Τρικάλων.
Νῦν δὲ πρὸς τὸν πατέρα σου ζητῶ νἀνταποδώσῃς
Τὴν χάριν ταύτην εἰς καιρὸν μεγάλης δυστυχίας.
Ὦ τέκνον, μ' ἐγκατέλιπον κι' αὐτοὶ οἱ ὀπαδοί μου·
Καὶ δυσμυρίους ἄγοντες οἱ στρατηγοί μου ἄνδρας,
Ἀφῆκαν ἀνενόχλητος νὰ φύγῃ ὁ ἐχθρός μου,
Ὅστις μὲ σκώπτει λέοντα δειλὸν ἀποκαλῶν με.
Οὐδ' ἔχω πλέον δύναμιν νὰ ἐκστρατεύσω μόνος,
Καταισχυνθεὶς ὑπ' ἀνταρτῶν ὀλίγων εἰς τὸ γῆρας.
Σὺ μόνος, τέκνον προσφιλὲς, θὰ σώσῃς τὴν τιμήν μου,
Ἐὰν μὲ ζῆλον τὴν κυρτὴν ῥομφαίαν σου ἑλκύσῃς.»
Εἶπε μὲ δάκρυα θερμὰ τὰς παρειάς του βρέχων,
Καὶ σφόδρα συνεκίνησε τοῦ νέου τὴν καρδίαν.
Ἠσπάσθη δ' οὗτος τοῦ πατρὸς τὴν δεξιὰν μὲ σέβας,
Καὶ μὲ πολλὴν πεποίθησιν ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Ὦ πάτερ μου, τὸ τέκνον σου ἐκδίκησιν θὰ λάβῃ·
Κλέφτας ἐγὼ μέχρι τοῦ νῦν ἠφάνισα παμπόλλους·
Καὶ τούτους δὲ τὴν σήμερον βεβαίως θἀφανίσω.

Ἡσύχασε· τὸ ξίφος μου θὰ σώσῃ τὴν τιμήν σου.»
Εἶπε μὴ θέλων κομπασμοὺς ματαίους νὰ προσθέτῃ,
Κι' ὡς στρατιώτης ἀληθὴς λακωνικῶς ἐκφράζων
Τοὺς στοχασμούς του· ἔργον δὲ τὸν λόγον του νὰ κάμῃ
Πλειότερον ἐπιθυμεῖ· κι' οἱ σαλπιγγταὶ ταχέως
Τοὺς στρατιώτας προσκαλοῦν τὰ ὅπλα νἀναλάβουν.
Οἱ δ' Ἕλληνες, δενόμενοι τὰς χεῖρας, ἀνὰ δύο
Νἀκολουθοῦν, τὰς δουλικὰς νὰ κάμνουν ἐργασίας.
Βοὴν δὲ νῦν δὲν ἤκουες ὡς πρότερον, ὁπότε
Ἐστράτευ' ὁ Ἀλῆπασσας· ἀλλὰ σπουδὴ μεγάλη
Καὶ σύντονος ἐνέργεια συνήθροισεν ἐν τάχει
Τρεῖς μυριάδας Ἀλβανῶν, χαιρόντων ὅτι μέλλουν
Ὑπ' ἀκουσμένον ἀρχηγὸν πρὸς μάχην νὰ ἐξέλθουν·
Χριστιανὸς δ' ἀπαίσια προοιωνίζει λέγων·
«Τὸν κομπαστὴν Ἀλῆπασσαν ποτὲ δὲν ἐφοβήθην.
Ἀλλ' ἤδη συλλογίζομαι τὸν ἔμπειρον Μουχτάρην·
Εἰς τοὺς πολέμους πάντοτε ταχὺ ἐπάγει τέλος.»

Οὕτω δικαίως τὸν Μουχτὰρ ὁ Ἕλλην ὑποπτεύει.
Ἀφοῦ δ' οἱ κλέφται τὴν μονὴν κατέλιπον, προβαίνουν
Μὲ λεοντώδη βήματα εἰς τὰς ὀφρῦς τοῦ Πίνδου·
Ἐκεῖθεν δὲ διεύθυνσιν λαμβάνουν πρὸς τὸ ὄρος
Νὰ φθάσωσι τοῦ Τυμφρηστοῦ, νὰ εὕρουν τοὺς συντρόφους.
Ὅτε δ' ἀνήγγειλ' ὁ σκοπὸς ἐκεῖ τὸν Κατσαντώνην,
Οἱ πάντες ἐξεγείρονται, βοοῦν δ' ἐνθουσιῶντες·
«Καλῶς τὸν καπετάνον μας, καλῶς τὸν ἀρχηγόν μας.»
Ἀφοῦ δ' ἡ πρώτη των χαρὰ παρῆλθεν, ἐρωτῶσι
Μὲ περιέργειαν πολλὴν νὰ μάθουν τὰ συμβάντα.
Τὸ θαῦμα δ' ἀφηγήθησαν οἱ νεωστὶ ἐλθόντες,
Πῶς ἀνελπίστως ἔσωσεν αὐτοὺς ἡ Θεοτόκος,
Καὶ μάλιστ' ὀφθαλμοφανῶς τὸν γηραιὸν Φραγκίσταν,
Ὁπότε ἥρπασεν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ Τοῦρκος.
Οὐδὲ χορταίνουν βλέποντες τὴν φουστανέλλαν τούτου,
Ἣν εἶχον κάμει κόσκινον τῶν Ἀλβανῶν αἱ σφαῖραι.

Οὕτω δὲ κλέφτης εὐσεβὴς τοὺς ἄλλους συμβουλεύει·
«Τίς οἶδε τί θὰ κάμωσιν εἰς τὴν μονὴν οἱ Τοῦρκοι;
Τὴν ἐκκλησίαν θέλουσιν ἐκ θεμελίων ῥίψει,
Μὲ τᾶγιον ποτήριον σερμπέτιον θὰ πίουν,
Καὶ τῶν εἰκόνων θέλουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκβάλει·
Ἡ δ' ἄνασσα τῶν οὐρανῶν δὲν θἄχῃ τὸν ναόν της,
Εἰς τὸν ὁποῖον λίβανος εὐώδης νὰ καπνίζῃ.
Ἀνάγκη δὲ νὰ δείξωμεν τοὐλάχιστον ὁπόσον
Ποθοῦμεν νὰ λατρεύεται τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ.
Εἰς τὸν ναὸν εἰσέλθωμεν ἐδῶ τῆς Παναγίας
Πᾶν ὅ,τι θέλῃ ἕκαστος ἀνάθημα νὰ κάμῃ.»
Εἶπε καὶ πάντες πρόθυμοι ἀκούουσι τὸν λόγον·
Εἰς ἔρημον δ' εἰσέρχονται ναΐδιον τοῦ ὄρους
Κ' εἰς τὰς εἰκόνας ἀργυρᾶ νομίσματα κολλῶσι·
Ἀνάπτουν τὰ κανδήλια καὶ κάμνουν τὸν σταυρόν των.

Ἀνήγγειλε δ' ὁ Ἕσπερος ἐγγίζουσαν τὴν νύκτα,
Κ' ἐκάθιζον νὰ φάγωσι, σταυρώσαντες τοὺς πόδας,
Ὅτε προσῆλθε πνευστιῶν ἀγρότης, κι' οὕτως εἶπε·
«Μὴ κάθεσθε ἀμέριμνοι, τοῦ ἔθνους οἱ ὁπλῖται·
Χθὲς εἰς χωρίον κείμενον ἐγγὺς τῆς πρωτευούσης
Ὄρνιθας ἔφερα κι' ὠὰ εἰς Τούρκους νὰ πωλήσω·
Τοὺς Γενιτσάρους δ' ἤκουσα (τὴν γλῶσσάν των γινώσκων)
Νὰ λέγουν ὅτι φοβερὰν στρατείαν ἑτοιμάζει
Ὁ ἄγριος Μουχτάρπασσας, ποθῶν νὰ ἐκδικήσῃ
Τὸν ὑπ' αἰσχύνης κρύπτοντα τὸ πρόσωπον πατέρα·
Καὶ λάβετε τὰ μέτρα σας, καλῶς ἑτοιμασθῆτε,
Μὴ 'πάρετε τὸν δυστυχῆ λαὸν εἰς τὸν λαιμόν σας.»
Εἶπε, καὶ σύννους ἔγεινεν ὁ ἀρχηγὸς στενάξας·
Σκεφθεὶς δ' ὀλίγον, μὲ φωνὴν συγκινημένην λέγει·
«Ὦ φίλοι, τὸν θρασὺν Ἀλῆν ποτὲ δὲν ἐφοβήθην·
Γενναῖος εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ μόνον πάντοτ' εἶναι·
Πλὴν ὁ Μουχτὰρ καὶ συνετὸς φημίζεται στρατάρχης,
Πολὺ δ' αἱμοβορώτερος ὑπάρχει τοῦ πατρός του·

"Οθεν ἀνάγκη πάραυτα νἀγγείλωμεν εἰς πάντας
Τοὺς κλέφτας, ἵνα λάβωσι τὰς ἐπικαίρους θέσεις·
Νἀφίνωσι δ' οἱ χωρικοὶ τοὺς οἴκους καὶ νὰ φεύγουν
Πρὸς τῶν βουνῶν τὰ σπήλαια, τὰ δάση καὶ τὰς ἄκρας·
Διότι παντελῶς ἐλπὶς νὰ ζήσωσι δὲν εἶναι,
Ὁπόταν τοῦ Μουχτάρπασσα ἐπέλθουν στρατιῶται.
Πρὸς τὸν Βλαχάβαν παρευθὺς μηνύσωμεν τὸ πρᾶγμα,
Εἰς Θεσσαλίαν πέμποντες ταχύπουν πεζοδρόμον·
Τὸν Δυοβουνιώτην δ' ἄλλος τις καὶ τὸν Μακρῆν ὡσαύτως
Ἂς προσκαλέσῃ τάχιστα βοήθειαν νὰ πέμψουν·
Ἡμεῖς δ' ἐπίσης στρατιὰν συνάγοντες ἐνταῦθα,
Τοὺς Τούρκους θὰ προσβάλωμεν ἐν ὥρᾳ καταλλήλῳ.»
Εἶπε κ' εὐθὺς τρεῖς τάχιστοι κινοῦσι πεζοδρόμοι
Τὴν φοβερὰν νἀγγείλωσι στρατείαν τοῦ Μουχτάρη·
Οἱ πάντες δ' ἑτοιμάζουσι τὰ ὅπλα των, διότι
Ταχέως εἰς τὸν πόλεμον πολὺ θὰ λάβουν μέρος.

Προάγων δ' ὁ Μουχτάρπασσας ἐκ τῶν Ἰωαννίνων
Ἐστάθη παρὰ τὴν μονὴν τῆς Κρουσοβίτσης πρῶτον.
Ἐνταῦθα δὲ διέταξε φρικτὴν λεηλασίαν·
Πᾶν ἄρρεν νἀποσφάξωσιν εὐθὺς εἰς τὸ χωρίον,
Τὰς δὲ γυναῖκας δένοντες νὰ σύρουν αἰχμαλώτους.
Ἐφώρμησαν δ' οἱ βάρβαροι ὡς λύκοι λυσσαλέοι,
Καὶ τὸ ἀλλαχ ἀπανταχοῦ ἀντήχει μετὰ φρίκης·
Ῥηγνύουσι δὲ τῆς μονῆς τὰς πύλας μὲ πελέκεις,
Καὶ καίουσι τῶν οἰκιῶν τὰς θύρας καὶ τὰς στέγας·
Τὰ ξίφη δὲ τὰ πρὸ μικροῦ ἀστράπτοντα δὲν ἔχουν
Τὴν λάμψιν πλέον εἰς ροὴν αἱμάτων ἐμβαφέντα.
Κορέσαντες δὲ τῆς σφαγῆς τὸν πόθον, προσπαθοῦσι
Νὰ εὕρουν νέας μηχανὰς, τὸν φόνον νὰ ποικίλλουν·
Ὡς κύων, ὅστις κορεσθεὶς σαρκῶν θανόντος ζώου,
Κατόπιν παίζει μὲ ὀστοῦν, τὰ χείλη του δὲ λείχει.
Πρὸς τὰ ἐπάνω ῥίπτουσι τὰ βρέφη, καὶ κρατοῦντες
Πλαγίως τὰς ῥομφαίας των, προσμένουσι νὰ πέσουν.

Οὕτω δ' εἰς δύω τμήματα τὰ κόπτουσι μὲ τέχνην·
Μ' ἁλαλαγμοὺς δ' ἐπευφημοῦν ἐκεῖνον, ὅστις πάντων
Τῶν ἄλλων δεξιώτερον εἰς τοῦτο ἐπιτύχῃ·
Βραβεῖον δὲ τῷ δίδουσι, τὴν τύχην του φθονοῦντες,
Τὴν πρώτην εἰς τὴν καλλονὴν τῶν νέων Ἑλληνίδων
Σπαρακτικὰς δ' αἱ τάλαιναι βάλουν κραυγὰς κ' ἡ ὄψις
Χροιὰν λαμβάνει τῶν ὠχρῶν τοῦ φθινοπώρου φύλλων·
Κτυποῦν τὰ στήθη των, μαδοῦν τὴν λελυμένην κόμην,
Τὰς κεφαλάς των δέ τινες νὰ θραύσουν προσπαθοῦσι,
Ἀπὸ τῆς γῆς λαμβάνουσαι τοὺς ἡμαγμένους λίθους.
Καί τις αὐτῶν τὸν σύροντα Γενίτσαρον ὁρῶσα
Ἀμέριμνον, τὸ ξίφος του ἀπὸ τῆς θήκης ἕλκει·
Τὼμπήγει 'ς τὴν καρδίαν του, κι' ὡς μαινομένη φεύγει·
Ἐκπλήσσονται δ' οἱ βάρβαροι κι' ἀκίνητοι τὴν βλέπουν.

Καθὼς δ' οἱ προμηθεύοντες τὰ ζῶα εἰς τὰς πόλεις
Περιχαρεῖς κυττάζουσι τοὺς δεξιοὺς σφαγεῖς των
Παχέα τὰ ἐντόσθια νὰνοίγουν τῶν προβάτων·
Ὁμοίως κι' ὁ Μουχτάρπασσας μετὰ χαρᾶς θεᾶται
Νὰ κόπτουν τῶν χριστιανῶν τὰ τέκνα οἱ σφαγεῖς του.
Κορέσας δὲ τοῦ αἵματος τὴν δίψαν, διατάσσει
Ἐμπρὸς αὐτοῦ τοὺς μοναχοὺς νὰ ὁδηγήσουν πάντας·
Κρατοῦντες δὲ τὸ ἱερὸν ποτήριον νὰ δίδουν
Νὰ πίνωσι σερμπέτιον οἱ βάρβαροι μὲ τοῦτο.
Τρεῖς δ' ἔστεκον μὲ μάστιγας ἐπάνω των Νιγρῖται,
Ἄν τις αὐτῶν δὲν ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο.
Ἀλλ' ὅμως τὸν Δωρόθεον ἡ χάρις τοῦ Ὑψίστου
Ἀπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῆς διέσωσεν ἐγκαίρως·
Νεκρὸς δὲ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀπέμεινεν ἐξαίφνης,
Μὴ δυνηθεὶς τὸ ἅγιον ποτήριον νὰ δώσῃ·
Ἐν ᾧ τοὺς ἄλλους μοναχοὺς εἰς ὀβελοὺς περῶσι,
Καὶ ζωντανοὺς εἰς ἄφθονον πυρὰν τοὺς περιστρέφουν·
Τὸ πῦρ δὲ συνδαυλίζουσιν οἱ Γύφτοι, καὶ ταχέως
Ἔμειναν μαῦροι σκελετοὶ οἱ πρὶν καλοὶ τὴν ὄψιν.

Ἑβραίους δ' ἀγγαρεύουσι τοὺς ὀβελοὺς νὰ φέρουν
Πρὸς τὸν Ἀλῆπασσαν, κι' ὁμοῦ εἰς κάμακας δεμένας
Αἱματοβρέκτους κεφαλὰς Ἠπειρωτῶν ἀθῴων.

Τοιαύτας ἀφοῦ ἔπραξε μιαρωτάτας πράξεις,
Προῆγεν ὁ Μουχτάρπασσας τοὺς κλέφτας νἀφανίσῃ,
Ὁπόταν ἦλθον μηνυταὶ ἀγγέλλοντες ὁποίαν
Διήγειρ' ὁ Ὀλύμπιος Βλαχάβας ἀνταρσίαν
Μὴ λησμονῶν τὴν ἐντολήν, ἣν ἔλαβ' ἐν Λευκάδι.
«Ὑπὸ τὰς χλαίνας» δ' ἔλεγον, «οἱ χωρικοὶ τὰ ὅπλα
Καλύπτοντες πορεύονται νὰ ἑνωθοῦν μ' ἐκεῖνον·
Καὶ μέλλει μεγαλήτερον τῶν ἀνταρτῶν τὸ πλῆθος
Νὰ γείνῃ, ἐὰν τάχιστα δὲν σπεύσωσιν οἱ Τοῦρκοι.»
Τοιαῦτα λέγουν κι' ὁ Μουχτὰρ στιγμὴν δὲν χάνει μίαν·
Διέβη δὲ μετὰ σπουδῆς τὸ Μέτσοβον, κ' ἐντεῦθεν
Ἀδιαλείπτως ἐρωτῶν ποῦ ὁ Βλαχάβας εἶναι,
Προέβαινε μὲ τὸν στρατὸν πρὸς τὸ πεδίον, ἔνθα
Ποτίζει χῶμα γόνιμον τοῦ Πηνειοῦ τὸ ῥεῦμα.

Βορείως δὲ τοῦ ποταμοῦ ὀρθούμενα ὡς τοῖχοι
Τὰ ὑψηλὰ Μετέωρα τὰς κορυφὰς ἐπαίρουν,
Κρημνώδεις βράχοι, κείμενοι ἐν τῷ πεδίῳ μόνοι.
Οὐδόλως δ' εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ τις ἐπάνω
Δι' ἀτραπῶν· ἀλλ' ἔχουσι πλεκτὰς ἀπὸ σχοινίου,
Ὡς εἰς τὰ πλοῖα, κλίμακας· ἀλλοῦ δὲ τοὺς ἀνθρώπους
Εἰς μέγα τι καλάθιον εἰσάγοντες, κατόπιν
Διὰ ξυλίνων μηχανῶν αὐτοὺς ἀναβιβάζουν,
Ὡς πράττουν εἰς τὰ φρέατα τὸ ὕδωρ ἐπαντλοῦντες.
Φυλάττουν δ' εἰς δεξαμενὰς τὰ ὕδατα τῶν ὄμβρων,
Διότι βρύσιν παντελῶς ἐνταῦθα δὲν εὑρίσκεις.
Πολλὰ δὲ μοναστήρια ὑπάρχουσιν αὐτόθι
Εἰς τοὺς πολέμους ἄσυλον τῶν ἀτυχῶν Ἑλλήνων.
Εἰς ταῦτα τοὺς πολεμιστὰς προέτρεψ' ὁ Βλαχάβας
Νὰ στείλουν τὰς γυναῖκάς των καὶ τὰ μικρὰ παιδία,

Ἰσχὺν μὴ ἔχων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ νὰ συγκρατήσῃ,
Ἥτις ἐπόθει τάχιστα ὁ πόλεμος νὰ γείνῃ.
Στρατόπεδον δ' ὠχύρωσεν εἰς τῶν βουνῶν τὴν ῥίζαν,
Ἀνοίξας τάφρους κ' ἰσχυροὺς ποιήσας προμαχῶνας,
Οὓς ἔτι νῦν ἀποκαλοῦν «Ταμπούρια τοῦ Βλαχάβα.»
Ζῆλον δ' ἐπήγειρε πολὺν, καὶ πλέον τῶν χιλίων
Συνήχθησαν περὶ αὐτὸν ὁπλῖται γυμνασμένοι.
Ἀφοῦ δὲ πέρας ἔλαβον τὰ ἔργα τοῦ πολέμου,
Τοὺς μαχητὰς συνήθροισε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Ὦ σύντροφοι, τὸν ὑψηλὸν γνωρίζετε σκοπόν μου·
Ἐδῶ δὲν σᾶς ἐκάλεσα νὰ μοιρασθῶμεν λείαν,
Μηδὲ νὰ φάγωμεν ὀπτὰ κ' ἐντεῦθεν ἀρχήσεις·
Συνθήματ' εὐγενέστερα «πατρὶς κ' ἐλευθερία»
Τὸ ἐλατήριον ἡμῶν θὰ ἦναι πρὸς τὰς μάχας.
Ὦ ἀδελφοὶ, τοῦ ἔθνους μας ἐδέθησαν αἱ φλέβες,
Καὶ νἀναπνεύσῃ δύναμιν παντάπασι δὲν ἔχει·
Ὁ δὲ ζυγὸς οὐδέποτε κατήντησε τοσοῦτον
Ἀφόρητος, ὅσον ἀφοῦ τὰ σκῆπτρον τῆς Ἠπείρου
Σκαιὸς παρέλαβ' Ἀλβανὸς, αἱμοδιψὲς θηρίον.
Κυττάξετε τὴν κόμην μου, τὸ μέλαν γένειόν μου,
Καὶ τοῦ μετώπου τὰς πυκνὰς προσβλέψατε ῥυτίδας.
Δὲν ἦμην πρότερον ἐγὼ ζωσμένος τὴν ῥομφαίαν,
Οὐδ' ἔχαιρον καλούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων κλέφτης·
Ἀλλ' ἐκαλούμην ἱερεὺς τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου.
Ὡραίαν δ' εἶχον ἀδελφὴν μὲ νέον νυμφευμένην
Ἐπίσης φημιζόμενον εἰς καλλονὴν κι' ἀνδρείαν·
Κ' ἓν τέκνον μόνον ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς τούτους,
Ὅπερ παντοῦ μετὰ χαρᾶς μεγάλης μ' ἠκολούθει,
Τὰ ἅγια βιβλία μου καὶ ἅμφια κομίζον.
Οἱ πάντες δὲ τὸν εὔμορφον ἐπῄνουν νεανίαν,
Ὅσάκις τὸν ἀπόστολον συνέβαινε νὰ λέγῃ,
Ἡ πάντας εἰς τὸ πήδημα ἐνίκα καὶ τὸν δίσκον.
Ἀλλ' ὅμως δὲν τὸν ἄφησε πολὺν καιρὸν νὰ ζήσῃ
Ὁ φθόνος τῶν Ὀθωμανῶν· μὲ σφαῖραν πιστολίου

Εἰς τούτων τὸν ἐφόνευσε· κατόπιν δὲ καθίσας
Εἰς καφφενεῖον πρὸς Γραικοὺς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Γκιαούρηδες, ἐψόφησεν εἷς σκύλος· θάψετέ τον·
Μήπως ἡ βρώμα βλαβερὰ εἰς τὸ χωρίον γείνῃ.»
Φαντάσθητε τὴν φρίκην μου εἰς τἄκουσμα ἐκεῖνο.
Ὁ κλέφτης ἔκτοτ' ἔγεινα Βλαχάβας καὶ τὸ ξίφος
Δὲν μέλλω πρὸς τὴν θήκην του διόλου νὰ ὠθήσω,
Ἐν ὅσῳ δούλη λέγεται ἡ ἄτυχος πατρίς μας.
Πλὴν χαίρετε! προσήγγισεν ἡ ἔνδοξος ἡμέρα·
Οἱ Γάλλοι πρὸς τὸν ἀρχηγὸν μηνύουν Κατσαντώνην,
Ὅτι ταχέως μέλλουσι βοήθειαν νὰ πέμψουν,
Τὸ κράτος νὰ συστήσωμεν τάγίου Κωνσταντίνου·
Οἱ ἴδιοι δ' ὁμολογοῦν Ὀθωμανοὶ πῶς ἄρτον
Δὲν θέλουν πλέον εἰς τὴν γῆν ἡμῶν δικαίως φάγει·
Ἂς τοὺς διώξωμεν λοιπόν, ἀφοῦ κι' αὐτοὶ τὸ λέγουν.
Ἐὰν δ' ἐλπὶς ἐλεύθεροι νὰ ζήσωμεν δὲν ἦναι,
Ῥαγιάδες κἂν ὑπὸ τὴν γῆν δὲν θέλουν μᾶς καλέσει.»
Ἔλεγε· πάντες δ' ἤκουον αὐτὸν ἐνθουσιῶντες,
Ὁπότ' ὁπλίτης Θεσσαλὸς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Νεφέλην πρὸς τοῦ Κόρακος τὴν Γέφυραν θεῶμαι,
Ὡς ἂν κονιορτὸν πολὺν νὰ διεγείρουν πόδες·
Ὁ Κατσαντώνης θἄρχεται βοήθειαν νὰ φέρῃ,
Ἢ ὁ Μακρῆς τοὺς Αἰτωλοὺς τοὺς παχυκνήμους ἄγων.»
Οὕτως ὁ εὔελπις ἀνὴρ ἑρμήνευε τὸ νέφος·
Πλὴν ἄλλος τις πλειότερον ὀξυδερκὴς προσθέτει·
«Κι' ἐγὼ κονιορτὸν λευκὸν εἰς τὰ ἐμπρὸς κυττάζω,
Ὀπίσω δὲ μαυρίζουσαν νεφέλην παχυτάτην.
Πλὴν, δυστυχή! χριστιανοὶ βοήθειαν δὲν φέρουν,
Καθὼς ἐλπίζεις ἐξηγῶν τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς σου.
Πολλαὶ βαρβάρων ὁπλιτῶν προάγουν χιλιάδες.
Ταχέως εἰς τὰς θέσεις μας ἂς σπεύσωμεν οἱ πάντες.»
Εἶπεν, ὡς λέων δὲ βοῶν προσέθηκ' ὁ Βλαχάβας·
«Θάρρος, ἀνδρεῖοι Ἕλληνες! κἀνεὶς μὴ δειλιάσῃ·
Ἀλλ' εἰς τὸ κρέας ἕκαστος τὴν σφαῖραν ἂν εὐθύνῃ.»

Μόλις ὁ λόγος ἔπαυσεν, ὁπόταν μὲ τὸ ξίφος
Λυσσῶντες οἱ Γενίτσαροι κι' οἱ Ἀλβανοὶ ὁρμῶσιν·
Ἀντήχουν δ' ὑπὸ τοῦ «ἀλλὰχ» αἱ φάραγγες καὶ νάπαι,
Καὶ διεκαπλῶς ἐπηύξανον τὴν φρίκην τοῦ πολέμου.
Ἀλλὰ τοὺς Ἕλληνας αὐτὸ διόλου δὲν ταράττει·
Σιγῶντες δ' ἐκκενόνουσι τὰ γεμισμένα ὅπλα,
Κι' εἰς πλῆθος βάλλοντες ἐχθρῶν σχεδὸν κἀμμίαν σφαῖραν
Δὲν χάνουσιν· ἀλλὰ σωροὺς ἐγείρουσι πτωμάτων,
Τὴν πρώτην δ' οὕτω κόπτουσιν ὁρμὴν τῶν πολεμίων.
Πλὴν αὖθις τοὺς θρησκομανεῖς παρώξυναν βαρβάρους
Δερβίσαι, τὸν παράδεισον ἀγγέλλοντες πλησίον,
Ῥητὰ δ' ἀναγινώσκοντες πολλὰ τοῦ Κορανίου.
Οἱ λογχοφόροι δὲ ἱππεῖς τὰ κύμβαλα κροτοῦσι,
Καὶ κλείοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπέρχονται ξιφήρεις.
Πλὴν αὖθις κόπτουν τὴν ὁρμὴν οἱ Ἕλληνες τῶν Τούρκων,
Μὲ σιωπὴν τὰς σφαίρας των τοξεύοντες εὐστόχως·
Διπλοῦν δ' ἐγείρουν πρόφραγμα εἰς τῶν ἐχθρῶν τοὺς πόδας,
Νέων πτωμάτων εἰς τὰ πρὶν πεσόντα προστεθέντων.
Ἤδη δ' ἐπῆλθ' ἡ μαύρη νὺξ, κ' ἐβράδυν' ἡ Σελήνη
Τὸ φῶς αὐτῆς τὸ ἀργυροῦν ἐπὶ τῆς γῆς νὰ χύσῃ·
Εἷς δ' Ἀλβανὸς ἐπρότεινε· «Γραικοὶ, μπέσα γιὰ μπέσα!
Τὸν λόγον δότε τῆς τιμῆς καὶ πίστεως, διόλου
Μέχρι τῆς αὔριον κανὲν νὰ μὴ κενώσετ' ὅπλον.»
«Μπέσα γιὰ μπέσ',» ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τάχει,
Μᾶλλον τῶν Τούρκων ἔχοντες ἀνάγκην ἡσυχίας·
Καθότι πάντοτ' οἱ αὐτοὶ ἐμάχοντο πρὸς τούτους,
Οἵτινες ἤλλασσον συχνὰ, πολυπληθεῖς δ' ἐφώρμων·
Τὰ δ' ὅπλα των ἦσαν θερμὰ, καὶ δύναμιν δὲν εἶχον
Πολὺ μακρὰν κι' ἐπιτυχῶς τὰς σφαίρας νἀκοντίζουν.

Ὅτε δ' ἐχρύσωσ' ἡ αὐγὴ τὰς ἄκρας τοῦ Ὀλύμπου,
Σημαίαν ἀνυψόνουσιν οἱ Τοῦρκοι τοῦ πολέμου,
Κι' οἱ Ἕλληνες τὰς θέσεις των λαμβάνουσιν ἐκ νέου.
Ἠλάλαξαν δ' οἱ βάρβαροι, ἠχοῦν τὰ κύμβαλά των,

Κι' αἱ σάλπιγγες τὸ θούριον προανακρούουν ᾆσμα·
Τὰ πυροβόλα δ' ἀντηχοῦν κατόπιν, καὶ μεγάλας
Οἱ Τοῦρκοι βόμβας ῥίπτουσι· πλὴν ταύτας μὲ τὰς χλαίνας
Οἱ Ἕλληνες, πρὶν ἐκραγοῦν, φροντίζουν νὰ σκεπάζουν·
Τὰ ὅπλα δὲ μ' ὑπομονὴν μεγάλην ἐκκενόνουν,
Καὶ τὰς καρδίας τῶν ἐχθρῶν διατρυποῦν εὐστόχως.
Πολὺν δ' ἐποίουν θόρυβον οἱ Τοῦρκοι, ἀλλὰ μόλις
Μέχρι τοῦ νῦν ἐφόνευσαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων δέκα,
Καὶ τόσους ἄλλους ἔκαμαν ἐκ τῶν πληγῶν ἀχρήστους.
Οἱ δ' Ἕλληνες δὲν θορυβοῦν διόλου, ἀλλὰ μόνον
Παρεκελεύσεις κἄποτε τῶν ἀρχηγῶν ἠχοῦσι,
Τοὺς μαχητὰς διὰ φωνῆς μεγάλης προτρεπόντων·
«Θάρρος, ἀνδρεῖοι Ἕλληνες! εἶν' ὁ Θεὸς μαζί μας!»
Κι' αὐταὶ δ' αἱ σφαῖραι πίπτουσι βωβαί, διότι σάρκας
Ζητοῦν μὲ πεῖσμα, κ' εἰς αὐτὰς εὐκόλως εἰσχωροῦσιν.
Αὖθις λοιπὸν ἀπώλεσαν οἱ βάρβαροι τὸ θάρρος,
Κεραυνοβόλα βλέποντες τὰ ὅπλα τῶν ἐχθρῶν των,
Κι' ἀπέλπιδες εἰς τὰς πλευρὰς ἠθροίσθησαν τοῦ Πίνδου,
Σκεπτόμενοι πῶς θέλουσι τοὺς Ἕλληνας βιάσει
Τὰς ὀχυρὰς νὰφήσωσι τῶν προμαχώνων θέσεις.
Οὕτω δὲ γέρων Ἀλβανὸς ἐμφρόνως συμβουλεύει·
«Ἐγὼ τοὺς Ἕλληνας καλῶς γνωρίζω· δὲν θἀφήσουν
Ποτὲ τοὺς προμαχῶνάς των, κι' ἂν ὅλοι φονευθῶμεν.
Κατ' ἄλλον τρόπον θέλομεν αὐτῶν ὑπερισχύσει.
Ὡς κάμνουν εἰς τὰ φρούρια στενὴν πολιορκίαν,
Θὰ κάμωμεν, τὴν στρατιὰν μοιράζοντες εἰς μέρη·
Τὸ ὕδωρ οὕτως εὔκολα κι' ὁ ἄρτος θὰ τοὺς λείψῃ,
Ταχέως δ' ἡ διχόνοια ἐκεῖ θὰ εἰσχωρήσῃ·
Διότι ῥέπει φυσικὰ πρὸς ταύτην ὁ Γκιαούρης·
Τότε δ' εὐκόλως θέλομεν αὐτοὺς διασκορπίσει.»
Εἶπε, κι' ἐθαύμασ' ὁ Μουχτὰρ τοῦ γέροντος τὸ πνεῦμα·
Προστάττει δὲ τὴν συμβουλὴν νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν,
Καὶ τάχιστα τὴν στρατιὰν εἰς δέκα νὰ μοιράσουν,
Τὸν δὲ προσήκοντ' ἕκαστος νὰ καταλάβῃ τόπον.

Τὰς δὲ κινήσεις θεωρῶν τῶν Τούρκων ὁ Βλαχάβκς
Ἐννόησε τὸ σχέδιον· καλέσας δὲ τοὺς πρώτους
Διακοινόνει πρὸς αὐτοὺς τὰς ἑπομένας σκέψεις·
«Λαζόπουλα, οἱ ἀετοὶ τοῦ σκιεροῦ Ὀλύμπου,
Σὺ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ἐξακουσμένε Τσάρα,
Καὶ Ζάκα, ὁ τῶν ὀρεινῶν ἡγούμενος τοῦ Πίνδου.
Βεβαίως ἐννοήσατε τὰ σχέδια τῶν Τούρκων·
Ἀπανταχόθεν ἔκλεισαν τὰς διεξόδους πάσας,
Καὶ μελετῶσι καθ' ἡμῶν στενὴν πολιορκίαν,
Ἀπελπισθέντες μ' ἔφοδον τὴν νίκην νὰ κερδήσουν.
Τῷ ὄντι δὲ, καθὼς φρονῶ, θὰ ἐπιτύχουν οὕτω.
Ὁ ἄρτος θέλει τάχιστα μᾶς λείψει καὶ τὸ ὕδωρ·
Εἰς δὲ τὴν συμφορὰν πολὺ εὐκόλως εἰσχωροῦσιν
Ὁ φθόνος κ' ἡ δυχόνοια, οἱ σύμμαχοι τῶν Τούρκων.
Διότι, μὰ τὴν ἱερὰν ἐλπίδα τῆς πατρίδος,
Ποτὲ δὲν μᾶς ἐνίκησαν ὡς ἀληθεῖς ὁπλῖται,
Ἀλλὰ ζητοῦντες πάντοτε ζιζάνια νὰ σπείρουν.
Ὅθεν ἐν ὅσῳ σύμπνοια καὶ ζωηρότης ἔτι
Θάρρους πληροῖ τοὺς μαχητὰς ἡμῶν, μὲ γυμνωμένον
Τὸ ξίφος ἂς ὁρμήσωμεν πρὸς τῶν ἐχθρῶν τὰ στίφη,
Νὰ διασπάσωμεν αὐτῶν μὲ τὴν ὁρμὴν τὸ πλῆθος.
Νῦν ἔτι μᾶς νομίζουσιν ὁπλίτας ἀνικήτους·
Καὶ δειλιῶντες θέλουσι τὰς τάξεις των ἀνοίξει
Νὰ διαβῶμεν· πλὴν ἐὰν τὸ πράξωμεν κατόπιν,
Ἤδη τὸ πρῶτον θάρρος των θὰ ἔχουν ἀναλάβει.»
Εἶπε, καὶ πάντας ἔπεισεν ὁ ἀρχηγὸς εὐκόλως,
Μεγάλως εἰς τὴν σύνεσιν ἐκείνου πεποιθότας.
Εὐθὺς δὲ πᾶν τὸ στράτευμα εἰς δέκα διαιροῦσι,
Κι' ἑκάστου μέρους ἀρχηγὸς προέστη φημισμένος·
«Ἔμπρὸς» δὲ τότ' ἀνέκραξε τῶν στρατηγῶν ὁ πρῶτος,
Κι' ἑλκύσαντες τὰ ξίφη των μὲ βήματα λεόντων
Προβαίνουν τῶν Ὀθωμανῶν νὰ σχίσωσι τὰς τάξεις.
Ἐμβρόντητοι δὲ μένουσιν ἐκεῖνοι κατὰ πρῶτον,
Καὶ χαίνοντες ἀνοίγουσι τὰ πυκνωμένα στίφη·

Πλὴν ἔπειτα συνέρχονται· νοοῦσι δὲ βραδέως,
Ὅτι τὰ νῶτα στρέφουσιν οἱ ἄσπονδοι ἐχθροί των·
Τὰ ὅπλα των λαμβάνουσι, πυροβολοῦσι πάντες,
Καὶ τρέχουν ἤδη τάχιστα οἱ τέως ναρκωμένοι·
Καὶ τότε πρῶτον πίπτουσιν οἱ Ἕλληνες, ὁπόσοι
Ἧττον ταχεῖς πρὸς τὰ βουνὰ δὲν εἶχον καταφύγει.

Νῦν δὲ σκορπίζοντ' ἅπαντες, κι' οἱ Ἕλληνες κι' οἱ Τοῦρκοι,
Καὶ μαίνοντ' οἱ Ὀθωμανοὶ· πρὸς πλάσματα δ' ἀθῶα
Τὴν ἄνανδρον ῥομφαίαν των ζητοῦν νὰ δοκιμάσουν.
Ὁ δὲ Βλαχάβας τὴν ὀφρὺν λαμβάνει τοῦ Ὀλύμπου,
Ἥτις βορείως πρὸς τὴν γῆν τῶν Μακεδόνων βλέπει.
Δάσος δ' ἐνταῦθ' ἀπέραντον τὸν ἥλιον σκιάζει,
Κι' ὥραν βαδίζων ἱκανὴν οὐδόλως θὰ τὸν ἴδῃς·
Ἀδιαλείπτως δ' ἀντηχεῖ ὁ πέλεκυς ἐκκόπτων
Ἐλάτας, δρῦς καὶ στερεὰς ὡς σίδηρος ὀξύας·
Μ' ὕδωρ δὲ πρίονας μακροὺς κινοῦντες ὑλοτόμοι
Σανίδας τέμνουσι λεπτὰς, ἃς φέρουν πρὸς τὰ κάτω
Ἐφ' ἡμιόνων σάττοντες ὀρεῖται ῥωμαλέαι.
Παρέκει δ' εἰς τὸν Ἀξιὸν πλησίον παχυτάτας
Δοκοὺς τρυπῶντες δένουσι σχεδίας, ἃς ἀφίνουν
Νὰ σύρῃ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα·
Οὕτω δὲ φέροντ' ὕστερον αὐταὶ 'ς τὴν Κατερίνην,
Λιμένα κἄπως ἀσφαλῆ τῆς γῆς τῶν Μακεδόνων·
Ὁπόθεν πλοῖα ἔχοντα τὴν τρόπιν βραχυτάτην,
Ὅπως εἰσπλέουν κ' εἰς αὐτὸν τὸν ποταμὸν εὐκόλως,
Ἐκ τῆς ξηρᾶς φορτόνονται ποικίλα προϊόντα·
Μετέπειτα δ' ἐπὶ μιᾶς ἀνοίγοντα κεραίας
Ἱστίον ἓν τριγωνικὸν, μὲ τοῦ βορρᾶ τὸ πνεῦμα
Τὰ φέρουν πρὸς τὴν Σκίαθον καὶ Σκόπελον ταχέως·
Καὶ κολοκύνθην, λέγουσι, θερμὴν ἐντὸς ἀγγείου
Ἂν παραλάβῃς, δύνασαι νὰ ἔλθῃς εἰς τὰς νήσους,
Καὶ νὰ γευθῇς, χωρὶς ψυχρὸν τὸ φαγητὸν νὰ εὕρῃς·
Τοσοῦτον εἶναι σύντομος ὁ πλοῦς μὲ τὸν βορέαν.

Ὅτε δὲ νῦν ὁ ὅμιλος τῶν Βλαχαβαίων φεύγει
Εἰς τὴν σκιὰν κρυπτόμενος τῶν δένδρων τοῦ Ὀλύμπου,
Τοιαῦτα συνεβούλευσεν ὁ ἥρως Νικοτσάρας
Ὁ κρύπτων μὲ τὰς πυργωτὰς ὀρρῦς τὸ μέτωπόν του·
«Εἰς τὴν ξηρὰν νὰ μένωμεν, ὦ Ἕλληνες, δὲν βλέπω
Ἀσφάλειαν παντάπασι· ταχέως τοῦ Μουχτάρη
Οἱ ἀπειράριθμοι στρατοὶ παντοῦ θὰ πλημμυρήσουν·
Ἡ μήτηρ δ' ἡ προσφεύγουσα εἰς τῶν δασῶν τὰ σκότη
Τὸ κλαυθμυρίζον τέκνον της θὰ πνίγῃ μὲ τὴν χεῖρα,
Μὴ τὴν προδώσουν αἱ φωναὶ τοῦ ἀτυχοῦς νηπίου·
Ὁ δὲ λαὸς τοὺς ἄφρονας θὰ καταρᾶτ' ἀντάρτας,
Τοὺς παίζοντας τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἔθνους εἰς τοὺς κύβους·
Ἀλλ' ἄγετε νὰ φύγωμεν πρὸς τὰς Σποράδας νήσους,
Ἔνθα συντρόφους παλαιοὺς γενναιοψύχους ἔχω,
Μεθ' ὧν εὐμήκη ἄλλοτε πλοιάρια ὁπλίσας
Πολλάκις λείαν ἔλαβον πλουσιωτάτους Τούρκους·
Καὶ συνελάβομεν ποτὲ τρικάταρτον κομίζον
Ὁλόκληρον τὸν θησαυρὸν τοῦ Τουρκικοῦ ταμείου.
Νῦν δ', ὡς γινώσκετ', ὁ Σταθᾶς αὐτόθι διατρίβει,
Καὶ συνδρομὴν ἐξάπαντος γενναίαν θὰ μᾶς δώσῃ.»
Εἶπε, καὶ πάντες πείθονται τὴν γῆν νὰ καταλίπουν.
Προάγουν δ' οἱ ἁρματωλοὶ μὲ τὰς ταχείας κνήμας
Πηδῶντες εἰς τὰς ἀτραποὺς τοῦ ὑψικρήμνου ὄρους·
Τὰ δάση δὲ διέσειεν ἡ βία τοῦ ἀνέμου,
Ὅστις ψυχρὸς κατέβαινε νὰ πέσῃ πρὸς τὸν πόντον·
Θρηνώδη δ' ἦχον ἔβαλλον οἱ συριγμοὶ τῶν κλάδων,
Ὡς ἂν ἐγίνωσκον κι' αὐτοὶ τὸ τέλος τοῦ Βλαχάβα·
Καί τις μικρὸς φασιανὸς τὴν σύζυγόν του χάσας
(Πιστῶς δὲ πάντοτε συζοῦν τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ,
Ὥστε σπανίως δύνασαι τὰ δύο νὰ χωρίσῃς,
Συνήθως δ' ἐκ μιᾶς βολῆς φονεύονται συγχρόνως)
Δεινὰς ἐξέβαλλε κραυγὰς· πλὴν ἅμα τὸν Βλαχάβαν
Τῶν ἄλλων προηγούμενον ἡρώων εἶδεν, αἴφνης
Ἐστάθη κι' οὕτω μὲ φωνὴν ὡμίλησ' ἀνθρωπίνην·

«Βλαχάβα, ταύτην νὰ χαρῇς τὴν ἄνοιξιν, διότι
Τὸ θέρος δηλητήριον πικρὸν θὰ σὲ ποτίσουν.
Οἱ πόδες σου οἱ σείοντες τὸν Ὄλυμπον θὰ πέσουν
Κομμένοι, καθὼς πίπτουσιν οἱ πόδες τῶν ἀρνίων·
Κι' ἡ κόμη σου ἡ νῦν χρυσῆ ἐπ' ὤμων χυνομένη
Κονιορτῶν ἀνάπλεως θὰ γείνῃ καὶ βορβόρων·
Εἰς τὰς ὁδοὺς θέλεις συρθῆ ὡς νεκρωμένος κύων.»
Τὸν λόγον δὲν ἐπρόφθασεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ
Τἀπαισιόφωνον πτηνὸν, ὁπότε γέρων κλέφτης
«Τὴν γλῶσσάν σου», ἐφώναξε, «φασιανὲ, νὰ φάγῃς,
Κ' εἰς κλάδον δένδρου μὴ φανῇς ποτὲ νὰ τραγουδήσῃς.»
Εἶπε καὶ τῶπλον ἔτεινε πρὸς τὸ πτηνὸν σκοπεύων·
Ἀλλὰ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐκράτησ' ὁ Βλαχάβας,
Πρὶν ὁ πυρόλιθος λαμπρὸς σπινθῆρας ἀναπέμψῃ·
Βαρυθυμῶν δὲ πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Τί πταίει τὸ ταλαίπωρον πτηνὸν ἂν προμηνύῃ
Ἐκ συμπαθείας πρὸς ἐμὲ τὸ μέλλον μου τὸ μαῦρον;
Παρόμοια καὶ μοναχὴ δὲν μ' εἶπε μελανείμων,
Τοὺς χαλινοὺς τοῦ ἵππου μου ἐξαίφνης συλλαβοῦσα,
Ὅτ' ἔμελλον εἰς γέφυραν τοῦ Πηνειοῦ νὰ φθάσω;
«Βλαχάβα», μ' εἶπε, «μὴ αὐτὴν τὴν γέφυραν διέλθῃς,
Διότι πρὸς τὸν οἶκόν σου δὲν ἐπιστρέφεις πλέον.»
Εἶπεν ἐκείνη, πλὴν ἐγὼ δὲν ἤθελα νἀκούσω,
Εἶς δ' εἶπον, εἶναι οἰωνὸς, ἡ πίστις καὶ πατρίς μου.
Ἀλλ' αἴφνης ἐπλημμύρησε τοῦ Πηνειοῦ τὸ ῥεῦμα,
Σχεδὸν δὲ μέχρι τοῦ λαιμοῦ ἐσκέπασε τὸν ἵππον·
Καὶ πάλιν δὲ κατεύναυσε τὸν φοβερὸν θυμόν του,
Εἰς δὲ τὴν κοίτην ταπεινὸν ἐπέστρεφε νὰ πέσῃ,
Ὁπότε πρὸς τὴν γέφυραν τοὺς ὀφθαλμούς μου στρέψας,
Πρεσβύτην πολιότριχα κρατοῦντα ῥάβδον εἶδον·
Μὲ ταύτην νεῦμα μ' ἔκαμεν ὀπίσω νὰ γυρίσω,
Μὲ γλυκυτάτην δὲ φωνὴν τοιοῦτον μ' εἶπε λόγον·
«Τὸν λίβανον, Εὐθύμιε, μοῦ ἔκαιες ἀφθόνως,
Τὸ φῶς δ' εἰς τὴν λυχνίαν μου ποτὲ δὲν εἶχε σβήσει,

Ἐν ὅσῳ ἔφερες στολὴν τῶν λειτουργῶν τοῦ Πλάστου.
Διὸ τὸν πολυώδυνον γινώσκων θάνατόν σου,
Ἦλθον ἐδῶ ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς νὰ σ' ἀποτρέψω.»
Οὕτως εἰπὼν πρὸς οὐρανὸν ταχέως ἀνελήφθη·
Κ' ἐκ τῆς μορφῆς, ἣν ἡ εἰκὼν τῆς ἐκκλησίας ἔχει,
Ἐννόησα ὁ ἅγιος πῶς ἦτο Βησσαρίων,
Εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ναὸν πολλάκις ἐλειτούργουν,
Ὅτε μ' ἐκόσμει τὸ σεμνὸν τῶν ἱερέων σχῆμα.»

Οὕτω τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐγίνωσκεν ὁ ἥρως,
Χωρὶς ἐκ τοῦ μεγάλου του σκοποῦ νἀποχωρήσῃ,
Ὅστις κατεῖχ' ὁλόκληρον τὴν ὕπαρξίν του τότε.
Καὶ νῦν οὐδόλως ταραχθεὶς πρὸς τὴν Αἰκατερίνην
Διεύθυνε τὰ βήματα· μακρὸν δ' ἐνταῦθα πλοῖον
Εὗρῆκαν τὴν κατάλληλον προσμένον εὐκαιρίαν,
Ὅπως ἀνοίξῃ τὰ λευκὰ ἱστία πρὸς τὸν Ἄθων.
Εἷς μόνος δ' ἦτο μοναχὸς ἐνταῦθα ἐπιβάτης,
Οἱ δὲ λοιποὶ τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν εἶχον.
Οὗτος ἐσκίρτησεν ἰδὼν τοὺς κλέφτας ἐκ τοῦ πλοίου,
Ὡς ἂν ἀνάμνησις ζωῆς προτέρας νὰ τῷ ἦλθε·
Ἐλθὼν δ' ἐγγὺς τῶν ὁπλιτῶν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Πῶς, κλέφται, κατελίπετε τὰ ὄρη καὶ τὰ δένδρα,
Ἔνθα τὸ διαυγὲς ποτὸν φαιδρὰν ποιεῖ καρδίαν,
Καὶ φέρετε πρὸς τὴν ἀκτὴν βαρύθυμοι τὸ βῆμα;
Ὦ! ἂν κ' ἐγὼ εἰς συμφορὰν δὲν ἔπιπτον μεγάλην,
Τὸν βίον τῶν ἁρματωλῶν δὲν θ' ἄφινον, νὰ λάβω
Βασίλειον ὁλόκληρον, τοὺς θησαυροὺς τοῦ κόσμου.»
Οὕτως ἐν ᾧ περίεργος ὁ μοναχὸς ἠρώτα,
Τὸ ζωηρὸν συναίσθημα ἐκφράζων τῆς ψυχῆς του,
Ὁ Τσάρας εἰς τὰ ὄμματα τὸν ἔβλεπεν ἀπαύστως·
Ἐκφράζων δὲ πεποίθησιν ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Ὁ Ἀγγελῆς, ὁ παλαιὸς ἑταῖρός μου δὲν εἶσαι,
Μεθ' οὗ πολλάκις τῶν ἐχθρῶν ἐτρόμαξα τὰ πλοῖα;
Ἡ φήμη πρὸ πολλοῦ καιροῦ πνιγμένον σὲ κηρύττει·

Ἀλλ' ὅμως ἄν τι φάντασμα δὲν μ' ἀπατᾷ, βεβαίως
Τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὠχροῦ προσώπου σου γνωρίζω.»
Στενάξας δὲ ὁ μοναχὸς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Οὐδόλως, Τσάρα φάντασμα σ' ἐξαπατᾷ· τῷ ὄντι
Πλησίον σου ὁ παλαιὸς συστρατιώτης εἶναι·
Ἀλλὰ μακρὰν χρείαζεται νὰ σ' εἴπω ἱστορίαν,
Ἵνα νοήσῃς διὰ τὶ πνιγμένον μὲ νομίζουν,
Καὶ μαύρη μ' ἐπεκάλυψε κουκούλα καλογήρων,
Ὠχρίασε δ' ἡ ὄψις μου . . .» Δὲν εἶχε τελειώσει
Τὸν λόγον, ὅτ' ἐβόησεν ὁπλίτης ξανθοπώγων,
Ἐκ φύσεως ὑπομονὴν παντάπασι μὴ ἔχων·
«Δὲν εἶναι, τώρα, μοναχὲ, καιρὸς νὰ διηγῆσαι
Τοῦ παρελθόντος βίου σου μεγάλας ἱστορίας,
Διότι πλῆθος ἄπειρον ὀπίσω μᾶς διώκει.
Ἀλλ' ἄγετε! ἂς ἔμβωμεν εὐθὺς ἐντὸς τοῦ πλοίου·
Ὁπόταν δ' οὔριος βορρᾶς ὀγκώσῃ τὰ ἱστία,
Κι' ἀμέριμνος τὸν οἴακα ὁ κυβερνήτης στρέφῃ,
Καιρὸν θὰ ἔχωμεν πολὺν νὰκούσωμεν προθύμως
Τοῦ περιέργου βίου σου λεπτομερῆ συμβάντα.»
Εἶπε, καὶ πάντες σπεύδουσι νὰ ἔμβουν εἰς τὸ πλοῖον·
Λαμβάνουν δὲ μὲ δύναμιν μεγάλην οἱ χερσαῖοι
Τὰ πισσωμένα τῆς νηὸς σχοινία, καὶ πατοῦσι
Τοὺς πόδας στερεώτατα· ἠσθάνθη δὲ τὸ πλοῖον
Ὁποίους εἶχε γίγαντας δεχθῆ ἐπὶ τῶν νώτων,
Καὶ μέχρι τῶν χειλέων του βυθίζετ' εἰς τὸ ὕδωρ·
Ἀδρὰ δὲ περὶ τὰ πλευρὰ τανύουσι πανία,
Κωλύοντες νὰ εἰσπηδᾷ τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης,
Ὡς ὅταν τρεχαντήρια φορτόνοντ' ὑπερμέτρως·
Ἀλλ' ὅμως τοῦτο παντελῶς τοὺς ναύτας δὲν ταράττει·
Τὸν κάλων ἀπολύουσιν, ἀνοίγουν τὸ ἱστίον,
«Καλόν μας κατευόδιον» ἐπιφωνοῦν, καὶ χαίρουν
Παρατηροῦντες οὔριον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου.
Αἱ ῥάχεις δὲ τῶν κυανῶν ῥηγνύονται κυμάτων,
Γλυκὺν δὲ φλοῖσβον κάμνουσαι ὑπὸ τὴν πρῷραν φεύγων,

Κι' ἀφροὺς σκορπίζουσι λευκοὺς εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου·
Μ' ὅψιν δ' ἡ φύσις ἅπασα γλυκεῖαν ἐμειδία,
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης ἔπαιζον τὰς αὔλακας ὡς ἄστρα
Παλλόμεναι αἱ λάμπουσαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου·
Ἐχόρευον δ' εἰς τὰς ὑγρὰς τοῦ πόντου πεδιάδας
Ἀναπηδῶντες οἱ ἰχθῦς· ἐν ᾧ ποιοῦντες κύκλους
Ἐνέδρευον τὰς κεφαλὰς αὐτῶν νὰ ὑφαρπάσουν
Οἱ λάρ' οἱ λευκοπτέρυγες, βυθίζοντες μὲ τέχνην
Τὸ ῥάμφος τὸ ὀξύτατον εἰς τάλμηρὸν στοιχεῖον.
Καὶ τοὺς δελφῖνας δ' εὐγενὴς ὠθεῖ φιλοτιμία
Ταχύτεροι νἀναδειχθοῦν τῆς πρῴρας, καὶ νομίζεις
Ὅτι βραβεῖον πρόκειται νὰ λάβωσι τοῦ τάχους·
Μὲ τόσην διασχίζουσιν ὁρμὴν τὸ μαῦρον κῦμα !
Μακρόθεν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς φαιδρύνουσιν αἱ πίτυς,
Αἱ τὰς πλευρὰς καλύπτουσαι τῶν σκιερῶν ὀρέων·
Κ' ἐνιαχοῦ ὑψιτενεῖς ἐλάτας διακρίνεις
Ὡς γίγαντας εἰς τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας ὑψουμένας.
Ὡς Νηρηΐδες λάμπουσαι μὲ καλλονὴν καὶ χάριν
Στολίζουν τοὺς αἰγιαλοὺς αἱ λεῦκαι, καὶ τὰ φύλλα
Πρὸς τὴν γλυκεῖαν παίζουσιν ἐκ τοῦ πελάγους αὔραν.
Βελάζοντα τὰ πρόβατα κατέρχονται νὰ φάγουν
Τὸ χόρτον τὸ φυόμενον πλησίον τῆς θαλάσσης
Καὶ καθιστῶν τὸ κρέας των ἡδύτατον τὴν γεῦσιν.
Οἱ δ' ἁλιεῖς τὰ ἐρυθρὰ τανύουσιν ἱστία,
Καὶ ῥίπτουν εἰς τὸ πέλαγος ἀπὸ λεπτοῦ σχοινίου
Ἀγκίστριον μ' ἰχθὺν μικρόν, εἰς τοῦτο καρφωμένον·
Ὅτε δ' ἰσχὺν ἡ χεὶρ αὐτῶν εἰς τἄγκιστρον νοήσῃ,
Ταχέως ἐπαλλάσσοντες τὰς στιβαρὰς παλάμας,
Μετὰ χαρᾶς συνάγουσι πρὸς τἄνω τὸ σχοινίον·
Μεγάλους δ' ἕλκουσιν ἰχθῦς, κι' ἀσπαίροντας τοὺς χύνουν.

Σιωπηλοὶ τὰς καλλονὰς παρατηροῦσι ταύτας
Οἱ κλέφται, λησμονήσαντες τοὺς μόχθους τῶν πολέμων·
Ὁ κυβερνήτης μάλιστα, μηδόλως κοπιάζων,

"Ινα τὰ μαῦρα κύματα μὲ τέχνην διαφεύγῃ,
"Οσα γεννᾷ τῶν θυελλῶν ἡ λύσσα τὸν χειμῶνα,
Ἡσύχως τὸ πηδάλιον διεύθυνεν εἰς τρόπον,
"Ωστε νὰ ἦναι πάντοτε ἀνέμου πληρωμένον·
Καθήμενος δ' ἐφ' ὑψηλοῦ τὰ πέριξ ἐθεᾶτο
Τῶν ἄλλων τελειότερον· κ' ἐνθουσιῶν ὁ ναύτης
Εἰς στίχους τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν θαυμασμὸν ἐντείνει·
α"Ω! πόσον ἡ φιλτάτη μου πατρὶς ὡραία εἶσαι!
Χύνουσιν ὕδωρ διαυγὲς κι' οἱ ἄγονοί σου βράχοι,
Τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῆς γῆς τὴν δίψαν καταπαῦον·
Σκιὰν παχεῖαν ῥίπτουσιν αἱ πλάτανοι, καὶ πέμπουν
Αὔραν λεπτὴν οἱ ποταμοὶ τὸ στῆθος ζωπυροῦσαν·
Ὡς τὰ πτηνὰ τὰ πλοῖά σου πετοῦν εἰς τὰ πελάγη,
Σπανίως ἀπειλούμενα ὑπὸ σφοδρῶν λαιλάπων·
Βοτάνας φύουν οἱ ἀγροὶ εὐώδεις, κ' ἐξυφαίνουν
Ποικιλοχρόους τάπητας τὰ ἄνθη μὲ τὴν χλόην·
Πτηνὰ παντοῖα τὴν αὐγὴν ἀγγέλλουν κελαδοῦντα,
Κ' εὑρίσκουσιν αὐτοφυῆ στρωμνὴν ἐπὶ τῶν θάμνων
Οἱ χωρικοί, μὴ τρέμοντες θηρί' ἀνθρωποφάγα.
Πλὴν φεῦ! αἱ γλαῦκες κρώζουσι τὴν σήμερον ἐκεῖσε,
"Ενθα τὸ πάλαι μέγισται ὑπῆρχον πολιτεῖαι.
Ἡ Κόρινθος καὶ ἡ Χαλκὶς, αἱ δύω συνενοῦσαι
Θαλάσσας καὶ ξηρὰς ὁμοῦ, δὲν ἐκθαμβοῦσι πλέον
Τὸ ὄμμα μὲ τὰ πλούτη των, κι' ὁ λύχνος ἀπεσβέσθη
Ὁ φέγγων ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἅπαντα τὸν κόσμον·
Οὐδὲ τὰ ὅπλ' ἀγέρωχοι συγκρούουν Σπαρτιᾶται.»

Οὕτως ὁ ναύτης ἔψαλλε τὸν οἶακα εὐθύνων,
Βαθέως αἰσθανόμενος τὸ ἄλγος τῆς πατρίδος.
Ἀσμένως δὲ κι' ὁ Ἀγγελῆς τὴν εὐκαιρίαν δράττει
Τῶν παρελθόντων του παθῶν ἀφήγησιν νὰ κάμῃ·
Νομίζων δ' ἀνακούφισιν νὰ ξέῃ τὰς πληγάς του,
Μεθ' ἡδονῆς παράδοξα συμβάντα διηγεῖται·
«Γινώσκεις, Τσάρα, πέρυσιν ὁποῖον εἶπες λόγον,

Ὁπότ' ἐμαραινόμεθα οἱ κλέφται ὑπ' ἀργίας·
«Δὲν δύναμαι νὰ σήπωμαι καθήμενος ὡς ὄρνις,
Ἥτις πυρόνει τὰ ὠά, ἕως ἰσχὺν νὰ λάβουν
Τὰ ἔνδοθεν πτηνάρια τὸ κέλυφος νὰ θραύσουν.
Ἀγάδες θέλω εὐτραφεῖς νὰ λάβω αἰχμαλώτους,
Ὅπως μοιράσω τὸν χρυσὸν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀγρότας,
Καὶ δυνηθῶσιν οἱ πτωχοὶ τὸν σπόρον νὰγοράσουν
Καὶ τοὺς χρησίμους εἰς τῆς γῆς τὴν ἐργασίαν βόας.
Κατὰ ξηρὰν καλλίτερα ἐγὼ θὰ ἐπιτύχω·
Σὺ δ' Ἀγγελῆ, τὸ εὔμηκες παρασκευάσας πλοῖον
Καὶ τοὺς τὴν κώπην ἕλκοντας ἀκούραστα συντρόφους,
Τὴν δόξαν ζήτει τὰς ὑγρὰς ἐκτάσεις διασχίζων.»
Εἶπες, κι' εὐθὺς ἐνήργησα τὸν λόγον σου προθύμως·
Εὐμήκη δ' ἐξωπλίσαμεν ταχέως τρία πλοῖα,
Κ' εἰκοσιπέντ' εἰς ἕκαστον ἐπέβημεν ἀνδρεῖοι.
Τὸν πόντον δ' ἐλευκαίνομεν γοργὰ κωπηλατοῦντες,
Εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κελευστοῦ ἐγείροντες τὸ σῶμα,
Ὅπως μὲ δύναμιν πολλὴν τὴν θάλασσαν ὠθῶμεν.
Τριβόμεναι δ' εἰς τοὺς σκαλμοὺς αἱ ἐπιμήκεις κῶπαι
Ἐκρότουν, καὶ μετὰ ῥυθμοῦ εἰς τὰς ἀκτὰς ἀντήχουν,
Ὁπότε πλοῖον μ' ἐρυθρὰν σημαίαν ἐπεφάνη.
Λαβὼν δὲ δίοπτρον ἐγὼ κυττάζω ἐκ τῆς πρῴρας·
Καὶ μετ' ὀλίγον ἐμμανὴς ὑπὸ χαρᾶς φωνάζω·
Ὦ σύντροφοι, πολὺ καλὰ τὸ βλέπω . . . τὸ γνωρίζω . . .
Ἐμπορικὸν Αὐστριακὸν, ἀνῆκον εἰς τὸ κράτος,
Ὅπερ αἰσχρῶς κατέδωκε τὸν Ῥῆγαν εἰς τοὺς Τούρκους.
Ταχύτερον ἐλαύνετε, ἡ ἄγρα μὴ μᾶς φύγῃ·
Ὁπόταν δ' ἔλθωμεν ἐγγὺς, κρατεῖτε δέκα μόνον
Τὰς κώπας· οἱ δ' ἐπίλοιποι ζωσμένοι τὰς πιστόλας
Τὸ βροντερὸν τρομπώνιον κομίζετ' εἰς τὰς χεῖρας,
Κ' εἰς τοὺς ὀδόντας ἔχετε τακονισμένα ξίφη.»
Εἶπε, κραυγὴν δ' ἀνέπεμψαν χαρᾶς οἱ ναυτικοί μας,
Κ' οἱ δεξιοὶ διεύθυναν πηδαλιοῦχοι οὕτω,
Ὥστ' ἤλθομεν διὰ μιᾶς εἰς τὰ πλευρὰ τῶν Φράγκων.

Καὶ «στῆτ' ! » ἀνεβοήσαμεν· «ταχέως τὰ ἱστία
Συστείλατε, ἀκίνητον τὸ πλοῖόν σας νὰ μείνῃ.»
Τὰς κάμακας δὲ ῥίψαντες, μ' ἰσχὺν συνεκρατοῦμεν
Τὰ πλοῖά μας εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἐναντίου σκάφους·
Κι' εὐθὺς εἰς τὸ κατάστρωμα μ' ἓν πήδημα πηδῶμεν
Τριάκοντα τῶν ὁπλιτῶν, προστάσσοντες τοὺς Φράγκους
Νὰ δώσουν ὅσα χρήματα καὶ πράγματα κομίζουν.
Θάρρος δ' ἐκεῖνοι κατ' ἀρχὰς ἠθέλησαν νὰ δείξουν,
Καί τις αὐτῶν ἐπέθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸ ξίφος·
Πλὴν τότ' ἀντήχησε δεινὸν τρομπώνιον ἐνέχον
Ζεῦγος σφαιρῶν μὲ δυνατὸν συνδεδεμένον σύρμα·
Κι' ἀπέκοψε τὸν ἄνθρωπον ἐξαπλωθὲν τὸ σύρμα,
Ὡς κόπτει φύλλον τρυφερὸν κοπὶς ἀκονισμένη.
Ὠχροὶ δὲ τώρα οἱ λοιποὶ κατέθηκαν τὰ ὅπλα,
Κι' ὁ πλοίαρχος μ' ἐκάλεσε νὰ μοῦ μετρήσῃ πάντα,
Ὁπόσα εἶχε χρήματα· τὸ φῶς μου δ' ἐθαμβώθη
Ἐκ τῆς πληθύος τοῦ χρυσοῦ, τοῦ λάμποντος ἀργύρου·
Καὶ παρευθὺς ἐφόρτωσαν οἱ σύντροφοι τὰ πλοῖα
Μ' ἐνδύματα πολύτιμα καὶ σκεύη τῆς τραπέζης,
Καθίσματα κι' ἀρώματα τῆς Ἰνδικῆς εὐώδη.
Ἀφοῦ δὲ τὰ πλοιάρια οὐδὲν ἐχώρουν πλέον,
Κι' ἐχόρτασαν οἱ ναῦταί μας, τοὺς νεύομεν ὅτ' εἶχον
Τὴν ἄδειαν νὰνοίξωσι τοῦ πλοίου τὰ ἱστία.
Ἡμεῖς δ' ἀπεμακρύνθημεν ἐλαύνοντες προθύμως,
Κι' ἠκούσαμεν τὸν πλοίαρχον μεγάλως νὰ φωνάζῃ·
Ὡς δέ τις τῶν συντρόφων μας ἐξήγησε γνωρίζων
Ὀλίγον τὴν Ἰταλικὴν, μεγάλως ἐκαυχᾶτο,
Ὅτι ἂν ἄλλοτ' ἤθελε κουρσάρους ἀπαντήσει,
Συντρίμματα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἤθελε κάμει.
Ἡμεῖς δ' ἀνεκαγχάσαμεν ἰδόντες πόσον ἦτο
Δειλὸς, ὁπότε πρὸ μικροῦ ὡσφράνθη τὴν πυρῖτιν.
Κατόπιν δὲ τὴν θάλασσαν οἱ σύντροφοι προτείνουν
Νἀφήσωμεν, κ' εἰς τὴν ξηρὰν νὰ δέσωμεν τὰ πλοῖα.
Τοιαῦτα δ' εἶπε ναύτης τις πρεσβύτερος τῶν ἄλλων·

« «Βαρέθηκα τὰ νῶτά μου τὰ κύματα νὰ βρέχουν,
Τὴν νύκτα δὲ παντάπασι σχεδὸν νὰ μὴ κοιμῶμαι,
Τρομάζων μήπως λαίλαψ τις ἐπέλθῃ αἰφνιδίως·
Τὴν κώπην ἀδιάλειπτα ἰδρόνων νὰ ἐλαύνω,
Κι' οὐχὶ σπανίως σκώληκας τὸ ὕδωρ μου νὰ ἔχῃ.
Δηλοῦν δ' ἀρκούντως τῶν χειρῶν καὶ τῶν μηρῶν οἱ ῥόζοι,
Ὁποίους ἐδοκίμασα μέχρι τοῦ νῦν ἀγῶνας.
Πλησίον τῆς ἑστίας μου μετὰ τῶν τέκνων θέλω
Ἡσύχως τῶν λαφύρων μου τὸν πλοῦτον νἀπολαύσω.»
Εἶπε τοιαῦτ' ὁ γηραιός· πλὴν ἡ θερμὴ νεότης
Δὲν ἤθελε τοὺς σώφρονας αὐτοῦ νἀκούσῃ λόγους·
Καὶ τοὐναντίον ἔγειναν ὡς δέλεαρ ἐκεῖνα
Τὰ λάφυρα, πρὸς ὄλεθρον ἑλκύσαντα τοὺς ναύτας.
Ὀλίγη δ' ἔρις κατ' ἀρχὰς συνέβη· πλὴν κατόπιν
Λογομαχία ζωηρὰ ἐξήφθη, καὶ ὁ δαίμων
Τῆς διχονοίας ἔφερε τὸν χωρισμὸν τῶν πλοίων.
Κι' ὁπόσοι μὲν ἐπείσθησαν εἰς τοὺς φρονίμους λόγους
Τοῦ γέροντος, ἀπέπλευσαν τὸ ἓν λαβόντες πλοῖον·
Κ' εἰς τὴν ξηρὰν ἐπάτησαν ἀσμένως μετ' ὀλίγον.
Οἱ δὲ λοιποὶ τὸ πέλαγος καὶ πάλιν ἐζητοῦμεν·
Πρὸς δὲ τὴν πρῷραν ἔπαιζον τὰ κύματα μὲ φλοῖσβον
Καὶ μόλις ἐρρυτίδονεν αὔρα ψυχρὰ τὸ ὕδωρ,
Ὁπότε τῶν συντρόφων τις ἐφώνησε στενάξας·
« «Φεῦ! δὲν μ' ἀρέσκει παντελῶς ἡ ὄψις τοῦ Ὀλύμπου·
Τὰς ὑψηλάς του κορυφὰς νεφέλαι μαῦραι κρύπτουν,
Καὶ τρέμω μήπως θύελλα σφοδρὰ μᾶς καταλάβῃ.» »
Τὸν λόγον δὲν ἐπρόφθασεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ,
Ὁπότ' ἀνέμου συριγμὸς σφοδρὸς εἰς τὰ σχοινία
Ἀντήχησε, κι' ἀπώθησε τὴν ναῦν μὲ τόσην βίαν,
Ὥστ' ὕπτιοι ἐπέσαμεν ἀφέντες τὰ κωπία·
Ὡς ὄρη δ' ἐκυλίοντο τὰ κύματα, καὶ πλῆρες
Καπνοῦ πυκνοῦ τὸ πέλαγος ἐνόμιζες πῶς ἦτο·
Ὡς ὄφεις δ' εἰς τὴν θάλασσαν παντοῦ τὴν ὁμιχλώδη
Ἐπέτων οἱ λευκοὶ ἀτμοί· κι' ἀνήρχετο τὸ πλοῖον

Μετέωρον ἡ ἔπιπτε βαθέως εἰς ἀβύσσους·
Κατήντησαν δὲ ἄχρηστοι ὁλοτελῶς αἱ κῶπαι,
Διόλου μὴ προφθάνουσαι τὰ κύματα νὰ πλήξουν.
Ἐξαίφνης δὲ τὸν ἥλιον ἐσκέπασαν νεφέλαι,
Καὶ μαύρη νὺξ κατήντησεν ἡ πρὶν λαμπρὰ ἡμέρα·
Ἓν νέφος δ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέβη, καὶ τὸ ὕδωρ
Τὸ πέριξ ἀπερρόφησεν, ὥστε σχεδὸν ἐφάνη
Τοῦ πόντου ὁ βαθὺς πυθμὴν, καὶ βάραθρον ἠνοίχθη·
Συνῆψε δὲ τὴν θάλασσαν μὲ τοὐρανοῦ τὸ ὕψος
Στήλη μακρὰ ἐξ ὕδατος· αὐτὴ δὲ στρεφομένη
Ταχέως, ὅπως στρέφονται αἱ πτέρυγες τοῦ μύλου,
Κατέπιεν εἰς τὴν στιγμὴν τὸ ἓν τῶν δύω πλοίων,
Ὅπερ πλησίον ἔτυχε νὰ εὑρεθῇ τῆς στήλης.
Ἡμᾶς δ' ὁ τὸ πηδάλιον κρατῶν ἐπιδεξίως
Στροφὴν ποιήσας ἔσωσεν· ἀλλ' εἴθε νὰ μὴν εἶχε
Ποτὲ τὸν οἶακα καλῶς εὐθύνει μὲ τὴν χεῖρα.
Καθότι μόλις κλαίοντες τοὺς δυστυχεῖς συντρόφους
Προσεπαθοῦμεν ζωηρὰ νὰ ἕλκωμεν τὰς κώπας,
Καὶ δὶς ἡ μαύρη θύελλα ἐπέτεινε τὸ μένος·
Οὐδ' ἦτο πλέον δυνατὸν τὰς κώπας νὰ κρατῶμεν·
Ἀλλ' ὅπως ἠδυνήθημεν, ἐφράξαμεν τὸ κοῖλον
Τοῦ πλοίου, κ' ἐκαρφώσαμεν τὸ σκέπασμα, τὰς τρύπας
Ἁπάσας κλείσαντες καλῶς· ἀφέθη δὲ τὸ σκάφος
Νὰ φέρεται, ὅπως αὐτὸ τὰ κύματα ἐπώθουν·
Οἱ ναῦται δὲ πολὺ σφικτὰ τὰ πέριξ ἐκρατοῦμεν,
Μὴ τῶν κυμάτων ἡ ὁρμὴ ἐκτὸς μᾶς παρασύρῃ.
Ἐξαίφνης δὲ λάμψις μικρὰ εἰς τὸν ἱστὸν ἐφάνη,
Καὶ φῶς μετέπειτα δεινὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς θαμβόνει·
Κρότος δ' ἠχεῖ τεράστιος, κι' ὑπὸ τοῦ τρόμου πάντες
Χαμαὶ πρηνεῖς ἐπέσαμεν· μόλις δ' ἀργὰ τὰς χεῖρας
Ὀλίγον ἀνυψώσαμεν ἀλλήλους ἐρωτῶντες,
Ἂν ζῶντες ἤμεθ' ἢ νεκροί· ὁπότε δ' ἐπ' ὀλίγον
Ἐπράϋνε τὴν λύσσαν του τὸ φοβερὸν στοιχεῖον,
Ἠγέρθη τῶν συντρόφων τις περίεργος νὰ ἴδῃ

Τί βλάβην ἔπαθ' ὁ ἱστός· καθ' ὅλον δὲ τὸ μῆκος
Ὡς καπνοσύριγγα μακρὰν τὸν εὗρε τρυπημένον,
Λευκὸν δὲ ὡς ὁ ἄργυρος ἓν σίδηρον στηρίζον
Τὴν βάσιν τούτου στερεῶς. Ἠλπίσαμεν δὲ τέλος,
Ὅτι παρῆλθ' ὁ κίνδυνος ὁ μέγας, ὅτε νέας
Νεφέλας εἴδομεν πυκνὰς ἀπαύστως προβαινούσας.
Ὡς ὄρη δ' ἐκυλίοντο τὰ κύματα καὶ πάλιν,
Ὁπότε κ ρ ὰ ἦχος φρικτὸς τὰ μέλη μας παγόνει·
Εἰς ἀποκρήμνους ἔπεσε τὸ πλοῖόν μας σκοπέλους,
Καὶ πάραυτ' ὡς ὑέλινον ποτήριον ἐρράγη.
Τότε δ' ἐγὼ ἀνέκραξα· «εἰς τὴν ἀκτὴν ταχέως
Πηδήσατε»· καὶ παρευθὺς πηδῶσιν ἔξω πάντες·
Μὲ τὰς παλάμας δὲ σφικτὰ ἐπίασαν τὸν βράχον,
Φοβούμενοι τὰ κύματα, νὰ μὴ τοὺς παρασύρουν.
Ὁπότε δὲ μετὰ μικρὸν κοχλάζον ἀπεσύρθη
Τὸ ὕδωρ, ὡς οἱ βάτραχοι πηδῶμεν περαιτέρω·
Κ' εἰς τὴν στιγμὴν εὑρέθημεν ἐπὶ ξηρᾶς ἀμμώδους.

Ἀλλ' ἤδη πάντες εἴμεθα βρεγμένοι, κ' ἐκ τοῦ ψύχους
Ἐτρέμομεν, ὡς τρέμουσιν οἱ κύνες τὸν χειμῶνα·
Εἰς σπήλαιον δ' εἰσήλθομεν· κ' ἐδῶ κατ' εὐτυχίαν
Ἀκάνθας εὕρομεν ξηρὰς καὶ ξύλα σωρευμένα.
Εἰς ἴσκαν δὲ πυρόλιθον εἷς τῶν συντρόφων πλήξας,
Ὃν εἶχεν εἰς τὴν ζώνην του βαθέως κατακρύψει,
Κατώρθωσε πυρὰν μικρὰν ἐν τάχει νὰ ποιήσῃ.
Κ' ἐνταῦθ' ἐθερμαινόμεθα ἐκθέτοντες ἀσμένως
Πῶς ἕκαστος κατώρθωσε τὸν κίνδυνον νὰ φύγῃ,
Ὁπόταν ἄγριος ἀνὴρ ἐγγὺς ἡμῶν καθίζῃ
Ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ δασείας ἔχων τρίχας.
Τὸ πῦρ δὲ μὲ τὰς χεῖράς του τὰς μαύρας συνδαυλίζων,
Τοὺς φοβεροὺς του δ' ὀφθαλμοὺς μὲ βίαν περιστρέφων,
Βραγχνὴν ἐξέβαλε φωνὴν, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Τὸν Ἰησοῦν ἐρράπισα, κι' αὐτὸς μὲ κατηράσθη
Νεκρὸς οὐδέποτ' εἰς τὴν γῆν νὰ εὕρω ἡσυχίαν·

Πλανῶμαι δ' ἀφ' ἑνὸς κρημνοῦ εἰς ἄλλον, καὶ τρομάζω
Τοὺς ναύτας, ὅταν λαίλαπες εἰς τὴν ξηρὰν τοὺς ῥίψουν,
"Εως νὰ φθάσ' ἡ τοῦ Χριστοῦ δευτέρα παρουσία,
Καὶ τότε μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων θὰ μὲ κρίνῃ".
Τότε δ' ἐπάγωσαν ἡμῶν τὰ μέλη ἐκ τῆς φρίκης·
Σφοδρὰν δ' ἐκβάλλομεν κραυγὴν ποιοῦντες τὸν σταυρόν μας,
Κ' εἰς τὴν στιγμὴν τὸ φάντασμα ἐκεῖνο ἠφανίσθη.
Πλὴν ἄλλα μᾶς ἐπρόσμενον μαρτύρια κατόπιν·
"Αρτον οὐδόλως εἴχομεν καὶ μόνον κάπου χόρτα
Ἐφύοντο ἀνεπαρκῆ καὶ ἁλμυρὰ τὴν γεῦσιν·
Νὰ πίωμεν δὲ θάλασσαν ἀδύνατον ὑπῆρξε.
Οὐδ' ἦτο παντελῶς ἐλπὶς πλοῖον ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ·
Καθόσον ὅταν ἄμπωτις ἀπέσυρε τὸ ὕδωρ,
Ὑφάλους διεκρίνομεν τὴν νῆσον κυκλονούσας,
Καὶ πέριξ σκόπελοι πολλοὶ τὴν ἔφραττον ὡς τοῖχοι,
Μακρὰν ἀποδιώκοντες τὸν ἔμπειρον πρῳρέα.
Οὕτω δὲ τότ' εἷς σύντροφος μᾶς εἶπε θαρραλέος·
«Ἐνταῦθα θἀποθάνωμεν, ὦ φίλοι, ἐκ τῆς πείνης·
Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται, μακρὰν ὡραῖον διακρίνω
Αἰγιαλὸν κατάφυτον, κρυμμένον εἰς ὁμίχλην.
Ἔχω βραχίονας πολὺ μυώδεις κι' ἠσκημένους·
Θὰ πέσω εἰς τὴν θάλασσαν ὀλόγυμνος, καὶ μόνον
Θὰ φέρω ἐπὶ κεφαλῆς τὸ μελανὸν βρακίον,
"Οπως καλύψω τὴν αἰδῶ, ἀφοῦ τὴν γῆν πατήσω.
Μὲ πλοῖον δὲ μετέπειτα θὰ ἔλθω νὰ σᾶς σώσω.»
Εἶπε, καὶ πάντες κλαίοντες αὐτὸν εὐχαριστοῦμεν
Θαυμάζοντες τὴν ἄτρομον καὶ τολμηρὰν ψυχήν του.
Ἐκδύθη δ' ὁ κολυμβητὴς συγχώρησιν ζητήσας·
Ἀδιαλείπτως δὲ κινῶν τὰς ἰσχυράς του χεῖρας
Ἐδίωκε τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀφροὺς τοῦ πόντου,
Καὶ τάχιον τῶν ἐλαφρῶν δελφίνων ἐκολύμβα.
Ἡμεῖς δὲ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτὸν ἠκολουθοῦμεν,
Κ' ἐπάλλετο παλμοὺς σφοδροὺς τὸ στῆθός μας, ὁπότον
Ἐτύχαινεν εἰς κοίλωμα νὰ καλυφθῇ κυμάτων·

Ὑπὸ χαρᾶς δ' ὡς νήπια παιδία ἐσκιρτῶμεν,
Ὁσάκις πάλιν φανερὰ 'ς τὰ κύματα ἐπήδα.
Πλὴν τέλος τὸν ἐχάσαμεν ὁλοτελῶς, καὶ τότε
Τοὺς πάντας ἐπεσκίασε κατήφεια θανάτου.
Ὡς δ' ἔμαθον μετέπειτα, τὸν εἶχε γραῦς τις ἴδει,
Κ' ἐτρόμαξεν ἡ δυστυχὴς, νομίσασα πῶς ἦτο
Ἐπιβλαβές τι φάντασμα μὲ κεφαλὴν μεγάλην·
Κ' εἰς τὸ χωρίον ἔδραμε, τὸ κείμενον πλησίον,
Περιδεὴς τὴν εἴδησιν ἐκείνην νἀναγγείλῃ.
Ὑπώπτευσαν δ' οἱ χωρικοὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ταχέως
Εἰς τὴν ἀκτὴν κατέβησαν τὸν ἄνθρωπον νὰ σώσουν.
Αλλ' ἦτο φεῦ! πολὺ ἀργά, διότι τεθνεῶτα
Τὸν εἶχ' εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἡ θάλασσα ἐκβάλει.

Οὕτω ματαίως ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἀπωλέσθη,
Μὴ δυνηθεὶς παντάπασιν ἡμᾶς νὰ ὠφελήσῃ·
Οὐδ' ἔμελλε τὴν τύχην μας κατόπιν νὰ φθονήσῃ.
Τὰ χόρτα κατεφάγομεν ὁλοτελῶς, καὶ πλέον
Οὐδόλως εἴχομεν τροφήν· ἐβλέπομεν δ' ἀλλήλους
Ὑπὸ τῆς πείνης μελανούς· βαθέως δ' εἰς τὰς κόγχας
Οἱ ἄψυχοι μας ὀφθαλμοὶ ὑπῆρχον βυθισμένοι.
Ἡ δίψα δὲ μᾶς ἔφερε λύσσαν δεινὴν, καὶ δέκα
Ἐκ τῶν συντρόφων ἔπεσαν καὶ πάλιν εἰς τὸ κῦμα,
Μὴ θέλοντες εἰς τὴν ξηρὰν μὲ πόνους νὰ χαθῶσιν.
Πλὴν μάτην· τούτους ἔφαγε τἀχόρταγον στοιχεῖον,
Πρὶν εἰς τὴν γῆν ἀπέναντι προφθάσουν νὰ πατήσουν·
Οἱ δὲ λοιποὶ ἀφροὺς λευκοὺς κατέκειντο φυσῶντες,
Ἕως ἐνέκρωσε κι' αὐτοὺς ὁ καύσων τῆς ἡμέρας.
Μόνος δ' ἐγὼ σκιὰ φρικτὴ κι' ἀγρία ὡς βρυκόλαξ
Εἰς τοὺς σκοπέλους ἔμενον τῆς νήσου, ὅτε εἶδον
Πλησίον διερχόμενον ἱστιοφόρον πλοῖον.
Κλάδον μακρὸν ἀπέκοψα ταχέως, καὶ μ' ἐκεῖνον
Σημεῖα ἔκαμα πολλά· ἐννόησαν δ' οἱ ναῦται,
Κ' ἐλθόντες μὲ παρέλαβον· πλὴν λέξιν νὰ προφέρω

Δὲν εἶχα τότε δύναμιν· σαρκῶν δ' αἱ παρειαί μου
Ἦσαν γυμναὶ κ' ἐσώζετο τὼχρόν μου δέρμα μόνον·
Διὰ νευμάτων δ' ἔδωσα νὰ ἐννοήσουν ὅτι
Ἐπείνων· πεῖραν δ' ἔχοντες ἐκεῖνοι τῶν τοιούτων
Ἄρτου μικρὸν τεμάχιον μ' ἐπρόσφερον τὸ πρῶτον·
Ὀλίγῳ περισσότερον μετέπειτα· καὶ πάλιν
Κατόπιν περισσότερον· διότι δὲν θὰ ἔζων,
Ἂν παρευθὺς μὲ ἄφινον νὰ φάγω κατὰ κόρον.

Οὕτως ἐσώθην, κι' ὥμοσα νὰ μὴ πατήσω πλέον
Τὸν πόδα εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ τοιοῦτον πάθος.
Τυχαίως δ' εἰς πνευματικὸν τὸ πρᾶγμα διηγήθην,
Κ' ἐκεῖνος μ' εἶπε· «βέβαια πολλὰς θὰ ἔχῃς, τέκνον,
Τὰς ἁμαρτίας, κι' ὁ Χριστὸς σ' ἀφῆκε διὰ τοῦτο
Νὰ ζήσῃς, ἕως ἄφεσιν τῆς ἀνομίας λάβῃς·
Σὲ συμβουλεύω μοναχὸς νὰ γείνῃς τώρα πλέον.»
Προθύμως δ' εἰς τὸν σεβαστὸν ὑπήκουσα πρεσβύτην
Τὸν κόσμον ἤδη βαρυνθείς, τοὺς μόχθους τῶν κουρσάρων·
Κι' ὡς βλέπεις, μαύρην μοναχοῦ ἐφόρεσα κουκούλαν·
Πρὸς τ' Ἅγιον δ' ἐσκόπευα νὰ διαπλεύσω Ὄρος,
Ὁπότε σ' εἶδον καὶ τὸν πρὶν εὐδαίμονά μου βίον
Ἀσμένως ἀνεπόλησα· νὰ σ' εἴπω δὲ τὰ πάντα
Ἐπιθυμία μ' ἔλαβε· καὶ ἅπαξ κἂν εἰσέτι
Ὡς κλέφτης ὅπλον βροντερὸν ἐπ' ὤμων νὰ κομίσω.
Τὰ χρέη δὲ τοῦ μοναχοῦ μετέπειτα θὰ κάμω.»

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΙΘ'.

Οὕτως ὁ τάλας Ἀγγελῆς τὸ πάθος διηγήθη·
Βαθέως δὲ συγκινηθεὶς κατέπαυσε τὸν λόγον,
Καὶ δάκρυα κατέβρεξαν τὰς παρειάς του μαῦρα.
Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἡρώων ἡ καρδία
Συνεκινήθη, κ' ἔγειναν ὑγρὰ τὰ ὄμματά των·
Ἐκ βάθους δὲ στενάζουσι, καὶ λέγουν ἡ Παρθένος
Νὰ μᾶς φυλάξῃ! τίς ἡμῶν τὸ μέλλον του γινώσκει;

Ἐν τούτοις δὲ τὸ πλοῖόν των ἀδιαλείπτως τρέχον
Κατέπλευσ' εἰς τὸν ἀσφαλῆ λιμένα τῆς Σκιάθου,
Ὃν ἔμπροσθεν νησίδρια, σποράδην τεθειμένα,
Ἀκύμαντον ἀείποτε ὡς λίμνην καθιστῶσι
Κωλύοντα τὸν ἔξωθεν ἐπιπηδῶντα πόντον.
Πρὸς νότον δ' ἔχει ὁ λιμὴν νησίδριον βραχῶδες,
Ἔνθα στρογγύλον φρούριον τῶν Ἐνετῶν ὑπῆρχεν.
Ἐνταῦθα προσορμίζονται· ταχέως δ' ἀποβαίνουν,
Κ' ἐντὸς οὐδένα βάρβαρον εὑρόντες, ἀνυψόνουν
Τὸν Ἅγιον Γεώργιον, τοῦ ἔθνους τὴν σημαίαν.
Μετὰ χαρᾶς δ' οἱ κάτοικοι προσέδραμον τῆς νήσου
Νὰ ἴδουν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸ ἔνδοξον σημεῖον.
Πρῶτος δὲ πάντων ὁ Σταθᾶς, ὁ ἀκουσμένος κλέφτης,
Μὲ τὸ τρομπώνιον αὐτοῦ τοὺς ναύτας χαιρετίζει,
Κι' ὁμοίαν εἰς τὸ πλοῖόν του σημαίαν ἀνυψόνει.

Τὰ μέλανα δ' ἱστία του ἐκπληκτικὴν ποιοῦσι
Ἀντίθεσιν πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐν τῇ σημαίᾳ χρῶμα,
Καὶ τοὺς συντρόφους του χαρᾶς πληροῦν ἐνθουσιώδους.

Ἀφοῦ δ' εἰς τὸ νησίδριον τὰς ἁρμοδίους θέσεις
Κατέλαβον, κι' Ὀθωμανὸν δὲν ἔβλεπον κανένα,
Ἐκβαίνουν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς εἰς τὴν μεγάλην νῆσον,
Ἔνθ' ἔκειτο μικρὸς ναὸς τάγίου Γεωργίου.
Ἐνταῦθα δ' οἱ Σκιάθιοι ὁμοίως εἶχον στήσει
Σημαίαν εἰκονίζουσαν τὸν ἅγιον ἱππέα·
Κι' ἀνυπομόνως μ' ἀνοικτὰς προσμένουσιν ἀγκάλας
Νἀποδεχθοῦν τοὺς ἥρωας, τοῦ ἔθνους τοὺς προμάχους.

Πρῶτος δ' ὁ Λιῶλος, προσφιλὴς ἑταῖρος τοῦ Βλαχάβα,
Ἐπὶ τῆς γῆς ἐπήδησε· καὶ μετ' αὐτὸν ἀπέβη
Ὁ φέρων ὅπλον μέγιστον Ὀλύμπιος Ζαχείλας.
Τὰς χεῖρας δ' ἔσφιξαν αὐτῶν οἱ δύω Μπαλαλαῖοι
Κι' ὁ Σάββας, οἱ ὁπλαρχηγοὶ τῶν Σκιαθίων τότε·
Καὶ φέρων πετραχήλιον ὁλόχρυσον προέβη
Ὁ ἱερεύς, τὸν ἀρχηγὸν ποθῶν νὰ εὐλογήσῃ.
Τὴν χεῖρα δὲ τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Πλάστου ἀντισπάσθη
Ὁ ἥρως, καὶ συγκινηθεὶς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
α'Ἐὰν δακρύων μ' ἔβρεξε τὰς παρειὰς πλημμύρα,
Παράδοξον, ὁμογενεῖς, μὴ σᾶς φανῇ διόλου.
Εἶχε κ' ἐμοῦ ἡ δεξιὰ σταυρὸν ἄλλοτε φέρει,
Κ' ἐκόσμησε τὸ στῆθός μου ἐσθὴς τῆς ἐκκλησίας,
Μὲ σέβας δὲ οἱ χωρικοὶ μ' ἐκάλουν Παππαθύμιον,
Ὡς ἔτι νῦν ὑποδηλοῖ τὸ γένειον κι' ἡ κόμη.
Ἀλλ' ὅμως ἔχομεν ἡμεῖς ἐκεῖ πολλοὺς τοὺς Τούρκους,
Οὓς εὐτυχῶς παντάπασι δὲν εἴδομεν ἐνταῦθα.
Βεβαίως δὲ θἀκούσατε πολλάκις ποίας πράττουν
Τὰς βεβηλώσεις, τοῦ Χριστοῦ ὑβρίζοντες τὴν πίστιν.
Αὐτὰ μηδόλως δυνηθεὶς ἐγὼ νὰ ὑποφέρω,
Τοῦ Γεδεὼν τὴν ἰσχυρὰν περιεζώσθην σπάθην,

Καὶ μαχητὰς συνήθροισα τοὺς Τούρκους νὰ διώξω.
Ἀλλ' ὅμως μᾶς κατέβαλεν ὁ μέγας ἀριθμός των,
Κ' ἐνταῦθα καταφεύγομεν ἀσφάλειαν ζητοῦντες,
Ἕως ἡ ἄνοιξις καλῶς νὰ λύσῃ τὰς χιόνας·
Καὶ τότε μὲ τοὺς ὀρεινοὺς τοῦ Πίνδου καὶ Ὀλύμπου
Σημαίαν θἀνυψώσωμεν μεγάλης ἀνταρσίας,
Ἧς ἀρχηγὸς ὁ ἔνδοξος ὑπάρχει Κατσαντώνης·
Μᾶς βοηθεῖ δ' ὁ κραταιὸς μονάρχης τῆς Γαλλίας
Πέμπων πυρίτιδ' ἄφθονον καὶ τῆς Εὐρώπης ὅπλα.
Φιλοξενήσατε ἡμᾶς, δότε τροφὴν καὶ στέγην·
Ὁπόταν δὲ μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν τοὺς Τούρκους
Διώξωμεν, καὶ συστηθῇ τὸ κράτος τῶν Ἑλλήνων,
Τὴν Σκίαθον θέλ' ἡ πατρὶς γενναίως ἀνταμείψει.»
Εἶπε, κι' ἀπήντησ' εἰς αὐτὸν ὁ Σκιαθίτης Σάββας·
«Ἡμεῖς, τὸ ξεύρει ὁ Θεὸς, μὲ πόσην προθυμίαν
Ἐνταῦθα σᾶς δεχόμεθα· τὸ βλέπετε καὶ μόνοι,
Μὲ πόσην ὁ λαὸς χαρὰν σᾶς εἶδε νἀποβῆτε.
Ὅμως ἀσφάλειαν ἐδῶ ἂν ἔχετ' ἀγνοοῦμεν·
Καθότι ἔρχεται συχνὰ ὁ στόλος τῶν βαρβάρων,
Κι' ὁ μέγας Καπετὰν πασσᾶς, τοὺς φόρους νὰ συνάξῃ.
Φέρει δὲ πλῆθος μαχητῶν, καὶ θέλει σᾶς προσβάλει
Ἐξάπαντος, ἐὰν ἐδῶ κλεισμένους σᾶς νοήσῃ.
Ὅθεν ἀκούσατε καλῶς τί συμβουλὴν σᾶς δίδω,
Ἤδη καὶ πρότερον ἰδὼν παρόμοια συμβάντα·
Τὸ πλοῖόν μου καὶ τοῦ Σταθᾶ ἐνταῦθ' ἂς ἀπομείνῃ
Εἰς τὸν λιμένα, καὶ πρωρεὺς αὐτοῦ ἐγὼ θὰ γείνω,
Καθὸ γινώσκων κάλλιστα τῆς νήσου τὰς ὑφάλους·
Πλησίον δὲ τῆς πόλεως τῆς βόρεια κειμένης,
Εἰς βράχον, ὅστις ὀργυιὰς σχεδὸν πεντακοσίας
Ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ὑψοῖ τὴν μαύρην κορυφήν του,
Εἶν' ὅρμος, ὃν ὁλοτελῶς οἱ Τοῦρκοι δὲν γνωρίζουν.
Φέρετ' ἐκεῖ τὸ πλοῖόν σου, προσέτι δ' ἄλλα δύο,
Ἅτινα θέλομεν ἡμεῖς προθύμως σᾶς χαρίσει·
Εἰς ταῦτα τρύπαν κάμετε, κι' οὕτω βυθίσατέ τα.

Ἐγκαίρως δ' ἔπειτα ἐγὼ τὸν τρόπον θὰ σᾶς δείξω,
Καθ' ὃν μ' αὐτὰ θὰ φύγετε, ἂν αἴφνης σᾶς κυκλώσουν.»
Εἶπεν ὁ Σάββας ἀγαπῶν εἰλικρινῶς τοὺς κλέφτας,
Κ' ἐνόησε τὸ συνετὸν τοῦ λόγου ὁ Βλαχάβας·
Ματαίως δ' ἤθελον τινὲς νὰ δείξουν ὅτι φόβον
Διόλου δὲν αἰσθάνονται, φυγὴν δὲν μελετῶσι.
Τὸ περιφίλαυτον αὐτῶν ὁ μετριόφρων ἥρως
Συνέστειλε, κι' ἀνωφελῶς δὲν θέλει νἀφανίσῃ
Τοὺς μαχητὰς τοὺς μέλλοντας ἀλλοῦ νὰ χρησιμεύσουν.
Ὅθεν τὴν χεῖρα ἔσφιξε τοῦ Σάββα εὐγνωμόνως
Παρακαλῶν τὸ πλοῖόν του νὰ στείλῃ πρὸς τὸν ὅρμον,
Κι' ὁμοίως δύο ἕτερα νὰ συμβυθίσῃ πλοῖα.
Τοὺς δὲ πολεμιστὰς αὐτοῦ ταχέως προμαχῶνας
Προστάττει νὰ ποιήσωσι μὲ λίθους καὶ μὲ δένδρα.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ δὲν ἔλαθε τοὺς Τούρκους
Ὅτι μεγάλην οἱ Γραικοὶ θὰ κάμουν ἀνταρσίαν·
Εἰς τὸ διβάνιον δ' αὐτὸ ἀνέβη τοῦ Σουλτάνου
Ἡ εἴδησις· καὶ παρευθὺς καλεῖ τοὺς μεγιστᾶνας
Ὁ Παδισὰχ διάσκεψιν νὰ κάμουν περὶ τούτου.
Ἐπὶ σοφάδων δ' ἅπαντες καθίζουν, καὶ προσμένουν
Ἐντείνοντες τὰ ὦτά των τί μέλλουσι νἀκούσουν.
Τὸν λόγον δ' οὕτως ἤρχισεν ὁ ἀλαζὼν δυνάστης·
«Ὁπόσην ἐπιείκειαν ἐπέδειξα πολλάκις
Πρὸς τοὺς ραγιάδες, σεῖς καλῶς γινώσκετ' ὑπὲρ πάντας·
Καθότι δὲν ἠθέλησε σπανίως ὁ λαός μου
Νὰ βάλῃ μάχαιραν, αὐτοὺς τοὺς κύνας νἀφανίσῃ·
Ὅμως ἐγὼ προτίμησα τὸν Σεχισλὰμ νἀκούσω,
Ὅστις μὲ λόγους συνετοὺς μ' ἀπέδειξεν ὁπόσον
Μοῦ χρησιμεύουν οἱ Γραικοὶ πληρόνοντες χαράτσι.
Καὶ ὅμως εἶν' ἀχάριστον τὸ εὐτελές των γένος,
Καὶ νέαν ἑτοιμάζεται νὰ κάμῃ ἀνταρσίαν·
Διὸ κι' ἡμεῖς ἀμέριμνοι νὰ μένωμεν δὲν πρέπει.
Ἀλλὰ τὸ πῦρ τὸ μόλις φῶς ὀλίγον ἀναφαῖνον

Νὰ πνίξωμεν ὡς τάχιστα μὲ χεῖρα βαρυτάτην·
Διότι ἅμα ὁ καπνὸς πυκνὸς ἀναπηδήσῃ,
Κ' ἡ λάμψις μέχρις οὐρανοῦ τὰς φλόγας ἀναπέμπῃ,
Καὶ ποταμὸς δὲν δύναται νὰ σβέσῃ τὴν ὁρμήν του.
Εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐδῶ ὑψόνομεν σημαίαν
Τῆς Φατουμὲς τὸ ἅγιον βρακίον, κ' εἰς τοὺς ἄλλους
Νομοὺς ὁμοίαν πέμπομεν διαταγὴν, σημαίας
Εἰς τὰ τσαμία πάραυτα κιτρίνας νὰ ὑψώσουν.
Περὶ αὐτὰς δ' ἐθελονταὶ νὰ συναχθοῦν ἐν τάχει,
Νὰ σώσουν τἀπειλούμενον ἐκ τῶν ραγιάδων κράτος.
Προσέτι δὲ τοὺς θησαυροὺς θἀνοίξω τοὺς πατρίους,
Τὸν ζῆλον μὲ τὸ νόμισμα ζητῶν νὰ ἐπιτείνω·
Ὁμοίως δὲ κι' οἱ πανταχοῦ ἂς πράξωσι πασσάδες,
Κρατύνοντες τὸ φρόνημα μὲ τοῦ χρυσοῦ τὸ κέντρον.
Ὁ ὄχλος εἶναι πάντοτε χυδαῖος, καὶ δὲν πρέπει,
Χρημάτων νὰ φειδώμεθα εἰς τὰς κρισίμους ὥρας.»
Εἶπε, καὶ πάντες «πέκεϊ» φωνοῦσι, κ' ἐπινεύουν·
Κινοῦντες δὲ τὰς κεφαλὰς τὸν θαυμασμὸν σημαίνουν,
Ὃν εἶχ' ἡ μεγαλόνοια ἐγείρει τοῦ Σουλτάνου.
Μόνος μὲ σέβας μέγιστον ἠγέρθη ὁ βεζύρης,
Κ' ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ὀλίγα νὰ προσθέσῃ
Εἰς τὰς σοφὰς διαταγὰς τοῦ σεβαστοῦ μονάρχου.
Τοιαῦτα δ' εἶπε κάλλιον τὰ πράγματα γινώσκων·
«Διάδοχε τῶν Καλιφῶν, τῆς οἰκουμένης ἄρχον,
Εἰς σὲ τὸ ξίφος ἔδωκε τῆς Μέκκας ὁ προφήτης,
Τὸν κόσμον ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ νὰ ὑποτάξῃς·
Τὴν σύνεσιν δ' ἐξ οὐρανοῦ λαβὼν ὡραῖον δῶρον,
Τὰ μάλιστα συμφέροντα ἐξέθηκας σκοπίμως.
Ἀλλὰ κ' ἐγὼ καθῆκόν μου νομίζω νὰ προσθέσω
Ὁπόσα ἴσως κάλλιον γινώσκω καταβαίνων
Ἐκεῖ, ἔνθα τὸ ὕψος σου ἀπαξιοῖ νὰ φθάσῃ.
Οὐδὲν θὰ κατορθώσωσιν οἱ κλέφται τῶν ὀρέων,
Ἐὰν δὲν ἔχουν ναυτικὸν, τὴν δύναμιν τοῦ πόντου·
Διότι θάλασσα παντοῦ προσκλύζει τὴν Ἑλλάδα,

Κι' ὁ ἔχων πλοῖα δύναται νὰ τὴν κρατῇ κλεισμένην·
Οὐδεὶς δὲ τόπος σήμερον τοσούτους ἔχει ναύτας,
Ὅσους ἡ Ὕδρα, ἰσχυρὰ εἰς ἄνδρας καὶ εἰς πλούτη.
Ἐκεῖ δὲ βέην ἔχομεν ἡμεῖς διωρισμένον
Ἄνδρα σπουδαῖον, ἔχοντα τὴν κρίσιν ὀξυτάτην,
Κ' εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν ἀκλόνητον ὡς βράχος.
Εἰς τοῦτον δῶρον ἔδωκας πολύτιμον συσύραν
Καὶ ποικιλτὸν μ' ἀδάμαντας μεγάλους ἀκινάκην,
Ἵνα τὸν φέρ' εἰς τὴν ὀσφὺν σημεῖον τῆς μεγάλης
Εὐνοίας, ἣν ὁ Παδισὰχ τῷ ἔχει ἀπονείμει.
Διότι τὴν ζωὴν ἐμοῦ διέσωσεν, ὁπότε
Κατὰ τῶν Σέρβων εἴχομεν μεγάλην ἐκστρατείαν.
Εἰς τὴν σκηνήν μου τότ' αἰσχρὸς εἰσῆλθε δολοφόνος,
Κι' ἡτοίμασε τὸ ξίφος του τὸ αἷμά μου νὰ χύσῃ·
Πλὴν τότ' ὁ Βούλγαρης αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἁρπάζει,
Καὶ μὲ πιστόλαν κατὰ γῆς νεκρὸν τὸν ἐξαπλόνει.
Ὦ! μᾶλλον εἰς τὰς φλέβας μου τὸ αἷμα θὰ παγώσῃ,
Ἢ τὸν σωτῆρα τῆς ζωῆς ποτὲ νὰ λησμονήσω!
Πρὸς τοῦτον θέλομεν ἡμεῖς τὸν στόλον πάντα πέμψει·
Καὶ τὰς ἀκτὰς θὰ δυνηθῇ βεβαίως καὶ τὰς νήσους
Πιστὰς ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν σου κι' ἡσύχους νὰ τηρήσῃ.»
Εἶπε κ' ἐθώπευσεν αὐτὸν τῶν Τούρκων ὁ μονάρχης·
Τοιαῦτα δὲ μ' εὐμένειαν μεγάλην ἀπεκρίθη·
«Βεζύρη μου, πιστότατε τῶν λειτουργῶν μου πάντων,
Πᾶν ὅ,τι θέλῃς πρόσταξον νὰ γείνῃ παραχρῆμα·
Διότι τὴν καρδίαν μου σ' ἐχάρισα πρὸ χρόνων,
Λαβὼν πολλάκις ἀφορμὴν τὸν ζῆλόν σου νὰ ἴδω.»

Τοιαῦτ' ἀπεφασίσθησαν ἐντὸς τοῦ διβανίου.
Ἀφοῦ δὲ πάντες πέλεϊ ἐφώνησαν, ὡς κάμνουν
Τὰ νήπια κι' οἱ ψιττακοὶ (ἀείποτ' ἡ δουλεία
Τοὺς ἄνδρας καθιστᾷ μικροὺς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν,)
Εὐθὺς μεγάλην προσταγὴν ἐξέδωκ' ὁ βεζίρης
Τῆς Φατουμὲς τὸ ἄγιον νὰ ὑψωθῇ βραχίον·

Ὁ δ' ὄχλος τῶν θρησκομανῶν ταχέως συνηθροίσθη,
Καὶ μ' ἀπληστίαν ἐρωτοῦν νὰ μάθουν τὴν αἰτίαν,
Δι' ἣν τοσοῦτον ἱερὸν σημεῖον ἐπεδείχθη.
Μετὰ μικρὸν δ' εἰς μιναρὲν ἀνέβη μουεζίνης
Κηρύττων μέγαν πόλεμον πρὸς τοὺς Γραικοὺς ῥαγιάδες.
Ὑπὸ χαρᾶς δ' ἠλάλαξαν τὰ μανιώδη πλήθη
Κι' οἱ ὀφθαλμοί των ἤστραψαν· τὰ ξίφη των γυμνόνουν,
Συρίττουν σφαῖραι, ζωηρῶς δ' ἀλλήλους παρορμῶσι·
«Τί στέκομεν ; δὲν τρέχομεν εὐθὺς τοὺς πάντας ζῶντας
Νὰ καύσωμεν ; τί ; μελετοῦν ἐκεῖνοι ἀνταρσίαν,
Κι' ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ στήθους μας θὰ δένωμεν τὰς χεῖρας ;»
Λέγουν καὶ τρέχουν μεθ' ὁρμῆς τῶν πληγωμένων κάπρων·
Πυροβολοῦν, φονεύουσι πάντα Γραικὸν ἀκρίτως·
Τρυποῦν δ' αἱ σφαῖραι τῶν πτωχῶν χριστιανῶν τὰς θύρας,
Οἵτινες μένουσιν ἐντὸς τῶν οἴκων κεκρυμμένοι,
Ἕως τὸ ῥεῦμα τῆς ὀργῆς τοῦ ὄχλου νὰ περάσῃ.
Πλὴν μάτην περιμένουσιν· ἀδιαλείπτως νέα
Λαοῦ λυσσῶντος ῥεύματα· καὶ νέον ἔχουν θῦμα
Νὰ κλαύσωσι, τὰ ὅμοια νὰ πάθουν προσδοκῶντες.
Τέλος δ' ἡ λύσσα ἔφθασε 'ς τὸ ἔπακρον· κραυγάζουν·
«Ὡς σφῆκας ἂς τοὺς καύσωμεν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς των·
Δαυλοὺς λαβόντες ἄψωμεν πυρκαϊὰν μεγάλην.»
Λέγουν καὶ σπεύδοντες δαυλοὺς λαμβάνουν ἐκ κλιβάνων·
Τοὺς ῥίπτουν δ' ὅπου δύνανται τὸ πῦρ νὰ μεταδώσουν,
Καὶ κἄπου τοὺς σωρεύουσι· φυσῶσι δὲ καὶ ῥαίνουν
Οἰνόπνευμα καὶ ἔλαιον, νὰναφλεχθοῦν ταχέως.
Οὐδ' ἤργησαν οἱ ξύλινοι τοῦ Βυζαντίου οἶκοι
Νὰνάψουν, καθὼς ἅπτουσι τὰ εὔφλεκτα δαδία.
Τὴν λάμψιν δὲ τοῦ δύοντος ἐθάμβωσαν ἡλίου
Γλῶσσαι φλογῶν, καπνὸς πυκνὸς καὶ συνεχεῖς σπινθῆρες.
Ὁπότε δ' ἦλθ' ἡ μαύρη νὺξ μὲ θολωμένα ἄστρα,
Ἐξέλαμψαν ὡς κύματα θαλάσσης ὠργισμένης
Αἱ φλόγες, χύνουσαι τὸ φῶς καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν.

Ὡς δ' ὅταν ὁ περίεργος προσέχῃ ποντοπόρος
Νὰ ἴδῃ τὸ ἡφαίστειον τῆς Θήρας ἐν τῷ σκότει·
Βλέπει δὲ πρῶτον πῦρ ἁπλοῦν, ὡς ἂν μακρὰν ποιμένες
Νἀνάπτωσι πρὸς θέρμανσιν δένδρων ξηρὰ κλαδία·
Πλὴν αἴφνης φλόγες, ἔχουσαι τοῦ αἵματος τὸ χρῶμα,
Κυκλόνουσι τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ κατόπιν
Καπνὸς ὠχρὸς καὶ δυσειδὴς πρὸς οὐρανὸν ὑψοῦται,
Μὲ τὴν αἰθάλην τοὺς ἀγροὺς τοὺς πέριξ καταφθείρων·
Φρικτὸς δὲ κρότος ἔκρηξιν σημαίνει, κ' εἰς τὰ πέριξ
Ἄπειροι λίθοι πίπτουσι πυρροὶ καθὼς αἱ βόμβαι,
Λαμπρότατον φαινόμενον τὴν νύκτ' ἀποτελοῦντες.
Ὁμοίως τῶν Χριστιανῶν μεγάλαι συνοικίαι
Ὑπὸ φλογῶν ζωννύονται, κ' εἰς τὸν αἰθέρα φθάνουν
Πηδῶντες ἀλλεπάλληλοι οἱ φοβεροὶ σπινθῆρες.
Μ' ἦχον δὲ πίπτουσι φρικτὸν αἱ στέγαι καὶ θυρίδες,
Τὰς κεφαλὰς συντρίβουσαι τῶν δυστυχῶν ἐκείνων,
Οἵτινες θέλουν τὴν ζωὴν νὰ σώσωσι τῶν ἄλλων.
Ἀπανταχοῦ δὲ σύγχυσις ἐπικρατεῖ μεγάλη,
Καὶ ῥίπτουν ἐκ τῶν ἐξωστῶν τὰ ἔπιπλά των μίγδην.
Θρῆνοι, κραυγαὶ καὶ ζωηραὶ παρακελεύσεις ἄλλο
Δὲν κάμνουν, ἢ τὴν συμφορὰν ἀπαύστως νὰ ἐντείνουν.
Εἰς μάτην κάδους φέρουσιν, ἀντλοῦσι δ' ἐκ φρεάτων·
Μάτην μὲ τάπητας πολλοὺς καλύπτουν τὰς οἰκίας,
Ἔνθα βορὰν ἀναζητοῦν οἱ ἄπληστοι σπινθῆρες·
Τὸ πῦρ δὲν ἔχει χαλινὸν, ὡς Μέγαιρα προβαίνει
Ζητοῦσα μὲ τὴν λύσσαν της τὸ πᾶν νὰ καταφάγῃ.
Γυμναὶ δὲ καὶ λυσίκομοι εἰς τὰς ὁδοὺς γυναῖκες
Ὡς μανιώδεις τρέχουσι, τὰ τέκνα των νὰ σώσουν·
Καί τις αὐτῶν ἡ τάλαινα, παράφορος ἐκ φόβου,
Ἐν ᾧ πρὸς φρέαρ ἔμελλεν ἀδάμαντας νὰ ῥίψῃ,
Τὸ ἴδιον ἔρριψ' ἐκεῖ σπαργανωμένον βρέφος·
Τὸ φρικαλέον δ' ἔπειτα καταμαθοῦσα λάθος,
Παράφρων ἔγειν' ἀληθῶς, ἐγείρουσα τὸν οἶκτον.
Ἀλλοῦ πελέκεις φέροντες ταλαίπωροι πατέρες,

Ῥηγνύουν τὰ ἐρείπια τῶν οἰκιῶν, νὰ εὕρουν
Τὰ τέκνα των, ἂν σκελετοὶ δὲν ἔχουν μείνει μαῦροι,
Ὡς οἱ χωλοὶ καὶ ἀσθενεῖς, μὴ δυνηθέντες τότε
Ἀπὸ τῆς κλίνης τάτονον νὰ ἐπεγείρουν σῶμα.

Πλὴν τέλος ἔστρεψ' ὁ Θεὸς τὸ εὔσπλαγχνόν του βλέμμα
Πρὸς τοῦ λαοῦ του τὰ δεινά· τὰ νέφη δὲ προστάσσει
Πρὸς τὸ Βυζάντιον βροχὴν νὰ ῥίψωσι ῥαγδαίαν.
Νῦν δ' ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος, ὁ τέως ἀναφλέγων
Τὸ πῦρ, καὶ λάβρος ἔπεσεν ἐκ τῶν αἰθέρων ὄμβρος·
Αἱ φλόγες δ' ἀπεσβέσθησαν, κι' ἀντὶ λαμπόντων οἴκων
Ἐρείπια ἐφάνησαν κατάμαυρα τὴν ὄψιν·
Ῥυάκια δὲ μέλανα ἐκ τῆς πυκνῆς αἰθάλης,
Πλημμύραν εἰς τὰς ἀγυιὰς ἐποίησαν μεγάλην.
Ἤδη δ' οἰκτρότερον πολὺ τὸ θέαμα ἐφάνη
Τῶν τέως εἰς πολυτελῆ ἀνάκτορα οἰκούντων.
Ὑπὸ τοῦ ψύχους ἔτρεμον· βαθύπλουτοι δὲ τέως
Γυναῖκες, τοὺς δακτύλους των μὴ βρέχουσαι εἰς ὕδωρ,
Ἡμίγυμνοι καὶ κάτωχροι τὰ ῥάκη των συνῆγον,
Ἵνα καλύψουν εὔμορφον καθὼς τὸ ῥόδον σῶμα.
Συχνὰ δ' ἐκαλοτύχιζον τὰς εἰς τὰ πῦρ καείσας,
Τὰ τέκνα των τὰ κλαίοντα μὴ ἔχουσαι νὰ θρέψουν·
Ἐν ᾧ οἱ ἄνδρες πανταχοῦ κομίζουσι φορεῖα,
Τοὺς ἡμικαύστους εἰς αὐτὰ μὲ προσοχὴν νὰ θέσουν.

Τοιαῦτα τοὺς χριστιανοὺς δεινὰ καταλαμβάνουν,
Ἅτινα χαίρουν βλέποντες οἱ Τοῦρκοι, καὶ ποθοῦσι
Νὰ πάθουν μεγαλήτερα· πολλὴν δ' ὑποκρισίαν
Δεικνύουν οἱ φαινόμενοι ἀνώτεροι τοῦ ὄχλου·
Καὶ πόθεν τάχα ἐρωτοῦν προῆλθε τὸ τοιοῦτον.
Τοὺς ξένους δ' ἐντρεπόμενοι ὀλίγον ἄρτον πέμπουν,
Ὃν ἄλλοτ' ἀφθονώτερον μοιράζουν εἰς τοὺς κύνας,
Οὓς τρέφουν εἰς τὰς ἀγυιὰς ὡς ἱερόν τι ζῶον.

Ἐν τούτοις δ' ἐπεγείρουσιν ἀπανταχοῦ σημαίας,
Κηρύσσοντες τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Γραικοὺς ῥαγιάδες·
Καὶ νὰ γραφοῦν μετὰ χαρᾶς οἱ σεφερλίδες τρέχουν,
Τὸ μῖσος νὰ ἐκσπάσωσι ζητοῦντες εὐκαιρίαν·
Ἀλλ' εἰς τὴν Σμύρνην μάλιστα ἐκορυφώθ' ἡ λύσσα
Τῶν φαυλοβίων, πρὸ καιροῦ δεινὰ πολλὰ παθόντων
Ὑπὸ Ἑλλήνων παλαιστῶν, πολὺ καθυπερτέρων.
Ἐζήτουν δὲ τὰς παλαιὰς νὰ ἀνταποδώσουν ὕβρεις,
Ἃς ἔπαθον παλαίσαντες, αἰσχρῶς δὲ συριχθέντες.
Ὡς δ' ὅτε τὸ φθινόπωρον κατέρχοντ' αἱ τρυγόνες,
Ὀξυδερκεῖς δὲ κυνηγοὶ πυροβολοῦν ἀπαύστως,
Καὶ κρότος εἰς τὴν ἐξοχὴν ἠχεῖ τῶν τουφεκίων·
Ὁμοίως ἀδιάλειπτα πυροβολοῦν οἱ Τοῦρκοι,
Κι' ὡς ὄρνιθας φονεύουσι τοὺς δυστυχεῖς ῥαγιάδες,
Ὧν προλαβόντες ἅπαντα ἀφῄρεσαν τὰ ὅπλα.

Ἀπροσδοκήτως δ' ἔγεινε τὸ πρῶτον μέγα τραῦμα
Τὴν ὥραν ὅτ' οἱ Ἕλληνες τὴν θείαν λειτουργίαν
Ἀκούσαντες, ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ναῶν ἀθρόοι.
Οἱ Τοῦρκοι τότ' ἀπέσφαξαν γυναῖκας καὶ παιδία,
Τοὺς νέους καὶ τοὺς γέροντας· κι' ἡ πόλις ἐμολύνθη
Μὲ αἵματα, ὡς νἄγεινεν ἀνθρώπινον σφαγεῖον.
Τοὺς Εὐρωπαίους δὲ τοὺς πρὶν νομίζοντας τὸ πρᾶγμα
Ἀπίστευτον, τρόμος δεινὸς κατέλαβε, κ' ἐν τάχει
Πρὸς τῶν Προξένων ἔσπευσαν τοὺς οἴκους, νὰ ζητήσουν
Εἰς τὴν ἰδίαν ἕκαστος σημαίαν προστασίαν.
Κι' ὅμως δὲν φείδονται κι' αὐτῶν οἱ μανιώδεις ὄχλοι·
Τρυποῦν μὲ σφαίρας τὰς λαμπρὰς σημαίας, κι' ἄν που τύχῃ,
Φονεύουσι κι' ὑπήκοον δυνάμεως μεγάλης·
Ὁπόταν δὲ μετ' ἀπειλῶν οἱ Φράγκοι μεγαλαύχων
Ἀνησυχῶσι τὸν πασσᾶν, αὐτὸς τοὺς στέλλει δῶρα
Πολύτιμα· κι' οἱ πρὶν συχνὰ ὑβρίζοντες τοὺς Τούρκους
Τὴν ἀκοὴν ἀπώλεσαν, δὲν ἔχουν πλέον ὦτα
Τὰς οἰμωγὰς νὰκούσωσι· καὶ κἄπως ψιθυρίζουν,

Ὅτι δὲν ἔχουν ἄδικον νὰ σφάζουν τοὺς ἀντάρτας.
Τοσοῦτον εἶχεν ὁ χρυσὸς τὴν γλῶσσαν μεταβάλει!

Οὕτως εἰς πάσας ἔπραξαν τὰς χώρας τῆς Τουρκίας,
Ἀπὸ τ' Ἀδρία ὡς αὐτὰ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας,
Κι' ἀπὸ τοῦ Αἵμου ὡς τὴν γῆν τοῦ πλημμυροῦντος Νείλου.
Ἀλλ' ὑπὲρ πάντας τὰς φρικτὰς ὠμότητας ἐντείνουν
Οἱ Ἀλγερῖνοι πειραταὶ, τὴν ἄδειαν λαβόντες
Εἰς τοὺς ραγιάδες φανερὰ νὰσκοῦν τὴν πειρατείαν.
Ἐκρέμων δ' ἀπὸ τῶν μαστῶν τὰς Ἑλληνίδας οὗτοι,
Καὶ λάκκους νὰ ὀρύττωσι διέταττον τοὺς ἄνδρας,
Ὅπως νεκρὰς τὰς θάψωσιν οἱ ἴδιοι κατόπιν.
Εἰς πλοῖα παλαιὰ πυκνοὺς ἐμβάλλουν αἰχμαλώτους·
Κατόπιν τὸ κατάστρωμα πισσόνουσι, κι' ἀφίνουν
Τὰ σκάφη νὰ κυλίωνται μακρὰν εἰς τὰ πελάγη.
Ἐπέχαιρε δ' ὁ στόλαρχος, ὁσάκις τοὺς ἀπήντα,
Καὶ παρ' αὐτῶν ἐμάνθανε τοιαύτας ἱστορίας.

Τόσην οἱ Τοῦρκοι πανταχοῦ θρησκομανίαν ἔχουν!
Ὁ στόλος δὲ καταλιπὼν τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου,
Διέτρεχε φορολογῶν τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου,
Καὶ φοβερίζων τοὺς δειλοὺς κατοίκους των νὰ σφάξῃ,
Καὶ κατὰ νοῦν ἂν ἔβαλλον νὰ κάμουν ἀνταρσίαν.
Ἀπανταχοῦ δ' ὑποταγὴν κ' εὐπείθειαν μεγάλην
Εὐκόλως μὲ τῶν πλοίων του ἐπέβαλλε τὸν ὄγκον.
Πλὴν ὅτ' εἰς τὴν ἀγέρωχον πλησίον ἦλθεν Ὕδραν,
Κι' ὑπώπτευσαν οἱ κάτοικοι ὅτι ζητεῖ νὰ δώσουν
Ὑπόσχεσιν ὑποταγῆς, καθὼς αἱ ἄλλαι νῆσοι,
Λαβόντες τὰ τρομπώνια εἰς τὴν ἀκτὴν κατῆλθον,
Ἔνθ' ὀχυρώματα πολλὰ πρὸ χρόνων εἶχον κάμει,
Ποθοῦντες ἀνεξάρτητοι νὰ ζῶσιν εἰς τοὺς βράχους.
Εἰς μάτην τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐζήτει νὰ κρατήσῃ
Ὁ βέης· δὲν τὸν ἤκουον· κι' οἱ Τοῦρκοι πέμπουν λέμβον
Νὰ μάθουν τί τοὺς ὥθησε νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα.

Τὴν λέμβον δὲ μὲ προσοχὴν ἐδέχθησαν μεγάλην,
Κι' ἀφοῦ τῶν φόρων ἔμαθον τὴν αἴτησιν, τοιαῦτα
Ἀπήντησαν τὴν δύναμιν σημαίνοντες τῆς νήσου·
«Δὲν εἶν' ἐδῶ οἱ Νάξιοι, δὲν εἶν' ἐδῶ οἱ Νιῶται,
Ζῶντες λιτῶς ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῶν γεωπονίας,
Δειλῶς δ' ἀποκρινόμενοι πρὸς πᾶσαν αἴτησίν σας.
Εἴχομεν ἄλλοτε κι' ἡμεῖς εἰς τὰ βουνά μας δάσος·
Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐκαύσαμεν, ὄφιν ἐντὸς ἰδόντες,
Καὶ διδαχθέντες τάλμυρὸν στοιχεῖον νὰ τιμῶμεν,
Ἐφ' οὗ συνάγομεν πολὺν ἀπανταχόθεν πλοῦτον·
Τὰς χεῖρας δὲ τὰ τέκνα μας τραχύνουν εἰς σχοινία,
Καὶ παίζοντα τὸν θάνατον εἰς τὰς θυέλλας βλέπουν·
Τολμῶσι δὲ νὰ πλέωσι καὶ πρὸς τὸν Νέον Κόσμον,
Καὶ μάχας κατὰ θάλασσαν νὰ κάμνουν πρὸς τοὺς Ἄγγλους.
Ὅθεν ἐλπίδα παντελῶς μὴ ἔχετε πῶς θέλει
Ἡ Ὕδρα ἡ ἀγέρωχος χαράτσι σᾶς πληρώσει·
Ἀλλ' ἂν ὡς πρῶτα θέλετε, σᾶς δίδομεν ναυκλήρους
Καὶ ναύτας τὰ μεγάλα σας νὰ διευθύνουν πλοῖα.
Ὅμως ποτὲ δὲν θέλομεν ὑποταγὴν σᾶς δώσει.»
Εἶπε τῆς Ὕδρας ὁ λαὸς, κ' οἱ πρὶν θρασεῖς τοὺς λόγους
Τὸ ἦθος μεταβάλλουσι· θωπεύουν τοὺς Ὑδραίους,
Μὲ τρόπον δ' ὑποκριτικὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον
Ὁ πρῶτος τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ ἰσχυροῦ ναυάρχου·
«Ὑδραῖοι μεγαλόψυχοι, δελφῖνες τῆς θαλάσσης,
Δὲν ἤλθομεν μ' ἀπαίτησιν ὑποταγῆς κἀμμίαν·
Ἀλλ' εἰς τὸν βέην ὁ πασσᾶς ποθεῖ νὰ ὁμιλήσῃ,
Ὅστις τὸν στόλον διοικεῖ τοῦ κραταιοῦ Σουλτάνου.
Ἀνησυχίαν παντελῶς νὰ ἔχετε δὲν πρέπει.»
Εἶπεν ὁ Τοῦρκος κ' ἔσπευσεν εἷς νέος παραχρῆμα
Τὸν βέην ἐκ τοῦ οἴκου του ἐκεῖσε νὰ καλέσῃ.
Καὶ μετ' ὀλίγον τὴν λαμπρὰν σισύραν ἐνδυμένος,
Καὶ τὸν βαρύτιμον φορῶν ἐκεῖνον ἀκινάκην,
Ὃν πρὸ ἐτῶν ὁ Παδισὰχ τῷ εἶχε χαρισμένον,
Κατέβη 'ς τὸν αἰγιαλὸν τὸ σέβας διεγείρων.

Οἱ Τοῦρκοι δ' ἐπηγέρθησαν ταχέως κωπηλάται·
Εἰς τάπητα δὲ πορφυροῦν ἐκάθισαν τὸν βέην,
Καὶ πλήττοντες ἀδέξια τὴν θάλασσαν εὐθύνουν
Τὴν πρῷραν πρὸς τὸ μέγιστον παντὸς τοῦ στόλου πλοῖον.
Τοὺς ἔσκωπτον δ' οἱ Ἕλληνες θεώμενοι μακρόθεν
Πόσον νωθρῶς καὶ βλακικῶς τὰς χεῖράς των ἐκίνουν·
Καί τις αὐτῶν ἐστέναξε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Ἀλλοίμονον! ἀφίνομεν τοὺς βόας τῆς Ἀσίας
Τοὺς καλλιτέρους τόπους μας νὰ κάμνουν ἐρημίας·
Ἄχ! ποτε σύμπαν τῶν Γραικῶν θὰ ἐγερθῇ τὸ ἔθνος;
Μὰ τὸν Θεὸν ὁμόνοιαν ἂν ἔχωμεν κι' ἀγάπην,
Ὡς λέοντες θὰ πνίξωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν παλάμην.»
Εἶπεν ὁ μέγας τὴν ψυχὴν ἀνὴρ σχεδὸν μαντεύων
Τὰ θαύματ', ὅσα ἔκαμον οἱ ναυτικοὶ κατόπιν
Πρὸς τρίκροτα μαχόμενοι μὲ τὰ μικρά των πλοῖα.

Ὁ βέης δ' ἐν τῷ μεταξὺ μακρὰν συνομιλίαν
Εἰς τοῦ ναυάρχου ἔκαμε τὸ πλοῖον, καὶ κατόπιν
Ἐπὶ τῆς λέμβου ἔμελλε καὶ πάλιν νὰ πατήσῃ,
Ὅπως ταχέως ἀποβῇ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς νήσου·
Τὰ πυροβόλα δ' ἰσχυρῶς ἀντήχησαν τιμῶντα
Τῆς Ὕδρας τὸν πρωτεύοντα πολίτην, καθὼς ὅταν
Οἱ βασιλεῖς καὶ ναύαρχοι εἰς τὸν λιμένα πλέουν.
Τὸν ὄχλον δ' ἡ λαμπρὰ τιμὴ θαμβόνει, καὶ τὰς τάξεις
Ἀνοίγουν νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν ἔνδοξόν των βέην·
Ὡς μύρμηκες δ' εἰς τὴν μακρὰν μαυρίζουν παραλίαν.

Εὐθὺς δ' εἰς τὴν οἰκίαν του τοὺς προεστῶτας πάντας
Ἐκάλεσεν ὁ Βούλγαρης· τοιαῦτα δ' εἶπ' εἰς τούτους·
«Τῆς Ὕδρας προῦχοντες, ἐδῶ σᾶς ἔχω συγκαλέσει,
Διότι μέγας κίνδυνος ἐπίκειται, καὶ πρέπει
Μὲ σύνεσιν τὴν θύελλαν νὰ φύγωμεν τοῦ γένους.
Νομίζω δ' ὅτι θέλετε ὁμολογήσει πάντες
Ὅτι συχνὰ μᾶς ἀπατᾷ ἡ τῆς καρδίας πλάνη.

Διὸ πηδάλιον ἡμῶν ἂς ἔχωμεν ἓν μόνον,
Τὸ λογικὸν, ὅπερ ψυχρὰ τὰ πράγματ' ἐξετάζει.
Τὸ τάλαν ἔθνος προσπαθεῖ τῆς Δύσεως μονάρχης
Νὰ διεγείρῃ, φανερὰν νὰ κάμῃ ἀνταρσίαν.
Βεβαίως δὲ σκοποὺς αὐτὸς ἰδίους ὑποκρύπτει,
Καὶ τρέμω μήπως πάθωμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον
Προπέρυσιν ἐπάθομεν, ὁπότε τῆς Ῥωσσίας
Οἱ στόλοι μᾶς παρέσυραν νὰ λάβωμεν τὰ ὅπλα·
Κατόπιν δὲ τοὺς ἀτυχεῖς ἀφῆκαν Μωραΐτας
Οἱ βάρβαροι νὰ σφάξωσιν ὡς πρόβατα καὶ βόας·
Κ' εἰς τὰς ἀκτάς μας ἔφθασαν γυμνοὶ καὶ πεινασμένοι
Ζητοῦντες ἄρτον ὀρφανὰ νὰ διαθρέψουν τέκνα.
Διὸ προτείνω ἥσυχοι νὰ μένωμεν, διόλου
Μὴ δίδοντες ἀκρόασιν εἰς εἰσηγήσεις ξένων.»
Εἶπε, κι' ἀλλήλους ἔβλεπον οἱ προεστῶτες πάντες,
Καθόλου μὴ γινώσκοντες τί ἔχουν νὰ παντήσουν.
Ἀλλὰ πολὺ δὲν ἤργησεν ὁ νέος Κοντουριώτης
Τοιαύτην πρὸς τὸν Βούλγαρην ἀπάντησιν νὰ δώσῃ·
«Συνείθισα νὰ σέβωμαι παντὸς ἀνδρὸς τὴν γνώμην,
Καὶ νὰ τιμῶ εἰλικρινῶς τὸ φρόνημα τῶν ἄλλων·
Διὸ καὶ νῦν παντάπασι δὲν δύναμαι νὰ ψέξω
Τὴν φρόνησιν τοῦ βέη μας· ἀγνῆς φιλοπατρίας
Βεβαίως ὑπαγόρευσις οἱ λόγοι του ὑπῆρξαν.
Ὅμως αὐτὰ εἰς ὁμαλὰς ἁρμόζουν περιστάσεις,
Καθ' ἃς διόλου θύελλα δὲν ἀπειλεῖ τὸ γένος.
Ὁπόταν κίνδυνος κανεὶς δὲν ἀπειλῇ τὸ πλοῖον,
Ὁ πλοίαρχος τὸν ἄνεμον τὸν εὐμενῆ προσμένει,
Καὶ τότε πρὸς τὸ πέλαγος τὴν ἄγκυραν ἐπαίρει·
Ἀλλ' ὅταν σκόπελος φανῇ, τὸ σκάφος δ' ἀπειλῆται
Ταχέως ἔξω νὰ ῥιφθῇ πρὸς βράχους ἀποτόμους,
Ἁπλόνει τὰ ἱστία του κ' εἰς τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους·
Καὶ κινδυνεύει κάλλιον ἐντὸς τῆς τρικυμίας,
Ἢ νὰ ῥιφθῇ καὶ συντριβῇ χωρίς τινος ἐλπίδος.
Ὁμοίως καὶ τοῦ ἔθνους μας τὸ πλοῖον καθ' ἑκάστην

Εἰς τῆς δουλείας τοὺς δεινοὺς σκοπέλους κινδυνεύει·
Ζωὴν δὲν ἔχει, μαρασμὸς τὸ ἔχει κυριεύσει·
Κι' οἱ ξένοι κλαίουν βλέποντες ἐρείπια καὶ θάμνους,
Ἔνθα τὸ πάλαι μάρμαρα ἐστόλιζον τὰς πόλεις.
Ὡς βόες βαίνουν οἱ λοιποὶ ὁμοεθνεῖς κρατοῦντες
Τὴν κεφαλήν των χαμηλά· πληρόνουσι δὲ φόρον
Αἰσχρὸν, ἵνα τὴν φέρωσιν ἐπὶ τῶν ὤμων σώαν.
Τί λέγω; δὲν ἐζώγρησαν πολλάκις μέχρι τοῦδε
Οἱ Ἀλγερῖνοι ναύτας μας ἐκ γένους ἐπισήμου;
Ὁπότε δ' ἀνεφέρθημεν ζητοῦντες τοὺς Ὑδραίους,
Πρὸς τὸ φαινόμενον αὐτοὺς διέταττεν ἡ Πύλη
Νἀφήσωσι τοὺς Ἕλληνας· κυρίως ὅμως πάντας
Κι' ἂν ἐθανάτονον, αὐτὴν δὲν ἔμελε διόλου.
Κ' ἔπειτα τί τοὺς μαλθακοὺς Χαλτούπηδες φοβεῖσθε;
Ἂν λείψωσιν οἱ ναῦταί μας, οὓς στέλλομεν κατ' ἔτος
Τῶν Τούρκων τὰ πελώρια νὰ διευθύνουν πλοῖα,
Εἰς βράχους θὰ τὰ ῥίψωσι ταχέως καὶ σκοπέλους·
Καὶ τότ' ἡμεῖς κυρίαρχοι θὰ μείνωμεν τῶν νήσων
Καὶ παραλίων, ἔχοντες τὰ πλοῖα ὡπλισμένα.
Διὸ μὲ θάρρος σήμερον τολμῶ νὰ συμβουλεύσω
Σημαίαν νὰ ὑψώσωμεν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος,
Ὡς ὁ τοῦ Πίνδου ἀρχηγὸς προτρέπει Κατσαντώνης·
Καὶ δὲν μὲ μέλει παντελῶς οἱ ξένοι τί προτείνουν,
Οὐδὲ σκοποὺς ἂν κρύπτωσιν ἰδίους τὰ τοιαῦτα·
Ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ τυχὸν ἡ νάρκωσις τοῦ γένους
Εἰς θάνατον μεταβληθῇ· δὲν δύναμαι νὰ βλέπω
Τοὺς γηραλέους Ἕλληνας ὑπνώττοντας βαθέως·
Ὁ ὕπνος εἰς τοὺς γέροντας κακὸν σημεῖον εἶναι.»
Εἶπε μὲ σέβας κατ' ἀρχὰς τὸν λόγον ἀποτείνων·
Ταχέως δ' ἀνταπήντησεν ὁ Βούλγαρης τοιαῦτα·
Ἂν εἰς τοὺς γέροντας κακὸν σημεῖον ἦν' ὁ ὕπνος,
Ἀλλὰ κ' ἡ ζωηρὰ πολὺ τῶν νέων φαντασία
Δὲν εἶναι οἰωνὸς καλός· δὲν εἶδες ὅσα εἶδα,
Οὐδ' ἤκουσας ὅσα ἐγὼ εἰς τὴν Εὐρώπην πλέων.

Κλέπτας καὶ ψεύστας μᾶς καλοῦν ἀπανταχοῦ οἱ Φράγκοι,
Καὶ μόνον ὅταν ἔχωσιν ἀνάγκην μᾶς θωπεύουν,
Ὅπως μᾶς ῥίψουν ἔπειτα εἰς βάραθρον ἀσπλάγχνως.
Ἐγὼ τοὺς Τούρκους εὗρηκα πολὺ εὐσπλαγχνοτέρους.
Εἰρηνικῶς ἂς ζήσωμεν μὲ τούτους· ἐὰν δέ τις
Νεάζῃ καὶ θερμῶς ποθῇ νὰ ἀποκτήσῃ δόξαν,
Μετὰ τῶν Φράγκων δύναται πρὸς μάχας νὰ ἐξέλθῃ,
Καὶ μὲ τοὺς κλέφτας τῶν βουνῶν νὰ κάμῃ ἀνταρσίας"
Ἡμεῖς δὲν προτιθέμεθα νὰ σφάξωμεν τὸ ἔθνος,
Ἀφρόνως ἀναρρίπτοντες περὶ τῶν ὅλων κύβον.»
Εἶπε, κ' ἐπλήγωσε σκληρῶς τὸν νέον Κουντουριώτην,
Μισόπατριν σχεδὸν αὐτὸν καὶ ἄπονον καλέσας.
Διὸ τὸ ὕφος ἄλλαξε, καὶ κρύψας τὸν θυμόν του,
Μετὰ πικρᾶς ἀπήντησεν ὁ νέος εἰρωνείας·
«Λοιπὸν οἱ γέροντες ὑμεῖς τὰ κράσπεδα φιλεῖτε,
Καὶ πίνετε σερμπέτιον ἡσύχως μὲ τοὺς Τούρκους,
Τοὺς Φράγκους διαβάλλοντες πρὸς τὸ συμφέρον τούτων.
Ὑπομονὴν δὲν ἔχομεν ἡμεῖς οἱ νέοι πλέον,
Κ' εἰς τὴν Εὐρώπην πλέοντες ἀγανακτοῦμεν ὅταν
Οὐτιδανοὺς μᾶς λέγωσι βαρβάρων ὑπηκόους,
Ὑψοῦντας ἡμισέληνον εἰς τοῦ ἱστοῦ τὸ ἄκρον.
Ἀρκούντως μᾶς ἐμάρανεν ἡ νάρκη τῆς δουλείας,
Κ' ἐλεύθερον νὰ πνεύσωμεν ἀέρα ἐπιθυμοῦμεν,
Μὲ τὸν σταυρὸν εἰς τοὺς ἱστοὺς σημαίαν ἀνυψοῦντες.
Ἂν δ' ἄλλοι μᾶλλον προτιμοῦν τὴν δόξαν τοῦ Σουλτάνου,
Σισύραι τούτους ἂς κοσμοῦν καὶ ξίφη χρυσωμένα·
Ἡμᾶς δὲν μέλει παντελῶς νὰ βάλωμεν στεφάνην
Ἐξ ἀκανθῶν, ὡς ἄλλοτε ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου.»
Εἶπε, καὶ τρέμων ὑπ' ὀργῆς «αὐθάδη» ἀνακράζει
Ὁ βέης, «εἰς τὰς ὕβρεις σου ταχέως θὰ παντήσω.»
Καὶ παρευθὺς ἀναπηδᾷ, τὸ ξίφος του γυμνόνει,
Ζητεῖ δ' ὡς ἀστραπὴ ταχὺς τὸν νέον νὰ τρυπήσῃ.
Πλὴν τὸν κρατοῦσιν οἱ λοιποὶ κι' ἁρπάζουσι τὸ ξίφος·
Ἐν ᾧ μηδόλως φοβηθεὶς δὲν ἄλλαξε τὴν θέσιν

Ὁ Κουντουριώτης, ἀλλ' ἁπλῶς ἐξακοντίζει βλέμμα,
Ὀργὴν καὶ περιφρόνησιν ὑποδηλοῦν συγχρόνως.
Αὖθις δ' ἐβόησ' ὠχριῶν κ' ἐκτὸς φρενῶν ὁ βέης·
«Τοιαῦτα πετεινόμυαλε λοιπὸν σὺ διαδίδεις,
Ὅτι τοὺς Τούρκους ἀγεννῶς ὑπηρετεῖ ὁ βέης;
Ἀφῆτέ με· δὲν δύναμαι . . . θὰ ἐγερθῶ . . ταχέως . . . »
Λέγει καὶ πάλιν ἐκπηδᾷ τὸν νέον νὰ τρυπήσῃ·
Πλὴν τὸν κρατοῦν μὲ σύνεσιν οἱ ἄλλοι προεστῶτες·
Κι' ὁ γέρων Γκιώνης, ἀκουστὸς τῆς Ὕδρας νοικοκύρις
Ἠγέρθη· πάντες δὲ σιγοῦν τὸν λόγον του νἀκούσουν·
Τοιαῦτα δὲ καθ' ἑαυτὸν Ὑδραῖος εἶπε προῦχων·
«Εὖγε, ὦ Γκιώνη! κάλλιστα· τὴν ἔριν σὺ θὰ λύσῃς·
Γνωρίζω τὴν καρδίαν σου καὶ τὴν ὀρθήν σου κρίσιν,
Καὶ πόσην ἔχεις τὴν πειθὼ εἰς τὰ γλυκά σου χείλη.»
Οὕτως ὀρθῶς τὸν γέροντα ἐπῄνεσεν ὁ προῦχων·
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ γηραιὸς ἐντείνας τὴν φωνήν του·
«Ὦ Βούλγαρη, σ' ἐθαύμασα πολλάκις ἐννοήσας
Ὁπόσην ἔχεις σύνεσιν κι' ἀγάπην τῆς πατρίδος·
Πλὴν κἄπως μαλακώτερος ἐπιθυμῶ νὰ ἦσαι,
Κ' ἐπιεικὴς πρὸς τὰ σφοδρὰ αἰσθήματα τῶν νέων,
Ὁπόταν μεγαλόψυχοι παλμοὶ τοὺς συγκινῶσι.
Καὶ σὲ, ὦ Κουντουριώτη μου, ὦ προσφιλές μου τέκνον,
Μὴ τόσον ἡ μεγάλη σου καρδία παραφέρῃ.
Γινώσκω ποῖος εὐγενὴς σὲ διακαίει πόθος,
Καὶ πόσον δίδεις δι' αὐτὸν τὸν πλοῦτόν σου προθύμως·
Πλὴν ἄκουσον· μὴ πίστευε τῶν Γάλλων τὰς προτάσεις,
Διότι τοὺς ἐγνώρισα ἐκεῖ πολλάκις πλεύσας.
Ἔχουν γενναῖον φρόνημα καὶ συμπαθῆ καρδίαν·
Πλὴν εἶναι κ' εὐμετάβλητοι, εὐέγερτοι καὶ κοῦφοι·
Ἀλλάσσουν πολιτεύματα, ἰδέας κι' ὑποσχέσεις·
Τὴν σήμερον σὲ ἀγαποῦν, τὴν αὔριον σ' ὑβρίζουν·
Συγκρούονται τὰ κόμματα μὲ λύσσαν ἀεννάως·
Καὶ μέλλουν ἴσως αὔριον νὰ δώσωσι τὸ σκῆπτρον
Εἰς τύραννον ἢ χαμηλὰ εἰς τὸν χυδαῖον ὄχλον.

Ὅθεν ἐγὼ πεποίθησιν δὲν ἔχω εἰς τοὺς Γάλλους,
Οὐδὲ φρονῶ πῶς ἀγαποῦν εἰλικρινῶς τὸ γένος·
Οἱ τάλανες δ' ἁρματωλοὶ τί δύνανται νὰ κάμουν,
Ὅσον κι' ἂν ἔχουν σιδηρᾶν ψυχὴν εἰς τοὺς πολέμους;
Τοῦ Πίνδου τὸν ὁπλαρχηγὸν πολὺ καλὰ γνωρίζω,
Καὶ ποῖος τὴν καρδίαν του διαθερμαίνει πόθος·
Πλὴν ἆρά γε κατάχρησιν δὲν ἔκαμαν οἱ ξένοι
Τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ παλμῶν, τῆς τολμηρᾶς ψυχῆς του;
Ἄκουσ', ὦ τέκνον προσφιλὲς, τί μέλλω νὰ σὲ εἴπω·
Βεβαίως ἡ ἀνατολὴ ἐγγίζει τοῦ ἀστέρος,
Ὅστις τοῦ ἔθνους τὴν λαμπρὰν ἡμέραν θὰναγγείλῃ·
Αὐτὸ τὸ κίνημα τὸ νῦν ἀποδεικνύει τοῦτο.
Ἀλλ' ἔτι σκότος ἀμυδρὸν τὰ ὄρη μας καλύπτει,
Καὶ πρέπει μετὰ προσοχῆς τοὺς πόδας νὰ κινῶμεν.
Ὅστις βραδέως προχωρῇ, συχνὰ δὲν κινδυνεύει.
Δὲν πρέπει ἄνεμοι σφοδροὶ τὸ δένδρον νὰ κινῶσι,
Ἵνα μὴ πέσῃ ὁ καρπὸς, πρὶν ἔτι ὡριμάσῃ·
Ἁρμόζει δὲ πρὸς τὰς ὠμὰς ὑαίνας τοῦ τυράννου
Τοὺς τρόπους τῆς ἀλώπεκος νὰ βάλλωμεν εἰς χρῆσιν.
Ὑποκριθῶμεν ἅπαντες ὑποταγὴν ἐντέχνως,
Τὸ μέλλον ἑτοιμάζοντες ἐν τῷ κρυπτῷ σκοπίμως . . .
Πλὴν φεῦ! ὁποῖον λόγον νῦν τὰ χείλη μου θὰ εἴπουν·
Νομίζω δ' ὅτι τὴν ψυχρὰν ἐπὶ τοῦ τάφου πλάκα
Ὁ γηραιὸς ἑταῖρός μου ῥηγνύει Κουντουριώτης,
Καὶ μ' ἀπειλεῖ ὀργὴν δεινὴν ἐκ τῶν ὀμμάτων πέμπων.
Ὦ τέκνον μου! σ' ἐπότισα καὶ σ' ἔθρεψα πολλάκις
Ἐπάνω τῶν γονάτων μου, πλησίον τοῦ πατρός σου·
Μοὶ ἐμειδίας, καὶ συχνὰ μὲ ἀπεκάλεις θεῖον,
Ἐγὼ δ' ὡς τὰ παιδία μου σὲ εἶχον ἀγαπήσει.
Πλὴν ἦλθε καὶ σκληρὸς καιρὸς μακρὰν νὰ σὲ διώξω,
Ὡσὰν ὁ ἀσπονδότατος ἐχθρὸς ἡμῶν νὰ ἦσο·
Καθότι δὲν ἐγνώρισα ἐγὼ κάμμίαν ἄλλην
Πικρὰν τοσοῦτον συμφορὰν, καθὼς τὴν ἐξορίαν.
Ματαίως οἱ φιλόξενοι σὲ προσκαλοῦν εἰς δεῖπνον·

Ματαίως μουσικὴ φαιδρὰ πλησίον παιανίζει·
Γελᾷς, πλὴν εἰς τὸ στῆθός σου ἐγκρύπεται πικρία,
Κι' ὡς δένδρον εἶσαι φυτευθὲν μακρὰν τοῦ κλίματός του.
Πλὴν ἄλλως εἶν' ἀδύνατον πρὸς τὸ παρὸν νὰ γείνῃ.
Εἰς σὲ δ' ἁρμόζει κάλλιον, ὡς νέον ἔτι ὄντα,
Νὰ δώσῃς τόπον τῇ ὀργῇ καὶ σώσῃς τὴν πατρίδα.
Πορεύου πρὸς τὰ Κύθηρα· πολλοὺς ἐκεῖ γνωρίμους
Ἀρχαίους ἔχομεν ἡμεῖς· ὑπόταν δὲ κοπάσῃ
Ἡ θύελλα, καὶ τὸν θυμὸν ὁ βένης μετριάσῃ,
Καὶ πάλιν θέλεις ποθητὸς τὴν Ὕδραν ἐπανίδει.
Νῦν δ' ἔλα νὰ σὲ ἀσπασθῶ. Ὦ ἀσθενής μου ὄψις,
Εἰς τὴν πλημμύραν σβέσθητι τῶν μαύρων μου δακρύων·
Τὸ τέκνον σου τὸ προσφιλὲς εἰς ἐξορίαν πέμπεις.»
Εἶπε, κ' ἐπὶ τὸν τράχηλον ἐξέτεινε τοῦ νέου
Τὸν ἀσθενῆ βραχίονα, κ' εἰς δάκρυα ἐπνίγη.
Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ὕδρας προεστώτων
Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπλήσθησαν δακρύων, καὶ τὴν χεῖρα
Ἠγέρθησαν νὰ σφίξωσι τοῦ μεγαθύμου νέου.
Μόνος δ' ὁ βένης ἔμενε σιγῶν ἐπὶ τῆς ἕδρας
Εἰσέτι βλέμματα θυμοῦ ἀγρίου ἀκοντίζων·
Κι' ὁ Κουντουριώτης δ' ὡς βληθεὶς ὑπὸ βροντῆς ἐξαίφνης,
Σιωπηλὸς ἐξήρχετο· καὶ μόνον ὅτ' ἐπάτει
Τῆς θύρας τὸ κατώφλιον, σταθεὶς αὐτοῦ ὀλίγον,
Ἐπὶ τὸν βένην ἔρριψεν ἓν λεοντῶδες βλέμμα,
Καὶ τὴν ἀνίαν τῆς ψυχῆς ἐδήλωσε φωνήσας·
«Οὐχὶ πρὸς χάριν σου, μωρὲ προσκυνητὰ τῶν Τούρκων,
Ἀλλὰ πρὸς χάριν τῆς πτωχῆς καὶ δυστυχοῦς πατρίδος
Ἀποδημῶ . . . ἄχ! διατὶ πειθὼ τοσαύτην ἔχουν
Αἱ συμβουλαὶ τοῦ παλαιοῦ ἑταίρου τοῦ πατρός μου;
Ἀποδημῶ· δὲν ἤθελα ἐμὲ νἀνθυμηθῆτε,
Ὁπόταν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπέλθῃ δυστυχία.
Μᾶλλον δ' εἰς μέγαν ἐθνικὸν καλέσατέ μ' ἀγῶνα,
Ὅτε τὰς φλόγας τῶν παθῶν ἡ φρόνησις θὰ σβέσῃ.»
Εἶπε, κ' ἐστράφη τὴν ὁδὸν ζητῶν τῆς παραλίας·

Τὸν ἔπνιγε δὲ ποταμὸς δακρύων, πλὴν δὲν ἦτο
Δειλὸς, εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ μὴ ἐμμείνῃ·
Κι' ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέλαγος νὰ σβέσῃ τὴν ὀργήν του,
Ἡμέρας δ' εἰς τὰ Κύθηρα ἐνδόξους νὰ προσμένῃ,
Καθ' ἃς τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ θὰ ἤνοιγε προθύμως.

Οὕτω τῆς Ὕδρας πρὸς καιρὸν ἡσύχασαν οἱ ναῦται,
Πεισθέντες εἰς τοὺς συνετοὺς τῶν προεστώτων λόγους,
Νὰ περιμένωσι καιροὺς κατόπιν ἁρμοδίους.
Πεποίθησιν δ' ὁ ναύαρχος δηλώσας πρὸς τὸν βέην,
Ἀπέπλευσε τοὺς ἀλλαχοῦ ἀντάρτας νὰ δαμάσῃ.
Ἐπλήρου δὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ Αἰγαῖον
Ἡ φήμη τοῦ Καταλαχιᾶ, τοῦ πειρατοῦ τῆς Κρήτης.
Οὗτος ἀφοῦ κατέλιπε τὴν νῆσον τῆς Λευκάδος,
Ματαίως προσεπάθησε πολὺ νὰ ἐξεγείρῃ
Πρὸς ἀνταρσίαν φανερὰν τοὺς πονηροὺς Σφακιώτας.
Εἰς τοῦ Ὀρλὼφ τὴν ἐποχὴν πολλὰ παθόντες οὗτοι,
Εὐκόλως δὲν ἐπίστευον τῶν ξένων τὰς προτάσεις·
Οὐδ' ἤθελον νἀκούσωσι πῶς ἔμελλον οἱ κλέφται
Κι' ὁ Κατσαντώνης δύναμιν εἰς νησιώτας πέμψει.
Ἐκίνει δὲ τὴν κεφαλὴν ὁ ἀκουστὸς μονόχειρ,
Ὑπὸ τοῦ πείσματος κτυπῶν τοὺς πόδας του ἀπαύστως,
Ὁπότ' ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῆς Ἴδης ἐπεφάνη
Ἀνὴρ ἰσχνὸς, λεπτοφυὴς καὶ ζωηρὸς τὸ βλέμμα·
Τὴν χεῖρα τοῦ Καταλαχιᾶ μὲ τὰς παλάμας θλίβει,
Καὶ θάρρος εἰς τὸν δύσελπιν τοιαῦτα λέγων δίδει·
« Ἂν ἤκουσες τὸ ὄνομα τοῦ ἰατροῦ τῆς Ἴδης,
Ὃν Λόγιον ἀποκαλοῦν οἱ ὀρεινοὶ τῆς Κρήτης,
Εἶμαι ὁ ταύτην τὴν στιγμὴν τὴν δεξιάν σου σφίγγων.
Εἰς ξένας χώρας ἔζησα πολὺν καιρὸν, κ' εἰς ταύτας
Νὰ ἰατρεύω ἔμαθον τὰς νόσους τῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλὰ συγχρόνως ἔμαθον καὶ πόσον ἡ δουλεία
Ἀφόρητος εἰς εὐγενῆ ἐπικαθίζει στήθη.
Δὲν δύναμαι οὐδὲ αὐτὰ τὰ πρόσωπα τῶν Τούρκων

Νὰ βλέπω· πανταχοῦ δ' αὐτοὺς, ὅπου τοὺς τύχω μόνους,
Τοὺς ἀφανίζω, καὶ ἡ γῆ μοῦ φαίνεται πῶς χαίρει
Ποτίζουσα τὰ σπλάγχνα της μὲ αἷμα τῶν τυράννων.
Ὅμως κι' αὐτοὶ τὸ αἷμά μου παντοῦ ζητοῦν νὰ πίουν·
Διὸ τὰς ἄκρας κατοικῶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων,
Καὶ τρέφομαι μὲ βότανα καὶ γάλα τῶν αἰγάγρων.
Νῦν δὲ μὴ μάτην προσπαθῇς νὰ κάμῃς ἀνταρσίαν
Μὲ ἄνδρας οἴκους ἔχοντας, γυναῖκας καὶ παιδία.
Ἀλλ' ἄγ! οἱ δύο θέλομεν τὸν πόλεμον κηρύξει.
Θέλω κατέλθει μετὰ σοῦ πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Κρήτης,
Τῶν Τούρκων νὰ γυμνόνωμεν τὸν πλοῦτον εἰς τὰ πλοῖα.
Ἂν δέ ποτε βιάσωσιν ἡμᾶς νὰποσυρθῶμεν,
Τῆς Ἴδης θέλομεν ὁμοῦ τὰς κορυφὰς ἀνέλθει,
Ἔνθα δὲν δύναντ' οἱ ἐχθροὶ εὐκόλως νἀναβῶσιν.
Εἶπε, κι' ἐπέλαμψε χαρὰ 'ς τοῦ πειρατοῦ τὴν ὄψιν.

Πρὸς τὴν ἀκτὴν δ' ἐβάδιζον προσβλέποντες ἀπαύστως
Τὰ κύματα τὰ κυανᾶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους·
Τοὺς δὲ συντρόφους εὗρηκαν ἀσχολουμένους, ὅπως
Ἑλκύσωσιν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖα τὰ εὐμήκη.
Τινὲς δὲ τούτων ἔθετον ἐπὶ τῆς γῆς σανίδας,
Ἐφ' ὧν τὸ πλοῖον ἔμελλε κατὰ μικρὸν νὰ βαίνῃ·
Κι' ἄλλοι σχοινία δέσαντες, βοῶντες δ' «εἷα μόλα»,
Μὲ δύναμιν προσείλκυον κυρτόνοντες τὸ σῶμα.
Ὁπότε δὲ κατέφθανεν ὁ ἀκουστὸς μονόχειρ,
Ἐξαίφνης ὡς νὰ ἦτο ζῶν ἓν πλοῖον ἐμυκήθη·
Καὶ τρόμος ἐκ τοῦ μυκηθμοῦ τοὺς ναύτας κυριεύει.
Οὕτω δ' ἀνὴρ πολύπειρος ἠρώτησε τοὺς ἄλλους·
«Μήπως τοῦ πλοίου τὰ πλευρὰ δὲν ἔχομεν ῥαντίσει
Τὴν θάλασσαν μὲ τὸ πλατὺ προσπλήσσοντες τῆς κώπης;
Ἀναψυχὴν θέλουν κι' αὐτὰ, ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες.»
Τοιαῦτα δ' ἄλλος γηραιὸς ἀπήντησεν εἰς τοῦτον·
«Δὲν εἶναι τοῦτο τῶν πλευρῶν βεβαίως ξηρασία·
Καθότι χθὲς ὁ ἴδιος τὰ ἔχω καταβρέξει·

Ἀλλὰ προάγγελμα δεινὸν μελλούσης δυστυχίας.
Κι' ὡς ἄνθρωποι δ' ἐνίοτε τὰ πλοῖα ὁμιλοῦσι,
Καὶ τότ' ἐξάπαντος βορὰ θὰ γείνουν τῶν κυμάτων,
Ἢ πῦρ ὀλέθριον τὰς ναῦς νὰπανθρακώσῃ μέλλει.»
Μόλις τὸν λόγον ἔπαυσεν ὁ γηραιὸς, ὁπότε
Εἰς τἄκρον τοῦ ὁρίζοντος ἐφάνησαν ὡς νέφη
Τὰ πλοῖα τῶν Ἀγαρηνῶν· νοτείου δὲ ἀνέμου
Ἐκ τῆς Λιβύης πνέοντος, κατέφθασαν ταχέως·
Κι' ἐστέναξ' ὁ Καταλαχιᾶς, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Οἴμοι! πῶς τάχιστ' ὁ χρησμὸς τοῦ μυκηθμοῦ πληροῦται.
Ἐντὸς τοῦ ὅρμου θέλουσι μᾶς κλείσει μετ' ὀλίγον,
Κι' ἀδύνατον νὰ φύγωμεν διὰ θαλάσσης τότε.»
Τῷ ὄντι δὲ μετὰ μικρὸν κἀνεὶς δὲν ἦτο τρόπος
Νὰ φύγωσι τὰς τρομερὰς τῶν κανονίων σφαίρας·
Κι' ἀπέλπιδες προσέβλεπον ἀλλήλους οἱ ἐρέται,
Ὁπότ' ὁ Λόγιος αὐτοὺς ἐθάρρυνε φωνήσας·
«Μηδόλως ἀπελπίζεσθε, θαλασσινοὶ γενναῖοι.
Δὲν ἔχει μόνον θάλασσαν πολύηχον ἡ νῆσος,
Δι' ἧς νὰ διαφύγωμεν τὰ ὅπλα τῶν τυράννων·
Ἔχει καὶ ὄρη ὑψηλὰ καὶ δάση πυκνωμένα,
Ἔνθα δὲν δύναντ' οἱ ἐχθροὶ τοὺς Ἕλληνας νὰ εὕρουν.
Ἐκεῖσε νῦν ἂς στρέψωμεν τὸ βῆμα μετὰ τάχους.
Πλὴν μὴ ἀφήσωμεν αὐτοὺς τὴν λείαν νὰ χαρῶσιν,
Ἣν, ὅταν φύγωμεν ἡμεῖς, ἀμαχητεὶ θὰ λάβουν.
Μὴ δέσωσι τὰ πλοῖά μας ὀπίσω τῶν πρυμνῶν των,
Κ' εἰς τὸ Βυζάντιον αὐτὰ κομίσαντες καυχῶνται,
Ὅτι τοὺς ναύτας ἔχουσι νικήσει τῶν Ἑλλήνων,
Καὶ φέρουν τρόπαιον λαμπρὸν τὰ κλέφτικά των σκάφη.
Δαυλοὺς λαβόντες καύσωμεν αὐτὰ, ὡς οἱ χειροῦργοι
Ὁπόταν μέλλῃ γάγγραιναν πληγὴ νὰ παραγάγῃ,
Ἵνα τὸ σῶμα σώσωσιν, ὀλίγας σάρκας καίουν.»
Εἶπε, καὶ πάντες πείθονται εὐκόλως εἰς τὸν λόγον,
Μὴ βλέποντες ἐτέρωθεν ἐλπίδα σωτηρίας.
Πλὴν νέον ἤδη μυκηθμὸν τὰ πλοῖα πάντα βάλλουν,

Καὶ τοὺς δαυλούς των τρέμοντες οἱ ναῦται ῥίπτουν κάτω.
Μόνος δὲ νῦν ἀτάραχος ἀπέμεινεν ὁ ἥρως,
Ὃν ἡ σπουδὴ προλήψεων ὑπέρτερον καθίστα.
Σωρεύει πάντας τοὺς δαυλοὺς ὁ Λόγιος ταχέως
Ὑπὸ τὰ πλοῖα, καὶ φυσᾷ τὰ ξύλα συνδαυλίζων.
Οὐδὲ τὸ πῦρ ἐβράδυνε τὴν πίσσαν νἀναφλέξῃ.
Ἀνέλαμψαν δὲ πάραυτα τῶν πειρατῶν τὰ σκάφη,
Κι' ἡ πέριξ θάλασσα καπνοῦ ἐπλήσθη πυκνοτάτου·
Οἱ ναῦται δ' ἀποχαιρετοῦν τὰ ποθητά των πλοῖα,
Κι' ἀκολουθοῦν δακρύοντες τὰ ἴχνη τοῦ Λογίου,
Ὅστις τοὺς ὁδηγεῖ μακρὰν τῶν Τούρκων πρὸς τὸ δάσος.
Κατόπιν των δὲ τρέχουσι μὲ ξίφη γυμνωμένα
Τουρκαλβανοί, οὓς ἔφεραν εἰς τὴν ξηρὰν αἱ λέμβοι·
Οὐδὲ διστάζουν παντελῶς τὰ ἴχνη νὰ πατήσουν,
Ἅτιν' οἱ Κρῆτες ἄφησαν εἰς ἀτραποὺς τοῦ δάσους.
Πλὴν νέον νῦν στρατήγημα ὁ Λόγιος ἐφεῦρε·
«Τίς ἴσκαν ἔχει;» ἐκβοᾷ· «εὐθὺς ἂς τὴν ἀνάψῃ,
Τὸ πῦρ δ' εἰς τὰ καιόμενα εὐκόλως πεῦκα βάλῃ.»
Εἶπε, κ' εἷς νέος παρευθὺς ξηροὺς συνάγει κλάδους,
Καὶ κρούων τὸν πυρόλιθον εἰς σίδηρον ἐξάγει
Σπινθῆρας, ὅθεν εὔκολα φυσῶν ἐκπέμπει φλόγας.
Καὶ μετ' ὀλίγον ἡ χαμαὶ ἀνάπτεται ῥητίνη·
Ταχέως δὲ τὸ πῦρ αὐτῆς μετέδωκ' εἰς τὸ δάσος.
Ἐπίκουρα δὲ τῶν Κρητῶν καὶ τὰ στοιχεῖα ἦλθον·
Καθότι ἄνεμος σφοδρὸς καὶ σίφων αἴφνης ἦλθε,
Μ' ἦχον ὀξὺν τὸ ἄναμμα τῶν δένδρων ἐπιτείνων.
Ἐξέλαμψαν δ' αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων,
Κι' ὡς κάτοπτρον ἡ θάλασσα ἡ πέριξ ἐφωτίσθη,
Εἰς τὸν βυθὸν τὴν φοβερὰν πυρὰν ἀνταναικλῶσα.
Τὴν λάμψιν δὲ θεώμενοι οἱ πέριξ ποντοπόροι
Ἡφαίστειον ἐνόμιζον ὅτι ἐφάνη νέον,
Κι' ἐθρήνουν τὴν ἀπώλειαν τῆς καλλικάρπου νήσου.
Καθὼς δὲ κόρη τρυφερὰ τὸ ἔαρ ἐκριζόνει
Ῥίζας μικρῶν βασιλικῶν ἀπὸ γωνίας κήπου,

Ὅπως εἰς γάστρας ἔπειτα πηλίνας τὰς φυτεύσῃ·
Μὲ τόσην ἐκριζόνοντο τὰ πεῦκα εὐκολίαν,
Κ' ὑψόνοντο στρεφόμενα ἐκ τῶν σφοδρῶν σιφώνων.
Ὡς φωτεινὰ δ' ἐφαίνοντο μετέωρα ἢ δᾷδες
Περιφθεῖσαι νὰ φωτίσωσι τὸν δρόμον τῶν Ἑλλήνων.
Ἐξέστησαν δ' οἱ βάρβαροι, καὶ ῥίπτουσι τὰ ὅπλα,
Νομίσαντες τὴν θύελλαν δεινὴν ὀργὴν τοῦ θείου·
Ἐν ᾧ οἱ Κρῆτες φεύγουσι, πρὸς τὰ βουνὰ νὰ φθάσουν.

Πλὴν φεῦ! τί δύνατ' ὁ μικρὸς νὰ κάμῃ ἀριθμός των;
Ὁ ναύαρχος εἰς τὸν πασσᾶν ἐμήνυσε τῆς νήσου,
Τοὺς εἰς τὴν Ἴδην τρέχοντας ἀντάρτας νὰφανίσῃ.
Ἐκεῖνος δὲ διέταξε νὰ ὁπλισθῶσι πάντες
Οἱ Τοῦρκοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα·
Κι' ὡς λύκοι ὠρυόμενοι ἐκύκλωσαν τὸ ὄρος,
Ἔνθα προχείρους ἔκαμαν οἱ Κρῆτες προμαχῶνας.
Βιάζονται δ' οἱ Ἕλληνες νὰ πολεμοῦν ἀπαύστως,
Καὶ μάτην ἀραιόνουσι τὰ στίφη τῶν βαρβάρων·
Ἐπίσης ἀραιόνονται κι' αἱ ἰδικαί των τάξεις·
Καὶ τελευταῖον ἔμειναν οἱ ἀρχηγοί των μόνοι,
Ὁ Λόγιος κι' ὁ ἀκουστὸς μονόχειρ τῶν Σφακίων.
Εἰς ἄκραν δ' ὄρους ἰσχυρὰν καταλαβόντες θέσιν,
Καὶ πάντων συναθροίσαντες τὰ ὅπλα τῶν θανόντων,
Ἐπυροβόλουν συνεχῶς ὡς μηχαναὶ θανάτου.
Πᾶς κρότος δὲ κι' ἕνα νεκρὸν ἀγγέλλει τῶν βαρβάρων·
Πλὴν τέλος δύω σκοπευταὶ τῶν Τούρκων ἀναβάντες
Εἰς ὕψος ῥίπτουν εὔστοχα τὰς φονικάς των σφαίρας·
Πλὴν οὐδ' αὐταὶ κατίσχυσαν νὰ ῥίψωσι τοὺς Κρῆτας·
Ἀλλὰ θανόντες ἔμενον εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν,
Εἰς τὴν ὁποίαν ζωντανοὶ ἐθέριζον τοὺς Τούρκους·
Ὡς φάσματα δ' ἐτρόμαζον τοὺς πέριξ πολεμίους,
Ἕως πολλάκις χάλαζα σφαιρῶν ἀκοντισθεῖσα
Τὰ γιγαντώδη σώματα κατώρθωσε νὰ ῥίψῃ.
Καὶ τότε τέλος οἱ δειλοὶ τολμοῦν νὰ πλησιάσουν·

Τὰς κεφαλάς των κόπτουσι, τὰ σώματα δ' ὑβρίζουν.
Κρατοῦντες δὲ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς Κρήτης
Εἰς τὸ Ἡράκλειον αὐτὰς σταζούσας αἷμα φέρουν·
Κι' οἱ Ἕλληνες στενάζουσιν εἰς τὴν φρικώδη θέαν·
Ἀλλὰ τὸν πόνον τῆς ψυχῆς δὲν πρέπει νὰ δηλώσουν,
Καὶ τὰ πικρά των δάκρυα στενάζοντες σφογγίζουν·
Ἐν ᾧ χαρὰν ἀμέτρητον δεικνύουσιν οἱ Τοῦρκοι,
Ὡς πίθηκοι δ' ἀλαλαγμοὺς ἐκπέμπουσιν ἀγρίους.

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ'.

Λοιπον ἡ ἐπανάστασις τῆς Ὕδρας καὶ τῆς Κρήτης
Ἐσβέσθη, πρὶν τὴν φλόγα της εἰς τὸ Αἰγαῖον χύσῃ.
Ἐν τούτοις δὲ καταλιπὼν ὁ ναύαρχος τὴν Κρήτην,
Πρὸς τὰς Σποράδας ἔστρεφε τῶν πλοίων του τὰς πρῴρας.
Τῷ ὄντι δὲ προπύργιον συμπάσης τῆς Ἑλλάδος
Τὰς νήσους ταύτας ἔθηκεν ἡ Πρόνοια τοῦ Πλάστου.
Ἐνταῦθα συνετρίβησαν τὸ πρῶτον αἱ τριήρεις
Τοῦ Ξέρξου, τοῦ πολυπληθῆ στρατὸν ἐπαγαγόντος·
Κι' ὁπόταν νῦν ἡ ἄμπωτις τὸ ὕδωρ κάτω σύρει,
Οἱ νησιῶται λέγουσιν ὅτ' εἰς μικρόν τιν' ὅρμον,
Ἔνθα τὰ πλοῖα εὔκολον νὰ προσεγγίσουν εἶναι,
Ἐπιγραφὰς παρατηροῦν ἀρχαϊκὰς εἰς βράχους,
Ἃς ἔγραψ' ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἴωνας προτρέπων
Τὴν παλαιὰν καταγωγὴν αὐτῶν νὰναμνησθῶσι.

Ἔχει δ' ἡ Σκίαθος συκᾶς τοσοῦτον πελωρίας,
Ὥστ' ὑφ' ἑκάστην ἑκατὸν καθίζουν στρατιῶται,
Χωρὶς αὐτοὺς ὁ ἥλιος παντάπασι νὰ βλέπῃ.
Ὑπὸ αὐτὰς ὡς εἰς σκηνὰς οἱ Ἕλληνες καθίζουν.
Μεσουρανῶν δ' ἐξέπεμπεν ὁ Φοῖβος τὰς ἀκτῖνας,
Τὸ γεῦμα δ' οἱ ἁρματωλοὶ λαβόντες εἰς τὴν χλόην,
Μετ' εὐθυμίας τοῦ λαοῦ τὰ ᾄσματ' ἐτραγῴδουν,
Ὅτ' ἀνεβόησ' ὁ σκοπὸς «ὁ στόλος τῶν βαρβάρων,»
Καὶ ταραχὴ τοὺς Ἕλληνας μεγάλη κυριεύει.

Πλὴν ὁ Βλαχάβας ἔμεινεν ἀτάραχος, κ' ἐν τάχει
Τοιαῦτα πρὸς τοὺς μαχητὰς κραυγάζει στεντορείως·
«Τοὺς προμαχῶνας ἅπαντες εὐθὺς ἂς καταλάβουν.»
Εἶπε, κ' ἐξύπνισ' ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τοὺς κλέφτας·
Τὰ μέλη των δ' ἀπέλιπεν ὁ λήθαργος τοῦ θάμβους,
Καὶ ζωηροὶ λαμβάνουσι τὰς ὀχυράς των θέσεις·
Τὰ ὅπλα θέτουν, κι' ἄτρομοι προσμένουν τοὺς ἐχθρούς των,
Ἐκ τῶν ὀμμάτων δ' ἄγριον τὸ πῦρ ἐξακοντίζουν.

Τὸν Σάββαν μόνον ἔφθασε, χωρὶς νὰ τὸ προσμένῃ,
Ὁ στόλος ἁλιεύοντα πλησίον εἰς τὴν νῆσον·
Καὶ μ' ἓν κανόνιον εὐθὺς τἀνέτρεψε τὴν λέμβον.
Μόλις δ' ἐπρόφθασ' εὐτυχῶς νὰ δράξῃ μίαν κώπην,
Καὶ δι' αὐτῆς συγκολυμβῶν εἰς τὴν ξηρὰν ἀπέβη.
Ὅμως κ' ἐδῶ ἀκολουθοῦν μὲ σπάθας γυμνωμένας
Οἱ Τοῦρκοι, ἐκ τῶν λέμβων των ταχέως ἐξελθόντες.
Πρῶτον δ' ὁ Σάββας ἔφευγε, τὸ βῆμα διευθύνων
Πρὸς τῶν Ἑλλήνων τοὺς μακρὰν κειμένους προμαχῶνας,
Ὅθεν βοῶντες δυνατὰ οἱ κλέφται τὸν ἐκάλουν.
Πλὴν αἴφνης ἐνθουσιασμὸς κατέχει τὴν ψυχήν του·
Ὀπίσω στρέφει· λάμπουσιν οἱ δύω ὀφθαλμοί του·
Αἱ τρίχες του ὠρθώθησαν· τὴν κώπην ἐπεγείρει,
Καὶ πλήττει τὸν πλησίον του ἀκολουθοῦντα Τοῦρκον·
Τὴν κεφαλήν του δ' ἔθραυσε, κι' ὁ μυελός του ῥέει·
Ὡσαύτως δὲ καὶ δεύτερον ἐφόνευσε, καὶ τρίτον
Καὶ τέταρτον· κι' ὁπότ' αὐτὸν πληθὺς ξιφῶν κυκλόνει,
Τὴν κώπην ἀλλεπάλληλα ἐπαίρει καὶ καταίρει·
Καὶ τεσσαράκοντα σχεδὸν ἐφόνευσε τῶν Τούρκων
Πρὸς φάντασμα παρόμοιος ἢ δαίμονα τοῦ Ἅδου·
Καθότι δὲν ἐπλήγονεν αὐτὸν κἀμμία σπάθη.
Ἐμβρόντητοι δ' ἀπέμειναν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἀρχίζουν
Τὰ ξίφη ῥίπτοντες μακρὰν ὡς λαγωοὶ νὰ φεύγουν·
Ἀλαλαγμοὺς δ' ἐκπέμπουσι χαρᾶς ἐπευφημοῦντες
Οἱ Ἕλληνες, καὶ θέλουσι τὰς θέσεις των νἀφήσουν,

Τοὺς Τούρκους δ' εἰς τὴν θάλασσαν νὰ ῥίψωσι ξιφήρεις.
Ὅμως ὁ Σάββας παντελῶς δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο
Κινῶν τὴν χεῖρα, νεύων δὲ νὰ μένωσιν ἐκεῖσε·
Κι' ἅμα κατέλιπον αὐτὸν οἱ βάρβαροι, ταχύνει
Τὸ βῆμα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, δακρυρροοῦντας πάντας
Ἐκ τῆς χαρᾶς· κι' ὡς ὁ Θωμᾶς τὸν Κύριον, ἐγγίζουν
Τὸ σῶμά του καὶ θέλουσι μὲ τὴν ἁφὴν νὰ ἴδουν,
Ἐὰν τῷ ὄντι ζωντανὸς ἐκ τῶν ξιφῶν ἐσώθη.

Πλὴν ἤδη λύσσαν πνέουσιν κι' ἐκδίκησιν οἱ Τοῦρκοι.
Τὸ ὅτι τεσσαράκοντα ἐφόνευσεν εἷς Ἕλλην,
Ὡς ὅπλον μεταχειρισθεὶς τῆς λέμβου του τὴν κώπην,
Τὴν ἐντροπὴν διήγειρε καὶ τὸ σκληρόν των πεῖσμα.
Βροντοῦν δὲ τὰ κανόνια τῶν πλοίων, κι' ἀκοντίζουν
Πυρίνας σφαίρας τρομερὰ ἠχούσας εἰς τὰ ὦτα·
Κονιορτὸν δ' αὗται ποιοῦν ἐγγὺς τῶν προμαχώνων·
Πλὴν βλάβην μόνον προξενοῦν συντρίβουσαι τοὺς βράχους·
Πρηνεῖς δ' οἱ κλέφται πίπτουσι, κ' ἡσύχως περιμένουν,
Ἕως παρέλθ' ἡ φοβερὰ ὀργὴ τῶν πυροβόλων.
Πλὴν μόλις ἀστραπὰς αὐτὰ νὰ χύνουν εἶχον παύσει,
Κι' αἱ λέμβοι 'ς τὸν αἰγιαλὸν βαρβάρων μυριάδα
Ἐξήμεσαν· ὅθεν ἡ γῆ ἐμαύρισεν, ὡς ὅτε
Οἱ κόρακες καθίζουσιν ἐπὶ ἀγέλης χοίρων,
Κινοῦντες δὲ τὰς πτέρυγας ἐπὶ τῶν νώτων τούτων
Τοὺς φθεῖρας ἀφανίζουσι μὲ τὰ ὀξέα ῥάμφη.
Ἀλλὰχ δὲ νῦν οἱ βάρβαροι φωνάζουν κι' ἐφορμῶσι,
Μὲ τὴν ὁρμὴν ἐλπίζοντες τὸν τρόμον νὰ ἐμβάλουν.
Πλὴν τῶν Ἑλλήνων εὔστοχα εὐθύνονται αἱ σφαῖραι,
Καὶ κόπτουν τὴν σφοδρὰν ὁρμὴν τῶν θρασυδείλων Τούρκων,
Τὰ βήματά των δὲ πληθὺς πτωμάτων δυσκολεύει.
Πλὴν κι' οὕτω δὲν ἀπώλεσαν τὸ θάρρος των· δευτέραν
Παρασκευάζουν ἔφοδον πυκνώσαντες τὰς τάξεις,
Καὶ μὲ τὸ ξίφος ὑψηλὰ ἐπέρχονται λυσσώδεις.
Πλὴν αὖθις τὴν ἀγρίαν των κατέπαυσαν μανίαν

Αἱ σφαῖραι τῶν κλεφτῶν παντοῦ εὑρίσκουσαι τὰς σάρκας·
Τὸ αἷμα δ' ἔρρεε τὴν γῆν τὴν μαύρην ἐρυθραῖνον,
Καὶ νέα χαρακώματα οἱ Ἕλληνες λαμβάνουν
Τὰ πτώματα τὰ πολλαχοῦ σωροὺς ἀποτελοῦντα.
Ὁ ναύαρχος δὲ τὴν φθορὰν ἰδὼν ὑπ' εὐσπλαγχνίας
Συνεκινήθη ζωηρᾶς· τὸν ἀρχηγὸν φωνάζει,
Τὸν διοικοῦντα τοὺς πεζοὺς τοῦ στόλου, καὶ τῷ λέγει·
« Ἐφόδους πλέον, στρατηγέ, μὴ κάμνῃς, παρατόλμους.
Ἐπόνεσ' ἡ καρδία μου τοσοῦτοι νὰ ποθνήσκουν·
Ἄφες αὐτούς· ποῦ δύνανται οἱ Ἕλληνες νὰ φύγουν;
Ἡ Σκίαθος εἶναι μικρὰ, καὶ μὲ στρατὸν ὀλίγον
Εὐκόλως τοὺς κυκλόνομεν· τὰς ἁρμοδίους θέσεις
Διάταξον νὰ λάβωσιν οἱ μάλιστα γενναῖοι,
Ἵνα μὴ πέμπουν οὐδαμῶς τροφὰς οἱ νησιῶται,
Καὶ τότ' εὐκόλως δύνασαι αὐτοὺς νὰ καταβάλῃς. »
Εἶπε, κ' ἐπείσθη τῶν πεζῶν ὁ ἀρχηγὸς εὐκόλως,
Ἐπίσης ὑπὸ τοῦ πολλοῦ συγκινηθεὶς θανάτου,
Καὶ βλέπων προσεγγίζουσαν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.
Τὸ δεῖπνον δὲ διέταξε νὰ λάβωσι ταχέως,
Καὶ σώματα μετέπειτα νὰ κινηθῶσι δέκα
Νὰ ζώσουν τοὺς ἁρματωλοὺς ἐντὸς τῶν προμαχώνων
Λαθραίως, ὅτε τῆς νυκτὸς τὸ σκότος θὰ ἐπέλθῃ.
Ὡσαύτως δὲ κι' οἱ Ἕλληνες, εὑρόντες εὐκαιρίαν,
Ὀλίγον ἄρτον καὶ τυρὸν ἐδείπνησαν, καὶ πάλιν
Τὰς θέσεις των κατέλαβον τὰ ὅπλα των κρατοῦντες.
Οὐδ' ἔλαθον τὸν ἀρχηγὸν οἱ Τοῦρκοι κινηθέντες,
Ὡς πεῖραν ἔχοντα πολλὴν τῶν ἐχθρικῶν ἐθίμων,
Ἀλλ' εἶπε πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὁ φρόνιμος Βλαχάβας·
« Δὲν μοῦ ἀρέσουν παντελῶς οἱ Μουσουλμάνοι, φίλοι·
Βημάτων ἦχον ἤκουσα μακρόθεν, καὶ τὰ δένδρα
Νὰ σείωντ' εἶδον, ὡς ἐὰν ἐγγὺς βαδίζουν ἄνδρες.
Δὲν συνειθίζουν δὲ ποτὲ οἱ Τοῦρκοι νὰγρυπνῶσιν·
Ἀλλὰ πολὺ δειπνήσαντες βαρύτατα κοιμῶνται,
Ἐκτὸς ἂν ἔχωσι σκοπὸν νὰ πράξουν τι σπουδαῖον.

Βεβαίως δὲ προτίθενται τὴν νύκτα νὰ μᾶς ζώσουν.
Διὸ μὲ βῆμα τάχιστον ἀλλάξωμεν τὴν θέσιν.»
Εἶπε καὶ πάντες εὐπειθεῖς ἐγείρονται ταχέως,
Τὸ βῆμα δὲ πρὸς τοῦ βουνοῦ τὸ ἄκρον διευθύνουν.
Ἐκ νέου δὲ κατέλαβον ἐνταῦθα προμαχῶνας,
Ἐπὶ τῶν βράχων στήσαντες τὰ βροντερά των ὅπλα.

Νῦν δ' αὖθις ἐπανέλαβε τὴν πρώτην συμβουλήν του
Ὁ Σάββας, ὁ μὲ σύνεσιν κι' ἀνδρείαν προικισμένος,
Πονῶν δὲ τοὺς ἁρματωλούς, ὡς οἱ γονεῖς τὰ τέκνα.
Τοιαῦτα δ' εἶπε ζωηρὰ ἐντείνων τὴν φωνήν του·
«Ὦ φίλοι, ἡ ἐπιμονὴ καλὸν δὲν εἶναι πρᾶγμα,
Ὁπόταν ἦναι βέβαιος ὁ μέλλων ὄλεθρός μας.
Εἰς νῆσον εἶσθε, κι' εὔκολα οἱ Τοῦρκοι θὰ σᾶς ζώσουν,
Ἀπὸ τῶν πλοίων ἄπειρον στρατὸν ἐξαγαγόντες·
Καὶ τότε δὲν θὰ δυνηθοῦν βοήθειαν νὰ δώσουν
Οἱ νησιῶται, κι' ἂν πολὺ ἐπιθυμῶσι τοῦτο·
Ὅθεν ἐδῶ πυρὰ πολλὰ τὸ ὄρος ἂς φωτίζουν,
Ἵνα νομίζουν οἱ ἐχθροὶ πῶς μένομεν ἐνταῦθα·
Ταχέως δ' ἐν τῷ μεταξὺ βαδίζομεν ἐκεῖσε,
Ἔνθα τὰ πλοῖα ἔχομεν βυθίσει τρυπημένα·
Εὐκόλως τἀνασύρομεν, καὶ φεύγετ' εἰς τὰ ὄρη
Τῆς Στερεᾶς, ἔνθ' ἔκτασιν θὰ ἔχετε μεγάλην,
Εἰς ἀπροσίτους κορυφὰς νὰ κρύπτετε τὰ ἴχνη.»
Εἶπε, κι' εὐκόλως ἔπεισε τὸν συνετὸν Βλαχάβαν,
Μὴ θέλοντα τοὺς μαχητὰς νὰ καταφθείρῃ μάτην·
Ἐν τάχει δὲ βαδίζουσιν οἱ κλέφται πρὸς τὸν ὅρμον,
Ἔνθ' ἀφανῆ ἐκάλυπτεν ἡ θάλασσα τὰ πλοῖα.

Ὡς δ' ὅταν τοὺς πολύποδας οἱ ἁλιεῖς ἀγρεύουν
Κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς των δαδία ἀναμμένα,
Καὶ φαίνονθ' ὡς φαντάσματα εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
Ὁπόταν ἠρεμῇ τὸ πᾶν κι' οἱ ἄνεμοι σιγῶσι·
Ὁμοίως τῶν ἁρματωλῶν κρατοῦσιν οἱ ἡμίσεις

Δᾷδας πυκνὰς, καὶ δι' αὐτῶν φωτίζουσι τοὺς ἄλλους,
Οἵτινες σύρουν εἰς τὴν γῆν τὰ τρυπημένα πλοῖα.
Ἐμφριάττουν δὲ τὰς τρύπας των ταχέως, καὶ τὰς κώπας
Ἁρμόζουν, ὅπως δι' αὐτῶν ἐλαύνωσι μὲ βίαν.
Τὰ φῶτά των δ' ἀ πέκρυπτεν ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους·
Κι' οἱ βλᾶκες Τοῦρκοι βλέποντες τὰ πρότερα πυρά των
Ἡσύχαζον, καὶ τῆς αὐγῆς ἐπρόσμενον τὴν ὥραν.

Χερσόνησος δὲ πρὸς δυσμὰς ἐκτείνεται τῆς νήσου,
Ἣν Τρίκιερι τὴν σήμεραν οἱ Ἕλληνες καλοῦσι,
Θεσσαλικὴ δ' ἐλέγετο τὸ πάλαι Μαγνησία.
Χωρίον δ' εἰς τὸ ἔσχατον τῆς χερσονήσου κεῖται,
Ὡραν σχεδὸν ἡμίσειαν ἐκ τῆς ἀκτῆς ἀπέχον,
Ἔνθα λιμὴν εἶναι μικρὸς, καταφυγὴ τῶν πλοίων.
Κλιμακηδὸν δ' ἐπίκεινται οἱ οἶκοι καὶ οἱ μύλοι,
Ἐπὶ βιουνῶν καὶ κρημνωδῶν τῆς παραλίας βράχων
Φαιδρῶνοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ξένου ποντοπόρου,
Οὗτινοις ἄλγος ἐθνικὸν τὰ στήθη δὲν πιέζει·
Καθότι πρὸς τἀριστερὰ τοῦ πλέοντος ἐκεῖσε
Εἶναι σταυρὸς δηλῶν τὴν γῆν ἐκείνην ἐλευθέραν,
Ἐν ᾧ κυμαίνετ' ἀντικρὺ τῶν Τούρκων ἡ σημαία,
Ἀσπλάγχνους ἐξελέγχουσα τοὺς Φράγκους διπλωμάτας,
Οἵτινες ἔχουν ἀδελφοὺς ἀγαπητοὺς χωρίσει,
Κοινῶς τὸ αἷμα χύσαντας εἰς ἀμετρήτους μάχας.

Ἐνταῦθα προσωρμίσθησαν τὰ πλοῖα τοῦ Βλαχάβα
Ταχέως διαπλεύσαντα τὸ πέλαγος τὴν νύκτα.
Ἦτο δ" αὐγὴ ἐαρινὴ, κι' ἐχρύσονε τὰ ὄρη
Ὁ ἥλιος κυριακὴν φαιδρὰν προαναγγέλλων.
Ἀπανταχόθεν δὲ πολλοὶ συνήγοντο ἀγρόται,
Ἵνα ποιήσωσι πομπὴν μεγάλης λιτανείας·
Καθότι τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἀκρὶς καὶ ξηρασία
Ἠρήμονιον, ὀργὴν Θεοῦ μεγάλην ἐκδηλοῦντα.
Ἐντὸς δὲ πρῶτον τοῦ ναοῦ τελοῦν τὴν λειτουργίαν·

Μετέπειτα δ' οἱ ἱερεῖς φοροῦντες τὴν στολήν των
Τῆς Παναγίας ἱερὰν ἐξάγουσιν εἰκόνα,
Ἦν μοναχὸς σεβάσμιος ἐκράτει μὲ τὰς χεῖρας.
Πρὸς τοὺς ἀγροὺς δὲ ψάλλοντες διεύθυνον τὸ βῆμα,
Κι' ὀπίσω «ἀλληλούϊα» τὰ πλήθη ἐπεβόων,
Οἰκτίρμων ἱκετεύοντα ὁ Ὕψιστος νὰ γείνῃ,
Διώξῃ δ' ἀπὸ τῶν ἀγρῶν τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων.
Ἐνίοτε δὲ τὴν φωνὴν πλειότερον ἐντείνουν,
Ὁπόταν κάμνωσι σταθμοὺς εἰς καρποφόρα μέρη·
Καὶ τότ' ὡς νέφη σκοτεινὰ ἐγείροντ' αἱ ἀκρίδες,
Καὶ φεύγουσιν ἀκούουσαι τοὺς ὕμνους τοὺς ἁγίους.
Ὁ δὲ λαὸς εἰς ἔκστασιν μεγάλην ἐβυθίσθη,
Κ' ἐνθουσιῶν ὑπὸ χαρᾶς ἀπαύστως ἐψαλμῴδει,
Ὁπότε κεφαλὴν γυμνὴν προβαίνων ὁ Βλαχάβας
Ἐκ τῆς ἀκτῆς ἀνέβαινε μὲ τοὺς λοιποὺς συντρόφους,
Ὅλος ἀκμαῖος κι' ἀνθηρὸς, ὡς κόρη ὅταν νίψῃ
Εἰς ὕδωρ διαυγοῦς πηγῆς τὴν ῥοδινήν της ὄψιν.
Ἐπήστραπτε δ' ὁ ἥλιος εἰς τὴν ξανθήν του κόμην,
Καὶ ταργυρᾶ κομβία του τὴν λάμψιν ἀντενάκλων·
Ὡς ἄγγελος δὲ καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ἐφάνη.
Πρὸς τοῦτον ἔστρεψε λοιπὸν τὴν προσοχὴν τὸ πλῆθος,
Τὸ βῆμα τὸ ἡρωϊκὸν θαυμάσαν καὶ τὸ ἦθος
Καὶ θαμβωθὲν, καθὸ ἰδὸν τοὺς κλέφτας αἰφνιδίως.
Κατέχει δ' ἐνθουσιασμὸς τοὺς ἀφελεῖς ἀγρότας,
Κι' ὁ τὴν εἰκόνα ὑψηλὰ κομίζων τὴν ἁγίαν
Ἀφῆκε τοὺς συλλειτουργοὺς νὰ ψάλλωσι τοὺς ὕμνους,
Καὶ πρὸς τοὺς κλέφτας μὲ γοργὸν ἐβάδισε τὸ βῆμα·
Ἐφίλησε τὸν ἀρχηγὸν, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Καλῶς μᾶς ἦλθες, Γεδεὼν τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ νέου,
Νἀποδιώξῃς τὴν πυκνὴν ἀκρίδα τῆς πατρίδος,
Ἥτις μιαίνει τοὺς ναοὺς τοῦ Πλάστου τοὺς ἁγίους.
Δημήτριος καλοῦμ' ἐγώ· τἁγίου Δημητρίου
Προθύμως τὸ μαρτύριον θὰ λάβω καὶ τὸ στέμμα.
Ἄγε! παντοῦ σ' ἀκολουθῶ μὲ ταύτην τὴν εἰκόνα».

Εἶπε κι' ἀπήντησ' εἰς αὐτὸν τοιαῦτα ὁ Βλαχάβας·
«Ὦ τοῦ Ὑψίστου λειτουργὲ, μεγάλην προφητείαν
Ἀνήγγειλαν τὰ χείλη σου· βεβαίως θέλει φύγει
Ἡ καταπνίγουσα ἡμᾶς μαύρη ἀκρὶς τῶν ξένων.
Ὦ νέοι! εἶναι ἐντροπὴ νὰ κύπτετε ὡς κτήνη
Ὑπὸ ζυγὸν ἀφόρητον τῶν εὐτελῶν βαρβάρων.
Ζωσθῆτε τὴν ῥομφαίαν σας· ἀφῆτε τὰς γυναῖκας·
Ἂς μείνουν ὅλως ἄγονοι· δὲν πρέπει δοῦλα τέκνα
Μὲ γάλα ἐξευτελισμοῦ νὰ τρέφουν εἰς τὸ μέλλον.»
Εἶπε, κι' ἀφίνουν τὴν πομπὴν εὐθὺς οἱ νέοι πάντες
Πρὸς τὰς οἰκίας τρέχοντες τὰ ὅπλα των νὰ λάβουν.
Καὶ μετ' ὀλίγον ὁπλιτῶν ἑκατοντάδες θέλουν
Νἀκολουθήσουν πανταχοῦ τοῦ ἥρωος τὰ ἴχνη·
Οἱ δὲ ταχύποδες εὐθὺς ἀγγέλλουν πεζοδρόμοι
Τὸ νέον ἐγερτήριον τοῦ ἐθνικοῦ πολέμου·
Κ' ἐσείσθησαν τὸ Πήλιον, ὁ Ὄλυμπος κι' ἡ Ὄσσα,
Εἰς τὸν Μουχτὰρ πασσᾶν πολὺν τὸν φόβον ἐμβαλόντα.
Συλλέγει δ' οὗτος μέγιστον στρατόπεδον, καὶ θέλει
Εὐθὺς τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ πνίξῃ.
Τῷ ὄντι δὲ κατώρθωσε τὸν Τσάραν νἀφανίσῃ
Μισθώσας λίαν ἔμπειρον Τουρκαλβανὸν φονέα,
Ὅστις εἰσέδυσ' ἄγνωστος ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων·
Κατόπιν δὲ σφαγὴν δεινὴν προτίθεται νὰ κάμῃ,
Καὶ καταπλήξῃ δι' αὐτῆς τοὺς ἀτυχεῖς ἀντάρτας.

Ὑπῆρχε δ' εἰς τὰ Τρίκαλα μικρά τις ἔρις τότε·
Καθότι δημογέρων τις, πολλὴν πλεονεξίαν
Δεικνύων, ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐπαύθη συναδέλφων.
Ἀλλ' ὢν εἰς τὸ ῥαδιουργεῖν ἐξησκημένος οὗτος
Εὐκόλως διηρέθισε τινὰς ἀπὸ τοῦ ὄχλου.
Εἰς δύω δὲ στρατόπεδα ἡ πόλις διηρέθη,
Πολλῶν τὴν ἄνομον ἀρχὴν αὐτοῦ προστατευόντων·
Διότι τὸ ἀξίωμα ἐξευτελίζετ' οὕτω
Τοῦ δημογέροντος· κι' αὐτὸ οἱ συνετοὶ πολῖται

Δὲν ἤθελον εἰς τὸν λαὸν τὸ σέβας νὰ πολέσῃ.
Συνέβη δ' ὁ Μουχτάρπασσας ἐδῶ νὰ ἦναι τότε,
Καὶ πάντες εἰδοποίησε νὰ ἔλθουν οἱ πολῖται,
Ὅπως ὁ ἴδιος αὐτὴν τὴν ἔριν διαλύσῃ.
Εἰς τὴν πλατεῖαν δ' ἅπαντες συνῆλθον μετ' ὀλίγον,
Ἥτις πλησίον τοῦ ναοῦ κατάφυτος ὑπῆρχε·
Κ' ἐνταῦθα ὁ διαλλακτὴς προσμένουσι νὰ ἔλθῃ.
Πλὴν αἴφνης φρίκην οἱ πτωχοὶ αἰσθάνονται πολῖται·
Βλέπουν ἀγρίους ὀφθαλμοὺς καὶ ξίφη γυμνωμένα,
Κι' «ἀλλὰχ, ἀλλὰχ» θρησκομανεῖς ἀναβοῶσιν ὄχλοι.
Τὸ αἷμα δ' ἐπλημμύρησεν, ὡς ὅταν παρασύρῃ
Βροχὴ ραγδαία τῶν ὁδῶν τὰ χώματα τὸ θέρος·
Οἱ τέως δὲ μὲ ζωηρὰν φωνὴν συνομιλοῦντες
Τοὺς κόρακας μὲ τὴν ὀσμὴν τοῦ αἵματος προσέλκουν·
Κι' ἡ πρὸ μικροῦ παρέχουσα θέαν τερπνὴν πλατεῖα
Κατήντησ' ἐνδιαίτημα κυνῶν ὠρυομένων,
Ὧν τὸ συμπόσιον οὐδεὶς ἐτάραττ' ὁδοιπόρος.

Ἀφοῦ δὲ τὴν σφαγὴν αὐτὴν ἐποίησ' ὁ Μουχτάρης,
Ἐκήρυξε πρὸς τὸν λαὸν τῶν Θεσσαλῶν τοιαῦτα·
«Ῥαγιάδες, μὴν ἐλπίζετε καμμίαν σωτηρίαν,
Ἐν ὅσῳ κλέφται πόλεμον ἐγείρουν κι' ἀνταρσίας·
Τοὺς πάντας τῶν Ὀθωμανῶν θὰ κόψωσι τὰ ξίφη,
Ἂν ὁ Βλαχάβας δὲν πεισθῇ τὰ ὅπλα του νὰ ῥίψῃ.»
Τοιαῦτ' οἱ κήρυκες παντοῦ πρὸς τοὺς Γραικοὺς κηρύττουν.
Πρεσβεία δ' ἦλθεν ἀγροτῶν νὰ ἴδῃ τὸν Βλαχάβαν,
Καὶ δακρυσμένη πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Βλαχάβα, τὴν μεγάλην σου καρδίαν ἐννοοῦμεν,
Καὶ πόσον εὐγενῆ σκοπὸν ὁ πολεμός σου ἔχει.
Ἀλλὰ τὸ βλέπεις· ψήνουσι τὰ τέκνα μας ὡς τράγους,
Κ' εἰς δένδρα τὰς γυναῖκάς μας ἐκ τῶν μαστῶν κρεμῶσιν.
Ἂν δ' οὕτως ἐξακολουθοῦν νὰ σφάζωσιν οἱ Τοῦρκοι,
Χριστιανοὶ δὲν θέλουσιν ἐν Θεσσαλίᾳ μείνει.
Εἰς ἐποχὴν ἀνάβαλε τὰ σχέδιά σου ἄλλην·

Προσπάθησον δὲ νῦν ἁπλῶς νὰ σώσῃς τὴν ζωήν σου,
Κρυφίως τῶν πατέρων σου τὴν γῆν ἐγκαταλείπων.
Ἐὰν δὲ τοῦτο δυνατὸν δὲν ἦναι τώρα πλέον,
Εἰς τὸν Σουλτάνον ζήτησον αἰχμάλωτος νὰ γείνῃς·
Ἐμπιστοσύνην ὁ πασσᾶς δὲν ἔχει τῆς Ἠπείρου.»
Ἐπὶ τοῦ στήθους του δὲ νῦν ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας
Ὁ ἥρως τὸν Δημήτριον τὸν μοναχὸν κυττάζων·
Οὐδ' εἶπε λέξιν· πλὴν πηγὴ τὸν ἔπνιξε δακρύων.
Ὥραν δ' ἀπέμεινε πολλὴν χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ,
Αργὰ δὲ τὸν Δημήτριον ἐναγκαλίσθη κι' εἶπε·
«Βεβαίως θἀποθάνωμεν· ἐλπὶς δὲν μένει πλέον·
Καὶ πρέπει νὰ τὸ κάμωμεν· διότι ἄλλως θέλει
Τὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν βαρύνει τὴν ψυχήν μας.
Χαρὰν δὲ τὸ μαρτύριον αὐτὸ πολλὴν μοὶ δίδει·
Πλὴν ἓν μοῦ θλίβει τὴν ψυχήν· ἡ ὥρα προσεγγίζει,
Καθ' ἣν ἀκτῖνες ἔνδοξοι τὸ ἔθνος θὰ λαμπρύνουν·
Τότε δ' ἡμᾶς ἡ μαύρη γῆ θέλει νεκροὺς καλύπτει.»
Εἶπε, καὶ νέα θλίψεως νεφέλη τὸν σκεπάζει·
Πλὴν τὸν ἐγείρ' ἡ βροντερὰ φωνὴ τοῦ Δημητρίου·
«Βλαχάβα! πλέον βλάσφημον μὴν εἴπῃς οὕτω λόγον.
Ἐκεῖ 'ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανόν, πλησίον εἰς τὸν θρόνον
Τῆς Παναγίας, θέλομεν ἀμφότεροι καθίσει.
Ὡς δ' οἱ ποιμένες ἐν καιρῷ παρατηροῦν αἰθρίας
Τὴν λάμψιν τὴν ἀγγέλλουσαν τὰς ὥρας τῆς πρωΐας,
Ὁμοίως θέλομεν κι' ἡμεῖς ἀφ' ὑψηλοῦ θεᾶσθαι
Τὸ φῶς, ὅπερ τὴν ἔγερσιν τοῦ ἔθνους θἀναγγείλῃ.
Δὲν θέλουν ὅρια ἐκεῖ τὴν ὅρασιν κωλύει,
Ἀλλὰ τὰ πάντα τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα θέλει βλέπει.»
Πρὸς τὴν πρεσβείαν δ' ἔστρεψε μετέπειτα τὸν λόγον·
«Σεῖς, ἀδελφοὶ χριστιανοί, μὴ κλαίετε· θὰ ἔλθουν
Οἱ Μωυσεῖς οἱ μέλλοντες νὰ κλείσουν τὰς πληγάς μας·
Πρὸς τὸν Μουχτάρπασσαν δὲ νῦν τοιαῦτ' ἀποκριθῆτε·
«Ἱερωμένα πρόσωπα εἰς ἱερὸν ἐπίσης
Ἁρμόζει νὰ παραδοθοῦν»· εἰς τὸν ἐπίσκοπόν μας,

Τὸν ἔχοντα 'ς τὴν Λάρισσαν τὸν ἅγιόν του θρόνον,
'Ο Παππαθύμιος καὶ ἐγὼ θὰ δώσωμεν τὰ ὅπλα·
Εἰς τὴν πρωτεύουσαν δ' εὐθὺς ἐκεῖνος ἂς μᾶς στείλῃ,
Τὸ ἔλεος νὰ λάβωμεν τοῦ κραταιοῦ Σουλτάνου.»
Εἶπε, κι' ἀπῆλθον πάραυτα τὴν εἴδησιν νὰ φέρουν
Εἰς τὸν Μουχτάρην, τὴν σφαγὴν νὰ δυνηθοῦν νὰ παύσουν.

Αὖθις δὲ νῦν ὁ μοναχὸς πρὸς τοὺς συντρόφους εἶπε·
«'Ολίγον ἄρτον δότε μοι καὶ οἶνον, ὦ ἑταῖροι·
Τὸ ὕστατον τὴν τοῦ Χριστοῦ θὰ ψάλω λειτουργίαν.»
Τότε δ' ὀλίγον εὗρηκαν οἱ στρατιῶται οἶνον·
Τὸν ἔφεραν, κι' ὁ μοναχὸς τὴν κεφαλὴν γυμνόνει·
Λαμπάδ' ἀνάπτει· λίβανον δ' ὁ Παππαθύμιος καίει.
Τὸ δεῖπνον δὲ τὸ μυστικὸν ἀμφότεροι τελοῦσι,
Καὶ «μνήσθητι», ἐπιβοοῦν, «τῶν δούλων σου, Χριστέ μας.»
Τὰ δ' ἄχραντα μυστήρια μεταλαμβάνουν πάντες,
Καὶ συγχωροῦνται· εἶτα δὲ ὁ μοναχὸς προσθέτει·
«Τὸν ἀρχηγόν μας οἱ ἐχθροὶ ζητοῦσι νὰ δεσμεύσουν,
'Η μᾶλλον θέλουσι νεκρὸν εἰς τάφον νὰ τὸν κλείσουν.
'Υπάγετε· μόνος ἐγὼ μὲ τοῦτον θἀποθάνω·
Διότι θέλω μάρτυρος νὰ μὲ κοσμήσῃ στέμμα.
'Υπάγετε! ὑπάγετε! εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν
'Ωφέλιμοι θὰ γείνετε εἰς τὴν πτωχὴν πατρίδα.»
Νῦν δὲ μὲ μαῦρα δάκρυα ζυμόνεται τὸ χῶμα,
Κι' ὡς ἀνδριάντες στέκουσιν ἀκίνητοι οἱ κλέφται.
Πλὴν αὖθις ζωηρὰ πολὺ προτρέπει κι' ὁ Βλαχάβας·
«'Υπάγετε! θὰ πέσωμεν ὡς οἱ καλοὶ ποιμένες
Διὰ τὸ ποίμνιον ἡμῶν· δὲν πρέπει ἀνοήτως
Νἀφήσωμεν παντέρημον τὴν δυστυχῆ πατρίδα.
'Υπάγετ'! οὕτως ὁ Θεὸς ἐξ οὐρανοῦ προστάττει.»
Οὕτως εἰπὼν, τὸν μοναχὸν ἐκ τῆς χειρὸς ἁρπάζει,
Τοὺς δ' ἄλλους μὲ τὰς χεῖράς του ἀπώθησε νὰ φύγουν.
Θρηνοῦν δ' ἐκεῖνοι ὡς μικρὰ παιδία, καὶ τοὺς πόδας
Δὲν δύνανται νὰ στρέψωσι· ἀλλὰ τοὺς καταρᾶται

Ὁ μοναχὸς, ἂν παρευθὺς ἐκεῖθεν δὲν ἀπέλθουν.
Καὶ τέλος τί νὰ κάμωσιν; ἀφίνουσι τοὺς δύω
Ἐλπίδας ἔχοντες μικρὰς ἐκ νέου νὰ τοὺς ἴδουν.

Νὰ μαρτυρήσωσι λοιπὸν ἑτοιμασίαν κάμνουν
Ὁ ἱερεὺς κι' ὁ μοναχὸς· ἐχάρη δ' ὁ Μουχτάρης
Χαρὰν τοῦ Ἅδου, καὶ στιγμὴν δὲν θέλει νὰπολέσῃ.
Εὐθὺς δ' εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἐπέστειλε τοιαῦτα,
Μαθὼν παρὰ τῶν πρέσβεων τοῦ μοναχοῦ τοὺς λόγους·
«Ἐπίσκοπε καθήμενε 'ς τὸν θρόνον τῆς Λαρίσσης!
Ἀείποτ' εὐπειθέστατε εἰς πᾶσαν προσταγήν μας!
Ὑπόσχονται νὰφήσωσι τὰ ὅπλα οἱ ἀντάρται,
Ἀλλ' ὅμως ἔχουσιν εἰς σὲ ἐμπιστοσύνην μόνον.
Πέμψον λοιπὸν διάκονον κι' ἐπιστολὴν πρὸς τούτους,
Καὶ γράψον νὰ μὴν ἔχωσι κἀμμίαν ὑποψίαν·
Ἐγὼ δὲ θέλω ἀσφαλῶς εἰς Λάρισσαν τοὺς πέμψει.»
Ὡς δὲ τὸ γράμμα ἔλαβεν ὁ ἅγιος Λαρίσσης,
Θέλει δὲν θέλει πάραυτα διάκονον ἐκπέμπει
Κ' ἐπιστολὴν λακωνικήν· εἰς τὸν Θεὸν δ' ἀφίνει
Νὰ πράξῃ τὰ ἐπίλοιπα· διότι τίς πιστεύει
Εἰς ὑποσχέσεις εὔκολα τῶν λύκων τοῦ Μωάμεθ;

Ἐν τούτοις δὲ τρισχίλιοι προπέμπουν μισθοφόροι
Τὸν ἱερὸν διάκονον, καὶ τρώγουν ὄφεις μαῦροι
Τὰ σπλάγχνα τῶν χριστιανῶν· «στρατὸς πρὸς τί τοσοῦτος;
Καὶ μόνος ὁ διάκονος δὲν ἔδιδε τὸ γράμμα;»
Τοιαῦτ' ἀλλήλους ἐρωτοῦν γινώσκοντες τοὺς Τούρκους·
Καὶ μετ' ὀλίγον μ' ἄρρητον παρατηροῦσι θλῖψιν
Δεμένον εἰς ἡμίονον, ὡς δένουσι τἀρνία,
Τὸν μοναχόν· σφικτότερα δ' ἀκόμη τὸν Βλαχάβαν.
Ἀντὶ δὲ πρὸς τὴν Λάρισσαν διεύθυνσιν νὰ λάβουν
Οἱ μισθοφόροι, τὰς ὁδοὺς ζητοῦσι τῆς Ἠπείρου.
Τοσοῦτον εἶναι κίβδηλον πᾶν ὄργανον τυράννου!

Ὑπῆρχε δ' εἰς τἀνάκτορον, ὅπερ ἐντὸς τῆς λίμνης
Τῆς πόλεως εἶχ' ὁ Ἀλῆς πρὸ χρόνων ὀχυρώσει,
Αὐλὴ πασσάλους ἔχουσα βαθύτατα χωμένους,
Ἔνθα μ' ἀλύσεις ἔδενον τὰ φοβερὰ θηρία,
Ἅτινα εἶχεν ὁ πασσᾶς νὰ τρώγουν τοὺς ἀνθρώπους.
Ἄρκτους ἐνταῦθα ἔβλεπες, ὑαίνας καὶ λυκαίνας,
Καὶ πάντα τὰ περίεργα τῆς Ἀφρικῆς θηρία.
Εἷς δ' ἦτο πάσσαλος κενὸς, ὁ μέγιστος ἁπάντων.
Λέων εἰς τοῦτον ἄλλοτε ὑπῆρχε δεδεμένος,
Κι' ὁ τύραννος προσέταξεν ἕν' ἄνθρωπον νὰ φάγῃ
Ἀθῷον, ὡς συνείθιζεν ἀείποτε νὰ πράττῃ.
Πρηνὴς δ' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κατέπεσε, κι' ὁ λέων
Πολὺ φιλανθρωπότερος τοῦ βδελυροῦ τυράννου,
Διόλου δὲν ἠθέλησε τὸν ἄνθρωπον νὰ βλάψῃ.
Ἐμάνη δ' ὁ Ἀλῆπασσας μαθὼν ὅτι δὲν θέλει
Ὁ λέων εἰς τὴν προσταγὴν αὐτοῦ νὰ ὑπακούσῃ,
Κι' εἰς τὴν στιγμὴν διέταξε τὸν λέοντα νὰ πνίξουν.
Τοῦτον λοιπὸν τὸν πάσσαλον ἐξέλεξαν νὰ δέσουν
Τὸν τοῦ Ὀλύμπου λέοντα, τὸν μέγαν Παππαθύμιον.
Πλησίον του δὲ μ' ἄλυσιν προσέδεσαν ὁμοίαν
Τὸν μοναχὸν τὸν ἔχοντα ἀσπίδα τὴν εἰκόνα.
Ὡς δ' ὅταν εἰς πρωτεύουσαν κομίσωσι μεγάλην
Θηρίον, ὅπερ πρῶτον νῦν θὰ ἴδουν οἱ πολῖται,
Τρέχει δ' ἀθρόος ὁ λαὸς περίεργος νὰ ἴδῃ·
Ὁμοίως τότε τρέχουσιν οἱ Τοῦρκοι κι' οἱ Ἑβραῖοι
Τὸν τουρκοφάγον Ἕλληνα περίεργοι νὰ ἴδουν.
Τὸν πτύουν, τὸν ὑβρίζουσι· πλειότερον δ' ἀκόμη
Τὸν μοναχὸν κακοποιοῦν, τὸ γένειόν του τίλλουν.
Κι' ὅμως αὐτοὶ ἀτάραχοι τὰ βλέμματά των στρέφουν
Πρὸς οὐρανὸν, καὶ φαίνονται γαλήνιοι ὡς παῖδες.
Ἡ πίστις τὴν ψυχὴν αὐτῶν κρατύνει τὴν ἁγίαν,
Κι' ἀνακουφίζουν ἄγγελοι τὴν θλῖψιν τῆς καρδίας.

Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς κατέβη τελευταῖος
Τὴν ἀπαισίαν του χαρὰν μανιωδῶς νὰ δείξῃ.
Συσπῶν δὲ τὰς ὀφρῦς αὐτοῦ, τοὺς ὀφθαλμοὺς καμμύων
Ἐθαύμαζε τὰγέρωχον τῶν αἰχμαλώτων ἦθος,
Ὁπότ' ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ εἰς τὴν εἰκόνα πίπτει,
Ἣν ἔκρυπτεν ὁ μοναχὸς εἰς τὸν εὐρύν του κόλπον·
Καὶ τρόμος τέως ἄγνωστος κατέχει τὴν ψυχήν του·
«Τί εἶναι τοῦτο; » ἐρωτᾷ· «τί κρύπτεις εἰς τὸ στῆθος; »
Τὰς χεῖρας δ' ὡς ἠδύνατο μὲ τὰς ἁλύσεις αἴρων
Ὁ μοναχὸς τὴν ἱερὰν ἐξήγαγεν εἰκόνα·
Τὴν ἔδειξ' εἰς τὸν τύραννον· τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον
Ἐνθουσιῶν, σπινθῆρας δὲ τὰ ὄμματά του βάλλουν·
«Ὦ αἱμοβόρε τύραννε τῆς δυστυχοῦς Ἠπείρου!
Εἰς τῆς παρθένου του μητρὸς καθήμενον τὸν θρόνον
Τοῦ Πλάστου βλέπεις τὸν υἱόν, τὸν ποιητὴν τῶν ὅλων!
Τρέμε δ' ὁπόταν τοὐρανοῦ συνάγων τὰς νεφέλας
Καὶ θέτων ὑποπόδιον τοῦ θρόνου του τὰ ὄρη,
Δευτέραν μέλλ' εἰς τοὺς θνητοὺς νὰγγείλῃ παρουσίαν·
Ὁπόταν θέλουν ἄγγελοι ζυγίσει τὴν ψυχήν σου,
Κι' ἡ πλάστιγξ τῶν ἁμαρτιῶν θὰ κλίνῃ βαρυτάτη·
Μὲ κάμακας οἱ δαίμονες οἱ μαῦροι θὰ σὲ σύρουν
Εἰς ἄβυσσον, κι' ἐπάνω σου θὰ συσσωρεύσουν ὄρη . . .»
Ἔλεγε, κι' ἔγειν' ὁ πασσᾶς ὠχρὸς ὡς τὸ πανίον,
Ἡ δὲ θρασύδειλος ψυχὴ δεινὸν ἠσθάνθη ῥῖγος·
Οὐδ' ἄλλο τι 'δυνήθησαν τὰ χείλη του νὰ εἴπουν,
Ἢ ὅσα φόνον στάζοντα διήρθρονον συνήθως·
«Εἰς μέρη κατακόψατε τὸν λῃσταρχον Βλαχάβαν·
Φονεύσατε τὸν μοναχὸν διὰ πολλῶν βασάνων.»

Μ' ἀνέκφραστον δὲ νῦν χαρὰν καὶ φρικωδῶς γελῶντες,
Οἱ μιαροὶ Τουρκόγυφτοι ὠρύονται ὡς ἄρκτοι·
Τὸ δ' ἔργον τὸ ταρτάρειον ἀρχίζοντες κυκλόνουν
Τὸν κλέφτην ἀπειράριθμοι, ὡς ὅταν εἰς τὸ κρέας
Τὸ σεσηπὸς καθίζωσι πυκναὶ τὸ θέρος μυῖαι·

Μεγίστας δὲ καταίρουσι μαχαίρας, κι' ὅπως κόπτουν
Τοὺς βόας δεξιοὶ σφαγεῖς, εἰς τέσσαρα τὸν κόπτουν,
Τὴν κεφαλήν του πρότερον ἐκ τοῦ κορμοῦ ταμόντες.
Κατόπιν δὲ τὰς σάρκας του νὰ κατακόψουν θέλουν,
Ὅπως κτυποῦν μὲ μάχαιραν τὸ κρέας ἐπὶ ξύλου,
Ἵνα ποικίλας φαγητῶν ποιήσουν σκευασίας.
Πλὴν δὲν ἐπέτρεψαν αὐτὸ οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
Ἀλλὰ μ' ἐπιμονὴν πολλὴν βοοῦν ἀδιαλείπτως·
«Τὸ αἷμά του τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως ἂς βάψῃ.
Δότ' εἰς ἡμᾶς τὰ μέλη του· δεμένον μὲ σχοινίον
Ἀπανταχοῦ θὰ σύρωμεν τὸ σῶμα τοῦ ἀντάρτου,
Ἵνα τὸ ἴδουν οἱ Γραικοὶ οἱ ἄσπονδοι ἐχθροί μας.»
Εἶπον καὶ μάτην θέλουσιν ναντείπωσιν οἱ Τοῦρκοι·
Ὁ ἀρχηγὸς τῶν μισθωτῶν πολὺ εὐχαριστήθη,
Κ' ἐπρόσταξε νὰ δώσωσι τὰ μέλη 'ς τοὺς Ἑβραίους.

Ὡς δ' ὅτ' οἱ παῖδες δέσαντες γαλῆν διὰ σχοινίου
Ἐκ τῆς οὐρᾶς τὴν σύρουσιν, ἀθροίζονται δὲ πλεῖστοι
Νὰ παίξουν καὶ γελάσωσι μὲ τὸ ἀθῶον ζῶον·
Ὁμοίως οἱ θρασύδειλοι συνήγοντο Ἑβραῖοι
Τὸν πεπτωκότα ἥρωα νὰ πτύσουν καὶ χλευάσουν.
Εἰς τὰς ὁδοὺς τὰ μέλη του ἑλκύουν βλασφημοῦντες,
Καὶ κηλιδόνουν τὰς ὁδοὺς μὲ τἅγιόν του αἷμα·
Εἰς κύνας δὲ τὰ ῥίπτουσι κατόπιν πεινα λέους,
Μὴν εὕρουν οἱ χριστιανοὶ τεμάχιον νὰ θάψουν.
Κι' ὅμως εἷς Ἕλλην ἄφθονον χρυσὸν διασκορπίσας
Κατώρθωσε τεμάχιον νὰ λάβῃ καὶ τὸ θάψῃ·
Ὁ δ' οἶκός του μετέπειτα ἀνέθαλεν ὡς δένδρον,
Τὴν ἄνοιξιν μὲ δύναμιν ἀναβλαστάνον νέαν·
Πολλάκις δ' ὡμολόγησεν ὁ ἴδιος κατόπιν,
Ὅτι τὸν μέγαν ὄλβον του ὀφείλει 'ς τὸν Βλαχάβαν,
Ὅστις συχνὰ τὸν εὐλογεῖ ἐρχόμενος καθ' ὕπνον.

Οὕτω λοιπὸν κατέκοψαν τὸν μέγαν Παπποθύμιον.
Λαβόντες δὲ τὸν μοναχὸν οἱ Γύφτοι, κατὰ πρῶτον
Τοῦ ῥάπτουσι τὰ βλέφαρα ὡς ῥάπται, μὲ βελόνην·
Τὸν ἄφησαν δὲ βαίνοντα τυφλὸν νὰ τὸν χλευάσουν·
Ὑπὸ τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ ἐμπήγουσι κατόπιν
Ἀκίδας, καὶ δεινοὺς σπασμοὺς τοῦ φέρουν εἰς τὸ σῶμα.
Τὸν ἐρωτῶσι δὲ συχνὰ ἂν ἤθελε νὰ γείνῃ
Ὀθωμανὸς, τὰ βάσανα νὰ παύσουν παραχρῆμα.
Ὅμως ἐκεῖνος τὸν ψευδῆ προφήτην των ἐλέγχει,
Καὶ αμνήσθητί μου, κύριε,» ἀδιαλείπτως λέγων
Τοὺς καταπλήττει· τοῦ σταυροῦ δὲ κάμνει τὸ σημεῖον.
Εἰς τοὺς κροτάφους ἔπειτα στραγάλους ἐπιθέτουν,
Καὶ τοὺς πιέζουν σφίγγοντες στεφάνας ἐκ σιδήρου·
Ἐκ τῶν κογχῶν δ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκβαίνουν τοῦ ἁγίου,
Κι' ὁλοτελῶς ἡ ὄψις του τὸ σχῆμα μεταβάλλει.
Ἔλαιον ζέον χύνουσιν εἰς τὰ κρυφά του μέλη,
Ἀπαύστως δὲ μαρτύρια ἐπινοοῦσι νέα.
Ἀφοῦ δὲ βασανίζοντες ἀπέκαμον, τὸν φέρουν
Ἐκτὸς τῆς πόλεως, κι' αὐτοῦ τὸν κτίζουσι μὲ πέτρας.
Ἀνέλαμψε δὲ φῶς ἐκεῖ τὴν νύκτα (ὡς ἡ φήμη
Μετέπειτα τῶν εὐσεβῶν ἐσάλπισ' εἰς τὴν πόλιν)·
Ἰδόντες δὲ χριστιανοὶ τινὲς τὸ φῶς ἐκεῖνο
Ἦλθον ἐδῶ πολλὰ πρωΐ· μεγάλην δ' εὐωδίαν
Ὡσφράνθησαν, ἣν ἔχυνε τὸ λείψανον τάγίου.
Τεμάχια δὲ κόψαντες τἀσκητικοῦ του ῥάσου,
Πολλὰ μὲ ταῦτα θαύματα ἐποίησαν κατόπιν·
Κι' Ὀθωμανοὶ δὲ πάσχοντες πρὸ χρόνων διὰ τούτων
Ἰάθησαν, κι' ἐπέστρεψαν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν.
Κι' ἐκήρυσσον ἁπανταχοῦ τὰ θαύματα τάγίου,
Ἕως ἐφόνευσαν αὐτοὺς οἱ ἄλλοι Μουσουλμάνοι,
Φοβούμενοι μὴ προστεθοῦν εἰς τούτους κι' ἄλλοι πλεῖστοι.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΚΑ'.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ὁ ἀκουστὸς Βλαχάβας,
Κι' ὁ μοναχὸς ὁ μετ' αὐτοῦ ἀποθανὼν ὡς μάρτυς.
Κι' ἀπανταχοῦ δ' οἱ Ἕλληνες τοιαῦτα εἶχον πάθει,
Διότι ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς ὁ Ναπολέων,
Ἀφοῦ τὸν ἴδιον σκοπὸν ἐπέτυχεν εὐκόλως,
Εἰς τὴν Τουρκίαν ταραχὴν μεγάλην ἐμπονήσας.
Πλὴν καὶ τοὺς Τούρκους εὗρηκεν ἡ Νέμεσις ταχέως.
Ὁ Δυοβουνιώτης καὶ Μακρῆς, τὸν Πανουριᾶν λαβόντες,
Ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθησαν τὰς θέσεις νὰ φυλάξουν
Τῆς Στερεᾶς, μαχόμενοι πρὸς στρατιὰς μεγάλας,
Ἀνέβησαν τὸν ἀρχηγὸν νὰ ἴδουν Κατσαντώνην,
Ἐπάνω εἰς τὸν Τυμφρηστόν· δυσχίλοι δ' ἐνταῦθα
Συνήχθησαν τῆς Ῥούμελης λογάδες ὁπλοφόροι,
Ὁπότε μὲ δακρύοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ πάθος
Τοῦ Παππαθύμιου ἔμαθον, κι' ὁ ἀρχηγὸς τοιαῦτα
Ὡμίλησε τῶν ὁπλιτῶν τὴν θλῖψιν ἐλαφρύνων·
«Ὦ φίλοι, τὸν Μουχτάρπασσαν εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον
Δὲν ἦτον εὔκολον πολὺ νὰ βλάψωμεν καιρίως·
Πλὴν ἤδη ἐπιστρέφοντα πλησίον τοῦ Μετσόβου
Μ' ἐπιτυχίαν θέλομεν προσβάλει, ὡς ἐλπίζω·
Τὰ ὅπλα ἑτοιμάσατε πρὸς πόλεμον ἐν τάχει.»
Εἶπε καὶ πάντες μὲ χαρὰν ἀρχίζουν νἀκονίζουν
Εἰς λίθους τἀπαστράπτοντα μεγάλα γιαταγάνια.

Κατόπιν δ' οἱ ὁπλαρχηγοὶ μὲ ξίφος γυμνωμένον
Τρέχουν ἐμπρὸς, κι' ἀκολουθοῦν ἰσοταχῶς οἱ ἄλλοι.

Ἔνθα δ' ὁ Πίνδος τὴν ὀφρὺν ἠρέμα χαμηλόνων,
Αφίνει δίοδον ἐγγὺς τῆς κώμης τοῦ Μετσόβου,
Ἐλθόντες οἱ ἀρματωλοὶ ἐκρύβησαν εἰς θάμνους,
Εἰς τὴν κλιτὺν τὴν βλέπουσαν τὴν χώραν τῆς Ἠπείρου.
Ἦτο δ' αὐγὴ κ' ἐφάνησαν μὲ χαλαρὸν τὸ βῆμα
Ἀμέριμνοι προβαίνοντες εἰς τὴν ὁδὸν οἱ Τοῦρκοι,
Ὅτε καιρὸν δὲν χάνουσιν ὁλοτελῶς οἱ κλέφται,
Τὰ ὅπλα δὲ μὲ προσοχὴν μεγάλην ἐκκενόνουν.
Εὐθὺς δ' ἐχθροὶ δυσχίλιοι ἁπλοῦνται νεκρωμένοι·
Φρικτὴ δὲ νῦν κατάπληξις κατέχει τοὺς βαρβάρους,
Ὁπόθεν ἦλθον αἱ βολαὶ τῶν ὅπλων ἀγνοοῦντας,
Ὁπόταν μὲ ταστράπτοντα προβαίνουν γιαταγάνια
Οἱ Ἕλληνες κραυγάζοντες· «σᾶς ἔφαγαν, ὦ Τοῦρκοι,
Ο Κωτσαντώνης κι' ὁ Μακρῆς·» φωνάζουσι καὶ τρέχουν
Ως τράγους τοὺς Τουρκαλβανοὺς νὰ σφάξουν καὶ Κονιάρους.
Αντήχουν δ' ὑπὸ τῶν κραυγῶν αἱ φάραγγες τοῦ Πίνδου
Καὶ ῥύακες κατήρχοντο αἱμάτων ἐκ τοῦ ὄρους.
Πλὴν τὴν σφαγὴν οἱ Ἕλληνες οὐθόλως καταπαύουν.
Τῶν ἀδελφῶν των τὰ δεινὰ εἰς τὴν ψυχὴν τοὺς εἶχον
Ἐγγίσει· κι' ὅτ' ἐμπρὸς αὐτῶν τοὺς δολοφόνους εἶδον,
Δίψαν δεινὴν ἐδίψασαν νὰ πίουν Τούρκων αἷμα.
Μὲ τόλμην δ' ὑπεράνθρωπον μαχόμενοι τοὺς πάντας
Θὰ ἔσφαζον, ἂν ἄφινον οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς κλέφτας
Ἁπανταχοῦ εἰς τὸ εὐρὺ νὰ σκορπισθοῦν πεδίον·
Ἀλλὰ τοὺς ἀνεκάλεσαν ταχέως πρὸς τὸν Πίνδον,
Μὴ αἴφνης ἔλθουν κατ' αὐτῶν τ' Αλῆπασσα τὰ στίφη.
Κι' ὅμως ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς στρατιᾶς ἐχάθη.
Κι' ὁ ἴδιος Μουχτάρπασσας ὀλίγον εἶχε λείψει
Νὰ ζωγρηθῇ, τὸ στράτευμα ζητῶν νὰ ἐνθαρρύνῃ.
Πολὺν δὲ χρόνον ἔπειτα τοὺς κόρακας καὶ λύκους
Ἐπάχυνον τὰ πτώματα τῶν εὐτραφῶν Κονιάρων.

Τοῦ Κατσαντώνη δὲ παντοῦ ὁ θρίαμβος ἠκούσθη,
Κ' ἔλαβ' ἡ τάλαινα πατρὶς μικρὰν παρηγορίαν,
Τῶν βδελυρῶν αὐτῆς ἐχθρῶν τὸν ὄλεθρον μαθοῦσα

Τοιαῦτα εἰς τῆς Ῥούμελης συνέβαινον τὰ ὄρη.
Εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον παράδοξα συμβάντα
Συνήνωσαν μὲ τὸν Σταυρὸν τῶν Τούρκων τὴν Σελήνην,
Κι' ἀπέδειξαν τί δύναται ἡ πίστις καὶ φιλία.
Ἐδῶ μὲ σύνεσιν πολλὴν ἐνήργει ὁ Ζαΐμης
Κι' ὁ Γερμανὸς προσμένοντες νὰ ἴδουν ποῖον δρόμον
Θὰ λάβουν τὰ κινήματα τοῦ Πίνδου καὶ τῆς Ὕδρας,
Ὁπόταν ὁ πολύτροπος τῆς Ἀρκαδίας κλέφτης,
Μὴ λησμονῶν τὴν ἐντολὴν, ἣν ἔλαβ' ἐν Λευκάδι,
Ἀντάρτας Τούρκους κ' Ἕλληνας ζητῇ νὰ διεγείρῃ.

Ἔνθα δ' εὐρὺ ὁ Ἀλφειὸς πεδίον διαβρέχει,
Τὸ παλαιὸν δ' οἱ μέγιστοι ἀγῶνες ἐτελοῦντο,
Εἰς λόφον ὑπερκείμενον ἁπάσης τῆς Ἠλείας,
Τὴν εὐθαλῆ δὲ βλέποντα τῶν Ζακυνθίων νῆσον,
Μανιᾶται Τοῦρκοι πρὸ ἐτῶν ἐδῶ καταφυγόντες,
Διότι ὁ Ταΰγετος σκληρὰ τοὺς ἐπολέμει,
Κατὰ μικρὸν συνῴκισαν πολὺ σπουδαίαν πόλιν.
Ἐπλούτουν δὲ καρπούμενοι τοῦ τόπου τὰς ἐλαίας,
Κ' εἰς τὰς παχείας βόσκοντες νομὰς ἀγέλας ἵππων,
Οἵτινες ὅτ' ἐλούοντο εἰς τ' Ἀλφειοῦ τὸ ῥεῦμα,
Κ' εἰς τὸ πεδίον ἔτρεχον τὴν χαίτην ἀνυψοῦντες,
Τὸν θαυμασμὸν διήγειρον τῶν ξένων· καὶ πολλάκις
Ἐγίνετό τις πλούσιος πωλήσας δύω ἵππους.
Ἡ φήμη των δ' ἐπηύξησεν, ὁπότ' ἐνταῦθα ἦλθε
Νὰ κατοικήσῃ γόνος τις τοῦ κραταιοῦ Σουλτάνου,
Ὃν εἶχον ἔθη βάρβαρα ἐκ τῆς αὐλῆς διώξει,
Μὴ φέρ' εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου δυσκολίας.
Ἀάλαν δ' αὐτὸν σεβόμενοι οἱ Τοῦρκοι ἐπεκάλουν

(Σημαίνει δὲ ἑλληνιστὶ ἡ λέξις αὕτη θεῖος),
Κ' ἐντεῦθεν ἔχει τῶνομα ἡ θέσις καὶ ἡ πόλις.

Ὑπῆρχε δὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἷς Λαλαῖος
Ἐξακουσμένος δι' ἰσχὺν καὶ πλοῦτον πανταχόσε.
Ἀγέλας ἵππων ἔτρεφε σχεδὸν τετρακοσίων,
Καὶ στρέμματ' ἀπειράριθμα ἀγρῶν εὐφόρων εἶχε·
Τὸ ὑψηλὸν δ' ἀνάστημα χρυσᾶ ἐκόσμουν ὅπλα,
Κ' ἐπίσης εἶχ' ὁλόχρυσα τὰ φάλαρα τοῦ ἵππου,
Τοῦ φέροντος ἀγέρωχα τὸν ἀκουστὸν ἱππότην.
Ὑπῆρχε δ' οἶκος Ἀβραὰμ τὸ μέγα οἴκημά του,
Ἀδιακρίτως Ἕλληνας φιλοξενοῦν καὶ Τούρκους,
Ὅτε συνέβαινεν ἐκεῖ νὰ μείνωσιν ἐκ τύχης.
Φήμην δ' ἀπέκτησε πολλὴν ταχέως εἰς τὸν τόπον,
Καὶ φίλον κλέφται πάμπολλοι τὸν εἶχον ὀνομάσει.
Ἀλῆ Φαρμάκης δ' ὄνομα ὁ βέης οὗτος εἶχε,
Καὶ παίζοντες μὲ τῶνομα τινὲς τῶν ἐντοπίων,
Ἢ κολακεύοντες αὐτὸν διὰ σκοποὺς ἰδίους,
Ἀλῆ πασσας εἰς τὸν Μωριὰν, ἐθρύλουν, ἦτο νέος.
Κ' ἦτον ἀδύνατον αὐτὸ 'ς τὰ ὦτα νὰ μὴ φθάσῃ
Τοῦ ἔχοντος ὠτακουστὰς ἁπανταχοῦ τυράννου·
Διὸ μὲ φθόνον ἤκουε τὸ ὄνομά του μέγαν,
Κ' ἐζήτει ναὔρῃ ἀφορμὴν τὸ αἷμά του νὰ πίῃ.

Τὸ μῖσος τοῦτο τοῦ Ἀλῆ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης
Καλῶς εἰξεύρων μὲ πολλὴν πασχίζει πανουργίαν
Νὰ στρέψῃ πρὸς τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ Μωρέα,
Ἔχων ἀνέκαθεν πολλὴν εἰς τὰ τοιαῦτα πεῖραν.
Πρὸς τὸν Φαρμάκην δ' ἔστειλεν ἐπιστολὴν μηνύων·
«Φαρμάκη, πρῶτε ἀρχηγὲ τῶν ἀκουστῶν Λαλαίων,
Μέχρι τοῦ νῦν ὑπήρξαμεν ἐμπιστευμένοι φίλοι,
Κ' εὑρῆκα εἰς τὸν οἶκόν σου πολλὴν φιλοξενίαν
Κι' ἀσφάλειαν, ὅτ' ἀλλαχοῦ καταφυγὴν δὲν εἶχα·
Καὶ σοῦ δὲ πάλιν τοὺς ἐχθροὺς οἱ φίλοι μου πολλάκις

Ἠφάνισαν ἀπὸ τῆς γῆς μὲ τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων.
Σπουδαιοτέραν ὅμως νῦν, ἐλπίζω, συμμαχίαν
Θὰ κάμωμεν ὡς ἀδελφοὶ τῶν ὅπλων τοῦ Μωρέα.
Σημαίαν θὰ νυψώσωμεν κοινὴν ἡμεῖς οἱ δύο,
Εἰς ταύτην δὲ μὲ τὸν σταυρὸν θὰ ἦναι ἡ Σελήνη,
Καὶ πάντας θὰ ἑνώσωμεν τοὺς Ἕλληνας καὶ Τούρκους.
Ὁπόταν δὲ, καθὼς φρονῶ, νικήσωμεν εὐκόλως,
Ἡμᾶς ἡ Πελοπόννησος θὰ ἔχῃ κυριάρχας.»
Τοιαῦτ' ὁ συνετὸς Ἀρκὰς μηνύει 'ς τὸν Φαρμάκην·
Ἐσκίρτησε δ' ὑπὸ χαρᾶς ὁ ἀλαζὼν Λαλαῖος,
Ἀκούσας ὅτι ἔμελλε νὰ ἄρξῃ τοῦ Μωρέα.
Ὅθεν τὴν πρότασιν δεχθεὶς, ἀπήντησε ταχέως
Νὰ ἔλθῃ ὁ ἐξακουστὸς ἐκεῖ Κολοκοτρώνης.

Ἐν τούτοις δ' ἑτοιμάζεται μετὰ μεγάλου κόμπου
Τὸ Λάλα τὴν πρωτεύουσαν νὰ κάμῃ τοῦ Μωρέα.
Εὑρὼν δὲ πύργον κ' ὑψηλὸν ἐπινοεῖ νὰ κτίσῃ
Ἐπάλξεις ἔχοντα πολλὰς καὶ τάφρους πληρουμένας
Ἐξ ὕδατος τοῦ Ἀλφειοῦ, τοῦ ῥέοντος πλησίον·
Μακρόθεν δὲ νὰ βλέπωσι τὸ κτίριον, κι' αὐτόθεν
Τοὺς καρποφόρους του ἀγροὺς ὁπλῖται νὰ φρουρῶσι,
Μεγάλη δ' οὕτω σκοπιὰ νὰ ἦναι τῆς Ἠλείας.
Μόλις δὲ τῶβαλεν εἰς νοῦν, καὶ παρευθεὶς προστάττει
Σκαφεῖς νὰ ἔλθωσι πολλοί, νὰ συναχθῶσι κτίσται,
Καὶ πόρρωθεν ἐκ τοῦ βουνοῦ ἄδρους νὰ φέρουν λίθους.
Χρυσὸς δ' ἐχύνετο πολὺς, καὶ τοὺς ἐργάτας οὗτος
Κατέπειθε τὸ ἔργον των νὰ ἐκτελοῦν ταχέως.
Ὑπόνομοι δ' ἐκλόνιζον τὰ ὄρη, καὶ τοὺς βράχους
Ἐρρήγνυον, ὡς εὔρωστος ἀνὴρ ῥηγνύει κλάδον.
Ἤδη δὲ λάκκους ἔσκαψαν ἐντὸς τῆς γῆς μεγάλους,
Εἰς τοὺς ὁποίους μέλλουσι θεμέλια νὰ ῥίψουν,
Ὁπόταν τἀλαζονικὸν μαθὼν ἐκεῖνο ἔργον,
Τοιαῦτα ὁ Ἀλῆ πασσας πρὸς τὸν υἱόν του γράφῃ·
«Τί σ' ἔχ' αὐτοῦ, Βελῆ πασσα; εἰς τὸν Μωριὰ τί κάνεις;

Ἀφίνεις νὰ οἰκοδομοῦν οὐρανομήκεις πύργους,
Νὰ στρέφουν δὲ τῶν ποταμῶν τὸν δρόμον ἀλλαχόσε.
Διάταξον τὸ κτίριον νὰ ῥίψῃ ὁ Φαρμάκης,
Νἀφήσῃ δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἰς τὴν προτέραν κοίτην·
Κι' ἂν ἀγερώχως δὲν δεχθῇ τὴν προσταγήν σου ταύτην,
Εὐθὺς νὰ πέμψῃς στρατιὰν νὰ τὸν συλλάβῃ ζῶντα,
Δεμένον δ' εἰς τὴν Τρίπολιν πρὸς ὕβριν νὰ τὸν σύρῃς.
Ὦ τέκνον μου, ἐξύπνησον· δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶσαι,
Διότι ἄλλως θέλουσι τὰ σκῆπτρα μᾶς ἁρπάσει.»
Τὸ γράμμα τοῦτο μὲ ταχὺν ἐκπέμπει πεζοδρόμον
Προστάξας ἀδιάλειπτα εἰς τὴν ὁδὸν νὰ τρέχῃ.
Οὕτω δ' ἐξύπνησ' ὁ Βελῆς, ὁ τέως εἰς ἀγκάλας
Τρυφῶν ὡραίων γυναικῶν, ἃς εἶχεν ἁρπάσει
Ἐκ τοῦ Μιστρᾶ, τῶν Καλαμῶν καὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου,
Προστάττων νὰ χορεύωσιν αἱ κόραι 'ς τὰς πλατείας,
Κ' ἐκλέγων ὅσας εὗρισκεν ὡραιοτέρας ὅλων.

Νῦν δὲ ἡ Πελοπόννησος συνεταράχθη πᾶσα,
Ἀθροιζομένης στρατιᾶς εἰς Τρίπολιν μεγάλης.
Ἐννόησε δὲ τοῦ Βελῆ τὴν πρόθεσιν εὐκόλως
Τὸν φθόνον τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ γινώσκων ὁ Φαρμάκης·
Διὸ δὲν μένει παντελῶς μὲ χεῖρας σταυρωμένας,
Ἀλλὰ προετοιμάζεται δι' ὅπλων νἀπαντήσῃ.
Συνέλευσιν δὲ παρευθὺς συνάγει τῶν Λαλαίων,
Κ' ἐντόνως οὕτω πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον ἀποτείνει·
«Λαλαῖοι, οἱ ἐξακουστοὶ ἱππόται τῆς Γαστούνης,
Στρατείαν ὁ Βελῆ πασσᾶς μεγάλην ἑτοιμάζει,
Καὶ πρόθεσιν, ὡς φαίνεται, νὰ μὲ προστάξῃ ἔχει
Τὸν πύργον, ὃν οἰκοδομῶ, τελείως νὰ κρημνίσω.
Προπέρυσι δ' ἐπρόσταξεν ὁ βδελυρὸς πατήρ του
Τὸν φίλον μου Τσανούμπεην νὰ στείλῃ τὸν υἱόν του,
Ὅστις ἐνταῦθ' ἐπρώτευεν εἰς καλλονὴν καὶ χάριν·
Οὐδεὶς δὲ πλέον ἔμαθε τί γίνεται ὁ νέος.
Ὡς πότε θἀνεχώμεθα τοιαύτην τυραννίαν;

Ἢ πρέπει νὰ προσμένωμεν, ἕως αὐτῶν τῶν οἴκων
Τοὺς τοίχους νὰ κρημνίσωμεν διαταγὴν μᾶς πέμψῃ,
Βορὰν δ' εἰς τὴν ἀκόρεστον ἀσέλγειαν ἐκείνου
Νὰ δώσωμεν τοὺς μάλιστα ὡραίους τῶν υἱῶν μας;
Μὰ τὸν Ῥαμπῆ δὲν δύναμαι νὰ ζήσω πλέον οὕτω·
Τὰ ὅπλα νὰ σηκώσωμεν, νὰ δέσωμεν φιλίαν
Μὲ τοὺς πολυπληθεῖς ἐχθροὺς τοῦ μιαροῦ δυνάστου.
Ἄλλως ματαίως ἔχομεν ἵππους γοργοὺς καὶ ὅπλα,
Καὶ πλείστους πύργους δυνατούς· εἰς τὸ ἑξῆς δὲν πρέπει
Ἱππόται νὰ λεγώμεθα κ' ἐξακουστοὶ Λαλαῖοι,
Ἂν τὸν αὐχένα ταπεινοὶ θὰ κύπτωμεν ὡς κτήνη.»
Εἶπε καὶ πάντες «ἀφερίμ» ἐπιβοοῦν, καὶ θέλουν
Μετὰ χαρᾶς τὸν πόλεμον· τοιαῦτα δέ τις εἶπε,
Πολλὴν δημοτικότητα εἰς τοὺς Λαλαίους χαίρων·
«Ἀλῆ Φαρμάκη, πρώτιστε ἁπάντων τῶν Λαλαίων,
Σὺ θέλεις γείνει ἀρχηγός· οἱ δὲ λοιποὶ προθύμως,
Ὅπως ὁρίσῃς, θέλομεν ταχέως ἐνεργήσει.
Λόγοι πολλοὶ δὲν ὠφελοῦν· ἡ μυστικότης εἶναι
Σπουδαῖον πλεονέκτημα τῶν δεξιῶν ἀρχόντων.
Διὸ κἀνένα μὴ ῥωτᾷς· ἐμπιστοσύνην ἔχεις
Μεγάλην· πρᾶξον ὅπως σὺ κατάλληλον νομίσῃς.»
Εἶπε καὶ πάντες «ἀφερίμ» ἐπιβοοῦν ἐκ νέου·
Ὁ δὲ Φαρμάκης πάραυτα τὸν λόγον ἔργον κάμνει,
Κι' ἀντίστασιν πρὸς τὸν Βελῆν νὰ ἑτοιμάσῃ σπεύδει.

Ἐν τούτοις δ' ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης
Λαβὼν καὶ τὸν ἀνεψιόν μεθ' ἑαυτοῦ Νικήταν.
Μὲ ζέσιν δ' ἔσφιξε πολλὴν τὴν χεῖρα τοῦ Φαρμάκη,
Καὶ εἶπεν ὁ περίδοξος Ἀρκὰς πρὸς τὸν Λαλαῖον·
«Σπανίως ἡ καρδία μου τόσον πολὺ εὐφράνθη,
Ὡς νῦν, ὁπόταν ἀφορμὴ σοῦ δίδεται νὰ ἴδῃς,
Ὁποῖος φίλος ὁ Ἀρκὰς Κολοκοτρώνης εἶναι.
Καυχήσεις δὲν ἐπιθυμῶ ματαίας νὰ σοῦ λέγω·
Γινώσκεις πόσον ἐκτελῶ πιστῶς τὰς ὑποσχέσεις.

Εὐθὺς τοὺς κλέφτας δύναμαι νὰ διεγείρω πάντας,
Κ' ἐν γένει τοὺς χριστιανοὺς, ὁπόσοι φέρουν ὅπλα.
Σὺ τὸν Μουσσάγαν κύτταξε πιστὸν νὰ ἔχῃς φίλον,
Διότι πείθοντ' εἰς αὐτὸν οἱ Βαρδουνιῶται Τοῦρκοι,
Ὅθεν τὸ γένος ἔλκετε οἱ κάτοικοι τοῦ Λάλα.
Σπουδαῖον οὗτος δύναται στρατὸν νὰ διαθέσῃ.»
Εἶπε, καὶ φεύγουσι πολλοὶ δρομεῖς ἀπανταχόσε
Τὴν ἄφιξιν ἀγγείλωσι τἀρματωλοῦ τοῦ πρώτου·
Ἡ φήμη δὲ διέτρεχε τὰς κώμας τοῦ Μωρέα,
Κι' ἠθροίζοντ' οἱ ὁπλαρχηγοὶ 'ς τῶν Πηγαδιῶν τὴν θέσιν,
Μεγάλην οὖσαν σκοπιὰν τοῦ ὄρους Ταϋγέτου,

Ἔνθα δὲ τοῦτο τὸ βουνὸν πρὸς Λακωνίαν βλέπει,
Κι' ἀρχίζει πρὸς τὸ Γύθειον τὴν κλίσιν νὰ λαμβάνῃ,
Ὑπῆρχον τὰ ἐξακουστὰ Βαρδουνοχώρια τότε.
Ἐνταῦθα ᾤκουν Ἕλληνες τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους,
Πλὴν βιασθέντες πρὸ καιροῦ νἀλλάξωσι τὴν πίστιν,
Ὁπότε πῦρ καὶ σίδηρος κατέφθειρε τὸν τόπον·
Καὶ πάντων ἀνδρειότατοι τῶν Μουσουλμάνων ἦσαν,
Δυνάμενοι νὰ μάχωνται πεζοὶ κι' ἐπὶ τῶν ἵππων·
Εἶχον δὲ βέην ἀκουστὸν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην,
Ἐξέχοντ' ἐπὶ καλλονῇ καὶ πλούτῳ, τὸν Μουσσάγαν.
Τὰ ὅπλα οὗτος ἐκ χρυσοῦ κι' ἀργύρου εἶχε κάμει·
Καὶ χρυσοΰφαντος στολὴ τὸ σῶμά του ἐκόσμει,
Ἑλληνικὴ καθ' ἅπαντα, πλὴν μόνον ὅτι κἄπως
Βραχύτερον τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του ἦτο.
Ἦσαν δ' ἀνέκαθεν πιστοὶ μὲ τὸν Φαρμάκην φίλοι·
Καὶ τότε τὰς προτάσεις του παραδεχθεὶς προθύμως,
Σημαίαν νὰ ποικίλωσι διέταξε πλουσίαν
Μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ κυρτὸν σημεῖον τῆς σελήνης.
Ταύτην δ' ἐβάσταζ' ὑψηλὸς, ὡραῖος Βαρδουνιώτης,
Κ' ἐν τάχει συνηθροίσθησαν ὡς χίλιοι περίπου,
Χριστιανοὶ κι' Ὀθωμανοὶ, τιμῶντες τὸν Μουσσάγαν·
Καὶ φανερὰν διήγειραν μεγάλην ἀνταρσίαν.

Νῦν δὲ θυμὸς τὸν ἄγριον Βελῆν ἐξάπτει μέγας,
Κι' ἓξ χιλιάδες Ἀλβανῶν ἀνδρείων διατάττει
Τὴν ἀνταρσίαν παρευθὺς νὰ πνίξουν μὲ τὰ ὅπλα.
Παντοῖαι δὲ συνήφθησαν καὶ πεισματώδεις μάχαι
Εἰς τοῦ βουνοῦ τοὺς πρόποδας· καὶ πάντοτ' ἐνικῶντο
Οἱ μισθωτοὶ Τουρκαλβανοί, ματαίως ἐφορμῶντες.
Πλὴν ἤδη ἔγειν' ἀλαζὼν ὁ τολμηρὸς Μουσσάγας,
Κι' αἱ νίκαι τὸν ἐθάρρυναν ἐπίθεσιν νὰ κάμῃ·
Τοὺς προμαχῶνας ἄφησε, γυμνώσας δὲ τὸ ξίφος,
Ἐδίωκε τοὺς φεύγοντας πρὸς τὸ πεδίον κάτω.
Ἡγεῖτο δ' ὁ ἀτρόμητος αὐτοῦ σημαιοφόρος,
Κι' ἑκατοντάδες ἀνταρτῶν παρηκολούθουν δύω.
Ἀλλὰ τὸ μέγα λάθος των εὐθὺς κατανοοῦσιν
Οἱ πονηροὶ πολέμιοι· εἷς δὲ μὲ τόλμην στρέφει
Τὸ σῶμα, καὶ τὴν φονικὴν ἐξακοντίζει σφαῖραν.
Κι' ὑπῆρξεν εὔστοχος ἡ χείρ, ἀλάνθαστον τὸ βλέμμα.
Ἐπὶ τοῦ στήθους κτυπηθεὶς κατέπεσεν ὑπτίως
Τὰ μέλη τὰ πελώρια ἁπλώσας ὁ Μουσσάγας·
Ἐξέρνα δ' ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥωθώνων αἷμα,
Κι' οἱ πόδες του συσπώμενοι ἐδίωκον τοὺς λίθους.
Συνήχθησαν δ' ὡς κόρακες οἱ Ἀλβανοὶ νὰ ρπάσουν
Ὁπόσον ἔφερε χρυσὸν καὶ ἄργυρον τὸ σῶμα.
Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐβράδυναν νὰ φθάσωσιν ἐπίσης
Κι' οἱ Βαρδουνιῶται· καὶ δεινὴ συνεκροτήθη μάχη·
Τὸ χῶμα δ' ἐρυθραίνετο, καὶ τοῖχος φονευμένων
Ἐκύκλωσε τοῦ ἥρωος τὸ νεκρωμένον σῶμα.
Ἐσίγησαν δὲ παντελῶς τὰ πυροβόλα ὅπλα,
Κι' αἱ σπάθαι συγκρουόμεναι ἐξέβαλλον σπινθῆρας.
Ἡ συμπλοκὴ δὲ κατ' ἀρχὰς ἀμφίρροπος ὑπῆρχε,
Κι' ὀλίγον μάλιστ' ἔλειψεν οἱ Ἀλβανοὶ νὰ φύγουν·
Μὲ τόσον ἠγωνίζοντο οἱ Βαρδουνιῶται ζῆλον
Τοῦ προσφιλοῦς ὁπλαρχηγοῦ νὰ λάβωσι τὸ πτῶμα!
Πλὴν ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἐπικουρία νέα
Τῶν Ἀλβανῶν, κι' ἀδύνατον νὰ πολεμήσουν ἦτο·

Εἰς μάτην δὲ θὰ ἔμενον νὰ φονευθῶσι πάντες.
Καὶ ὅμως ἔμειναν αὐτοῦ, μὴ θέλοντες νὰ ζήσουν,
Ἀφοῦ τοσοῦτον ἔπεσεν οἰκτρῶς ὁ ἀρχηγός των.
Οὕτω λοιπὸν φονεύσαντες τοὺς Βαρδουνιώτας ὅλους
Οἱ Ἀλβανοί, γυμνόνουσι τὸ πτῶμα τοῦ Μουσσάγα,
Καὶ τῶν μεγάλων του χειρῶν ἐκτέμνουν τοὺς δακτύλους,
Τοὺς δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς νὰ λάβωσι ποθοῦντες.
Τὴν κάτωχρον δὲ κεφαλὴν ἐκκόπτουν μετὰ τοῦτο·
Ὡσαύτως δὲ τοῦ φέροντος τὴν ποικιλτὴν σημαίαν·
Καὶ πρὸς τὴν Τρίπολιν αὐτὰς κομίζουν, ἵνα λάβουν
Βραβεῖον νίκης, μὲ πολλὴν ζημίαν κερδηθεῖσης.

Ἀντήχουν δ' εἰς τὴν Τρίπολιν τὰ πυροβόλα ἤδη
Ἀγρίαν ἐξαγγέλλοντα χαρὰν τῶν Μουσουλμάνων,
Ὁπότε ἦλθ' ἡ εἴδησις, ὅτι τὸν μέγαν πύργον
Ὁλοτελῶς ἐπέρανε 'ς τὸ Λάλα ὁ Φαρμάκης,
Σημαίαν δὲ μὲ τὸν σταυρὸν ἀνύψωσεν εἰς τοῦτον.
Νῦν δὲ τὴν ἄμετρον χαρὰν ἡ θλῖψις διεδέχθη,
Κι' ἀπεσταλμένον ὁ Βελῆς ἐκπέμπει παραχρῆμα,
Ἵνα μηνύσῃ τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν Ἀλῆ Φαρμάκην·
«Καὶ ἄπιστος κατήντησες λοιπὸν, Ἀλῆ Φαρμάκη,
Καὶ τὸν σταυρὸν ἀνύψωσες σημαίαν εἰς τὸ Λάλα!
Νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν Τρίπολιν εὐθὺς, νὰ δώσῃς λόγον
Τῶν μισοτούρκων πράξεων· ἢ ἄλλως θέλω πέμψει
Ταχέως πλῆθος μαχητῶν, νὰ κάμωσιν αἰθάλην
Τὸν πύργον σου· τὴν δὲ μωρὰν νὰ κόψουν κεφαλήν σου,
Κ' εἰς τὸν πατέρα μου μεστὴν ἀχύρων νὰ τὴν στείλουν.

Εἰς ἵππων ἄμιλλαν λαμπρὰν ἀσχολουμένους εὗρεν
Ὁ πρεσβευτὴς τοὺς προύχοντας τῶν ἱπποτῶν Λαλαίων·
Οἱ κλέφται δὲ καθήμενοι εἰς λόφον ἐθεῶντο
Μὲ περιέργειαν πολλὴν τὸν ἱππικὸν ἀγῶνα,
Ὁπότ' ἐξαίφνης ἄνθρωπον παρατηροῦσι ξένον,
Καὶ πάντες τὸν περίεργον ἀγῶνα καταλείπουν.

Πρὸς τὸν Φαρμάκην δ' ἔσπευσαν τὸν ἀρχηγὸν, νὰ ἴδουν
Ὁποίαν τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὸν Βελῆν θὰ πέμψῃ.
Τοιαῦτα δὲ ἀπήντησεν, ἐπευφημούντων πάντων·
«Δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Τύρναβον, τὰ Τρίκαλα δὲν εἶναι,
Νὰ σφάζωσιν οἱ μιαροὶ τ' Αλῆπασσα ὁπλῖται,
Καὶ νὰ φιλοῦν τὰς χεῖράς των οἱ εὐτελεῖς ραγιάδες.
Ἐνταῦθα οἱ ἐξακουστοὶ Λαλαῖοι κατοικοῦσι,
Καὶ πύργους ἔχουν δυνατοὺς, ἱππεῖς ἀνδρειοτάτους.
Τί δὲ 'ς τὴν Πελοπόννησον ζητεῖ ὁ Ἀρβανίτης;
Κατήσχυνε τὴν Ἤπειρον ἀρκούντως διαπράττων
Ἐγκλήματα ἀνήκουστα 'ς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅμως δὲν σκοπεύομεν ἡμεῖς οἱ Μωραΐται
Νἀφήσωμεν τὸν ἀσελγῆ τῶν Ἀλβανῶν δυνάστην
Νὰ διεγείρῃ τοὺς υἱοὺς νὰ σφάζουν τοὺς πατέρας.
Συμμάχους προσελάβομεν τοὺς κλέφτας τῶν ὀρέων·
Καθότι μετ' αὐτῶν κοινῶς ἐλκύομεν τὸ γένος
Ἐκ τῶν Ἑλλήνων, κ' ἔχομεν παρόμοια τὰ ἤθη·
Ὡς ἀδελφοὶ δ' ἡνώσαμεν τὰ δύω σύμβολά μας,
Καὶ τὸν σταυρὸν ἐθέσαμεν πλησίον τῆς σελήνης.
Ἐλπίζομεν δ' ἰσχὺν αὐτὰ θὰ ἔχουν τὰ σημεῖα
Ἐντεῦθεν νὰ διώξωσι τὸν ξένον κυριάρχην.
Ἡ Πελοππόννησος ἀρχὴν θὰ λάβῃ ἐγχωρίαν.»

Νῦν δ' ἐξεμάνη ὁ Βελῆς ἀκούσας ὅτι θέλουν
Νἀποδιώξωσιν αὐτὸν μακρὰν τῆς χερσοννήσου·
Προστάττει δὲ τὴν ἱερὰν σημαίαν νὰ ὑψώσουν,
Κ' ἐθελονταὶ νὰ γράφωνται, ἐκτὸς τῶν μισθοφόρων.
Βαρὺ δὲ πυροβολικὸν εὐθὺς προητοιμάσθη,
Νὰ ῥίψῃ μὲ τὰς σφαίρας του τὸν πύργον τοῦ Φαρμάκη.
Ἀντήχει δ' εἰς τὰς ἀγυιὰς ὁ δοῦπος τῶν βημάτων,
Κι' αἱ σφῦραι τῶν ὁπλοποιῶν δεινὸν ἐποίουν κρότον·
Ἀκονισταὶ δ' ἠκόνιζον τὰς σπάθας καὶ μαχαίρας,
Καὶ πρὸς τοὺς τοίχους ἔκλινον αὐτὰς ἀπαστραπτούσας.
Ἐκ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἀνδρῶν ἐστένευσεν ὁ τόπος,

Κ' εἰς τὰς ὁδοὺς νὰ διαβοῦν σχεδὸν δὲν εἶχον θέσιν.
Τὰ ὦτα δ' ἐξεκώφαινον μωραὶ ἀλαζονεῖαι,
Ὅτι τοὺς πάντας θέλουσι Λαλαίους ψήσει ζῶντας,
Καὶ βλασφημίαι, τοῦ Χριστοῦ ὑβρίζουσαι τὴν πίστιν.
Τοσοῦτον δ' ἦτον ἔνθερμος τῶν ἐργατῶν ὁ ζῆλος,
Ὥστ' ὅλα ἡτοιμάσθησαν εἰς τρεῖς ἡμέρας μόνον,
Καὶ τὴν τετάρτην ὁ στρατὸς εἰς κίνησιν ἐμβαίνει.
Τρισχίλιοι δ' ἱππεῖς ἐμπρὸς ἡγοῦνται καὶ κροτοῦσι
Τὰ κύμβαλά των ἄμουσα, προσέλκοντα τὸν ὄχλον.
Τὴν γῆν δ' οἱ ἵπποι πλήττουσι μὲ τοὺς προσθίους πόδας,
Καὶ χρεμετίζουσι δεινῶς τὸν πόλεμον ποθοῦντες.
Ἡ δ' ὄψις τῶν ἀναβατῶν ἐπίσης ἀγριοῦται,
Κ' ὑπομονὴν δὲν ἔχουσι· τὰς λόγχας των κινοῦσι,
Καὶ τὸν ἀέρα πλήττουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς θαμβοῦντες.
Κατόπιν δὲ τὸ πεζικὸν, ὡς δέκα χιλιάδες,
Ἐπηκολούθει, καὶ τὴν γῆν τὸ βῆμά του σαλεύει.
Ῥαγιάδες δ' ἦρχοντ' ἔπειτα, οὓς εἶχον ἀγγαρεύσει
Νὰ σκάψουν, ὅπου λάβωσιν ἀνάγκην ὑπονόμων·
Καθότ' οἱ Τοῦρκοι ἔχουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα τέχνην,
Κι' ἀνοίγουν ὄχι δύσκολα βαθείας ὑπονόμους.

Ἐν τούτοις δὲν ἀπέμειναν ἀργοὶ οὐδ' οἱ Λαλαῖοι·
Τοὺς ἵππους ἑτοιμάζουσι, τοὺς πύργους εὐτρεπίζουν,
Κ' εἰς τούτους ἀπὸ τῶν ἀγρῶν εἰσάγουσι τὸν σῖτον.
Κατόπιν δὲ συνέλευσιν καλοῦσι τῶν συμμάχων,
Κι' ἀφίνουσιν ἐλεύθερον εἰς ἅπαντας τὸν λόγον.
Τοιαῦτα δὲ παρήνεσεν ὁ Λάκων Γεραντώνης·
«Κολοκοτρώνη, βέβαια καὶ σὺ καλῶς γνωρίζεις
Ὁ πενθερός μου Ζαχαριὰς πῶς ἄλλοτ' ἐπολέμει·
Δι' ἐνεδρῶν ἀείποτε τοὺς Τούρκους κατενίκα.
Κ' ἡμεῖς, ἂν θέλετ', εὔκολα θὰ κάμωμεν ἐνέδραν.
Βλέπετ' ἐκεῖνο τὸ βουνόν; ὀπίσω του χαράδρα
Ἐκτείνεται κατάφυτος ὑπ' ἐλατῶν καὶ πεύκων.
Ἐντὸς αὐτῆς κρυπτόμεθα, κι' ὁπόταν διαβαίνουν

Ἡσύχως οἱ πολέμιοι, σκοπεύομεν εὐστόχως.
Ὁπόταν δὲ περίφοβοι πρὸς τὸ πεδίον τρέχουν,
Τὸ ἱππικὸν τοὺς δέχεται, χωρὶς νὰ τὸ προσμένουν.
Οὐδὲ θὰ δυνηθοῦν ποτὲ αὐτοὶ νὰ μᾶς κυκλώσουν,
Καθότι ἀτραποὺς κρυφὰς γινώσκω, δι' ὧν πάλιν
Ὀπίσω ἐπιστρέφομεν, ἂν κίνδυνος ἐπέλθῃ.»
Εἶπε, κ' ἐπῄνεσ' ὁ Ἀρκὰς τοῦ Λάκωνος τὴν γνώμην,
Ὁ δὲ Φαρμάκης μὲ χαρὰν τὴν πρότασιν ἐδέχθη.

Νῦν δ' ὁ κλεινὸς ἁρματωλὸς τὴν ἐρυθρὰν στολήν του
Ἐνδύεται, ἣν ἔφερεν ἀείποτ' εἰς τὰς μάχας,
Ὅπως μὴ βλέπουν οἱ ἐχθροὶ τὸ αἷμα τῶν πληγῶν του.
Ἀπήστραπτον δ' αἱ ἀργυραῖ κνημῖδες εἰς τοὺς πόδας,
Ὡς ἄνθη λάμπουσι λευκὰ ἐν μέσῳ τῶν μηκώνων·
Κ' ἡ περικεφαλαία του, καλῶς ἐφηρμοσμένη,
Ἀρχαῖον ὄντως ἥρωα ἐδείκνυε τὸν κλέφτην.
(Δῶρον δ' ὑπῆρχον Βρετανοῦ φιλέλληνος τὰ ὅπλα,
Καθότ' εἰς τὴν Ἑπτάνησον ὁ κλέφτης ὑπηρέτει,
Ὁπότε δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσ' εἰς τὸν Μωρέαν).
Μετέπειτα δ' οἱ Ἕλληνες μετά τινων Λαλαίων
Ἀκολουθοῦσι τὸ γοργὸν τοῦ Γεραντώνη βῆμα,
Εἰς τὴν χαράδραν σπεύδοντες νὰ φθάσουν πρὶν νυκτώσῃ·
Ἐν ᾧ τοὺς ἵππους οἱ ἱππεῖς ἡσύχως ἑτοιμάζουν,
Ὡς μέλλοντες νὰ τρέξωσιν εὐκόλως εἰς πεδίον.

Ὁπότε δ' ἐπλησίαζον τῆς φάραγγος τὸ στόμα,
Οἱ Ἕλληνες εἶδον λαγοὺς ἐκεῖθεν ἐκπηδῶντας.
Μεγάλη δὲ κατέλαβε τοὺς μαχητὰς δειλία.
Πλὴν σπεύσαντες ταχύποδες τινὲς τοὺς συλλαμβάνουν,
Καὶ θραύουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ τῶν βράχων.
Τόλμην δὲ τότ' ἐνέπνευσεν ὁ Γεραντώνης κ' εἶπε·
«Θαρρεῖτε, τέκνα· ὁ λαγὼς, προάγγελμα δειλίας,
Εἶναι σημεῖον αἴσιον, ὁπόταν τὸν φονεύῃς·
Διότι τότ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπέρχεται δειλία.»

Εἶπε, καὶ πάντες ἔλαβον τὴν πρώτην αὐτῶν ὄψιν,
Διότι τέως κάτωχροι αἱ παρειαί των ἦσαν·
Προθύμως δὲ κατέλαβον τὰς ἁρμοδίας θέσεις,
Κρυβέντες ὄπισθεν πυκνοῦ δρυμῶνος εἰς τοὺς θάμνους.
Καὶ δέκα στήσαντες σκοποὺς, ὑπνώττουσιν οἱ ἄλλοι.

Πλὴν μόλις ἐκοιμήθησαν τρεῖς ὥρας κι' ἐξυπνήσας
Τοιαῦτ' ἐβόησ' ὁ κλεινὸς τῆς Ἀρκαδίας κλέφτης·
«Ἐγείρεσθε! θὰ ἔχωμεν τὴν μάχην μετ' ὀλίγον.
Καθ' ὕπνον εἶδον ἐρυθρὰ τοὺς Τούρκους ἐνδυμένους
Μικρὰ νὰ πλήττουν κύμβαλα, καὶ παίζουν πλαγιαύλους·
Ἐγὼ δὲ σύρων τὸν χορὸν ἐχόρευον, κι' ὀπίσω
Ἠκολουθεῖτε οἱ λοιποί· βεβαίως δὲ σημαίνει
Μάχην αὐτὸ τὸ ὄνειρον, καὶ μάλιστα ταχέως·
Ταχύτητα τὸ κόκκινον μεγάλην προαγγέλλει·
Ἐγέρθητε! προσήγγισεν ἡ ὥρα τοῦ πολέμου.»
Εἶπε καὶ πάντες τρίβοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρουν
Τὸ σῶμά των, κι' ἀφίνουσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὰς χλαίνας.
Τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ νίψαντες εἰς τὴν πλησίον βρύσιν,
Εἰς δένδρων θέτουσι κορμοὺς τὰ ὅπλα καταλλήλως,
Καὶ περιμένουν, ὡς λαγοὺς οἱ κυνηγοὶ προσμένουν.
Τῷ ὄντι δ' ἡ προφυλακὴ ἐφάνη μετ' ὀλίγον·
Πλὴν τὴν ἀφῆκαν ἥσυχον οἱ κλέφται νὰ περάσῃ,
Ποθοῦντες εἰς πυκνότερον νὰ σημαδεύσουν πλῆθος.
Ὅπως δ' οἱ μύρμηκες πυκνοὶ προβαίνουν ἀπὸ τοίχου,
Ὁπόταν αἰσθανθοῦν ὀσμὴν πλησίον ἐδωδίμου·
Εἰς μάτην δὲ καθαίρουσι συχνὰ τὰς ἀποθήκας·
Ἐκεῖνοι ἐπανέρχονται πυκνότεροι τῶν πρώτων·
Ὁμοίως τότ' ἐπρόβαινον πυκνοὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους
Οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἠκούετο ὁ δοῦπος τῶν βημάτων
Εἰς τῆς νυκτὸς τὴν σιωπὴν ἠχὼ πολλὴν παράγων.
Ἔδωκε δὲ τὸ σύνθημα ὁ ἀρχηγὸς ταχέως,
Καὶ τῶν κλεφτῶν τὰ βροντερὰ ἠχοῦσι καρυοφύλλια,
Μὲ συριγμὸν ἐκπέμποντα τὰς φονικάς των σφαίρας.

Νεκροὶ δὲ διακόσιοι κατέπεσον τῶν Τούρκων,
Κ' ἐμβρόντητοι ἐστάθησαν οἱ ἄλλοι στρατιῶται,
Σκεπτόμενοι ἂν ἔπρεπεν ἐμπρὸς νὰ προχωρήσουν,
Ἢ τάχιστα νὰ στρέψωσι τὸ βῆμά των ὀπίσω.
Πλὴν αὖθις διακόσιοι τῶν μισθοφόρων πίπτουν,
Καὶ τότε πλέον παντελῶς ἀπώλεσαν τὰς φρένας.

Ὡς δ' ὅταν πέσῃ κεραυνὸς εἰς ποίμνιον προβάτων,
Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ σκορπίζονται τὰ ζῶα,
Τὸν κίνδυνον μὲ τὸν γοργὸν νὰ διαφύγουν πόδα·
Ὁμοίως τότ' ὁ ἥμισυς στρατὸς πρὸς τὰ ὀπίσω
Ἐστράφη τὴν ταχύτητα ἐντείνων τῶν βημάτων·
Οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς μανιώδεις τρέχουν
Νὰ εὕρωσι τὸ στόμιον τῆς σκιερᾶς χαράδρας.
Κι' ὅμως ἐνταῦθα στόματα τοὺς περιμένουν λύκων.
Τόξον ποιήσαντες μακρὸν προσμένουσιν αὐτόθι
Προβάλλοντες αἰχμὰς γυμνὰς τοῦ Λάλα οἱ ἱππόται·
Ἡ λάγχη των δ' ἡ κοπτερὰ διατρυπᾷ τοὺς Τούρκους,
Κ' αἱμάτων ῥύακες πολλοὶ τὸ χῶμα ἐρυθραίνουν·
Οἱ δ' ἔτι ἀτραυμάτιστοι ζητοῦσι σωτηρίαν
Εἰς τόπους, ἔνθα οἱ ἱππεῖς δὲν δύνανται νἀνέλθουν.
Πρὶν δ' ἔτι ὁ αὐγερινὸς τὸ φῶς αὐτοῦ ἀγγείλῃ,
Δι' ἀτραπῶν οἱ Ἕλληνες κρυφίων ἐπιστρέφουν
Τὸν πύργον νὰ φυλάξωσι τοῦ φίλου των Φαρμάκη·
Οὐδὲ τολμῶσιν οἱ ἱππεῖς τοῦ Λάλα νἀπομείνουν,
Ὅταν χρυσόνουν αἱ λαμπραὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου
Τοὺς θάμνους, οἵτινες ἐγγὺς ὑπῆρχον τῆς χαράδρας,
Μὴ πολεμίων ἄπειρον τοὺς περιζώσῃ πλῆθος.

Ἐν τούτοις δὲ μὲ τὴν αὐγὴν ἐκ νέου δοκιμάζουν
Οἱ Τοῦρκοι νὰ βαδίσωσιν εἰς τὰ ἐμπρὸς, κι' ὁ τρόμος
Πᾶν βῆμά των ἀκολουθεῖ· βραδέως δὲ προάγουν,
Μὴ τύχῃ κ' ἐξακοντισθοῦν ἀπὸ τῶν δένδρων σφαῖραι.
Ἀλλ' ὅμως ὅσον προχωροῦν, πλειότερον θαρροῦσι·

Καὶ τέλος ἐπανέρχεται τὸ θάρρος των τὸ πρῶτον,
Ἀφοῦ τὸ σκότος ἔπαυσε νὰ εὐνοῇ τοὺς κλέφτας.
Ὡς σμῆνος δὲ πυκνῶν σφηκῶν ὁρμοῦν ἐκ τῆς χαράδρας,
Καὶ τρέχουν συμπυκνόνοντες τὰς τάξεις νὰ προσβάλουν,
Ἀλλήλους ἐνθαρρύνοντες, τοὺς πύργους τῶν Λαλαίων.
Ἀδιαλείπτως δ' ἀντηχεῖ τ' ἀλλαχ, κ' εἰς τὰ πεδία
Κονιορτὸς ἐγείρεται καὶ τὰ σπαρτὰ πατοῦνται,
Ἐλπίδα μὴ παρέχοντα νἀναβλαστήσουν πάλιν.

Ὡς δ' ὅταν ἀπὸ τῶν βουνῶν θηρία καταβῶσιν
Εἰς μέρος, ἔνθα πρότερον δὲν εἶχον πλησιάσει·
Περίτρομοι δ' οἱ γεωργοὶ τὰ ἔργα των ἀφίνουν,
Καὶ τρέχουν εἰς τοὺς οἴκους των ταχέως νὰ κρυβῶσιν·
Ὁμοίως τἀναρίθμητον ἰδόντες τότε πλῆθος
Τῶν πολεμίων, ἔσπευσαν νἀφήσουν τὸ πεδίον,
Κ' ὑπὸ τὰ τείχη νὰ κρυβοῦν τῶν πύργων οἱ Λαλαῖοι,
Ἐλπίζοντες νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα μετ' ὀλίγον
Οἱ κλέφται τῶν Ἀκρωνικῶν κι' Ἀρκαδικῶν ὀρέων.
Τροφὰς δ' εἰσάγουσι πολλὰς, καὶ θέτουσι τὰ ὅπλα,
Ἔνθα κατέλειπον μικρὰς ὁπὰς αἱ πολεμίστραι.
Ὡς δ' ὅταν λύκοι ἐν καιρῷ πεινάσωσι χειμῶνος,
Ἐπέλθωσι δ' ἀκράτητοι κατὰ σταθμοῦ προβάτων,
Ὁμοίως τότ' ἐφώρμησε τὸ στράτευμα τῶν Τούρκων,
Ἀφοῦ ἐπέλαμψ' ἡ ἠὼς εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον,
Καὶ φόβος προσβολῶν κρυφῶν διόλου δὲν ὑπῆρχε.
Τὰ πυροβόλα δ' ἔθηκαν εἰς θέσεις ἁρμοδίας,
Κι' ἀρχίζουν νὰ πυροβολοῦν τοὺς πύργους τῶν Λαλαίων.
Τεχνῖται δὲ διεύθυνον τὰς σφαίρας Εὐρωπαῖοι
Οὐδόλως αἰσχυνόμενοι βαρβάρους νὰ δουλεύουν,
Ὅπως τὴν δίψαν τοῦ χρυσοῦ σβεννύωσιν ἀτίμως.
Διὸ δὲν ἠδυνήθησαν νἀνθέξωσι διόλου
Τὰ κτίρια τὰ ἔχοντα τοὺς τοίχους ἀδυνάτους.
Ὁπὰς δ' ἀνοίγουν κατ' ἀρχὰς αἱ πυρρωμέναι σφαῖραι,
Καὶ κἄπου διαρρήγνυνται κατὰ γραμμὴν οἱ τοῖχοι,

Οἱ λίθοι δ' ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν μετακινοῦνται.
Θρηνώδεις δ' οἰμωγαὶ πολὺν τὸν οἶκτον διεγείρουν,
Ὁπότ' ἐξακοντίζονται πυρακτωμέναι βόμβαι·
Πετῶσαι δὲ κατὰ κυρτὴν γραμμὴν ἐντὸς τῶν πύργων
Ῥηγνύονται μετὰ φρικτοῦ πατάγου, καὶ καρφία
Τινάσσουσι φονεύοντα γυναῖκας καὶ παιδία.
Εἰς πτώματα δὲ συνεχῶς προσκόπτουσιν οἱ πόδες,
Καὶ φθάνουν μέχρις οὐρανοῦ σπαρακτικῶς ἠχοῦσαι
Τῶν πληγωμένων αἱ φωναὶ κι' οἱ γόοι τῶν θνησκόντων.
Τοὺς ἀσθενεῖς ἀφίνουσιν οἱ ὑπηρέται πάντες,
Καὶ σπεύδουσιν οἱ ἴδιοι νὰ σώσουν τὴν ζωήν των,
Ἂν στέγαι καταπίπτουσαι ἀπαύστως ἀπειλοῦσι.
Πυρκαϊαὶ δ' ἀνάπτονται, κι' οὐδεὶς τὸ θάρρος ἔχει
Νὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν μ' ἀξίνην ἢ μὲ κάδον,
Αλλ' ἅπαντες ἀκολουθοῦν τὸ μαῦρον πεπρωμένον,
Καὶ ζαλισμένοι παντελῶς τί πράττουν δὲν εἰξεύρουν.
Ἡ ἀτμοσφαῖρα δὲ θολὴ ἐκ τοῦ καπνοῦ κατέστη,
Καὶ φλόγας ὅτι πνέουσιν οἱ ἄνθρωποι νομίζουν.
Τέλος δ' ὡς οἶκοι καὶ αὐτοὶ οἱ πύργοι καταπίπτουν,
Καὶ μαῦροι γίνονται σωροὶ συντετριμμένων λίθων
Καὶ ξύλων, ὅθεν αἴρονται καπνοῦ μεγάλα νέφη.
Σκιαὶ δ' ἐκβαίνουν ἔχουσαι μορφὴν ἀνθρώπου μόνον,
Κι' ὡς μανιώδεις σπεύδουσι νὰ λάβωσι τοὺς πόδας
Τῶν φοβερῶν αὐτῶν ἐχθρῶν «ἀμμὰν ἀμμὰν» φωνοῦσαι.
Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ νῦν αὐτοὺς οἰκτείρουσιν αἱ τίγρεις
Αἱ μισθωμέναι τοῦ Ἀλῆ τὰς προσταγὰς νὰ πράττουν·
Ἀφέλκουσι τὰ ξίφη των, καὶ σφάζουσι τοὺς ἄνδρας,
Τὰς γραίας καὶ τοὺς γέροντας· ἀφίνουσι δὲ μόνον
Ὁπόσας δύναντ' ἀκριβὰ παρθένους νὰ πωλήσουν,
Κι' ὁπόσους βλέπουν τὴν μορφὴν ὡραίους νεανίσκους.

Οὕτως οἱ πύργοι ἔπιπτον τῶν ἱπποτῶν τοῦ Λάλα·
Μόνος δ' ἐν μέσῳ τῆς φρικτῆς αὐτῆς λεηλασίας
Ἀγέρωχον προέτασσε τὸ μέτωπον ὁ πύργος,

Ὃν εἶχε στερεώτατον συμπήξει ὁ Φαρμάκης.
Εἰς μάτην ἐξηκόντισαν πολλὰς ἡμέρας σφαίρας·
Εἰς μάτην βόμβας ἔρριψαν μυρίας· ὁ γρανίτης
Ὀλίγας μόνον χαραγὰς ὑπέστη ἀσημάντους.
Οἱ δ' Ἕλληνες δὲν ἄφινον νὰ ἐκραγοῦν αἱ βόμβαι,
Ἀλλ' ἔρριπτον τὰς χλαίνας των εὐθὺς ἐπάνω τούτων,
Ἕως νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ, τὴν ῥῆξιν δ' ἐμποδίσουν.

Νῦν ὅμως ἄλλον πόλεμον ἀρχίζουν οἱ ἐχθροί των.
Ἐμφράττουσι τοῦ Ἀλφειοῦ τὸ μέρος, ὅθεν εἶχον
Τὸ ὕδωρ τὸ ποτάμιον ἀγάγει πρὸς τὴν τάφρον.
Κενόνουν ταύτην ἔπειτα δι' ὀχετῶν πρὸς λίμνην,
Κι' ἀρχίζουν νὰ τρυποῦν τὴν γῆν ποιοῦντες ὑπονόμους.
Πλὴν κ' οἱ Λαλαῖοι ἐννοοῦν ταχέως τοὺς σκοπούς των·
Κομίζοντες δὲ τύμπανον εὐμέγεθες, τὸ στήνουν
Ὀρθὸν, καὶ βάλλουν νόμισμα λεπτὸν ἐπάνω τούτου.
Ἐπήδα δὲ τὸ νόμισμα τὴν θέσιν φανερόνον,
Εἰς τὴν ὁποίαν ἔσκαπτον ὑπὸ τὴν γῆν οἱ ἔξω.
Ὀρύττουσι δὲ κι' οἱ ἐντὸς κι' ἐξάγουν τὴν πυρῖτιν,
Δι' ἧς ἐκ τῶν πολεμιστρῶν τὸν θάνατον σκορπίζουν.

Οὕτως ἡμέρας ἱκανὰς ἀλλήλους ἐπολέμουν·
Πλὴν ἐπὶ τέλους ἔσκαψαν οἱ ἔξωθεν μεγίστην
Ὑπόνομον βαθύτατα· εὑρῆκαν δὲ τὴν θέσιν,
Εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο δεξαμενὴ μεγάλη,
Ἀφ' ἧς τὴν δίψαν ἔσβυνον οἱ μαχηταὶ τοῦ Λάλα.
Διέλαθε δὲ παντελῶς τοὺς ἔσωθεν τὸ ἔργον,
Τῶν ἔξωθεν μετὰ πολλῆς διορυττόντων τέχνης,
Διότι ἄλλως κίνδυνος ἠπείλει τοὺς τεχνίτας.
Τῷ ὄντι δὲ τρεῖς ἔπνιξαν τῶν ἐργατῶν μεγίστην
Ὁρμὴν κατὰ τὴν ἔξοδον τὰ ὕδατα λαβόντα·
Μὲ δυσκολίαν δὲ πολλὴν ἐσώθησαν τρεῖς ἄλλοι.
Τοῦτο δὲ κρίσιν ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ φέρῃ·
Καθόσον δίψα νῦν σφοδρὰ κατέχει τοὺς ἱππότας,

Κ' ἰσχὺν δὲν ἔχουσι πολλὴν νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα·
Μαραίνονται δ' ὡς τὰ φυτὰ, ὁπόταν ἐν τῷ θέρει
Τὴν ξηραμμένην ῥίζαν των τὸ ὕδωρ δὲν δροσίζῃ·
Τὴν γλῶσσάν των δὲ τὴν λευκὴν δεικνύουσ' αἱ γυναῖκες,
Καὶ τὰ θρηνοῦντα τέκνα των ἐκ τῆς χειρὸς κρατοῦσαι,
Τὰ γόνατα τῶν μαχητῶν λαμβάνουν, κι' ἱκετεύουν
Νὰ παύσωσι τὸν πόλεμον, νὰ κάμουν τὴν εἰρήνην.
Καὶ ὅμως δὲν τολμᾷ κἀνεὶς τὰ χείλη του νἀνοίξῃ,
Προτείνῃ δὲ παράδοσιν νὰ κάμωσιν ἀτίμως.

Νοοῦντες δὲ τὴν θέσιν των οἱ ἔξωθεν, ταχέως
Δερβίσην πέμπουν φέροντα τοῦ πρέσβεως τὸ βάκτρον·
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ πρεσβευτὴς πρὸς τοὺς ἱππεῖς τοῦ Λάλα·
«Λαλαῖοι, δὲν ἐπίστευον οὐδέποτε οἱ Τοῦρκοι,
Ὅτι σημαίαν θέλετε μὲ τὸν σταυρὸν ὑψώσει.
Αλλ' ὅμως ἤδη ἀρκετὰ σᾶς ἔχει τιμωρήσει
Ὁ Γιαρραμπῆς φλόγα δεινὴν ἐντὸς ὑμῶν ἀνάψας.
Προθύμως δὲ νῦν θέλομεν τὸ σφάλμα συγχωρήσει,
Καὶ προσφιλεῖς ὡς πρότερον θὰ ἦσθε 'ς τὸ Δοβλέτι,
Ἐὰν μᾶς παραδώσετε τὸν κλέφτην τῶν Ἀρκάδων,
Ὅστις τοσαύτας καθ' ἡμῶν διέπραξ' ἀνομίας.
Τότε κι' αὐτὸς θὰ δυνηθῇ προσέτι ὁ Φαρμάκης
Πάλιν ὑπήκοος πιστὸς νὰ γείνῃ τοῦ Σουλτάνου,
Καὶ σώαν εἰς τοὺς ὤμους του τὴν κεφαλὴν νὰ ἔχῃ.»
Τοιαῦτα εἶπ' ὁ πρεσβευτὴς· ὁ δ' ἀρχηγὸς τοῦ Λάλα
Τῷ νεύει τὴν συνέλευσιν νὰ καταλίπῃ μόνην,
Καὶ θέλει τὴν ἀπάντησιν ἐντὸς ὀλίγου λάβει.
Τότε δ' ἠγέρθη ὁ κλεινὸς ἁρματωλὸς καὶ εἶπε·
«Εἰς Ἕλληνας οὐδέποτε θὰ ἤρμοζε βεβαίως
Προτάσεις παραδόσεως ἀτίμου νὰ δεχθῶσιν·
Ἀλλ' ἔξοδον ποιήσαντες μὲ ξίφος γυμνωμένον,
Βουνὰ θὰ ἐπεσώρευον τῶν ἐχθρικῶν πτωμάτων,
Καὶ θἄπιπτον ἀφίνοντες ὀπίσω τὠνομά των.
Πλὴν ἄλλως οἱ ἱπποτικοὶ δοξάζουσι Λαλαῖοι·

Οὐδὲ μὲ μέλει παντελῶς· ταχέως ἂς μὲ δώσουν,
Ἵνα τῶν τέκνων τὴν ζωὴν καὶ γυναικῶν λυτρώσουν.
Αἰχμάλωτον οὐδέποτε θὰ δυνηθοῦν ἐκεῖνοι
Νὰ μὲ κρατήσουν εἰς τὴν γῆν πατοῦντα τῶν πατέρων.
Τὰ ὄρη μὲ γνωρίζουσι· κι' ἅμα 'ς αὐτὰ πατήσω,
Εὐθὺς οἱ πόδες μου πτερὰ θὰ κάμουν νὰ πετάξουν,
Κι' ἂν πέδαι σφίγγουν ἰσχυραὶ πολὺ τοὺς ἀστραγάλους.
Ἀνάπσδα τὰ πέδιλα θὰ βάλω, καὶ ματαίως
Τὰ ἴχνη μου θὰναζητοῦν εἰς ἔλη καὶ χιόνας.»
Εἶπεν ὁ ἥρως, καὶ δεινὴ καταλαμβάνει θλῖψις
Τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἱπποτῶν· τοιαῦτα δ' ὁ Φαρμάκης
Ἀπήντησε, καὶ στεναγμοὶ τὸ στῆθός του ῥηγνύουν·
«Κολοκοτρώνη, μ' ὕβρισες πολὺ μεγάλην ὕβριν·
Μὴ γένοιτο, τὸν φιλον μου ποτὲ νὰ καταλίπω,
Κι' ἂν πέπρωται βασίλειον ἀνταμοιβὴν νὰ λάβω.
Μᾶλλον δ' ἐγὼ τὸ στῆθός μου ἀσπίδα θὰ προβάλω,
Νὰ ἐμπηχθῶσιν εἰς αὐτὸ αἱ λόγχαι τῶν ἐχθρῶν του.
Ἡσύχασε, καὶ ἀσφαλῶς τὴν νῆσον θὰ πατήσῃς,
Εἰς τὴν ὁποίαν ἔσωσες τοσάκις τὴν ζωήν σου.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τὸν πρεσβευτὴν τῶν Τούρκων προσκαλέσας,
Τοιοῦτον λόγον πρὸς αὐτὸν ἀπέτειν' ὁ Φαρμάκης·
«Ἂν αἷμα ῥέῃ Ἀλβανῶν εἰς τοῦ Βελῆ τὰς φλέβας,
Εὐκόλως ὁ αὐθέντης σου, πιστεύω, θὰ νοήσῃ,
Ὅτι δὲν θέλω παντελῶς προδώσει τὸν ἑταῖρον,
Οὐδὲ τὴν πίστιν παραβῆ τῶν ξένων κ' ἐπικούρων.
Πᾶν ὅ,τι θέλῃ πρὸς ἐμὲ ἂς πράξῃ, δὲν μὲ μέλει·
Τὸν πύργον μου, τὸ σῶμά μου, τὰ πάντα παραδίδω·
Πλὴν ἄτιμον οὐδέποτε θὰ μ' εἴπωσι προδότην.»
Μὲ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ἀπῆλθεν ὁ δερβίσης,
Καὶ τὸν Βελῆν εἰς σύννοιαν ἐβύθισε μεγάλην.
Δὲν ἤθελ' ὁ ἁρματωλὸς ἐκεῖνος νὰ ἐκφύγῃ,
Σπουδαιοτέραν ἔπειτα μὴ κάμῃ ἀνταρσίαν,
Πολλάκις ἤδη πρότερον τὴν Τρίπολιν τρομάξας.
Συνέδριον δ' ἐκάλεσε τῶν στρατηγῶν ἁπάντων,

Κ' ἐπήνεσαν οἱ σύνεδροι τὴν γνώμην τοῦ σατράπου·
Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸν πόλεμον ἐπιθυμοῦν νὰ παύσῃ,
Διότι κατετρύχοντο ὑπὸ λοιμοῦ καὶ πείνης,
Κ' εἶχε τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς στρατιᾶς ἐκλίπει.
Τότε δ' ἠγέρθη κάτωχρος καὶ μαῦρος ὡς ὁ Ἅδης
Ὀθωμανὸς μονόφθαλμος, τὴν φρίκην διεγείρων
Μὲ τὸ στυγνόν του πρόσωπον, τὴν δυσειδῆ μορφήν του·
Κ' ἡ καταχθόνιος ψυχὴ ἐξήμεσε τοιαῦτα·
«Ἀκούσατε, σατράπαι μου, τὴν γνώμην τοῦ Τσαμούρη·
Οἱ κλέφται δὲν πιάνονται μ' ἀνδρείαν καὶ μὲ ὅπλα,
Ἀλλὰ μὲ δόλον ὡς πτηνὰ λαμβάνοντ' εἰς τὸ δίκτυ·
Διότι κι' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὁμοίως παρηνόχλει
Ἀδιαλείπτως τὸν Μωριάν· εἰς μάτην δὲ πολλάκις
Ἀπέστειλ' ὁ διοικητὴς στρατὸν νὰ τὸν συλλάβῃ.
Μόνος ἐγὼ ὑποκριθεὶς ἀγάπην καὶ φιλίαν,
Τὴν πίστιν δὲ τῶν Ἀλβανῶν ὡς πρόσχημα λαμβάνων,
Κατώρθωσα τὸν ἄτρομον ἁρματωλὸν νὰ φάγω.
Οὕτω καὶ νῦν τὸ ὅπλον σας ἡ πανουργία ἔστω·
Μηνύσατε δὲ παρευθὺς τοιαῦτα 'ς τὸν Φαρμάκην·
«Φαρμάκη, δὲν ἐγνώριζα ὅτι τοσαύτην ἔχεις
Φιλίαν μὲ τὸν ἀκουστὸν ὁπλίτην τῶν Ἀρκάδων·
Πλὴν ὅταν σὺ τιμᾷς αὐτὸν τοσοῦτον, παρομοίως
Θὰ τὸν τιμήσω καὶ ἐγώ· πρὸς ἔνδειξιν δὲ τούτου
Τῷ στέλλω ἵππους ἐκλεκτοὺς, νὰ λάβῃ ἕνα τούτων,
Καὶ φύγῃ, ὅπου ἤθελε προτιμητέον κρίνει.» »
Τοὺς ἵππους θέλω σύρει 'γὼ, κι' ὁπόταν θἀναβαίνῃ,
Κενόνω τὴν πιστόλαν μου εἰς τὸ εὐρύ του στῆθος.
Ἂν δὲ τὸν δόλον ἐννοῶν δὲν θέλῃ νὰ ἱππεύσῃ,
Καὶ τῶν πτηνῶν ταχύτερος πρὸς τὰς ἀκτὰς ἀπέλθῃ,
Ἐν τάχει πρὸς τὸν φρούραρχον μηνύετε τοῦ Πύργου·
Κ' ἐκεῖνος τὰ πλοιάρια βιάζει νὰ προδώσουν
Τοὺς κλέφτας, ὅταν ἤθελον ζητήσει νὰ τὰ λάβουν.»
Εἶπε, κ' ἐπέλαμψε χαρὰ εἰς τοῦ Βελῆ τὴν ὄψιν·
Καὶ πάντες δὲ οἱ προῦχοντες θωπεύουν τὸν φονέα,

Καὶ πλήττουσι τοὺς ὤμους του· μεγάλας δ' ὑποσχέσεις
Ὑπόσχονται, ἂν ἐκποδὼν ποιήσῃ τὸν ἀντάρτην·
Εὐθὺς δ' ἐπέστειλ' ὁ Βελῆς πρὸς τὸν Φαρμάκην ταῦτα·
«Φαρμάκη, δὲν ἐγνώριζα ὅτι τοσαύτην ἔχεις
Φιλίαν μὲ τὸν ἀκουστὸν ὁπλίτην τῶν Ἀρκάδων·
Πλὴν ὅταν σὺ τιμᾷς αὐτὸν τοσοῦτον, παρομοίως
Θὰ τὸν τιμήσω καὶ ἐγώ· πρὸς δήλωσιν δὲ τούτου
Τῷ στέλλω ἵππους ἐκλεκτοὺς, εἰς ἕνα νὰ ἱππεύσῃ,
Τοῦ ἵππου δὲ τὸν χαλινὸν ὡς θέλει νὰ εὐθύνῃ·
Μόνον ὁ πόλεμος ἀρκεῖ ὁ φονικὸς νὰ παύσῃ.»
Ἐνώπιον τῶν ἱπποτῶν ἀπήγγειλε τοῦ Ἀάλα
Τὸν λόγον τοῦ Βελῆπασσα τῶν σατραπῶν ὁ κήρυξ·
Καὶ σύννους ἔγεινεν εὐθὺς ὁ συνετὸς Φαρμάκης.
Πλὴν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ κρυφὰ ὀλίγα ψιθυρίζει
Ὁ κλέφτης, καὶ παράμερα τὸν σύρει νὰ μιλήσουν.
Πολλὰς δὲ τότε ζωηρὰς χειρονομίας κάμνουν,
Κ' ἐντόνως ἀπαρνούμενος ἐφαίνετ' ὁ Φαρμάκης.
Πλὴν τέλος ὁ ἁρματωλὸς τὸν πείθει, καὶ τοιαύτην
Λακωνικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν δερβίσην δίδουν·
«Εἰς ὅσα μᾶς προτείνετε, θὰ στέρξωμεν προθύμως,
Ὕδωρ ἀρκεῖ νὰφήσετε νὰ πίουν οἱ διψῶντες.»
Εἶπον, κ' ἐσίγησαν εὐθὺς τὰ πυρόβολα ὅπλα,
Εἰσῆλθον δ' εἰς τὴν θήκην των τὰ ἡμαγμένα ξίφη.
Καθὼς δὲ βρέφος νήπιον πρὸς τὸν μαστόν του σπεύδει,
Ὃν ὥραν λείπουσα πολλὴν ἐστέρησεν ἡ μήτηρ·
Ὁμοίως τότε τρέχουσι γυναῖκες καὶ παιδία
Καὶ ἄνδρες πρὸς τοῦ Ἀλφειοῦ τὰς καταφύτους ὄχθας,
Νὰ σβέσωσι τὴν δίψαν των εἰς τὸ ψυχρόν του ὕδωρ.
Καί τινες τούτων ἄμετρα πιόντες, μετ' ὀλίγον
Πεσόντες ἐξεψύχησαν· ἐθέρισε τοσοῦτον
Τὰ σπλάγχνα των τὰ καίοντα ἡ αἰφνιδία ψύξις!

Ἐν τούτοις δ' ἵππους μὲ χρυσᾶς ἡνίας στολισμένους
Ὡδήγησε πρὸς τοῦ Ἀλῆ τὸν πύργον ὁ Τσαμούρης·

Τοὺς κλέφτας ἐπλησίασε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Κολοκοτρώνη, καύχημα τῶν τέκνων τοῦ Μωρέα·
Καὶ πρὶν ἀνδρεῖον τοῦ λαοῦ σ' ἐκήρυττον οἱ λόγοι,
Πλὴν ἤδη σ' ἐγνωρίσαμεν ὑπέρτερον τῆς φήμης,
Πιστὸν εἰς τὴν φιλίαν σου καὶ τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων.
Τιμῶν δὲ τὴν γενναίαν σου καρδίαν σ' ἀποστέλλει
Τοὺς ἵππους τούτους ὁ Βελῆς λαμπρὸν πολέμου δῶρον,
Ὅπως ἀνέτως μετ' αὐτῶν ἀπέλθῃς, ὅπου θέλῃς.»
Πρὸς τὴν παράδοξον φωνὴν τοῦ δυσειδοῦς Τσαμούρη
Περίεργον ἐπέστρεψε τὸν ὀφθαλμὸν ὁ κλέφτης·
Ἐκ κορυφῆς μέχρι ποδῶν προσεκτικὰ τὸν εἶδε,
Κ' ἦθος λαβὼν σαρκαστικὸν τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Εἰς ἔτη τεσσαράκοντα τὸ δίκαιον εὑρίσκουν
Οἱ ἄνθρωποι, ὡς τοῦ λαοῦ ἡ παροιμία λέγει·
Ὅμως ἐγὼ εἰς δέκα ἓξ αὐτὸ εὑρίσκω ἔτη.
Δὲν μὲ λανθάνεις, ὁ φονεὺς σὺ εἶσαι τοῦ πατρός μου·
Παρόμοιον δὲ κ' εἰς ἐμὲ νὰ πλέξῃς ἦλθες δίκτυ.
Πλὴν εἰς τὸν Ἅδην ὕπαγε νὰ ἡσυχάσῃς πλέον·
Ἀρκούντως κατετάραξες τὴν γῆν κακοῦργα πράττων.»
Εἶπε, ταχὺς δ' ὡς ἀστραπὴ κενόνει τὴν πιστόλαν,
Ἣν εἶχεν εἰς τὴν ζώνην του, πρὸς τὸν αἰσχρὸν φονέα.
Εὐθὺς δὲ μὲ στεντόρειον φωνὴν βοᾷ τοιαῦτα·
«Ὦ φίλοι, κάμετε πτερὰ νὰ φύγωμεν, διότι
Οἱ ἄπιστοι πολέμιοι μᾶς ἔστησαν ἐνέδραν.»
Λέγει καὶ φεύγει· ὄπισθεν δ' ἀκολουθοῦν οἱ ἄλλοι,
Κ' ἐκτύπουν εἰς τὰ νῶτά των οἱ πόδες ἐκ τοῦ τάχους.
Οὐδ' ἤργησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ Πύργου,
Ἔνθα συγχρόνως ἔκτακτος κατῆλθε ταχυδρόμος
Κομίζων τοῦ Βελῆπασσα διαταγὰς ἐγγράφους.
Ἀλλ' αὗται δὲν ὠφέλησαν τοὺς Τριπολίτας Τούρκους.
Ἑταῖρος ὢν ὁ φρούραρχος πρὸ χρόνων τοῦ Φαρμάκη,
Προσεποιήθη ἄγνοιαν γραμμάτων, ἕως ὅτου
Μὲ πλοῖον ἁλιευτικὸν ἐκπλεύσωσιν οἱ κλέφται·

Καὶ τότε τὴν διαταγὴν ἀνέγνωσεν εἰς χότζας,
Ὁ πονηρὸς δὲ φρούραρχος ἐκίνησε τοὺς ὤμους.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε τοῦ Λάλα ἡ στρατεία.
Ἐμάνη δ' ὁ Βελῆπασσας ὑπὸ θυμοῦ νοήσας
Ὁποίαν ἔπαιξ' εἰς αὐτὸν ἀπάτην ὁ Φαρμάκης,
Καὶ φοβερὰν ἐκδίκησιν πρὸς τοῦτον ἑτοιμάζει.
Εὐθὺς λοιπὸν τὴν ῥῖνά του προστάττει νὰ τρυπήσουν,
Εἰς ταύτην δὲ λεπτότατον σχοινίον νὰ περάσουν,
Κ' ἐξόπισθεν τοῦ ἵππου του μὲ τοῦτο νὰ τὸν δέσουν.
Τὸν ἔπτυον δ' εἰς τὴν ὁδὸν οἱ Τοῦρκοι, καί τις τούτων
Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ γαστέρα χοίρου βάλλει.
Ἀνακαγχάζουν δ' ἅπαντες, ἀναβοῶσι «γιοῦχα,»
Κι' ἀθρόοι τῆς Τριπολιτσᾶς ἐξέρχονται οἱ ὄχλοι
Χλευάζοντες τὸν τολμηρὸν ἀντάρτην τῶν Λαλαίων.
Εἰς φυλακὴν δὲ σκοτεινὴν τὸν κλείουσι κατόπιν,
Ὅπως τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τουρκόγυφτος ἐκκόψῃ·
Κι' ὁπότε ἦλθε τῆς νυκτὸς τὸ σκότος, φωταψίαν
Θριαμβικὴν διέταξαν καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν.

Ἔνθα δὲ βλέπει πρὸς τὴν γῆν τῶν Μεσσηνίων τῶρος
Τοῦ Ταϋγέτου, κορυφὴν ἐκτείνων πρινώδη,
Μεγάλ' ὑψοῦται σκοπιά, κληθεῖσα τὰ Πηγάδια,
Διότι φρέατα ψυχρὰ αὐτοῦ πλησίον κεῖνται.
Ὡραῖον δ' ὀροπέδιον ἡ θέσις αὕτη εἶναι·
Καθότι βλέπεις κάτωθεν τὴν Μεσσηνίαν ὅλην,
Τὴν Τριφυλίαν, τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς πλησίον νήσους.
Τερπνότατον δὲ θέαμα τὸν ὀφθαλμόν σου θέλγει,
Πρὸ πάντων ὅτ' ὁ ἥλιος κατὰ μικρὸν φωτίζει
Τὰς φάραγγας, ἔνθα σκιὰ πρὶν εἶχε βασιλεύσει,
Καὶ παίζοντα τὰ κύματα τὰ κυανᾶ προσκλύζουν
Τοὺς βρέμοντας αἰγιαλοὺς μ' ἀφροὺς λευκοὺς καὶ φύκη.
Ἐνταῦθα ἐμπνεόμενοι φρονήματα μεγάλα
Οἱ κλέφται συνεδρίαζον κ' οἱ ἔχοντες τὴν τόλμην

Τὸν θάνατον μ' ἀτάραχον νὰ θεωρῶσι βλέμμα.
Πεντήκοντα δὲ Λάκωνες συνῆλθον κατὰ πρῶτον
Μὲ ζωηρὰ τὰ βλέμματα κ' εὔκίνητα τὰ μέλη
Δηλοῦντες δραστικότητα μεγάλην κ' εὐφυΐαν.
Μετέπειτα δ' οἱ εὔρωστοι ἀνέβησαν Ἀρκάδες
Τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα· μὲ συμπαγὲς τὸ σῶμα
Καὶ τὴν χροιὰν τοῦ σώματος ὁμοίαν πρὸς τὸ ῥόδον.
Ὑπὸ τὰς δρῦς δ' ἐκρέμασαν τὰς πλόσκας καὶ τοὺς σάκκους,
Ἐν οἷς τὸν οἶνον ἔθετον καὶ ἄρτον ἐκδημοῦντες,
Καὶ στρώσαντες τὰς χλαίνας των χαμαὶ ἐπὶ τῆς χλόης,
Ἀνέπαυσαν τὰ μέλη των ἐκ τῆς μακρᾶς πορείας.
Κατόπιν δὲ στηρίξαντες τὸν στόμαχον μὲ ἄρτον,
Εὐχόμενοι τὰ βέλτιστα προπίνουσιν ἀλλήλοις,
Καὶ σκέπτονται ἂν σύμφορον ὑπῆρχε νὰ δεχθῶσι
Τὴν πρότασιν, ἣν ἔκαμνεν ὁ ἀκουσμένος κλέφτης.
Δικαίως δ' ὑπερήφανοι οἱ τολμηροὶ Ἀρκάδες,
Ὅτι τοιοῦτον ἀκουστὸν συμπατριώτην εἶχον,
Εὐκόλως παρεδέχθησαν τὴν πρότασιν ἐκείνου,
Σημαίαν νὰ ὑψώσωσι μεγάλης ἀνταρσίας,
Κ' εἰς ταύτην μετὰ τοῦ σταυροῦ νὰ θέσουν τὴν σελήνην.
Ὅμως οἱ Λάκωνες αὐτὸ δὲν ἤθελον νἀκούσουν·
Κι' ὁ Στρήφας, ζωηρότερος τῶν ἄλλων, εἶπεν οὕτω·
«Βεβαίως μέλλει σήμερον ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ.
Τίς ἤλπιζε μὲ τὸν σταυρὸν νὰ ἴδῃ τὴν σελήνην;
Ναὶ μὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ δὲν θὰ τὸ κάμω.
Ὑπὸ τὸ σύμβολον αὐτὸ ὑπάρχουν βλασφημίαι,
Λανθάνουν παίδων ἁρπαγαί, παρθένων ἐξυβρίσεις,
Αἰώνων μῖσος ἄσπονδον, καὶ πρόθεσις κανένα
Νὰ μὴν ἀφήσουν ἐξ ἡμῶν, ἂν δυνηθῶσι μόνον.
Τί δ' ὠφελεῖ ἂν πρὸς καιρὸν εἷς εὐγενὴς Λαλαῖος
Τὴν παλαιὰν καταγωγὴν προθύμως ἐνθυμήθη;
Ἂς ῥίψῃ τὸν Βελῆπασσαν, καὶ θέλετ' ἴδει πάλιν
Ὁποίαν μιαρὰν ψυχὴν ἐγκρύπτουν οἱ Λαλαῖοι,
Κι' ὁποῖον εἶναι σύμβολον τὸ τόξον τῆς Σελήνης.

Τότ' ἡ κατάρα τοῦ Χριστοῦ καὶ μόνη θέλει μείνει,
Διότι τοὺς βεβηλωτὰς τῶν ἱερῶν ναῶν του
Συμμάχους ἠξιώσαμεν νὰ λάβωμεν εἰς μάτην.
Κ' ἔπειτα τί δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, ἀνίσως
Δὲν συμφωνήσουν μεθ' ἡμῶν κ' οἱ δυνατοὶ Μανιᾶται;
Ἐκεῖνοι ἂν δὲν στέρξωσι, δὲν εἶν' ἐλπὶς κἀμμία
Νὰ προχωρήσῃ κατ' εὐχὴν τὸ κίνημά μας τοῦτο.
Αὐτοὺς ἂς ἐρωτήσωμεν· κι' ἂν θέλωσι, προθύμως
Τὴν σπάθην θὰ ἑλκύσωμεν· πλὴν ἄλλως δὲν θὰ σφάξω
Τὰ τέκνα μου, τοὺς γηραιοὺς γονεῖς καὶ τὴν γυναῖκα.»
Εἶπε, καὶ πάντες συμφωνοῦν· ταχὺς δὲ πεζοδρόμος
Τὰ πεδιλά του ἔσφιξε καὶ τὴν λιγνὴν ὀσφύν του,
Νὰ φέρῃ τὸ ἐρώτημα τοῦ Στρήφα πρὸς τὴν Μάνην.
Τοιαῦτα δ' ὁ Πετρόμπεης ἀπήντησε ταχέως·
«Ἐγὼ δὲν ἐσυμφώνησα διόλου 'ς τὴν Λευκάδα
Σημαίαν νὰνυψώσωμεν μὲ τὴν κυρτὴν Σελήνην·
Ἀλλὰ σημαίαν ἐθνικὴν, σημαίαν ἐκδικοῦσαν
Αἰώνων συμφορὰς δεινὰς κ' ὑποσχομένην μέλλον
Βασίλειον Ἑλληνικὸν, πατρίδα ἐλευθέραν.
Ἂν δ' ἄλλα ἔβαλον εἰς νοῦν κατόπιν οἱ Ἀρκάδες,
Ἡμεῖς δὲν θέλομεν ἐκτὸς τῆς Μάνης ἐκστρατεύσει,
Ἀλλὰ τοὺς βράχους θέλομεν φρουρεῖ τοῦ Ταϋγέτου·
Κ' ἐκεῖνοι πάλιν δύνανται νὰ πράξουν, ὅπως θέλουν.»
Εἶπε, κι' ἀπῆλθε κατηφὴς ὁ πεζοδρόμος πάλιν·
Τοὺς δὲ μυῶνας τῶν ποδῶν ἐντείνων ἐπανῆλθε,
Νὰ φέρῃ τὴν ἀπάντησιν εὐθὺς εἰς τὰ Πηγάδια.
Τὸ πρῶτον δὲ ψυχρὰ σιγὴ κατέλαβε τοὺς κλέφτας,
Καὶ σκυθρωποὶ δὲν δύνανται νὰνοίξωσι τὰ χείλη·
Πλὴν ἔπειτα μὲ ζωηρὰς φωνὰς φιλονεικοῦσι.
Κ' ἴσως ἡ ἔρις ἤθελε σπουδαιοτέρα γείνει,
Τὸ αἷμα δὲ τῶν ἀδελφῶν θὰ ἔβαφε τὰ ξίφη,
Ἂν δὲν ἐβόα ὁ σκοπὸς φωνὴν βαλὼν ὀξεῖαν·
«Ἐγείρεσθ'! ἀναβαίνουσι τὰ ὄρη ὡς οἱ λύκοι,
Τούρκων πληθὺς ἀμέτρητος.» Εὐθὺς δὲ πρὸς τὰ κάτω

Τοὺς ὀφθαλμούς των στρέψαντες οἱ κλέφται, θεωροῦσι
Τὸν τόπον ὅλον ἐρυθρὸν ἐκ τῶν πολλῶν φεσίων·
Ἀντήχουν δὲ εἰς τὰς φάραγγας οἱ δοῦποι τῶν βημάτων.
Βοᾷ δὲ μὲ στεντόρειον φωνὴν ὁ Στρήφας τότε·
«Ὦ φίλοι! τί προσμένομεν; ἀσφάλειαν κἀμμίαν
Ἐνταῦθα δὲν θὰ ἔχωμεν· ἂς φύγωμεν ταχέως,
Τὸν ἅγιον Θεόδωρον, τοῦ Μαλεβοῦ τὸ ὕψος
Νἀνέλθωμεν, ἔνθα πολὺ δυσκόλως θὰ μᾶς εὕρουν.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τὰς χλαίνας των ἐκ τῶν δρυῶν ἁρπάζουν
Οἱ κλέφται, κ' ἐπιτείνουσι μὲ δύναμιν τοὺς πόδας·
Πρὸς ἕω δὲ βαδίζουσι καὶ φθάνουν εἰς τὸ ὕψος
Τοῦ Πάρνωνος, ὃν Μαλεβὸν τὴν σήμερον καλοῦσι.

Ἡ σύνδενδρος δὲ κορυφὴ τοῦ ὄρους τούτου φθάνει
Μέχρι νεφῶν, τῶν ἀετῶν κι' ὀρνέων κατοικία.
Ἐνταῦθα δρῦς πελώριαι ὑπάρχουσι κ' ἐλάται,
Αἵτινες στόλον δύνανται ὁλόκληρον νὰ θρέψουν,
Ὅταν μᾶς πέμψῃ ὁ Θεὸς Θεμιστοκλέα νέον,
Νοοῦντα πόθεν ἡ πατρὶς τὴν νίκην θὰ ἐλπίσῃ.
Εἰς μέρος δ' ἔνθα μαίνονται οἱ ἄνεμοι ἀπαύστως
Ὑπάρχει κορυφὴ γυμνὴ, κοινῶς Κακοκεφάλα
Κληθεῖσα ὡς ἐπάγουσα 'ς τοὺς ὁδοιπόρους φρίκην.
Σωροὶ χωμάτων ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουν σκορπισμένοι,
Συντρίμματα τῶν κεραυνῶν καὶ τῶν σεισμῶν, ὡς τοῦτο
Δηλοῖ τὸ σκοτεινὸν αὐτῶν καὶ αἰθαλῶδες χρῶμα·
Καὶ μόνον κἄπου φαίνονται κέδροι τινες καὶ πεῦκαι,
Ἔνθ' ἐπεσώρευσ' ἡ βροχὴ ὀλίγον μαῦρον χῶμα,
Ἐν ᾧ παρέσυρ' ἀλλαχοῦ ἄμμον πολλὴν καὶ λίθους.
Ἀπέναντι δὲ τοῦ βουνοῦ ἐπὶ κρημνώδους βράχου
Δι' ἀτραποῦ διάβασις ὑπάρχει μία μόνη,
Ἀνώμαλος καὶ δύσβατος· ἐνταῦθα δὲ τοὺς πόδας
Κυκλοῦσιν οἱ ἡμίονοι μὲ προσοχὴν μεγάλην,
Καὶ τρέμεις ἂν προσκόψωσιν ὀλίγον, ἢ συντρίψουν
Τὸν βράχον κἄπως, ἐπειδὴ ἐκτείνετ' ὑποκάτω

Χαράδρα, ἔνθα παντελῶς τὸ βλέμμα σου δὲν φθάνει.
Ἐνταῦθα δὲ τρομακτικῶς ἠχοῦσι τὸν χειμῶνα
Οἱ χείμαρροι, κατάγοντες τὰ ὕδατα τῶν ὄμβρων·
Κι' ὁπότε δυνατὸς βορρᾶς κι' ἀπηλιώτης ἔλθῃ,
Λευκαίνοντες τὰς κορυφὰς μὲ τὰς πυκνὰς στιβάδας,
Ἀκούεις πάταγον δεινὸν, ἀπαύστως ἀντηχούντων
Τῶν ἄντρων, ἔνθα στρέφεται ὁ ἄνεμος κι' εἰσδύει.
Πολλάκις δ' ἀνατρέπονται κατὰ τοιαύτας ὥρας
Οἱ ἀναβάται, καὶ μ' αὐτοὺς τὰ ἰσχυρά των κτήνη.
Τοῦ δὲ λαοῦ ἡ ζωηρὰ παράγει φαντασία,
Ὅτι φαντάσματα πολλὰ περιπλανῶντ' ἐνταῦθα·
Τοῦ ὄνου δ' ἔχοντα μορφὴν ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ κάτω
Πρὸς τὰς ἀβύσσους ἄγουσι τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους

Ὁπόταν δὲ τὴν ἀτραπὸν περίφροβος διέλθῃς,
Εἰς ὁμαλὸν ἐξέρχεσαι πεδίον, ἔνθα πρῖνοι,
Ἐρεῖκαι, θύμοι καὶ πολλὰ ὑπάρχουν ἄλλα χόρτα,
Τὴν ἀτμοσφαῖραν μὲ πολλὴν πληροῦντα εὐωδίαν.
Στρέφεις δ' ὀπίσω συνεχῶς νὰ ἴδῃς τὰς ἀβύσσους,
Εἰς τὰς ὁποίας θρύμματα θὰ ἦσαν τὰ ὀστᾶ σου,
Ὀλίγον ὁ ἡμίονος ἂν ἤθελε προσκόψει.
Τὸ ὄρος δὲ κατὰ ὀρθὴν σοὶ φαίνεται γωνίαν
Ὅτι ὑψοῦται, ἀλλαχοῦ τραχὺ καὶ ἀκανθῶδες,
Κι' ἄλλοθι πάλιν ὁμαλόν· ἐνιαχοῦ δ' ἐλάται
Μονήρεις φαίνονται μακρὰν ὡς πένθιμοι ἰτέαι·
Καὶ μόνον ἡ καλλίκαρπος ἐλαία δὲν στολίζει
Τοὺς κλάδους της μ' ἄνθη λευκὰ τὸ ἔαρ, οὐδὲ θέλγουν
Αἱ ῥοδοδάφναι στέφουσαι τοὺς κλῶνάς των μὲ ῥόδα,
Διότι αὔρα παντελῶς δὲν πνέει τῆς θαλάσσης,
Τοὺς δὲ βλαστοὺς τοὺς τρυφεροὺς μαραίνει ὁ βορέας.
Πρὸς ἕω δὲ τὸ βῆμά σου κατόπιν διευθύνων
Εἰς δένδρον φθάνεις κείμενον ἐν τῷ πεδίῳ μόνον·
Πλησίον δὲ τῆς ῥίζης του ἡσύχως ῥύαξ ῥέει,
Ἔνθα τὰ ζῶα σβύννουσι κ' οἱ ἄνθρωποι τὴν δίψαν.

Ἐνταῦθα δὲ καθήμενος ἀπέναντι θεᾶσαι
Βουνὸν, κ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐρήμους μαύρους τοίχους
Καὶ θύρας, ἃς κατέλιπεν ὁ χρόνος ἠνοιγμένας.
Ἐνετικὸν δὲ φρούριον τὰ τείχη ταῦτα ἦσαν,
Ἔνθα περίφημος ποτὲ κατῴκει βασιλόπαις,
Ὁπότε καθυπέτασσον οἱ Τοῦρκοι τὸν Μωρέαν.
Γενναία δ' οὖσα τὸν στρατὸν παρέταξ' εἰς τὸ μέρος,
Ὅπου εὐκόλως δύνανται νὰ κρημνισθοῦν οἱ ἵπποι,
Κ' ἐσκόπευε τὴν ἀτραπὸν ἐκείνην νὰ φυλάξῃ.
Πλὴν τῆς ἐφόνευσαν πολλοὺς οἱ Τοῦρκοι στρατιώτας,
Κ' ἐπέστρεψ' εἰς τὸ φρούριον αὐτῆς νὰ διαμείνῃ,
Ὅπερ τὸ κάστρο τῆς Ὡριᾶς ἔτι καὶ νῦν καλοῦσι.
Ἐνταῦθα χρόνους δεκατρεῖς τὴν εἶχον κεκλεισμένην,
Κι' ἀντεῖχεν εἰς τὰς δυνατὰς ἐφόδους τῶν βαρβάρων,
Ὅτε μικρὸς Γενίτσαρος δολίως ἐτεχνάσθη
Νὰ κάμῃ τὴν βασίλισσαν τὰς πύλας της νἀνοίξῃ.
Ἐφόρεσε φορέματα τῶν γυναικῶν τοῦ τόπου,
Παχὺ δὲ προσκεφάλαιον εἰς τὴν κοιλίαν θέσας,
Ἦλθεν ἐν ὥρᾳ σκοτεινῇ, κ' ἐβόα πρὸς τὴν κόρην·
«Ἀνοίξετε τῆς ὀρφανῆς, τῆς δυστυχοῦς ἐγκύου,
Διότι μὲ στενοχωροῦν τοῦ τοκετοῦ οἱ πόνοι.»
Ὑπ' οἴκτου δὲ ἡ ἄμοιρος συγκινηθεῖσα νέα,
Ἐν τῇ ἁπλότητι δ' αὐτῆς τὸν δόλον μὴ νοοῦσα,
Τὰς κλεῖς τῆς πύλης ἔκλεψε λαθοῦσα τὸν πατέρα,
Κ' ἤνοιξε μόνη σπεύσασα τὴν πύλην τὴν μεγάλην.
Εὐθὺς δὲ Τοῦρκοι χίλιοι εἰσῆλθον, κι' ὠργισμένος
Διέταξ' ὁ πατὴρ αὐτῆς νὰ θέσωσι τὴν κόρην
Εἰς πλῆρες ἅλων κοπτερῶν βαρέλιον, καὶ τοῦτο
Πρὸς τὰς ἀβύσσους τάχιστα κατόπιν νὰ κρημνίσουν.
Χλόη δ' εἰς τοῦτο παντελῶς τὸ μέρος δὲν φυτρόνει,
Ἔνθα τὸ αἷμα ἔρρευσε τῆς νέας τοῦ φρουρίου.
Τοιαῦτα λέγει ὁ λαὸς, ἀναμιμνήσκων ποίους
Πολέμους ἡ βασίλισσα τῆς Μεσογείου τότε,
Ἡ Ἐνετία, ἔκαμε πρὸς τοὺς βαρβάρους Τούρκους.

Καὶ σκοπιὰ δ' ἐγγὺς αὐτοῦ ὑψοῦται τοῦ φρουρίου,
Δι' ὧν μετ' ἄλλων δώδεκα βουνῶν συνεννοοῦντο
Οἱ Ἐνετοὶ πυρσοὺς πολλοὺς ἀνάπτοντες μὲ τέχνην·
Τὸ Ναύπλιον δ' ἐγίνωσκεν, ἡ Σπάρτη καὶ ἡ Πύλος
Ἐὰν ἐχθροὶ προσήρχοντο, νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα.
Καθὼς τὸ πάλαι ὁ κλεινὸς τῶν Μυκηνῶν μονάρχης
Ἀνήγγειλε διὰ πυρσῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
Ὅτι κατέχει τὰς λαμπρὰς ἐπάλξεις τῆς Τρωάδος.

Τοιαύτας θέσεις ἔσπευσαν νὰ λάβωσιν οἱ κλέφται,
Ἐλπίζοντες νὰ εὕρωσιν ἐνταῦθα ἡσυχίαν.
Ἀλλ' ὅμως ἔβοσκεν αὐτοὺς ἐλπὶς πολὺ ματαία.
Νοήσαντες τὰ ἴχνη των οἱ ποιμένες Μουσουλμάνοι,
Ἐτάχυναν πρὸς τὸν Βελῆν τὴν εἴδησιν νὰ φέρουν.
Ἐκεῖνος δὲ διέταξε μυρίους μισθοφόρους
Ταχέως τοὺς ἁρματωλοὺς νὰ ζώσουν πανταχόθεν,
Ἁπάσας δὲ νὰ φράξωσι μὲ ἄνδρας τὰς διόδους.
Πρωΐαν δέ τινα ἐν ᾧ τοὺς ὀφθαλμούς των μόλις
Οἱ Ἕλληνες ἀνοίγουσι βαρεῖς ἀπὸ τοῦ ὕπνου,
Ἀκούουν ὑλακὰς κυνῶν, καὶ βλέπουσι μακρόθεν
Τῶν δένδρων νὰ σαλεύωσιν οἱ κλάδοι μετὰ βίας.
Οὐδ' ἔλαβον καιρὸν πολὺν νὰ ἐρευνήσουν ποία
Αἰτία τἀποτέλεσμα παρήγαγεν ἐκεῖνο,
Ὁπότε πέριξ ἔλαμψαν ξιφῶν ἀπειραρίθμων
Κοπίδες τὰς ἑωθινὰς προσέλκουσαι ἀκτῖνας.
Κι' ὅμως ὁ Στρήφας παντελῶς δὲν ἔχασε τὸ θάρρος·
Ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρόφους του ἀπέτεινε τοιαῦτα·
«Ὦ φίλοι, μὴ ταράττεσθε, μηδὲ μικροψυχία
Τὰ μέλη σας ἀδύνατα πρὸς ἄμυναν ἂς κάμῃ.
Ἀμβλύνατε τὰς κοπτερὰς αἰχμὰς τῶν πολεμίων
Τὰς χλαίνας ἐπιρρίπτοντες ἐπάνω τῶν ξιφῶν των.
Ὁπόταν δ' ἐκθαμβούμενοι ἐκεῖνοι χαλαρώσουν
Τὰς τάξεις των, διέρχεσθε μὲ γυμνωμένην σπάθην·
Κ' ἐλπίζω, δὲν θὰ χάσωμεν κανένα τῶν συντρόφων.»

Εἶπε, καὶ πάντες πρόθυμοι τὸν λόγον ἐκτελοῦσι.
Τὴν χλαῖνάν των δ' ἐκρέμασαν ἐπὶ τὸν ἕνα ὦμον,
Καὶ μὲ τὴν χεῖρα σείοντες τὴν λάμπουσαν ῥομφαίαν,
Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μὲ ζωηρὸν προάγουσι τὸ βῆμα.
Ὁπότε δ' ἐπλησίασαν, κι' ἀντέταξαν ἐκεῖνοι
Τὰς λόγχας των μετὰ πολλῆς ἐπίσης εὐτολμίας,
Τὸ βῆμα τὸ εὐκίνητον εὐθὺς οἱ κλέφται στρέφουν,
Καὶ ῥίπτουν ἐπὶ τὰς αἰχμὰς τὰς δασυμάλλους χλαίνας.
Εἰς τὸ στρατήγημα δ' αὐτὸ πολὺ κατέχει θάμβος
Τοὺς πρῶτον ἤδη πάσχοντας τὸ πάθος τοῦτο Τούρκους,
Καὶ χαλαρὰς ἀφίνουσι τὰς πυκνωμένας τάξεις.
Νῦν δὲ παντάπασι καιρὸν δὲν χάνουσιν οἱ κλέφται,
Ἀλλ' ἐπισείοντες γυμνὴν τὴν σπάθην, καὶ τὸ βῆμα
Ταχύνοντες ὡς ἄγριοι τῆς Ἀρκαδίας κάπροι,
Τοὺς πολεμίους σχίζουσι δαιμόνων μᾶλλον ὄψιν
Παρέχοντες, ἢ ὡς θνητοὶ προάγοντες ὁπλῖται.
Κατάπληκτοι δ' ἀπέμειναν οἱ Τοῦρκοι, καὶ διόλου
Τὰς χεῖρας δὲν ἐπήγειραν πληγὴν νὰ κάμουν μίαν.
Τοσοῦτον τὸ παράδοξον τοὺς εἶχεν ἀπαμβλύνει.

Κ' ἤδη τὸ τάχος τῶν ποδῶν αὐδόλως χαλαρόνουν
Οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ἄπαυστα τοῦ Πάρνωνος τὸ ὄρος
Ἀφίνουσι, καὶ τρέχουσι πρὸς τὸ πεδίον κάτω,
Ἔνθα κοιλάδα γόνιμον ποτίζει ὁ Εὐρώτας.
Πλησίον δὲ τῶν Γερονθρῶν, τὸ πάλαι διασήμου
Τῆς Λακωνίας πόλεως, τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα
Τόσον πολὺ στενεύεται εἰς λίθους προσοχθίζον,
Ὥστ' οἱ ποιμένες θέτοντες ἐνίοτε κλαδία
Τὰ ποίμνιά των εὔκολα διαπεροῦν αὐτόθεν.
Ἐνταῦθα βρέξαντες μικρὸν τοὺς πόδας των οἱ κλέφται
Τὸν ποταμὸν διέβησαν, κ' εἰς τὰ Βαρδουνοχώρια
Μὲ βῆμα φθάνουσι ταχύ· ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Μάνην
Ἀσθμαίνοντες ἐζήτησαν ἀσφάλειαν νὰ εὕρουν.
Πολλῆς δ' ἐν ταύτῃ ἔτυχον τῇ γῇ φιλοξενίας.

Οὐδ' εἶχον φόβον παντελῶς μὴ προδοθοῦν ἐνταῦθα,
Ἔνθα τοὺς ξένους ἱεροὺς οἱ ὀρεινοὶ νομίζουν
Οἱ ἄλλως περισώζοντες τοὺς νόμους τῶν Λακώνων,
Καθ' οὓς διύλου ἡ κλοπὴ δὲν εἶναι ἁμαρτία,
Ἐντέχνως ἐὰν δύνασαι νὰ κλέψῃς τὸν πλησίον·
Καθῆκον δ' ἡ ἐκδίκησις σπουδαῖον θεωρεῖται·
Καὶ τρέφων γένειον μακρὸν τὸ αἷμά του ὀπίσω
Τοῦ φονευθέντος χρεωστεῖ ὁ συγγενὴς νὰ λάβῃ
Φονεύων συγγενῆ τινα κι' αὐτὸς τοῦ δολοφόνου.
Ἀλλ' ὅμως ἂν καὶ μυσαρὰ τὰ ἤθη ταῦτα ἔχουν,
Πλὴν μικροψύχως πώποτε δὲν ἔχουν προσκυνήσει,
Οὐδὲ τοὺς κλέφτας βέβαια θέλουν προδώσει τώρα,
Τηρήσαντες ἀείποτε τὸ φρόνημα τοῦ ἔθνους,
Ὁποῖον εἰς τὴν ἐποχὴν ὑπῆρχε τὴν ἀρχαίαν.

ΝΕΣΧΗ ΠΑΥΛΟΥ ΒΕΡΓΑΜΩΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΚΒ'.

Οὕτως ἐσίγησαν παντοῦ τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων
Πρὸς ὥραν καταπαύσαντα τὴν φονικὴν ὁρμήν των·
Καὶ μόνον εἰς τὸν Τυμφρηστὸν, τὸν Πίνδον καὶ τὴν Ὄθρυν
Παρέμειναν ἀκλόνητοι οἱ τολμηροὶ ἀντάρται·
Καθὼς αἱ δρῦς αἱ παλαιαὶ ἐκείνων τῶν ὀρέων,
Αἱ εἰς τὴν γῆν βαθύτατα τὰς ῥίζας των ἁπλοῦσαι,
Περιφρονοῦν ἀσάλευτοι τὴν βίαν τῶν ἀνέμων·
Οὐδὲ τολμοῦν οἱ χωρικοὶ τὸν πέλεκυν νὰ φέρουν
Καὶ κόψουν μὲ τὸν σίδηρον τοὺς γηραιούς των κλάδους,
Μηδ' ἂν σεισμὸς ἢ κεραυνὸς σφοδρὸς τὰς καταρρίψῃ.
Διότι κατοικοῦν ἐντὸς ὀλέθρια στοιχεῖα
Ἐπάγοντα τὸν θάνατον εἰς ἀφελεῖς δρυτόμους·
Ὡς ὅτε καὶ τὸ παλαιὸν τὰ δένδρα τῆς Δωδώνης
Ἐστέναζον, ἐνίοτε δ' ἀπέσταζον καὶ αἷμα,
Μαντεύοντα τί ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ὁ ψαύων
Τοὺς κλάδους τοὺς τὸ ἱερὸν ἀποτελοῦντας δάσος.

Νῦν δὲ προσῆλθον εἰς αὐτὰ τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος
Πάντες ἐκεῖν' οἱ ἀρχηγοὶ, οὓς εἶχε καταλίπει
Ὁ Ἄρης ὁ μανιωδῶς βιβρώσκων τοὺς ἀνδρείους.
Ἦλθ' ὁ Μακρῆς ἐκ τοῦ Ζυγοῦ, ὁ γίγας Βαρνακιώτης,
Ὁ Πανουριᾶς καὶ ὁ Σταθᾶς κι' ὁ ἥρως Δυοβουνιώτης,
Κ' οἱ ἀδελφοὶ Λαζόπουλοι οἱ σκύμνοι τοῦ Ὀλύμπου.

Οὐδ' ὕπνωττ' ὁ πολύτροπος Κολοκοτρώνης τότε
Ὁ πρὸ μικροῦ τὸν μιαρὸν φονεύσας δολοφόνον·
Ἀλλ' ἦλθεν εἰς τὰ Κύθηρα τὴν Ζάκυνθον ἀφήσας,
(Τὸν ἥρωα Πετιμεζᾶν εἶχε φονεύσ' ὁ Νίγρης
Ὁ δοῦλος, ὃν ἐκέρδησεν εἰς τὴν Λιβύην ἆθλον
Μὲ πλούσια δελεασθεὶς παρὰ τῶν Τούρκων δῶρα).
Ἐκεῖθεν δὲ παρέλαβε τὸν νέον Κουντουριώτην,
Καὶ κλέφτην γνῶσιν ἔχοντα πολλὴν τῆς Θεσσαλίας.
Ναυλώσαντες δ' ἐπίμηκες πλοιάριον, μὲ τοῦτο
Ἀπέπλευσαν νὰ ἴδωσι τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Πίνδου.
Κι' ἄλλοι δὲ κλέφται μετ' αὐτοὺς συνῆλθον πανταχόθεν
Προσμένοντες νἀκούσωσι τί συμβουλὰς θὰ δώσῃ
Ὁ προσφιλὴς εἰς ἅπαντας ὁπλίτης τῶν Ἀγράφων.
Τὸν Κατσαντώνην δ' εὗρηκαν ὑπὸ σκιὰν ἐλάτης,
Ἀνατεινούσης ὑψηλὰ τοὺς κλάδους εἰς τὸν Πίνδον.
Βαρύθυμος δὲ κατ' ἀρχὰς τοὺς ἔβλεπεν ὁ ἥρως·
Πλὴν ἔπειτα τὸν ἔπνιξε πικρῶν δακρύων ῥεῦμα,
Ἀργὰ δ' εἰς τοὺς ὁπλαρχηγοὺς ὡμίλησε τοιαῦτα·
«Φεῦ! πόσον εἶχε δίκαιον, ὦ φίλοι, ὁ Ζαΐμης,
Ὁπότε μᾶς προέτρεπε νὰ φεύγωμεν τοὺς ξένους.
Τώρα καλῶς ἐννόησα· μᾶς ἄφησαν οἱ Γάλλοι,
Ἀφοῦ πρὸς ἐπανάστασιν μᾶς ὤθησαν πανούργως.
Ἐχάθησαν ἀνωφελῶς ἁρματωλοὶ τοσοῦτοι,
Ὡς βοῦν δ' οἱ Τοῦρκοι ἔσφαξαν τὸν ἀκουστὸν Βλαχάβαν,
Κ' ἐφόρτωσαν τοὺς ἵππους των μὲ κεφαλὰς Ἑλλήνων,
Ἐξαποστέλλοντες αὐτὰς πρὸς τὸν Σουλτάνον δῶρον.
Ἐσπάραξαν τὰ ὦτά μας τῶν ὀρφανῶν οἱ γόοι,
Καὶ χόρτα μόνον μένουσι καμμένα, ὅπου κήπους
Τοῦ Ἕλληνος αἱ φιλεργοὶ ἐφύτευσαν παλάμαι·
Συμβὰν δ' ὑπῆρξεν εὐτυχὲς ὅτι ποσῶς τὰ ὅπλα
Οἱ Ψαριανοὶ δὲν ἔλαβον καὶ τῶν Σπετσῶν οἱ ναῦται.
Ἀλλὰ τὸ αἷμα τὸ χυθὲν μέλλει καρπὸν νὰ φέρῃ.
Οὐδ' εἶν' αἱ ἀνταρσίαι μας αὐταὶ ἡ ἀγγελία
Μεγάλης καὶ τρομακτικῆς ἐγέρσεως κατόπιν·

Μακάριος δ' ὅστις αὐτὴν ἐπίδῃ τὴν ἡμέραν.
Πλὴν φεῦ! δὲν εἶναι χάλυβες τὰ ἰσχυρὰ ὀστᾶ μου
Νἀνθέξουν εἰς τὴν ἄπαυστον τοῦ πεπρωμένου πλῆξιν.
Τὸ ἄστρον μου πρὸ τῆς αὐγῆς ἐκείνης θέλει δύσει.
Τὸ πεῖσμα τοῦ Ἀλῆπασσα, προβλέπω, θὰ μὲ φάγῃ.»
Εἶπε, δακρύων δ' ἔγειναν οἱ ὀφθαλμοί του βρύσις,
Κ' ἐπόνεσαν τὸν ἥρωα τοῦ ἔθνους οἱ ὁπλῖται.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν ὁ Μακρῆς, τῶν Αἰτωλῶν ὁ κλέφτης·
«Λοιπὸν ἡμεῖς δὲν φεύγομεν ἐντεῦθεν· προμαχῶνα
Θὰ κάμωμεν τὰ στήθη μας· κἀμμία Τούρκων σφαῖρα
Τὴν ἐθνικὴν καρδίαν σου δὲν θὰ τρυπήσῃ τότε.»
«Ὄχι», διέκοψεν εὐθὺς ὁ ἀρχηγὸς τὸν λόγον·
«Ὄχι, Μακρῆ μου, τὴν θερμὴν ἀγάπην σου γνωρίζω.
Πλὴν σᾶς ὁρκίζω εἰς αὐτὴν τὴν προσφιλῆ πατρίδα,
Ἀπέλθετε, τὰ ὄρη σας ἐλεύθερα τηρεῖτε.
Πρὸς τί ἐδῶ τὸ αἷμά σας ἀνωφελῶς νὰ ῥεύσῃ;»
Οἱ ἥρωες εἰς τὤνομα τῆς προσφιλοῦς πατρίδος
Παρέμειναν σιωπηλοί· συνήνωσε δ' ὁ γέρων
Φραγκίστας τὴν πολύπειρον καὶ συνετήν του γλῶσσαν.
Καὶ μόλις τέλος μὲ πολὺν τοὺς καταπείθει κόπον
Νἀπέλθωσι φυλάττοντες τὰ ὄρη των καὶ πάλιν,
Ἡμέρας δὲ προσμείνωσι τῶν νῦν αἰσιωτέρας.

Κ' ἤδη τὴν χεῖρα τείνοντες νὰ χωρισθῶσι μέλλουν
Τὸν ἀκριβόν των σύντροφον, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους.
Οἱ ἄλλοτε δ' ἀτέραμνοι καὶ ἄκαμπτοι ὡς βράχοι
Ἀνέλυον εἰς δάκρυα, ὡς κόρη τὴν ἑστίαν
Τῶν πρώτων ἡμερῶν αὐτῆς ἀφίνουσα μὲ κόπον.
Τινὰς δ' ἀπέπνιγον λυγμοὶ καὶ θρῆνοι, ὡς ἂν ἤδη
Νεκρὸν ἐθρήνουν πρὸ αὐτῶν τὸν κλέφτην τῶν Ἀγράφων·
Φρικῶδες προοιώνισμα τῶν ἔπειτα συμβάντων!
Ἀπήρχοντο δὲ θλίβοντες βαρυαλγῆ καρδίαν,
Σφογγίζοντες τὰ δάκρυα, ὁπότε ἱερεύς τις
Προέβη νέον ὁδηγῶν πανάστημα ὡραῖον.

Μόλις ὁ μύστακ ἴδρονε, τὸ ζωηρὸν δὲ βλέμμα
Ἐδήλου νέον ἔχοντα ψυχὴν γενναιοτάτην.
Πολὺ δ' ἀξιαγάπητον καὶ σοβαρὸν συγχρόνως
Τὸ πρόσωπον ἐφαίνετο τοῦ νεανίου τούτου·
Κ' αἰδήμων, ὅπως αἱ δειλαὶ παρθένοι τὴν μητέρα,
Παρηκολούθει τοῦ Χριστοῦ τὸν λειτουργὸν μὲ σέβας.
Τοιαῦτα δ' εἶπ' ὁ ἱερεὺς ἰδὼν τὸν Κατσαντώνην·
«Ὦ ἀρχηγὲ, παράδοξον θὰ σ' εἴπω ἱστορίαν·
Περιπλαγώμενος ποτὲ μονήρης εἰς ἓν δάσος,
Ἐξαίφνης ὑπὸ δυνατῆς θυέλλης κατελήφθην·
Κατέφυγον δ' εἰς σπήλαιον τὸ ὕδωρ νὰ ποφύγω,
Ὅτε παράδοξος πολὺ μὲ καταπλήττει θέα·
Νεᾶνις μέλαιναν στολὴν ὡς μοναχὴ φοροῦσα
Εἰς τὰς ἀγκάλας νήπιον ἐθήλαζεν ὡραῖον.
Ὠργίσθην δ' εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο, καὶ τὴν χεῖρα
Ἐσήκωσα τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην νὰ κτυπήσω,
Ὁπότ' ἐξαίφνης ἀετὸς τὸ τέκνον προστατεύων
Ἀπώθησε τὴν χεῖρά μου· τὰς πτέρυγας δ' ἐκτείνας
Ὑπὲρ τὸ βρέφος, ἔμεινεν ἐκεῖ νὰ τὸ φυλάττῃ.
Ὡς θεῖον ἐθεώρησα ἐγὼ αὐτὸ τὸ θαῦμα.
Τοῦ βρέφους ἐσυγχώρησα τὴν ἀτυχῆ μητέρα
Πρὸς τοῦ Ὑψίστου τὰς βουλὰς μὴ θέλων ναντιτείνω,
Κ' ἐπεμελήθην ἔπειτα νὰ ναναθρεφῇ τὸ τέκνον.
Μετὰ χαρᾶς δ' ἐμάνθανε τὰ γράμματα μεγάλης·
Πλὴν τὸν κατέλαβ' ἔπειτα πόθος σφοδρὸς τῶν ὅπλων,
Κ' εἰς τὰ βουνὰ κάπρους πολλοὺς ἐφόνευε καὶ Τούρκους.
Νῦν δὲ μὲ παρεκάλεσεν ἐνταῦθα νὰ τὸν φέρω,
Ὅπως τοῦ ἔθνους πρόμαχος ὀνομασθῇ, καὶ γείνῃ
Τοῦ Κατσαντώνη ψυχογυιὸς, τοῦ πρώτου ἥρωός μας.»
Ἐκ κορυφῆς μέχρι ποδῶν τὸν νέον τοῦτον εἶδεν
Ὁ τῶν Ἀγράφων ἀρχηγός· τοῦ ἔσφιξε τὴν χεῖρα,
Καὶ μὲ φωνὴν περιπαθῆ τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ἐὰν τῷ ὄντι, νέε μου, παρὰ Θεοῦ ἐκλήθης
Τοῦ ἔθνους μέγας στρατηγὸς μετέπειτα νὰ γείνῃς,

Εἰς ἁρμοδίαν ἔφθασες στιγμὴν νὰ μ' ἀπαλλάξῃς
Ἀπὸ μεγάλης θλίψεως· τὸν Φάλιαν πρὸ ὀλίγου,
Χριστιανὸν τὸ ὄνομα, πλὴν Τοῦρκον τὴν καρδίαν,
Σημαίαν εἶδον Τουρκικὴν νὰ φέρῃ καὶ τὰ ὅπλα
Νὰ στρέφῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, τὸ αἷμά των νὰ πίῃ.
Τὸ τέρας τοῦτο ἤθελον ἀπὸ τῆς γῆς νὰ λείψῃ.
Μανθάνω δ' εἰς τὸ Δημοκὸν πλησίον διατρίβει.
Ἂν τοῦτον δυνηθῇς λοιπὸν νὰρπάσῃς δι' ἐφόδου,
Κ' ἐνταῦθα δέσμιος ποινὴν τῶν ἐγκλημάτων δώσῃ,
Τὰς ἀργυρᾶς πιστόλας μου εὐθὺς θὰ σοὶ χαρίσω,
Καὶ πρῶτος δορυφόρος μου θὰ ἦσαι εἰς τὰς μάχας.»
Εἶπεν ὁ ἥρως δοκιμὴν ἐπιθυμῶν νὰ κάμῃ
Ἐὰν τῷ ὄντι δεξιὸς εἰς τοὺς πολέμους ἦτον
Ὁ νέος οὗτος· εἰς αὐτὰ δ' ὁ ἱερεὺς προσθέτει·
«Ὦ Καραΐσκε, πρόσεχε εἰς τἀρχηγοῦ τὸν λόγον·
Σπουδαίαν σοὶ ἀνέθηκεν εὐθὺς ὑπηρεσίαν·
Τιμὴν δὲ μέλλεις ἐξ αὐτῆς μεγάλην νἀποκτήσῃς.»
Μετὰ πολλῆς δ' ἀπήντησεν ὁ νέος εὐτολμίας,
«Ὦ ἀρχηγέ μου, μετ' ἐμοῦ ἂς ἔλθωσιν ὀλίγοι
Ἐκ τοῦ ἀνδρείου σου στρατοῦ, κ' ἐλπίζω νὰ τὸν φέρω
Δεμένον αὔριον πρωΐ· πολὺ καλὰ γνωρίζω
Τί θέσιν εἰς τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον κατέχει
Κατασκοπεύσας τὴν προχθὲς τὰ πάντα ἐκ τοῦ ὄρους.
Ἀπόψε θέλω ἔφοδον νυκτερινὴν ποιήσει,
Καὶ μὲ τὴν χεῖρα μου αὐτὴν τὴν κόμην του θἁρπάξω.
Εἶπε, τὴν τόλμην δ' ἅπαντες θαυμάζουσι τοῦ νέου,
Κι' ὁ Κατσαντώνης ἔνευσεν εἰς τοὺς λεροὺς συντρόφους
Νἀκολουθήσωσι τινὲς τὸν νέον Καραΐσκον.

Ὡς δὲ τοὺς χαυλιόδοντας οἱ κάπροι ἀκονίζουν
Εἰς δένδρου στέλεχος σκληρὸν, ὁπόταν θὰ ὁρμήσουν
Νὰ λάβουν λείαν ἐκλεκτὴν ἀπὸ πλησίον ποίμνης·
Ὁμοίως τὰς ῥομφαίας των οἱ κλέφται ἀκονίζουν,
Οἱ μέλλοντες τὸν εὔτολμον νἀκολουθήσουν νέον,

Ὁπότ' εἰς τὸν ὁρίζοντα ὁ Ἔσπερος ἀνῆλθεν·
Καὶ καταβάντες τὴν ὀφρὺν τοῦ ὄρους μ' ἡσυχίαν,
Εἰς δένδρων θέτουσι κορμοὺς τὰ ὅπλα των πλαγίως,
Κ' εἰς τὸ πεδίον νάπλωθῇ τὸ σκότος περιμένουν.
Ὁπότε δ' ἦλθ' ἡ μαύρη νὺξ, βαρὺς δ' ὁ πρῶτος ὕπνος
Ἐπίεζε τοὺς μαλθακοὺς τῶν Τούρκων ὁπλοφόρους,
Τὰς χλαίνας ἐπὶ τῶν χαμαὶ καταλιπόντες χόρτων
Καὶ τὸ βαρὺ τουφέκιον, ἀφέλκουσι τὴν σπάθην
Κι' ὁρμῶσι μὲ γιγάντειον εἰς τὸ πεδίον βῆμα.
Δεινῶς δ' αὐτῶν ὁ σίδηρος ὁ στιλπνωμένος λάμπει
Καὶ δοῦπον κάμνουν δυνατὸν οἱ ῥωμαλέοι πόδες·
Πλὴν δὲν προφθάνουν οἱ σκοποὶ νἀγγείλουν ἐκ δευτέρου
Τὴν αἰφνιδίαν ἔφοδον, ὁπότε τοὺς φονεύουν
Οἱ Ἕλληνες κ' εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Φάλια καταφθάνουν.
Πατήσας δ' εἰς τὸ στῆθός του ὁ νέος Καραΐσκος,
Κ' ἐξαγαγὼν μανδήλιον, τὸ στόμα του ἐμφράσσει,
Νὰ μὴν ἀκούσωσι φωνὰς οἱ ἄλλοι στρατιῶται.
Κατόπιν δ' ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸν σύρει ὡς παιδίον,
Κι' «ὀπίσω, 'πίσω, σύντροφοι,» σιγὰ σιγὰ προφέρει·
Ἐκεῖνοι δ' ὡς ἱέρακες ταχεῖς τὸ βῆμα στρέφουν
Νὰ φθάσουν εἰς τὴν πρώτην των ὑπὸ τὰ δένδρα θέσιν.
Ἐμβρόντητοι δ' ἀπέμειναν οἱ Τοῦρκοι κατὰ πρῶτον,
Τοσαύτην ἐν καιρῷ νυκτὸς μὴ προσδοκῶντες τόλμην·
Πλὴν ἔπειτα κατὰ μικρὸν τὸ θάμβος τοὺς ἀφίνει,
Κι' ἀρχίζουν νὰ πυροβολοῦν, κραυγάζουσι δ' ἀπαύστως.
Πλὴν πάντα ταῦτα μάταια· καθότι μετὰ τάχους
Ἀγρίων ἵππων ἔφυγον οἱ κλέφται, κ' εἰς τὸ ὄρος
Πατήσαντες τοὺς πεδινοὺς ἐχθροὺς δὲν ἐφοβοῦντο.

Γλυκεῖα δὲ ὑπέφωσκεν ἠὼς κι' ὁ Κατσαντώνης
Ἠγείρετο τὸ πρόσωπον μ' ὕδωρ ψυχρὸν νὰ νίψῃ,
Ὁπότε εἶδε πόρρωθεν τὸν νέον Καραΐσκον.
Κονιορτὸς δ' ἠγείρετο πολὺς, πορευομένων
Τῶν ὁπλιτῶν μετὰ σπουδῆς, ὡς ὅταν ὑπηρέται

Περιχαρῆ κομίζωσι μεγάλην ἀγγελίαν
Εἰς κύριον ἀνοίγοντα γενναίαν τὴν παλάμην.
Μὲ προσοχὴν δ' ἐκύτταξεν ὁ ἀρχηγὸς ὑψώσας
Ὑπὲρ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καμπύλην τὴν παλάμην,
Κ' ἐφώναξε· «Μὰ τὸν Θεὸν, νομίζω πῶς τὸν Φάλιαν
Δεμένον φέρουν· ἀληθῶς ὁ νέος Καραΐσκος
Τοῦ ἔθνους μέλλει στρατηγὸς ἐπιφανὴς νὰ γείνῃ.
Τοιαῦτα τὸ προαίσθημα μοὶ λέγει τῆς ψυχῆς μου.»
Ἠγέρθησαν δ' ἀκούσαντες τὸν λόγον τοῦτον πάντες,
Καὶ μὲ ψυχὴν βαρυαλγῆ κατηχυμένον βλέπουν
Τὸν πρῴην σύντροφον αὐτῶν εἰς τῶν μαχῶν τὰς δάφνας·
Τὸν πτύουν εἰς τὸ πρόσωπον, ἀρὰς δεινὰς προφέρουν,
Καὶ μόλις μεταβάλλουσι τὴν σκυθρωπήν των ὄψιν,
Ὁπόταν δὲν χορταίνωσιν ἐκεῖνον ἐπαινοῦντες,
Ὅστις ὑπῆρξεν αἴτιος νὰ τὸν συλλάβουν ζῶντα.

Ἀλλ' ὑπὲρ πάντας ἔσπευσε νὰ συγχαρῇ τὸν νέον
Ὁ πρῶτος τῶν ἁρματωλῶν· τοῦ ἔσφιξε τὴν χεῖρα,
Περιπαθῶς τὰ χείλη του ἠσπάσθη, τῷ χαρίζει
Τὰς ἀργυρᾶς ἐξαγαγὼν πιστόλας ἐκ τῆς ζώνης,
Καὶ πλήρης συγκινήσεως τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ φίλτατε, ὁ μοναχὸς ἀλήθειαν μᾶς εἶπε.
Ἐκλήθης, ὅπως φαίνεται, παρὰ Θεοῦ τῷ ὄντι
Τοῦ ἔθνους μας ὁπλαρχηγὸς ἐπίσημος νὰ γείνῃς.
Τόσον ταχέως τὸν αἰσχρὸν συνέλαβες προδότην.
Ἄλλοτ' ὁ Δίπλας μὲ κυρτὴν στολίσας με ῥομφαίαν,
Διάδοχον μ' ἐκήρυξεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ὅπλων.
Ὁμοίως σήμερον κ' ἐγὼ μὲ ταύτας τὰς πιστόλας
Σ' ἀνακηρύσσω πρώτιστον τῶν ὁπλιτῶν μου πάντων.
Καὶ μέγας εἴθε στρατηγὸς ποτὲ νὰ συναθροίσῃς
Εἰς στρατιὰν πολυπληθῆ τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων.
Τότε ἡ πλάξ τὸν δυστυχῆ ἐμὲ θέλει καλύπτει·
Πλὴν θέλει κἂν φημίζεσθαι εἰς τοὺς κατόπιν χρόνους,
Τὸν Κατσαντώνην ἀρχηγὸν ὅτ' εἶχ' ὁ Καραΐσκος.»

Εἶπε καὶ πάντων ὕγρανε τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ δάκρυ.
Ἀλλὰ κ' ἡ κνίσσα τῶν ὀπτῶν προβάτων μετ' ὀλίγον
Τὰ νεῦρα τῆς ὀσφρήσεως ἡδέως διεγείρει.
Κ' οἱ κλέφται δὲν βραδύνουσι τοὺς πόδας νὰ σταυρώσουν
Ἐπὶ τῆς χλόης, τὰ δεινὰ τοῦ βίου λησμονοῦντες
Εἰς τὸν γλυκὺν ψιθυρισμὸν τῶν ἐλατῶν καὶ πεύκων.
Τὸν Καραΐσκον δ' ἅπαντες οἱ κλέφται ἀμιλλῶνται
Τίς πρῶτος μέ τι ἐκλεκτὸν νὰ καθηδύνῃ μέρος.

Ὥραν πολλὴν ἐκάθισαν πλησίον τῆς τραπέζης
Ἀλλήλοις ἀφηγούμενοι ποικίλας ἱστορίας.
Πλὴν τέλος ἐβαρέθησαν νὰ κάθωνται, καὶ πόθος
Τοὺς ἔλαβε νἀφήσωσι τὸ κάθισμα τῆς χλόης.
Ἀργὰ δ' ὁ ἥρως ἀρχηγὸς τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ φίλοι, πρὶν ὁ ἥλιος τὴν ἐρυθράν του δᾷδα
Βραδέως εἰς τὰ κύματα τοῦ πόντου κατακρύψῃ,
Ἀνάγκη νἀφανίσωμεν ἀπὸ τῆς γῆς τὸ τέρας,
Ὅπερ ὁ Ἅδης ἤμεσεν ἡμᾶς νὰ καταισχύνῃ.
Ταχέως ἑτοιμάσατε τὰ βροντερά σας ὅπλα·
Κι' ὁπόταν «πῦρ» τὰ χείλη μου μὲ δύναμιν προφέρουν,
Τρυπήσατε τοῦ μυσαροῦ ἐκείνου τὴν καρδίαν.»
Εἶπε, καὶ νεῦμα ἔκαμεν ἐκεῖσε νὰ τὸν φέρουν.
Κ' εἷς κλέφτης ἐπιδέξιος μὲ μάχαιραν ὀξεῖαν
Ἀπέκοψε τὰ δυνατὰ δεσμά, μὲ τὰ ὁποῖα
Τὸν εἶχ' εἰς δένδρου στέλεχος ὁ Καραΐσκος δέσει.»
Ἐκ τοῦ βραχίονος δ' αὐτὸν κατόπιν ἐφελκύων
Ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ τὸν ἔφερε θρηνοῦντα,
Ὅπως θρηνοῦν εἰς τὰς ὁδοὺς τὰ δύστροπα παιδία,
Ὁπόταν τὰ βιάζωσι νὰ τρέχουν ἀκουσίως.
Συνειθισμένος δ' εὐτελῶς νὰ φέρετ' ὁ προδότης,
Τοῦ Κατσαντών' ἠθέλησε τὴν χεῖρα νὰ φιλήσῃ·
Καὶ κύψας ἑτοιμάζετο τῆς φουστανέλλας τἄκρον
Νὰ λάβῃ, καθὼς ἔκαμνεν εἰς τοὺς σατράπας Τούρκους.
Πλὴν οὕτω μᾶλλον ἔκαμε νἀγανακτήσουν πάντες,

Δεικνύων τὴν ἀγέννειαν τῆς χαμερποῦς ψυχῆς του.
Εὐθὺς δ' ἀπώθησεν αὐτὸν ὁ ἀρχηγὸς καὶ εἶπε·
«Δὲν εἶμ' ἐγὼ Τοῦρκος πασσᾶς, νὰ θέλω κολακείας·
Οὔτε ποθῶ τὴν χεῖρά μου οἱ ἄλλοι νὰ φιλῶσιν.
Εἶμ' Ἕλλην ὑπερήφανος ποθῶν ἐλευθερίαν,
Καὶ θέλων ἴσους πρὸς ἐμὲ νὰ θεωρῶ τοὺς ἄλλους.
Δὲν ἔχω μόνον ὀφθαλμοὺς νὰ ἴδω τοὺς προδότας.
Κακοῦργε! δὲν ἐπίστευες ὅτι θὰ δώσῃς δίκην
Τῆς βδελυρᾶς σου πράξεως, τῆς γλώσσης τῆς αὐθάδους.
Πλὴν ἔφθασεν ἡ ἐποχὴ νὰ τρέμῃς ὡς ὁ Κάϊν.
Ὦ σύντροφοι, γεμίσατε τὰ εὔστοχά σας ὅπλα·
Εἰς βράχου δέσατε πλευρὰν ὀρθίως τὸν προδότην,
Καὶ πάντες ἀκοντίσατε τὰς φονικάς σας σφαίρας,
Νὰ μείνουν μόνον τὰ ὀστᾶ, καὶ ταῦτα τεθραυσμένα·
Ὁ μόλυβδος τὰ ἴχνη του ἐκεῖ νὰ καταλίπῃ,
Κι' οἱ διαβάται βλέποντες τὴν πέτραν μαυρισμένην,
Τοιαῦτα εἰς τοὺς ἔπειτα νὰ ἐκφωνῶσι χρόνους·
«Ἀνάθεμα, ἀνάθεμα εἰς ὅσους καθὼς οὗτος
Τὴν προσφιλῆ προδίδουσι πατρίδα τῶν Ἑλλήνων!»
Πάντες δὲ νῦν ἀνάθεμα βοῶσι· πλὴν ὁ Φάλιας
Ἀκόμη δὲν ἀπώλεσε τελείως τὴν ἐλπίδα·
«Ὦ ἀρχηγέ μου,» ἐκβοᾷ, «καὶ σὺ δὲν ἔχεις τέκνα;
Δὲν τρέμεις μήπως ὀρφανὰ ταφήσῃς εἰς τοὺς δρόμους;
Τί θέλουν γείνει, ἂν αὐτὰ πατὴρ δὲν προστατεύῃ,
Ἡ μήτηρ δ' ἄρτον παντελῶς δὲν ἔχῃ νὰ προσφέρῃ,
Κ' ἐκ τῶν θυρῶν οἱ ἄσπλαγχνοι αὐθένται τὰ διώκουν;
Συμπάθειαν κἂν δείξατε εἰς τὰ πτωχὰ παιδία.»
Ὁ λόγος οὗτος τὴν ὀργὴν τοῦ Κατσαντώνη μᾶλλον
Ἐπηύξησε, καὶ μὲ φωνὴν ἀπήντησε βροντώδη·
«Ὦ! βέβαια τὰ τέκνα μου ἂν ἔμελλεν ὁ κόσμος
Προδότου τέκνα βέβηλα ποτὲ νὰποκαλέσῃ,
Δὲν ἤθελον ἐπὶ τῆς γῆς νὰ πνέωσιν ἀέρα·
Ἀλλὰ νὰ θάψωσιν αὐτὰ ὑπὸ σωρείαν λίθων,
«Ἀνάθεμα» φωνάζοντα, τῶν ἄλλων τὰ παιδία.

Θὰ ἔσφαζον τὰ τέκνα σου, ἐὰν ἐνταῦθα ἦσαν·
Θὰ ἔκαιον τὸν οἰκόν σου, νὰ σβύσῃ πῶνομά σου,
Ἴχνος κἀνὲν ὑπάρξεως τοιαύτης νὰ μὴ μείνῃ.»
Νῦν δ' ἄφησε τὸν ἀρχηγὸν ἀπελπισθεὶς ὁ Φάλιας,
Καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἔστρεψε τὸν λόγον ἱκετεύων·
Τὴν γῆν δ' ἐφίλει κι' ἤγγιζε μὲ τὰς τρεμούσας χεῖρας,
Κ' ἐκ τῶν δακρύων του ὑγρὸν ἐγίνετο τὸ χῶμα·
«Συστρατιῶται! μεθ' ὑμῶν πολλάκις δὲν εὑρέθην
Εἰς μάχας, καὶ τὸ μέτωπον ἐπέστεψα μὲ δάφνην;
Τούρκους δὲν ἔσφαξα κ' ἐγώ; τοσάκις δὲν ηὐχήθην
Συμποσιάζων εὐτυχῆ νὰ ἴδωμεν πατρίδα;
Ὦ! κἂν τὸ πῦρ τῶν ὅπλων σας τὰς σάρκας μου μὴ φάγῃ·
Ὑπὸ τὴν γῆν καλύψατε τὸ ἄτυχόν μου σῶμα,
Καὶ θέσατ' ἐπ' αὐτοῦ σταυρὸν, μὴ βλασφημῇ ὁ κόσμος
Μετέπειτα τὴν μνήμην μου ἐντεῦθεν διαβαίνων.
Ἂν ἡ ψυχή μου ἔπταισε, τὸ σῶμά μου τί πταίει;
Ἂν ἔγκλημα διέπραξα, κ' ἐγὼ θνητὸς δὲν εἶμαι;
Εὐσπλαγχνισθῆτε! τίς ὑμῶν τὸ μέλλον του γινώσκει;
Κι' ἐγὼ χριστιανῆς μητρὸς ἐθήλασα τὸ γάλα.»
Οὕτω βοῶν εἰς χείμαρρον ἐπνίγετο δακρύων·
Φρικώδης δὲ κατέλαβε σιγὴ τοὺς ὁπλοφόρους,
Καὶ μένουσι στιγμὰς τινὰς ἀκίνητοι ὡς λίθοι,
Ὁπότε μετ' ὀργῆς δεινῆς βοᾷ ὁ Λεπενιώτης·
«Ἰούδας εἶσαι· παντελῶς χριστιανὸς δὲν εἶσαι.
Μωροὶ θὰ ἤμεθα πολὺ, πρὸς τοὺς αἰσχροὺς προδότας
Συμπάθειαν νὰ δείξωμεν· ἀπόθανε, νάφήσῃς
Κ' εἰς τοὺς λοιποὺς παράδειγμα, μὴ πράττωσι τοιαῦτα!
Ὦ φίλοι, ἑτοιμάσατε τὰ εὔστοχά σας ὅπλα!
Ἐπὶ τοῦ βράχου δέσε τον ταχέως, Σκαλτσοδῆμε.»
Εἶπε κ' ἡ βροντερὰ φωνὴ τὸν λήθαργον διώκει·
Τὰ ὅπλα των λαμβάνουσι κρατοῦντες τὴν καρδίαν,
Καὶ περιμένουν προσταγὴν τὰς σφαίρας νἀκοντίσουν.
Ἀφοῦ δ' ὀρθίως ἔδεσαν τὸν Φάλιαν εἰς τὸν βράχον,
Καὶ «πῦρ» ἐβόησ' ἰσχυρῶς ὁ ἀρχηγὸς, ἐν τάχει

Πυροβολοῦν κι' «ἀνάθεμα» ἐπιφωνοῦσι πάντες.
Ὡς σκελετὸς δὲ μελανὸς ἀπέμειν' ὁ προδότης,
Κ' ἐπὶ τῆς πέτρας ἄφησεν ὁ μόλυβδος τὰ ἴχνη.
Φρικώδης δὲ βρυκόλακας, ἐθρύλουν μετὰ ταῦτα,
Τὴν νύκτα περιέστρεφε τὸ φλογερόν του ὄμμα,
Τρομάζων τοὺς προάγοντας ἐκεῖσε ὁδοιπόρους.

ΝΕΑΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1978

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΚΓ'.

Τοιαύτην ἔλαβε ποινὴν ὁ Φάλιας ὁ προδότης.
Νῦν δὲ κατέπεσ' ἀλλαχοῦ παντοῦ ἡ ἀνταρσία,
Κ' οἱ Ἕλληνες προσέβλεπον τοὺς βράχους τῶν Ἀγράφων
Ὡς τελευταίαν ἄγκυραν τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων.
Ἐνταῦθα εἶχεν ὑψηλὰ τὴν φωλεάν του κτίσει
Ὁ ἀετὸς, ὃν ἔτρεφον τὰ αἵματα τῶν Τούρκων,
Καὶ πρὸς τὴν γῆν τὴν κεφαλὴν ποτὲ δὲν θέλει κύψει.
Οἱ παῖδες δ' οἱ μὴ ἔχοντες ἰσχὺν νὰ συγκρατήσουν
Τὰ ζωηρὰ αἰσθήματα, τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς των,
Ὑμνοῦσιν εἰς τὰς ἀγυιὰς τοὺς ἀκουσμένους κλέφτας
Καὶ τὸν φοροῦντ' ὁλόχρυσον στολὴν ὁπλαρχηγόν των.
Καί τις δημώδης ποιητὴς δὲν δύναται νὰ βάλῃ
Ἐπὶ τῆς γλώσσης χαλινὸν, ἀλλὰ τὴν λύραν κρούων
Τὸν ἀλαζόν' Ἀλῆπασσαν σαρκάζει μὲ τοὺς στίχους.
Τοιοῦτον δ' εἶχε νόημα ὁ χλευασμὸς ἐκεῖνος·
«Ὁ λέων πῶς ἀπέκρυψε τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην;
Πῶς δὲν προστάσσ' οἱ χωρικοὶ τὰς σφύρας νὰ ἐπαίρουν
Τὰς σιδηρᾶς, νὰ θραύωσι τοὺς βράχους τοὺς κρημνώδεις,
Ὅπως ἐκεῖθεν διαβῇ τὸ ἅρμα τοῦ θριάμβου;
Πῶς; ἐλησμόνησε λοιπὸν τοὺς παλαιοὺς σκοπούς του,
Διότι τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ οἱ ἀετοὶ σκορπίζουν
Οἱ κατοικίαν ἔχοντες τὰ ὕψη τῶν ὀρέων;
Σουλτάνος πλέον δὲν ποθεῖ νὰ γείνῃ τῶν Ἑλλήνων;

Ἀλλὰ φρονῶ, ταχύτερον τοῦ λαγωοῦ τοὺς πόδας
Θὰ κάμῃ, μὴ τὴν μάχαιραν ἀφέλκοντες ἐκεῖνοι
Ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως νὰ τὸν συλλάβουν ἔλθουν.»
Τοιαῦτ' ἐνώπιον Γραικῶν πολλάκις μὲ τὴν λύραν
Ἔψαλ' ὁ νέος ποιητής· ἐκεῖνοι δὲ τὰ χείλη
Δαγκάνοντες, πολὺ καλὰ τοὺς στίχους ἐννοοῦντες,
Ἀπέφευγον κατὰ μικρὸν τὴν μουσικὴν νὰ κούουν.
Αὐτὸ δὲ τοὺς ὠτακουστὰς διόλου δὲν λανθάνει,
Καὶ προσταγὴν λαμβάνουσι τὸν ποιητὴν νὰ φέρουν
Ἐνώπιον τ' Ἀλῆπασσα, τὴν σάτυραν νὰ ψάλῃ.

Καβάσιδες δ' ἀπήγαγον τὸν Ἕλληνα ταχέως,
Καὶ μὲ τὴν λύραν ἔφθασεν εἰς τὸ σεράγι τρέμων.
Ὠχρὸς δ' ἐκάθισεν, εὐθὺς νὰ φονευθῇ προσμένων,
Ὁπότε μειδιῶν γλυκὰ τῷ εἶπεν ὁ σατράπης·
«Ὦ νέε μου, τὸ ᾄσμα σου ἐπιθυμῶ νὰ ψάλῃς·
Διότι μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι τὴν λύραν κρούεις
Μὲ τρόπον θελκτικὸν πολύ, φωνὴν γλυκεῖαν ἔχεις.»
Ὁ ποιητὴς δ' εἰς τὰς ἀρχὰς δὲν δύναται διόλου
Νὰ κρούσῃ τὰς χορδὰς αὐτοῦ, τὰ χείλη του νὰ νοίξῃ.
Πλὴν ἔπειτα κατὰ μικρὸν τὸν ἐνθαρρύνουν πάντες·
Κ' ἐκεῖνος, ὁπωσδήποτε τὸν θάνατον προβλέπων,
Τοὐλάχιστον ἐλάμβανε μικρὰν παρηγορίαν,
Ὅτι ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ αἴσχη του θὰ εἴπῃ.
Διὸ μὲ τόλμην ἤρχισε τὸ ᾄσμά του νὰ ψάλλῃ,
Μὲ προσοχὴν δ' ὁ τύραννος τὸν ἤκουε μεγίστην·
Καὶ πάντοτ' ἀλλοπρόσαλλος, ζητῶν νὰ καταπλήσσῃ
Μὲ τὸν παράδοξον αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τρόπον,
Ἡδέως ἀνεκάγχασε, ἐφάνη δὲ γενναῖος
Πρὸς μουσικὸν ἀδύνατον νὰ ἐπιφέρῃ βλάβην·
Τῷ δίδει νόμισμα χρυσοῦν, τὴν ἄδειαν παρέχων
Ἀπανταχοῦ τὴν λύραν του νὰ κρούῃ, ὅπου θέλῃ.
Ἐκεῖνος δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς μαινόμενος κατῆλθε
Τὴν κλίμακ', ἀνὰ τέσσαρας ἀφίνων τὰς βαθμίδας,

Καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔτρεξε νὰ εἴπῃ τὰ συμβάντα,
Ἐκπλησσομένους ἅπαντας καὶ λέγοντας· «βεβαίως
Πρὸς κλέφτην δὲν θἀφέρετο τοσοῦτον φιλοφρόνως.»

Τῷ ὄντι δὲ μετὰ μικρὸν οἱ καγχασμοὶ παρῆλθον,
Κ' εἰς σύννοιαν ὁ τύραννος μεγάλην ἐβυθίσθη
Δεινὴν προαναγγέλλουσαν ἐνέργειαν κατόπιν.
Ἑταῖρον δ' εἶχε προσφιλῆ, περίφημον εἰς πάντας
Τοὺς Ἕλληνας καὶ Ἀλβανοὺς δι' ἔξοχον ἀνδρείαν.
Ὡραῖος δ' ἦτο κ' ἥπλονε τὴν μελανήν του κόμην
Μέχρις ὀσφύος, ζωηρὰ τὸ ὄμμα περιστρέφων,
Ὅπερ ἐλάλει, κι' ὅτ' αὐτὸς δὲν ἤνοιγε τὰ χείλη.
Τὸ δὲ κομψὸν ἀνάστημα ἐκόσμει κεντημένη
Στολὴ μὲ σύρματα χρυσᾶ κι' ὁλόχρυσα κομβία.
Πλὴν ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν μορφὴν οὐδόλως συνεφώνει·
Κι' οὐδέποτε παρήγαγον ὠμότερον θηρίον
Τῆς Ἀφρικῆς αἱ ἔρημοι, τὰ ὄρη τῆς Ἀσίας.
Τίγρις ἐγέννησεν αὐτὸν, ὡς ἔλεγον, καὶ γάλα
Μαστῶν λεαίνης ἔπιε· παρὰ τροφοῦ δ' ὑαίνης
Τοὺς ἐπιλοίπους νὰ μισῇ ἀνθρώπους ἐδιδάχθη.
Ἐλέγετο δὲ τοῦ Ἀλῆ ὁ φίλος Βελῃγκέκας,
Ὃν τότε προσεκάλεσε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Ὦ τέκνον, πόσον προσφιλὴς μοὶ εἶσαι τὸ γνωρίζεις·
Ἕνεκα σοῦ τοὺς φοβεροὺς ἐχθροὺς ἐξεδικήθην,
Κι' ἐδάμασα τὴν Ἤπειρον ὡς ἵππον ἀναβάτης·
Εὐγνώμων δὲ σ' ἀποκαλῶ τὸν πρῶτον δορυφόρον,
Καὶ δύνασαι τὰ πλούτη μου νὰ διαθέσῃς πάντα
Καὶ νἀναγγείλῃς τί ποθεῖς, εἰς τὴν στιγμὴν νὰ γείνῃ.
Πλὴν ἄκουσον, ὦ τέκνον μου! τί μ' ὠφελεῖ νὰ ἔχω
Ἀνάκτορα πολυτελῆ καὶ πλῆθος δορυφόρων,
Ἀφοῦ τὸν μόνον μου σκοπὸν, τὸ μόνον σχέδιον μου,
Δὲν δύναμ' εἰς ἐνέργειαν παντάπασι νὰ βάλω;
Σουλτάνος νὰ ἐπικληθῶ σφοδρὸς μὲ καίει πόθος,
Καὶ δὲν κοιμῶμαι μελετῶν πῶς θέλω κατορθώσει

Βασιλικὸν διάδημα καὶ στέμμα νὰ φορέσω.
Τῷ ὄντι δὲ μέχρι τοῦ νῦν δὲν ἔπραξα ὀλίγα.
Πλὴν μάτην τόσον χείμαρρον αἱμάτων ἔχω χύσει,
Ματαίως δὲ τοὺς γίγαντας ἐδάμασα Σουλιώτας,
Ἐὰν σατράπης ἤθελον ἐπικαλεῖσθαι μόνον.
Ἓν πρόσκομμα δ' ἀείποτε εἰς τοὺς σκοπούς μου εἶναι·
Ὁ Κατσαντώνης» ... Ἔφριξεν εἰς τῶνομα ἐκεῖνο
Ὁ Βελιγκέκας, κ' ἔστρεψε χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς του·
Ὀλίγα βήματ' ὄπισθεν ἐσύρθη, καὶ πολλάκις
Τὴν κεφαλὴν ἐκίνησε δηλῶν στενοχωρίαν.
Ὁ ἄσπλαγχνος δὲ τύραννος ἐννόησεν εὐκόλως
Τὸ αἴτιον τῆς ταραχῆς τοῦ πρώτου δορυφόρου·
Πλὴν θέλων τὴν διαταγὴν αὐτοῦ νὰ ἐκτελέσῃ,
Ἐκ νέου ἐπανέλαβε τὸν λόγον μετὰ τόνου·
(Ὁ Ἀλβανὸς δ' ἐγίνωσκε τί ἔμελλε νὰ πάθῃ,
Ἂν εἰς τοιαύτην ἔλεγε περίστασιν τὸ ὄχι·
Εὐθὺς μὲ τὴν πιστόλαν του τὸν ἄφιν' εἰς τὸν τόπον).
«Ὦ τέκνον μου, δὲν ἐννοῶ εἰς προφανὲς σφαγεῖον
Τὸν πρῶτον τῶν φιλτάτων μου νὰ πέμψω δορυφόρων·
Οἱ ἄνθρωποι πλειότερον μοῦ χρησιμεύουν ζῶντες·
Γινώσκω δ' ὅτι ἔφαγεν ἀπείρους μέχρι τοῦδε
Ὁ Κατσαντώνης Ἀλβανούς, κι' ἀκόμη θέλει φάγει,
Ἐὰν δὲν τὸν συλλάβωμεν μὲ τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων.
Διὸ στρατεύματα πολλὰ πρὸς τοῦτο θὰ σοὶ δώσω·
Ἢ μᾶλλον σύμπας ὁ στρατὸς θέλει ταχθῇ ἐμπρός σου,
Καὶ σὺ διάλεξ' ἐξ αὐτῶν τοὺς μάλιστ' ἁρμοδίους.»
Εἶπε, βαθὺς δὲ στεναγμὸς ἐτρύπησε τὸ στῆθος
Τοῦ Βελιγκέκα, κ' ἔμεινε σιωπηλὸς ὀλίγον·
Μυρίας δ' ἔλαβε χροιὰς τὸ πρόσωπον μετ' ἄλγους·
Πλὴν ἐπὶ τέλους μὲ φωνὴν ἀπήντησε βροντώδη,
Ζητῶν τὸν πόνον τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ἐκτὸς νὰ χύσῃ·
«Τοὺς προμαχῶνας αὔριον τοῦ Κατσαντώνη θέλει
Ἡ κεφαλὴ τοῦ ξακουστοῦ στολίσει Βελιγκέκα·
Ἢ τὰ προπύλαια ἐδῶ τῶν ἀνακτόρων θέλει

Τοῦ Κατσαντώνη· ἡ κεφαλὴ αἱμόρραντος κοσμήσει.»
Νῦν δ' «εὖγε» ὁ αἱμοχαρὴς ἀναβοᾷ δυνάστης·
«Ὦ εὖγε, τέκνον φίλτατον! ὁπόσον μὲ τρομάζει
Ὁ λῃστάρχος δὲν ἐννοεῖς· νομίζω πῶς τὸν βλέπω
Εἰς πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν ἐρχόμενον ἐνταῦθα,
Κ' ἐμπρός μου τὴν αἱμοσταγῆ ἐπαίροντα ῥομφαίαν.
Σὺ θὰ μὲ σώσῃς· ὕπαγε ταχέως, ὁ στρατός μου
Ἐμπρός σου θὰ παραταχθῇ· ἄχ! θέλω νὰ τὸν πνίξω,
Καὶ νὰ συντρίψω μ' ἄκμονα καὶ σφῦραν τὰ ὀστᾶ του.»

Τοιαύτην ἔπασχε δεινὴν μανίαν ὁ σατράπης
Ὁ γεννηθεὶς ἵνα ῥοφᾷ τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων.
Ἐν τούτοις δὲ τὸν ἀρχηγὸν ταράττουν τῶν Ἀγράφων
Ἀπαίσια ὀνείρατα· τοὺς φίλους του δὲ κράξας,
Τοιοῦτον λόγον πρὸς αὐτοὺς ἀπέτεινεν ὁ ἥρως·
«Ὦ φίλοι, βέβαια σκληροὺς θὰ ἔχωμεν πολέμους·
Ἓν ὄνειρον τρομακτικὸν τοιαῦτα προμηνύει.
Εἶδον καθ' ὕπνον ἔφιππος ἀπ' ὄρους ὅτ' ἠρχόμην,
Κ' ἐξαίφνης δράκων ἑλιγμοὺς ἑλίσσων τεραστίους
Τὸν ἵππον μου κ' ἐμὲ αὐτὸν συνέσφιξε μὲ τούτους.
Τότε δ' ἐγὼ μὲ δύναμιν ἀγωνισθεὶς μεγάλην,
Κατώρθωσα τὸ φοβερὸν θηρίον νἀποσπάσω·
Ἐπάρας δὲ τὸν κοπτερὸν ταχέως ἀκινάκην,
Τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως ἐτρύπησα μὲ κόπον,
Κ' εὐθὺς ἐκεῖθεν ποταμὸς ἀνέβλυσεν αἱμάτων
Τόσον σφοδρός, ὥστ' ἔγειναν αἱ πέριξ πεδιάδες
Ὅλ' ἐρυθραί, κ' ἐκρύβησαν αἱ κορυφαὶ τῶν θάμνων.
Ἡ σύζυγός μου δ' εἰς αὐτὸ ἐπνίγετο τὸ αἷμα,
Κ' ἐσβύννετο πλησίον της τὸ προσφιλές μου τέκνον.
Τί τῶνειρον αὐτὸ δηλοῖ δὲν ἐννοῶ διόλου,
Καὶ τρέμω μὴ τὸ τέκνον μου κ' ἡ μήτηρ του νοσοῦσι.
Τῷ ὄντι δὲ πολὺν καιρὸν ἔχω νὰ λάβω γράμμα.»
Εἶπε, καὶ βρέχουν δάκρυα τὰς παρειάς του μαῦρα,
Τὰς χεῖράς του δ' ἐσταύρωσε τὸ ὄμμα στρέψας κάτω.

Μόλις δ' ὀλίγον τὴν ψυχὴν τοῦ ἥρωος ὁ γέρων
Φραγκίστας ἀνεκούφισε φρονίμως παραινέσας·
«Ὦ ἀρχηγέ μου, παντελῶς μὴ σὲ ταράττουν ταῦτα·
Ποσάκις δὲν ἀπέβησαν ψευδῆ τὰ ὄνειρά μας!
Ἂν δ' ἀληθῶς ἐπιστολὴν ἔχῃς καιρὸν νὰ λάβῃς,
Πολλοὺς ἐνταῦθα ἔχομεν ταχύποδας ὀρείτας.
Ἐκ τούτων πέμψον, τάχιστα εἰδήσεις νὰ σοὶ φέρουν.
Πρὸς τὸ παρὸν δ' ἀνάλαβε τὴν πρώτην δύναμίν σου.
Ἀνδρεῖος εἰς τὰς συμφορὰς καὶ τοὺς πολέμους ἦσο.
Μὴ τώρα μάταιαι σκιαὶ θαμβώσωσι τὸν νοῦν σου.»
Μόλις τὸν λόγον ἔπαυσεν, ὁπότε ὁδοιπόρος
Ἀνάπλεως κονιορτοῦ προέβαλεν ἀσθμαίνων·
Τὸν λόγον δ' εἰς τὸν ἀρχηγὸν ἀπέτεινε, καὶ εἶπε·
«Ὦ Κατσαντώνη, καύχημα τῶν ὁπλιτῶν τοῦ γένους.
Μὴ μένῃς ἥσυχος πολὺ, διότι μετ' ὀλίγον
Θὰ σὲ διώκῃ πανταχοῦ τῶν Ἀλβανῶν ὁ πρῶτος
Εἰς τὴν ἀνδρείαν, τὴν μορφὴν καὶ τῶν ποδῶν τὸ τάχος.
Ὁ Βελιγκέκας ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νὰ φέρῃ
Τὴν κεφαλήν σου τρόπαιον αἱμόρραντον νὰ στήσουν,
Ἔνθα τὰ πρῶτ' ἀνάκτορα ὑψοῦνται τοῦ Σατράπου.
Εἷς Ἕλλην, φίλος μυστικὸς, σοὶ ἀναγγέλλει ταῦτα.»
Εἶπε κ' εὐθὺς ἐννόησεν ὁ ἀρχηγὸς τὸν Μάνθον
Τὸν γραμματέα τοῦ πασσᾶ, τὸν ἀκριβόν του φίλον.
Ἐκ τῆς βαθείας λύπης του ἀνέκυψε ταχέως,
Καὶ πρὸς τοὺς φίλους μὲ ψυχὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε·
«Ὦ! πόσον χαίρω! σήμερον δὲν θἄχω πλέον μάχην
Πρὸς εὐτελεῖς πολεμιστὰς, ὁπλαρχηγοὺς τυχαίους,
Ἀλλὰ τὸν πρῶτον Ἀλβανὸν εἰς τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων,
Ὃν ἄχρι τοῦδ' ἐθαύμασεν ἡ Ἀλβανία πᾶσα.
Ὦ σύντροφοι, πολὺ σκληροὺς θὰ ἔχωμεν ἀγῶνας.
Ὅθεν εὐθὺς ποιήσατε πολλὰς βολὰς ἑτοίμας,
Τὸ δ' ὅπλον καθαρίσατε, καλῶς νὰ σημαδεύῃ·
Καὶ τῶν πεδίλων δ' ἰσχυρὸν νὰ ἔχετε τὸ δέρμα·
Διότι ἀδιάκοπα εἰς τῶν βουνῶν τὰς ἄκρας

Θὰ τρέχωμεν κ' εἰς τὰς στενὰς χαράδρας προσπαθοῦντες
Πρὸς κεκμηκότας τοὺς ἐχθροὺς νὰ πέσωμεν ἐξαίφνης.
Ὦ φίλοι, μόνον τὴν αἰσχρὰν φοβοῦμαι προδοσίαν.
Εἰ δ' ἄλλως, πάντες οἱ ἐχθροὶ θὰ φύγωσιν ἐμπρός μου,
Τοσοῦτον πέποιθα ἐγὼ εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων.»
Εἶπε καὶ πάντες δέχονται τὸν λόγον του προθύμως·
Τὰ ξίφη ἀκονίζουσι, τὰ ὅπλα καθαρίζουν,
Καὶ τῶν πεδίλων ἰσχυρὰν τὴν βάσιν καθιστῶσι.

Εἰς δὲ τὰ Ἰωάννινα διέταξ' ὁ σατράπης
Εἰς δύω νὰ ταχθοῦν γραμμὰς οἱ μισθοφόροι πάντες,
Κι' ὁ Βελιγκέκας ἔφιππος νὰ διατρέξῃ ταύτας,
Ἐκλέγων ὅσους ἤθελε τολμηροτάτους εὕρει.
Χιλίους δὲ συνήθροισε γενναιοτάτους ἄνδρας,
Τοὺς πάντας ἔχοντας χαρὰν τὸν κρότον τοῦ πολέμου.
Εὐθὺς δ' εἰς ἕκαστον αὐτῶν ὁ τύραννος προστάττει
Δεκάδα νὰ μοιράσωσι πουγγίων, καὶ κατόπιν
Ὁ ἴδιος ἀπέτεινε τὸν λόγον κολακεύων·
«Ὦ τέκνα μου, τοῦ θρόνου μου οἱ στηρικταὶ σεῖς εἶσθε·
Ὡς δ' ἄλλοτε, οὕτω καὶ νῦν νὰ δείξητε ἀνάγκη,
Ὅτι τοῦ σκήπτρου μου πιστοὶ διατελεῖτε λάτρεις.
Φέρετε πῦρ ἀπανταχοῦ, ἀγχόνην καὶ πασσάλους,
Καὶ παρ' ἐμοῦ διδάχθητε εἰς τὴν ψυχρὰν καρδίαν
Πᾶν αἴσθημα νὰ πνίγετε στοργῆς καὶ συμπαθείας.
Κτῆμά σας εἶναι τῶν Γραικῶν αἱ εὔχροοι παρθένοι·
Μὲ ταύτας ἐντρυφήσατε· ἀλέθετε δ' εἰς μύλους
Τοὺς χωρικοὺς τοὺς θέλοντας νὰ κρύψωσι τὰ μέρη,
Εἰς τὰ ὁποῖα μένουσιν οἱ κλέφται τῶν Ἀγράφων.
Ἀρκεῖ νὰνακαλύψετε τὰ ἴχνη του, καὶ τότε
Βεβαίως ἡ ἀνδρεία σας αὐτὸν θὰ καταφάγῃ.
Ἐὰν δ' ἐνταῦθα ζωντανὸν εἰς τὰ δεσμὰ τὸν ἴδω,
Ἑκατοντάδα ἕκαστος πουγγίων θέλει λάβει.
Τοσοῦτον μοῦ ἐπλήγωσε τὰ βάθη τῆς καρδίας
Ὁ λῃσταρχος, ἀπανταχοῦ σκορπίζων τὼνομά του.»

Εἶπε, δὲν εἶχε δὲ σκοπὸν τὰ πάντα νὰ πληρώσῃ,
Ἐὰν τῷ ὄντι ζωντανὸν ἐκόμιζον τὸν κλέφτην·
Ἀλλὰ μὲ γλίσχρον ἔπειτα καὶ σμικρολόγον τρόπον
Τῆς συμφωνίας ἤθελε τὸ ἥμισυ κρατήσει.

Ἀλλ' ὅμως τότε λησμονοῦν τὸ ἦθος τοῦ δυνάστου
Οἱ Ἀλβανοί, τὴν ἄδειαν λαβόντες τῶν λαφύρων.
Ἀγχόνην δ' ἕκαστος αὐτῶν καὶ πάσσαλον λαμβάνει,
Καὶ τρέχουν ὠρυόμενοι πρὸς τῶν Γραικῶν τὰς κώμας.
Αἷμα δ' ἐρράντιζε τὴν γῆν, κι' ἀντήχουν ἐκ τῶν γόων
Τῶν γυναικῶν αἱ φάραγγες· τῶν χωρικῶν δὲ πνίγουν
Τοὺς γογγυσμοὺς στρεφόμενοι οἱ λίθοι τῶν μυλώνων.
Εἰς τὰς ὁδοὺς οἱ κόρακες ἀδιαλείπτως κρώζουν
Ἐκ τῶν πασσάλων ἅπληστα τὰς σάρκας ἀποσπῶντες,
Κ' οἱ σκελετοὶ μαυρίζοντες εἰς ὀβελοὺς δηλοῦσι
Ἀνέκφραστα μαρτύρια, θανάτωσιν βραδεῖαν.

Οὕτως οἱ Τοῦρκοι πανταχοῦ σκορπίζουν πῦρ καὶ αἷμα·
Βαίνουν δ' ἐμπρὸς οἱ πρόσκοποι νὰ νεύρωσι τὰ ἴχνη,
Ἂν κἄπου εἰς τῶν ποταμῶν κατέλιπον τὴν ἄμμον
Τὰ πέδιλ' ἀμυδρὰς γραμμάς, ἢ ἂν ὑπό τι δένδρον
Ἀνῆψαν πῦρ οἱ Ἕλληνες, τὸ κρέας των νὰ ψήσουν.
Συρίττουν δὲ καὶ μὲ φωνὰς συμβολικὰς δηλοῦσιν
Ὁποῖον τἀποτέλεσμα τῆς συνεχοῦς ἐρεύνης.
Βοὴ δ' ἀκούεται πολλὴ, ὡς ὅταν συνοδία
Πολυαρίθμων κυνηγῶν προάγῃ, κ' εἰς τοὺς ὥμους
Κομίζουσιν οἱ ἔμπροσθεν ἱέρακας, καὶ κύνας
Ἐπάγουσι, τοὺς λαγωοὺς νὰ νεύρουν ὑπὸ θάμνους·
Πετῶσι δ' οἱ ἱέρακες, καὶ τρέχουσιν οἱ κύνες
Μ' ἀδιαλείπτους ὑλακὰς δηλοῦντες τὴν χαράν των,
Ὁπόταν κατορθώσωσι νὰ νακαλύψουν ἄγραν,
Ἐν ᾧ προτρέπουν συνεχῶς οἱ ἄνδρες καὶ φωνάζουν,
Μὲ τέχνην διεγείροντες τὸ φυσικὸν τῶν ζώων.

Ὅπότε δ' ἐπλησίασαν τοῦ Σπερχειοῦ τὸ ῥεῦμα,
Ἔνθα τὸ ὄρος Τυμφρηστὸν ὁ ποταμὸς ἀφίνει,
Ὀξυδερκής τις Ἀλβανὸς καπνὸν ὀλίγον εἶδεν
Ἐκ θάμνου ἀνυψούμενον εἰς τοὺς ἐκεῖθι βράχους·
Κ' ἐννόησεν ὅτι ἐγγὺς πολέμιοι λανθάνουν.
Βασανισθεὶς δὲ χωρικὸς ἐκ τῆς πλησίον κώμης
Τοὺς κλέφτας ὡμολόγησεν ἐκεῖσε διαβάντας,
Καὶ πάντας φρίκη κρυερὰ τοὺς Ἀλβανοὺς κατέχει.
Μόνος χαρὰν ἐδήλωσε πολλὴν ὁ Βελιγκέκας,
Χαρὰν προιωνίζουσαν τὴν μοῖράν του τὴν μαύρην·
Ὡς λέγουν ὅτι νυμφικὴν παστάδα ἐὰν ἴδῃ
Καθ' ὕπνον κόρη ἀσθενὴς, βεβαίως θὰ ποθάνῃ.
Τοσοῦτον τὴν χαρὰν φθονεῖ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ λύπη!
Οὕτω δὲ τότ' ἐβόησε τὸ μέλλον μὴ γινώσκων
Ὁ τολμηρὸς ὁπλαρχηγὸς τῶν Τούρκων μισθοφόρων·
«Ὦ σύντροφοι! ἀκράτητος ἀνδρεία μὲ κατέχει.
Ἐμπρὸς ἁπάντων μὲ γυμνὸν τὸ ξίφος θὰ ὁρμήσω!
Κι' αὐτὸς ὁ Ἅδης σήμερον τὴν δύναμιν δὲν ἔχει
Νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὁρμὴν, τὴν ζέσιν τῆς ψυχῆς μου.
Προσέχετε τὸν ποταμὸν καλῶς νὰ διαβῆτε·
Τὸν Κατσαντώνην δ' ἐξ ὑμῶν κάνεὶς ἂς μὴ σκοπεύσῃ·
Ἐγὼ τὴν σφαῖραν κατ' αὐτοῦ, ἐγὼ θὰ ῥίψω μόνος.»
Εἶπε, καὶ μέχρι γόνατος βυθίζεται τὸ πρῶτον
Εἰς τὴν ῥοὴν τοῦ Σπερχειοῦ· πλὴν ἔπειτα τὸ βάθος
Τοῦ ποταμοῦ μέχρις αὐτῆς τῆς ζώνης τὸν βυθίζει,
Καὶ μόλις στηριχθεὶς καλῶς εἰς τὸ μακρόν του ὅπλον
Ἐπρόλαβ' εἰς τὴν ἀντικρὺ νὰ καταφθάσῃ ὄχθην,
Πρὶν νέον ἰσχυρότερον τὸν ἀπωθήσῃ ῥεῦμα·
Καὶ τότε δυνατὰ βοᾷ πρὸς τοὺς συντρόφους οὕτω·
«Ὦ φίλοι, κλάδους κόψατε δρυὸς ἀπὸ τοῦ δάσους,
Τὰς ὄχθας νὰ συνδέσητε τοῦ ποταμοῦ, μὴ αἴφνης
Σᾶς παρασύρῃ ἐπελθὸν μὲ δύναμιν τὸ ῥεῦμα.»
Οὕτω δὲ τώρα κάμνουσιν ἐκεῖνοι, καὶ ταχέως
Πλαγίως εἰς τὸν ποταμὸν μακροὺς σωρεύουν κλάδους·

Ὥστ' ἂν ὁ ῥοῦς τοὺς ἔσυρε μὲ βίαν, νὰ κωλύουν
Τὰ ξύλα τὴν φορὰν αὐτῶν· ὡς ἐλαφραὶ κιγκλίδες,
Ἂς οἱ γονεῖς φοβούμενοι προτάσσουν τῶν κλιμάκων.
Κατόπιν διαβαίνουσι τὰ ὅπλα των ὑψοῦντες,
Μὴ τὸν πυρόλιθον ὑγρὸν τὸ ὕδωρ καταστήσῃ,
Καὶ σπεύδουν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους νἀθροισθῶσιν.

Εἰς ὑψηλὴν δὲ σκοπιὰν ἱστάμενος τοὺς εἶδε
Τοῦ Κατσαντώνη ὁ σκοπός· κ' ἐβόησε τοσοῦτον,
Ὁπόσον καὶ τριάκοντα δὲν ἤθελον βοήσει
Πολῖται, τὴν φωνὴν αὐτῶν ἐντείναντες συγχρόνως.
Τοσοῦτον χαύνους καθιστοῦν αἱ πόλεις τοὺς ἀνθρώπους!
Τὸ τηλεσκόπιον δ' εὐθὺς ὁ νέος Καραΐσκος
Λαμβάνει, καὶ τὸν ἀρχηγὸν γνωρίζει Βελῃγκέκαν,
Ἔμπροὸς τῶν ἄλλων μὲ γυμνὸν τὸ ξίφος προχωροῦντα·
Σημαιοφόροι δ' ὄπισθεν ἐπηκολούθουν δέκα,
Οἱ δὲ λοιποὶ βραδύτερον ὁπλῖται προεχώρουν.
Πλὴν ἅμα διεκρίθησαν καλῶς οἱ προμαχῶνες,
Κι' ὁ ἅγιος Γεώργιος μὲ τὸν σταυρὸν ἐφάνη,
Ὁ τῶν κλεφτῶν ἀποτελῶν τὴν ἐθνικὴν σημαίαν,
Ὁ Βελῃγκέκας μεθ' ὁρμῆς προάγει ἀκρατήτου·
«Τὸν Κατσαντώνην ἄφετε, ὦ σύντροφοι,» κραυγάζει·
«Κἀνεὶς τὴν σφαῖραν κατ' αὐτοῦ μὴ διευθύνῃ· μόνος
Θὰ καυχηθῶ πῶς ἔρριψα τὸν ἀκουσμένον κλέφτην.»
Ἐξίστανται δ' οἱ Ἀλβανοί· τοὺς κυριεύει τρόμος,
Ἅμα τὸν μέγαν ἀρχηγὸν προσβλέπουν τῶν Ἑλλήνων,
Καὶ μένουν ὄπισθεν· κἀνεὶς δὲν ἔλαβε τὸ θάρρος
Τὸ τολμηρὸν τοῦ ἀρχηγοῦ νἀκολουθήσῃ βῆμα.
Τοσοῦτον τοὺς κατέπληξε τἀρματωλοῦ ἡ φήμη!
Ὡς μανιώδης δ' ἔτρεχεν ὁ Βελῃγκέκας μόνος,
Κ' ἡτοίμασαν οἱ Ἕλληνες τὰς φονικάς των σφαίρας,
Ὁπότ' ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο·
«Ὦ φίλοι! πῶς κατέλιπον οἱ ἄνανδροι τὸν Γκέκαν!
Δὲν πρέπει νὰ τὸ καυχηθοῦν οἱ Ἀλβανοὶ κατόπιν,

"Οτι πολλοὶ τὸν ἀκουστὸν ἐφόνευσαν ὁπλίτην.
Μόνος ἐγὼ τὴν σφαῖράν μου θὰ ῥίψω πρὸς ἐκεῖνον.»
"Αμα δὲ στρέφων πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον εἶπεν οὕτως·
«Ὦ Βελησγκέκα, ποῦ μ' ὁρμὴν προβαίνεις μανιώδη;
Ποῦ οἱ δειλοί, ταλαίπωρε, σ' ἀφῆκαν σύντροφοί σου;
Εἶπε καὶ στρέψας ὄπισθεν ὁ Ἀλβανὸς τὸ βλέμμα,
Δὲν εἶδε τῶν στρατιωτῶν κανένα, καὶ τὸ αἷμα
Ἐπάγωσε τοῦ δυστυχοῦς· πλὴν αὖθις τὴν προτέραν
Ἀναλαμβάνει τόλμην του, καὶ προχωρεῖ βραδέως.
Αὖθις δὲ νῦν τὸν λόγον του ἐπέρανεν ὁ κλέφτης·
«Πλὴν μὴ σὲ μέλῃ· θέλομεν οἱ δύω πολεμήσει·
Ἑτοίμασε τὸ ὅπλον σου, καὶ σκόπευσον μὲ τέχνην.»
Εἶπε, κ' εὐθύνουσιν εὐθὺς τὰ εὔστοχά των ὅπλα·
Ἀλλ' ὅμως πῦρ τ' Ἀλβανικὸν δὲν ἀναδίδει ὅπλον,
Καὶ μόνον κρότος ἀμυδρὸς ἠχεῖ τοῦ πυρολίθου·
Διότι ἐλησμόνησεν ὁ τάλας Βελησγκέκας,
"Οτι τὸν σίδηρον ὑγρὸν κατέστησε τὸ ὕδωρ
Τοῦ ποταμοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν διέβαινεν ἐκεῖσε·
Μὲ τόσην ἔτρεχε σπουδὴν τὸν κλέφτην νὰ κτυπήσῃ!
Πλὴν τούτου ἤδη ὡς βροντὴ ἀντήχησε τὸ ὅπλον.
Συρίξασα δ' ἡ φονικὴ ἑξακοντίσθη σφαῖρα·
Βωβὴ δὲ διετρύπησε τοῦ Ἀλβανοῦ τὸ στῆθος.

Νῦν δ' ἤγειρε τοὺς μισθωτοὺς ἡ αἰφνιδία πτῶσις
Ἐκ τοῦ ληθάργου, κ' ἐντροπὴ τοὺς φαίνεται μεγάλη
Εἰς τοὺς ἐχθροὺς νὰ φήσωσι τοῦ ἀρχηγοῦ τὸ πτῶμα·
«Ἀλλὰχ» βοοῦν, κ' εἰς ἔφοδον μεγάλην συμπυκνοῦνται,
Ξιφήρεις ἐφορμήσαντες πρὸς τῶν κλεφτῶν τοὺς βράχους.
Ὡς δ' ὅταν λαῖλαψ δυνατὴ ἐπέλθῃ πρὸς λιμένα,
Συρίττουν δὲ σφοδρότατα τῶν πλοίων τὰ σχοινία·
Ὁμοίως τότε συνεχῶς αἱ σφαῖραι τῶν Ἑλλήνων
Συρίττουσι κ' οἱ Ἀλβανοὶ ὡς στάχεις καταπίπτουν.
Τρὶς δὲ τὴν ἔφοδον αὐτῶν ματαίως δοκιμάζουν,
Πτωμάτων καταλείποντες σωροὺς ὑπὸ τοὺς βράχους·

Πλὴν τέλος οἱ ἁρματωλοὶ βαρύνονται νὰ μένουν
Εἰς προμαχῶνας ἔγκλειστοι, νὰ πολεμοῦν κρυμμένοι·
Σύρουν τὰ ξίφη κ' ἐξορμοῦν ὡς λέοντες πεινῶντες,
Βοῶντες «σᾶς ἐφάγαμεν, ἐχθροὶ τῆς πίστεώς μας.»
Δεινὸς δὲ τοὺς Τουρκαλβανοὺς καταλαμβάνει τρόμος·
«Ῥάϊ» κραυγάζουν φεύγοντες, ζητοῦν δὲ νὰ σωθῶσιν,
Ὁπόθεν ἦλθον, ὄπισθεν τὸν ποταμὸν ἀφέντες.
Πλὴν κατὰ πόδα οἱ φρικτοὶ πολέμιοι διώκουν,
Κι' ὅλον κατήντησ' ἐρυθρὸν τὸ θολωμένον ῥεῖθρον·
Οὐδ' ἐμποδίζει παντελῶς ὁ ποταμὸς τοὺς κλέφτας·
Τὸν διαβαίνουν, καὶ μακρὰν καταδιώκουν ἔτι
Περιχαρεῖς ἀθροίζοντες τῶν Ἀλβανῶν τὰ ὅπλα,
Ὧν πλεῖστα ἦσαν ἀργυρᾶ κ' ἐντέχνως ποικιλμένα.
Καὶ μόλις ὅτ' ὁ ἥλιος ἐχώρει πρὸς τὴν Δύσιν,
Ὁ ἀρχηγὸς διέταξε νὰ στρέψωσιν ὀπίσω.

Ἀλλ' ἤδη, Κατσαντώνη μου, πῶς μέλλω νὰ ἐκθέσω
Τὸ πεπρωμένον τὸ σκληρόν, τὴν μοῖράν σου τὴν μαύρην;
Ἐπέστρεφε πιστόλια κομίζων εἰς τὰς χεῖρας,
Καὶ τῆς χρυσῆς αὐτῶν λαβῆς ἐθαύμαζε τὴν τέχνην,
Ὁπότε στεναγμὸν βαθὺν τῷ φαίνεται νἀκούῃ·
Αἱ τρίχες του ὠρθώθησαν, καὶ σταματᾷ τὸ βῆμα.
Ἴσως ἐκπνέοντος ἐχθροῦ τὸν ἐξηπάτα πόνος!
Πλὴν αὖθις οἰμωγὴ γνωστὴ δεινῶς τὸν συνταράσσει,
Τὰ γόνατα δὲ τρέμοντα τὸν ὁδηγοῦν ἐκεῖσε,
Ὁπόθεν ἤρχετ' ἡ φωνή. Παρατηρεῖ· τί βλέπει!
Ὑπτία ἔκειτο γυνὴ εἰς αἷμα κυλισμένη,
Πλησίον δὲ εἷς παῖς μικρὸς τὸν πέπλον της ἐκράτει.
Τὴν πλησιάζει, θεωρεῖ τὴν κάτωχρόν της ὄψιν·
«Ἡ σύζυγός μου! ὦ Θεέ!» κραυγάζει καὶ νεκροῦται
Ἐπὶ τῆς γῆς λιπόθυμος· οἱ σύντροφοι δὲ τρέχουν,
Μήπως ἐπλήγωσαν αὐτὸν δολίως φοβηθέντες·
Πλὴν μ' ἔκπληξιν τὸν θεωροῦν ὠχρὸν καὶ μαραμμένον·
Πλησίον δὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἀναγνωρίζουν,

Κ' ἡ λύπη τὰς δυνάμεις των πλειότερον ἐντείνει.
Κομίζουν ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ ψυχρὸν, καὶ βρέχουν
Τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχηγοῦ· ἐγγίζουν τὴν καρδίαν
Τῆς γυναικὸς, κι' ἂν πάλλεται παρατηροῦν εἰσέτι.
« Ὦ ! πάλλεται· ῥαντίσατε κι' αὐτὴν ταχέως, φίλοι, »
Βοᾷ τις γέρων, κι' ἅπαντες ὕδωρ ψυχρὸν τὴν ῥαίνουν·
Ἡ δ' ἄμοιρος γυνὴ ζωὴν ἐδήλωσεν ὀλίγην.
Μόνος ὁ παῖς ἀδύνατον ὑπῆρξε νἀναζήσῃ,
Καίτοι πολλὰς ἐποίησαν τὰς δοκιμὰς οἱ κλέφται.
« Ποῦ εἶμαι; » νῦν ἡ τάλαινα ἠρώτησε· « ποῦ εἶσαι ;
Εἰς τὰς θερμὰς ἀγκάλας μου, Ἀγγελική μου, εἶσαι, »
Ἀπήντησεν ὁ σύζυγος, κι' οἱ ὀφθαλμοί του ῥέουν
Θολοὶ καθὼς τῶν βρύσεων τὸ ὕδωρ τὸν χειμῶνα.
Ἐκείνη δὲ μετὰ φωνῆς ἀπήντησ' ἀδυνάτου
Κ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν λυγμῶν πολλάκις κοπτομένης·
« Νὰ ἔχῃ δόξαν ὁ Θεὸς ! τοὐλάχιστον θὰ ἔχω
Τὴν τύχην, πρὶν ὁ θάνατος μὲ λάβῃ, νὰ σὲ ἴδω.
Ἐπρόσμενα, ἐπρόσμενα εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν
Ἐπιστολὴν ἡ τάλαινα ἐκ μέρους σου νὰ λάβω.
Πλὴν μὴν παρῆλθε, καὶ κἀνὲν δὲν μοὶ ἐδόθη γράμμα·
Μόνον ἡ φήμη πανταχοῦ σ' ἐκήρυττε νικῶντα.
Πλὴν τοῦτο μᾶλλον ηὔξανε τοῦ στήθους μου τὸν πόθον,
Κι' ἐπόθουν, καθὼς ἄλλοτε, μαχόμενον νὰ σ' ἴδω,
Πλησίον σου δ' ὡς ἄγγελος νὰ ἵσταμαι προστάτης.
Ἦλθον εἰς ἔκστασιν φρενῶν, ζωννύομαι τὴν σπάθην,
Κ' ἐπὶ τῶν νώτων στερεὰ τὸ τέκνον μας προσδένω.
Ἀπήντησα δ' εἰς τὴν ὁδὸν συντρόφους σου ἀρχαίους,
Γινώσκοντας τὰ ἴχνη σου νἀνεύρωσιν εὐκόλως.
Τῷ ὄντι δὲ τὰς ἀτραποὺς καλῶς παρατηροῦντες
Ταχέως ἀνεκάλυψαν ποῦ ἔχεις προμαχῶνας·
Πλησίον σου δ' ἐμέλλομεν νὰ ἔλθωμεν, ὁπότε
Ἐξαίφνης μᾶς κατέλαβον οἱ Ἀλβανοὶ, καὶ μάτην
Θὰ ἤθελα μὲ τοὺς ταχεῖς νὰ διαφύγω πόδας·
Εὐθὺς νεκρὰν θὰ μ' ἄφινον τῶν ὅπλων των αἱ σφαῖραι.

Αἰχμάλωτον δὲ μ' ἔκαμαν, καὶ μ' ἔσυρον βιαίως,
Ὁπόταν εἰς τὸ πρόσωπον ἰδών με γέρων Τοῦρκος
«Μὰ τὸν Μωάμεθ», ἐκφωνῇ· «πολὺ καλὰ γνωρίζω
Τὸ πρόσωπον τῆς γυναικός· αὐτῆς βεβαίως εἶναι . . .
Τοῦ Κατσαντώνη ἡσύζυγος.» — «Ἡσύζυγος τοῦ κλέφτου!»
Ἀναβοῶσιν ἅπαντες· «καλὸν λοιπὸν ἡ τύχη
Ἐνέχυρον μᾶς ἔδωκεν, ἐὰν διὰ τῶν ὅπλων
Ἐκεῖνον δὲν ἰσχύσωμεν νὰ λάβωμεν εἰς μάχην.»
Πλὴν οἱ τοσοῦτον φοβεροὶ πρὸς τὰς δειλὰς γυναῖκας
Ὠχρίασαν, ὅτ' ἤκουσαν ἐγγὺς τὸ στράτευμά σου·
Καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ξιφῶν τρομάζοντες τὴν λάμψιν
Τῶν λαγωῶν ταχύτεροι κατέλιπον τὸ ὄρος.
Φοβούμενοι δὲ τὴν φυγὴν αὐτῶν νὰ μὴ βραδύνω,
Κ' εἰς τὴν ψυχήν σου θέλοντες νὰ φέρωσιν ὀδύνην,
Μὲ λόγχην διετρύπησαν τὸ στῆθός μου, κ' ἐνταῦθα
Μ' ἀφῆκαν τὴν πολυπαθῆ ζωὴν νὰ τελειώσω.
Αἱ δ' οἰμωγαί μου σ' ἔφεραν πλησίον μου, νὰ κούσῃς
Τῆς προσφιλοῦς συζύγου σου τοὺς τελευταίους πόθους.
Δὲν ἔχω χρείαν ἡ πτωχὴ νὰ παραγγείλω πλέον
Τὸ τέκνον μας μὲ προσοχὴν μεγάλην νὰ ἀθρέψῃς.
Μ' ἀπήλλαξαν οἱ βάρβαροι καὶ τῆς φροντίδος ταύτης!
Ἐμπρὸς φεῦ! τῶν ὀμμάτων μου τὸ ἔχουσι τρυπήσει,
Σκληρότερον σκοπεύοντες τὸν πόνον μου νὰ κάμουν·
Κ' ἐκεῖνο τὸ ταλαίπωρον τὸν πέπλον μου προσέλκων
«Βοήθειαν» ἐκραύγαζε, «βοήθειαν, ὦ μῆτερ!»
Αἱ γοεραὶ δ' αὐτοῦ φωναὶ μὲ εἶχον θανατώσει,
Πρὶν ἔτι ξίφη τέσσαρα μὲ πλήξουν εἰς τὸ στῆθος.
Πλὴν δύναμιν νὰ ὁμιλῶ δὲν ἔχω τώρα πλέον.
Τὰ πέριξ πράγματ' ἀμυδρὰ προσβλέπω, δὲν ἀκούω . . .
Τοῦ Χάρωνος τὸ μελανὸν ἀκάτιον προβάλλει.
Ὦ Κατσαντώνη, σφίξε μου τὴν χεῖρα, καὶ τὰ χείλη
Πλησίον εἰς τὰ χείλη μου τὰ παγωμένα φέρε.
Ἄχ! μ' ἀπεστέρησαν κι' αὐτὴν οἱ Τοῦρκοι τὴν ἐλπίδα
Τὰ ἄχραντα μυστήρια νὰ λάβω τοῦ Χριστοῦ μου.

Σὺ, σύζυγέ μου, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σὺ δός μοι.
Δώδεκα ἔτη σύντροφον τοῦ βίου μου σὲ εἶχα,
Κι' οὐδέποτε τὰ χείλη σου ψυχρὰν μὲ εἶπον λέξιν,
Ὁ κόσμος δὲ τὴν εὐτυχῆ γυναῖκα μ' ἀπεκάλει.
Ὦ εὐτυχί' ἀνέλπιστος! καὶ σήμερον ἀκόμη
Εἰς τὴν θερμὴν ἀγκάλην σου ἐκπνέουσαν μὲ σφίγγεις.
Εἰς ἕνα τάφον μετ' ἐμοῦ συνθάψατε τὸ τέκνον,
Κ' ἐπάνω εἰς τὸν τάφον μας φυτεύσατε πτελέαν,
Γνωστὸς ὁ τόπος τῆς ταφῆς νὰ μείν' εἰς τοὺς συντρόφους.
Ὁπόταν δ' εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάστης σὲ καλέσῃ,
Πλησίον μου παράγγειλε νὰ θάψουν τὸν νεκρόν σου,
Κ' ὑπὸ τὴν γῆν νὰ κήμεθα ἠγαπημένον ζεῦγος.
Ὑγίαινε . . . ὁ ἄγγελος λαμβάνει τὴν ψυχήν μου.»
Εἶπεν ἡ τάλαινα γυνὴ, κ' ἐξέπνευσ' ἐν εἰρήνῃ
Εἰς τοῦ συζύγου τὴν θερμὴν ἀγκάλην κρατουμένη.
Εἰς δάκρυα δ' ἀνέλυσαν οἱ παρεστῶτες πάντες,
Κι' ἀπέσυρε τὸν ἀδελφὸν μακρὰν ὁ Λεπενιώτης
Μὲ τρόπον, μήπως ἡ πολλὴ τὸν θανατώσῃ λύπη.
Διότι σιωπὴ δεινὴ τοῦ ἔβλιβε τὰ χείλη,
Καὶ στεναγμὸν τὸ στῆθός του δὲν ἔβαλλε κἀνένα.
Τὸ θλιβερὸν δ' οἱ σύντροφοι καθῆκον ἐκτελοῦντες
Τὸ τέκνον μετὰ τῆς μητρὸς εἰς ἕνα λάκκον θάπτουν,
Κ' ἐπὶ τοῦ τάφου χλοερὰν φυτεύουσι πτελέαν.
Πλὴν φεῦ! δὲν ἐπηξίωσε τὸν ἥρωα ἡ τύχη
Νὰ θάψωσι τὸ πτῶμά του πλησίον τῆς συζύγου·
Καὶ μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν αἰώνια συζῶσι.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΚΔ'.

Αἱ ἄγριαι δὲ νῦν θεαὶ τοῦ Ἅδου Ἐρινύες
Μὲ λύσσαν ἀκατάσχετον τοὺς ὄφεις των προσείουν,
Οὓς τρέφουν εἰς τὴν κεφαλὴν ἀντὶ δασείας κόμης·
Καὶ πῦρ ἡ Νέμεσις παντοῦ καὶ σίδηρον σκορπίζει.
«Ἐκδίκησιν,» ἀναβοοῦν, «ἐκδίκησιν» οἱ κλέφται,
Καὶ Τοῦρκος ζῶν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν δὲν διαφεύγει.
Ὁλόμαυρα δ' ὁ ἀρχηγὸς ἐνδύθη τῶν Ἀγράφων,
Κι' ὡς γλαῦξ θρηνοῦσα τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς ἐζήτει·
Ἐπίσης δὲ κ' οἱ σύντροφοι τὸν ἀρχηγὸν τιμῶντες
Μὲ μελανὴν ἐκάλυψαν τὴν κόμην των ὀθόνην,
Κι' ὡς μελανοὶ ἱέρακες τὰ ὄρη περιτρέχουν
Βορὰν εἰς τὴν ἀγρίαν των νὰ εὕρωσι μανίαν.
Ὡς λέοντες δ' ἐνίοτε πηδοῦν εἰς τὰ πεδία,
Καὶ βρέξαντες τὴν μαύρην γῆν μὲ αἷμα, ἐπιστρέφουν
Εἰς σπήλαια τὴν λείαν των νὰ κρύψουν τὴν πλουσίαν.

Τοῦ δὲ σατράπου τὴν ψυχὴν ποθοῦντες νὰ πληγώσουν,
Καὶ θέλοντες ἀτρόμητοι πῶς εἶναι νὰποδείξουν,
Τοιούτους λόγους πρὸς αὐτὸν μηνύουν πικροτάτους,
Τουρκαλβανὸν αἰχμάλωτον ἐλεύθερον ἀφέντες·
«Δὲν ἔρχεται τὸν φίλον του νὰ ἴδῃ Βελιγκέκαν;
Εἰς ὑψηλὸν ἀνάκτορον τὸν ὕψωσεν ἡ τύχη,

Κ' οἱ ὀφθαλμοί του βλέπουσι μακρὰν εἰς τὰ πεδία.
Ἂς ἔλθῃ· δὲν τοῦ δένομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς διόλου
Φοβούμενοι τὰς ἀτραποὺς ἡμῶν νὰ μὴ γνωρίσῃ.
Αἰγὸς δὲ κόπρον πέμπομεν, μὲ ταύτην νὰ κοσμήσῃ
Τὸν ἀλαζόνα πώγωνα καὶ τὴν πυρράν του κόμην.»
Ταύτης τῆς ὕβρεως οὐδὲν δεινότερον ὑπάρχει
Παρὰ τοῖς Τούρκοις· δι' αὐτὸ δὲν ἔλαβε τὴν τόλμην
Διόλου ὁ αἰχμάλωτος πρὸς τὸν πασσᾶν νὰ ἔλθῃ·
Ἀλλ' εἰς δερβίσην τὰς σκληρὰς ἐκείνας εἶπεν ὕβρεις·
Κ' εἰς δέλτον οὗτος ἔγραψε τοὺς λόγους ἐπιμήκη,
Ἦν ἔρριψ' εἰς τ' Ἀλῆπασσα τὸν θάλαμον μὲ τέχνην.

Στρυφνὸς δὲ καὶ βαρύθυμος ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης
Ὁ τύραννος, κ' ἐκάθισε τὴν κεφαλὴν στηρίξας
Μὲ τὴν παλάμην, εἰς πικρὰς περιπλεγμένος σκέψεις.
Πρὸ ἡμερῶν δὲν ἔλαβε κἀμμίαν ἀγγελίαν
Τί γίνεται ὁ προσφιλὴς ἑταῖρος Βελῃγκέκας,
Κι' ἀπαίσια ὀνείρατα τὴν νύκτα ταύτην εἶδεν.
Ἐξαίφνης δὲ παρατηρεῖ τὴν δέλτον, καταβαίνει
Περίεργος (πρώτην φορὰν εἶχε συμβῇ τοιοῦτον)
Κι' ἀναγινώσκει· δι' αὐτὸν ὁποία μαύρη ὥρα !
Κατανοεῖ τὸ ἀληθὲς (νοὸς δὲν ἐστερεῖτο)·
Δὲν εἶχον τόλμην εἰς αὐτὸν τὴν εἴδησιν νὰ εἴπουν.
Πίπτει πρηνὴς, ὡς κεραυνὸς νὰ εἶχε καταπέσει·
Αὖθις ἐγείρεται, βοᾷ, τὴν κόμην του δὲ τίλλει,
Κ' ἐκεῖνον ὅστις τὸν καφφὲν κομίζει τὴν πρωΐαν
Πυροβολεῖ, τοῦ δυστυχοῦς τὸν πόδα καταθραύσας·
Κλεισμένα τὰ παράθυρα νὰφήσωσι προστάττει,
Καὶ μόνος εἰς παραφορὰν πλανᾶται λυσσαλέαν,
Ὡς ἂν μυρίους ἔπεμπεν ὁ μαῦρος Ἅδης ὄφεις
Νὰ δάκνουν τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν.
Εἰς λίμνην ἄλλοτε πικρῶν ἐπνίγετο δακρύων,
Κι' ἄλλοτ' ὡς ἄρκτος ὀρυγμοὺς ἐκβάλλει φρικαλέους.

Ὡς δ' ὅταν μετὰ πάταγον βροχῆς ραγδαιοτάτης,
Καθ' ἣν ἀνοίγουν τοὐρανοῦ οἱ μαῦροι καταρράκται,
Φυσήσῃ ἄνεμος σφοδρὸς τὰς ἀγυιὰς ξηραίνων·
Οἱ ναῦται δὲ βυθίζουσιν ἁπάσας τὰς ἀγκύρας,
Καὶ τρέμουσιν αἱ δύστηνοι μητέρες, ἐὰν πλέουν
Εἰς τὰ πελάγη τἀνοικτὰ τὰ προσφιλῆ των τέκνα·
Ὁμοίως μετὰ τῆς ψυχῆς τὴν μανιώδη λύπην
Ὁρμὴ σφοδρὰ πρὸς δραστικὴν ἐνέργειαν ἐπῆλθε.
Τὸν θάλαμον τὸν σκοτεινὸν ἀφίνει, καὶ προβαίνει
Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, προστάσσων νὰ κομίσουν
Τὴν χρυσοκέντητον αὐτοῦ σισύραν καὶ τὸ ξίφος·
Καὶ μὲ ταγέρωχον αὐτοῦ συνειθισμένον ἦθος
Εἰς τῆς στικτῆς παρδάλεως ἐκάθισε τὸ δέρμα.
Πλὴν μάτην τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν ταραχὴν καλύπτει·
Οἱ κοιλωμένοι ὀφθαλμοί, κατάμαυροι δὲ πέριξ,
Εὐκόλως τῆς καρδίας του προδίδουσι τὸν σάλον·
Καὶ μὲ τὰ νέφη τοῦ καπνοῦ τῆς σύριγγος ἐκβαίνουν
Οἱ στεναγμοὶ οἱ σείοντες τὰ ἰσχυρά του στήθη,
Ὡς τοῦ ἀτμοῦ ἡ δύναμις τὸ πλοῖον ὅλον σείει.

Ὑπῆρχε δ' ἀρχιστράτηγος τῆς στρατιᾶς ἁπάσης
Διὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ πεῖραν φημισμένος,
Ὁ Μουχουρτάρης, πόλεμον μὴ κάμνων πρὸς τοὺς κλέφτας,
Ἀλλὰ πρὸς ἰσχυροὺς στρατοὺς τῶν Βόσνων καὶ τῶν Ῥώσσων,
Ὁσάκις τὸ διέταττεν ὁ ἰσχυρὸς Σουλτάνος.
Νῦν δ' ὅτε κατετρόμαξεν ἡ Ἀλβανία πᾶσα,
Τοῦ πρώτου ἥρωος αὐτῆς εἰς μάχην φονευθέντος,
Δειλοὶ δὲ τῶν ἁρματωλῶν ἀπέφευγον τὰ ἴχνη,
Ὁπόσοι διωρίζοντο αὐτοῦ δερβεναγάδες,
Τὸν μέγαν ἀρχιστράτηγον ἐκάλεσε καὶ εἶπε·
«Τῆς στρατιᾶς μου καύχημα, γενναῖε Μουχουρτάρη.
Μέχρι τοῦ νῦν σ' ἀπέστελλον στρατοὺς νὰ πολεμήσῃς,
Καὶ πάντοτε μ' ἐδόξασαν τὰ ὅπλά σου τἀνδρεῖα.
Νῦν ὅμως ἀπεδείχθησαν οἱ κλέφται τῶν ὀρέων

Δυσνικητότεροι κι' αὐτῶν τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Βόσνων.
Δερβεναγάδες μοῦφαγε τριάκοντα ὡς τώρα
Ὁ Κατσαντώνης· ὡς κι' αὐτὸν τὸν φίλτατον ἑταῖρον
Τὸν Βελιγκέκαν ἔκοψεν εἰς τμήματα μυρία,
Εἰς κάμακα δ' ἐκρέμασεν ὠχρὰν τὴν κεφαλήν του·
Κ' ὑβρίζων μ' ἐπροσκάλεσεν ἐκεῖσε νὰ ὑπάγω
Τὸν πώγωνά μου μ' αἴγειον νὰ ἐπιρράνῃ κόπρον.
Ὦ φρίκη! ἂν τὸ ὄνειδος αὐτὸ θὰ ὑπομείνω,
Εἰς τὸ ἑξῆς ἀδύνατον νὰ ζήσω πλέον εἶναι.
Ταχέως σύμπας ὁ στρατὸς ἐντεῦθεν ἂς ἐξέλθῃ,
Νὰ ζώσῃ μὲ τὸ πλῆθός του τὰ ὄρη τῶν Ἀγράφων,
Κι' ἀλλεπαλλήλους προσβολὰς νὰ κάμνῃ, ἕως ὅτου
Ἐκμηδενίσῃ τὴν ἰσχὺν τῶν ὅπλων τοῦ ἀντάρτου.
Κι' αὐτὸς ὁ βράχος τρώγεται πληττόμενος ἀπαύστως.
Ὦ δαίμονες! ὅσοι τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα κατοικεῖτε,
Φθονεῖτε δὲ τὴν ἀρετὴν, τὴν ἔξοχον ἀνδρείαν,
Ἐγέρθητε! σᾶς προκαλεῖ ὁπλίτης διεγείρων
Ἀπανταχοῦ τὸν θαυμασμὸν, περιφρονῶν δὲ πάντας.»
Οὕτω μὲ πεῖσμα δυνατὸν ὡμίλησ' ὁ σατράπης·
Τὴν κεφαλήν του δ' ἔσειεν ὁ στρατηγὸς ἀκούων,
Κι' ἀπήντησε τὸ δύσκολον τοῦ πράγματος γινώσκων·
«Βεζύρη μου, παντάπασι ψευδόμενος δὲν εἶπες·
«Πολὺ δυσνικητότεροι τῶν Βόσνων καὶ τῶν Ῥώσσων
Ὑπάρχουσιν οἱ κάτοικοι τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.»»
Βεβαίως δ' εὐκολώτερον φονεύεται ὁ κάπρος,
Ἡ ἀετὸς, τὴν φωλεὰν ἐπ' ἀπροσίτων βράχων
Πηγνύων, ἔνθα δύσκολα ὁ κυνηγέτης φθάνει.
Πλὴν τί νὰ γείνῃ; θέλησιν δὲν ἔχομεν ἢ μόνον
Τὸ νεῦμά σου τὸ ὑψηλὸν, τὸν ἰσχυρόν σου λόγον.
Ὡς ὁ ἱεραξ θέλομεν τανύσει τὰ πτερά μας
Νὰ πνίξωμεν τὸν ἀετὸν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς του·
Ὡς ἡ ἀλώπηξ θέλομεν ὑποκριθῆ φιλίαν,
Ὁπόταν παίζῃ τὸν λαγὸν ζητοῦσα νὰ ἐλκύσῃ·
Ὠμότεροι θὰ γείνωμεν τῶν τίγρεων καὶ λύκων,

Τέφραν καὶ λίθους μελανοὺς θὰ κάμωμεν τὰς πόλεις,
Ἀρκεῖ νὰ ἐξαλείψωμεν τὸν ἄσπονδον ἐχθρόν σου,
Κ' ἡσύχως δ' εἰς τὴν κλίνην σου τὸν ὕπνον νὰπολαύσῃς.
Διάταξον παρέλασιν νὰ κάμουν οἱ στρατοί σου,
Καὶ πρότρεψον ὀνομαστὶ τοὺς στρατιώτας πάντας·
Ἐγὼ δ' εὐθὺς μετέπειτα τὴν ἐκστρατείαν κάμνω.»
Τὸν λόγον μόλις ἔπαυσεν, ὁπότε διατάττει
Ὁ τύραννος παρέλασιν οἱ στρατιῶται πάντες
Εἰς ὥρας τρεῖς νὰ κάμωσι· γινώσκοντες δ' ἐκεῖνοι
Πόσον ταχέως ἔπρεπε τὸ πρόσταγμα νὰ γείνῃ,
Προσῆλθον φέροντες κακῶς τὰς πενιχρὰς στολάς των·
Τινὲς δὲ καὶ τὰ πέδιλα καλῶς δὲν εἶχον βάλει·
Κατῆλθε δὲ μετὰ πομπῆς κι' ὁ φοβερὸς δυνάστης
Ὀνομαστὶ τοὺς μαχητὰς παρακελεύων πάντας·
Τοσοῦτον εἶχεν ἰσχυρὰν τὴν μνήμην, ὡς τὸ πάλαι
Οἱ τῆς Περσίας βασιλεῖς, ὁ Μνήμων Ἀρταξέρξης
Καὶ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, ὁ νικητὴς τοῦ Κροίσου.
Τοῦ δὲ στρατοῦ τὴν κίνησιν οὐδὲ ἡ νὺξ δὲν θέλει
Νὰ ἐμποδίσῃ παντελῶς· ἀλλ' εὐτελές τι δεῖπνον
Νὰ λάβουν οἱ πολεμισταί, κ' εὐθὺς νὰ ἐκστρατεύσουν.

Νῦν δὲ κροτοῦν τα κύμβαλα κ' αἱ σάλπιγγες ἠχοῦσι,
Κ' ἐντείνουν οἱ δερβίσιδες τὰς μυσαρὰς φωνάς των,
Σφαγὴν παρακελεύοντες τοῦ γένους τῶν ἀπίστων.
Ἐπέστησαν δ' οἱ γεωργοὶ τὸ ἄροτρον, κι' ἀφῆκαν
Ἐρήμους τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν οἱ ἄμοιροι ποιμένες,
Εἰς ἄντρα πόρρω κείμενα ζητοῦντες σωτηρίαν.
Ὡς δ' ὅταν ἡ βροτολοιγὸς ἐπεκταθῇ χολέρα,
Οἱ δ' ἰατροὶ βοήθειαν δὲν δύνανται νὰ δώσουν,
Ἀλλ' εἰς φορεῖα τοὺς νεκροὺς σωρεύουν ὡς ἀφύας,
Σπανίως δ' εἰς τὰς ἀγυιὰς ἀνθρώπους βλέπῃς ζῶντας·
Ὁμοίως ἐρημώθησαν αἱ πόλεις τῆς Ἠπείρου,
Φευγόντων πάντων ὡς δειλῶν προβάτων, ὅτε δύο
Βαρβάρων ἀπαγχονιστῶν ἐπῆλθον μυριάδες.

Ὁμοίαν δ' ἄλλην ἐποχὴν δὲν δύνασαι νὰ εὕρῃς,
Ἢ ὅταν ὁ Αἰμίλιος, ὁ στρατηγὸς τῆς Ῥώμης,
Πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀνθρώπων χιλιάδας
Ἠφάνισ' εἰς τὴν Ἤπειρον, καὶ πόλεις ἀκμαζούσας
Ἐδήωσ' ἑβδομήκοντα, ζητῶν νὰ νακουφίσῃ
Τοὺς μόχθους τῶν στρατιωτῶν μὲ αἷμα τῶν ἀνθρώπων.
Τοσοῦτον οἱ κατακτηταὶ σκληρὰν καρδίαν ἔχουν!

Ἐν τούτοις δὲ τοῦ οὐρανοῦ παράδοξον σημεῖον
Εἰς λογισμοὺς ἐνέβαλε τοῦ ἔθνους τοὺς ὁπλίτας.
Βορείως αἵματος χροιὰν ὁ κυανοῦς ὁρίζων
Περιεβλήθη, κ' ἐν αὐτῇ ὀλίγα μόνον ἄστρα
Ἐσκόρπιζον τὸ τρέμον φῶς μὲ χάριν γλυκυτάτην.
Οἱ μαχηταὶ δ' οἱ ἔχοντες χαλύβδινα τὰ στήθη,
Ὅσάκις πρὸς πολλοὺς ἐχθροὺς εὐάριθμοι προῆγον,
Ἐκάμφθησαν, καὶ θεωροῦν ἀπαίσιον σημεῖον
Τὸ αἷμα τὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸ κράσπεδον θολόνον.
Σκωπηλοὶ δὲ μένουσι καὶ δένουν τὰς παλάμας
Ἐπὶ τοῦ ὅπλου, κ' ἐπ' αὐτῶν τὴν κεφαλὴν στηρίζουν.
Πλὴν τὴν κατήφειαν αὐτῶν ὁ γηραιὸς Φραγκίστας
Διέλυσε μὲ φρόνησιν τοιαῦτα παραινέσας·
«Ὦ φίλοι, νέος ἐξ ἡμῶν κἀνεὶς, θαρρῶ, δὲν εἶναι·
Ἀφ' ἧς δ' ἡμέρας δοκιμὰς παντοίας ὑποσπάντες,
Τὸ ὄνομ' ἀξιώθημεν νὰ λάβωμεν τοῦ κλέφτου,
Σπανίως κατεθέσαμεν τὰ ὅπλα ψυχραμμένα.
Καὶ τώρα θὰ τρομάξωμεν, διότι παραδόξως
Χροιὰν προσέλαβ' ἐρυθρὰν ὁ κυανοῦς ὁρίζων;
Τότε λοιπὸν ἁρματωλοὺς μὴ μᾶς καλῶσι πλέον.
Τὸ χρῶμα τοῦτο, φίλοι μου, οὐδὲν σημαίνει ἄλλο
Ἢ πόλεμον διηνεκῆ· λοιπὸν ἑτοιμασθῆτε.
Αἱ μάχαι τῶν κλεφτῶν ἡμῶν καλοῦνται πανηγύρεις.»
Εἰς ταῦτα δὲ προσέθηκεν ὁ ἀρχηγὸς τοιαῦτα·
«Ὦ φίλοι, ἔχει δίκαιον ὁ γηραιὸς Φραγκίστας·
Δισμύριοι ἐκίνησαν, ὡς λέγουν, στρατιῶται

Μ' ἀπόφασιν ἐξάπαντος ἡμᾶς νὰ καταστρέψουν,
Ἢ ἄλλως νὰ μὴ στρέψωσι τοὺς πόδας των ὀπίσω.
Ὅθεν ἀνάγκη προσοχῆς· ἂς φύγωμεν ἐντεῦθεν·
Τοῦ δ' ὄρους τὴν διεύθυνσιν πρὸς δεξιὰ λαβόντες,
Τὸ βῆμα πρὸς τὰ Γρεβανοῦ ἂς φέρωμεν ταχέως,
Ἔνθ' ὀχυρὸν στρατόπεδον ἐποίησεν ἡ φύσις.

Οὕτω τὴν πρώτην τόλμην των ἀνέλαβον οἱ κλέφται.
Προάγων δὲ μὲ φρόνησιν πολλὴν ὁ Μουχουρτάρης
Τὰ ἴχνη τῶν ἁρματωλῶν κατώρθωσε νὰ μάθῃ,
Προσκόπους πέμψας πανταχοῦ τῶν θέσεων ἐμπείρους.
Ὡραῖον δ' ὀροπέδιον μικρὸν τῶν Εὐρυτάνων
Ἡ θέσις αὕτη Γρεβανοῦ ἐκτείνεται, καὶ χλόην
Παχεῖαν φύει ἔλκουσαν τὰ ποίμνια τὸ θέρος.
Τὰ δ' ἄκρα καταλήγουσιν εἰς βράχους, κ' ὑποκάτω
Δένδρα ἐκφύονται πολλὰ μὲ φύλλα πυκνωμένα.
Εἰς ταῦτ' ὑποκρυπτόμενοι προσήγγισαν οἱ Τοῦρκοι,
Λαθόντες τοὺς ἁρματωλοὺς, ἐπ' ἄκρων τῶν ὀνύχων.
Εὐθὺς δ' ὁ στρατηγὸς αὐτῶν διέταξε νὰ κόψουν
Μεγάλους κλάδους, καὶ μ' αὐτοὺς νὰ φράξωσι τὰ πέριξ
Τοῦ δάσους, ὥστε παντελῶς ἐλπίδα νὰ μὴ ἔχουν
Νὰ φύγουν, ἂν οἱ Ἕλληνες τοὺς ὤθουν μετὰ βίας.
Τοσοῦτον δ' ἐπλησίασαν ἐντέχνως, ὥστ' οἱ κλέφται
Διόλου δὲν ἐνόησαν τὰ βήματα τῶν Τούρκων·
Ἀλλ' ἔτρεχον, ἐπάλαιον ἢ ἔρριπτον τὸν λίθον,
Ὡς πάντοτ' ἐσυνείθιζον νὰ κάμνωσιν ἀργοῦντες.
Ἐξαίφνης δ' ὁ σκοπὸς αὐτῶν πυροβολεῖ σημαίνων
Ὅτι ταχέως φθάνουσι πολέμιοι πλησίον·
Καὶ τότε πᾶς τὸ ὅπλον του μετὰ σπουδῆς λαμβάνει,
Καὶ καθητ' εἰς τοὺς φυσικοὺς αὐτόθι προμαχῶνας·
Ἀτάραχοι δ' ἀκούουσι τὸν Μουχουρτάρην, ὅστις
Τοιαῦτα πρὸς τοὺς μισθωτοὺς φωνάζει στρατιώτας·
«Φυγὴν μὴ βάλῃ κατὰ νοῦν κάνείς· ὀπίσω στέκουν
Ξιφήρεις οἱ διαταγὴν λαβόντες νὰ φονεύσουν

Εἰς τὴν στιγμὴν τὸν ἄνανδρον φυγάδα τοῦ πολέμου·
»Ἐγὼ δ' αὐτὸς τὴν σπάθην μου ἐλκύων θὰ τρυπήσω
Ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε ἀρχὴν τοιαύτην κάμει.»
Τὰς δὲ σημαίας ἔπειτα διέταξε νὰ ῥίψουν
Πρὸς τῶν Ἑλλήνων τοὺς μικροὺς ἐπάνω προμαχῶνας,
Ὅπως λυσσώδεις ἔπειτα ὁρμήσουν νὰ τὰς λάβουν,
Ὕβριν δεινὴν νομίζοντες ἐκεῖ νὰ τὰς ἀφήσουν.
Πλὴν παντελῶς οἱ Ἕλληνες τὸ θάρρος των δὲν χάνουν.
Ὡς δ' ὅταν οἱ σιδηρουργοὶ ἐπαίρωσιν ἀπαύστως
Τὰς σφύρας πρὸς τὸν ἄκμονα, δεινὸν ποιοῦντες κρότον·
Ὁμοίως ἀδιάκοπα τὰ ὅπλα των ἐκρότουν·
Οἱ ἔμπροσθεν δὲ πίπτοντες ἐμπόδιζον τοὺς ἄλλους·
Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπέσυρον τὸ βῆμά των οἱ Τοῦρκοι,
Κ' ἐφύνευον πάντας σχεδὸν αἱ σφαῖραι τῶν Ἑλλήνων.
Πλὴν τέλος κἄπως ἤρχισαν νὰ δειλιοῦν ὀλίγον,
Καί τις αὐτῶν τὰ βλέμματα πρὸς τὰ ὀπίσω στρέφει·
Πλὴν τοῦτον παρευθὺς τρυπᾷ ὁ Μουχουρτάρης μόνος·
Κ' ἐμμένουν βλέποντες παντοῦ τὸν θάνατον οἱ Τοῦρκοι.
Πλὴν τότ' ἀφίνουσι χαμαὶ τὰ ὅπλα των οἱ κλέφται,
Τὰς χλαίνας καταθέτουσι, καὶ πῦρ ἐκ τῶν ὀμμάτων
Ἐξακοντίζοντες δεινὸν ἀφέλκουσι τὰς σπάθας.
Νῦν δ' αὖθις ἐδειλίασαν, καὶ φεύγουσιν οἱ Τοῦρκοι·
Πλὴν πέντε ἄλλους ἔσφαξεν εὐθὺς ὁ Μουχουρτάρης,
Κι' ὀπίσω ἐπανέρχονται οἱ τρέμοντες ὁπλῖται.
Μὲ νέαν δ' οἱ ἁρματωλοὶ ἐμπίπτουσι μανίαν·
Κι' αὖθις οἱ Τοῦρκοι δειλιοῦν· πλὴν πάλιν ἐπιστρέφουν
Ὑπὸ τῶν κλάδων ὄπισθεν τοῦ δάσους πεφραγμένοι,
Κ' ὑπ' ἄλλων ἀπειλούμενοι ὀπίσω νὰ σφαγῶσι.
Νῦν δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ὁ Ἄρης ἐπιτείνει·
Τῶν ὅπλων δὲν ἀκούεται παντάπασιν ὁ κρότος,
Ἀλλὰ τὰ ξίφη πλήττουσι, καὶ ῥύακες αἱμάτων
Ὁλισθηρὸν τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας κάμνουν.
Ἐμάνησαν δ' οἱ Ἕλληνες τοῦ Ἅδου τὴν μανίαν·
Τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἐκτείνουσι, καὶ δράττουν

Τὸν δεξιὸν βραχίονα τῶν φοβερῶν ἐχθρῶν των·
Κατόπιν δὲ καταίροντες τὴν σπάθην ἀποκόπτουν
Τὴν κεφαλὴν ἢ σχίζουσιν ὁλόκληρον τὸ σῶμα.
Πλὴν κ' οἱ πολέμιοι δεινὴν ἀνδρείαν ἀντιτάσσουν·
Συγκρούεται δ' ὁ σίδηρος μετ' ἤχου φρικαλέου,
Ἢ καὶ τὰς σάρκας κἄποτε πληγόνει τῶν Ἑλλήνων,
Καὶ βρύσεις αἵματος μ' ὁρμὴν ἀναπηδοῦν μεγάλην.
Ἡ λύσσα δ' ἐπιτείνεται καθόσον προσεγγίζουν,
Κ' ἐλεύθερα δὲν δύνανται τὰς σπάθας νὰ κινήσουν·
Τότε δ' ἀλλήλους δράττουσιν ὡς παλαισταὶ, καὶ σείουν
Ὁ εἷς τὸν ἄλλον κατὰ γῆς νὰ ῥίψωσι μὲ βίαν·
Τοὺς δὲ πεσόντας δυνατὰ οἱ νικηταὶ λακτίζουν,
Κι' ἀχνίζοντα τὰ ἔντερα προβαίνουν τῆς κοιλίας·
Τοὺς ἔμπροσθεν ἐμπήγουσιν ὀδόντας καὶ ῥηγνύουν
Τὰς σάρκας των, ἢ τοὺς λαιμοὺς μὲ τὰς παλάμας πνίγουν.
Πλὴν κἄποτε κ' οἱ νικηταὶ πληγόνονται, διότι
Οἱ κάτωθεν μὲ μάχαιραν ἐντέχνως τοὺς τρυπῶσιν.
Ἠχὼ δ' ἐκπέμπουν γογγυσμῶν καὶ στεναγμῶν τὰ ὄρη·
Ἡ δὲ βοὴ κ' οἱ συριγμοὶ κ' οἱ δοῦποι τῶν πιπτόντων
Δεινὴν τὴν φρίκην ἐμποιοῦν εἰς τὰς πλησίον κώμας.
Ὁμοίως ὅταν εἰς βουνὰ οἱ λύκοι πεινασμένοι
Ὀλίγας σάρκας εὕρωσιν εἰς πάντας μὴ ἀρκούσας,
Ἐγείρουν μάχην δυνατὴν, κ' ἐμπήγουν τοὺς ὀδόντας
Ἀλλήλους ἀπὸ τῆς βορᾶς διώκοντες μὲ λύσσαν·
Οἱ δ' ὀρυγμοί των τοὺς πτωχοὺς τρομάζουσι ποιμένας,
Οἵτινες πέριξ βόσκουσι τὰ ποίμνια εἰς χλόην.

Οὕτως ὁ Ἄρης μαίνεται, καὶ δύναμιν δὲν ἔχουν
Ὡς ἄλλοτε τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ τρέψωσιν οἱ κλέφται.
Πλὴν τέλος ἔφθασ' ἡ στιγμὴ τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων.
Ὁ Μουχουρτάρης προσπαθῶν νὰ ἐμποιήσῃ θάρρος,
Ἀδιαλείπτως ἤλαυνεν ἐφ' ἵππου πρὸς τὸ μέρος,
Ἔνθ' ἔβλεπε μαχόμενον τὸν μέγαν Κατσαντώνην·
Ὅτ' αἴφνης τὸν παρατηρεῖ ὁ ἥρως, καὶ τοιαύτην

Πρὸς τοὺς συντρόφους του φωνὴν στεντόρειον ἐκβάλλει·
«Ὦ φίλοι, τί προσμένετε; ἰδοὺ ὁ στρατηγός των!
Πρὸς τοῦτον πάντες στρέψατε τὰ κοπτερά σας ξίφη·
Ἐὰν αὐτὸς καταβληθῇ, κανεὶς δὲν θὰ μείνῃ.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς μετέωροι τριάκοντα ῥομφαῖαι
Νὰ κερματίσουν ἀπειλοῦν τὸν Ἄγον Μυχουρτάρην·
Τοῦ πολλαπλοῦ δὲ χάλυβος ἡ λάμψις ἐκθαμβόνει
Τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ στρατηγοῦ, καὶ κάμπτει τὴν ψυχήν του·
Ὀλίγον δὲ τὸ βῆμά του πρὸς τὰ ὀπίσω στρέφει,
Τὸν κίνδυνον τὸν προφανῆ ζητῶν νὰ διαφύγῃ,
Κ' οἱ δορυφόροι παρευθὺς τὸν τρόπον του μιμοῦνται·
Τοῦτο δ' οἱ ἄλλοι τῆς φυγῆς σημεῖον ἐκλαμβάνουν,
Κι' ἀπελπισμένοι πρόφασιν εὑρίσκουν νὰ μὴ μείνουν
Εἰς τοῦ πολέμου τὴν φρικτὴν ἀνεμοζάλην πλέον.
Ὡς αἶγες φεύγουν, μᾶλλον δὲ ὡς ὕαιναι πηδῶσιν,
Ἃς πυροβόλα κυνηγῶν πολλὰ κατατρομάζουν·
Καὶ σπεύδοντες νὰ σώσωσι τοῦ βίου τὰς ἡμέρας,
Εὐκόλως τοὺς κωλύοντας αὐτοὺς ῥηγνύουν κλάδους,
Καθὼς ὁ ἵππος εὔκολα καλπάζων ἀνατρέπει
Τὰ ξύλα, δι' ὧν φράττουσι τοὺς κήπους τῶν λαχάνων.

Αὖθις λοιπὸν ἐκέρδησαν οἱ Ἕλληνες τὴν νίκην.
Πλὴν εἴθε νὰ μὴν ἔκαμνον ποτὲ τοιαύτην μάχην·
Διότι πλήρης συμφορῶν ὑπῆρξε καὶ δακρύων,
Οὐδ' ὅπως ἄλλοτε μικρὰς ὑπέστησαν ζημίας.
Ἐκ τῶν συντρόφων δεκατρεῖς κατέπεσον λαβόντες
Εἰς τὰ εὐρέα στήθη των πληγὰς ἀναριθμήτους·
Καὶ τραυματίας εἴκοσιν ἐκόμισαν ἐπ' ὤμων
Ἀνάγκην ἔχοντας πολλῆς κατόπιν θεραπείας.
Σχεδὸν δὲ πάντες ἐλαφρὰ ὑπῆρχον πληγωμένοι,
Ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγός· πλὴν ἡ πληγὴ δὲν ἦτο
Τοσοῦτον ἐπικίνδυνος, ὡς ἡ βαρεῖα θλῖψις,
Ὅτι τοσούτους προσφιλεῖς ἑταίρους ἐστερήθη.
Ἐξαίρνης δὲ τὸ πρόσωπον ἐξήνθησε φλυκταίνας,

Καὶ πυρετὸν αἱ καίουσαι παλάμαι του ἐδήλουν·
Ἡ δὲ καρδία ἔσειε τὸ στῆθος τὸ ἀσθμαῖνον,
Κ' ἐπὶ τῆς γῆς καταπεσὼν δὲν εἶχεν ἡσυχίαν·
Ἀλλ' ἤλλασσε συχνὰ πλευρὸν, κ' ὕδωρ ψυχρὸν ἐζήτει,
Οἱ δ' ὀφθαλμοί του ἐρυθροὶ ὡς ἄνθραξ καίων ἦσαν,
Διότι τὸν κατέλαβεν ἡ νόσος εὐφλογία.
Περίλυποι δὲ βλέπουσιν αὐτὸν οἱ σύντροφοί του,
Καὶ τρέμουν μήπως ἤγγικε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.
Κι' αὐτὸς δ' ὁ ἥρως παντελῶς νοῶν ἐξασθενῆσαν
Τὸ σῶμά του, τοὺς ἀδελφοὺς ἐκάλεσε καὶ εἶπε·
«Ὦ φίλτατοί μου ἀδελφοὶ, Χασσώτη, Λεπενιώτη.
Μέχρι τοῦ νῦν ἐτρέχομεν ἀχώριστ' εἰς τὰς μάχας,
Κ' ἠγαπημένους ἀδελφοὺς ὁ κόσμος μᾶς ἐκάλει·
Πλὴν ἤδη τὸ ἀπάνθρωπον κελεύει πεπρωμένον
Νὰ χωρισθῶμεν· μετ' ἐμοῦ ἂς ἔλθῃ ὁ Χασσώτης.
Πολλὴν ἀνάγκην συγγενοῦς θὰ ἔχω εἰς τὴν νόσον.
Φεῦ! εἰς τὴν κλίνην οὐδαμῶς θὰ παραστέκῃ πλέον
Ἡ σύζυγός μου, τί ζητῶ ἀπαύστως ἐρωτῶσα.
Τὴν ἀρχηγίαν ἀντ' ἐμοῦ σὺ ἔχε, Λεπενιώτη,
Εἰς τὴν ἀνδρείαν ὅμοιε καὶ τῶν ποδῶν τὸ τάχος,
Κ' ἐπίσης τρόμον ἐμποιῶν εἰς τοὺς θρασεῖς βαρβάρους.
Τοὺς δὲ συντρόφους ὁδηγῶν νοσοῦντα πρόπεμψόν με,
Ἔνθα χωρίον καὶ μονὴ Μοναστηράκι κεῖται.
Ἐνταῦθα ὁ ἡγούμενος πιστὸς ἑταῖρος εἶναι,
Κ' ἐλπίζω, θέλει πρόθυμα τὸν φίλον νοσηλεύσει,
Ὡς μεγαλόψυχος ποτὲ μὴ φεύγων τοὺς κινδύνους.
Μὴ φύγῃς δὲ μετέπειτα πολὺ μακρὰν, διότι
Ἐνδέχεται τὰ ἴχνη μου ἐκεῖσε νὰ νοήσουν.
Καὶ τότ' ἂν μόνον μ' εὕρωσι, δὲν ἔχω σωτηρίαν.»
Εἶπε, καὶ πάραυτ' ἔκυψε τὸ νῶτον ὁ Χασσώτης,
Τὸν φίλτατον αὐτάδελφον ἐπ' ὤμων νὰ κομίσῃ·
Ὕδωρ δὲ φέροντες ψυχρὸν παρηκολούθουν πέντε,
Ἀναψυχὴν νὰ δίδωσι μικρὰν εἰς τὸν νοσοῦντα.
Παρέλαβε δὲ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ὁ Λεπενιώτης,

Ὡσαύτως φίλτατος πολὺ εἰς πάντας τοὺς συντρόφους·
Καὶ πόρρωθεν ἡμίσειαν παρηκολούθει ὥραν·
Ὡς λέαινα πολὺ μακρὰν τῆς φωλεᾶς δὲν φεύγει,
Μήπως τοὺς σκύμνους κυνηγοὶ ἁρπάσωσιν ἐξαίφνης.

Ἦτο δ' ἑσπέρα κι' ἄναπτον οἱ μοναχοὶ τοὺς λύχνους
Τὸ δεῖπνον ἑτοιμάζοντες νὰ λάβουν μετ' ὀλίγον,
Ὁπόταν κτύπον δυνατὸν ἀκούουν εἰς τὴν θύραν,
Ἦν μόλις εἶχον πρὸ μικροῦ μὲ τὸν μοχλὸν συγκλείσει.
Ὁ θυρωρὸς δ' ἀνήγγειλεν ὅτι λερός τις κλέφτης
Ἐζήτει τὸν ἡγούμενον νὰ ἴδῃ κατ' ἰδίαν·
Ἐκεῖνος δ' εἰς τὸ στῆθός του παλμὸν σφοδρὸν ἠσθάνθη
Εἰδήσεις ἐκ τοῦ φίλου του ἁρματωλοῦ προσμένων.
Ἀφοῦ δὲ συνωμίλησεν ὀλίγον μὲ τὸν ξένον,
Τὸν θυρωρὸν διέταξε τὴν θύραν νὰ ἀνοίξῃ,
Κι' ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν μονὴν οἱ κλέφται·
Οὐδ' ἔδωκε τὴν ἄδειαν νἀνάψωσι δαδία·
Ἀλλ' ὅπως εἶχον, σκοτεινὰ ἐκόμισαν τοὺς ἄνδρας
Εἰς τὰ κελλία, κ' ἔθηκαν εἰς κλίνην τὸν νοσοῦντα.
Τὴν δὲ στολήν των οἱ λοιποὶ μετέβαλον ὁπλῖται,
Καὶ μαῦρον ἐνεδύθησαν μοναχικὸν μανδύαν
Τοὺς ἀκινάκας κρύψαντες εἰς τὴν εὐρεῖαν ζώνην.
Μὲ τέχνην δ' ἐλιβάνιζον ἢ σάρωθρον ἐκράτουν,
Ὁσάκις ξένος ἤρχετο ἐκεῖσε διαβάτης,
Τὸν καγχασμὸν τῶν μοναχῶν κατόπιν προκαλοῦντες.

Φατνώματα δ' ἐστόλιζον τὴν στέγην τῶν κελλίων,
Κατεργασία παλαιὰ τεχνίτου φιλοκάλου,
Καὶ κοίλωμα τριγωνικὸν ἠνοίγετ' ὑπὲρ ταῦτα.
Τὰ ὄσπρια δ' ἀπέθετον ἐνταῦθα καὶ τὸν σῖτον,
Ὅπως μὴ σήπωνται τῆς γῆς ῥοφῶντα τὴν ἰκμάδα.
Αὐτόθι καὶ τὸν ἄρρωστον κατέθηκαν εἰς κλίνην,
Ἣν ἔκαμαν σωρεύσαντες ἀραβοσίτου φύλλα,
Καὶ τάπητα ἐριουργῆ ἁπλώσαντες εἰς ταῦτα.

Ζωμὸν δὲ μόσχων σιτευτῶν τῷ ἔδιδον κι' ὀρνίθων·
Καὶ κατ' εὐχὴν ὁ ἀσθενὴς προέβαινε, μεγάλην
Χαρὰν εἰς τοὺς συντρόφους του παρέχων καθ' ἑκάστην·
Οὐδ' ἔλειπ' ὁ ἡγούμενος πολλάκις τῆς ἡμέρας
Νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἀρχηγὸν πῶς εἶχ' εἰς τὴν ὑγείαν·
Ἠλπίζετο δ' ἡ νόσος του ταχέως νὰ παρέλθῃ,
Κι' ὡς ἀετὸς πρὸς τὰ βουνὰ καὶ πάλιν νὰ πετάξῃ.

Ἀλλ' ἤδη, Κατσαντώνη μου, προσήγγισεν ἡ ὥρα,
Καθ' ἣν πρὸς τἄνω τάχιστα τὴν πτῆσίν σου θὰ λάβῃς,
Κι' ὡς μάρτυς τὴν πολυπαθῆ ζωὴν θὰ τελευτήσῃς.
Ὁ Σατανᾶς τὴν δέησιν ἀκούσας τοῦ τυράννου,
Ὅστις ἱκέτευσεν αὐτὸν νἀνέλθῃ ἐκ τοῦ Ἅδου,
Ὡς φάνταςμα ἐπὶ τῆς γῆς ἀπαύστως ἐπλανᾶτο,
Ζητῶν ψυχὴν ἀδύνατον νὰ σύρῃ πρὸς παγίδα.
Τοιαύτην δ' εὗρεν εἰς πτωχὸν γεωργικὸν οἰκίσκον.

Γαμβρὸς ἐδῶ καὶ πενθερὰ φιλονεικίαν εἶχον,
Διότι δὲν κατέπειθεν ὁ γεωργὸς τὴν γραῖαν
Ἀγρὸν εἰς τοῦτον γόνιμον ὡς προῖκα νὰ χαρίσῃ,
Ὡς εἶχε πρὸ τοῦ γάμου του ἀπατηλῶς ἐλπίσει.
Τὴν δ' ἔριν εἰς ὀργὴν σφοδρὰν ὁ σατανᾶς ἐκφλέγει,
Καὶ ῥάβδος τῆς πτωχῆς γραὸς αἱμάτωσε τὰ νῶτα.
Μὲ θρήνους δὲ καὶ δάκρυα ἐκ τῆς οἰκίας φεύγει,
Ὁπόταν τὴν συναπαντοῦν οἱ πρόσκοποι τῶν Τούρκων,
Καὶ τὴν συνήθη πρόχειρον ἐρώτησιν ποιοῦσι·
«Τί ἔχεις, γραῖα ; μήπως σὺ τὸν Κατσαντώνην εἶδες ; »
Ἐκείνη δ' εἰς παραφορὰν δεινὴν εὑρισκομένη,
Καὶ μὴ νοοῦσα παντελῶς τί λέγει καὶ τί πράττει,
Ἀπήντησεν ἐκδίκησιν σκοπεύουσα νὰ λάβῃ·
«Νά ! ὁ γαμβρός μου ὄρνιθας πέμπ' εἰς αὐτὸν τὸν κλέφτην·
Ἐκεῖνον νὰ συλλάβετε, τὰ πάντα νὰ σᾶς εἴπῃ.»
«Ποῦ ὁ γαμβρός σου κατοικεῖ ; » οἱ Τοῦρκοι ἐρωτῶσιν·
«Ἐνθα τὸν οἶκον ὑψηλὴ σκιάζει καστανέα,»

Εἶπ' ἡ παράφορος γυνὴ, καὶ μάτην παραχρῆμα
Ἐννόησε τὸ λάθος της· δακοῦσα δὲ τὰ χείλη
Πρὸς ἄλλο μέρος ἔπειτα τοὺς Τούρκους διευθύνει.
Ἐκεῖνοι τὴν ἐνόησαν, τὴν σφάζουν, κ' εἰς τὸν οἶκον
Εἰσέρχονται τὸν ἔχοντα πλησίον καστανέαν·
Τὸν Γκούρλιαν δ' εὗρον, τὸν γαμβρὸν τῆς ὀργισθείσης γραίας,
Εἰσέτι τὸν θυμὸν αὐτοῦ διὰ φωνῶν δηλοῦντα.
Εἰς τράπεζαν δ' ἐσκόρπισαν εὐθὺς πολὺ χρυσίον,
Προσέχοντες ἂν ἤθελε τὸν σαγηνεύσει τοῦτο.
Δεινὸς δὲ τρόμος ἔλαβεν ἐκεῖνον κατὰ πρῶτον,
Ὡς εἶδε τοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ ἔμβουν εἰς τὸν οἶκον.
Πλὴν ἔπειτα ὁ Σατανᾶς κατέχει τὴν ψυχήν του,
Κ' Ἰούδας νὰ ἐπικληθῇ δυσκόλως δὲν ἐπείσθη
Βλέπων ἐμπρὸς αὐτοῦ πολλὰς βασάνους καὶ μαχαίρας.
Ἐξήγησε πῶς ὄρνιθας εἰς τὴν Μονὴν πολλάκις
Ἐκόμισε, καὶ μυστικὰ κατώρθωσε νὰ μάθῃ,
Ὅτι τὸν μέγιστον ἐκεῖ τῆς ἐποχῆς των κλέφτην
Οἱ μοναχοὶ μετὰ πολλῆς ἀγάπης νοσηλεύουν.

Νῦν δὲ μὲ συριγμὸν δεινὸν οἱ πρόσκοποι σημαίνουν
Νὰ ἔλθουν τὰ στρατεύματα· κ' εὐθὺς ὁ Μουχουρτάρης,
Ὅστις πλησίον ἔτυχεν ἐκεῖ νὰ διατρίβῃ,
Τριακοσίους ἤγαγε λογάδας μισθοφόρους.
Ἐμάνη δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς τὴν εἴδησιν ἀκούσας·
Καὶ παρευθὺς διέταξεν ἐνταῦθα τὸ ἑσπέρας
Νὰ μείνουν καὶ νὰ κοιμηθοῦν ὀλίγον ὕπνον μόνον·
Ὁπόταν δέ μεσάνυκτα σημάνωσι τὰ ἄστρα,
Νὰ ζώσουν τὴν μονὴν ταχὺ προάγοντες τὸ βῆμα.

Ὁλονυκτίαν δ' ἔκαμνον οἱ μοναχοὶ, καθότι
Τοῦ πάσχα ἐπλησίαζον αἱ ἅγιαι ἡμέραι.
Λαῖλαψ δ' ἐξαίφνης δυνατὴ διέσεισε τὴν στέγην,
Ἔνθα κλινήρης ἔμενεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Πίνδου.
Μὲ ταραχὴν δ' ἐξύπνησε μεγάλην, καὶ καλέσας

Τοὺς προσφιλεῖς συντρόφους του τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ φίλοι μοι, προσήγγισε τοῦ βίου μου τὸ τέλος·
Τοιαῦτα μαῦρον ὄνειρον σαφῶς προοιωνίζει·
Εἰς ποταμὸν διέβαινον θολὸν κ' αἱματωμένον,
Μ' ὁρμὴν δὲ μὲ παρέσυρον τὰ ῥεύματα μεγάλην.
Ματαίως δένδρων κορυφὰς νὰ λάβω προσεπάθουν·
Ἐκεῖναι διερρήγνυντο, καὶ πάλιν εἰς τὰ ῥεῖθρα
Εκυλιόμην παντελῶς μὴ ἔχων σωτηρίαν,
Ὁπότ' ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἐφάνη μειδιῶσα
Ἡ σύζυγός μου, πτέρυγας ὡς ἄγγελος κινοῦσα·
Τὴν δεξιάν μ' ἐξέτεινε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Τί μένεις εἰς τὰ αἵματα ; τὴν δεξιάν σου δός μοι,
Τὴν μουσικὴν νὰκούσωμεν ὁμοῦ τὴν οὐρανίαν.»»
Τὸν λόγον δὲν ἐπρόφθασεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ,
Ὁπότε διεσείσθησαν τῆς ὀροφῆς τὰ ξύλα,
Κ' ἐξύπνησα· βεβαίως δὲ προοιωνίζει τοῦτο
Τὸ ὄνειρον, ὦ σύντροφοι, τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου.
Ἡ προσφιλής μου σύζυγος πλησίον της μὲ θέλει.
Τὸν ἱερέα κράξατε νὰ εἴπω πόσας ἔχω
Εἰς τὴν πολύμοχθον ζωὴν παρανομίας πράξει·
Νὰ κοινωνήσω δ' ἔπειτα κ' ἡσύχως νὰποθάνω.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς ἀπέρχεται εἷς σύντροφος νὰ κράξῃ
Τὸν γέροντα πνευματικόν· ἐκεῖνος δὲ φορέσας
Μακρὸν περιτραχήλιον μετὰ σπουδῆς προσῆλθε,
Καὶ πάντες ἀπεχώρησαν νὰ τοὺς ἀφήσουν μόνους.
Τότε δ' ὁ ἥρως μὲ φωνὴν συγκινημένην εἶπεν·
«Ὦ πάτερ μου, εἰς τὰ βουνὰ πλανώμενος ἀπαύστως
Σπανίως τὰς κυριακὰς εἰς τοὺς ναοὺς ἐφοίτων·
Οὐδ' ἦτο δυνατὸν συχνὰ τοῦ κρέατος νὰπέχω,
Ὅσάκις ἡ ἁγία μας θρησκεία παραγγέλλῃ.
Πλὴν εἰς χριστιανὸν ποτὲ δὲν ἔκαμ' ἀδικίαν,
Οὐδ' ἀσελγὲς προσέρριψα ἐπὶ γυναῖκα βλέμμα.
Ἀμέτρους μόνον ἔσφαξα Τουρκαλβανοὺς, Κονιάρους
Ἐλεύθερον τὸ ἔθνος μου ποθῶν νὰ ἀναδείξω,

Πλὴν φεῦ! τὴν ποθητὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὶν ἐπίδω...»
Ἔλεγ', ἀκτῖνες δὲ φωτὸς τὴν ὄψιν του λαμπρύνουν,
Κι' ὁ ἱερεὺς εὐλόγησε συνδέσας τοὺς δακτύλους,
Κ' ἐπιφωνεῖ· «ὦ τέκνον μου! εἴθε κ' ἐγὼ νὰ εἶχον
Τοσοῦτον καθαρὰν ψυχὴν ὡς ἡ 'δική σου λάμπει.»
Ἀναχωρεῖ δὲ κι' ἀσκεπὴς ταχέως ἐπιστρέφει
Τὸ ἅγιον ποτήριον κομίζων εἰς τὰς χεῖρας·
Λιβανωτὸν δ' ὁ τοῦ ναοῦ ἀνῆψεν ὑπηρέτης,
Κ' οἱ σύντροφοι παρίστανται σταυρώσαντες τὰς χεῖρας,
Τὴν ἀσκεπῆ δὲ κύψαντες ὀλίγον κεφαλήν των.
Τὸ δὲ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὁ ἀρχηγὸς ποιήσας,
Τὰ ἄχραντα μετέλαβε μυστήρια μὲ σέβας,
Κ' εὐθὺς ἐνόμισ' ὑγιὴς πῶς ἔγειν' ἐκ τῆς νόσου·
Τὸν Πλάστην εὐχαρίστησε, τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
«Ὦ Ὕψιστε, σ' εὐχαριστῶ! ἐξ ὅσων ἄχρι τοῦδε
Ἰατρικῶν μ' ἐπότισαν, κἀνὲν δὲν ἔχει τόσον
Στηρίξει τὴν καρδίαν μου, ὡς τοῦ Χριστοῦ τὸ αἷμα·
Ὦ! ὑγιὴς μοὶ φαίνεται πῶς εἶμ'! ἐγείρετέ με...
Νέαν ζωὴν αἰσθάνομαι, τὸ ὅπλον μου θὰ λάβω...
Ὦ ἀδελφοί μου! σύντροφοι! σᾶς δίδω τὴν εὐχήν μου.
Ὦ! εἴθ', εἴθ' εὐδαίμονας νὰ ἴδετε ἡμέρας.
Ὦ Λεπενιώτη! εὔχομαι λαμπρὸς διάδοχός μου
Στρατάρχης νὰ ἐπικληθῇς τοῦ ἔθνους ἐλευθέρου.
Καὶ σὺ, ὦ Καραΐσκε μου, ἀνδρεῖε ψυχογυιέ μου,
Εἴθε τοῦ γένους τοὺς στρατοὺς εἰς ἓν νὰ συναθροίσῃς».
Εἶπε καὶ πάντας εὐλογεῖ τὴν δεξιὰν ἐκτείνων,
Ἦν κι' ὁ πνευματικὸς αὐτὸς μὲ σέβας κατησπάσθη.
Πλὴν αὖθις ἡ συγκίνησις τὴν θέρμην ἐπανάγει,
Κι' ὁ ἀρχηγὸς τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν κατακλίνει,
Εἰς νέαν τοὺς συντρόφους του καταβυθίσας θλῖψιν.

Ἡ λαῖλαψ δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐκάλυψε μὲ νέφη
Τὸν οὐρανόν, κι' ἀπέκρυψε τὰ φωτοβόλα ἄστρα·
Ψηλαφητὸν δ' ἀπανταχοῦ τὸ σκότος ἐξηπλώθη,

Καὶ μόνον κάποτ' ἀστραπαὶ φωτίζουν τὰ πεδία.
Εἷς μοναχὸς δ' ἀναγκασθεὶς παράθυρον νὰ κλείσῃ
Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀστραπῆς, ὅπλα μακρόθεν εἶδεν
Ἐπὶ τῶν ὤμων λάμποντα Τουρκαλβανῶν λογάδων·
Κ' εἰς τὸν ἡγούμενον εὐθὺς ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα.
Ἐκεῖνος δὲ τρόμον δεινὸν ἠσθάνθη κατὰ πρῶτον·
Πλὴν ἔπειτα καθ' ἑαυτὸν παρηγορήθη πάλιν,
Ἐλπίσας ὅτι φάντασμα ὁ μοναχὸς θὰ εἶδε.
Τοὺς ὀφθαλμούς του δ' ἔστρεψε πρὸς τὰς ἁγίας βίβλους,
Μὲ προσοχὴν τὰς προσευχὰς ἀναγινώσκων, ὅτε
Κρότον δεινὸν ἀκούουσιν εἰς τὴν μεγάλην θύραν,
Ἐξ οὗ τὸ μοναστήριον ὁλόκληρον ἐσείσθη.
Εἰς δὲ τὸ φῶς τῶν ἀστραπῶν τὰ ὅπλα διαλάμπουν
Τῶν Ἀλβανῶν, μὲ μυελὸν ὀστῶν ἐστιλπνωμένα.
Νέος δὲ κρότος ἤγγειλε προσριπτομένους λίθους
Μεγίστους, διανοίξαντας τὴν θύραν τελευταῖον,
Ἀφοῦ κατέπεσ' ὁ μοχλὸς ἐκ τῆς μεγάλης βίας.
Πρῶτος δ' ἐπήδησεν ἐντὸς αὐτὸς ὁ Μουχουρτάρης,
Καὶ γέροντα καλόγηρον λαβὼν ἀπὸ τῆς κόμης,
Ἠρώτησε· «ποῦ ἔχετε τὸν κλέφτην Κατσαντώνην;»
Ὅτε δ' ἐκεῖνος ἄγνοιαν ὑποκριθεὶς ἐξῆψε
Τὸν μανιώδη του θυμὸν, κτυπᾷ τὴν κεφαλήν του
Ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἐμπρὸς τῆς θύρας ἐστρωμένων.
Ἀπόθυμος δ' ἀπέμεινεν ὁ ἄμοιρος πρεσβύτης,
Ὅτ' ἤδη ὁ ἡγούμενος συνῆλθεν ἐκ τοῦ τρόμου,
Τοιαῦτα δ' εἰς τὸν Ἀλβανὸν ἀπέτεινε μὲ τέχνην·
«Ὦ Μουχουρτάρη, διατὶ τόσον σκληρῶς φονεύεις
Τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἥσυχα κελλία κατοικοῦντας;
Τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἡμεῖς ἐδῶ μὲ κλέφτας;
Εἰξεύρετε πῶς ἔχομεν φιρμάνι τοῦ Σουλτάνου
Τὸ μοναστήριον ἡμῶν πιστὸν ἀναγνωρίζον
Καὶ προστατεῦον, ἂν κανεὶς ζητήσῃ νὰ τὸ βλάψῃ;»
Ὁ λόγος οὗτος τὴν ὀργὴν ἐπέτεινε τοῦ Τούρκου,
Κι' ἀπήντησ' ἐκ τοῦ στόματος ἀφροὺς λυσσώδεις βάλλων·

«Ὦ ! φθάνει, κίβδηλοι παντοῦ ῥαγιάδες, σᾶς γνωρίζω·
Ἀλλήλους νὰ σκεπάζετε εἰξεύρετε μὲ τέχνην.
Πλὴν ἤδη ἐλευκάνθησαν αἱ τρίχες μου νἀκούω
Τοιαῦτα ψεύδη· παρευθὺς δηλώσατε ποῦ εἶναι
Ὁ κλέφτης· ἄλλως θέλω πῦρ εἰς τὰ κελλία βάλει,
Καὶ θὰ σᾶς καύσω ζωντανοὺς, τὸ αἷμά σας θὰ πίω.»

Τοιαύτην λύσσαν ἔπνεεν ὁ Ἅγος Μουχουρτάρης.
Οἱ κλέφται δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐννόησαν τὰ πάντα,
Κι' ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τοιοῦτον εἶπε λόγον·
«Ὦ φίλοι, θἀποθάνωμεν τὴν σήμερον ἐνδόξως
Ὡς στρατιῶται ἀληθεῖς· τὸν ἀδελφόν μου θέλω
Ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσθενῆ κομίσει· σεῖς δὲ πάλιν,
Ὡς ἔχετε συνήθειαν, τὸ ξίφος γυμνωμένον
Εἰς τοὺς ὀδόντας φέρετε· κρατεῖτε δ' εἰς τὰς χεῖρας
Πιστόλιον, νὰ σχίσωμεν τῶν Ἀλβανῶν τὰς τάξεις.
Δὲν εἶναι δὰ πρώτη φορὰ καθ' ἣν θὰ γείνῃ τοῦτο.
Τοῦ ἀδελφοῦ μου τῶνομα θὰ προξενήσῃ θάμβος,
Καὶ τόλμην δὲν θὰ αἰσθανθοῦν τὰ ὅπλα νὰ ἐγείρουν.»
Εἶπε καὶ πάντες τὴν στολὴν ἐφόρεσαν τὴν πρώτην·
Τὸν ἀρχηγὸν τὸν ἄρρωστον ἐκόμισεν ἐπ' ὤμων
Ὁ ἀδελφός του· κ' ἔστρεψαν τὸ βῆμα πρὸς τὴν θύραν
Εἰς τοὺς ὀδόντας ἔχοντες οἱ πάντες τὰς ῥομφαίας.

Τότε δ' ἐφαίνετο τὸ φῶς τὸ πρῶτον τῆς πρωΐας
Ἀδύνατον τὰς σκοτεινὰς νεφέλας νὰ περάσῃ,
Κι' ὡς φάσματα ἐφάνησαν νυκτερινὰ οἱ κλέφται,
Μ' ὄμμα φρικτὸν προσβλέποντες τῶν Ἀλβανῶν τὰς τάξεις·
Εἷς δ' ἐξ αὐτῶν τὸν ἄρρωστον ἰδὼν ἐπὶ τῶν ὤμων
Τοῦ ἀδελφοῦ του, κλίνοντα τὴν κεφαλὴν πλαγίως,
Ἐβόησε βοὴν δεινήν· «ἰδοὺ ὁ Κατσαντώνης ! »
Ὠχρὰ δὲ νῦν κατέστησαν τὰ πρόσωπα τῶν Τούρκων,
Κι' οὐδεὶς τὴν τόλμην ἔλαβε τὸ ὅπλον νὰ ἐγείρῃ·
Ἀλλ' ἤνοιξαν τὰς τάξεις των, κι' ἀφῆκαν νὰ περάσουν

Οἱ Ἕλληνες, ὡς θρίαμβον τελέσαντες στρατάρχαι!
Πλὴν ὅτε βήματ' εἴκοσι προέβησαν, κι' ὁ τρόμος
Κατὰ μικρὸν τῶν Ἀλβανῶν κατέλιπε τὰ μέλη,
Φωνὴν ἐκβάλλει φοβερὰν ὁ Μουχουρτάρης οὕτω·
«Ὦ ἄνανδροι! ἁρμόδιοι νὰ κατοικῆτε μᾶλλον
Γυναικωνίτας ἢ λαμπρὰ νὰ σᾶς στολίζουν ὅπλα!
Τοὐλάχιστον ἡ ἐντροπὴ δὲν σᾶς κεντᾷ ὀλίγον!
Μετρήσατέ τους· μόνον ἓξ προάγουσι μεθ' ὅπλων,
Ὁ δ' ἕβδομος κομίζεται νοσῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.
Ὁ Κατσαντώνης εἶν' αὐτὸς ὁ ἄρρωστος, τὸ ξεύρω·
Μὴ τὸν φοβεῖσθε παντελῶς· κενώσατε τὸ ὅπλον.»
Πρῶτος δὲ νῦν ὁ ἀρχηγὸς τὸ ὅπλον του κενόνει,
Καὶ πάντες ἔπειτα ὁμοῦ πυροβολοῦν οἱ Τοῦρκοι·
Ὅμως αἱ χεῖρες ἔτρεμον εἰσέτι, καὶ κάμμία
Τοὺς Ἕλληνας δὲν ἔβλαψεν ἐκ τῶν βαρβάρων σφαῖρα!
Ὁ δὲ Χασσώτης βρυχηθμὸν ἀνέπεμψεν ὡς λέων,
Δεινὴν πρὸς πόλεμον ὁρμὴν νοήσας εἰς τὰ στήθη·
Τὴν χεῖρά του δ' ἐπέβαλεν εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης,
Τουρκαλβανῶν βηματισμοὺς ὀπίσω του ἀκούσας·
Ὁ δ' ἀρχηγὸς μετὰ φωνῆς συγκινημένης εἶπε·
«Ὦ ἀδελφέ μου φίλτατε, ἀδύνατον, ὡς βλέπεις,
Νὰντισταθῶμεν πρὸς ἐχθροὺς τοσούτους μὲ τὰ ὅπλα!
Μὲ τὴν μυώδη χεῖρά σου τὴν κεφαλήν μου κόψε,
Καὶ λάβε την νὰ κηδευθῇ κι' ἀποτεθῇ εἰς μνῆμα,
Μήπως πρὸς ὕβριν μ' ἄχυρα οἱ Τοῦρκοι τὴν γεμίσουν!
Οἱ δὲ λοιποί, ἐντείνατε τὸ τάχος τῶν ποδῶν σας.»
Εἶπε καὶ βρύσις ἔπνιξε δακρύων τὸν Χασσώτην·
Δὶς δ' ἔθηκεν εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης τὴν παλάμην,
Καὶ δὶς δὲν ἀπετόλμησε νὰ σύρῃ τὴν κοπίδα.
Εἰς μάτην δὲ προέτρεπεν αὐτὸν ὁ Κατσαντώνης.
Πλὴν τέλος πέτραν εὗρηκε μεγάλην, κι' ἀποθέτει
Ἐγγὺς αὐτῆς τὸν ἀδελφόν· κορμὸν δὲ μέγαν δένδρου
Λαμβάνει, καὶ τὸ ὅπλον του ἐνταῦθα ἐπικλίνει.
Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ποιοῦσι σύντροφοί του,

Καὶ πῦρ ἐρεύγονται δεινὸν σκοπεύοντες ἀπαύστως·
Οὐδ' ἔρριψαν οἱ Ἕλληνες τῶν Ἀλβανῶν ὀλίγους.
Πλὴν τέλος τί θὰ κάμωσι; νὰ ῥίπτουν κουρασθέντες,
Ὑπὸ τοῦ πλήθους πίπτουσι τοῦ φονικοῦ μολύβδου,
Καὶ ψαύουσι τὴν μαύρην γῆν νεκροὶ μὲ τὰς παλάμας
Οἱ πέντε· μένει δ' ἄχρηστος τρωθεὶς καὶ ὁ Χασσώτης.
Νῦν δὲ φωνὴν στεντόρειον ὁ Μουχουρτάρης βάλλει·
«Ὦ κλέφται περιβόητοι, Χασσώτη, Κατσαντώνη!
Τί πλέον θὰ προσμένετε; παράδοτε τὰ ὅπλα·
Ἦλθε καιρὸς αἰχμάλωτοι νὰ γείνετε τῶν Τούρκων.»
Μανία δ' ἔλαβε δεινὴ τὸν ἥρωα Χασσώτην,
Κι' ἀπὸ τῆς γῆς μὲ δύναμιν μεγάλην ἐπηγέρθη·
Πρὸς βράχον μέγαν ἔρριψε τὰ ὅπλα του μὲ βίαν
Τοσαύτην, ὥστε θρύμματα κατέπεσον μυρία·
Ἀσθμαίνων δ' ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἀπήντησε τοιαῦτα·
«Οἱ κλέφται ζῶντες πώποτε δὲν παραδίδουν ὅπλα·
Ἂν δ' ἦσθ' ἀνδρεῖοι ἀληθῶς, καὶ σέβεσθε τοὺς ἄνδρας
Τοὺς ἄχρι τοῦδε μὲ τιμὴν κομίσαντας τὸ ξίφος,
Δὲν θέλετ' εἰς τὰς χεῖράς μας σκληρὰς ἐμβάλει πέδας.
Ἀλλ' ἀδεσμεύτους θέλετε ἡμᾶς συμπαραλάβει,
Ὡς στρατιῶται ἀληθεῖς τὸν λόγον μας λαβόντες.»
Εἶπε, καὶ σέβας ἔδειξε πολὺ ὁ Μουχουρτάρης,
Εὐθὺς δ' ἐπρόσταξε κάνεις αὐτοὺς νὰ μὴν ἐγγίσῃ·
Κι' ἐπὶ τῶν νώτων ἔλαβε τὸν ἀδελφόν του πάλιν
Ἐλεύθερος εἰς τὴν ὁδὸν βαδίζων ὁ Χασσώτης,
Κι' οὐδόλως αἰσθανόμενος τὸν πόνον τῆς πληγῆς του.
Ὀπίσω δ' οἱ Ὀθωμανοὶ πολεμισταὶ προῆγον,
Ὡς ἂν προέπεμπον λαμπροὺς ὁμοεθνεῖς καὶ φίλους·
Τρὶς δὲ τὰ ὅπλα ἐκένωσαν συγχρόνως, ἐκδηλοῦντες
Ὁπόσην ἔλαβον χαρὰν ἐκείνους συλλαβόντες·
Καὶ μὲ γοργὸν προέβαινον τὸν πόδα προσπαθοῦντες
Ἐγκαίρως εἰς τὸ σκιερὸν νὰ φθάσουν Καρπενῆσι,
Πρὶν τἀδελφοῦ τὴν σύλληψιν ὁ Λεπενιώτης μάθῃ.

Τῷ ὄντι δὲ τὸν ζωηρὸν τουφεκίων κρότον
Ὁ Λεπενιώτης ἤκουσεν εἰς Κρέτσια διατρίβων,
Ἀφοῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν εἰσῆλθεν.
Οὐδ' ἔλαθ' ἡ διεύθυνσις τοῦ ἤχου τοὺς ὁπλίτας,
Κι' ὅτι χαρὰν πολλὴν δηλοῦν τὰ ὅπλα τῶν βαρβάρων·
Μαντεύουν δὲ τἀπαίσιον συμβὰν, καὶ τὰς ψυχάς των
Κατέχει φρίκη, θλίψεως νεφέλη τοὺς καλύπτει·
Καὶ μένουσι σιωπηλοὶ, σταυρώσαντες τὰς χεῖρας·
Ἀλλήλους δὲ προσβλέπουσι μ' ἀπηλπισμένον βλέμμα·
Αὖθις δ' ἐκβάλλουσι φωνὴν ὀδύνης, καὶ τὰ ὅπλα
Λαμβάνουν· ῥίπτουν δὲ χαμαὶ τὰς χλαίνας, νὰ μὴ ἔχουν
Ἐμπόδιον εἰς τὴν ὁδόν, καὶ τρέχουσι νὰ λάβουν
Τὸν ἀρχηγὸν ἢ ζωντανὸν ἢ κἂν ἀποθανόντα.
Πλὴν μάτην ἐπιτείνουσι τὸ τάχος τῶν ποδῶν των·
Ὁ Μουχουρτάρης ἔφθασε προτοῦ 'ς τὸ Καρπενῆσι,
Ἔνθα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔμβωσιν οἱ κλέφται,
Ἐκτὸς ἂν ἤθελον κι' αὐτοὺς οἱ Τοῦρκοι νὰ συλλάβουν
Ἀμέτρητοι τὸν ἀριθμὸν, καλῶς δ' ὠχυρωμένοι
Εἰς πόλιν χρησιμεύουσαν ὡς κέντρον στρατευμάτων.

Βαρυαλγὴς ἐπέστρεψε λοιπὸν ὁ Λεπενιώτης.
Ὁ ὑψηλὰ δ' ἀείποτε κρατῶν τὴν κεφαλήν του
Ἐπὶ τοῦ στήθους ἔνευε μὲ χεῖρας σταυρωμένας,
Κ' ὑπὸ τῶν στεναγμῶν αὐτοῦ ἐκαίετο τὸ στῆθος.
Τρὶς δ' ἔβαλεν εἰς νοῦν εὐθὺς νὰ ἐξορμήσῃ πάλιν,
Καὶ πρὸς αὐτὴν τ'Ἀλῆπασσα τὴν πόλιν νὰ εἰσέλθῃ,
Τοὺς ἀδελφοὺς ἐκ τῶν χειρῶν νὰ σώσῃ τῶν δημίων.
Πλὴν τὴν ἀλόγιστον ὁρμὴν ὁ γηραιὸς Φραγκίστας
Ἐκράτησε, φρονίμως δὲ παρήνεσε τοιαῦτα·
«Ὦ Λεπενιώτη, ἀρχηγὲ περίδοξε τοῦ γένους,
Δικαίως τὴν καρδίαν σου θλῖψις δεινὴ πιέζει·
Τοιοῦτον ἔχεις ἀδελφὸν προώρως ἀπολέσει
Κλονίσαντα τὸν μιαρὸν δυνάστην τῆς Ἠπείρου.
Πλὴν ἄκουσον· γινώσκομεν τὸ πεπρωμένον πάντες·

Οὐδεὶς ἡμῶν τὸν θάνατον εἰς κλίνην θέλει λάβει·
Ἀλλ' ἅπαντες θὰ πέσωμεν τῆς τυραννίας θῦμα.
Εὐλόγως δὲ μακάριοι ἐκεῖνοι θεωροῦνται,
Ὁπόσοι ἀκηλίδωτον ἐτήρησαν τὴν φήμην.
Τούτους τὸ ἔθνος μάρτυρας καλεῖ, καὶ δὲν ἁρμόζει
Μὲ θλῖψιν νὰ βαρύνωμεν τὴν ἱεράν των μνήμην,
Ἀλλὰ τὸν ἅγιον αὐτῶν νὰ μιμηθῶμεν βίον.
Διὸ τὰς σπάθας ἕλκοντες ἂς ὁρκισθῶμεν πάντες
Τὸ ἔργον, ὅπερ ἤρχισαν, νὰ φέρωμεν εἰς πέρας.
Σὲ, Λεπενιώτη, ἀρχηγὸν θὰ κάμωμεν τοῦ Πίνδου·
Εἰς τὴν ἀνδρείαν ὅμοιος τοῦ ἀδελφοῦ σου εἶσαι,
Κι' οὐδέποτ' εἰς τὸν τύραννον τὸν τράχηλον θὰ κάμψῃς.»
Εἶπε, καὶ πάντες ἕλκοντες τὰς σπάθας ἐπομνύουν
Νἀναγνωρίζουν ἀρχηγὸν τὸν μέγαν Λεπενιώτην,
Κ' εἰς τῆς πατρίδος τὸν βωμὸν νὰ πέσωσι θυσία.

Οὕτως οἱ Ἕλληνες τιμοῦν τοῦ ἥρωος τὴν μνήμην
Ὁπλαρχηγὸν ψηφίσαντες τὸν μέγαν ἀδελφόν του.
Τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἄγοντες οἱ Ἀλβανοὶ προβαίνουν
Εἰς τῶν ὀρέων τὰς ὁδοὺς, κ' εἰς σκοπιὰν τοῦ Πίνδου
Βαδίζουν, ὅθεν ἔβλεπεν ὁ ἄρρωστος ὁπλίτης
Τὰς θέσεις, ἔνθα πόλεμον πρὸς τοὺς ἐχθροὺς συνῆψε.
Τὸ στῆθός του δ' ἀνέπνευσε τὸν πάτριον ἀέρα,
Κ' ἡ νόσος ἐγκατέλιπε τὰ ἰσχυρά του μέλη·
Τοιαῦτα δ' εἰς τὸν ἀδελφὸν ὡμίλησεν ὁ ἥρως·
«Ὦ ἀδελφέ μου φίλτατε, μὴ πλέον μὲ κομίζῃς
Ἐπ' ὤμων· ἐφυγάδευσεν ἡ αὔρα τῶν ὀρέων
Τὴν νόσον, κ' ὑγιαίνοντα αἰσθάνομαι τὰ μέλη,
Ἰσχὺν δ' οἱ πόδες ἔχουσιν ὡς ἄλλοτε νὰ τρέχουν.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς μετὰ χαρᾶς ὁ ἀδελφὸς μεγάλης
Τὸ γόνυ κάμπτων ἔκυψε τὰ νῶτα τὰ εὐρέα,
Κι' ὁ Κατσαντώνης εἰς τὴν γῆν ἐπάτησε τοὺς πόδας.
Ὡς ὑψιπέτης δ' ἀετὸς πατήσας ἐπὶ πέτρας,
Ὅπως ἐκεῖθεν ἔπειτα πετάξ' εἰς τοὺς αἰθέρας,

Τὴν πρώτην δύναμιν αὐτοῦ ὁλόκληρον ἠσθάνθη·
Πρὸς δὲ τοὺς Τούρκους ἔστρεψε τὸν λόγον, κι' οὕτως εἶπε·
«Πολέμιοι! ἂν ἀληθῶς τιμᾶτε τὴν ἀνδρείαν,
Τοὺς ἵππους σταματήσατε τοὺς χαλινοὺς κρατοῦντες,
Καὶ σεῖς, πεζοί, μὲ ζωηρὸν μὴ προχωρῆτε βῆμα.
Θὰ χαιρετίσω τὰ βουνά, τὰ δάση, τὰς κοιλάδας,
Ἔνθα πολέμους ἔκαμα μὲ τὸ βαρύ μου ὅπλον.»
Εἶπε κ' εὐθὺς τοὺς ἵππους των κρατοῦν οἱ ἀναβάται
Τὸν ἔνδοξον σεβόμενοι ὁπλίτην τῶν Ἀγράφων·
Κατέχουσι δ' οἱ βαίνοντες πεζοὶ τὰ βήματά των·
Καὶ τότε μ' ἰσχυρὰν φωνὴν ὁ Κατσαντώνης εἶπε·
«Χαίρετε, βράχοι τῶν βουνῶν τοῦ Πίνδου καὶ τῆς Οἴτης,
Ἔνθα μὲ αἷμα ἔγραψα τὰς ἀμετρήτους νίκας.
Χαίρετε, πλάτανοι ψυχρὰν κατάγοντες τὴν αὔραν,
Ὑφ' οὓς πολλάκις ἐπωδοὺς ἐψάλαμεν θριάμβων.
Χαίρετε, πάταγον πολὺν ποιοῦντες καταῤῥάκται,
Καὶ βρύσεις τὴν καρδίαν μας δροσίζουσαι τὸ θέρος.
Χαίρετε, δάση καὶ φρικτὰ μυκώμενα θηρία,
Εἰς ἐρημίας σύντροφοι ἀχώριστοι τοῦ κλέφτου.
Τὰς κορυφὰς οἱ κεραυνοὶ θὰ θραύουν τῶν ὀρέων,
Καὶ τὰ πεδία χείμαρροι σφοδροὶ θὰ παρασύρουν·
Πλὴν τὄνομα δὲν θὰ χαθῇ ποτὲ τοῦ Κατσαντώνη,
Ἐφ' ὅσον χρόνον οἱ λαοὶ τιμῶσι τοὺς ἀνδρείους
Τοὺς ἀψηφοῦντας τὴν ζωὴν διὰ σκοποὺς μεγάλους.»
Εἶπε, καὶ βρέχουν δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἁπάντων,
Κ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὴν ἀληθῆ ἀνδρείαν θαυμάζόντων.

Ὑπῆρχε δ' εἰς τὴν στρατιὰν τῶν Ἀλβανῶν εἷς νέος
Διὰ τὸ τάχος τῶν ποδῶν παντοῦ ἐξακουσμένος·
Τοῦτον ἀπέστειλεν εὐθὺς ὁ Μουχουρτάρης τότε
Εἰς τὸν πασσᾶν τὴν εἴδησιν νὰ φέρῃ τὴν μεγάλην.
Ὡς λέων δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἐκεῖνος ἐβρυχήθη,
Καὶ γέλωτα ἐγέλασεν ἡ ὄψις του φρικώδη·
Κι' οἱ Τοῦρκοι πάντες ὅμοια χαρὰν μεγάλην χαίρουν,

Καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἄνομοι συγχαίρουσιν Ἑβραῖοι·
Ἦτο δ' ἡμέρα τῶν παθῶν, παρασκευὴ μεγάλη,
Καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ πρὸς τοὺς ναοὺς μὲ σέβας
Κιτρίνας ἐπορεύοντο νὰνάψωσι λαμπάδας,
Καὶ μ' ἄνθη νὰ στολίσωσι τὸν τάφον τοῦ Ὑψίστου·
Νέα δὲ νῦν κατήφεια τὰς ὄψεις των θολόνει.
Εἰς τὰς οἰκίας κλείονται μὴ ἔχοντες καρδίαν
Νὰ ἴδουν τοὺς γενναίους των προστάτας αἰχμαλώτους,
Κ' οἱ ὀφθαλμοί των ἔγειναν πηγὴ πικρῶν δακρύων.
Ὁπότε δ' ἐπλησίαζε τὸ στράτευμα τὴν πόλιν,
Ἀπεσταλμένος τοῦ πασσᾶ 'ς τὸν Μουχουρτάρην δίδει
Χλαμύδα περιπόρφυρον καὶ ξίφος ποικιλμένον
Μ' ἀδάμαντας, ἐπιφανὲς τῶν μόχθων του βραβεῖον.
Ὁ ἴδιος δ' Ἀλῆπασσας κατόπιν στολισμένος
Μὲ τὴν μεγάλην του στολὴν, προήλασεν ἐφ' ἵππου
Νὰ ἴδῃ τὸν ἀτρόμητον ἐχθρόν του δεσμευμένον.
Οἱ δορυφόροι δ' ὄπισθεν ἐφ' ἵππων ἠκολούθουν,
Κ' οἱ μισθοφόροι φέροντες τὰ ὅπλα των ἐπ' ὤμων·
Ὁ δ' ὄχλος σύμπας ἔπειτα τῶν Τούρκων καὶ Ἑβραίων
Μ' ἀλαλαγμοὺς τὴν ἄμετρον ἐσήμαινον χαράν των.
Ἐκ τῶν ἐπάλξεων δὲ πῦρ τὰ πυροβόλα βάλλουν
Τὴν πόλιν ὅλην σείοντα μὲ φρικαλέον κρότον,
Τὴν ἔκτακτον σημαίνοντα χαρμόσυνον ἡμέραν.

Οἱ δ' ἥρωες ἀτάραχοι ὡς ἐν θριάμβῳ βαίνουν
Τὸν θαυμασμὸν προσέλκοντες τῶν θεωμένων πάντων·
Μὲ θάμβος δὲ τὴν ἀργυρᾶν προσβλέπουσι στολήν των,
Τοὺς κεραυνοὺς ἐκπέμποντας μεγάλους ὀφθαλμούς των,
Τὴν κόμην καὶ τοὺς μύστακας τοὺς μαύρους ὡς ὁ κόραξ·
Τὰνάστημα τὸ ὑψηλὸν, τὸ ἦθος τοῦ πολέμου,
Τὸ βῆμα, τὸ τοῦ ἀετοῦ τὴν πτῆσιν ἐνθυμίζον,
Καὶ λέγουν· «εἶχον δίκαιον οἱ μαχηταὶ νὰ τρέμουν
Εἰς τὰ βουνὰ τοὺς λέοντας αὐτούς· τοσοῦτον ἔχουν
Τὸ ἦθος ἀρειμάνιον καὶ τὴν ψυχὴν μεγάλην! »

Οὕτως οἱ νέοι λέγουσι, καὶ μόνον οἱ πρεσβῦται
Προσπτύουν οἱ θρησκομανεῖς προφέροντες κατάρας.

Προάγων δ' ὁ περίδοξος ἁρματωλὸς τοῦ Πίνδου
Πρὸς τὸν ἀμείλικτον αὐτοῦ πολέμιον παρέστη.
Ἀτάραχος δ' ἀπέμεινε τὰς χεῖράς του σταυρώσας,
Καὶ μόνον στεναγμοὶ βαθεῖς τὸ ἄλγος του σημαίνουν.
Ἅμα δ' αὐτὸν προσέβλεψεν ὁ ἄγριος δυνάστης,
Ἡ σωρευμένη πρὸ ἐτῶν ἐντὸς τοῦ στήθους λάβα
Ἐξέσπασεν· ἠγέρθησαν δ' αἱ τρίχες του, κ' ἡ ὄψις
Ὡς ἄνθραξ ἔγειν' ἐρυθρά· τοιοῦτον δ' εἶπε λόγον·
« Ὦ κλέφτη, ὦ καταστροφεῦ τῶν Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων!
Δερβεναγάδες μοῦφαγες τριάκοντα, καὶ ὅμως
Δὲν σ' ἤρκεσαν· ἀλλὰ κι' αὐτὸν τὸν φίλτατον ἑταῖρον,
Τὸν Βελημκέκαν, ἔκοψες εἰς τμήματα μυρία,
Τὴν κεφαλήν του δ' ἔστησες εἰς κάμακα πρὸς ὕβριν.
Πλὴν τέλος σ' ἔχω δέσμιον· τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;
Πῶς θέλεις τὴν παμμίαρον ψυχήν σου νὰ ἀποσπάσω; »
Εἶπεν, ἀφροὶ δ' ἐλεύκαινον τὰ ὠγκωμένα χείλη,
Κι' ἀπήντησε μετὰ πολλῆς ὁ ἥρως παρρησίας·
« Πᾶν ὅ,τι θέλῃς κάμε μου, ἀφοῦ τὸ πεπρωμένον
Μ' ἐπρόδωκε, κ' ἐμάρανε τὸ σῶμά μου ἡ νόσος·
Καθότι πώποτ' ὑγιᾶ δὲν ἤθελες μὲ λάβει.
Ἓν μόνον θέλω· παντελῶς λῃστὴν νὰ μὴ μὲ λέγῃς·
Διότι δὲν ἐλῄστευσα ποτὲ τοὺς ἀδελφούς μου,
Ἀλλὰ τὴν ἄνομον ἀρχὴν ἀπαύστως ἐπολέμουν,
Ἣν ἔστησας, τὸ δ' ἔθνος μου προστάτην μ' ἀπεκάλει.
Σὺ τοὺς γονεῖς μου ἔσφαξες, πολλοὺς τῶν συγγενῶν μου·
Κ' ἐμὲ αὐτὸν βασάνισε, καὶ φάγε με ἂν θέλῃς.
Πλὴν τρέμε· φθάνει καὶ τὸ σὸν ταχέως πεπρωμένον.
Τὴν μιαράν σου κεφαλὴν οἱ δήμιοι θὰ κόψουν,
Κι' ἀχύρων θέλουν ἔμπλεων πρὸς τὸν Σουλτάνον πέμψει,
Ὡς γράφουσι τὰ ἱερὰ τῶν μοναχῶν βιβλία . . . »
Τὸν λόγον δὲν ἐπρόφθασεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ,

Ὁπότ' ὡς τίγρις λυσσωδῶς ὁ τύραννος ἠγέρθη,
Τὸν ἥρωα μὲ τὴν γυμνὴν νὰ διατάμῃ σπάθην.
Πλὴν πάλιν μόνος συγκρατεῖ τὴν φοβερὰν ὀργήν του,
Ποθῶν βασάνους πρότερον νὰ ὑποστῇ μεγάλας.
Ὅθεν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτὸν προστάσσει νὰ ἐγκλείσουν,
Ἐνταῦθα δὲ μετέπειτα σκληρῶς νὰ βασανίσουν.

Εἶναι δ' ὡς Ἅδης ζοφερὰ ἡ φυλακὴ ἐκείνη,
Ἣν εἶχ' εἰς τὰ ὑπόγεια ποιήσει τῶν φρουρίων,
Τῶν καθιστώντων ὀχυρὰν ἀκρόπολιν τὴν νῆσον,
Ἣν βρέχει μὲ τὰ κύματα τῆς πόλεως ἡ λίμνη.
Μόλις δ' ὀλίγον ἔχει φῶς ἐκ σιδηρῶν κιγκλίδων
Ἐσταυρωμένων εἰς ὀπὰς τῶν ὑπογείων θόλων.
Ῥῖγος δ' αἰσθάνεσαι δεινὸν ἐνταῦθα καταβαίνων,
Καὶ προχωροῦντ' ἀνέκφραστος σὲ κυριεύει φρίκη,
Ὁπότ' εἰς τὴν ἀνήλιον ἐκείνην κατοικίαν
Προσκόπτεις εἰς ἀνθρώπινα ὀστέα καὶ κρανία.
Κἄπου δὲ βλέπεις ἄκμονας καὶ σφύρας σκωριώσας,
Ἐσχάρας, ἔνθα ἔψησαν κατὰ μικρὸν τοὺς κλέφτας
Κι' ἁρπάγας, δι' ὧν ἔσχιζον τὰς σάρκας των πολλάκις.
Ἐνταῦθα καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐκόμισαν τὸ ζεῦγος.
Τοὺς πόδας των δ' ἐντὸς ὀπῶν στελέχους παχυτάτου
Ἐνέβαλον, κι' ἀπήρτησαν κλοιὸν εἰς τὸν λαιμόν των,
Ὡς κάμνουν εἰς τὰ δάμαστα θηρία τῶν ὀρέων·
Τὰς χεῖράς των δ' ἐπέδησαν μὲ σιδηρᾶς ἁλύσεις·
Οὐδ' ἠδυνήθη παντελῶς νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα
Ὁ τύραννος, ὃν ἔτρεφε τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων·
Ἀλλ' ὑπὸ δᾷδας καὶ φανοὺς εἰς τὴν εἱρκτὴν κατῆλθε,
Κι' ἐμπρὸς αὐτοῦ διέταξε νὰ κάμουν εἰς τοὺς κλέφτας
Πᾶν ὅ,τι καταχθόνιος διάνοια ἐφεῦρε.
Πολλάκις δὲ παρήγγειλε μὲ προσοχὴν νὰ πλήττουν,
Μηδὲ νεκρώσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν εἱρκτὴν τελείως,
Ἵνα κατόπιν ζωντανοὺς τοὺς σφάξῃ δημοσίᾳ.

Τὴν δ' αὔριον ἀνέτελλε τὸ Σάββατον τὸ μέγα
Θλῖψιν πικρὰν ἀντὶ χαρᾶς εἰς τοὺς Γραικοὺς κομίζον·
Καθότ' ὑπὸ τὴν πλάτανον τῆς ἀγορᾶς οἱ Γύφτοι
Ἄκμονας δύω ἔφεραν καὶ σφύρας βαρυτάτας·
Ἡ ὄψις των δ' ἡ πελιδνὴ χαρὰν πολλὴν σημαίνει,
Διότι μέλλουν δωρεὰς νὰ λάβωσι μεγάλας,
Καὶ τέρψωσι τὴν μιαρὰν ψυχὴν μὲ τὰς βασάνους·
Τὴν δ' ὥραν ὅτ' ὁ ἱερεὺς σκορπίζει φύλλα δάφνης
Φωνῶν «ἀνάστα ὁ Θεὸς,» πυροβολοῦν δ' οἱ παῖδες
Περιχαρεῖς καὶ τὰς στολὰς αὐτῶν προετοιμάζουν,
Ἂς μέλλουσι τὴν αὔριον κυριακὴν νὰ φέρουν,
Κατέλιπ' ὁ Ἀλῆπασσας τανάκτορα ἐφ' ἵππου,
Εὐθύνων πρὸς τὴν ἀγορὰν τὸν ἀλαζόνα πόδα·
Οἱ δορυφόροι δ' εἵποντο ἱππεύοντες ὡσαύτως,
Καὶ σύμπας ἔζωσ' ὁ στρατὸς τὸν πλάτανον ἐν κύκλῳ·
Κατόπιν δ' ἀναρίθμητος τῶν Μουσουλμάνων ὄχλος
Ἐπλήρου δι' ἀλαλαγμῶν ἀπαύστων τὸν αἰθέρα·
Καὶ μὴ εὑρίσκων ἱκανὴν εἰς τὴν πλατεῖαν θέσιν
Εἰς τῶν πλησίον οἰκιῶν τὰς ὀροφὰς ἀνέβη.
Ὁ κλειδοκράτωρ δ' ἔσπευσεν ἐκ τῆς εἱρκτῆς νὰ φέρῃ
Τοὺς κλέφτας, νέος εὔμορφος κ' ἱππότης ἀκουσμένος·
Ὁ Κατσαντώνης δ' εἰς τὸ φῶς ἰδὼν τὸν νεανίαν
Ἐστέναξε, καὶ μὲ φωνὴν μεγάλην εἶπεν οὕτως·
«Ὦ! πόσον εἶναι ὅμοιος τοῦ Βελῃγκέκα οὗτος!
Ὅμως ἐκεῖνος ἀληθῶς γενναῖος ἥρως ἦτο·
Κι' ἂν ὅτε διευθύνομεν τὰ ὅπλα πρὸς ἀλλήλους,
Πῦρ εἶχε κι' ὁ πυρόλιθος ἐκείνου ἀναπέμψει,
Κ' ἐγὼ θὰ ἤμην πρὸ καιροῦ ὑπὸ τὴν γῆν κρυμμένος.»
Ἦτο δ' ὁ νέος ἀδελφὸς τοῦ Βελῃγκέκα, κι' ἅμα
Τὸν λόγον τοῦτον ἤκουσε, πρὸς τὸν πασσᾶν ὑπῆγε,
Καὶ προσκυνήσας ἔκαμε παράκλησιν τοιαύτην·
«Βεζύρη μου, ὑπέρτατε τῶν δυναστῶν ἁπάντων,
Τὴν γενεάν μας ἀγαπᾶς, καθὼς πολλάκις εἶδον·
Κ' ἐντεῦθεν τόλμην ἔλαβον νὰ ἔλθω νὰ ζητήσω

Κατέφαγεν ὡς καὶ αὐτὰ τὰ μέγιστα ὀστέα·
«Τόσον τοὺς κλέφτας ὁ Ἀλλὰχ ἐμίσει κι' ὁ Μωάμεθ.»

Νῦν δ' ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν εἷς ἱερεὺς προάγει
Σταυρὸν κρατῶν καὶ μὲ φωνὴν ὀλίγην ψάλλων ὕμνους·
Χριστιανοὶ δ' ἐξόπισθεν δακρύοντες κομίζουν
Ἐπὶ φορείων τοὺς νεκροὺς καὶ λίβανον καπνίζουν.
Τοιαῦτα δ' εἶπεν εὐλαβὴς πρεσβύτης πρὸς τοὺς ἄλλους·
«Μακάριος ὁ τελευτῶν τὸ Σάββατον τὸ μέγα!
Μὲ τὸν Χριστὸν κατέρχεται εἰς τὸν βυθὸν τοῦ Ἅδου,
Καὶ πάλιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς μ' ἐκεῖνον ἀναβαίνει·
Εἴθε νὰ ἔχῃ ὅμοιον καὶ ἡ ψυχή μου τέλος!»
Παρηγορίαν ἔχυσε πολλὴν ὁ λόγος οὗτος,
Κ' ἐντείναντες τὰ βήματα τοὺς μάρτυρας κομίζουν
Εἰς τὴν Μητρόπολιν, κι' αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοὺς θάπτουν
Λαμπάδας δ' ἅπαντες ἐδῶ ἀνάπτουσι κηρίνας,
Καὶ πᾶσαν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ψάλλει
Ὁ ἱερεύς· οἱ δὲ λοιποὶ μακροὺς ἀνοίγουν λάκκους,
Κ' εἰς τούτους ἀποθέτουσι τὰ πτώματα φωνοῦντες·
«Τῶν προστατῶν τοῦ γένους μας ἡ μνήμη αἰωνία!
Ἔχετε γαῖαν ἐλαφράν· δὲν δύνατ' ἡ πατρίς μας
Μ' ἐντάφιον πολυτελὲς τὸ σῶμά σας νὰ θάψῃ·
Πλὴν τῶν αἰώνων ἔχετε τὴν δόξαν σάβανόν σας,
Μνημεῖα δὲ τὰ δάκρυα τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου.»
Τοιαῦτα λέγουν θάπτοντες τοὺς εὐκλεεῖς ὁπλίτας.
Τὴν δ' αὔριον ἀνέτελλε κυριακὴ τοῦ Πάσχα·
Κι' ὅμως οὐδεὶς ἐδήλωσε χαρὰν πυροβολήσας·
Εἰσέτι δὲ θὰ ἔλεγες ὅτι μεγάλην εἶχον
Παρασκευήν· τόσον πολὺ ἐξεδηλοῦτο πένθος!
Πολλοὶ δὲ καὶ θαυμάσια παντοῖα διηγοῦντο·
Ὅτ' εἶδον φῶς ἐξ οὐρανοῦ κι' ἀστράπτοντας ἀγγέλους
Φαιδρὰς πρὸς τὴν Μητρόπολιν λαμπάδας νὰ κομίζουν,
Κ' ἐπὶ τῶν τάφων τῶν σεπτῶν νὰ θέτωσι μαρτύρων
Χρυσοῦς στεφάνους ποικιλτοὺς μὲ πλῆθος ἀδαμάντων.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Ἀθηνῶν.

	Σώμ.
† Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόφιλος	1
Ἀρχιμανδρίτης Ἀβέρκιος	»
Ἀρχιμανδρ. Νικόδημος Σακελλαριάδης.	»
Πάμφιλ. Ἀγγελόπουλος, ἱερ.	»
Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος	»
Ἱερώνυμος Βλαχάκης	»
Μονὴ τῆς Πεντέλης	»
Μονὴ τῆς Αἰγίνης	»
Μονὴ ὁσίου Μελετίου	»
Μονὴ Κλειστῶν	»
Μονὴ Φανερωμένης	»
Π. Σ. Κυριακός, δήμαρχος	5
Μ Δ. Ἀλεξανδρόπουλος	»
Γ. Νικολάου,	»
Κωνστ. Γαρδίκης	»
Ἰωάννης Σακελλαριάδης	»
Στυρ. Π. Παπασπυρίδης	»
Παναγ. Ν. Ηρειώτης	»
Πέτρος Καλλιγᾶς	»
Γ. Κυριαζῆς	»
Ἀνδρέας Γ. Στρατηγός	»
Θρ. Α. Ζαΐμης	2
Μ Ῥενιέρης	1
Θεοδώρα Παπαγιάννη	»
Π. Προβελέγγιος	»
Κ. Κ. Μουρούζης	»

	Σώμ.
Α. Χαραλάμπου	1
Ν. Μαυροκορδάτος	»
Α. Δ. Αὐγερινός	»
Χρῆστος Βάφας	»
Ἀθανάσιος Γ. Πετιμεζᾶς	5
Νικόλαος Κατσικαπτής	1
Ἀθαν. Π. Πετιμεζᾶς	»
Θεόδ. Ἀναστασόπουλος	»
Γ. Δ. Πλαπούτας	»
Δρ. Τσιβανόπουλος	»
Ἰωάννης Κυριακᾶς	»
Ι. Λ. Μεσσηνέζης	»
Χριστ. Χ. Στεριόπουλις	»
Θ. Χ. Δαραλέζης	»
Α. Κατριβάνος	»
Α. Βαλασσόπουλος	»
Γ. Λάππας	»
Δ. Ι. Καραλίβανος	»
Γεώργιος Ἰατρός	»
Δ. Ι. Τσιτσάρας	»
Κ. Δυοβουνιώτης	»
Π. Παπαδημητρακόπουλος	»
Σ. Κολιάτσος,	»
Ν. Μηλλιαρέσης	»
Θ Κασιμάτης	»
Μ. Ε. Παρίσης	»
Σ. Μαλασπίνας	»
Ι. Ν. Τσικλιτήρας	»
Ε. Ἀντύπας	»
Σ. Χ. Στιμακόπουλος	»

	Σώμ.
Ν. Διβάρης	1
Ν. Σ. Ἀλαφοῦζος.	»
Ἀργύριος Θ. Διαμαντόπουλος	»
Λ. Λαμπρινίδης	»
Γ. Παπαλεξόπουλος	»
Θ. Παπακωνσταντίνου	»
Α. Χριστόπουλος	»
Θ. Β.	»
Φ. Π. Βάρζογλους	»
Λ. Δ. Πετροπουλάκης	»
Α. Α. Ῥούκης	»
Χ. Λ. Κανελλόπουλος	»
Δ. Ι. Κολυβᾶς	»
Αθ. Σινανιώτης	»
Π. Σάκης	»
Ι. Βελιανίτης	»
Ἀντ. Παππαδάκης	1
Ἐπαμεινώνδας Φραγκίστας	»
Ν. Μπουφίδης	»
Πάνος Μανωλίδης	»
Γ. Δ. Ζωντανός	»
Χαράλαμπος Φραγγίστας	»
Δ. Μίλων	»
Νικόλαος Χατζίσκος	»
Κωνσταντῖνος Μωραΐτης	»
Στέφανος Θ. Φανίας	»
Γ. Μ. Τριανταφύλλου	»
Ἰω. Κ. Κόντου	»
Θεόδωρος Ν. Δούκας	»
Βάϊος Στεφανόπουλος	»
Ἀντώνιος Σακελλαρίου	»
Κωνστ. Τσακνόγλους	»
Δημητ. Ξένος	»
Κ. Κομνηνός,	»
Δημητρ. Μιχαλάκης	»
Ἀντώνιος, Ι. Ἀγγελίδης	»
Ἰάκωβ. Ε. Παπαϊωαννίδης	»
Ἀντώνιος Πίτσης,	»
Ἰωάνν. Π. Περόγλους	»
Δ. Μεταξᾶς	»

	Σώμ.
Στέφανος Σέρμπος	1
Σπυρ. Εὐθυμιάδης	»
Ν. Σ. Σέρμπος	4
Ἰωάν. Σέρμπος	»
Δ. Χατζάκης,	»
Ν Κρίσπης	»
Ν. Φουντούλης	»
Γ. Ν. Καρδούλης	»
Εμ. Ρ. Περδικάρης	»
Παναγ. Ν. Καραβίτης	»
Γεώρ Ζουζακίδης	»
Ν Δ Ἀφεντάκης	»
Ἰω. Ψυχούλης	»
Νικλ. Ἀρσένης	»
Ἠλίας Σταματόπουλος	»
Παναγιώτης Ι. Καρδαρᾶς	»
Αντ. Γ. Καπετανάκης	»
Αντ. Ι. Ροντήρης	»
Ν. Σ. Νικολαΐδης	»
Δ. Φαρμάκης	»
Επαμ. Βαλίδης	»
Δ. Ζ. Κητήλης	»
Ἀναστ. Κ. Σισίνης	»
Ἰωάν. Σ. Ἀμπελᾶς	»
Σπυρδ. Διονυσίου	»
Ἠλίας Κούβελος	»
Δ. Σοφιανόπουλος	»
Ἀλεξ. Δευτεραῖος	»
Φίλιππος Χ. Δημητρίου	»
Αριστ Τσακανίκας	»
Εὐσεβ. Σπανὸς	»
Χρῆστος Ι. Μυστακίδης	»
Σταῦρος Ἰωαννίδης	»
Ἀναστ. Α. Διαμαντόπουλος	»
Ἐμμ. Μελαντινοῦ	»
Δ. Κολέτης	»
Κωνστ. Δημητριάδης	»
Ἀμπρος Κορομηλᾶς	»
Συμεὼν Π. Ζαχαρίου	»
Γ. Σ. Καραπαναγιώτης	»

	Σώμ.
Δ. Γ. Καμπούρογλους	1
Θεμιστ. Σκλέπας	»
Κ. Νικοκλέους	»
Γεώρ. Χ. Μακρῆς	»
Στ. Ι. Προῦχος	»
Αλέξανδρος Ν. Τομπάζης	»
Αμβρόσιος Μ. Σάββας	»
Ἀναστάσιος Χ. Μορίσης	»
Γεώργιος Παρουσιάδης	»
Θεμιστοκλῆς Κανάρης	»
Μίλων Γ. Σακελλάριος	»
Νικόλαος Βασιλείου	»
Ἀριστείδης Τσάτσος	»
Γεώργιος Καρυτινὸς	»
Β. Ν. Κρασσακόπουλος	»
Κωνστ. Προέδρου	»
Γεώρ. Γ. Χρύσανθος	»
Κωνστ. Ἀρβανίτης.	»
Νικόλαος Λεούσης.	»
Ἀνδρέας Β. Ἀσλανίδης	»
Σόλων Μ. Σμερνιώτης	»
Ν. Β. Χατζῆ Παπᾶς	»
Ἐλευθ. Ν. Ὀρφανουδάκης	»
Φίλιππος Κομνηνὸς,	»
Θουκυδ. Γ. Ἀσημακόπουλος	»
Σ. Κάζος	»
Α. Π. Σάγκας.	»
Πέτρος Δ. Λούνδρας	»
Δ. Βούλγαρης	»
Ἐμμανουὴλ Α. Μωραΐτης	»
Κωνστ Β. Μουτζόπουλος	»
Νικόλ. Σπ. Παπαδόπουλος	»
Χαρίσης Πούλιος	»
Α. Κωνσταντινίδης	»
Χ. Βασιλείου	»
Γεώργιος Βασιλειάδης	»
Ἀθανάσιος Πανταζάρας	»
Κωνστ. Εὐαγγελινίδης	»
Παναγιώτης Χρ. Βάϊας	»
Β. Δ. Ζῶτος	»

	Σώμ.
Ἀντώνιος Γεωργίου	1
Σχολὴ Δαλβινακίου	3
Ἰωάννης Βούρης	2
Εὐστράτιος Π. Δενάτος	1
Ἰωάννης Βάϊας	4
Ι. Α. Φαρμάκης	1
Σωκράτ. Ν. Παπάζογλους	»
Κ. Βουλπιώτης	»
Δημοσθ. Ι. Μιχάλογλους	»
Γεώργιος Ι. Λαμπουσιάδης	»
Μιλτιάδης Λογοθέτης	»
Ζήνων Χατζόπουλος	»
Ἰωάννης Τσιανακίδης	»
Γεώργιος Τσιάκος	»
Ἀελούδα Κ. Μελισσάρη	»
Εὐφροσύνη Π. Κρίμου	»
Σωκράτης Δ. Κόκκαλης	»
Κωνστ. Φ. Παρλᾶς	»
Κωνσταντίνος Χρηστίδης	»
Π. Α. Κεϊμάρογλου	»
Βασίλειος Βέργος	»
Μιχαὴλ Σωτηριάδης	»
Παναγιώτης Π. Γενναταῖς	»
Ν. Χ. Ἰωάννου Παρασχίδης	»
Ἀθ. Χ. Κωνσταντίνου	»
Νικόλαος Π. Παρίσσης	»
Χαρίλαος Καναβατσόγλους	»
Δημήτριος Γκάστσης	»
Νικόλαος Μοσχόπουλος	»
Κωνσταντίνος Τζάνος	»
Νεοκλῆς Μανουλέλης	»
Ἰωάννης Ε. Ῥάϊσης	»
Ἰωάννης Νάκης	»
Νικόλαος Βλιάτας	»
Κωνστ. Ι. Τσιομπάνογλους	»
Γεώργιος Ι. Βαλτατζῆς	»
Θεόφιλος Ἰωάννου, ἱερδ.	»
Γεώργιος Α. Παπαγεωργίου	»
Δημήτριος Κ. Ζιάννος	2
Νικήτας Κατριὸς	»

	Σώμ.
Ἰωάννης Μίγκλης	1
Ἰωάννης Παππαδόπουλος	»
Ἀθανάσιος Φράγκου	»
Νικόλαος Βασιλείου	»
Γεώργ. Θ. Μωραϊτόπουλος	»
Δημήτριος Α. Χ. Κώστας	»
Ἰωάννης Ἀθανασάκης	»
Ἀντών. Δ. Καρίπης	»
Ἰωάννης Βασσάνης	»
Γεώργιος Ἀστερίου	»
Ἀθανάσιος, Δ. Ὄθων	»
Ἰωάννης Χ. Ἄλιος	»
Γεώργιος Ζουζακίδης	»
Ἰωάννης Γ. Ἀνδρεόπουλος	»
Ἀχιλλεὺς Καραβίας	»
Γεώρ. Π. Πετρίδης	»
Ἀναστ. Ν. Τρίμης	»

Πειραιῶς.

Ὁ δῆμος Πειραιῶς	10
Τρύπων Μουτσόπουλος	1
Γεώργ. Καμψαμπέλης	»
Κ. Παππαγεωργόπουλος	»
Ἀθ. Βολανάκης	»
Χ. Ζυμπρακάκης	»
Ἰωάν. Σέρρος.	»
Γεώρ. Βασιλειάδης	»
Δ. Σούρμπας.	»
Πολυχρόνιος Κορωναῖος	»
Θεόδωρος Ῥετσίνας	»
Γ. Βραχνός	»
Ζητουνιάτης, ἰατρός	»
Ν. Ζέρβας	»
Ν. Β. Μουτσόπουλος	»
Πάνος Καλαφρέντζος	»
Ἰωάν. Σκλαβοῦνος	»
Ζαχαρίας Σκουλούδης	»
Φώτιος Κόλας	»
Γεώρ. Ζολώτας	»
Ἰωάν. Χρηστοφίδης	»
Ἰωάν. Χοϊδᾶς	»
Δημήτρ Κωνσταντίνου	»
Λουκᾶς Τζαβάρας	»
Μ. Δ Σεριόλης	»
Δ Σ Μαλιώης	»
Α. Ι. Παπαγιαννόπουλος	»
Ν. Β. Φωτιάδης	»

Πατρῶν.

Ἀντώνιος Πικραμένος	1
Π Α. Παππᾶς	»
Β. Κρομμύδας	»
Κ. Ν. Πράτζεικος	»
Louis Guas	»
Ν. Γ. Πάνος	»
Π. Στοῦμπας	»
Μαν Θ Χαιρέτης	»
Α Γ. Πάπας	»
Παναγ. Κρομμύδας	»

Λαυρίου.

Ν. Βιολίδης	»
Ἐμμ. Φροντιέρ	»
Β. Λυμπερόπουλος	»
Νικήτας Συνοδινός	»
Λ. Μόσχος	»

Κερκύρας.

Αλεξ. Ἀλεξανδρόπουλος	»
Ι. Ρωμανός.	»
Ἀνδρέας Γαλάτης.	»

	Σώμ.
Π. Α. Οἰκονόμου	1
Γ. Κ. Σάρρος	»
Σπυρίδων Α. Γεωργίου	»
Ν. Φοντάνας	»
Γ. Ἀλεξανδρίδου	»
Θηβῶν.	
Ἐπαμ. Α. Δημητρίου	»
Π. Ι. Οἰκονόμου	»
Α. Δημητρίου	»
Λ. Κατζίνας	»
Μ. Κομίνης	»
Ν. Παππανικολάου.	»
Σπάρτης.	
Γ. Βουκίδης	»
Π. Γ. Γαλανόπουλος	»
Δ. Μ. Σαραβάνος	»
Β. Π. Βοβίκης	»
Δ. Μελετόπουλος	»
Ι. Γ. Θεοδωρόπουλος	»
Ἀδαμ. Ρουσόπουλος	»
Σπύρος Βεσόλας	»
Κ. Κυρούσης	»
Δ. Ν. Τσιριγώτης	»
Κ. Κατσικόπουλος	»
Θ. Κουμανταράκης	»
Α. Δ. Κουμουτσιώτης	»
Εὐάγ. Β. Παναγιωτόπουλος	»
Ζ. Ζαχαρόπουλος	»
Α. Παπαδημητρακόπουλος	»
Ν. Π. Βαρβιτσιώτης	»
Κωνστ. Σαλταφέρος	»
Ἀρ. Σπηλιώτης	»
Εὐθύμ. Καράκαλος	»
Μεσολογγίου.	
Δ. Γ. Δημητριάδης	2
Ν. Νικολήτσας	»

	Σώμ.
Ι. Σταματιάδης	1
Ν. Κατσιράκης	»
Ἀθανάσιος Νικλίτσης	»
Ἀθ. Παππαγεωργίου	»
Ν. Σ. Κωνσταντόπουλος	»
Ι. Γ. Κλήμης	»
Ἐμμ. Γ. Καλλέργης	»
Βασ. Σ. Γκολφινόπουλος	»
Ἀθ. Γ. Πανόπουλος	»
Δ. Α. Ἀθανασιάδης	»
Τριπόλεως.	
Ἀρχιμ. Παρθ. Ἀκύλλας	»
Ἱεροσπουδασταὶ τοῦ ἐν Τριπόλει ἱερατικοῦ σχολείου	
Διονύσιος Π. Χριστοφίλου	»
Ἀντ. Π. Οἰκονομίδης	»
Γεώρ. Ι. Δουρδουνᾶς	»
Βασίλ. Π. Ζερβόπουλος	»
Ἀδρέας Θ. Γιαννόπουλος	»
Γεώργιος Ζ. Ἀλεβίζος	»
Λαμίας.	
Ι. Γ. Βορτσέλας	»
Π. Χαλμοῦκος,	»
Λεωνίδας Κ. Τράκας	»
Α. Κερκυρόπουλος	»
Ι. Κυρώσης,	»
Κομνᾶς Σ. Τράκας	»
Δῆμος Λαμιέων	3
Δῆμος Ἡρακλειωτῶν	2
Ι. Π. Ζύρας	1
Δημ. Γ. Σφήκας	»
Ι. Παππαλουκᾶς	»
Νικόλαος Ζητουνιάτης	»
Κομνᾶς Α. Τράκας	»
Νικόλαος Α. Τράκας	»
Θεόδωρος Σ. Τράκας	»

	Σώμ.
Ἀρτίμ. Ἐράμ.	1
Κ. Δυοβουνιώτης	»
Ἀρ. Ῥούκης	»
Κ. Γ. Κρίτσας.	»
Δ. Ν. Κοντογιάννης	»
Ν. Εὐαγ. Κοντογιάννης	»
Δημ. Α. Συννεφάκης	»
Χαρ. Ι. Φραγγίτας	2

Σύρου.

Ἀλέξανδρος Ι. Σαλβατώρ	1
Ἱερώνυμος Α. Κασσαβέτης	»
Ἰωάνν. Γ. Σακελλαρίδης	»
Χρῆστος Κ. Ψαθόπουλος	»
Γεώργιος Κουϊμεζέλης	»
Χαρίκλεια Βογϊατσόγλου	»
Ἐμμανουὴλ Πολιτάκης	»
Ν. Παππαδόπουλος	»
Κ. Στεργίου	»
Γ. Τσαμαλῆς	»

Κύπρου.

Γ. Ν. Κάλβαρης	»
Χρ. Ἰακωβίδης	»
Κωνστ. Οἰκονομίδης	»
Ἐπιφάνης Ἱερομόναχος	»
Κ. Φυλακτοῦ	»
Γ. Μιχαηλίδης	»
Χαράλαμπος Ἰωαννίδης	»
Σοφοκλῆς Κωνσταντινίδης	»
Ἰωάννης Χριστοφίδης	»
Χριστοφῆς Σεραφείμ.	»
Ἰωσήφ. Χ. Παναῆ	»
Γ. Λυσανδρίδης	»
Γ. Ἐλευθεριάδης	»
Χ. Ἰωάννου	»
Ι. Δ. Δυβαρίδης	»

	Σώμ.
Χριστοφῆς Μίλλος	1
Ἀχιλλεὺς Ἡγιασίδης	»
Πασχάλης Κωνσταντινίδης	»
Ἰωάννης Εὐαγγελίδης	»
Μ. Ι. Σολωμωνίδης	»

Λαρίσσης.

Ἀχιλλεὺς Δραμάνης	»
Κωνστ. Π. Μαρκίδης	»
Ζαχαρίας Δ. Γελέκης	»
Ἀχιλλεὺς Λογιωτάτου	»
Θ. Σ. Γαλάτης	»
Ν. Ἀρσενίδης	»
Ν. Διδύκας	»
Ἀχιλεὺς Ζαχαρίου	»
Ἀνδρέας Κωνσταντίνου	»
Μ. Παππακώστας	»
Ἀχιλλεὺς Δημητρίου	»
Ἀχιλλεὺς Δ. Ἀστεριάδης	»
Δωρόθεος, Ἀρχιδιάκονος	»
Α. Ἀστεριάδης	»
Δ. Γεωργιάδης	»
Π. Θεοχαρίδης	»
Ἀλέξιος Ἀθανασάκης	»
Μιχαὴλ Χρυσοχόος	»
Χρῆστος Βαμβακᾶς	»
Παῦλος Ζητσιᾶς	»
Ἀργύριος Χαρίτου	»
Χρῆστος Κωνσταντινίδης	»
Ἀχιλλεὺς Ζ. Ῥάπτης	»
Ἰολιὰμ Μπέης	»
Ἀθ. Μ. Καζαμπάκας	»
Νικόλαος Σακελλαρόπουλος	»
Κ. Ι. Χ. Δήμου Βλαχολειβαδίτης	»
Ν. Π. Κώστα	»
Α. Π. Γ. Βλαχολειβαδίτης	»
Γ. Λαγώς	»
L. Julliens	»

	Σώμ.
Εὐστάθιος Δημητρίου	1
Δ. Κ. Καρπενησιώτης	»
Ν. Δ. Φαρμακοποιός	»
Μιλτιάδης Γ. Πατζίκας	»
Ἀχιλλεὺς Γ. Πατζίκας	»
Χρῆστος Αιούλας	»
Θωμ. Γεωργιάδης	»
Ναοὺμ Ν. Γκίκα	»
Δ. Πρωτοσυγγέλου	»
Ἀριστ. Μ. Χ. Μέμου	»
Δ. Δ. Πατζιουρίδης	»
Δ. Λασκαρίδης	»
Κυριακὸς Νικολάου	»
Ν. Νικολαΐδης	»
Β. Σέρ[illegible]ας.	»
Ζ. Γραμματεύς	»
Βησσαρίων Οἰκονομίδης	»
Π. Τριανταφύλλου	»
Ἀριστείδης Δ. Ἀλέκος	»
Χρῆστος Ἀστεριάδης	»
Γ. Σκοῦφος	»
Σωτήριος Ἀθανασίου	»
Π. Γεωργίου	»
Φίλ. Δ. Σαμσαρέλος	»
Χρῆστος Ζάχου	»
Χαρίλαος Φαρμακίδης	»
Ν. Τσιούκας	»
Ν. Βασιλειάδης	»

Σερρῶν.

Ἰωάννης Χατζῆ Δαζάρου	»
Σ. Τ. Χ. Δαζάρου	»
Κ. Σ. Χ. Δαζάρου	»
Δάζαρος Σ. Χ. Δαζάρου	»
Δημοσθένης Χ. Δαζάρου	»
Ἀθανάσιος Ἐμμανουὴλ	»
Ἀχιλλεὺς Ι. Μελαμίδου	»
Μαρία Ι. Μελαμίδου	»
Ἀναστ. Χρυσάφη	»
Λουκᾶς Δημητριάδης	»
Εὐθύμιος Βανιάδης	»

	Σώμ.
Βάρνης.	
Χρῆστος Ι. Μυστακύδης	1
Δ. Κ. Κράχτογλους	»
Μ. Ἀνδρίκεβιτζ	»
Γ. Ι. Φλώρης	»
Γ. Ἀσπριώτης	»
Χρῆστος Ῥιζόπουλος	»
Θεόδωρος Ἰωάννου	»
Ν. Ι. Βαρβέρης	»
Ι. Δ. Γεωργιάδης	»
Πανάρετος Δ. Σιμάτος	»
Θεοχάρης Γ. Ἀβλαβίδης	»
Μ. Κ. Χρηστίδης	»
Π. Σ. Λαμπαδαρόπουλος	»
Ι. Σ. Μπουγικλόγλους	»
Νικόλαος Χ. Κυριακοῦ	»
Ἰωάννης Θεοφυλάκτου	»
Νικόλ. Γ. Γουναρόπουλος	»
Ν. Κωνσταντίνου	»
Μ. Ι. Εὐσταθιάδης	»
Μ. Χ. Δημητριάδης	»
Ἰω. Νικολάου	»
Ἰωσὴφ Στουγιάννου	»
Δημήτρ. Σταματιάδης	»
Ν. Ἀδαμαντίου	»
Ζήνων Παπαδόπουλος	»
Α. Πετρίδης	»
Δ. Χ. Κράχτογλους	»
Ν. Ἐμμανουὴλ	»
Ἐλευθέριος Β. Μῖχος	»
Δημοσθένης Γεωργιάδης	»
Ἀθανάσιος Χουρμουζίου	»
Γ. Ν. Ἀνελιπής	»
Ζ. Καρυοφύλλου	»
Ἀριστ. Α. Σοκορδύνης	»
Δοῦκας Ι. Κουτζόπουλος	»
Ἰωάν. Σταυρίδης	»
Μασσαλίας.	
Δημήτρ. Ψυχάρης	5
Α. Δημητρακόπουλος	1

	Σωμ.
Σ. Ζαφειρόπουλος	3
Κ. Μελᾶς	1
Γ. Ν. Ἀμπανόπουλος	»
Α. Νεγρεπόντης	»
Ἰω. Εὐσταθίου Σκαρμαγκᾶς	2
Θ. Ῥοδοκανάκης	»
Θ. Κοντόσταυλος	»
Π. Μελᾶς	»
Ν. Ψωμάδης	»
Δ. Γεδερικαύδης	1
Δῆμος Μικρουλάκης	»
Π. Γ. Ταρίφης	»
Μ. Μηριώτης	2

Ἰωαννίνων.

Δ. Χ. Λόντος Γ. Πρόξενος	1
Ἰωάννης Γ. Μπήτζιος	»
Παναγ. Δάλλας	»
Σταῦρος Δουρδούφης	»
Δημήτρ. Ι. Μπήτζιος	»
Κωνστ. Δ. Ζαλοκώστας	»
Γεώρ. Κ. Μπήτζιος	»
Βασίλειος Ι. Ζούνης	»
Ἀδάμας Δ. Κραΐας	»
Νικόλ. Ι. Δούμας	»
Δημήτριος Σ. Δουρδούφης	»
Κωνστ. Ι. Μουστάκας	»
Σωτήρ. Κ. Μπήτζιος	»
Λεωνίδας Τζιπολλίνας	»
Ἀναστ. Κ. Βαφιάδης	»
Θρασύβουλος Κατρινός	»
Ἀλέξ. Ι. Σάρρας	»
Δ. Εὐσταθόπουλος	»
Ι. Τάκης	»
Κ. Ι. Καμμώνας	»
Ι. Κ. Ζωΐδης	»
Β. Δ. Ἀδαμίδης	»
Χρῆστος Σουρναζῆς	»
Φίλιπ. Α. Χαρίτων	»

	Σωμ.
Θεσσαλονίκης.	
Ἰωάν. Χατζῆ Λαζάρου	1
Περικλ. Χατζῆ Λαζάρου	»
Λάζαρος Γρηγ. Λαζάρου	»
Ἐλίζα Λαζ. Χ. Λαζάρου	»
Κ. Ξενοφοντιάδης	»
Μιχαὴλ Ψάλτης	»
Ν. Χρυσόπουλος	»
Δ. Λαζαρίδης	»
Κ. Ν. Δεντίκος	»
Σταῦρος Μιχαηλίδης	»
Ι. Σαχίνης	»
Ι. Σαμαρηναῖος	»
Δ. Σιμωνίδης	»
Θ. Δημάδης	»
Θ. Γεωργιάδης	»
Ν. Ι. Βικέρδης	»
Τ. Ρ. Ι. Χατζῆ Πέτρου	»

Βιτωλίων.

Λουκᾶς Μ. Μπέλλος	»
Ν. Νικαρούνης	»
Σπ. Δημητριάδης	»
Ναούμ. Νάνος	»
Θ. Δινάρδας	»

Κισσυβίου Ῥωσσικῆς Βασσαραβίας.

Ι. Βάγιας	»
Ἰωάννης Π. Τσαγκούλης	3
Χρῆστος Βασιάδης	1
Ἰωάννης Κ. Δάλλας	2
Νικόλαος Γ. Δουρδούφης	»
Ἀδελφοὶ Συναδινοί	»
Ἀρχιμανδρίτης Πορφύριος Σιναΐτης	1
Π. Θ. Ταμπακόπουλος	»

	Σώμ.
Ἰωάννης Θ. Παπαδόπουλος	1
Δαμ. Μ. Ἀϊοπαυλίτης	»
Ἀντώνιος Θ. Καρβούνης	»
Νικόλαος Ι. Σόμοβε	»
Μιχαὴλ Λαγκαδάς	»
Δημήτριος Καμπόλις	»
Νικόλαος Ζαντανίδης	»
Παναγιώτης Βαρελόπουλος	»
Γεώργιος Καπετανόπουλος	»
Γ. Ν. ἐκ Καστορίας	»
Παναγιώτης Σεφτέρας	»
Α. Παπαϊωάννου Βελόνης	»
Σπυρίδων Κ. Παχόπουλος	»
Ἀναστ. Χρηστίδης	»
Ἰω. Κονδούλης	»
Μαργαρίτης Σ.	»
Ἀδελφοὶ Κακουράτοι	»
Ι. Θωμᾶς	»
Ι. Β. Παππαδόπουλος	»
Ι. Βελένζας	»
Νικόλαος Δεμάθας	»
Πέτρος Δ. Χ. Τζαγκούλης	»
Ξενοφῶν Τσαμαγκίδης	»
Σπυρίδων Κ. Στεμμιάδης	5
Ι. Κ. Ἀμουντζίας	2
Ι. Κ. Χασαπίδης	5
Γρ. Νικολαΐδη	2
Γεώργιος Καράλλης	2
Κωνστ. Ι. Ἰγγλέσης	1
Δημ. Ἀναστ. Τσολάκης	5
Κωνστ. Γ. Στεμμιάδης	1
Στυλιανὸς Κ. Στεμμιάδης	5
Ν. Φραγκόπουλος	2
Τηλέμ. Τριανταφυλλίδης	2
Θεοχάρης Κούσου	2
Χρῆστος Σκαρλατίδης	2
Ἰωάννης Δέφτη	2

Μελίτης

Μαριτόγλου	1
Α. Ε. Πετροκόκκινος	»

	Σώμ.
Α. Ε. Πετροκόκκινος	1
Luigi T. Mijji	»

Γαλαζίου.

Χρ. Χ. Δράκου	1
Σπ. Ι. Μεταξᾶς	»
Λ. Ν. Τοπάλης	»
Α. Πασχάλης	»
Ι. Π. Σιμοτάς	»
Α. Στρατουδάκης	»
Ἀντωνιάδης	»
Περικλῆς Ἄκατος	»
Ἀδελφοὶ Πατελλᾶ	»
Σίμος Σταμματελάτος	»
Φωτεινὸς Π. Κουρβισιάνος	»
Ἠλίας Γ. Ἀρχοντῆς	»
Δυον. Ἐ. Μακρῆς	»
Πολυχρόνιος Βακᾶς	»
Ι. Χ. Γιαννούσης	»
Ι. Ε. Τσιρικλιάνος	»
Δημ. Κλήμης	»
Ν. Ἀλτινίδης	»
Π. Δ. Κατζήγερας	»
Γ. Σκλάβος	»
Φ. Μπογδάνος	»
Χαράλ. Σκλάβος	»
Π. Γ. Κουμπούνης	»
Χ. Φ. Θεολόγος	»
Σ. Γ. Μεταξᾶς	»
Σ. Δ. Ῥοδοκανάκης	»
Κ. Σακουμάνος	»
Ἰ. Νικολαΐδης	»
Χαράλ. Π. Μητρόπουλος	»
Α. Στρανουδάκης	»
Λ. Κ. Φωκᾶς	»
Κλάδης Α. Σ.	»
Α. Ἰωαννίδης	»
Μιχ. Ἀβράμοβιτζ	»
Χ. Θωμαΐδης	»
Ἀθ. Κωνσταντινίδης	»

	Σώμ.
Ν. Κ. Πράσινος	1
Κ. Στεριόπουλος	»
Δ. Θεοδωρίδης	»
Ι. Ἀναστασιάδης	»
Δ. [illegible]υώνης	»
Ἰ. Σ. Πανᾶς	»
Ν. Κυρι[illegible]κόπουλος	»
Γ. Δ. Σαριγγιάννης	»
Γελάσιος Μοναχός	»
Π. Ν. Θεοφιλάτος	»
Α. Οἰκονομάκης	»
Ι. Βάγιας	»
Χ. Εὐγενιάδης	»
Ἀλεξ. Ἀρσενιάδης	»
Α. Καραβίας	»
Χρῆστ. Μαστραπᾶς	»
Μ. Παρεμπλῆς	»
Κωνστ. Σαφτόπουλος	»
Ἰάκωβος Ε. Φωκᾶς	»
Θεμιστοκλῆς Σολομός	»
Κωνστ. Ἀγκρέλης	»
Δ. Ν. Παπαγιαννόπουλος	»
Δ. Χ. Μπῆτζος	»
Ἄγγελος Πελύζος	»
Ἀθ. Σαρεγιάννης	»
Σερ. Γρακασεγίδης	»
Ἠλίας Γεωργιάδης	»
Σπυρ. Παπαδάκης	»
Π. Χ. Χριστοδούλου	»
Ἀλκιβ. Αναστασιάδης	»
Ν. Κοντοκούρης.	»
Κ. Ε. Θεοδοσιάδης.	»
Στέφανος Ν. Λεφάκης	»
Ι. Φιαμπόλης.	»
Ἑλένη Μ. Γεωργιάδου	»
Ἀγγελικὴ Ε. Θεοδοσιάδου	»
Χρυσῆ Γ. Ἄμαντος	»
Ἀντών. Γ. Λοΐζος	»
Ζαμφείρης Ζαμφειράτος	»
Ἀλέξανδρος Αὐγουστῖνος	»

	Σώμ.
Στέρ. Μ. Γεωργιάδης	1
Παναγ. Τσουτουρόπουλος	»
Μ. Σβορῶνος	»
Κ. Θ. Σταματόπουλος	»
Β. Καραβίας	»
Α. Φόσκολος	2
Ι. Ἀποστόλου	2
Α. Η. Petro	»
Ὀδυσ. Βασιλόπουλος	»
Γεώρ. Βεντούρας	»
Ἀλκιβ. Δρακάλης	»
Δ. Σεδουκόπουλος	»
Χ. Δ. Τσακόπουλος	»
Γ. Βαρουζος	»
Ι. Τζατολόπουλος	2
Δ. Καμπουρόπουλος	»
Α. Μυλωνᾶς	»
Χαράλ. Γαρμπῆς	»
Παῦλος Καρανδεινός	»
Πέτρος Β. Καρδαμίτσης	»
Μ. Βουρέκας.	»
Ἀλέξ. Β. Γερμάνης	»
Κ. Πρωτοπαπᾶς	»
Γ. Ε. Εὐστρατίου	»
Βουκουρεστίου:	
Ι. Μαγνηρελίου	»
Τ. Τζουβάρας	5
Κῶνστας Ῥίζος	4
Μιχαὴλ Τζουβαρεστάκης	3
Ὀδ. Καραβίας	1
Σ. Μ. Μακᾶς	»
Π. Φανερλῆς	»
Γ. Γρηγοριάδης	»
Κ. Παππάζογλους	»
Θ. Λουκόπουλος	»
Βοσβόνης	»
Ῥένι Βλαχίας:	
Ν. Καραγιάννογλος	12
Α. Δημητριάδης	4

	Δρ.
Α. Δοβίδογλος	»
Π. Βάρναχης	»
Π. Φούφας	»
Δ. Τζοκβωλόπουλος	»
Ἐμ. Οἰκονομόπουλος	»

Μιτυλήνης.

Καμμένος μαθητής	»
Κωνστ. Ε. Μεϊμάρη	»
Ἰωάνν. Ἀθανασιάδης	»
Ἀντ. Καραγιάννης	»
Περικλῆς Ἐμ. Ζερβίνης	»

Λέσβου.

Μιλτιάδης Α Καλδῆς	»
Μ. Ι. Ράλλης	»
Δ. Δ. Πούλιας	»
Τίτος Α. Καμαροῦ	»
Γεώργιος Χρυσουλῆ	»
Εὐστράτιος Χ. Γιαννάκης	»
Ἀντώνιος Ι. Πρωτούλης	»
Γ. Λαγουμίδης	»
Δημ. Τροιζῆς	»
Δημοσθ. Μελανδινοῦ	»
Ἐμ. Πιτσιλάδης	»
Ἐμ. Λοῦπος	»
Ε. Δεμονόπουλος	»
Παν. Ρεπάνης	»
Παν. Πρωτούλης	»
Χριστόδουλος Βουλαλᾶς	»
Παν. Ἀλάτης	»
Ἰωάννης Γ. Χ. Γιαννάκης	»

Κελεμβεσίου (Πριήνης).

Χρ. Ἀγγελίδης	»
Ι. Α. Παπαχρηστοδούλου	»
Ἐμ. Θ. Συγγενιάς	»

	Δρ.
Λάμπρος Κωνσταντινίδης	
Λιγυρὼ Θ. Νικήτογλου	
Γαληνὸς Μ. Νικήτογλους	
Μαριγὼ Γιουκαρίνη	
Σταματούλα Δ. Ἰατροῦ	»
Α. Φλέττορας	»

Λονδίνου.

Γ. Τζανέτος	15
Ἰωάννης Α. Δοβέρδος	2
Δ. Γ. Τσακασιάνος	1
Ἀναστ. Μπαγδατόπουλος	»
Ν. Α. Βούδλεης	»
Α. Δ. Σφέτσος.	»
Σ. Α. Παρασυράκης	2
Μ. Ε. Μαυρογορδάτος	1
Σωτήριος Σ. Μπάκας	»
Γ. Α. Ἀγαλόπουλος	»
E. Mavrogordátos	»
I. Μεθόδιος Ἰωαννίδης	»
Γ. Π. Λασκαρίδης	»
Χαλκιάδης	»
Α. Ξένος	»
Ν. Καράλης	»
Σ. Καποτάνος	2
Δημ. Μερκάτης	1
Α. Γ. Σωτηριάδης	»
Α. Δ. Μαργαρίτης	»
Α. Παπαδημητρακόπουλος	»
Α. Β. Γ. Κόλλας	»
Δ. Γ. Σωτηριάδης	»
Γ. Ερ. Σπυρόπουλος	»
Δ. Ἀντζελώτης	»
Σ. Ζούλας	»
Ν. Κρομμύδης	»
Σ. Δ. Παπαρρήτωρ	»

Ἀτταλείας.

Θεόδωρος Δούκας	»
Ι. Δούκας	»

42
23
126
84
966
120
1086

573
573
1146
66
1080